Chriſtiani Druthmari Grāmatici.

Expoſitio in Mathēū euangeliſtam.
Familiaris luculenta: ꝛ lectu iucunda
Cū epithomatib⁹ in Lucam ꝛ Joannē
San. Martini epiſcopi ad Mironē regem.

EX BVLLA LEONIS
decimi. Sup̄ reformatione eccl'ie

Et cū om̄is etas ab adoleſcentia prona ſit ad malū: ꝛ a teneris aſſuefieri ad
bonū/ magni ſit operis ꝛ effectus. Statuimus ꝛ ordinamus/ vt magiſtri
ſcolarū/ ꝛ p̄ceptores/ pueris ſiue adoleſcētes nedū i Grāmatica ꝛ Re
thorica/ ac ceterꝫ hmōi erudire ꝛ inſtruere debeāt: verūetiā docere
teneant que ad religionē ꝑtinēt: vt ſunt p̄cepta diuina. Articli
fidei/ ſacri hymni ꝛ pſalmi/ ac ſctōꝝ vite: diebuſq̄ feſtiuis
nihil aliđ eos docere poſſint: q̄ꝫ in reb⁹ ad religionē ꝛ bo
nos mores ꝑtinētib⁹. Eoſq̄ in illis inſtruere/ hortari ꝛ
cogere inquātū poſſint teneant: vt nedū ad miſſaꝫ ſꝫ etiā
ad veſpas/ diuinaq̄ officia audiēda ad eccl'ias acce
dāt: ꝛ ſilr ad predicationes ꝛ ſermones audien
dos impellant: nihilq̄ cōtra bonos mores
aut quod ad impietatem inducat/
eis legere poſſint.

Cum Preuilegio

7·4·

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

Maximiliano Ceſare ſemper.

Auguſto auctore.

Jacobus öfler. J.U. doctor/per Imperium Romanum artis impreſſorie cenſor/⁊ ſuperattendens generalis/preſentibus: edicit ⁊ cauet: ne q̄s alius ſubſcripto preſſore dempto ab hinc lapſu triennij opus hoc probe caſtigatum: ſecundario vel imprimat/vel ſecundario preſſum in Imperij limitibus venale preſtet. Mulcta decem marcarum Auri/vna cum huiuſmodi librorum ſecundario preſſorum confiſcatione. Datum ad.14. Kal. Feb. Anno Chriſti.15.14.

GEORGIO NIGRI EX LAPIDE LEONIS HVMANE ET DIVINE PHILOSOPHIE PROFESSORI ORDINARIO HEIDELBERGENSI IACOBVS VVIMPHELINGVS SELETSTANVS SE SE COMMENDAT

CONtemnant barbari doctrinam vt a
deo repellantur: Contenti ſint ſuis (vti vocant) ad horas vtcunq; di- Oſee iiii.
cendas Breuiarijs. Contenti ſint cœteri Collectaneis: e quib9 toto euo
mutatis ſepe (vel ob labem) Cenobijs plebeculam demulceant. Qui
vero mundum & carnem vincere volent: eis non pauca librorum ſupellectile: nec
rara diuinę ſcripturę lectione opus eſſe nemo ſapiens inficiabitur. Neq; enim con-
cionatori ſex aut amplius, luſtris vno in loco coram doctis declamaturo. Nec the
ologo qui totidem annis ſacras in cathedra profitebit̄ literas, nec pudico clauſtrali
ſanctis meditationibus per ſacras literas vſq; in ſeniū et mortem vacanti: pauci ſuf-
fecerint libelli. Stomachum enim & ſibi & cœteris mouebit ſi noui nihil afferens
priora ſit repetiturus. Quamobrem Chriſtianus noſter Matheum fideliter interpre Joſephus
tatus: a doctis quibuſq; inter alia volumina conſulto eſt manu verſandus. qui priſ Origenes.
cos & ſanctiſſimos patres tum grecos tum latinos citat: ac multa que cœteri ſilentio Gregori9
tranſierunt vtiliter affert. Stilo vtitur plano: quem non modo tropis & coloribus nazanzen9
verum etiam Poetarū verſibus: hiſtorijs: fabulis: antiquitatibus reſpergit. Confeſ- Gregori9 magnus.
ſores plebem ſeducentes arguit: hereſes indicat: vocabulorum originem & radicem Hieroni.
ſimplicioribus aperit: ad exemplaria græca lectorem remittit: voceſq; græcas diluci- Maro
de explanat: miſticos ſenſus ac pias exhortationes inſerit: ac Euangeliſtas in cortice Juuenal
diſſidentes conciliat atq; concordat. Scripſit annos ante ſeptingētos: quando ple Martial Sedulius
riq; omnes etiam magnatum & procerum filij (ſi legendis ſanctorum & hiſtorijs
fides habenda eſt) ſacris literis tradebantur. Vtinam & nūc quoq; ſacrę paginę ſtu
dium floreat quo facilius & Græci & Boemi ad Romanam redeant eccleſiā. Græ-
cis enim nocuiſſe ignorantiam ſacrarum literarum Beſſarion Cardinalis teſtis eſt.
Et Boemis quo minus errata deſerant: conſtantium theologorū defectum obeſſe
ex magiſtro Ioanne Rorello Pragenſi Canonico accepi. Deniq; ſummi Pontifi-
ficis auctoritatem: totiuſq; cleri tranquillum ſtatum ſubſiſtere vix poſſe Georgi- Georgius
us Gemminger Spirenſis Prępoſitus conſtanter (deum teſtor) aſſeuerabat: niſi con gēminger.
tionibus et parochijs docti Theologi ſæculares paſſim pręficerentur: vt plebs ad
ſubiectionem & obœdientiam quatenus diuina lege indicta eſt: non tam cenſuris
et armis quam vel publicis ex cathedra vel priuatis in aurem perſuaſionibus moue- Gabriel
retur. Sicut & Gabriel Biel Spirenſis ſummus etate noſtra theologus ſedem apoſto- biel.
licam & Pontificem defendit extulit magnificauit. Innitebatur huic conſilio Ber-
tholdus Hennēbergenſis Magūtinus Archiepiſcopus: teſte Volfgango ſchelantick Berthold9 Hēnēber.
Franciſci Hoenſteini Argentinenſis Canonici preceptore: et nunc deo et hominib9

Albertus brādēbur. amabilem Albertū Brandēburgiūm p̄ro ſuo maximo ad dei gloriam fideiq̧ ex⸗
altationem affectu ſperamus ad id niti: ne doctiſſimis eccleſieq̧ vtiliſſimis inuecti
ſterileſq̧ muliones in redditibus eccleſiaſticis: precipue magnis parochijs p̄ferant.
Julius ii. Et alijs quoq̧ prudentibus viſum eſt hac ſola via ſubditorum(que paſſim ſerpit)
rebellionem comprimi: Chriſtiani ſanguinis effuſionē(qualis proh ſub Iulio ſecun
do facta eſt)ſopiri: & ad votum diui quondam Bernhardi: Franciſciq̧ Petrarche:
Pij ſecundi & tertij: Beſſarionis & Raimundi Cardinalium: Franciſci Philelphi
Maximilianus. Angeliq̧ Anachoritæ vallis vmbroſæ (vt de zelo Cæſaris Maximiliani taceam)
terram ſanctam nobis reſtitui: Immo & iuxta bullā Leonis decimi ad Vilhelmū
pium Argentinenſem Epiſcopum nuper miſſum: perfidos Turcas penitus poſ⸗
Leo x. Vilhelmus eps argē. ſe conculcari. Tu mi Georgi humaniſſime tuos admone nōnunq̧ auditores: vt ex
ſuggeſtu concionaturi Chriſtianū hunc nequaq̧ abijciant: diſſimiles Henricis vni
tantū addictus: Exhortare quoq̧: vt ex declamationibus Ioannis Icolampadij: ad
vitam verbis conſonam imbuti: ſalutares doctrinas prauis morum exemplis ne⸗
quaquam eneruent. Vale

BALTHASARI GERHARDO DOMVS IOANNITARVM VIRIDIS INSVLE ARGENTINENSIS COMMENDATORI PATRI PLVRIMVM OBSERVANDO IACOBVS VVIMPHELINGVS SELETSTANVS SESE COMMENDAT

LAudo admodum Reuerende pater conſilium veſtrę paternitatis de diuinarũ literarum (tempore a ſacrificio pſalmiſq; libero) inſtituenda lectione: qua peſtilens ocium et nouerca virtutum vitabitur: Domum veſtrã honeſti viri auidius petent: bonorũ fratrum feruor in deum augebitur: interior homo ſapientior erit: temptationes facilius ſuperabuntur: mutua concordia fouebitur: ac ea que in pſalmis in homelijs: in vtroq; inſtrumento: ac in magnis eccleſię doctoribus lectum iri contigerit clarius intelligentur: In canticis maior erit hilaritas: in contemplatione maior ſinceritas: errores & ſcandala in diuerſis caſibus aperientur vt declinari poſſint: actiones erunt ſtudioſe: conſcientiarum pax & ſinceritas vigebit. Erunt auditores ad expiandos in confeſſionibus animos: ad docendos ſimplices: ad diuina beneficia meditanda: & ad coeli gaudia contemplanda diſpoſitiores. Studium enĩ (ſacrarum precipue literarum) ad coeleſte deſiderium inflammat: Demonum inſidias cauere docet: mentem illuminat: animam reficit: animam inpinguat: deo loquitur: in tribulatione conſolatur: animi perturbationes ſedat: carnalia deſideria reprimit: a vicijs auertit: mundi contemptum ſuadet: ſuijpſius cognitionem infundit: ſalutaria remedia confert. Ad hanc lectionem inchoandam vehementer afficior: ſed me tum ſenium tum obſequium quod patrię meę iam impendo retrahit. Patria enim mea: ob prouentuum eccleſiaſticorum tenuitatem: ex abſentium incuria exortam clero ſeculari caret. Inſaciabiles etenim quidam et maiora apud tiberim ſacerdotia venantes: paruo emolumento ipſis abſentibus preſtito contenti: parum dolere cum re diuina ſacerdotiorum cenſus labefactari: Laboramus itaq; vt due aut tres ſacellanie ad inopiam redacte in vnam alimenta reſidenti preſtituram conflent̃. Inueniet autem veſtra reuerenda paternitas viros me longe magis ad legendũ idoneos. Eſt paulus Phrigius gentilis meus theologus & doctus & honeſtus. Eſt Henricus Rincus: Sunt alij pleriq; theologi & doctrina & pudicitia prediti: qui nunc non veniunt in mentem. Valeat in Chriſto veſtra paternitas. Ex Seleſtadio penultima Aprilis Anno Chriſti tertiodecimo ſupra ſeſquimilleſimum.

EX LIBRO IOANNIS TRITTENHEMII AB BATIS SPANHEMENSIS DE SCRIP TORIBVS ECCLESIASTICIS.

CHRISTIANVS qui & Druthmarus monachus & preſbiter Corbeienſis: ordinis ſancte memorie Benedicti Caſſinenſis: natione Aquitanicus: vir in diuinis ſcripturis doctus: greco & latino ſermone imbutus. veniens ab Aquitania in Galliam: nomen ſuū ſcribendo notificauit. De cuius opuſculis ego tantum videre hucuſq; merui: opus grande & preclarum ad monachos Stabulenſis et Malmōdarieſis cenobiorū: ſub vno abbate cōſiſtētiū in dioceſi Leodienſis eccleſie: apto ſermōe cōſcriptum. In euangelium Mathei li. i.

Hunc titulum nō fecit Euangeliſta.

In prologo expoſitionis ſecūdum Matheum: etiam in alios euāgeliſtas ſe ſcripturum promiſit: quod & feciſſe dicitur: ſed a nobis ignoratur.

Incipiunt Capitula

De deſponſatione ſcte Marie. Capitu. primum. fol. xi.
De natiuitate domini noſtri Iheſu chriſti. capi.ij. fol. xiij.
De trāſitiōe dñi in egyptū.ca.iij. fo.xv.
De Ioannis predicatione ⁊ ammonitio ne.capi.iiij. fol. xvi.
De baptizatione dñi.ca.v. fol. xviij.
De temptatione dñi.c.vi. fol. xix.
Ioanne tradito incipit dominus predicare capitu.vij. fol. xx.
De vocatione apl'orum.ca.viij. fo. xxi.
De primis virtutibus dñi.ca.ix. fol. eo.
De ſermonibus domini in mōte/⁊ de.viij. beatitudinibus.cap.x. fol. eodē.
De adimpletione legis.ca.xi. fol. xxij
Formula oratiōis dñice ca.xij. fol. xxv.
De nō ſuiēdo duobus dñis.ca.xiij. fo.xxvi
De cauēdo a falſis ꝓphetis.c.xiiij. fo.xxviij.
De leproſo mundato.ca xv. fo. xxix.
De ſanato puero Cēturionis.xvi. fol.xxx.
De ſocru petri.ca.xvij. fol. eodem
De repulſo ſcriba ⁊ pauperie domini.capi tu.xviij. fol. xxxi.
De tēpeſtate in mari.ca.xix. fol. eo.
De ſanatis duobus demoniacis.cap. xx. fol. eodem
De paralitico ſanato.ca.xxi. fol. xxxij.
De vocatione Mathei.ca.xxij. fo. xxxiij
De filia Iairi reſuſcitata.ca.xxiij.fo. xxxv
De duobus cecis illuminatis.ca. xxiiij. fol. eodem.
De demoniaco curato.ca.xxv. fol.eo.
De.xij.ad predicandum miſſis.capi.xxvi. fol. xxxvi.
De perſecutionibus apoſtolorum.ca.xxvij fol. xxxvij.
Quod dñs non venit pacem mittere ſed gladium.cap.xxviij. fol. xxxix.
Ioannes de carcere mittit ad chriſtum.ca pitu.xxix. fol. eodem.
Confeſſio domini ad patrem ⁊ iugum ei⁹ leue.cap.xxx. fol. xli.
Diſcipuli ſpicas euellūt.ca.xxxi. fol.xlij.
De ſanata manu arida.ca.xxxij. fol.xliij.
De ira phariſeorum:erga deum: ⁊ de ꝓphe tia yſaie.ca.xxxiij. fol. eodem
De demoniaco curato ceco ⁊ muto .capitu lum.xxxiiij. folio xliiij.
De petitione ſignorum. capi.xxxv. fo.xlv.
De transfiguratione dñi.ca.xxxvi.fol.lvij.
De Lunatico.ca.xxxvij. fol. lvij.
De ſtatere capto.ca.xxxviij. fol. eodē
De exemplo pueri.capi.xxxix. fo. lix
De parabola ouium.ca.xl. fol. lx.
De remittendo fratri.ca xli fol. eodē
De vxore non dimittenda.ca xlij. fol.lxi
De diuite temptante.ca.xliij. fol. lxij
De operarijs conductis in vineam.capi tu. fol. lxiiij.
De filijs Zebedei.ca.xlv. fol. lxv.
De duobus cecis illuminatis.xlvi. fo. lxvi
De ſuſceptione domini ob Hieroſolimita nis.ca.xlvij. fol. eo.
De ficu areſacta.ca.xlviij. fol. lxviij
Iheſus interrogatus a ſacerdotibus ⁊ ipſe inter rogauat eos.capi.xlix. fo. lxix
De duobus filijs in vineam miſſis.capitu lum.l. fol. eodem
De vinitoribus parabola.ca.li. fol. eo.
De nuptijs factis filio regis.ca lij. fo.lxx
De reddendo q̄ dei ſunt .ca liij. fol.lxxi
De muliere que.vij.nupta.ca liiij.fol.eodē
Phariſeus interrogat de primo mandato cap lv. fol. lxxij
Dominus interrogat phariſeos de Chri ſto.capitulum lvi. fol. eodem
Paſſio domini folio lxxxij.

Explicitunt capitula.

Regiſtrũ ſiue index ope.

De littera A

Abraham. ix.Y
Aram. eo.M
Aminadab eodē.J
Antiphraſis figura. x.R
Abia. eodem.S
Aza eodez.T
Achab. x.Z
Amon eodem.B
Abiud. xi.G
Achis. eodez.H
Adorare. xx.S et.xiiij.H
Archela⁹ ſucceſſor herodis i regno. xvi.A
Angariare. xxv.A
Amen. xxvi.J
Accedere retro. xxxiiij.V
Apoſtolus. xxxvi.B
Andreas. eodem.E
Aſſis. xxxvij.T
Arundo. xl.V
Adulterium. lxij.H. et.lij.G
Adulterorũ tria genera. lxi.D
Altilia quaſi alatilia. lxx.V
Abbominatio deſolationis. lxxvi.G
Alabaſtrum. lxxxij.R
Amphora z lagena. lxxxiij.X
Aue. lxxxv.B
Adriani ſtatua equeſtris. lxxvi.H
Atrium. lxxxvi.D
Anima/animus/ſpiritus/et mens differũt fol. lxxxix.O
Arimathia. xc.H

De littera B

Boos. ix.O
Bethleem. xiij.Z
Bimatus. xvi.S
Baptiſta. xvi.D
Bethleem ſignificat eccleſiam. eodem.L
Beelzebub vnde dictum. xxxv.Z
Bartholomeus. xxxvi.H
Bethſayda. xxxvij.y
Blaſphemia. lij.J
Bariona. lv.Q
Bethphage. lxvi.P
Biduum. lxxxij.P
Beatus. lxxviij.J
Baptizandi forma Joannis. xvij.B

De littera C

Chriſtus quid ſignificet. viij.T
Chriſtus cur Dauid et Abrahe dicatur filius. ix.Y
Corrigiam calceamenti ſoluere. xviij.K
Cras in ſcriptura pro futuro. xxvij.P
Conſummare. xxix.C
Caphariaum. xxx.E
Centurio/quinquagenarius/et decanus q dicantur. eodem.F
Chriſt⁹ cur cõuiuia pctõꝝ adierit. xxxiij.R
Conſules. xxxvij.Q
Confeſſionum duo genera. xlv.B
Carcer vnde dictus. xlix.Y
Cophinus. l.A
Cor a cardia dictum. lij.K
Chriſtus/cur filius hominis. liiij.O
Chamelus. lxiij.M
Columbarum venditores et nummularij fol. lxviij.T
Chriſt⁹ ob tres cauſas a Joanne baptizari voluit. xviij.L
Cayphas. lxxxij.Q
Chriſti diuinitas tribus vicibus in facie eius reſplenduit. xxi.A
Chriſti tria refugia. eodem.B
Chriſti incarnationem etiam gẽtium ſophiſte denunciauerunt. lxvi.O
Ceſar Julius primus. xi.L
Corbanan lxxxvij.B
Cyrenen. lxxxviij.K

De littera D

Dauid cur in euangelio abrahe ꝑponatur: vt filij dauid filij abraham.rc. lx.y
Donec/pro eterno. xiij.V
Dromeda. xiij.L
Deſertus. xix.H
Diabol⁹ hebrayce deorſũ fluens. xx.V
Deutronomium. xxiij.y
Decapolis/grecum nomen. xxi.F

Diuitias qui poſſidet ac is qui ſeruit diui- tijs differunt fol. xxvi. y
Diuina clocha margaritꝫ ꝯpant. xxvij S
Duodenarius numerus apud Arithmeti cos ſacratus. xxxvi. C
Demones q̄ſi demne .i. periti xxxvij. P
Diſcus vnde dictus. xlix. X
Didragma. lviij. X
Diuitum quatuor genera. lxiij. R
Denarius. lxxi. y
Dyabolum ſuſtinem⁹ non diligimus: deū nō odim⁹ ſꝫ peccātes ꝯtēnim⁹. xxvi. M
Diuites huius ſeculi theſauros per tria amittunt. xxvi. K

De littera E

Euangelium. vij. B
Elementa quatuor. viij. J
Euangeliſte cur animalia appellata. vij. H
Euangeliſtarum ordo. viij. L
Eliud. xi. J
Eſrom. ix. G
Ezechias. x. z
Eleazar. xi. J
Emanuel. xij. T
Epiphania. xv. M
Egyptus. eodem. P
Eſurire iuſtitiam. xxij. K
Ethnicus. xxv. C
Elemoſyna. eodem. E
Ematroſa. xxxiiij. X
Epiſcopi/inſpectores grece. xxxvi. A
Euāgelij p̄cepta leuiora eſſe legis. clij. E
Euge lxxxi. L
Enciniorum ſolennia triplicia a iudeis cele brata. xxviij. E

De littera F

Filius quatuor modis dicitur. ix. V
Ficus vnde dicta. lxviij. V
Fermentum xlvij. D
Fornicatio. vide. fol. lij. G. Adulteriū.
Furtum lij. H. ⁊ lxi. J

De littera G

Gloria ⁊ regna mundi que ſint. xx. R
Geraſa. xxx. A
Gethſemani lxxxiij. Z
Gregorius Nazanzenus. lxviij. V
Galilea pars ciuitatis Hieruſalem ſic vo- cata. xcij. R
Gazophilatium. xvi. G
Geneſar lacus. xiv. M

De littera H

Homo ex quatuor elementis. viij. k
Herodes antipatris filius. xiij. A
Hieroſolima vnde dicta xiij. C
Hypocrita. xxvij. R
Holocauſta quare antiquitus inſtituta fol. xxxvij. S
Homicidium lxij. G
Hiena. lxxv. F
Hieroſolime ciuitatꝫ ſitus. lxv. F
Homini ꝑ quinqꝫ cauſis infirmitates eue niunt. xxxij. P
Herodis aliqua geſta ⁊ finis. xlviij. R
Hō quilibet habet duo angelos. lix. G

De littera J

Joannes in ſpecie aquile. vij. F
Jheſus hebreū/ſaluator latine. viij. S
Jſaac. ix. A
Jacob. eodem. B
Joſeph generatio quatuor de cauſis narra- tur. xi. k
Judas. eodē. C
Jeſſe. ix. H
Joſaphat. x. k
Joram. eodē. X
Joſias. x. G
Jechonie duo. x. D
Julius ceſar primus. xi. L
Joathan x. S
Jheſus vbi ⁊ a quo primo inuentū. eo. S
Joannes interpretatur gratia dei. xvi. C
Jota/⁊ Apex. xxiij. D
Jacobus Zebedei. xxxvi. F
Jacobus alphei. xxxvij. L
Judei cur ab aliquibus cibis abſtineant fol. lij. F
Judeoꝝ due ſecte. lxxi. A

In triſtitia ꝛ anguſtijs cum bonis amicis conferendum. lxxxiiij. A
Joannis decollatio in carcere. xlviij. R
Innidie venena facile ſuparí poſſe difficile aūt conquieſcere. lxxiij. B
Imperatorum romanorum inſtitutum contra ſuperbiam. lxxiij. C

De littera L

Lucas in ſpecie iuuenci vij. F
Liber duobꝰ modis dicitur. viij. R
Locuſta. xvij. E
Lunaticus xxi. E
Lupus xxvij. T
Lepra xxix. D
Legionis completio. lxxxv. C
Lythoſtratos lxxxiij. J

De littera M

Mathe⁹ in ſpē hois. fo. vij. D. ꝛ xxxvij. K
Marcus in ſpecie leonis. eadem. E
Manaſſes. x. A
Maria. xi. O
Maria ſola in vtero ſpūſctū hūit. xvi. P
Magi/ q̄ ſint ꝛ vn̄ appellent. xlij. B
Myrra. xiiij. K
Metbonomia figura. xvi. U
Mel ſilueſtre. xvij. F
Manſuetus. xxij. J
Miſericordia. eodem. L
Mamone/ ſyra lingua diuitie. xxvi. N
Mali etiam prophetare/ demonia eijcere/ et alias virtutes facere pn̄t. xxviij. X
Miles vnde dictus xxx. H
Mortuus duobꝰ modis dicitur. xxxi. L
Modice fidei. xxxi. M
Mola aſinaria lix. A
Monumētū ꝛ ſepulchrū differūt. xcviij. F

De littera N

Nazarenus ꝛ nazareus differunt. xvi. B
Niniue ciuitas. xlv. L
Nazareth duo. lxvij. S
Nummus. lxxi. X
Nubere. lxxij. B
Nardus: ꝛ vnde ſpicatus ꝛ piſticus ī alijs euangeliſtis dicatur. lxxxij. S

De littera O

Oberb. interpretatur. ix. M
Oſias. x. S
Opinio. xxi. D
Oratio nō ſolū ē ꝟbis ꝛ mente. ꝛc lviij. U
O ſanna. lxvij. R
Origenis greci de extremo iudicio error. fol. lxxxi. O
Octauianus. Auguſtus primus appellatus. xi. M
Octauianus imperator primus. xiij. Y

De littera P

Phyloſophie tria genera. viij. N
Primogenitus. xiij. X
Puer tribꝰ modis dicitur. xv. O
Pacificus/ ꝛ qui dicatur. xxij. M
Paſſio ꝛ propaſſio differunt. xxiij. R
Peierare. Deierare: ꝛ iurare. codē. T
Pallium. vide in dictione tunica.
Paſſus xxv. Z
Publicanus. codē. B
Platea codē. F
Pan grecum. iū panis codē. H
Phares ix. G
Pluris eſſe. xxvij. Q
Parabola ſpecies Metaphore duplex. folio. xxxix. B
Paraliticus. xxx. G
Paraliſis xxxij. O
Phylippus. xxxvi. G
Preſides. xxxvij. Q
Paterfamilias. eadem. R
Peccatores ꝛ iuſti dici poſſunt. xl. C
Periuri/ etiam arte peierantes. xiiij. U
Precepta chriſti leuiora eē legis. xlij. E
Pullus. lxvi. Q
Proſditus. lxxiiij. E
Peregre. lxxix. K
Paſcha ꝛ aſima differunt. lxxxij. P
Paraphſis. lxxxiij. U
Philippus frater Herodis. liiij. H
Philacterium. lxxiij. C
Peccatrices mlīeres cur ponātur in genealogia domini. ix. D

Petitiões ſeptē in oratiōe dñica. xxv.G
Penitentiam perfectam malorũ conſortia prohibent. lxxxvi.E
Pontius pylatus vnde dictus. co.F
Preſes lxxxvij.H
Paraſceues. xc.O
Parabole aut ſimilitudine aut diſſimilitudine ponuntur. xcvi.B
Perſecutorum ſaluatoris noſtri exitus horrendi narrantur .pphetare.&c.quere ſupra mali.&c. xc.P

De litter R

Raab ix.L
Roboam. x.Q
Rama excelſum interpretatur. xvi.V
Rurſum. xx.Q
Racha. xxij.P
Repudium. fol. .S
Regnum celorum quatuor modis dicitur fol. xlvij.P
Romanorũ ɔſuectudo triũphātiũ. lxvij.Q
Regibus mundi pro regnis non certandũ folio. li.B
Recubitus apud antiquos. lxxiij.B

De littera S

Salomō x.P
Sponſus & ſponſa vnde dicti. xi.R
Stella chriſti/que fuerit. xiij.D
Sciſcitari. xiiij.E
Scribe codē.E
Synedoche figura. xvi.X
Seruitium. fol.xxvi.L & fo.xx.T
Sathanas fo.lvi.S &.xx.X
Salis natura & conditiones multe.xxij.R
Seruus vnde dictus. xxx.J
Socrus eodem.K
Symon qui dicitur Petrus apoſtolorum princeps. xxxvi.D
Symon Chananeus. xxxvij.R
Samaritani. eodem.O
Sodoma. xli.A
Satum. fo. xlvij.O
Sctōx finis cur natalis celebret xlix.T
Scandalum. liij.E
Sydon ciuitas phenicum. .L
Stater. lix.Y
Saltationes in conuiuijs. xlix.V
Sapientia & prudentia ſecundum philoſophos differunt. xli.C
Scientiarum tria genera etiam in ſcripturis ſacris. viij.Q
Status ſiue gradus ex quibus eccleſia cōſtat tres. lxi.F
Synodus Nicena. lxxviij.
Synodus Martiani Imperatoris in Calcedonia vrbe contra Euticem abbatē & hereticum. xcij.S
Stadium. .D
Superbiā.&c. q̄re ſupra imperatorum.

De littera T

Titulus libri. vij.A
Thamar ix.E
Tranſmigratio babilonis. x.E
Theſaurus xiiij.H
Thuris duo genera. xij.J
Theophania. xv.R
Thronus. xxiiij.X
Tunica eodem.y
Trabs. xxvij.Q
Teloneum. xxxij.Q
Thomas. xxxvi.J
Tetrarcha. xlviij.S
Tyrus. folio .L
Thabor. lvij.T
Talenti tria genera. lxxxi.M
Tonitruum & cauſe eius xlv.M
Tricenalis. fo. A
Triſtitia.&c. q̄re ſupra. In triſtitia & anguſtijs.

De littera V

Viſionum quibus deus antiquis patrib⁹ locutus eſt ſeptem genera xij.Q
Vipera quaſi vi pariens. xvij.M
Ventura ira. eodem.I
Vicus. xxv.D
Vrias. ix.H.
Vitis vnde dicta. xxviij.V
Virtutes non propter deum facere ad anime ſalutem non prodeſſe. xxix.A
Vigilie noctis que ꝛ quot. li.L
Vent⁹ qd ſit ꝛ vñ dictus. eodem.D
Vobiſandi mos in gallia vñ ort⁹. liiij.P
Vxoꝛ non ſubito anteꝗ̃ in moꝛib⁹ in ſanitate. ꝛc. agnoſcatur dicẽda ac circa eandẽ ſeptem: ſed duo pꝛincipalioꝛa tantum ꝯſideranda. lxi.E
Verbum ocioſum ꝛ malignũ. xlv.I

De littera Z

Zara. x.F
Zabulon. xx.Z
Zoꝛobabel. x.F
Zebedeus. xxi.B

Finit Regiſtrum.

Incipit prologus Chriſtiani grã-
matici in Mathęum euangeliſtam.

Venerabilibꝰ
in chriſto patribus in ce
nobijs ſancti Petri ꝓn
cipis apoſtolorum cog-
nominibus ſtabularijs
ſedula deuotione deo mi
litantibus ꝛ ad feliciora tendentibus: vr̄ fi-
delis famulus chriſtianus indignus ſacer-
dos preſentis eui pacem/ac proſperitatem/
futureqꝫ eterne beatitudinis in ſplendoribꝫ
ſanctorum cum rege regum/arbitre ſeculoꝝ
optat ſocietatem. Omnia verba ſonando
tranſeunt/ꝛ tranſeundo deſitiunt neceſſe ē
igitur alligari litteris verba que aliquid vti
litatis habere videntur: vt deſides ꝛ friuo-
li/cum perfectioni ſtudere voluerint/abiecta
vanitate inueniant iterum vnde ammoneã
tur/qꝺ aliquando iuuenili more citata aure
ſurdaqꝫ tranſierunt. Nam quia perſpexi iu
uenibꝫ noſtris/poſt expoſitum his textum
euangelij Mathei obliuioni habere: ſtatui
apud me ipſam expoſitionem eo tenore litte
ris mandari/quo coram vobis ꝟbis digeſſi
Et ſi aliquis requirit quare poſt beatũ Jhe
ronymũ hoc auſus fuerim agere: reſpõdeo/
quia perſpexi beatũ Jheronymũ multa ver
ba quaſi leuia preteriſſe: ꝛ paruul' ſenſu dif-
ficilia reddidiſſe: idcirco quod mihi aliquã
do difficile viſum fuit/facile volentibus ſci
re reddidi. Et vſus loquendi melius intelli-
gitur de his qui de eadem prouincia ſunt
quam aliquo deprauati vſus. Habet em̄
vnaqueqꝫ ꝓuincia morẽ proprium loquẽdi
quẽ alia non habet. Et ideo ſuauius audit.
Aperta quoqꝫ locutione idipm̄ ꝯtextum di
geſſi qm̄ ſtultiloquium eſt in expoſitione ali
cuius libri ita loqui: vt neceſſariũ ſit expo-
ſitorem ipſius expoſitionis querere. Eo em̄
modo quis loqui debet ad aliũ/ſi vult ꝟba
ſua ab illo intelligi cui ipſe loquitur: ſicut
beatus Paulus apoſtolus dicit. Si eſſes
grecus/grece tibi loqui deberem. Ad illũ ꝟ-
bum grecum/ad illum verbum latinũ. Stu

dui autem plus hyſtoricum ſenſum ſequi
quam ſpiritalem: quia irrationabile mihi vi
detur ſpiritalem intelligentiam in libro ali-
quo querere/ ꝛ hiſtoricum penitus ignora-
re: cum hyſtorica fundamentũ omnis intelli
gentie ſit/ꝛ ipſa primitus querenda/ꝛ am-
plexanda: ꝛ ſine ipſa perfecte ad aliam non
poſſit tranſiri. Ego vero nulli nolenti inge-
ro/aut legere/aut habere hunc librum: ſed
qui voluerit. Et ſi aliquis hunc deteſtatur
ordinet meliorẽ: ꝛ ego voluntarie ipm̄ ſuſci-
pio. Nam iſte nihil vlli nocet. Amicis in h
facto parui/inimici mea voluntate non tan-
gent: ne forte de bono emulationes fiant.
Si ergo videro qꝺ vobis hoc primuꝫ factũ
placeat/ ad euangelium Johannis manum
mittam: quia Auguſtinus aquilam ſequẽs
id eſt beatũ Johannẽ/qui aquile aſſimula-
tus eſt: cum ille vltra nubes/iſte ꝓpe nubes
incedit. propterea paruulis ſenſu neceſſari-
us eſt humilis et tre gradiẽs expoſitor: vt
poſſũt intelligere quod ille quaſi oīb; notũ
relinquit intactum. Nam in Marco non ē
neceſſarium manum mittere/poſt btm̄ Be
dam. Jn Luca quoqꝫ audio poſt ſcm̄ Am-
broſiũ eundẽ Bedã manũ miſiſſe. Sed nõ
potui inuenire adhuc in tota eius expoſiti-
one: niſi quaſdam eius omelias. Si vero
nec inuenero: ꝛ vr̄um omnium cohortatio
affuerit: ꝛ in hoc quoqꝫ laborare temptabo
ſi tamen gratum vobis fore ſperauero. Su
pra em̄ omnes homines veſtra mihi eſt gra-
tior ſocietas: quia eſt ſincera ꝛ abſqꝫ dolo/et
quam deus docuit: ſanctiqꝫ eius apoſtoli te
nuere: ac poſteris tenendã tradiderunt. Nõ
em̄ eſt fel amaritudinis in vobis neqꝫ zelꝰ
iniquitatis: ſed fides firma/caritas inuiola-
bilis erga deum ac proximos. Et licet rebꝫ
terrenis egentes ſitis: virtutibus tamen re-
pleti eſtis ita vt qui vos perfecte agnouerit
vlterius dilectione a vobis non poſſit ſepa
rari. Sed ſi modico tempore vobiſcum ꝺe
moratus fuerit ꝓ certo intelliget quia deus
cohabitator vr̄ ſit: ꝛ ſpiritusſctũs regat o-
pera veſtra. Neqꝫ enim habitabit diu malꝰ
inter vos neqꝫ ꝑmanebit in conſortio vr̄oꝝ
qꝛ ſicut aurum ꝛ argentum in camino ꝓba-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA EMANUELE

tionis ſordes abitiunt/ita ꝛ qui inter vos venerit/aut deſinet a malo opere/aut certe alienus efficietur a conſortijs veſtris. Qui namq; inter vos conuerſantur/non multuꝫ mirent/ ſi plurimi ſancti in his monaſterijs probabiles fuerunt: ſed pro certo experient quia qui apud vos non eſt bonus ſine dubio nuſq̄ꝫ alicubi erit: quoniam vos eſtis/ qui veraciter audiſtis vocem dn̄i dicentis. Eſtote prudentes vt ſerpentes/ ꝛ ſimplices ſicut columbe. Et ſi reges ꝛ principes atq; vulgaris popul⁹ vos veraciter agnouiſſēt/ vt veros chriſti diſcipulos amarent/ ſupra omnes homines venerarentur ac diligerēt Criſtus cuſtos veſter/qui cepit vos cuſtodire in ſecula/concedat in concepto bono opere permanere/vſq; ad finem vite veſtre.

¶ Incipit expoſitio chriſtiani Grammatici in euangelium ſcd̄m Mathew.

Hunc tituluꝫ nō fecit euāgeliſta/ ſꝫ interpres qui ipſum interpretatus eſt. Nam Matheus libri ſui titulum: liber generationis impoſuit: iuxta cōſuetudinem iudeorum ad quos ſcribebat qui ſoliti ſunt libris ſuis
A ex principijs nomina imponere: vt geneſis hoc eſt generatiōis: q2 ibi ſcriptū eſt. Iſte ſunt generationes celi et terre. Similiter exod⁹ id eſt exitus ꝛ numeroꝝ ꝛ reliqui. Similit beatus Matheus qm̄ de generatione dn̄i primitus ſcripſit: liber generationis nomē impoſuit. Incipit/hoc eſt inchoat. Compoſitum ꝟbum ex in prepoſitione/ꝛ capio verbo/mutata a in i. Euuangeliū grecū nomē
B eſt/ꝛ dicitur latine bonum nūciū. Eu bonū angelū/nunciū. Vn̄ ꝛ angelus dicit. Tn̄ ſciendū eſt/quia apud grecos ꝑ duo gāma ſcribitur. Et angelus ſimiliter ꝑ duo gamma ſicut et Priſcianus dicit. Sed q2 apud nos abſonū videbatur: apud latinos ꝑma per.n. ſecūda ſyllaba ꝑ.g. Et non eſt iungēdū.n.cum.e. ſed cum e eſt iungendum: q2 eu. bonum dicitur. In omniū principijs li- C
brorum tria querenda ſunt: temp⁹: locus: ꝑſona: Similiter de iſto euangelio/ hec tria tenenda ſunt. Locus iudea extitit/vbi conſcriptum eſt hebraica lingua ad hebreos q̄ in criſtum credidere. Tempus Cay imperatoris qui ſingularem monarchiam vniuerſi
orbis rome tenebat. Perſona Matheus/leuita genere/ꝛ ſacerdos extitit dignitate/cuius nomen interpretatū in noſtra lingua donatus dicitur. Digno vaticinio ſic vocat⁹ quia in preſcientia dei ordinatus fuit ꝛ donatus/ad narranda geſta chriſti ante multa ſecula oſtenſus a ꝓphis in ſpecie hominis. D
Quia geſta que dn̄s noſter in carne iuxta humanam carnem geſſit narraturus erat/
ob hoc in effigie hominis viſus eſt. Marcus quoq; in ſpecie leonis apparuit: q̄a euāgelium ſuum ab actu leonis inchoauit cui proprium eſt in deſerto rugire. Dixit enim Vox clamātis in deſerto. Lucas nihilominus ore iuuenci ſimulatus apparuit: quia ab E
eo cepit/qui vitulos frequentius offerre ſolitus fuit: videlicet a Zacharia ſacerdote. F
Iohannes vero more aq̄le volās/illū q̄ ſupra aſtra ſedet verbo perijt inquiēs. In pn̄cipio erat ꝟbum/ꝛ ver. ꝛc. Requirendū ꝓo
quare cum multa euangelia ordinata fuiſſe legamus: ꝛ in nomine.xij. apoſtoloꝝ/ꝛ etiā alioꝝ doctoꝝ: ſicut Lucas refert. nullum illorum placuit deo legi vel ſuſcipi in eccleſia ſua niſi hec quatuor: neq; plus neq; minus G
Nam hec quatuor euangelia propter q̄tuor climata mundi/a deo ordinata ſunt et ante multa ſecula oſtenſa a ꝓphetis. Appellata
aūt ſunt animalia: qm̄ propter animā hominis euāgeliū predicat. Idcirco vero plena H
oculis ante ꝛ retro/int⁹ ꝛ foris a ꝓphetiſ ꝓdicta ſunt: quia ꝛ preſentia dn̄i geſta ꝛ futura de iudicio venturo narrauere: Crura dicunt recta habere: quia nihil prauum in euangelijs inuenitur. Erat rota in rota: q2 ſubnixū ē de veteri teſtamēto: ꝛ q̄cq̄d euangeliū adnuntiat/ in veteri ꝓdictū fuit: ꝛ ambo in ſiml' ꝯcordāt. Qd̄ dicit/vbi erat ſpirit⁹ impet⁹/illuc gradiebant: oſtēdit nihil aliud euāgeliſtas narraſſe: niſi q̄ ſpūs i cor

dibus eorum profudit. Figure iſto⁊ anialium etiam dño ɔueniunt: qui homo factus est naſcendo/ vitulus moriendo leo factus ē re urgendo/ aquila exivit aſcendendo. Ma ſic ordinata a deo ⁊ oſtenſa ſunt iſta q̄tuor euangelia/ longo ante tempore: ideo reſpuit eccleſia catholica alio⁊ pſeudo docto⁊/ deliramenta/ ⁊ ſuſcipit hec q̄tuor: in ſimilitudine quatuor fluminū: que pfluunt de vno fōte ex paradiſo/ ſimiliter hec ex ore dñi iheſu chriſti. Per geon/ q̄ dicitur terrenus ſignificatur. Matheus qui terrena acta de chriſto narrauit. Per tygrin/ qui velocitas interpretatur Marcus: qui curſim acta dñi expoſuit. Per eufraten qui fertilitas interpretatur Lucas qui vberius ⁊ latius dñi geſta decurrit. Per phiſon/ q̄ inſufflatio poteſt dici/ Joannes: qui excellentius afflatus ſpiritu ſancto de dñi dignitate attigit. Sicut iſta quatuor flumina irrigāt oēm mundum: ſic iiij. euāgelia irrigāt oēm eccleſiā.

I Multa ſacramenta inueniuntur in ſcriptura ſacra: q̄ hūc numerū ſacratū reddūt. Quatuor ſunt elementa/ per que mundus ſubſiſtit/ celū/ terra/ ignis ⁊ aqua. Per aquā/ Marcus: q̄ dixit. Vox clamantis in deſerto. Per terram/ Matheus: q̄ dixit. Liber generatiōis. Per ignem/ Lucas: q̄ ait. Nōne cor nr̄m ardens erat in nobis. Per celū/ Joannes. q̄ trāſiit oēs creaturas dicēs. In principio erat ꝟbū

K Homo ex quatuor elementis conſtat ſupꝰ compbenſis. Adā ex quatuor litteris cōpoſitum nomen habet: q̄ principia ſunt ī q̄tuor climatibꝰ mūdi. In greca lingua. a. anothole. i. alpha oriēs. d. delta diſis. i. occidens. itē. a. arton. i. ſeptētrio. m. miſimbrio. i. meridies. Archa noe quadrata legit̄ ex lignis facta. Archa teſtamēti quatuor circulis aureis portabat̄: ⁊ p vectes. iiij. ex auro coopertos/ quatuor euāgelia ſignificant̄. Archa eccliaꝫ/ vectes doctores. Sicut illi circundati erāt anulis: ita ſacerdotes de veteri ⁊ de nouo teſtamēto docti: ⁊ de. iiij. euangelijs defendunt eccliam ab hereſibus. Vas linteū qđ vidit Petrus ſignificat eccleſiā. Quatuor linee per quas dimittebat̄. iiij. euāgelia ſignificant munda ⁊ inmunda animalia habebat: q̄a eccleſia de oībus gētibus colligitur Etiā apud paganos iſte quaternarꝰ numerus ſacratus fuit: q̄a in omni parte ſolidus ſtat: ſeu ꝓpter. iiij. virtutes/ prudentiā/ tēperantiam/ fortitudinē atq; iuſtitiam. Quare placuit dño duos apl'os euāgeliſtas fore/ ⁊ duos diſcipulos diſcipulo⁊: vt oſtēderet ſeipſum eſſe/ q̄ elegit filios Jacob in pplm peculiarē ſibi de duab; vxorib; ⁊ de duabꝰ concubinis aggregatū ⁊ natū. Sicut in ordine habentur: ſic edite ſunt. Primū Mathei euangeliū: qm̄ tpe Caij factū ē. Scđm

L Marci/ qđ Claudij tpe i Roma greco ſmone ſcriptū fuit. Tertiū Luce/ ī Achaia greco eloq̄o. Quartū Joānis in Aſia in ciuitate Epheſo greco eloq̄o nihilominꝰ tpe Nerue imꝑatoris. Quia Romani q̄ oī mūdo dñabant̄ greca lingua loquebant̄: ⁊ de Romanis habebāt p oēs gētes q̄ tenebāt terras: ꝓpterea illi tres grece ſcripſerūt. Ipſa quoq; ſonorior oībus linguis habet̄. Pōt ipe ordo euāglio⁊ ideo ſic hēri: vt vnus apl's ſit ī capite/ alter ī fine. Et illi duo q̄ inter ipſos habent̄/ auctoritatē ab ipis duob; habeāt. Vidi tn̄ librū euāglij grece ſcriptū: q̄ dicebat̄ ſcti Hilarij fuiſſe: ī quo pmi erāt Mathēꝰ ⁊ Joānes ⁊ pꝰ alij duo. Interrogaui eū Euſemiū grecū cur h̄ ita eēt: dixit mihi. In ſilitudinē boni agricole: q̄/ quos fortiores hēt boues prīo iūgit. Habet aūt vnūq̄dq; euā-

M gdiū tres titulos. vnū q̄ oñdit q̄ canō ſit/ q̄ vſq; ad decē aſcēdit nō āplꝰ: ſcđm ī q̄ euāgeliſte ɔcordatio ꝑtinet̄. de q̄b; hēt Mathēꝰ. ccc.lv. Mar. cc.xxxiij. Lu. ccc.xlij. Jo. c.xxxi. Tertiū vniuſcuiuſq; ꝓpriū: ī q̄ oñdit ī q̄ ordine ſuie habeāt̄ ī ipo euāgelio. De q̄b; ſunt Mathei. lxxi. Mar. xlvij. Lu. lxxviij Jo. xiij. Tria gña phie apđ oēs ſapiētes fuerūt: q̄ ⁊ ipa inueniūt̄ ī ſcriptura diuīa vꝫ/

N phiſica/ ethica/ logica: h̄ ē nat̄al' moralis rōnalis. In phiſica. i. ī nat̄ali ſciētia/ ordo inq̄rēdi p naturā re⁊ ⁊ p ɔditiōeꝫ: q̄a ⁊ ipaꝫ phiſicā diuiſerūt ſapiētes ī q̄tuor ꝑtutes/ hoc ē arithmeticā/ geometriā ⁊ muſicā atq; aſtronomiā. Dicit̄ aūt numeralis/ mēſuralis/ cātilenarꝫ/ ſideralis: q̄a iſte artes nat̄ales nobꝫ ⁊ ſine iſtis mūdus nō pōt cōſiſtere/ nec nos

aliq̄d boni ſcire. Ethicā aūt .i. moralē ſiliter
diuiſere in quatuoꝛ ꝟtutes: hoc ē: prudētiā
iuſtitiā / fortitudinē atq; tēperantiā: ꝛ prece-
perūt ſapiētes / vt vnuſq̄ſq; homo ſcōꝫ iſtas
ꝟtutes aptaret mores ſuos: vicꝫ ſtuderet
quantum poſſet eē prudēs de diuinis ꝛ hu-
manis rebꝫ: ꝛ i ipā prudētia eēt iuſtitia: ꝛ pꝰ
fortitudo aī: vt ſiue euenirēt ei aduerſa ſiue
ꝓſpera / ſꝑ vno mō eēt trāq̄llus: vt neq; ad-
uerſa eū deījceret / neq; ꝓſpera i ſuꝑbiā ele-
uarēt. Poſt oīa iſta ꝛ i oībꝫ iſtis teneret tem-
perantiā ꝛ i prudētia / ſ i iuſtitia ꝛ i fortitu-
dine / vt in neutris modū excederet. Loycam
q̄q; / hoc ē rōnalē / diuiſerūt i tres diuiſiones
.i. i grāmaticā ꝛ rethoricā ꝛ dialecticā: vt pꝰ
naturales ꝛ morales cauſas quereret ꝑ rōēm ꝛ
mortales ꝛ ſuꝑas cās quantū diſcēdo ꝛ diſ-
putando plus poſſet ſcire. Et oēs iſte diffi-
nitiōes inueniunꝭ etiā i diuinꝭ ſcripturꝭ. In-
Q ueniꝭ ēt phiſica .i. natal' i geneſi: vt vnꝰ q̄ſq;
i lege nate hūit facerē ꝓxīo / qđ ſibi vellet: ꝛ
nō faceret alteri qđ pati nollet. Moral' q̄q;
i ꝓuerbijs inueniꝭ: vt dm̄ time ꝛ mādata eiꝰ
obſerua: h̄ ē eīm oīs homo. Loyca i cāticis
cāticoꝝ: q̄a oīa q̄ ibi dicunꝭ ſuꝑ ſpōſum ꝛ ſu-
ꝑ ſpōſam / ſuꝑ dm̄ ꝛ ſuꝑ eccleſiā eius rōnabi-
liter ꝛ ꝑ logicā iterp̄tanꝭ. Et eſt locus i ſcri-
pturis / vbi ſingule iſte ſapiētie inueniūꝭ ſepa-
ratim: ꝛ locus vbi due ſolūmō ꝛ locus vbi
tres. Ut puta de vno exēplo ſufficiat q̄rere:
ſimili mō i alijs q̄ ſuꝑiꝰ diximꝰ. De duabꝫ
i Adā dormiēte / ſcđm hiſtoriā ꝛ phiſicā ſic
fuit: ꝛ ſcđm logicā Chriſtū itelligere debe-
mꝰ dormientē i cruce h̄ ē morientē: q̄a ꝛ mor-
tui dormiētes vocanꝭ / vt Paulꝰ ait. Nolu-
mꝰ aūt vos ignorare de dormiētibꝫ. Et ſicut
dormiēte Adā formata eſt vxoꝛ: ſic Chriſto
moriēte formata ē eccleſia: De tribꝫ vt i noe
Scđm phiſicā: q̄ fecit volūtatē dñi / eripuit
eū dñs a ꝑditiōe ipioꝝ. Iuxta ethicā q̄cūq;
ſtuduerit mores ſuos ita cōponere liberabiꝭ
a ꝑditiōe futura / q̄ cōp̄hēſura ē ipios. Scđꝫ
logicā .i. rōnalē / i noe Chriſtū / i archa eccle-
ſiā. In tribꝫ filijs noe / oē hoīm genꝰ / q̄ trini-
tati crediderit / ꝛ de eiꝰ numero eē ſtuduerit:
R Ubicūq; ḡ fuerit iſte itelligētie / put dñs de-
derit deducemꝰ ad notitiā. Liber duobꝫ mo-
dis đr / q̄a ꝛ liber đr a libertate h̄ ē abſolutꝰ
a ſeruitio / ſiue de alia re liber qđ grece eleu-
theros đr: ꝛ liber interioꝛ ꝑs corticis đr de
aliqua arbore / vñ apđ āiquos āte inuētionē
ꝑgameni libri fiebāt: ꝛ ab illa conſuetudine
deſcēdit vt libri eo nomie vocenꝭ ēt ſi ſūt de
alia re / ꝑgameno vel papiro. vñ ꝛ virgi. de il-
lo đr. Liber heret in vlmo. Eſt aūt ꝛ ſinony-
mū h̄ noīs / q̄a ꝛ volumē a voluēdo / ꝛ codex
quaſi caudex dicitur. Generationis / deriua-
tum eſt hoc nomen a greco quod eſt / i / H In-
genus ꝛ inde generatio dicitur: quia q̄ gene-
rantur de terra ſunt (Ieſu) Ieſus hebreum S
nomen eſt: ꝛ dicitur latine ſaluatoꝛ vel ſalua-
turus. Et hoc nomen Moyſes Joſue pri-
mitus impoſuit quando de bello victoꝛ re-
greſſus eſt. Sed tamen per omnes litteras
ſcribitur / iſtud aūt cū tribus litteris id eſt /
iotha / ꝛ e longo ꝛ ſigma: vt ſignificet quia
trinitas litteris non poteſt nec comprehēdi
nec explicari: ſed ineffabilis eſt: vel cū iotha
ꝛ ſimma ꝛ apice deſuper / vt oſtendat que ſu-
pradiximus. Si nominatiuus caſus fuerit
ſic ſcribitur. Si autem aliꝰ in fine / u / debet
ſcribi. Et greci nō coniungunt ipſum iotha
cum e / ſed ſeparatim profertur vt ſit vocalis
ſemper iotha: dicitur enim ieſus (Chriſtꝰ) T
grecum nomen eſt ꝛ interpretatur latine vn-
ctus ꝛ hebraice dicitur meſſias. Non autē
habebat iſtud nomen ante latinitas ſed ha-
bere poterat. vocati ſunt autem in iudeoꝝ
gente hoc nomine ſacerdotes ꝛ reges: quia
ipſi vngebantur de criſmate quando ordi-
nabantur. vnde ꝛ propter ipſos dicitur in
pſalmis. Nolite tangere Chriſtos meos.
Et ſicut in romanorum regno omnes vocati
ſunt ceſares ꝛ auguſti ab iulio ꝛ octauiano.
qui primi ſic vocati ſunt: ita illic omnes re-
ges Chriſti vocantur / vnde ꝛ Dauid de
Saule dicebat. Non mittam manum me-
am in Chriſtum domini. Quando ve-
ro de domino per chi ꝛ ro ꝛ ſigma ꝛ apice
deſuper: vt hic illa ſignificet que de Ieſu no-
mine diximus hoc eſt, ineffabile eſſe. Simi-
liter deus ꝛ dominus quando de homine
per litteras: quando de deo comprehenſi-
ue fieri debet: quia nullum nomen proprie

poteſt dei dici/ quod eius maieſtatē valeat
oſtendere. Non eſt autem vnctus Chriſtus
dominus noſter oleo vel criſmate corporali
ſed ſpirituali ſicut ſcriptum eſt. vnxit te de/
us deus tuus oleo leticie: quia nec regnum
terrenum aliter habere voluit/niſi ſicut mo/
do habet cum patre in poteſtate: ideo noluit
V vngi oleo temporali. (Filij David). Qua/
tuor modis dicuntur filij. id eſt natura / vt
Iſaac filius fuit Abrahe. ſcdo imitatiōe/vt
iudei dicuntur filij diaboli imitando eum:
vt ad eos dominus dixit. Vos ex patre dia
bolo eſtis. Et item. Cuius opera facis eius
filius ⁊ vocaberis. Tertio adoptione/vt he/
ſter dicta eſt filia mardochei. quarto doctri
na vt Paulus dicit. Per euangelium ego
X vos genui. (David) David dicitur fortis
manu quia preualuit Goliad. (Abraham)
dicitur pater multarū ſubauditur gentium
futurus per fidem. Quare autem iſtorum
Y dicitur filius? Quia ad hos facta eſt repro
miſſio de Chriſto. Ad Abraham quidē di/
ctum eſt. In ſemine tuo benedicentur omnes
gentes. Ad David autem. De fructu ven
tris tui ponam ſuper ſedem tuam. Quare
primum poſuit David ⁊ poſtea Abraham?
Quia de illa gente nullus excellentior fuit
q̄ David. Et quia narraturus erat ⁊ repe/
titurus in generationis ordine Abraham:
idcirco p̄mū poſuit David ⁊ poſtea Abra
ham/vt diceret. Abraham genuit yſaac. Fi/
lius autem iſtorum dicitur quia non ſolum
dicuntur filij qui generantur a patre, ſed ⁊
hi qui de eadē progenie ſunt. ſicut filij iſrael
dicuntur omnes iudei: ⁊ filii iſmahel omnes
ſarraceni. (Filii Abraham) De Abraham
⁊ yſaac ⁊ iacob non eſt neceſſe quicq̄ dicerē
quia notum vobis eſt qui fuerint ⁊ quam
iuſte vixerūt: ⁊ quia dominum in ſuis acti
bus prefigurauerūt. (Abraham genuit yſa/
ac) Abraham dominum patrem ſignificauit
yſaac dominum Jeſum Chriſtum. Et ſicut
Abraham obtulit filium ſuum: ſic domin⁹
pro nobis obtulit filium ſuum immolandū
A Et ſicut Iſaac non eſt immolatus ſed aries
pro eo: ſic nec diuinitas paſſa ſed humani/
tas: corporis videlicet/quod inter peccato/
res conuerſabatur/quaſi aries inter ſpinas ſi.
yſaac riſus interpretatur quia mater eius r
ſit/quando promiſſus ei fuit naſcēdus. (Ja B
cob autem genuit Judam ⁊ fratres eius)
Et Jacob ſupplantator interpretatur ⁊ ipſe
figuram domini geſſit/ habens. xij. filios.
ſicut dominus poſtea habuit. xij. diſcipulos
quaſi. xij filios. (Judas autem genuit pha/ C
res ⁊ Zara de thamar). Judas interpreta/
tur confeſſor ſeu confitens/quia mater eius
dixit quando eum peperit. Nunc confite/
bor domino. Et idcirco dicitur confitēs ſeu
confeſſor ⁊ ipſe ⁊ fratres dominum prefigu
rauerūt. Judas genuit phares ⁊ zara de tha
mar. Requirendum eſt quare peccatrices
mulieres commemorentur in genealogia do D
mini/ ⁊ non iuſte vt Sara ⁊ Rebecca, ⁊ alie
que ibi multe fuere/vt mater david ⁊ ioſa/
phat. Sed propterea ille peccatrices mulie/
res ponuntur/ vt oſtendatur illum cuius
genealogia eſt propter peccatores veniſſe:
ſicut ipſe dixit. Non veni vocare iuſtos ſed
peccatores: ⁊ vt nullus peccator deſperaret
conuerti ad dominum. Verumtamen nec il
le femine nimis vituperande/ſi quis earum
cauſam velit diligenter animaduertere. Si
quidem ipſa thamar ſecundum litteram in/
ſpecta/optimam fidem marito mortuo cuſto
diuit/que tanto tempore fratrem expectauit
⁊ non eſt nupta alteri. Et cum vidit q̄ non
ei daretur non queſiuit de alio genere fili/
um/ſed de ipſo vnde maritum habuerat. Et
hoc etiam non ante de iuda/niſi cum vxor
ipſius mortua fuit. Omnes enim tunc de/
ſiderabant filios habere/quia mundus va/
cuus erat: ⁊ volebat vnuſquiſq̄ dici popu/
los de ſe ⁊ regna: quia nec dum erat prece/
pta virginitas nec viduitas: nec ipſa amplI/
us queſiuit/niſi vt conciperet: propterea nō E
eſt tam vilis vt a multis eſtimatur. Tha/
mar interpretatur palma vel amaritudo.
Palma propter ſanctos qui de eius proge/
nie orti ſunt: de quibus ſcriptū eſt. Juſtus
vt palma florebit. Amaritudo ipſi conuenit
propter virum quem cito perdidit. Peperit

quoq; filios miſticum pfigurantes populũ
videlicet iudaicum et gentilem. Zara enim
interpretatur oriẽs: quia de ipſa plures ſan
cti fuerunt. Phares autem interpretatur di
G uiſio/a quo phariſei dicti ſunt (Phares au
tem genuit Eſrom) Eſrom interpretatur
ſagittam vidit: hoc eſt criſtum in carne pre-
uidit venturum: a qua ſagitta vulneratꝰ eſt
dyabolus (Eſrom autẽ genuit Aram) Arã
dicitur excelſus: ſignificans in ſuo nominẽ
dominum Jheſum criſtum: de quo dicit p
pheta: quia excelſus reputatus eſt ipſe: Et
pſalmiſta. Excelſus ſuper omnes gentes
dominus/ et ſuper celos gloria eius. Quis
ſicut dominus deus noſter q in altis habi
H tat. etc. Aram autem genuit Aminadab]
Aminadab ſpiritus meus ſpontaneus dici
tur: et in hoc nomine dominus Jheſus ſig-
nificatur: qui ſpontanea voluntate ſpiritus
I ſui natus eſt in mundo [Aminadab autẽ
genuit Naaſon] Naaſon ſerpentinus in-
terpretatur/ et dominus figuratus ẽ ſicut ip
ſe dixit. Sicut exaltauit Moyſes ſerpentẽ
in deſerto: ita exaltari oportet filium homi
nis [Naaſon autẽ genuit Salmon] Sal.
autem dicitur pax: et ipſe in nomine ſuo do-
minum pretendit: qui eſt pax noſtra/ et qui
pacificauit ea que in celo et in terra erant: in
terficiens inimicitias in ſemetipſo [Sal-
mon autem genuit Boos de Raab] Raab
L aſcendens dicitur/in qua eccleſia prefigura
tur de gentibus/que aſcenſura erat de laua
cro baptiſmi: munda et immaculata a priſti
nis erroribus facta. Que nec nimium vitu
peranda ſed laudanda: cum per exploratorꝫ
ſuſceptionem preuidit ſibi ſalutem/et ſtudu
it vniri populo dei/ſicut et eccleſia poſtea ex
gentibus. Salmon iſte eſt princeps iudee
cui preceptum eſt numerari in heremo po-
M pulum cum aliis. Boos ſonat in quo virtus
ſiue in fortitudine: Et his nominibus/ quis
alius rectius quam dominus noſter Jeſus
exprimitur: qui eſt dei patris virtus. Ipſe
quoq; in fortitudine fecit: quia reſurrexit a
mortuis vt leo/ et confregit clauſtra inferni.
[Boos autẽ genuit Obed ex Ruth] Et
hic Ruth commemoratur alienigena: quia
et ipſa licet alienigena fuerit: tamen bonam
fidem habuit: reliquit enim deos ſuos: et
queſiuit deum hebreorum/ et ſeruiuit: et pro-
pter amorem viri ſui dereliquit parentes ſu-
os/ et adheſit parentibus viri ſui.
¶ Et nequaquam ad peiores/aut vagabũ
da: ſed ad meliores et legitime ſe coniunxit
non luxuriendo. Unde et mulier virtutis
appellata fuit. Interpretatur quoq; feſtinãs
vt nomine ſuo ſignet eccleſiam. Et boos cri
ſtum pretendit: qui accepturus erat ſponſã
ex gentibus [Obed autem genuit Jeſſe]
Obed ſeruiens dicitur: in quo ille ſignifi-
catur qui dixit. Filius hominis non venit
miniſtrari: ſed miniſtrare. Jeſſe Synomius
fuit: qui Iſai vocatus eſt. Jeſſe aperiens: ſo
nat illum nihilominus annuncians in no- N
mine ſuo: de quo ſcriptum eſt aperuit eis
ſenſum/vt intelligerent ſcripturas. Iſai eti
am ſacrificium dicitur/ſiue incenſum paten
ter illum oſtendens eſſe venturum qui ſeip-
ſum ſacrificium faceret pro multis in odorẽ
ſuauitatis (Dauid autem rex genuit Sa
lomonem/ex ea que fuit vrie) Et hic pecca-
trix mulier memoratur: Ut oſtendat illum
pro peccatoribus de hominibus natum: et
Urias de alienigenis erat nõ erat de iudeis
Qui quãuis bonꝰ eẽt/diabli expreſſit typũ/
cuius coniugio erat prius copulata eccle-
ſia quam chriſtus concupiuit cum vidit il-
lam lauantem/hoc eſt ſemetipſam a ſordibꝰ
ſeculi per lauacri vndam purificantem. De
iſtis qui modo in medio interponuntur nõ
eſt neceſſe aliud dicere: quia nota eſt hyſto-
ria in regum qui fuerint vel quid fecerint: O
niſi tantummodo interpretationes nominũ
ponere Dauid interpretatur fortis manu
qui iecit manu lapidem de funda: vnde oc-
cidit Goliath et ſignificat in hoc facto do-
minum chriſtum qui vicit dyabolum per
ſuam pacientiam: et hic paſſus eſt perſecutiõ
nes Saulis ſicut chriſtꝰ iudeorum: et ſicut
Dauid derelictus fuit a ſuo conſiliario et
proditus ſimiliter chriſtus a Juda diſcipu
lo ſuo: et ſicut Dauid deiectus eſt a regno a
filio ſuo: ita dominus eiectus eſt a populo
iudeorum: quia filius eius dictus eſt p ad-

optionem: extra ciuitatem Hieruſalem eie-
ctus ⁊ occiſus: ſiue etiam quia idem domi-
nus criſtus ex eius ſtirpe proceſſit. Salo-
P mon interpretatur pacificus: ⁊ ipſe dominū
prefigurauit pace ſua quam in regno habu-
it quia dominus ⁊ pax noſtra ⁊ pacificus
noſter eſt: quia de ipſo dictum eſt/ orietur in
diebus eius iuſticia / ⁊ abundantia pacis. do
nec extollatur luna ⁊ quia edificauit domū
domino Salemon: ſic ⁊ dominus edifica-
uit celeſtem Hieruſalem de lapidibus viuis.
(Roboam autem genuit Abia) Roboam in-
R terpretatur latitudo populi: ſꝫ per antiphra-
ſin: hoc eſt per contrarietatem. Eſt enim quī-
dā modus qui antiphraſis dicitur apud grā-
maticos quando aliter eſt res quam ſonat
in nomine vt bellum dicitur eo quod ſit mi-
nime bellum. Similiter ⁊ hic dictus latitu
do per contrarium: eo quod ab illo defece-
runt decem tribus: ⁊ eo anguſtatum eſt in
illo regnum iuda: Abia interpretatur pater
dominus: ⁊ non debet coniungi b. cum i. ſꝫ
ab/ per ſe ⁊ ia/ per ſe/ quod eſt nomen domini
Et recte hoc nomie vocatus eſt/ quia cogno
uit patrem dominum eſſe creationis ⁊ ſalu
R tis ſue (Abia autem genuit Aſa) Aſa do
lens: ſiue ſuſtollens interpretatur (Aſa au-
tem genuit Ioſaphat) Ioſaphath domini
iudicium: ⁊ hic domino adheſit (Ioſaphat
autem genuit Ioram) Iſte enim Ioſaphat
qui coniunctus fuit Achab/ malo regi ⁊ ab
iit cum illo in bellum/ ⁊ debuit ibi mori: qa
contra voluntatem domini adiutor erat il-
lius/ pro qua re ⁊ a ꝓpheta increpatus eſt:
eo qđ preberet ei auxiliū. Sed ⁊ naues fe-
cit q̄ irēt in Aſion gaber cū nauibꝫ illiꝰ ⁊ do
mini nutu confracte ſunt. Qđ intelligens
ioſaphat: voluit vlteriꝰ naues ſuas coniūgē
re cū nauibꝫ illiꝰ (Ioram aūt genuit Oziā)
Nō filiꝰ eiꝰ ſed nepos eiꝰ fuit: ſed dicuntur
filij qui de longinq̄ ꝓgenie exierūt alicuius
Nā iorā genuit Ochoziā: Ochozias ioas/
Ioas amaſiā/ Amaſias oſiā. Sed qꝛ ioram
accepit filiā iezabel: q̄ occidit Naboth ⁊ p-
ſecuta fuerat heliā ⁊ ꝓphetas ⁊ ſacerdotes
dn̄i ⁊ cultum eius: propterea quia de prole

eius nati ſunt: tolluntur de genealogia dn̄i
vſq; in tertiā gn̄ationē. Etiā ⁊ ꝓpoſitū erat
euangeliſte tres ordines ponere vnū an̄ le-
gē/ de pr̄iarchaꝝ tpe: aliū ſub ꝓphetaꝝ euo:
Tertiū ſub ſacerdotū dn̄io/ hoc eſt p tres vi-
ces q̄tuordecim: hoc ſūt τρεσ τεσσαρεσ και
δεκαδεσ/ tres teſſares/ ⁊ decades id ē. q̄tu-
or/ ⁊ decē ⁊ ſeptē ꝓpter ſeptenariū numerum
ſabbati/ qꝛ ſeptē ⁊ ſeptē quatuordecim faci
unt. Et ſicut filij iſrahel p quadradinta du-
as māſiones venerūt ad terrā promiſſionis
duce Moſe: ita ⁊ nos duce dn̄o q̄ p iſtas ve
nit ad nos/ peruenimꝰ ad uitā eternā Ma-
theus q̄ gn̄ationem dn̄i terrenam narrauit/
oſtendit qualiter ille de celo deſcenderit/
p generationem terrenam/ Lucas ṽo ſpecia
lem ordinē tenens/ oſtendit qualiter illi om
nes q̄ ſtuduerint eius membris incorporari
aſcenſuri eſſent in celū Et ideo p quinqua-
ginta gn̄ationes que ſignificant requiem iu
bilei: ſeu p ſeptuaginta duas gn̄ationes / in
q̄ numero gentes leguntur in initio eſſe di-
uiſe/ vt oſtēderet de om̄ibꝫ gentibꝫ creditu-
ros in criſto ⁊ aſcenſuros in celū: ſiue ſi p ſe
ptuaginta ſeptē gn̄ationes velis computare
q̄ ſunt de criſto ad Adā/ quē numeꝝ dn̄s in
pctōꝝ remiſſionē poſuit/ qn̄ dixit nō dico ti
bi Petre dimittendi ſepties / ſed vſq; ſeptua
gies ſepties vt oſtēderet ſe om̄ia peccata no
ſtra in baptiſmo remiſſuꝝ. Et ſicut nulla ge
neratio p̄termiſſa eſt nō numerata ab Adā
vſq; ad ipm̄/ ſic nullū pctm̄ eſſe qđ nō remit
tat in baptiſmo. Et ſub hoc exēplo p̄cipitur
vt in nos peccantibꝫ ſeptuagies ſepties
remittamus. Matheus autem laborem cer
taminis qđ dominus ſanctiq; ſui habituri
eſſent oſtendit/ per quadraginta duas/ que p̄
tenderunt labores in heremo Ioram autem
excelſus. Hoc etiam per antiphraſim: quia
S deiectus fuit ꝓpter Achab ⁊ iezabel. O-
zias fortitudo domini ⁊ iuſte ſic vocatus
eſt quia confiſus eſt in domino ⁊ fecit que
placuerunt ei: excepto quia p ſe voluit hoſ-
tias offerre: quod ſacramentum erat. Et
ob hoc percuſſus lepra: ⁊ habitauit liber a
ſe in domo ſeorſum extra ciuitatem ⁊ popu

lum habuit autem duo nomina (Ozias
autem genuit Joatham) Joatham perfec-
tus dicitur: ⁊ pulchra ethimologia ⁊ conue
niens illi eſt: quomodo ipſe perfectus fuit/
coram domino ⁊ edificauit portam templi
[Achas autem genuit Ezechiam] Achas ſo
Z nat apprehendens: ſubaudit nequitias om
nes: quia dereliquit dominum ⁊ vidit alta
re in Dammaſco et veneratus eſt illud: et
iuſſit ſimile fieri in Jeruſalem. Ecce pater
malus genuit filium bonum. Ezechias for
z titudo domini dicitur: quia ipſe in domino
viſus eſt: ⁊ in diebus eius dominus cen-
tum octuaginta quinq̧ milia de aſſirijs oc
cidit/ ⁊ cum decem viris fugit ſennacherib
de terra eius: ⁊ occiſus eſt a filijs ſuis cum
adoraret neſrac deum ſuum:/ et diceret. qua-
re me dimiſiſti fugere ſic de iudea/ qui etiã
filios meos immolaſſem tibi ſi iuſſiſſes? Et
cum audiuiſſent filij eius hec / occiderũt eũ
timentes ne occideret eos ꝑ tali voto / et fu-
A gerunt in montem Ararat (Ezechias autẽ
genuit Manaſſen) Manaſſes dicitur obli
uioſus: quia ipſe per multa ſcelera oblit⁹ eſt
domini/ in tantum vt filium ſuum transfer
ret per ignem demonibus. ⁊ ecce iterum ma
lum filium bonus pater genuit: ſed poſtea
tamẽ ſuſcepit domin⁹ preces eius propter
patrem/ ⁊ liberauit eum de babilone vbi fu
erat duct⁹ captiuus propter peccata ſua (Ma
B naſſes autem genuit Amon) Amon ſonat i
fidelis. Siquidem Ammon per duo. m. ſo
nat filius populi mei: per vnum. m. infide-
lis dicitur: ⁊ iſte propterea infidelis dicitur
quia receſſit a via domini (Amon genuit io
ſiam) Joſias dicitur: vbi eſt incenſum do-
mini/ ⁊ hoc digne dictus eſt/ quia ipſe dig-
ne ſeruiuit domino: ⁊ deſtruxit idola ⁊ cul-
tores idolorum ⁊ phaſe domini mirabiliter
C celebrauit (Joſias autem genuit iechoniã)
Jechonias preparatio domini ſonat/ iecho
nias aũt primus pater intelligitur: ⁊ iecho
nias poſt transmigrationem filius ei⁹ fuit:
⁊ dicitur alio nomine ioachim/ primus per
c. ⁊ h ⁊ m: ſecundus per c ⁊ n. ⁊ primus ioa
D chim preparatio domini: ſecundus prepara
tio dei dicitur. Nam ſi voluerimus vnum

iechoniam computare non erunt niſi trede
cim generationes. Sed ſic eſt verum/ q2
primus iechonias is eſt: quem rex egypti re
gem conſtituit. Sed venit ſuper eum Na-
buchodonoſor ⁊ exegit ab eo iuſiurandum
⁊ tributum. Et quia mentitus eſt ei occidit
eum/ ⁊ proijci iuſſit corpus eius in plateam/
Sed filius iſtius cui Nabuchodonoſor oc
curris/ anteq̃ veniret Hieruſalem cum ma
tre ⁊ vxore: ⁊ dedit ei Nabuchodonoſor be
neficia in terra ſua: ⁊ tradidit fratri eius ſe-
dechie. Sed quia mentitus eſt ei ſacramen
tum quod ei iurauerat: venit iterum Hie-
ruſalem: ⁊ comprehendit eum/ et occidit fili
os ſuos in oculis eius: ⁊ eruit oculos eius
et miſit eum in caueam more ferarum: quia
dixerant prophete eius vt leo eſſet: ⁊ duxit
eum in Babilonem ⁊ miſit eum in carcerẽ
⁊ dimiſit eum ibi vſq̧ quo ipſe Nabucho-
donoſor mortuus eſt: ⁊ ibi etiam habuit ne
potem ſuum cum illo Euilmerodar quem i
regno inuenerat quando de beſtijs reuer-
ſus fuit. De quo etiam ſcriptum eſt / q2
ſubleuauit Euilmerodar caput ioachim de
carcere/ ⁊ locut⁹ ẽ cũ eo benigna / ⁊ dedit ei
villas / ⁊ conſtituit cibos mẽſe eius/ q2 ſoluti
erant i carcere. Quod dicit frẽs ei⁹: ille eſt
vnus quẽ Nachor rex Egypti iũxit/ ⁊ dux-
it in egyptũ. Et alius eliachim q̇ regnabat
in iudea qñ primũ Nabuchodonoſor ad
Hieruſalem venit: qñ ꝑ tres vices depdat⁹
eſt ipſã terram: ⁊ tres reges iñ abſtulit, illũ
quẽ mõ dixi Eliachim: quẽ Nechao cõſti-
tuerat poſt infectũ frẽz: ⁊ alium quẽ cũ ma
tre eduxit: et tertiũ Sedechiam ¶ Trans- E
migratio aũt fuit in Babilone: q2 migrare
cogebãt a Nabuchodonoſor de ſua terra in
babilonẽ (Salathiel aũt geñ Zorobabel)
Salathiel petitio dicit̃ dñi: ⁊ recte petitio
dñi dicitur: vt oſtendat omnes antiquos pa
tres/ petiſſe dñm venire ad redemptionẽ ge-
neris humãi [Zorobabel aũt geñ Abiud]
Zorobabel ipſe q̇ cuſtodiebat aſſuet̃ reges F.
dormiẽtẽ cũ alijs duobus dixerũtq̧ ad inuicẽ. di
cam⁹ ad inuicẽ ſingli ſñtias: ⁊ apparebit q̇s
meliorẽ ſententiã dicat. Vn⁹ dixit/ rex ẽ forti
or ſub celo. Ali⁹ dixit: vinũ ẽ fortior ſub celo

tertius Zorobabel dixit: veritas eſt fortior
et mulieres. Et exſurgens rex approbauit
cum ſuis hominibꝰ/quia zorobabel melius
dixiſſet/⁊ tunc dedit ei principatũ ſuꝑ om̃s
iudeos qui erant in regno eius/⁊ licentiam
reuertendi cũ om̃ibus iudeis in Hieruſalẽ
Et zo/iſte/ro/magiſter/babel/babilonis h
eſt iſte magiſter de babilone: ⁊ ſignificat ip
ſe dñm criſtũ: quia Babilon confuſio dicit
quia ſignificat iſtũ mundũ: vñ dñs chriſtꝰ
auctor eſt ipſe ⁊ magiſter: vnde ⁊ educit po
pulum ſuũ in terram repmiſſionis: hoc eſt
in vitam eternã. ¶ De his qui in medio ſũt
qui in captiuitate fuerunt non habemꝰ ſcri
ptũ quid fecerint: niſi tantũmõ interpreta-
G tiones dicamus. (Abiud aũt genuit Elya-
chim) Abiud patris robur: ⁊ ꝑ ipſum dñs
chriſtus oſtendit: qui eſt dei virtus ꝑ quã
facta ſunt omnia. Et ab per ſe debet/ qꝛ ab
pater dicatur. Elyachim reſurrectio interpre
tatur: quia videlicet ipm̃ ſcabat/ꝑ quem re-
ſurrecturus erit om̃is mundus (Elyachim
aũt genuit Azor) Azor interpretat adiutor
illum ꝑfigurãs/de quo ſcriptũ eſt/ adiutor
in oportunitatibus in tribulatione [Azor
H aũt genuit ſadoc] Sadoc dicit iuſtus: illũ
ꝑfecto ꝑtendens/qui eſt iuſtus abſqz com-
paratione: de quo pſ. iuſtus dñs iuſtitias
dilexit (Sadoc aũt genuit Achim) Achis
ſonat frĩ meꝰ. Et ipſe illũ ꝑtendit in nomĩe q
dicit. Nunciabo nomẽ tuũ fratribus meis
I Ille vicẽ q deꝰ erat ꝑ maieſtatẽ. Frĩ factꝰ eſt
populo criſtiano ꝑ humilitatẽ/⁊ reſurrectio
nẽ [Achim aũt genuit Eliud] Eliud dicitur
deꝰ adiutor: ⁊ elꝰ ſe ⁊ iud poſtea. Et ipſe
etiã ex nomine futurꝰ adnunciat ſaluatorem
q vocãdus eſſet Emmanuel hoc eſt nobiſcũ
deus [Eliud aũt genuit eleazar] Eleazar ad
iutoriũ dñi ſonat: illũ de q pſ. ait. Adiutoriũ
nr̃m in nomine dñi/q fecit celũ ⁊ terrã [elea
zar aũt genuit Mathã) Mathan dulcedo:
ſiue ſaturans: recte dulcedinẽ ſonat/ꝑfigu-
rans illũ/de quo euangeliſta poſtea dicit.
Mirabantur oẽs ſuꝑ his q̃ dicebant de il-
lo. Saturans aũt/⁊ hoc ad ipſum pertinet
de quo ſcriptũ eſt ſaturauit dñs quinqꝫ mi-
lia hoim̃ (Mathan aũt genuit Jacob) Ja-
cob ſupplantator dicit/⁊ hic ſuo nomine do
minũ ꝓnuntiat: qui ſupplantauit vicia ⁊ erе
xit virtutes de iſtis vero q in fine gñatio-
nis ponuntur videndum eſt: quare Mathe
us dicat. Jacob genuit ioſeph. ⁊ Lucas di
cat: qꝛ Ely genuit ioſeph. Sed hoc ſciendũ
qꝛ lex precipiebat/v: qñ frater moriebatur
⁊ non relinquebat filiũ: Acciperet frĩ alius
ipſius vxorem cum ſua vxore/⁊ generaret fi
lios in vxore fratris ſui/⁊ illi qui naſcerent
filiĳ fratris mortui dicerentur. Tali ẽ cauſa
eſt varietas in euangeliſtis: ⁊ Matheus or
dinẽ naturalem ſequens/dicit eũ filiũ eſſe
Jacob. Lucas aũt ſcd̃m legẽ veterem dicit
eum filiũ Eli fuiſſe. Eli dicitur aſcendens.
Jacob interpretatur ſubplantator/ Joſeph
augmentum. Et ipſe etiam illum intonat vẽ
turꝰ/qui auxit populum ſuũ dicens. Et ali-
as oues habeo: que non ſunt ex hoc ouili: ⁊
illas oportet me adducere/⁊ vocem meam
audient: ⁊ fiet vnum ouile ⁊ vnꝰ paſtor. (Ui
rum Marie) Cum audis virum/require in
uenies in ſcriptura/quod ⁊ ſponſi vocantur
viri: et ſponſe vxores: et etiam cõſuetudo hi
ſtoriographorum eſt hiſtoriam ſic ſcribere/ſi
cut eo tempore putatur quando res agitur.
Unde de herode dicitur quia contriſtatus
fuerit ad petitionem capitis Johannis: nõ
qꝛ vere contriſtatus: ſed quia ſic pu tatum
eſt ab his qui viderunt ¶ In tertio ordine
generationis Chriſtus quartuſdecimus ẽ.
quia iſta generatio ſic facta fuit ad capiẽdũ
dyabolum/ſicut hamus ad capiendos piſ-
ces/ſicut in fine occultatur hamus per eſcã
ſic diuinitas chriſti abſconſa fuit de carne:
quia miſit hamum deus pater/qui filium i
carnari precepit. Momordit dyabolꝰ ⁊ trãſ
fixus eſt a diuinitate eius: hoc eſt fecit car-
nem crucifigi: et comprehenſus eſt ⁊ religa-
tus ab ipſa diuinitate que latebat ſub carne
Uirga in qua hamus inſertus eſt Abrahã
extitit: qui origo huius generationis fuit
¶ Diximus iam quare per tres ordines di
uiſit iſtam generationem: videlicet propter
tria tempora/ante legem: ſub lege: ⁊ ꝓphetꝭ
⁊ ſub ſacerdotibꝰ: ſiue ꝓpter trinitatẽ. Qua
tuordecim autem ꝓpter ſeptenariũ numerũ

qui eſt ſacratus apud iudeos pro ſabbato/
quia ſeptem ⁊ ſeptem/quatuordecim faciũt
(de qua nat⁹ eſt ieſus/q̃ vocat̃ criſt⁹) Sicut
ſcitis/Matheus dñi poſt aſcenſuʒ in celus
tpe Caij Caligule euangeliũ ſcripſit:ꝓpter
ea ſic vtroq; nomine dicit illũ vocari:id eſt
K a credentibus in eũ. Quid ptinuit narrari
generationẽ Joſeph:cũ chriſt⁹ ei⁹ fili⁹ non
fuerit:videlicet ꝑ quatuor cauſis. Prima:
vt ꝑ generationẽ Joſeph Marie noſceretur
origo/quia de vna generatione fuiſſe noſcũ
tur/qꝛ preceptum erat vt vnuſquiſq; hõ de
ſua tribu vxorem ſumeret/qđ Joſeph q̃ iu-
ſtus erat hoc cuſtodiebat. Sicut apparuit i
cenſus ꝓfeſſione/qꝛ cũ ꝓceptũ eſſet vt vnuſ-
quiſq; reuerteret̃ in terrã ⁊ in patriã ſuã: et
ibi ꝓfiteret̃ nomẽ ſuũ/⁊ artem/⁊ ſolueret cẽ
ſum: aſcendit ioſeph ⁊ Maria de galilea in
bethleem/ad profitendũ nomẽ in pria ſua.
Nec eñ ꝯſuetudo eſt ſcripture hiſtorias de
feminis texere. Licet eñ Adã multas filias
habuerit: ⁊ neuẽ alij: de nullis tñ ſcriptura
ſic refert ſic̃ de Abel ⁊ chain/ſem/cham/et
iapheth/⁊ regnoꝝ libro. Fuit vir vnus de
ramatha ſophim: ſimiliter in alijs hiſtorijs
¶ Scda cauſa/ne lapidaret̃ a iudeis/ſi eſ-
ſet ſine viro ⁊ habuiſſet filiũ. Omniũ eñ in
credibiles iudei lapidaſſẽt eã/ſi ioſeph ab il
la ſe ſeparaſſet. Maluit eñ de ortu ſuo du
bitare quoſdam: quã matrẽ ſuã falſis ſuſpi
tionib⁹ infamari: vel etiã ꝑ tormẽta crucia-
ri: que erat ⁊ tenere nutrita/⁊ inferior ſexus
Tertia cauſa: vt in egyptum iens/vel reuer
tens/is qui vir erat ꝓcuraret que neceſſaria
femine erant/ſocũ vel victũ: ⁊ vt infantẽ tã-
to itinere ferret ac referret. Quarta cauſa/vt
partus eius diabolũ lateret: qui ſi eũ de vir-
gine natũ ſciſſet: nunquã eũ crucifigere ſua-
ſiſſet iudeis. Vñ ⁊ hoc requiſiuit ꝑ tempta
tiones/ſi eſſet filius dei. Sciebat nãq; per
ſcripturas quia naſceret̃: ſed in hoc decep⁹
eſt/qꝛ de muliere putauit eũ fuiſſe natũ. Cri
ſti aũt gñatio ſic erat: ſubaudit̃ ſicut ſupe-
rius dictũ eſt. Ideo aũt ieſu criſti: vt dimit
tat angelo narrãdũ. Vocabis inquit nomẽ
ei⁹ ieſuʒ. Criſt⁹ grecũ eſt nomẽ/⁊ dicit̃ latiẽ
vnct⁹: ⁊ hebrayce dicit̃ Meſſias. Non ha
bebat aũt añ latinitas hoc nomẽ: ſʒ hẽre po
terat/ſicut apparet mõ. Fuit aũt hoc nomen
apud iudeos celebre/quãdiu eoꝝ regnũ ſte
tit: quia ſicut apud multas gentes dignita-
tis nomina ſunt/que reges ⁊ principes per
ſucceſſionẽ hñt: vt apud egyptios pharao-
nes/⁊ Ptholomei: ⁊ apud romanos ceſa-
res ⁊ auguſti vocant̃: ita ⁊ apud iudeos fu- L
it hoc nomẽ. Ut eñ ab iulio: qui primus vo
citatus eſt ceſar/eo quod ceſo matris vtero
mortue eductus ſit: in reliquũ omẽs ceſares M
ſunt nuncupati. ⁊ ab octauiano: cui romani
cũ occurriſſent/poſt ſubiugatũ orbem terre
cũ ſcuto aureo ⁊ lapidib⁹ dederunt nomen
auguſto/qꝛ adauxerat imperiũ eoꝝ: in reli-
quũ omẽs auguſti appellati ſũt. Simili mõ
qꝛ Aaron iubẽte dño inunct⁹ eſt a Moyſe
in ſacerdotẽ: omẽs ſacerdotes Meſſias vo-
cant̃. Similiter oẽs reges a Saule q̃ pri-
mus rex eoꝝ a ſamuele inunctus ẽ in regeʒ
Meſſias idẽ chriſti vocati ſunt. Vñ ⁊ Da
uid dicebat. Non mittã manũ meã in chri-
ſtũ dñi: ⁊ in pſalmo. Nolite tãgere chriſtos
meos. Interpretatio vna eſt/Meſſias ⁊ cri
ſtus: ſed tñ qꝛ lingua ſonantior ⁊ comptior
eſt/omib⁹ linguis ſub celo/⁊ etiã notior/tuʒ
erat propter romanos q̃ ꝑ totum mundũ do
minabant̃/⁊ ob grecos q̃ ſapientiores fue-
runt alijs/idcirco placuit euangeliſtis ⁊ in
terpretibus in ea lingua illud nomẽ dimit-
tere: que magis nota erat ⁊ amabilior.

In vigilia natalis.

Cum eſſet deſpon
ſata) Spõſus ⁊ ſpõſa ab ſpon N
dendo dicti ſunt/eo ꝙ ante ſpõ-
debant ſibi cautiões matrimo-
nij conſentire: ⁊ dabãt fide iuſ-
ſores: etiaʒ anulo ſubarrabant̃. Tali ergo
modo deſponſata erat Maria ioſeph: non
tamen in concupiſcentia iuncta. Quare de
ſponſata fuerit: ſuperius dictum eſt. (Ma
ter eius) Cuius eius? Mater immacula
ti/mater vnici/qui in celis ſine matre in
terra ſine patre natus eſt. Mater dicta/qꝛ
exinde efficiatur aliquid. Maria dicit̃ illu- O
minatrix/ſiue ſtella mariſ: genuit eñ lucẽ mũdi

Sermone ſiro dña vocat: ⁊ iuſte/genuit eī
ſaluatorē mūdi dñmq̧ vniuerſi orbꝫ (Añq̄ ɔ
uenirēt) hoc ē ea ɔueniētia/q̄ vſus erat ɔucire
ſponſum ⁊ ſponſam (inuenta eſt) Uidelicet
ab ipſo Joſeph inuenta qui pene licētia ma
ritali/vt putabatur/future vxoris omnia ſe
creta nouerat. Erat eñ vſus in illa gēte: vt
qui vxorem debebat accipere/ad templū eā
deſponſaret: et poſtea ſi diues eſſet haberet
miſſos ſuos cum ea: aut ſi paup ipſe cuſto-
diret ſimul cum patre ⁊ matre vſq̧ ad p̄fini
tū tempus Eo igitur tenore inuenta eſt a io
ſeph (In vtero habens de ſpūſancto) quia
pro certo ſciebat q̄ nullus homo ad eam co
mō iunctus fuiſſet/ vt concipere potuiſſet
P ¶ De iſta ſolummō hoc ſcriptum eſt/q̄ et
in vtero habuerit ſpm̄ſanctū. Iſta aūt ⁊ in
mente ⁊ in vtero. ■γιοσ pneuma dicit/quā
do de ſpiritu ſancto intelligitur: quando ꝟo
de alio pneuma dicitur (cum eſſet iu-
ſtus) Teſtioniū euāgeliſte eſt de ioſeph: q̄r
iuſtꝰ erat ⁊ incōſummata lege erat: ⁊ hoc etiā
ex apparitione angeli credere poſſumꝰ/ex ꝟ-
bis ipſius dicentis. Noli timere. Si enim
in eam malam ſuſpitionem habuiſſet/nec ip
ſe iuſtus eſſet: nec angelus dixiſſet. Noli ti
mere/ſed noli deſpicere (Et nollet eam tra-
ducere) hoc eſt diffamare: ſiue tranſducere
id eſt extra ducere quo tunc erat: ⁊ in blaſ-
phemiam mittere (voluit oculte dimittere
eā) Si iuſtus erat: ⁊ nullam malam ſuſpi-
tionem in ea habebat: quare ſanctam ⁊ iu-
ſtam vellet dimittere? Sed ſciebat conuer-
ſationem eius fore ſanctam: ⁊ appropinqua
re ſe indignum reputabat: ſicut beatus Pe
trus faciebat: cum viſo miraculo piſciuꝫ di
xit. Exi a me dñe/quia homo peccator ſum.
Uel ſicut cēturio mittens miſſos ad dñm
dicens. Non ſum dignuū vt intres ſub tec-
tū meū: nec meipm̄ dignum exiſtimaui ad
te venire. Ita ⁊ iſte dicebat. Longe faciam
eam a me ⁊ a cognatiōe mea. Q ꝑſpitio in
ea qūdam magnificum ſacramentum (Hec
aūt eo cogitante) Hoc eſt indignū ſe iudi-
cante ei appropinquare. Si eñ aliud ini-
que cogitaſſꝫ/āgelꝰ ei nō apparuiſſꝫ. A ſup-
bis eñ potius refugit quam appropinquat

et idcirco apparet nō fuiſſe deſpectū ſupbie
ſed humilitatis elongationem (Ecce angelꝰ
domini apparuit in ſomnis ei dicens) Uiſi
onum quibus deus omipotens locutus eſt
ante incarnationem/quibus loqui voluit: ſe Q
ptem genera ſunt. Primum genꝰ per aures
corporis vt ſicut vidit Moyſes rubum ar-
dere ⁊ audiuit vocem dei per aures corporꝫ
et omnis turba exercitus Iſrahelis audi-
uit dñꝫ dicentem decem verba legis. Secū
dum/genus extaſis: ſicut Petro quādo mi
ſit ad eum Cornelius/Et cecidit ſup eū mē
tis exceſſus: et vidit vas linteum ſubmitti
de celo. Tertium ſicut Nabuchodonoſor ⁊
quando vidit ſtatuam de metallis. Ad ar-
borem abſciſam radicitus/⁊ nihil intellexit
Quartum per nubem ſicut ad Job, poſt
plagam locutus eſt. Quintam in corde ſic
multis ſanctis: vel etiam Balaam quando
miſit ꝟbum in ore eius: ⁊ aſſumpta parabo
la locutus eſt. Sextum repletio ſpūſancti:
ſicut repleuit ſeptuaginta ſenes in heremo.
Septimum in ſomnis viderunt: mente itel
lexerunt. Alij (quod verius eſt) tria genera
eſſe dixerunt: vnum p corporeos oculos ſi-
cut Abrahā ⁊ Lot angelos viderunt: ⁊ lo-
cuti ſunt cum eis. Aliud in corde ſicut Da
nieli locutus eſt in corde: que Balthaſar o-
culis corporalibus viderat ⁊ non intellexe-
rat. Tertiū in ſomnis ⁊ ī corde/ ſicut ad Eſa
iam ⁊ ad omnes pphetas ⁊ ad iſtū Joſeph
que viſio excellentior eſt alijs. Nihil enim
prodeſt oculis videre corporalibus ſicut vi
dit Balthaſar: niſi quis ⁊ mente videat ſi-
cut vidit Daniel eandem viſionem. Simi-
liter nihil prodeſt videre in ſomnis/vt vidit
Pharao/⁊ Nabuchodonoſor/niſi aſſit qui
ſic videat ſicut viderunt Daniel ⁊ Joſeph
Eo ergo modo quo perfectis ab initio locu
tus eſt deus eo etiam iſti Joſeph/quia que
vidit i ſomnis intellexit et credidit: quia ſi
cut deus omnipotens inter ceteros archā-
gelos Gabrielem qui fortitudo dei dicitur
ordinauit ad adnūciandū myſteriū ſaluato
ris nr̄i quē etiā ⁊ huic Joſeph locutū eē cre
dimꝰ. ſic ordiauit pfectos viros ad tractādū
īcarnatiōeꝫ dñi nr̄i: ⁊ n̄ curauit p diu/tes h

agere qui ſolent eſſe pleni vicijs: ſed ꝑ pau
peres plenos virtutibus a perfectione. Vn̄
iſte vnus fuit qui dignus habit' eſt nutri-
tius fieri dei/ ⁊ cuſtos matrꝭ eius/ ⁊ dignū
hoc erat: vt qui totos homines in poteſtate
habebat/ ſanctiores ⁊ perfectiores ſibi ap/
ppinq̄re faceret (Joſeph fili Dauid) Non
ſolum filius quia de eius proſapia: ſed etiā
imitando fidem eius (Noli timere accipere
Mariam/ coniugem tuā) Noli trepidare:
noli te indignū iudicare illi/ vel matri eius
ſeruire: quia illa digna ⁊ ordinata inuenta
fuerat ad generandum eum: ⁊ tu ad nutrien-
dum electus es. Fuit aūt tuus equiuocus/
caſtus inuentus ⁊ bonus: ſed non tu eo in
ferior/ cui credita eſt virginitas matris ⁊ ba
iulatio naſcentis. dicatur interim cōiūx tua
vt liberes eam de perſecutionib' iudeorum
ſed melior tibi erit/ quam ſi habuiſſes tan-
tas vxores/ quantas habuit ſalomon. Ipſe
qui naſcetur ex ea dicetur ad temp' filius
tuus: ſed eſt ⁊ creator tuus: qui melior erit
tibi quam ſi habuiſſes quadraginta filios
vt Abdon habuit. Propterea ſerui vt dn̄o
dn̄orum/ ⁊ regi regum. Coniugem tuam di
cito/ vt diabolus ⁊ iudei neſciant de virgi-
ne natum qui naſciturus eſt. Si non eſt cō
iunx tua more aliorum hominū: erit coniūx
tua vt recipias mercedem. cū illa receperit
ꝑ generatōne: tu r̄cipies ꝑ educatione in vi
R ta eterna. Coniuges dicuntur ꝓpter iugum
qḋ imponitur matrimonio coniungendis
ſiue deſponſationis a prima fide/ qua quis
adhuc ignorat coniugales concubitus (qḋ
eīm̄ in ea natum eſt/ de ſpirituſſancto eſt) in
ſtruitur Joſeph melius/ qḋ ante ſentiebat
de ſancta Maria/ videlicet qḋ de ſpūſancto
ſit/ quod in ea videbat (Pariet aūt filiū)
quamuis de ſpūſancto ſit quod in ea natū
eſt/ tamen pariet filium: quod nunquā au-
diſti vt femina peperiſſet filiū de ſpūſancto
(Et vocabis nomē eius ihesum) Ego dico
tibi nomen eius quod ante ſecula. Non tu
pones ei nomē ex libitu tuo/ vel mater eius
ſed voca eum nomine quod habuit ante ſe-
cula. Saluatorem eum eſſe teſtare: quia ip
ſe ſaluum fecit ab initio omnē mundū. Je

ſus hebreum nomen eſt/ ⁊ angelus dei: ex- S
preſſit ethimologiam ⁊ interpretationē quā-
do dixit. Ipſe enim ſaluum faciet populum
ſuum a peccatis eorū. Scribitur aūt Jhe-
ſus iota: ⁊ ita: ⁊ ſimma: ⁊ apice deſuꝑ apḋ
nos. Nam in grecorum libris ſolummodo
ꝑ iota: ⁊ ſimma: ⁊ apice deſuper inuenit̄ ſcri
ptum: ⁊ ſicut alia nomina dei cōpꝛhenſiue
debent ſcribi: quia nomen dei nō poteſt lit-
teris explicari: qn̄ purum hominē ſignificat
ꝑ omnes litteras ſcribit̄. Debemus aūt ſci
re/ vbi primitus iſtud nomen fuerit inuen-
tum. hoc eſt a Moyſe pamū impoſitū filio
Nun/ qn̄ reuerſus victor de pugna Ama-
lech/ ad quam miſerat eū Moyſes cum ali-
qua parte populi. Tunc ierunt ei obuiam re
liquus populus cum ſacerdotibus: ⁊ impo
ſuere ei hoc nomen/ vt vocaretur Joſue: h oc
eſt ſaluator: quia ſaluauit pp̄lm de Amalech
Et nomine ⁊ in facto ille Joſue figurā geſ-
ſit dn̄i: quia Amalech qui interpretatur po
pulus lambens/ diabolum ſignificat: de cui
us lambitione/ id eſt ſeductione/ ſemꝑ libe-
rat populum ſuum. Hoc eſt qui ſui eſſe feſti
nat ore ⁊ opere: ⁊ a nomine eius chriſtiani
vocantur. Non enim abſolute dixit populū
ſed ſuum addidit: id eſt qui fidem ⁊ ſpē ſuā
in eum poſuerunt (Hoc autem totū factū
eſt/ vt ad impleretur quod dictum eſt) hoc
eſt ideo predicta ſunt/ quia ſic erat futurum
et ideo factum eſt vt acta concordarent dic
tis: vt eſſet verus dominus in prophetis/ ⁊
in om̄ib' operibus ſuis. Hoc totum factū
eſt/ id eſt quia miſſus eſt angelus quia con
cepit Maria/ quia peperit. omnia iſta predic
ta ſunt a prophetis. Iſtum vero ꝑ Eſaiam
dictum: ſed ibi accipiet: quia ille de futuro/
iſte habet/ habebit/ quia iam preterita narra T
bat (Et vocabunt nomen eius Emmanuel)
Emmanuel quid ſit/ euangeliſta aperuit di
cens: nobiſcū deus. Emmanu nobiſcū. el/
vnum de decem nominib' quo deus vocat̄
apud hebreos. Fuit deus cum patriarchis
⁊ patribus: ſed aliter fuit cum his/ de quib'
propheta hoc dixit: quia verſatus eſt cum
eis in carne ⁊ audierunt eum viua voce lo-
quentem/ ⁊ viderunt miracula facientē: qḋ

multi prophete ⁊ reges voluerint videre ⁊
audire: hoc fuit tunc cum illis. (Exſurgens
Joſeph a ſomno fecit ſicut preceperat ei an-
gelus dñi). Et iſto facto apparet quia ⁊ Jo
ſeph perfecte erudit⁹ eſt ab ãgelo de illo fa
cto/ ⁊ quia vir ſapiens fuerit qui non queſi-
uit conſilium poſtea de hac re/nec interpretē
ſed ſtatim fecit ſicut precepit ei ãgelus. (Ac
cepit vxorem ad cuſtodiendū) quia coniunx
a coniungendo dicit̃. (Et nõ cognouit eam
donec peperit filium ſuum primogenitum).
Ex his locis heretici extiterūt/ qui dixerunt
quia ideo dicit donec peperit/ quoniam po-
ſtea cognouit eam. Sed tamen non habet
talem ſenſum in ſcriptura diuina/ ſicut ĩ hu
mana locutione. Dicit enim ĩ pſalmo. Se-
de a dextris meis/donec ponã inimicos ſca-
bellum pedum tuoꝝ. Nunquid non ſedebit
amplius dñs Chriſtus ad dexterā patris/
niſi quo vſq inimici ponantur ſub pedib⁹
eius? Et in alio loco ſcriptura dicit donec
conſeneſcatis/ego ſum dominus. Nunquid
non erit amplius dominus/niſi quo vſq il-
li ſenes fierent cū quibus hec loquutus eſt?
Sed donec in ſcriptura diuina pro eterno
ponitur: vt intelligatur: ſede a dextris meis
in eternum: ⁊ ponam inimicos tuos ſcabel-
lum pedum tuorum: ſimiliter in alio loco.
Ego ſum dominus in eternum/ ⁊ cum viue-
tis ⁊ cum ſeneſcetis etiã ⁊ cum moriemini
hoc eſt in eternum. Ex alio heretici fuerunt
verbo qui dixerunt ꝙ non diceretur primo-
genitus/niſi quem alij fratres ſequunt̃/ſed
nõ eſt ita. Lege vetus teſtamentū ⁊ inuenies
quia omnes qui prius vuluam aperiunt (li-
cet non habeāt fratres) primogeniti dicunt̃:
ipſi ⁊ vnigeniti ⁊ primogeniti vocant̃. Qui
amplius de iſtis requirit/legāt librum ſan-
cti Hieronymi quem fecit cōtra Eluidium
de hac re.

¶ In Epiphania Domini L. ij.

Cum natus eſſet
Jeſus in Bethleem iuda in di-
ebus Herodis regis). Quia
euangeliſte ordinante regenteq
ſpũſancto diuiſis iter ſe geſtis
dñi narrat, debet lector ad memoriam redu
cere/ que alius de ipſa dicat euangeliſta. Lu
cas enim narrat/quomodo ãgelus Gabriel
ad Mariam venerit: ⁊ beata Maria audi-
endo ⁊ credēdo conceperit. Matheus quo
modo Joſeph deſponſata fuerit. Itē Lu-
cas quomodo de galilea propter profeſſio-
nem cenſus aſcenderunt. Denuo Mathe⁹
quomodo natus a magis adoratus ſit. Ait
enim. [Cum natus eſſet Jeſus]. Uſus fuit
hiſtoriographorum/vt quando hiſtoriã ſcri
berent tempus adnotarent/ſicut etiam nūc
fit/non ſolum in geſtis ſed etiam in chartis.
Hac etiam de cauſa Matheus temp⁹ He
rodis ponit/qui in iudea regnabat. Lucas
vero longius ⁊ excelſius repetens ⁊ nomen
imperatoris ⁊ nominã conſulum/ ⁊ tempus
profeſſionis cenſus adnotauit dicēs. Exijt
edictum a ceſare Auguſto, videlicet Octa-
uiano: quia quadrageſimoſecundo ãno im-
perij Octauiani Chriſtus natus eſt/ ⁊ cen-
ſus exactus. Et ſicut Abraham qui in figu
ra domini preceſſit/q̃dragelimo ſecundo an
no Nini qui primus rex in mundo fuit/na-
tus eſt: ſic Chriſtus quadrageſimo ſecun
do anno Octauiani qui primus imperator
appellatus fuit/natus eſt: ⁊ ipſa die multa
prodigia extiterunt/que eum creatorem or-
bis oſtenderunt. Ipſo die de taberna meri
toria per totum diem fons olei largiſſimus
fluxit: vt oſtenderet quia naſcebatur is qui
Chriſtus diceretur id eſt vnct⁹ oleo ſpũali
atq ab eius eccleſia Chriſtiani eſſent dicen
di. Eodem die angeli cantauerūt. Gloria in
excelſis deo ⁊ in terra pax hominibus bone
voluntatis. Et vt iſta vox compleret̃/tanta
pax i orbe terrarum facta eſt per duodecim
annos/quantam nullus rex potuit facere ĩ
vna prouincia: ita/vt ſicut propheta dixit/
conflarent gladios ſuos ni vomeres ⁊ lance
as ſuas in falces: ⁊ Pſalmiſta dixerat. oriẽt
in diebꝫ eius abundantia pacis. Eodem tpē
hic Octauianus/ad quē omnium rex ſum
ma cõceſſerat: dominum ſe hominum appel
lari non paſſus eſt/immo nõ auſus: quo ve
rus dñs toti⁹ generis humani inter homi-
nes natus eſt. Nam vna die cum eo ſpectan
te ludi agerentur/ ⁊ quidam mim⁹ pronunci

aſſet.o dominum equū ꝛ bonū: vniuerſiq;
exultantes approbaſſent: ſtatim manu vul-
tuq; adulationes compreſſit/ ꝛ cum grauiſſi
mo edicto ſe poſt hec nec a liberis appellari
aut a nepotibus vel a ſeruis/ nec vocari do
Z minū paſſus eſt (In bethleez iuda) Beth-
leem domus panis dicitur: ante vocata ef-
frata: id eſt frugifera. Sed poſt quā Jacob
ibi pauit peccora ſua: appellauit eam Beth-
leem. Siquidem ſecunda littera apud he-
breos/ beeth dicitur: ꝛ ipſa domus interpre
tatur: ꝛ vtraq; nomina eccleſie conueniunt
Et dignū fuit/ vt domus in qua criſtus na
ſcebatur his nominibus ante vocaretur: qꝛ
in eccleſia ipſius verus panis: ꝛ ſatietas ef
na reperitur ab omnibus in veritate querē
tibus. Non autem debet haberi in libro iu
dee/ ſed iuda/ quia non inuenitur extra iude
os alia gens habuiſſe ciuitatē eodem nomi
ne vocatam. Attamen due ſunt ciuitates in
iudea: que Bethleem vocant: vna in galilea
in ſorte tribus zabulon. Altera autem beth-
leem/ ciuitas Dauid in ſorte tribus iude/ in
ſexto ab Hieruſalem miliario contra meri-
dianam plagam/ iuxta viam que ducit he-
bron: vbi ꝛ ſepulchrum Dauid ꝛ patris eiꝰ
eſt: ꝛ ſepulchrum archelai regis: ꝛ iuxta ip-
ſam turris adthero eſt gregis: vbi angelꝰ
domini locutus eſt paſtoribus. In hac ciui
A tate dominus natus eſt noſter (in diebus
Herodis regis) Iſte eſt Herodes antipa
tri filius/ qui cum a latronibus fuiſſet pre-
datus: tante paupertatis erat: vt eundē an
tipatrem nequiuerit redimere: huius filius
fuit iſte Herodes. Quiq; cum hircano re-
gi iudeorum Simonis Machabei nepoti
fuiſſet adiunctus: direxit idem hircanꝰ eun
dem Herodem in legationem ad Pompe-
ium. Et quia legationis fructu potitus/ per
eam gratiam partem regni affectus eſt/ ꝛ ſe
natuſconſulto ſub Anthonio iudeis reg-
nare preceptum eſt (Ecce magi ab oriente
venerunt) Magi ſunt qui vulgo malefici
B vocantur: propter quod malefaciunt/ demē-
ta concutiunt/ mentes turbant. De hac ar-
te fuerunt ille gentes docte/ vnde iſti vene-
runt. Fuerunt autem de genere Balaam

iſti tres reges. De tribus regnis fuerunt
de terra euilat: vbi effoditur aurum optimū
ſicut dixit Moyſes: et vicini perſis: vnde
dicit Juuencus. Juuat perſis pertendere
greſſum. In prophetia autem Balaam co
gnouerunt: quod is qui natus erat/ ꝛ rex ꝛ
homo erat in hoc quod dixit. orietur ſtella.
cognouerunt eum dominum: pro cuius or
tu mirabilior ꝛ maior ſtella oriebatᷓ. in hoc
quod dicit conſurget virga de iſrahel/ intel
lexerunt quia homo eſſet futurus: quia de
Hieruſalem naſceretur. in hoc vero: confrin
get duces Moab: regem didicerunt fore: et
vſq; ad aliud tempus permiſſum eſt illꝭ poſ-
ſe diuinare in ſtellis: vt potuiſſent ibi chri-
ſtum cognoſcere: poſt vero nullus ibi po-
tuit veritatem inuenire. Dicebant mathe-
matici idem: quia et ortus hominum: ꝛ mo
res: ꝛ qualitates: ꝛ obitus: poterant ſcire in
ſtellis. Chriſtus quidem in iudea natus ē
ſed illi in oriente poſiti/ ſtellam viderunt/ et
quem indicaret agnouerunt. Duxit autem
eos ſtella aliquibus diebus/ ſed cum appro-
pinquauerunt ad iudeam/ tunc dimiſit eos
ſtella dei nutu: vt illi deſerti a ſtella ad regi
am ciuitatem venirent/ ꝛ loquerentur cum
compari ſuo Herode [Quia vnum reges
ceſarem habebant] vt interrogaret Hero
des iudeos/ ꝛ fierent inexcuſabiles: qꝛ hoc
a gentibus audiſſent: ꝛ magis certiores au
dientes ita fuiſſe prophetatum [Venerunt
Hieroſolimam] Hec ciuitas primitus fu
it edificata a Sem/ filio Noe: quia vocatus C
eſt Melchiſedech/ id eſt/ rex iuſtus: et ipſa
eius ciuitas Salem/ id eſt pax/ vocata eſt/
Sub Abraham ſolima dicta eſt. Home-
rus poſtea Hieroſolimam dixit: quia ieron
hebrayce munitio dicitur: quam poſtea ie-
buſei tenuerunt: ꝛ Hiebus vocauerunt. in
de ex his duobus nominibus Hieroſoli-
ma dicta eſt/ inde a Salemone dicta eſt hie
roſolima id eſt hiebꝰ Salemonis/ id eſt pa
cifica. In ea eſt Syon turris/ que vertitur
in ſpeculum [Vidimus enim ſtellam eius
in Oriente: ꝛ venimus adorare eum] Stel D
lam eius dicunt: quia credebant vnumquē
q; hominem naſci ſub ſtellarum fato ꝛ vnū

quemcꝫ ſuam ſtellam habere. Sed tamen
iſta ſtella non fuit ante nec poſt/ſed ad hoc
fuit tunc creata: vt gentes per eā docerētur
ꝛ ducerentur ad chriſtum. Et multa dicunt
aliqui de ſtella hac: qui quia non habēt fon
tem veritatis/pretermittere malui [Veni-
mus] et de preſenti poteſt accipi: quaſi mo
do venimus: ꝛ ad huc in itinere ſumus: pro
ducta penultima ſyllaba: ꝛ de preterito cor-
repta/nihilominus ipſa penultima/quaſi di
cant/cum vidimus/venimus huc vſqꝫ [A-
dorare eum] Nō vt deſerto imperatore no
ſtro: illi tributum daremus: ſed vt cum ipo
terreno domino celeſtem agnoſcerent: ꝛ ve
nerarentur deum creatorem mundi / ꝛ no-
ſtri] Audiens autem Herodes rex turba-
tus eſt: ꝛ omnis Hieroſolima cum illo] He
rodes ideo turbatus eſt: q2 ipſe ſciebat q2
non eſſet de regali progenie Dauid: ꝛ quia
fraude regnum queſiſſet: etiam et ipſe ali-
quando iam ſcripturas adurere iuſſiſſet/ne
qua poſteris ſuis vel de preſcripto veteri q̄
ſtio moneretur: eſtimans quod ſi inditia
publica ſuſtuliſſet / nullus alijs teſtimonijs
clarere potuiſſet/qui de patriarcharum vel
proſelitorum veterum genere demanaret.
Hieroſolima cum illo turbata eſt: videlicet
per ſinodoche: per continentem id quod cō
tinetur oſtendens/id eſt per ciuitatem habi
tantes in ciuitate. Idcirco tamen ꝛ ipſi tur
bati ſunt: quia ſolent immutatione regis a-
lij cadere: ꝛ alij exaltari: ſicut Daniel di-
cit de Nabuchodonoſor. Quos volebat
exaltabat/ꝛ quos volebat humiliabat [Et
conuocans omnes principes ſacerdotum ꝛ
ſcribas populi/ſciſcitabatur ab eis/vbi chri-
ſtus naſceretur] Quia Herodes iudeus
non erat/nec ſcripturas credebat/vel viſita-
E bat: propterea iudeos interrogabat. Sciſ-
citari enim interrogare eſt: Enimuero ꝛ de
us legem ſacerdotes interrogare iuſſit: et
vbicunqꝫ populus erraret ad ſacerdotes re
ferendum conſuerat. Scribe a ſcriptura
quam viſitabant vocabantur [At illi dix
erunt ei. In Bethleem iude] Apparet: q2
in vſu ſcripturas habebant / quia tam cito
reſpondere potuerunt: ꝛ ex corde protulerūt

teſtimonium: in quo loco dux debuiſſꝫ na
ſci. Similiter precipit Petrus apoſtolus
nobis dicens/parati ad rationem redden-
dam/omni poſcenti vos de ea ſpe que in vo
bis eſt. Sic enim ſcriptum eſt per prophe-
tam. Et tu Bethleem terra Iuda: ne qua-
quam minima es in principibus Iuda: ex
te enim exiet dux qui regat populum meuꝫ
Iſrahel. Micheas hoc dixit/ac ſi diceret tu
Bethleem/que es in ſorte tribus Iude/neq̄
quam minima es inter principales ꝛ lauda
biles ciuitates Iude: quia tu ꝓtuliſti Da-
uid/qui iſtud regnum nobilitauit ꝛ extulit/
ſed iterum exiet ex te/qui regat populū me-
um Iſrahel/hoc eſt qui dominū videre men
te voluerint: quia Iſrahel vir videns dici-
tur deum. qui regat populuꝫ meum yſrahel
Attendendum quod dicit populum meum
yſrahel/quia qui dei populus ſunt / dei reg
nuntur imperio: ꝛ ea faciunt que dei ſunt
Qui autem ea non faciunt/non ſunt popu
lus dei: ſed dyaboli [Tunc herodes clam
vocatis magis/diligent didicit ab eis tem-
pus ſtelle/que apparuit eis] Clam id eſt oc
culte. Occulte cum eis locutus eſt: quia ti-
mebat iudeos: ne ipſi puerum ei ſubijcerent
Nam ſciebat quod iudei eum odio habe-
rent: quia ipſe de alienigenis erat. Hic de
ficit hyſtoria quia non narrat/quid ipſe ad
eos dixerit: vel quod ipſi de ſtelle tempore
reſponderint. Sed ex eo quod Herodes
paruulos iuſſit occidere/a duobus annis ꝛ
infra/volunt colligere quod dixerint: quod
annus eſſet ex quo ſtellam vidiſſent: ꝛ inde
accepiſſet vnum annum/ꝛ alium expectaſſꝫ
in reuerſionē eorum. Quidam autem di-
cunt/poſt annum/ꝛ duodecim dies venerūt
ad chriſtum ꝛ quidam dicunt / qđ cum dro
medis in duodecim diebus venerunt/poſt
quam ſtellam viderunt. Eſt aūt Dromeda F
gen⁹ camelorꝫ/minoris quidem ſtature: ſed
velocioris: vnde ꝛ nomen habet a velocita-
te. Nam Dromos grece/curſus ꝛ velocitas
appellatur. Vnde ꝛ naues veloces Dromo
nes appellant. Centū em̄ miliaria ꝛ eo am-
plius/vno die Dromeda currere dicit [Et
mittens illos in Bethleem/dixit]. Ite au-

dierat a ſcribis illic naſci o poꝛtere nouum
ducem: propterea dirigit eos vt cū viderent
eum adoꝛare cuſtodes infantis putarent ꝙ
ſimiliter vellet facere Herodes poſt reuerſi
onem magoꝝ. [Ite ⁊ interrogate diligen/
ter de puero/ ⁊ cum inueneritis renunciate
mihi/ vt ⁊ ego veniens adoꝛē eum]. Aſpexit
Herodes ⁊ intellexit quia iſti magi fideles
erant iā eius quē querebant/ propterea dicit
ſe velle eum adoꝛare: etiam ⁊ iudeis noluit
confiteri: quia ſciebat ꝙ eum odirent: ⁊ de
ſua gente regē geſtirēt foꝛe. Sed ſi latebat
homines/ non latebat eū qui erat in coꝛpoꝛe
paruo: qui ſolus hominū coꝛda agnoſcebat
Nam quia fideles erāt puero ad Herodem
reuerſi eſſent: niſi a puero i ſomnis ꝓhibiti
eſſent. [Et ecce ſtella quam viderant in oꝛi/
ente]. Iſta ſtella nō erat in illo celo vbi alie
ſtelle/ ſed proximioꝛ terre ⁊ clarioꝛ ꝙ̄ relique
ſtelle. [Antecedebat eos/ vſqꝫ dū veniēs ſta
ret ſupra vbi erat puer]. Herodes nō fuit di
gnus videre ſtellā propter maliciam ſuam
quia deus temptatoꝛ maloꝛum eſt: hoc eſt/
non eſt adiutoꝛ eoꝛum qui male agunt/ ſed
permiſſoꝛ maloꝛum/ quia multa ꝑmittit age
re/ que contra eius voluntatem ſunt: non tñ
adiuuat/ ſed diabolus. [Videntes autem ſtel
lam gauiſi ſunt gaudio magno]. Solēt eñ
homines maius gaudium habere de ꝑdita
re/ cum rem inuenerint/ ꝙ̄ primo cum habe
re ceperunt. [Et intrantes domum inuene
runt puerum cum Maria matre eius] quia
pro puero venerant nomen pueri preponit.
G [Et procidentes adoꝛauerunt eum]. Adoꝛa
re aliquando pro inclinare ponitur/ quod ⁊
ad homines ⁊ ad deum commune eſt. vnde
de chuſi dicitur. Adoꝛauit regem pronus i
terra. Verumtamen non habet hic talē in/
tellectū: ſed adoꝛauerunt vt deum ⁊ dñm ꝓ
remiſſione pctōꝝ ⁊ ꝓ adeptione vite eterne.
Vñ ⁊ in oꝛatione noſtra dicimus. Infun/
de coꝛdibꝫ nr̄is/ qͦ triū magoꝝ mentibus
aſpiraſti. Hoc adoꝛationis cultu Mardo/
cheus recuſabat adoꝛare Aman [Et aper/
tis theſauris/ obtulerunt ei munera] The
H ſauꝝ mediū eſt grecū/ mediū latinū. Theſis
grece dicitur poſitio: ⁊ theſaurū poſitio au/
ri. Recte queritur vtrū ſinguli ſingula obtu
lerunt/ aut ſinguli tria. Sed credim⁹ qꝛ qͦ
coꝛde crediderunt: muneribus oſtenderūt:
vnuſquiſqꝫ tria obtulerit: Aurū vt regi: qꝛ
illud eſt gloꝛia mundi: ⁊ reges a ſubditis
ſibi hoc exiunt. Thus vt dño/ qꝛ ſp̄ ⁊ apud
paganos ⁊ apud deicolas hoc pigmentum
dño fuit oblatū ⁊ ꝯſecratū. Deniqꝫ ſp̄ fuit
vſus apud paganos Sicut Solinus nar/
rat: vt quando colligendū erat/ mōi pueri cū
lotis veſtibus hoc colligerent. Eſt aūt arboꝛ I
Arabie qͦ ipm̄ fert imenſa atqꝫ ramoſa/ le/
niſſimi coꝛticis/ ad aceris q̄litatē/ in modum
amigdale/ fundens aromaticū ſuccū album:
⁊ cum frangit̄ reſoluitur in puluerē: ⁊ igni
appoſitū ardeſcit facile: ⁊ appellatur apͦ nos
maſculus/ eo quod ſit rotundū/ in ſimilitu/
dine teſticuloꝛum. Iſtud eſt optimum: reli/
quū planū ⁊ ſcabroſum: ⁊ hoc vilius eſt: et
dictū eſt a tundendo id eſt ꝑcutiendo/ eo qͦ
vbi ꝑcuſſa arboꝛ fuerit/ ibi amplius exit. G
⁊ libanū vocatur a monte Arabie vbi Sa
bei ſunt: quia mons coꝝ libanus dicit̄ vbi
thura colliguntur. Myrram dederūt/ qꝛ mo
riturū pro mūdi ſalute cognouerunt. Fuit
enim conſuetudo apud multos: ⁊ maxime
apud iudeos/ qui reſurrectionem credebant
vt cum aliquis charus moꝛtuus fuiſſet no/
bilis vel potens/ vacuaretur ab inteſtinis/
et contunderetur Myrra cum aloe/ vel aliīs
pigmentis: ⁊ primitus inliniretur de Bal/
ſamo totū coꝛp⁹ intro ⁊ extra: ⁊ poſt aſperge
ret̄ de ipo puluere: vt ꝯſeruaret̄ integrū coꝛ
pus ꝑ ſecula. vñ ⁊ Ioſeph attulit ad ſepul/
turā dñi mixturam Myrre ⁊ aloes libras
centū: quamuis non fuerit neceſſariū. etiam
ipa in Arabia naſcit̄/ eo moꝛe quo ⁊ Thus
de arboꝛe parua. Maioꝛ arboꝛ cubitoꝛum
quinqꝫ/ ſimilis ſpine: quam achantū dicunt
cuius gutta viridis ⁊ amara. Unde accepit
nomen Myrrha/ id eſt amara. gutta ei⁹ ſpō
te manās precioſioꝛ eſt: elicita coꝛticis vul/ K
nere vilioꝛ. Nulla eſt aūt precioſioꝛ quam il
la/ que de Trogodita inſula affertur. [Et re
ſponſo accepto in ſomnis ne redirent ad he
rodem]. Sicut ſolent reges terreni legatio
nibꝫ reſponſa reddere: ſimiliter fecit domi/

nus noſter regibus/qui ad ſe adorandũ ve-
nerãt:ipſe per ſe reddidit reſponſum etiam
in ſomnis:ſicut prophetis ꝛ perfectis viris
vt ipſi erant. Et monuit eos ne redirent ad
Herodem:quia via ipſorum non fuerat per
eos venire: niſi pro cauſis ſuperꝰ compre-
henſis. Ante enim Bethleem eſt venientibꝰ
de oriente: quam Hieruſalem. ¶ Quia vt
potuimus hiſtoricum intellectum tranſcur
rimus: nunc ſpiritalem videamus. ¶ Si-
cut enim diximus retro: inueniuntur om̃es
ille tres philoſophie grecorum/etiam in di-
uina ſcriptura. Et omnis etiaȝ philoſophia
ꝛ omnes modi locutionum ante fuerunt in
ſcriptura diuina/quam apud ſophiſtas ſecu
lares: quia ſi quid habuerunt/de dei dono
habuerunt. ipſo largiente. [Cum natus eſ
ſet iheſus in Bethleem]. Bethleem ſicut
diximus/domus panis interpretatur. ꝛ ſig
nificat eccleſiam in qua verus panis inueni
tur/id eſt chriſtus qui dixit. ego ſum panis
viuus qui de celo deſcendi: et ſi quis man-
ducauerit ex hoc pane/ viuet in eternum.
¶ Magi tres/ſignificant gentilem popu-
lum: qui ex tribus filijs Noe orti ſunt: ſiue
quia in trinitatẽ credere habent. ¶ Ab ori
ente venerunt. Siue quia de Paradiſo pa
tris noſtri/ad dyabolum venerunt: ſiue qꝛ
Oriens dominus noſter, vocatur: ꝛ ab ipſo
acceperunt vt ad eum venirent: quia nemo
venit ad patrem niſi per filium: quia ipſo
in corde incrementum dante/credimꝰ. Stel
la eius lux fidei eſt / qua aſpirati ſumus vt
in eum credere deberemus. ¶ Hieruſalem
ſacra ſcriptura hic intelligi poteſt: per quã
dñm cognoſcimus. Herodes q̃ pelliciꝰ di-
citur/hoc eſt ſubdoloſus/ſcat dyabolũ: qui
q̃rit in cordibꝰ electoꝝ extinguere chriſtum
id eſt a memoria coꝝ aboleri. Scribe ꝛ pha
riſei ſequaces dyaboli ꝛ mẽbra eius/ſiue he
retici qui nobis inſinuant chriſtũ: qꝛ inſti-
gantibꝰ plerũqꝫ hereticis/de criſto cognoſci
mꝰ qđ nos latebat: ſiue circumimus alias
ſectas/ꝛ abundantia viciorũ que in eis de
phendimꝰ/dñm intelligimus: quia vicia o-
dit ꝛ virtutes diligit. cognoſcimus tunc/qꝛ
in Bethleem/ hoc eſt in eccleſia catholica q̃
rendum eſt. Si autem aliquis de illis no-
bis bona dixerit/facere debemꝰ: ſicut Ma-
gi fecerunt: quia ſcriptum eſt. que dicunt fa
cite: que autem faciunt/facere nolite. Cum
autem a dyabolo elongati fuerimus ſtellam
vidimꝰ: quia quanto magis domino appro
pinquamus/eo amplius dominum cogno-
ſcimus: ꝛ ab ipſo reſponſum accipimus: vt
viam qua venimus non repetamus: promit
timus renunciaturos nos dyabolo/ꝛ ange
lis eius. quia ſicut via bonorum ꝛ bona o-
pera: ita via malorum/ꝛ vicia: quia patria no
ſtra Paradiſus fuit: Unde per parentem
primum deceſſimus per gulam/ auariciam/
vanaȝ gloriam ꝛ reliqua his ſimilia: Si
ergo ad patriam noſtram redire cupimꝰ/nõ
imitemur primum Adam: ſed ſecundum/q̃
prohibita ab eo faciendo diſceſſit. Iſte/viaȝ
vite tenendo ꝛ nobis monſtrando in celum
aſcendit: ꝛ ſedet nunc a dextris dei. ¶ Ecce
phiſica intelligentia in hiſtoria nobis patu
it/loyca in ſpirituali: ethica quoqꝫ inueniri
poteſt/ſi ſecundum Anagogen requiramꝰ:
videlicet ſi coꝛ noſtrum Bethleem efficiatur
vt vbi abundet ſpiritalis meditatio ſcriptu
rarum/qđ eſt verbum dei. ꝛ credens in ſanc
tam trinitatem: etiã de tribus virtutibus
ornatus ante dominum appareat: hoc eſt de
fide ſpe ꝛ charitate/que ita chare ſũt regi ſe-
culorum: ꝛ deo creatori cunctorum ꝛ homi
ni facto in fine ſeculorum qui eſt vnus do-
minus/ ꝛ ſup aurum ꝛ thopaſion ea delec-
tetur in fidelium ſuorum mentibus. Si igi
tur cum iſtis muneribus ante conſpectum
domini ſemel venerimus/videamus ne po
ſtea ad Herodeȝ id eſt ad dyabolum reuer-
tamur. ¶ Quia autẽ iſtud euangeliũ ĩ epi
phania legitur apud nos/dicamus breuiter
quam ſacra iſta dies habeatur. Nã in Gre-
cia in natali domini legitur hoc euangeliũȝ
ꝛ in iſta die euangelium de baptiſmo eius
legitur: In principio/autem in paſcha legi-
tur: vt ſicut ſolennitates ſuper alias feſtiui-
tates preclariſſime ſunt/ita euangelia precla
riſſima in iiſdem feſtiuitatibus legant. Naȝ
in natali eius legitur de natiuitate carnis:
in paſcha de natiuitate diuinitatis. Ergo qꝛ

conſuetudo eſt iſtud euangelium in hac die
legi/dicamus etiā de miraculis que in hac
die facta ſunt. ¶ Et quidem in hac die non
ſolum magos primitias gentiū ſuſcepit do-
minus: verumetiam in hac die baptiſari pla
cuit a Johanne in Jordane. De aqua q̄-
q; vinum fieri elegit: atq; etiam quinq; mi-
lia de quinq; panibus ſaturauit: non tamē
in vno anno/ ſ; per reuertentia annorū cur
M ricula. Hoc nihilominus die: (quem greci
epiphania: latini dicere poſſunt apparitiōis)
hora tertia puro ac ſereno celo/ circulus ad
ſpeciem celeſtis arcus ſolis vrbem romam
ambiuit: quaſi eum vnum ac potiſſimum/in
hoc mūdo/ſolumq; clariſſimum in orbe mō-
ſtraret natum eſſe/qui ipſum ſolus ſolē mū-
A dumq; totum feciſſet & regeret. Dicitur au
tem & ipſe dies a quibuſdam theophania:
id eſt/dei apparitio: quam nos pro tantis my
ſterijs tota deuotione dercolere debemus:
quia illi magi primitie gentium fuerunt: et
nos in chriſtum credituros pretenderunt:
propterea ſumma cum deuotione amplectē
da eſt iſta dies a nobis. Poteſt autem & ip
ſa dies qua paſtoribus hebreorum p̄ ange-
los manifeſtatus apparuit (Quia de eis
ſcriptum eſt venerunt & inuenerunt/ſicut di
ctum eſt ad ipſo) Epiphania appellari. ſed
iſta propterea noſtra eſt: quia nobis per ſtel
lam demōſtratus eſt: per eam creaturā quā
ipſa gens plurimum colebat/ & venerabat.

¶ In natale innocentum.

QUi cū receſſiſſent
ecce angelus domini apparuit ī
ſomnis Joſeph dicens]. ¶ Sūt
aliqui qui volunt dicere/ quod
in Egypto magi ad eum vene-
rint: propterea quia occiſio infantum añ ce-
lebratur/quam epiphaniorum dies/ qd̄ neq̄
quam eſſe poteſt: quia infantes poſt duos
natiuitatis criſti annos occiſi ſunt. ſed & ma
gi in Bethleem inuenerunt dominū/vt cer
ti magis fierent per prophetiā Michee de
chriſto. & euangelium aperte dicit. quia cū
illi receſſiſſent/ angelus domini monuit Jo
ſeph transferendum puerum in Egyptum.
[Surge & accipe puerum/& matrem eius].
attendendum eſt/quod non dicat iam con-
iugem tuam/ſed mater pueri. Puer trib9 mo
dis dicitur. vno pro etate & puritate: q; pu- M
er a puritate dicitur. vt Eſaias de domino
puer natus eſt nobis: puer ſolum pro etate
vt infans ſeptem annorum. Puer pro obſe-
quio & obedientia: vt dominus ad Jeremi-
am: puer me9 es tu/noli timere. Et in libro
regum pueri Dauid. ecce fecit domin9 qd̄
ſuis poſtea precepturus erat. ſi vos inquit
perſecuti fuerint in ciuitate iſta/fugite in ali
am: dans exemplum: vt qui pond9 perſecu-
tionis ſe poſſe perferre deſperant/ non pec-
cant ſi ſecedant in alium locum: tantum ca-
put ſuum/id eſt criſtum/in ſua mente cuſto-
diant/ & ea faciant que ipſe precepit: quia in
omni loco dominationes eius/ & ipſe vbiq;
eſt/et oculi eius ſuper iuſtos & aures eius ī
preces eorum. ¶ Egyptus ſicut ſcitis/
poſtquam iudei illic habitauerunt/ſemp̄ fu
it domeſtica iudeis: & ſemper Egyptij de- D
um hebreorum timuerunt: & ipſos hebre-
os venerati ſunt. Quapropter vt Joſe-
phus & alij referunt auctores / ſub Phila-
delpho rege Onias ſacerdos vir bonus et
iuſtus expulſus a iudea/templum in Egyp
to edificauit: & morem holocauſtorum in-
ſtituit/vt in iudea agebatur. Ob hanc cau
ſam plus placuit deo in egyptum ire: quam
ad alias terras/vbi minus erat religionis.
¶ Egyptus autem a quodam homine
Egypto nomine vocata eſt/regio celi ymbri
bus inſueta & pluuijs ignara/ſolus Nilus
eam irrigat ſua inundatione. Unde & ferax
frugib9/alijs etiam mercibus valde repleta.
[Futurum eſt enim/vt Herodes q̄rat pue-
rum]. Futurum/hoc eſt venturum venit a Q
verbo quod eſt ſum: & nō hab; preſens par
ticipium/niſi iſtud ſolum quod eſt victurus
[Ad perdendum eum]. Hoc apparuit ī pu
eris/quos pro illo occidit. [Qui conſur-
gens accepit puerum & matrem eius]. quā

do fugit nox memorabatur / quādo reuertit
nihil tale memoratur. Refertetur in ecclesia
ſtica hyſtoria Euſebij quod quādo Joſeph
ferebat in egyptum dominum: tranſiuerunt
per Eliopolim ciuitatem/et erat in plateis ei
us Terebinthus mire magnitudinis / in
quo habitatores loci illius diuinabāt. Cū
ergo Joſeph cum puero tranſiret: proſtrauit ſe
arbor obuiam ei in terrā / et iacuit donec per
tranſijt: et iterum erecta ſtetit ſicut ante ſtete
rat. [Et cum perueniſſet in egyptum], vt cō
pleretur quod propheta dixerat. ecce aſcen-
det ſuper nubem leuem / et ingredietur ī egi-
ptum: et ydola egipti corruent. Cum trāſijt
Joſeph cum puero ante templum: corruerūt
omnia ydola in terram: vt oſtenderetur q̄a
iſdem erat deus ante cuius arcā dagon pro
nus et abſciſis manibus et pedibus iacuerat
[Uſq; ad obitū herodis]. ſcz vſq; ad tres
R annos. Et hoc eſt tempus ablactationis: q̄
antiqui filios ſuos ablactabāt: et inde ſepa-
rationis faciebant conuiuiū / ſicut fecit A-
brahā de Jſaac filio ſuo. Et quanto lōgiori
tempore ablactatus infans vel pecus lacte
matris fuerit: tanto melius creſcit. [vt ad ī-
pleretur qd̄ dictū eſt per ꝓphetā], vic; Mi
cheam / etiā et hoc Balaam dc. [ex egypto
vocaui filium meum] . vno modo intelli-
gitur / de yſrahel carnali: qui vocatus eſt ꝑ
Moyſen ex egipto: verius autē de dño / q̄
eſt naturalis filius. [Tunc Herodes vi-
dens quomodo illuſus eſſet a magis]. hoc
eſt expectato vno anno / illuſus eſt. De-
luſus eſt in eo quod dixerāt ſe reuertēdos
et non ſunt reuerſi. [Et mittens occidit om-
nes pueros qui erant in Bethleem: et ī om-
nibus eius finibus]. Jn omnibꝫ finibꝫ / id
eſt in villis que ad eius comitatū ꝑtinebāt.
ſicut tradunt / expectauit vt venirent ad ſo-
lemnitatem quā illo tempore celebrabant:
S et tunc cum ibi fuerūt: ꝑcepit militibus vt
occiderent eos. [A bimatu et infra]. Mat'
annus dicitur / biduo / id eſt bis / a. prepoſitō
id eſt a duobꝫ annis. Et infra / hoc eſt q̄ mi-
nus habuerunt vel vnum annū vel dimidi-
um / vel vnam noctem. [Scōm tempus / qd̄
exquiſierat a magis]. Quomodo (vt dixi-
mus) vnū annū accepit de magorū dictu: q̄
ſi annus quando veniſſet iam eſſet / alium ex
ſpectauit / pro reuerſione eorum. [Vox in ra
ma audita eſt]. Rama non putemus nomē T
loci eſſe: ſed rama excelſum interpretatur / q̄-
ſi dixiſſet / vox longe lateq; audita eſt. Nam
rama quod in regum legimus / iuxta Sabaa
eſt. [Rachael plorans filios ſuos]. Quo-
modo Rachael dicitur ploraſſe illos: q̄ non
fuerunt de ſua progenie ſed de alia? Sed
ſciendum quod Rachael ſepulta eſt in Beth
leem et hoc prophetico more agi dicitur: ſiue
per metonomiam ſpeciem / per id quod con- V
tinetur id quod continet oſtendens / ſeu eti-
am quia Beniamin tribus iuncta erat tri-
bui iude: et cum his fuerunt de Bethleem
occiſi et iam propterea dicitur Rachael plo
raſſe filios ſuos. [Et noluit conſolari quia
non ſunt]. ſubauditur vltra reuocādi in mū
dum / qui bono exitu habent finitum mun-
dum / ſeu alio modo noluit conſolationē re
cipere: q; putabat eos perditos fore. [De-
functi ſunt enim / qui querebant animā pue
ri]. Species quedam eſt: que apud gram- X
maticos dicitur ſinodoche / quādo plus mi-
nuſve pronunciatur / ſicut hic eſt cum ꝓ vno
pluraliter dicitur mortui ſunt / cum ſol' he
rodes mortuus eſſet. Sed et eſſe potuit / vt
alij morerentur in tāto ſpacio qui malam vo
luntatem habuiſſent in chriſtum. ¶ De h̄ Y
herode Joſephus refert / et alij / quod ſuſpec-
te vixerit: et peſſime finierit. Refert nāq; qd̄
occiderit Mariam vxorem ſuam / filiā Ari-
ſtoboli regis: quam nobiliorē habebat: eo
quod accuſata fuerit apud eum: q; veneno
perimere eum voluerit / ex qua iam habebat
Hircanum et Ariſtobolum filios imperato
ri Octauiano commendatos: quos et ipſos
ſimiliter occidit: quia pro matre ſua ei irati
eſſe videbantur. Poſt hec tertium filiū an-
tipatrem: qui fratres ſuos conſenſerat occi-
di. ad vltimum incidit ipſe in īfirmitate gra-
ui / et vocauit ad ſe generum ſuum / et amicos
ſibi credulos / dixitq; ad eos. Ego noui qd̄
iudei exultabūt de meo interitu: q; odiūt me
Vos autem poteritis facere / vt lugentes ex
equias habeam / ſi feceretis quod dicerē. Ego

ſubebo omnes reducere omnium nobilium
filios: vt cum ego ſpiritum exalauero / vos
eos occidatis: ⁊ tunc inuiti lugebunt exeq̄
as meas. Illi vero promiſerunt ſe ita factu⸗
ros: tamen non fecerunt ſed vt ipſe mortu⁹
fuit/ dimiſerunt eos foras. Ille vero cum
alijs tormentis habuit ignem acrum in ſu⸗
is verendis ⁊ computruerunt: ita vt vix poſ
ſet aliquis accedere ad eum: vnde ⁊ voluit
ſe occidere/ niſi prohibitus fuiſſet ab illo q̄
eum cuſtodiuit: ⁊ qui innocentes occidit cū
multis tormētis hic egreſſ⁹ ad maiora. Ecce
audiuimus de morte Herodis. Cum vene
rimus ad paſſionem dicemus/ qui ſit ille he
rodes. Hoc ſoluz ſufficiat dixiſſe q: de iſto
Herode nō audietis āpl⁹ in hoc euange
lio/ ſed de alijs. [Qui conſurgens accepit
puerum ⁊ matrem eius]. Et hic notan⸗
dum/ quomodo nō dicit coniugem: cū iam
tres anni eſſent poſt natum puerum. ⁊ id⸗
circo mentitus eſt Eluidius qui dicit ha⸗
buiſſe ſanctam Mariam filios de Ioſeph.
[Venit in terram Iſrahel]. ¶ Omnes in
dei Iſrahel vocantur: iuda autez vna tribo.
Audiens autem quod Archelaus regnaret
in iudea pro Herode patre ſuo: timuit illo
ire. poſt mortem Herodis imperator regnū
eius inter Archelaum ⁊ fratres eius id eſt
A Philippum ⁊ Herodem ⁊ Liſiam diuiſit:
⁊ caput regni Hieruſalem Archelao tradi
dit/ quo paruo tempore fruitus eſt: quia
imperator propter inſolentiam morum eius
accuſatum Viennā a iudeis que eſt in Bur
gundia ciuitas exilio relegauit: ⁊ regnuz ei
us Pilato comendauit/ non tamen dedit:
nec nomen regiū permiſit habere. Ideo di⸗
cit/ quia noluit ire in locuz illum quo Arch
elaus regnabat: quoniam deus qui monu⸗
it eum diuertere in aliaz partem. prouide⸗
bat quod ipſe eiuſdem voluntatis foret cu⸗
ius ⁊ pater. Fratres autem eius non adeo
dilexerant patrem pro interfectione parentū
idcirco diuertit in Galileam: vbi Herodes
regnabat. [Vt adimpleretur quod dictum
eſt per prophetas/ quoniam Nazareus vo
cabitur]. Vbicunq̄ dicit euangeliſta per
prophetas/ plurali numero / non fixū ponit
exemplum: ſed tamen omnes prophete hoc
predixere quod Nazareus eſſet id eſt ſanc
tus. Verum Eſaias dicit hoc modo ſcdm
hebraycam. Exiet virga de radice Ieſſe / et
Nazareus de radice eius aſcendet. Eſt au⸗
tem aliqua differentia inter Nazarenum ⁊
Nazareum. Nazaren⁹ a loco / Nazare⁹ a re B
ligione.

¶ Tractatus Chriſtiani de predicatione.
Iohannis.

N diebus autem
illis. id eſt illius regis q̄ tūc re
gnabat in Galilea videlicet he
rodis/ quod Lucas apertius in
dicat dicens. Anno quintodeci
mo imperij thiberij ceſaris procurante Pō
cio Pilato iudeam: tetrarcha autez Galilee
Herode Philipo autem fratre eius. ⁊c.
[venit Iohannes baptiſta]. Iohannes in⸗ E
terpretatur gratia dei. quod nomen illi a
dn̄o impoſitum eſt: quia veraciter fuit in eo
gratia dei: ſicut in euangelio audiſtis Bap
tiſta nomen grecum eſt ⁊ dicitur latine la⸗ D
uator: ⁊ venit a greco verbo q̄d eſt baptiſo /
id eſt lauo. Fuit aūt Iohanni Epitheton
ſuper ſuū nomē q̄d venit a dn̄o/ ſcilicet miſ⸗
ſus. Angelus nāq̄ ad zachariam dixerat:
ipſe precedet ante illū. Et zacharias filio di
xerat. Tu puer propheta altiſſimi vocaberis
prehibis ante faciem domini parare vias ei⁹.
nec eſtimandū q̄d Iohannes hoc non intel
lexerit / cum non haberet niſi octo dies: cū
ad huc nominat⁹ intellexit ſanctam Mari
am loquentē ⁊ exultauit in vtero matris ſue
[Predicans in deſerto]. Et ſecundum hy⸗
ſtoriam in deſerto / q̄d iuxta Iordanem eſt
Iohannes conuerſatus eſt/ iuxta Bethara
ba ſiue q̄d alio nomine Ennon dicit̄: vbi
aque multe erant/ ſiue ſpiritalit̄ iudea iam
tūc deſerta erat ab illa cuſtodia quam antea
habuerat: ⁊ deſtitute ac derdicte: ſolati⸗
um redemptoris annunciabat. [Pe⸗
nitentiam inquit agite: appropinquabit

enim regnum celorum] Sicut Johannes preceſſit dominum in ſua prophetia: ſic etiã in ſua predicatione ⁊ in ſuo baptiſmo: ne occaſionem iudei haberent erga chriſtum dicentes: nouas cauſas nobis annuntiat / et facit / propterea non recipimus predicationẽ eius. Penitentiam agite: appropinquabit eñ regnum celorum. Nullus ante Johannem iſta predicauit / niſi de terrenis reb9 dicens. ſi hoc vel illa feceris longo viues tempore / ad terram ad quam ingredieris poſſidendã. Hanc per preconem iuſtitie dicitur. penitentiam agite: appropinquabit regnum celorũ. Honoratur enim preco domini: quod ipſe ꝺ domino nuntiat quod nullus ante ipſum prophetauit: q̃a videlicet ipſa via que clauſa fuerit homini primo per peccatum reſeranda ſit cito. Regnum enim celorum in h euãgelio aliquando preſens eccleſia: aliquando vita eterna: aliquando ipſe dominus accipitur. In hoc vero poteſt vtrũq3 intelligi et ipſe dominus / quod iam in proximo ſit ꝙ audiant vocem eius predicantis: ſeu ꝙ vita eterna cito aperienda ſit / per bona querẽtibus opera. Hic enim ẽ qui dictus eſt per Eſaiam prophetam. Non ſolum que dominus facturus erat in carne predicta ſunt a prophetis: ſed etiam quod preco ipſius. Et dignum fuit / vt magnum dominum magna ⁊ innumera preuenirent oracula. Dictus eſt ante Johannes / vox / ab Eſaia: q̃a verbum preceſſurus erat. Scitis enim qꝺ dominus Chriſtus verbum patris dictus eſt: quia per ipſum facta ſunt omnia. ⁊ verbum in humana locutione ſonus / id eſt vox ſolet precedere. Sicut igitur vox precedit verbum: ſic Johannes quia precibat ꝟbum vox dictus eſt a propheta: quid aũt ipſa vox clamaret adiũgitur. parate viam dñi. Omnis qui fidem rectam ⁊ opera bona predicat / quid aliud quam venienti domino ad cor audientium viam parat? vt vis gratie cor penetret / ⁊ illuſtret lumine veritatis ⁊ rectas deo ſemitas faciat / dum mundas cogitationes in animo / per ſermonem bone predicationis format. Via namq3 domini ad cor dirigitur / dum veritas ſermonis humiliter auditur. [Rectas facite ſemitas eius] Semite praue ſunt in cordibus hominũ / quando ſuperbia vel cetera vitia ibi habitaculum habent. quaſi enim quidam monſtra ſunt ipſa vitia que abhorret dominus ſicut ipſe dixit. ſupe. Quem requieſcam: niſi ſuper humilem et quietũ / ⁊ trementem verba mea? Tali ergo modo vie praue a predicatoribus recte fiunt: ſi per predicationem euangelij hi qui ante fuerant ſuperbi / humiles efficiantur: qui luxurioſi / caſti: qui crudeles / miſericordes fiant. Tunc non ſolum veniet dominus in cordibus taliũ: ſed etia3 manſionẽ faciet / ſicut ipſe ait. ſi quis diligit me / ſermonem meum ſeruabit: et pater meus diliget eum: ⁊ ad eum veniemus et manſionem apud eum faciemus [ipſe autem Johannes habebat veſtimentum de pilis Camelorum]. auſtera veſtis inditium eſt penitentie. fiunt autem cilicia ⁊ veſtes ex lana Camelorum / que de Camelis tondi tur. Habet enim ſub ventre lanã cum qua miſcetur alia lana etiam ⁊ caprina / ⁊ fiunt aliquando mira ⁊ dura de quibus Johannes veſtit9 fuit. Unde ⁊ a domino laudat9 eſt de ipſa re. [Et zonam pelliceam circa lumbos eius]. Zona autem pellicea accinctus quoq3 ⁊ Helias fuit: quia in omnib9 ſimilis illi. Zona vero pellicea mortificationem carnis deſignat: quam Johannes in ſuo corpore habuit. [Eſca autem eius erãt locuſte]. Et de locuſtis audiui quendam dicere E
quod iſte locuſte auicule fuerunt parue cũ rubeis tibijs. alium etiam dicere / quod Johannes ſuper Jordanem conuerſabatur / locuſtas piſces marinos ederit: ſed neutrum verum eſt. Sed iſtas locuſtas quas vidimus in pratis: que etiam in veteri teſtamento permittuntur manducari. ſic etiam Origenis dicit. Sed tamẽ in illa terra maiores / quam in noſtra inueniuntur. q̃re eñ laudaretur de abſtinentie rigore / ſi marinas delicias ederet: aut volatilia que deſiderauerũt iudei? [Mel ſilueſtre]. Et iſtud F
Mel cadit ad huc hodie copioſius in illam terram pluſquam in alias terras / quia ⁊ iñ dicta eſt fluere Mel. ipſum eſt manna.

vnde filij yſrabel paſti ſunt per quadragin-
ta annos. Sed filij yſrabel exeuntes de il-
la terra in qua non viderant cadere/ quonī
nec ibi vnquam pluerat: dixere/ quid eſt
boc: ꝛ poſtea ſic ſemper eam vocare/ boc eſt
Manna. vidimus ꝛ de ipſa afferentibꝰ ,bis
qui de illa terra venere/ babet vero ſimilitu
dinem niuis vel ſalis/ ꝛ dulcedinem noſtri
mellis [Tunc exibat ad eū Hieroſolima]
quia Johannes ſpirituſancto repletus erat
Pater quoqꝫ eius vt nobilis pontifex eru-
dierat cū litteris ſacris: effluebat abundās
predicatio ex ore eius: ꝛ audierant virtutes
que facte fuerant in ortu eius: ꝛ videbant
auſteram vitam eiꝰ ſcd̄m morem propheta-
rum: propterea exiebant turbe audire eum
ꝛ conſulere de vita ſua. Omnis Hieroſo-
lima ciuitas dei ꝛ regum: vbi ſacerdotes et
omnis ſcientia amplior/ quam in reliquis ci
uitatibus: et omnis iudea. Propter regalē
tribum/ iudeam dicit: quia et ipſa ſemper in
ter reliquas tribus primatū tenuit. Et om
nis regio circa iordanem ibi erat melior ipā
terra: propter irrigationem iordanis: quia
ibi erat biericbo ꝛ ſegor: vbi balſamū creſ-
cit: ſicut legimus de ſodoma: quod fuerit q̄
ſi Paradiſus dei [Et baptizabantur ab eo
in iordane/ cōfitentes peccata ſua]. Non
poterat baptizare in remiſſionem peccatoꝝ
ſed tamen vt eſſet preco domini: ꝛ in factis
ſola corpora aqua lauabat/ ꝛ precipiebat vt
quicunqꝫ ſuo baptiſmo baptizarent crederet
in illū/ qui poſt ipſum venturus eſſet/ ꝛ acci
B peret aliud baptiſmum in remiſſionem pec-
catorum. Dicebat aūt quando eos bapti-
zabat. Baptizo te/ vt credas in eum q̇ poſt
me venturus eſt. Unde poſtea dixit. Hic
eſt qui baptizat/ qui tollit peccata mūdi per
ſuum baptiſmū. Videns autem mltos pha
riſeorum ꝛ ſaduceorum venientes ad ſuum
baptiſmum dixit [Progenies viperarū]
H Vipera dicta eo quod ui pariat. Nam cum
venter matris intumuerit de partu/ catuli
non expectantes maturam ſolutionem natu
re/ corroſis eius lateribus erumpunt interi-
tu. Fertur autem quia cum maſculus ore
inſerto ſemen vipere expuit: illa ex volunta

te libidinis in rabiem verſa/ caput maſculi
ore receptum precidit: ꝛ ita fit vt parens
vterqꝫ moriatur: maſculus dum coit/ mater
dum parit. Fiunt autem paſtelli ex viperis
qui tiriaca a grecis vocantur: vt qui ex eis
comederit vel biberit/ vlterius iam lepram
non babeat: ꝛ ſi habuerit/ vltra non creſcit.
Sunt autem alia genera viperarum/ de q̇-
bus Paulum vna apprebendit/ quam ille ex
cuſſit in ignem. Tales dicit iudeos fuiſſe io
bannes: quia parentes ſuos occiderunt: vt
Naboch/ bieremiā: ꝛ Ozias/ Zachariam:
ꝛ manaſſes rex/ auunculum ſuum Eſaiam ſe
cuit: ꝛ pro tali facto generatio viperarum eſ
ſe dicuntur [Quis oſtendet vobis fugere
a ventura ira] Ventura ira/ dies eſt iudi- I
tij: que ventura eſt ſuper omnes impios/ q̇
dei noluerint obtemperare mādatis. Qui
quis autem de peccatis ſuis ſollicitus eſt
vt ei remittantur/ per bona opera fugit a vē
tura ira: quia feſtinat ſe tollere de ſiniſtra
parte bedorum/ et fugit in dexteram cum
agnis: quomodo bedi cruciabuntur agni ꝓ
tegentur a domino [Facite ergo dignum
fructum penitentie] Fructum dignum pe
nitentie facere/ eſt preterita mala fletibus
punire/ ꝛ bona econtrario agere/ vt ſicut ex-
bibuimus menbra noſtra ſeruire iniuſtitie:
ita exbibeamus eandem iuſtitie in ſanctifi-
catione. Vel fructus dignus penitentie/ bo
na agere/ ꝛ mala commiſſa elemoſinis redi-
mere: et ne velitis dicere patrem babemus
Abraham: Nolite gloriari de nobilitate pa
triarcharum: qui ſi non fueritis imitatores
in fide ꝛ in operibus eius: non dicemini fi-
lij Abrabaꝫ: de vobis enim dixit deus per
propbetam. Pater tuus amorreus/ ꝛ mater
tua cetbea [Dico enim vobis quia potens
eſt deus de lapidibus iſtis ſuſcitare fili-
os Abrabe] De lapidibus iſtis gentiles
dicit: quod lapides appellantur: quia lapi-
des colebant. Scriptuꝫ eſt enim. Similes
illis fiant/ qui faciunt ea/ et omnis qui con
fidunt in eis: vel lapides quoſcūqꝫ materia
les dicit: qꝛ qui mundum ex nibilo creauit
potens eſt de lapidibꝫ hoīes creare/ Imitā-
do aūt fidem Abrabe: dicuntur oēs gētes

filij Abrahe/ꝛ iudei filij dyaboli imitando
dyabolum dicuntur/vt poſtea ad eos dixit
dominus/vos ex patre veſtro dyabolo eſtis
ꝛ opera patris veſtri vultis facere [iam enī
ſecuris ad radices arboris poſita eſt] Alle
goria eſt hic per ſimilitudinem infructuoſe
arboris/quomodo autem arboꝛ infructuo-
ſa ſucciditur/ꝛ in ignem mittitur: ſic homo
qui non facit fructum bonum: eradicatur
anima eius de coꝛpoꝛe ab angelis: ꝛ in ig-
nem mittetur eternum: non vt ardeat/ſꝫ vt
cruicietur ſine fine. Et vtinam finis potuiſ-
ſet in illo igne occurrere: ſed quod eſt acer-
bius ad hoc duratur/ut eternaliter ardeat.
Securis ſententia dei eſt/que ſeparat ani
mam a coꝛpoꝛe. Omnis ergo arboꝛ que nō
facit fructum bonum/excidetur ꝛ in ignem
mittetur. Comparatio eſt parabile de infe-
riori ad ſuperioꝛem ꝛ de inanimali ad ani-
male: de arboꝛe ad hominem/ ꝛ dicitur, ſub
magna certitudine ꝛ diffinitione: quod om
nis arboꝛ/id eſt omnis homo qui non facit
fructum etiam bonum: id eſt opus bonum
excidetur ꝛ in ignem mittetur/et precidetur
a ſententia dei ineternum [Ego quidē ba
ptizo vos in aqua penitentia] Ego videli-
cet paruus homo ſum ſolummodo coꝛpoꝛa
veſtra aqua lauo/ſed mente per veniā nō la
uo: in penitentia autem hoc faciebant turbe
vt eſſent teſtimonium ad illum venire/q̄ poſ
ſit etiam mente per veniam lauare. [Qui
poſt me autem venturus eſt] ſcilicet predi-
cando [foꝛtioꝛ me eſt diuinitate] quia crea
uit omnes Johannes ſpiritu ſancto replet᷒
per oꝛdinem paulatim turbis annunciabat
criſtum: ꝛ in fine dixit. Ego vidi ꝛ teſtimo
nium perhibui quia hic eſt criſtus. Nō enī
poterant rudes turbe capere: qoud de᷒ ho-
mo factus eſſet [Cuius non ſum dign᷒ coꝛ
rigiam calciamenti poꝛtare] Hic humiliat
ſe Johannes: in alio loco euangeliſta dicit
Non ſum dignus coꝛrigiam eius calciamē-
ti ſoluere. Mos fuit in illa gente (vt ſuperi᷒
dixi) vt quando frater moꝛiebatur: frater ei
us aut propinquus eius acciperet vxoꝛem
propinqui ſui/ ꝛ ſuſcitaret ſemen fratris
vel parentis ſui. Si vero nollet eam accipe
re: tunc veniebat in placito/ꝛ ſoluebatur il
li calciamentum de pede eius quia illā no-
luiſſet accipere: ꝛ qui ſecundus erat accipie-
bat eam. Inde quaſi Johannes miſterium
tangit: quaſi dicat. Non ſum dignus ſpon
ſam chriſti/que eſt eccleſia/mihi vſurpare.
Siue alio modo: calciamenta ex moꝛtuis
animalibus fiūt: ꝛ quaſi calciata ad nos di
uinitas venit cum moꝛticina noſtre carnis
indicta apparuit. Inde quaſi Joannes di-
cit. Non ſum idoneus reſerare myſterium:
quomodo diuinitas carne induta eſt. [Ip
ſe vos baptizauit in ſpiritu ſancto et igni]
baptizamur in ſpiritu ſancto: non ſolum cū
quotidie baptiſmate renaſcimur: verū eti-
am cum per donum eiuſdem ſpiritu ſancti in
cendimur/ad agenda diuina mandata/ꝛ ac
cipimus per ſeptem modos/remiſſionē quo
tidie peccatoꝛum: baptizamur igne/ſiue q꞉
ſpiritus ſanctus eſt ſecundum actus apoſto
loꝛum ignis. Et ſicut ignis ligna ſolet dele
re: ſic etiam ſpiritus ſanctus peccata: ſeu eti
am in futuro ſecundum apoſtoli dicta bap
tizabimur igne/quia tranſiemus per ignem
cum ex hoc coꝛpoꝛe migrauerimus. Et ſi cui
us opus arſerit/detrimētū patietur/ſi cui᷒
opus manſerit ipſe ſaluus erit: ſic tamen: q̄
ſi per ignem [Cuius ventilabrum in ma-
nu ſua] Ventilabrum alio nomine pala ap
pellatur. Dat per metaphoꝛam comparatio
nem de minoꝛi ad maioꝛem: ꝛ eſt ſpecies q̄
grece parabola dicitur/genere diſſimilium
ꝛ dat examinationem ſiue ſeparationem/q꞉
per angelos boni a malis ſegregabunt: ſeu
tempeſtatem que preibit vultum iuſti iu-
dicis in tremendo die [Et mundabit areā
ſuam] id eſt eccleſiam ſuam [et congrega-
bit triticum in hoꝛreum ſuum. Triticum
ſuum vult intelligi electos ſuos: hoꝛreū vi-
tam eternam. Unde quidam martir cū toꝛ-
quebatur dicebat. Triticum dei ſum molar
dentibus beſtiarum [Paleas aūt combur
inextinguibili] Palee intelliguntur impij:
q̄ nihil bonoꝝ operum habent/ſed leues et
faciles ad omnis ſeculi vanitates inueniū-
tur: ipſi conburentur igni: qui non extin-
guetur in ſempiternum.

¶ Tractatus de Baptiſatione dñi.

TUnc venit Je
ſus a Galilea in Jordanẽ)
tũc ſubauditur: quãdo ipſe
populus exiebat ad Joan-
nem. Secundũ euãgelia ꝛ
chronicas inuenimus: quia Joannes viceſi
mo nono etatis ſue anno exijt in deſertum
ꝛ dñs triceſimo incipiente etatis ſue anno
venit ad baptiſmũ: ꝛ in triceſima etate om-
nis mundus reſurget in quacunq; etate quis
mortuus fuerit: ſic enim dicit apoſtolꝰ. Do
nec occurramus oẽs in virum perfectum: in
menſurã etatis plenitudinis Chriſti: ꝛ in ta
L li etate Adam creatus eſt. Ob tres cauſas
venit dñs ad baptiſmũ Joannis. Una vt ꝑ
aquã iordanis ſanctificaret omnium aquaꝝ
fluenta. Scda/ vt iuſtitiã omnis legis im-
pleret ꝛ humilitatis omnibꝰ preberet exem
plum: non dedignatus eſt baptiſari a ſeruo
ſuo: ſic creator baptiſatus eſt a creatura ſua.
Tertia/ vt comprobaret baptiſmũ Joannis a
ſeipſo ꝛ a patre fuiſſe preceptũ fieri. Joãnes
aũt prohibebat eum dicens. Propter humi
litatem/ vt dignum erat/ obuiã creatori Jo-
annes iſta dicebat. Nam nouerat eum a ſe
baptiſandũ/ vt ipſe dixit. Sup quem vide-
ris ſpm̃ dñi deſcendentẽ ꝛ manẽtem ipſe eſt
qui baptiſat. Apparet in hoc verbo/ quia no
uerat eum. (Ego a te debeo baptiſari). In il
lo verbo/ quod dixi ſuperius nouerat Joan
nes/ quia dominus ſuos fideles baptiſatu-
rus eſſet in eo quod dicit. hic eſt qui bapti-
ſat: videlicet quicunq; baptiſet de fide-
libus ſuis, ipſe baptiſaturus eſt per illos.
Reſpondens aũt ieſus dixit ei. (Sine mo-
M do) id eſt dimitte me modo ſic agere/ vt ego
baptiſer a te/ ꝛ tu poſtmodũ baptiſeris a me
vt qui formam ſerui ſuſcepi expleam ꝛ humi
litatem eius. Alioquin ſcito te in die iudicij
a me baptiſandum. Sine verbum eſt impa
tiui modi quod venit a verbo ſino. Modo vero
aduerbium eſt ſignificans preſens tempus
Sic enim decet nos implere omnem iuſti-
tiam. Nõ addidit iuſtitiam nature ſue ſiue
legis: ſed dixit omnem iuſtitiam/ vt nos illas
omnes intelligamus. (Tunc dimiſit eum)
ideſt tũc ↄſenſit quod antea expauerat. Ut
enim btũs Petrꝰ expauit humiliari creato
rem omnium ad lauandum pedes ſuos: ita
ꝛ iſte pertimuit manus mittere ſup creatorẽ
Sed Petro dictum eſt. Niſi lauero te non
habebis partem mecum. Sic iſti dictũ eſt
Sine vt fiat ſicut ego volo/ ꝛ fiet qđ tu vis
Conſequens eſt enim: ſi non feceris volun
tatem meam/ nec ego tuam. (Baptiſatꝰ aũt
cõfeſtim aſcendit de aqua/ ꝛ ecce aperti ſunt
celi). Trinitas hic oſtenditur/ ꝛ propter nos
vtiq; omnia fiũt: vt nos ſciamus quomodo
in dñm patrem noſtrum credere debeamus
Ecce dñs noſter qui baptiſatur: patris vox
teſtimoniũ filio prebentis auditur: ſpũs ap-
paret in ſpecie columbe. Aperiunt celi non
reſeratione elemẽtorum ſed ſpiritalibus ocu
lis: quibꝰ ꝛ Hiezechiel apertos eos vidiſſe
ſe narrat in principio voluminis ſui. (Sce-
ditq; ſuper eum columba) ne quis ad Joan
nem vocem factã putaret. Sicut ſtella illa
ad hoc fuit creata/ vt myſterio dñi tũc deſer
uiret/ ꝛ poſtea nõ comparuit: ſic etiam dicũt
de columba/ quia ad hoc creata fuit/ vt ꝑ eã
ſpũſſanctus monſtraret ꝛ poſtea nõ compa
ruit. Sic audiui tradere eũ/ qui mihi ꝑmus
euangelium expoſuit (ſed nec Hieronymꝰ
neq; Beda de hoc quicq; dicũt) quod vera co-
lumba fuerit/ ꝛ veram carnem habuerit ꝛ ve
rum corpus. [Hic eſt filius meus dilectus]
non adoptatiuus vt Jſrael/ ſed ꝓprius quẽ
ãte ſeculũ genui. Dilectus ſingulariter. hec
omnia propter nos monſtrata ſunt: namq;
deus omps pater filium nouerat/ quia vnꝰ
deus erat cum eo. Spũs quoq; ſanctus in
ipſo ꝛ cum ipſo erat: quia ſimul inſeparabi-
lis trinitas eſt/ ſpũſſanctus cũ patre ꝛ filio.
Sed vt nos trinitatem agnoſcamus/ ꝛ cre
damus vnum eſſe/ propterea hec monſtrata
ſunt. Quod celi ibi aperti eſſe monſtraban-
tur/ indicatur quando homo baptiſatur ia-
nua celeſtis regni panditur: que peccãti ꝓto
plaſto generi humano poſito cuſtode cheru
bin clauſa erat. Extinguitur enim illa flã
ma: que ibi interpoſita fuit: cũ aquis ſacri
baptiſmatis homo mergit̃: quia ſpũſſanctꝰ

viſus eſt ſuper eum deſcendiſſe: hoc monſtratur quia per baptiſmum/ꝛ poſt baptiſmum/per inuocationem ſacerdotum ſuper vnumquemqꝫ fidelem deſcendat. Qđ vero dicit quia manſit ſuper eum: hoc ſpecialiter ad dominum noſtrum pertinet: cuius hoc ſpeciale fuit/vt poſtquam ſemel eum impleuit/nunquā ab illo recederet: quia ille nō effugauit eum de ſe pro aliquo peccato/vnde immunis fuit. Itaqꝫ ſuper ſāctos venit/ et recedit ad tempus. Eſt vero cum eis ſemꝑ ad cuſtodiam eorum/ꝛ ad conſeruandā dilectionem cum proximo/ſicut dominus diſcipulis dixit. in vobis erit/ꝛ apud vos manebit.

¶ De temptatione domini.

Tunc ieſus ductus eſt in deſertum a ſpiritu] quod dicit tunc (quod ē aduerbium temporis) reſpicit ad hoc/quod dixerat. venit Ieſus ad Iordanem/ quia ipſo tempore poſt baptiſmum exijt in deſertum ꝛ ieiunauit. In ipſo namqꝫ die ſicut tenemus ex traditione maiorū/ fecit de aqua vinum ꝛ crediderunt in eum aliqui diſcipulorum/ꝛ tunc Jeſus ductus eſt in deſertum/quia dicit Lucas: Jeſus plenꝰ ſpiruſancto regreſſus eſt ab Iordane ꝛ agebatur a ſpiritu in deſertum diebus quadraginta et tentabat
A a dyabolo. Deſertꝰ erat locus vltra Iordanem/qui ideo dicebatur deſertus/quia non erat aptus ad laborandum. Et quia nō erat acceptus/erat derelictus: vbi theodas populum adduxit de Hieruſalem q̄tuor milia. [Ductus a ſpiritu] ſcilicet a ſancto ſuo ſpiritu: de quo dicit euangeliſta: quia plenꝰ ſpirituſancto regreſſus eſt a Jordane. Dignum fuit/vt illuc eum ſuus ſpiritꝰ duceret vbi hunc ad temptandum ſpiritus malignus inueniret. Exemplū nobis etiā ꝑbens: vt poſt acceptum baptiſmū fugiamꝰ pōpas huius ſeculi. vnde fideiuſſores dedimꝰ in ipſo baptiſmo renunciaturos nos dyabolo/ꝛ pompis eius. [Ut temptaretur a diabolo]. Poſtquam dominus iuuenis factꝰ eſt adheſit illi diabolus temptando ſicut et reliquos homines. Sed nunc inſtaurans armis fortius bellum aggreſſus eſt/ſicut tradunt doctores. Audiuit itaqꝫ in baptiſmo vocem dicentem/hic eſt filius meus dilectꝰ in quo mihi complacuit: ꝛ voluit explorare ſi ipſe eſſet/qui per prophetas prenunciatꝰ eſſet verus filius dei: aut optiuus ſicut de Iſrahel audierat/filius meus primogenitꝰ iſrahel. Sciuit vero dñs/quod ſathanas magnopere quereret temptare eum/ ꝛ quereret locum: ꝛ vt fortis preliator non denegauit ei campum in quo poſſet confligere cū illo. Immo non inuenit diligere eum caput ſerpētis vltra mōm/ſicut faciebat Eua: non diligebat feminas ſicut faciebat Salomon: non meretrices/vt Samſon: non habuit vxorem/vt Job: idcirco non habuit q̄modo/vel per quem deciperet eum. Recucurrit ad illud vnde omnis mundus periclitatur: ꝑ ſuggeſtum ipſius: videlicꝫ de gula/auaritia/ ꝛ vana gloria. Accepit de aere/et acceſſit ad illum/vt videri poſſet ab homine Dominus autem dedit occaſionem/vnde ſciebat illum velle temptare. Ieiunauit q̄draginta diebꝰ: ꝛ poſtea eſuriit. Si non eſuriſſet/forſitan pro illa voce quam audierat: ꝛ quia abſqꝫ peccato videbat eum viuere: ad eū non acceſſiſſet temptando. Uidit eū eſurientem ꝛ eſtimauit eum inferiorem Moyſi ꝛ Helia. de q̄bꝰ nihil tale refertur quod eſuriſſent. ꝛ iam quia eſuriit/geſtu corporis ei permiſit videre. Nam aliter diabolus non poteſt cognoſcere cogitationes hominum. B
[Et cum ieiunaſſet quadraginta diebus et noctibꝰ]. Niſi addidiſſet noctibꝰ: putaretur diebus ieiunaſſe/ꝛ nocte manducaſſe. Sed decemquatuor ducti/ quadraginta faciunt: qꝛ ille decalogū bene cuſtodiuit/q̄ euangeliū qđ per quatuor euangeliſtas expoſitum eſt/cū iſto cōiūgit. Hic autem numerus in ſcriptura ſacra penitentie ꝛ tribulationi ſemper aptatur: vt in hoc loco: ꝛ in veteri teſtamento/vbi per quadraginta dies mundus

cum aqua delebat: ⁊ populus iſrael per qua-
draginta dies ⁊ annos ī deſerto itineris la-
bore fatigabat. Moyſes vt legem acciperet
ſecundo quadraginta dies abſtinuit: ⁊ He-
lias totidem/vt de perſecutionis malo libe-
raretur. Et nos ſi volumus dyabolum vin-
cere/de perſecutionibus ſeculi huius vel li-
berari/ſeu etiam ad terram repromiſſionis
id eſt ad vitam peruenire eternam. Exem-
plo domini quadraginta dies non ſolum a
cibis/ſed etiam ab omnibus vicijs ieiune-
mus: ⁊ carnem noſtram quater decies affli-
P gamus. [Dic vt lapides iſti panes fiant].
Simili modo homini vt dixerat primo/gu-
ſtate ⁊ eritis ſicut dij: ſic ſecundum gulam
temptat: ⁊ poſt de auaritia: ad vltimum de
vana gloria: quia putauit eodem modo vin-
cere ſicut illum vicerat/quem deus per ſe
erudierat. Lucas ordinem hiſtorie tempta-
tionis domini tenuit: ⁊ Matheus ordinē
temptationis ade ſecutus eſt. Sic enī ade
dixit/guſtate: ecce de gula. Eritis ſicut dij:
ecce de auaritia: quia auaritia non ſolum eſt
de pecunia adipiſcenda: ſed etiam de hono-
re/quod Paulus inſinuat/qui de domino
dicit. Non rapinam arbitratus eſt/eſſe ſe eq̄-
lem domino. Ac ſi aperte dicat. Si natura
illi nō fuiſſet equalem dño eſſe/ ⁊ eſſe volu-
iſſet/rapina putaretur. Poſt auaritiā ſua-
det de vana gloria/ſcientes bonum ⁊ malū:
quia ſcire velle malum ad nullum profectū
pertinet/niſi ad vanam gloriam. Eodem or-
dine diabolus dominum temptat. Primo
de gula: ſecundo de auaritia: quando oīa
regna mundi ei oſtendit: tertio de vana glo-
ria: quamuis eodem Matheus non narrat
ordine. Et notandum quod ille due temp-
tationes in deſerto facte fuerunt: illa autem
tertia in Hieruſalem ſupra pinnaculū tem-
pli. [Reſpondit ei Ieſus. Non in ſolo pane
viuit homo: ſed in omni verbo dei]. Acſi
aperte dicat: quare ſuades petere me panem
terrenum: cum de verbo dei poſſit viuere
corpus ⁊ anima: Ut Moyſes per quadra-
ginta dies intentus eloquijs dei: ⁊ paſ-
tus ex eloquijs dei: etiam in carne non
ſurijt ⁊ Et Moyſes eodē modo di-

xit ad filios Iſrahel. Pauit te dominus q̄-
draginta annos Manna: vt ſcires quia nō
in ſolo pane viueret homo: ſed ex verbo dei
poſſet refici. Mente vero retinendum nobiſ
eſt: quod dominus dixit/non in ſolo pane
viuit homo: ſed in omni verbo dei: vt ſem-
per plus ſolliciti ſimus paſci de verbo dei
animam ineternum victuram: quam corp⁹
quandoqȝ moriturum: quia illa anima/que
verbo dei non paſcitur: profecto mortua ia-
cet. [Tunc aſſumpſit eum dyabolus in ſan-
ctam ciuitatem]. Sicut in deſertum volun-
tarie dominus abijt: ſic etiam ſanctam ciui-
tatem aſcendit: vt daret temptatori locum
accedendi ad ſe. Sanctam autem Hieruſa-
lem dicitur propter templum domini ⁊ alta-
re/ac religionē/ſeu multos bonos viros: q̄
adhuc ibi erant: nam et poſt aſcenſionē do-
mini apoſtoli omnes quam diu ibi fuerunt
in templo adorauerunt. [⁊ ſtatuit eum ſup
pinnaculum templi]. Mos erat in illa pro-
uincia tecta equalia facere: vt homines
deſuper ambulare poſſent ⁊ eo more erat
preparatum deſuper templū/⁊ habebat in
gyro cancellos: ne quis inuitus deciderē ad
terram. hoc frequenter auditis in euange-
lijs. Ibi ſoliti erant ſacerdotes legem lege-
re/⁊ turbis deorſum ſtantibꝫ exponere. hic
ergo de ipſo loco ſuaſit dyabolus dominū
exilire ad terram: vt videretur a turbis/et
laudaretur ſi ſanus adſtaret. Sicut fuit va-
na gloria quando dixit: ſcientes malum ſic
eſſet vana gloria de alto ſalire ad terram in
neutro profectus. [Si filius dei es mitte te
deorſum]. deorſum aduerbium eſt loci: per
omnes temptatiōes hoc inquirit: quali mo-
do eſſet filius dei: vtrum adoptiuus/an p-
prius. Sed dominus qui exemplum nobis
venerat dare ⁊ ī dictis ⁊ in factis/⁊ dyabolū
dubium reddidit/⁊ nobis inſinuauit: q̄d
facere debeamus quando temptamur. Vi-
delicet ad mentem reducere verba ſacri elo-
quij et noſtras temptationes per eadem v-
ba compeſcere. Suadet autem diabol⁹ nō
ſimplici verbo ſuo/ſed cum addicamēto ſcri-
pture diuine dicens. Scriptum eſt q̄a an-
gelis ſuis mandauit de te: ⁊ in manibꝫ tol-

lent te ne forte offendas ad lapidem pedem tuum]. Totus iſte pſalmus de Ezechia rege ſcriptus eſt/ de illa defenſione/ quā ei dominus fecit aduerſus Sennacherib aſſiriorum regē: ⁊ poteſt de vnoquoq electo accipi. quia autem dyabolus purum hominem credebat deum/ ob hoc iſtud exemplum/ qđ de iuſto dictum eſt/ ei proponebat. [Ait illi Jeſus rurſum]. Sic iungendū eſt rurſū: qr
Q aduerbium eſt/ et verba euangeliſte ſunt: ⁊ habet ſenſum/ iterum. Poſtea vero inſerendum eſt. ſcriptum eſt. quia iſtud domini verbum/ non illud. Ac ſi aperte dicat dyabolo/ propterea non debeo nec ego nec alius quilibet homo te auſcultare/ qa eſt diuinū eloquium: quod me omneſq prohibet pro vana gloria / ⁊ nullam vtilitatem habentibus deum petere. [Iterum aſſumpſit eū dyabolus in montem excelſum valde]. Iſta teptatio in heremo facta fuit cū prima teptatione: ⁊ iſtum montem vel tabor/ vel Hermon intelligimus: ſed verius Thabor. [Et oſtendit ei, omnia regna mundi/ ⁊ gloriā eorum]. Sicut deus omnipotens diabolo ad libitum ſue temptationis permiſit ei ſuperiora que audiſtis: ſic poteſt fieri/ vt permiſerit ei ſub vna viſione totum mundum oſtendere eo modo quo ⁊ Beatum benedictum legimus vidiſſe. Uel alio modo. ſpecies q̄dam eſt/ que frequenter inuenitur in ſcriptura diuina / ⁊ vocatur grece ſinechdoche/ cū totum dicit ⁊ pars intelligitur. Uidelicet oſtendit ei partem aliquam/ ⁊ promiſit ei reli
R quam cum toto daturum. Gloria autē mūdi aurum eſt ⁊ gemme/ inde gloriatur iſte mundus. Et regna mundi id eſt homines ī mūdo habitantes: quecunq habere poſſūt mundiales homines/ hec eſt fiducia eorū: ⁊ tamen nihil aliud faciunt de illo niſi ad gloriandum: ⁊ ad oſtentationem poſſidēt. Nō enim inde arant/ aut aliud neceſſarium operantur: niſi ſolummodo viuūt/ ⁊ portantes onerant ⁊ cuſtodiūt die hac nocte. [Dixit illi/ hec omnia tibi dabo/ ſi cadens adoraueris me]. Sicut mēdatiū fuit quando dixit ponam ſedem meam ad aquilonē: et ero ſimilis altiſſimo/ ſic etiam iſtud mendatium eſſet: ſi dominus illum adoraſſē dicētē. Hec omnia tibi dabo. Sed dyabolus nō curat de profectibus seductorum: nec curat nec veretur in futuro mendax haberi: tantū vt in preſenti nunc poſſit ſeducere quos vult Sic fecit de Adam quando dixit/ eritis ſicut dij. Sciendum eſt vero ſecundum dictum ipſius/ quia cadit omnis qui adorat dyabolum: ⁊ non ſolum qui adorat ſed etiam qui auſcultat. qa adorare venerari eſt: qa tunc homo illum veneratur ⁊ quando eius ſuggeſtiones dei mandatis prefert/ ⁊ illum auſcultat/ ⁊ dominū prohibentem dimittit [Tūc dicit ei ieſ9/ vade ſathanas]. In alijs ſuaſionibus non tam potenter dominus diabolo reſpōdit ſicut ī iſta: quia nimis ſuperbe locutus eſt/ quando vel a deo vel a puro homine ſe iuſſit adorari: ⁊ quantum peruerſus tantum peruerſa locutus. dixit ei dominus vade ſathanas: hoc in abiſſum ſiue in perditionem. Non autem ſimili reſpōſione Petrum confutauit: quia illi dixit: vade retro/ hoc eſt ſequere voluntatem meā. [Dominum deum tuum adorabis]. Adorare duobus modis intelligitur in noſtra lingua/ ad S
orare enim dicimus inclinare. Unde ſcriptum eſt/ adorauit regem ille/ vel ille/ hoc eſt īclinauit ſe. Adorare alio modo/ hoc eſt cultum debitum domino exhibere de quo ſcriptum eſt. Adorauit Salemon dominum. iſto ergo modo preceptum eſt antiquis ne adorarent deos alienos: nec quemquam excepto domino ſolo: inde ergo dictum eſt dominum deum adorabis. Adorare eſt autem/ tota fide dominum credere ⁊ ex totis precordijs diligere/ remiſſionem peccatorū petere/ ⁊ omnia bona ab illo ſperare preſentia ⁊ futura. Grece autem differentius hoc dicitur vbi adorare quod ad deum pertinet pciniſce dicitur πρεσχεινησκαι Adorare qđ ad hominem pertinet clinin: κλινην dicitur [Et illi ſoli ſeruies]. Quid eſt hoc qđ dicit dominus/ illi ſoli ſeruies: cum Paul9 apoſtolus dicat per charitatem ſeruite inuicem? Nunquid aliud dominus precipit/ ⁊ aliud Paulus? Non: Sed ⁊ ſeruitiū qđ pertinet ad deum ſolum ⁊ non ad hominē

T quod nulli alteri impendi debet/niſi deo ſo
li:videlicet credere illum firma fide/omnem
ſpem ſuā in illo ponere/hoſtias illi offerre/
cultū diuinum illi exhibere / ꝛ reliqua que
ad ſolum deum pertinent. In greco quoqꝫ
ſermone ſimiliter eſt differentia de hac re.
Siquidē ſeruitium quod ad hominem ꝑti-
net duleuſis δουλευσισ dicitur/ ꝛ ſeruus
dulos δουλοσ dicit. Illud vero ſeruitiū
quod ad ſolum deum pertinet λατρευσισ
vocatur. Unde in cantico Zacharie non di
cit duleuſate δουλευσατε ſed latreu in λα
τρευ ιν αυτο ſeruiamus illi. Has diſcreti
ones debemus ſcire inter creaturam ꝛ crea-
torem/vt a nullo ſancto petamus remiſſio-
nem peccatoꝝ: ſed per eos ſtudeamus impe
trare vt detur nobis a deo: neqꝫ credamus
in aliquem niſi in deum: quia credimus ſan
ctos ſed non credimus in ſanctos. [Tunc
reliquit eum diabolus: ꝛ ecce angeli acceſſe
runt ꝛ miniſtrabant ei] quod diabolus in
deum ſuaſerat facere/hoc ei fecerunt angeli/
id eſt adorauerunt eum: vt oſtenderent/q̄a
ipſe merito adorandus eſſet non diabolus.
Angeli miniſtrant vt victoris dignitas cō-
probetur. Omnes iſtas temptationes dn̄s
paciencia vicit/vt nobis exemplum preberet
pacientie. Si is/qui creator eſt ꝛ temptato-
rem ſuum in abyſſum vno verbo mergere
poterat/ſuſtinuit: ꝛ ſacri verba eloquij ei re-
ſpondit: Et nos quando temptamur viſibi
liter vel ſpiritaliter/ſemper ad memoriam re
ducamus/que precepit deus/ꝛ quia creator
eſt audiendus nō diabolus. Diabolus eñ
V hebraice deorſum fluēs interpretatur: quia
de celo decidit. Grece ꝓo criminator ſonat
quod electorum innocentiam fictis crimini
bus accuſet. Unde in Apocalypſi dicitur.
Proiectus eſt accuſator fratrum noſtrorum
qui accuſabat illos in conſpectu dei noſtri
X die ac nocte. Sathanas ī latinum ſonat ad-
uerſarius: quia ſemper contrarius eſt virtu
tibus ſanctorum. Notādum vero quod oīa
teſtimonia/que in hoc agone dominus ꝓtu
lit/de deutronomio aſſumpſit: ꝛ rectū fuit/
vt dominus de deutronomio ea ſumeret: nā
ibi perfectior lex habetur: quia quod ſecun-
do fit/melius fit. Deutrononomium enim ſe-
cunda lex dicitur. deuteros grece ſecundus Y
nomos lex. ꝛ non eſt ſeparandum u ab e q̄a
tunc habebit ſenſum quaſi ſit prepoſitio de
ꝛ utero nomen/ſed deutronomium: quia cō
poſitum eſt apud grecos ex duobus nomi-
nibus: ꝛ non eſt feminini generis apud gre
cos ſed maſculini.

¶ Quod Joanne tradito incipit dominus
predicare.

CUm autem au
diſſet quod Joannes traditus
eſſet/ſeceſſit in galileam] . An-
tequā Joannes traditus eſſet
predicabat dominus: ſed poſt
religationē eius cepit attentius predicare
ne deeſſet populo monitor ſalutis. [Uenit
de heremo] vbi temptatus fuerat. [in naza-
reth] vbi nutritus fuerat. [ꝛ relicta ipſa na
zareth] propter incredulitatē. [abijt in Ca
pharnaum in finibus zabulon/ꝛ neptalim]
In hac terra primum iſrael captiuatus eſt
ab aſſyrijs/ꝛ conuenienter ibi dominus in-
cepit predicare: vbi hoſtis quondam propt
peccata dominatus eſt. Zabulon interpre- Z
tatur habitaculum pulchritudinis. Nepta-
lim quoqꝫ idem affirmat qui cōuerſantis di
citur: quia antequam deus veniret in hunc
mundum/omnes ſedebant in tenebris igno
rantie: ſed per Chriſtum orta fuit lux/que il
luminat omnem hominem veniētem in hūc
mundum. Et vmbra mortis nobis erat: q̄a
ad comparationem ſecunde mortis/vmbra
mortis eſt in hoc ſeculo: in futuro vera mors
quia eterna. [Exinde cepit ieſus predicare
ꝛ dicere] exinde/poſtquam Joānes miſſus
eſt in carcerem: quia ceſſante lege euangeli-
um ſucceſſit. [Penitentiam agite/appropin-
quabit enim regnum celorum.] ꝙ domi
nus eadem predicat que ꝛ Joannes/Oſtē
dit ſe illius eſſe filiū a quo Joannes miſſus
eſt. diximus ſuperius quomodo appropin-
quauerit regnum celorum. Appropinquauit
enim quia iam in proximo erat/poſt peractā

predicationem/z paſſionem/ac eius aſceſſionem/Aperienda via ad vitam eternam digne penitentibus : hoc eſt punientibus in ſe veterem conuerſationem /,z; incipientibus nouam. Penitentia namq̧ / quaſi puniencia dicitur.

¶ De vocatione apoſtolorum C.viij.

Ambulans ieſus iuxta mare Galilee/vidit duos fratres.] Diuerſa videnť euangeliſte de vocatione iſta ſcribere/ſed intelligentib⁹ nō ſunt contrarij. Primitus factum eſt qđ Johannes ſcribit: quia beatus Andreas audiuit a Joanne de chriſto teſtimoniū/z venit ad eum z manſit cum illo : z poſt adduxit fratrem ſuum Symonem z cognouerunt eum: ſed iterum abierunt ad opera ſua. Iterum factum eſt quod Lucas refert. Qualiter aſcendit ihesus nauim Petri: z predicauit de ipſa: z poſt predicationē iuſſit relaxare retia in capturam: z dixit ad Petrū. Ex hoc iam homines eris capiens. Sed tunc duxit Petrus nauim ad littus/z ſecut⁹ eſt illum aliquo tempore: z iterum reuerſus eſt ad nauim. Nam ideo eam ad littus duxerat. Nunc vero retibus relictis z nauí ſecuti ſunt eum/vt ſemper cum illo eſſent. Similiter intelligendum de Jacobo z Johanne q᷑ ante crediderunt in eum/quādo de aqua vinum fecit: ſed non ſunt ſecuti cōtinue niſi modo. Et dicunt magiſtri eccleſie : q᷑ aliquid diuinitatis tūc reſplenduit in facie eius/qđ eos ad illum adtraxit/vt continue iā ſequerenť illū. Tradunt aūt quia tribus vi

A cibus reſplenduit ipſa diuinitas in facie eius in hac carne. Unum/qñ diſcipulos vocauit. Alio/qñ ementes z vendentes de tēplo eiecit. Tertio/quando transfigurat⁹ eſt in monte. Sed tunc tāta fuit ipſa maieſtas vt non poſſent diſcipuli eaȝ ferre. Unde ſcriptum eſt/ceciderunt in facies ſuas. Quid mare ſit galilee in ſequentibus dicemus: ſimiliter de apoſtolis/cum de alijs dixerim⁹ in catalogo eorum dicemus z de his. [Venite poſt me/faciam vos fieri piſcatores hominum]. Conueniens eſt predicatio piſcationi/quia ſicut rete multas maculas habet ſimiliter predicatō multa teſtimonia. Sicut illa capit paruos z magnos: ita iſta ſapientes z inſipientes. Mare ſeculum iſtud in q̄ homines ſemper ſe perſequūtur. Sicut cepit piſces Petrus: ſic poſtea homines cuȝ verbo. Ab iſto Zebedeo illi duo diſcipuli zebedei vocati ſunt. Zebedeus dicitur dos

natus/ſiue fluens. Iſte digno eloquio ſic B

vocatus/quia fluxit/z receſſit a predicatione domini: pro qua re z a filijs ſuis relictus ē [Reficientes retia ſua].id eſt reparantes; z quia vetus erat. [Relictis retibus z patre ſecuti ſunt eum. Nunc apparet: quomō cum tota diffinitione ſecuti ſunt eum. Hoc non dixit in alijs apparitionibus.

¶ De primis virtutibus domini C.ix.

Et circuibat ieſus totam galileam docēs ¶ Studiuȝ docentis dñi oſtenditur: quia non expectabat vt populus ad eum veniret: ſȝ ipſe veniebat ad eos: exemplū dans beatis doctorib⁹ vel epiſcopis/quid facere debeant de ſubiectis plebibus. [Docens totam galileam]. In hoc quod dicit totam: oſtendit ſine perſonaruȝ acceptione docens preſentes/predicans aduenientes. [In ſynagogis eorum]. Per omnes ciuitates/iudei ſynagogas agebant in diebus ſabbatorum z ceteris feſtis: in quibus diebus nihil aliđ agebāt (preter cibum z potū) niſi lectioni/atq̧ orationi vacabant Et ſynagoga congregatō dicitur. [Et predi

cās euangeliū regni]. Euangeliū regni/bo C

nū nunciū regni celeſtiſ: q̄ꝛ hoc om̄es p̄dicatores p̄dicare debēt: q̄ꝛ ꝑ vita eterna adipiſcēda criſtiani laborare debēt. [Sanās omnē languorem].id eſt animaꝝ/q̄ꝛ ſicut languet corp⁹ quādo officia ſua nequit pagere/ita anima q̄ torpet in p̄ceptis dei / languere dicitur. [Omnem infirmitatē].ad corporū infirmitates reſpicit: z eſt ſpecies ſinedochi

D ca:a toto pars intelligenda. [Abijt opinio eius in totam Syriam]. Opinio/fama dicitur: malum quo non velotius vllum. Syria. hic tyrſus et ſydon intelligunt: in qua ſyri babitabant. [Et obtulerunt ei oēs male habentes]. leuiores infirmitates habentes. [Tormentis comprehenſos]. fortiores infirmitates vult oſtendere: quia tormenta a torquendo vocantur. [Et qui demonia habebant]. Hoc eſt de quibus certum erat qua ſine intermiſſione tenebantur. [Lunaticos]. et ipſi demoniaci erant: ſed propter infamationem creatoris/ad tempus eos vexabant/et ad tempus eos dimittebant: vt infamaretur creator/qui bonam creauerat lunam. Sūt alique infirmitates/que plus nocent vna luna quam altera. Quia creſcit corpus et decreſcit cum elementis de quibus creatum eſt. Homo namq; ex terra/aqua igne/et aere factus eſt. Paraliticus grece. Latine diſſolutus dicitur: et qui pro ſanguinis effuſione officia corporis habet amiſſa. [Et ſecute ſunt eum turbe multe]. propterea diſcipulis dixit. (Meſſis multa de galilea) De illa nutritus fuerat. Quia due galilee ſunt. Iſta iudeorum circa tyberiadem/et ſtagnum geneſar/in tribu zabulon. Altera galilea gentium vicina finibus tyriorum: vbi Salmon dedit biram regi viginti ciuitates et eſt in ſorte trib⁹ neptalim: et decapoli. Grecum nomen eſt/et dicitur decem ciuitatum. Eſt regio vltra Iordanem. habens decem ciuitates. Siquidem grece polis/latine ciuitas dicitur: deca decem/inde compoſitum nomen decapolis. [Et de Hieruſalem ciuitate regia et de iudea]. Iudea regio paleſtine ex nomie iude appellata eſt: ex qua reges habuit ipſa terra. inicium longitudinis ei⁹ a vico arſa/vſq; ad vicum iuliadem porrigitur/latitudo eius a monte libani vſq; ad tyberiadis lacus extenditur. [Et de trās Iordanē]. Videlicet de illis tribus tribubus et dimidia/quibus Moyſes dedit poſſeſſionem trans Iordanem.

¶ De octo beatitudinibus. Cap. v.

V Idens aūt Ieſus turbas/aſcendit in montem]. Tria refugia ſibi dominus elegit/quandocunq; turbe multe ad audienda verba ipſius conuenerunt. Montem iſtū thabor/et lacum geneſar/et templum domini. Sex quoq; turbe ſequebantur eum/diuerſa voluntate: primo diſcipuli propter amorē predicationem eius audiendam. Alij propter ſanitatem. Alij propter admirationem: videre eum cupientes miracula facere. Alij propter indigentiam cupientes ſaturari ab illo: vel aliquid elemoſyne in denarijs/aut in alia recipere. Pharisei vero vel miniſtri eorū ob reprehenſionem. [Aſcendit in montem]. in ſuperiori montis/ſecretiora loquens diſcipulis: in inferioribus autem/turbis: vbi etiam quinq; milia hominum ſaciauit. [Et cum ſediſſet]. Videlicet ſegregatus a turbis. Sedere dei/eſt ſpiritaliter incarnatum eum eſſe quia quaſi contractum eum eſſe incarnatum hoc eſt non eſſe talem/qualis eſt in ſua diuinitate. [Diſcipuli eius acceſſerunt ad eū]. Sicut alacres/ſicut domeſtici/ſicut electi de turbis/digni audire myſterium regni celorum: quod turbe audire nequibant. [Et aperiens os ſuum]. Qui prius ora aperuerat prophetarum. [Docebat eos]. Qui docuerat aliquando p legiſlatores et pphetas: nunc p ſemetipſum dicens. [Beati pauperes ſpiritu]. Non dicit abſolute pauperes: ſed addit ſpū: quia multi inuiti ſunt pauperes: ſed de his dicit qui cum poſſint eſſe diuites/ppter deum paupertatem ſectantur ſiue non habent voluntatē habendi: ſicut apoſtoli/ad quos hec loquebat. Siue pauperes ſpiritu/humiles: de quibus ſcriptum eſt: et humiles ſpiritu ſaluabit. Et de his p Eſaiam: ſpiritus domini ſuper me: ad adnūtiandum pauperibus miſit me. (quoniam ipſorum eſt regnum celorum). Vita ſcilicz eterna. [Beati mites]. id eſt māſueti. Hac virtutem dominus a ſe diſcere iuſſit dicens

J Diſcite a me quia mitis ſum/ ꝛ humil' cor-
de. Manſuetus manu aſſuetus dicitur: h-
eſt qui non deſpiciunt alios: ſed omnes vt ꝓx-
imos amant ꝛ recipiunt: qui non ſunt ſup-
bi/ nec dedignantur ceteros. [Ipſi poſſide-
bunt terram]. Non iſtam que ſpinas ꝛ tri-
bulos profert: quam crudeliſſimi ꝛ ſuperbi
magis poſſident: ſed illam de qua dictum ē
Credo videre bona dñi/ in terra viuentium
Cuius poſſeſſorem deſcribens pſalmiſta/ q̄-
ſi pro triumphato dyabolo dicit. Intende
proſpere/ procede ꝛ regna/ ꝓpter veritatem et
manſuetudinem ꝛ iuſtitiā. ꝛc. Per tria iſta/
illa terra domini poſſidetur: videlicet verita
tem: manſuetudinem: ꝛ iuſtitiam. (Beati q̄
lugent) . Eſt luctus malus pro terreno dā
no lugere: quia triſtitia huius ſeculi mortez
operatur. Et beatus Gregorius dicit. Abſit
vt aliquis fideliū de interitu mundi lugeat
nec de mundo / nec de mundana re chriſtia
nus lugere debet. Eſt autem luctus bonus
quem debent habere chriſtiani. Lugere/ eo-
rum eſt/ in q̄bꝰ memores ſunt dei precepta ꝑ̄
teriſſe/ vel nō egiſſe que dei ſunt: vel ꝓximos
ſuos dñt lugere/ q̄ a deo exorbitant. Sicut
Samuel lugebat Saul preteriſſe mandata
dei. Perfectoꝝ quoqꝫ lugere eſt ꝓ dilatione
vite eterne ꝛ ꝓ deſiderio viſiōis dei: Qui ḡ
aut ꝓ recordatione peccaminū ſuoꝝ/ aut ꝓx-
imoꝝ: ſeu ꝓ futuro iudicio/ vel ꝓ peregrina
tione a celeſti patria lugent/ iſti ꝯſolabuntur
ꝯſolatione eterna: q̄ terminum nō habebit.
K (Bti q̄ eſuriunt ꝛ ſitiunt iuſtitiā) . Qui ſp
faciūt iuſtitiā: hoc eſt iuſta operant/ ꝛ ſemp
plus cupiunt facere: ꝛ quaſi faciendi famē
paciunt: iſti ſaturabuntur de eternis bonis
que oculus non vidit: nec auris audiuit/ nec
in cor hominis aſcendit: que preparauit deꝰ
diligentibus ſe. (Beati miſericordes: q̄m
ipſi miſericordiam conſequentur) . Miſeri-
cordia/ non ſolum eſt in re terrena: ſed etiaz
in ſpiritali: vt adiuuemus proximos vbicū
qꝫ poſſumus. Qui autem perituro nō ſub-
uenit. ſi pōt / occidit: ꝛ equalis ille qui facit
ꝛ qui facienti conſentit vt faciat. Miſericor-
L dia autem a miſero corde vocat. ſi aliq̄d non
poſſumus: vel in corde condoleamꝰ: hoc de

terrenis damnis/ ꝛ erga nos commiſſis. Ce-
terū q̄ peccat in deum: non eſt nr̄m remitte
re: donec deum credamus dimiſſum habere.
Exemplum nobis eſt reſuſcitatio Lazari
quem diſcipuli non antea ſoluerūt/ quā domi
nus habuiſſet reſuſcitatum: nec paſtor eccl'ie
peccatorem poteſt abſoluere a peccatis / do-
nec reſuſcitatus: hoc eſt immutatus fiat in
anima. Quam diu aut in voluntate aut in
opere talis eſt qualis fuit: fruſtra illi veniaz
ꝓmittit peccatoꝝ. De talibus dominꝰ di-
cit: ꝑſonā in iudicio cognoſcere nō eſt bonū
Et iteꝝ: non declines cor ad dexteram neqꝫ
ad ſiniſtram. Item: ſi peccauerit vir in virū
placari ei poteſt deus: ſi aūt in deum pecca-
uerit vir: quis orabit ꝓ eo? (Beati mundo
corde q̄m ipſi deum videbunt) Illi ſūt mū
do corde/ quos non remordet conſciētia cri
mina lis peccati: vel qui non cogitant aliud
niſi q̄d bonū eſt. Mundꝰ em̄ deꝰ a mūdis
corde videbitur in h̄ ſecl'o ocl'is cordis/ ꝛ ſb
quadā imagine in futura vita facie ad faciē
(Bti pacifici: q̄m filij dei vocabunt). Paci
fici ꝯpoſitū v̄bū eſt/ ꝛ pace ꝛ facio. Illi ſunt M
pacifici/ q̄ primū faciūt pacē in ſe viciorū: vt
non pugnent vicia ꝯ v̄tutes: ſꝫ habeāt paca
tū deū: deiñ ſtudeāt pacificare ꝓximos ſu-
os in bono nō in malo. Nō em̄ ē bona pax
quā mali hñt: nec eā iuſtꝰ dꝫ ꝯſentire/ vel cō
ſors illius eſſe: quoniam proximū diligere/
vicium debemus odire. (Beati qui ꝑſecu-
tionē patiunt propter iuſtitiam: quoniā ip-
ſorū eſt regnū celorū) . Qui bona faciunt/
ꝛ mala ꝓ eiſdem bonis recipiunt: vt ſanctꝰ
Lamptus: ꝛ ſctūs Leodogarius: vel alij in
numeri. Sed ꝛ q̄ ꝓ criſto ꝑſecutionez patiū
tur: vt fecerunt omnes martires. (Bti eſtis
cum maledixerint vobis homines: ꝛ perſe-
cuti vos fuerint: ꝛ dixerint omne maluz ad
uerſum vos mentientes: propter me) . Ex-
ponit iſtam octauam beatitudinez: quomo
do ſuſtineatur perſecutio propter iuſtitiam.
Si male dicant nobis iniuſte ꝛ mentiātur:
ſi ꝑſequantur iniuſte: ſi dixerint om̄e maluz
mentientes: nam ſi verum dixerint / non
erimus beati. Et ſi propter peccata noſtra
ꝑſecutionē patiamur/ non cōtinuo erimꝰ btī

ſed ſi patienter ſuſtineamus / et recogno-
ſcamus qꝛ iuſte: ⁊ nō tantū quantū meriti
ſumꝰ: perueniemus qñqꝫ ad beatitudinem
ſi futura nō adcumulemus. [Gaudete ⁊ ex-
ultate / ecce enim merces veſtra copioſa eſt ī
celis]. Si bona facientes aduerſis tūdamur
certi eſſe poſſumꝰ ſi pacienter ſuſtinemꝰ / qꝛ
in futuro mercedem recipiemꝰ. Si vero ali
quid boni facimus / ⁊ proſpera nobis arri-
dent: timere debemus ne pro bonis que feci
mus / hic mercedem recipiamus. Si autem
⁊ mala facimus ⁊ pſpera habemꝰ / de infer-
no certi eſſe poſſumꝰ. Si etiam ⁊ male habe
mus: ⁊ tamen de ipſis malis murmuramꝰ:
certi ſumus / quia de his malis ad peiora p-
ueniemus. Omnes iſtas beatitudines cri-
ſtus compleuit: quia nihil docuit / niſi q̄ an̄
ipſe compleuit. Pauper fuit ⁊ rebus et cor-
de / qui ait. Filius hominis non habet / vbi
caput ſuū reclinet. Mitis fuit: qui dixit. diſ
cite a me quia mitis ſum / ⁊ humilis corde.
Luxit aliorū peccata: qui videns ciuitatem
fleuit ſup illam. Eſuriuit ⁊ ſitiuit iuſtitiam
qui dixit / meus cibus eſt / vt faciam volunta
tem pr̄is mei. Miſericors fuit: qui dixit / mi
ſericordiā volo / ⁊ non ſacrificium. Mundo
corde fuit: qui dixit. Sancti eſtote quia ego
ſanctus ſum. Pacificus fuit: q̄ dixit. pacem
meā relinquo vobis. Perſecutionē paſſus
eſt: q̄ dixit. ſi me perſecuti ſunt / ⁊ vos perſe-
quent̄. Sic em̄ perſecuti ſunt prophetas q̄
fuerūt ante vos. Samuel de principatu eie
cerunt: Eſaiam ſecuerunt: Heliam de terra
eiecerunt: hieremiā lapidauerūt: ⁊ nō fuit
bonus a ſeculo / q̄ perſecutionem non ſuſti-
nuit in ſeculo. Ideo gaudete in perſecutiōi-
bus / ſi vultis eſſe ſocij in beatitudinibus.
[Vos eſtis ſal terre]. Sal dictū eſt / eo q
igne exiliat. Sunt autem multa genera ſa
N lis. Eſt tn̄ naturalis / neceſſaria ad omnē eſ-
cā. Pulmentis em̄ ſaporē dat: excitat auidi
tatē ⁊ appetitū in oīnibꝫ cibis: Ex eo q̄ppe
oīnis victus / delectatio / ⁊ ſumma hylaritas
Omnes pecudes ſi ſemel guſtauerint / delec-
tant̄ eū: Corpora aſtrigit ⁊ ſiccat: defuncta
etiā a putreſcendi labe vindicat / vt durent.
Omnis iſta natura ſpiritalit̄ cōuenit docto
ribꝫ. faciūt em̄ doctoribꝫ auiditatē ſpiritalis
cibi: ſcripture / que ante viles nobis, erant:
eoꝝ reſeratione delectabiles nobis fiunt: ap
petit̄ ab oīnibꝫ aīalibꝫ: quia ⁊ doctrina apo
ſtoloꝝ ſuſcipit̄ ab oīnibꝫ gentibꝫ: Reſtringit
corpora ſicut fit p doctrinā: vel luxurioſi ca
ſti fiunt: fugat muſcas. i. dyabolos. Et ideo
iure dixit illis dominus / vos eſtis ſal terre /
id eſt habitantibꝫ in terra. Qd̄ ſi ſal euanu
erit: in quo ſalietur? Si doctor errauerit: a q̄
doctore emendabit̄? Ad nihil vltra valet:
niſi vt mittatur foras / ⁊ conculcetur ab ho
minibꝫ. Sicut ſal in oīnibꝫ agris nociuum
eſt: quia ſterilis efficitur oīnis terra ab eo.
Unde ⁊ in ſubuerſis ciuitatibꝫ hoc legimꝰ
aſperſum: ne quis ibi poſtea vellet manere:
qd̄ Abimelech feciſſe legimus: ⁊ helio Adri
ano de Hieruſalē. Hac ſimilitudine / ſi do
ctor ad hereſiz ꝯuerſus fuerit eijcitur de ec
cleſia / ⁊ habet̄ cōtemptui ab oīnibꝫ / ita vt
nec aue ei dicat̄: ſed ab oīnibꝫ execret̄: ſicut
Paulꝰ dt: hereticū hominē poſt primā ⁊ ſe
cundam correptionē de vita. [Vos eſtis lux
mūdi] Eſtis lux participando lucem illā de
qua ſcriptū eſt. Erat lux vera q̄ illumiat om
nē hominē. Sicut em̄ per lucē oīnia noxia
fugant̄: fures videlicet / ⁊ nociue beſtie / ac fā
taſmata demonū: ſimiliter per predicationē
apoſtolorum omnia nociua animarū detec-
ta ſunt / ⁊ reiecta: ⁊ illuminata corda creden-
tiū. [Non poteſt ciuitas abſcōdi / ſupra mō
tem poſita]. Ciuitatem / eccleſiam dicit edi-
ficatam ſuper dominum: quam debent apo
ſtoli innoteſcere cunctis gentibꝫ: vt congre-
gentur ad eam: ſi non corpore / corde omnes
electi eiꝰ / vt dicatur catholica / id eſt vniuer-
ſalis. [Neqꝫ accendunt lucernam ⁊ ponūt
eam ſub modio: ſed ſuper candelabrum].
id eſt doctrinam euangelicam / excelſam in
predicatoribus: vt innoteſcat omnibus per
fecte: qui in eccleſia ſunt. Nec debent eam
ponere ſub modio / id eſt timore aliquo: vel
metu alicuiꝰ abſcondere: ſed vt videāt ope-
ra veſtra bona ad edificationē ⁊ profectum
animaꝝ ſuarum. Et glorificent patrē veſtrū
q̄ in celis eſt: non vos q̄rentes laudari: ſed
deū cuiꝰ donū eſt / ſi quid in vobis boni eſt

[Nolite putare/quomodo veni ſoluere legē aut prophetas]. Putare dicit eſtimare ſoluere diſſoluere ſiue adnihilare. Non veni ſoluere ſed adimplere/ideſt/vbi bene non intelligebatur veni exſoluere: ſicut eſt de dimittenda muliere. Ubi perfectio deerat/volo addere: ſicut eſt de homicidio: quia ⁊ irā volo primitus reſecare. Nam ſicut beatus Auguſtinus dicit. Omnia quecunqꝫ in veritate precepta ſunt antiquis/abſqꝫ figuralibus preceptis: ⁊ ea que legiſlator ſecundum duriciam cordis eorum eis conceſſit: Alia tenenda ſunt. ⁊ ex hoc loco hoc affirmat. [Amen dico vobis]ideſt verum dico vobis. [donec trāſeat celum ⁊ terra/iota vnū aut vnus apex non preteribit a lege donec omnia fiant]. ac ſi dicat. Uſqꝫquo celum ⁊ terra trāſeat etiam ea que per iota ⁊ apicem ſignificantur in lege non preteribunt/ſed perficientur a meis electis. Jota autem ⁊ hebreum eſt ⁊ grecum: hebraice dicitur iot/grece iota latine i. Apex autem titula dicitur que in aliquibus litteris apud antiquos ſuper quibuſdam litteris ponebatur/ſiue cauſa differentie ſiue vt oſtenderetur geminandam eſſe litteram. Verbi gratia/popul⁹ qñ gentem ſignificat non ponebatur: quando vero arborem ſignificabat/tunc ponebatur apex deſuper: vt admoneret lectorem ab vſitato intellectu recedendum/⁊ longam eſſe ſyllabam. Geminationis quoqꝫ cauſa ponebatur vt in alleluia quia duo l ibi eſſe debent: ſcribebaturqꝫ vnum ⁊ apex deſuper/exinde intelligebatur geminandam eſſe litteram. Luia: quoqꝫ ſimiliter ſuper i vt oſtēderet geminandam eſſe illud i. Oſtendit ergo dominus tales differentias non pretereundas in ſcriptura diuina: quia ſi negligerentur/ſenſus quoqꝫ vna interiret. Alio intellectu/i/iota ideſt x apud grecos decē ſignificat ſine apice: cum apice decem milia. Exinde conijcere poſſumus/quod decem verba legis niſi a nobis ſpiritaliter cuſtodiantur/decem milia talenta a nobis exigenda: ſecundum illam parabolam domini de ſeruo/qui oblatus eſt regi decem milium talentorum. Secundum latinos i vnum ſignificat: apex deſuper mille demonſtrat. Ex quo credere poſſumus/mille quadrantium ⁊ vnius nos debitores fore: ⁊ non exituros/donec illam vnum reddamus. Qui ergo ſoluerit vnū de mandatis iſtis minimis ⁊ docuerit ſic homines/minimus vocabitur in regno celorum. Acſi patenter dicat. Omnis doctor qui ſoluerit ideſt diſſoluerit ⁊ ſpreuerit vnum de mandatis iſtis minimis/ſiue non fecerit: minimus vocabitur in regno celorum/ideſt/in preſenti eccleſia. Quia cuius vita deſpicitur/reſtat/vt eius predicatio condempnatur. Qui autem fecerit ⁊ docuerit magnus vocabitur in regno celorum. Quia dignum eſt/vt qui verbo ⁊ exemplo edificant eccleſiam/in honore habeantur: ſicut ⁊ Paulus dicit. Preſbiteri duplici honore digni habeantur/maxime qui laborant in verbo.

¶ De adimpletione legis.

D Ico autem vobis]. Modo incipit legem adimplere. [Niſi abundauerit iuſtitia veſtra pluſqꝫ ſcribarum/⁊ phariſeorum/ nō intrabitis in regnum celorum]. Juſtitia phariſeorum eſt non occidere/non adulterare/non facere furtum/decimas ⁊ primitias dare ex omnibus que poſſident. Juſtitia Chriſti ⁊ omnium chriſtianorum eſt/non odire/non concupiſcere/proximum propter deum amare/perſequentes ex animo diligere. Senſus igitur talis eſt. Phariſei homicidia/furta/pro crimine habent: diſcipuli mei etiam cogitationes/⁊ verba iniqua deuitent [Qui autem occiderit/reus erit iudicio]. ſubauditur mortis [Audiſtis quia dictum eſt antiquis nō occides]. Ecce iuſtitia phariſeorū. [Ego aūt dico vobꝫ. Ego nou⁹ hō/noua precepta vobꝫ pono. Quia omis ꝙ iraſcit fratri ſuo/reus

erit iuditio]. Ecce iuſtitia criſtianorum. Ea pena reus habetur in euangelio qui fratrē ſuum odit qua in veteri habetur qui occidebat aliquem. Et ſciendum vbicunqꝫ in hoc libro poſitum eſt antiquis/ſubauditur patribus: illud approbat deus: ꝛ vult vt illud cuſtodiatur: donec tranſeat celum ꝛ terra. Illud vero vbi non eſt additum antiqͥs: nō precepit deus: ſed Moyſes conceſſit populo adhuc rudi ꝛ carnali: quibus ſi illud precepiſſet: intellexit non eſſe facturos ſicut dicit dominus de muliere dimittenda. [Moyſes enim ad duriciam cordis veſtri ſcripſit vobis: ab initio autē non fuit ſic: qui autem dixerit fratri ſuo racha: reus erit conſilio]. Totum eſt iſtud iuſtitia chriſtianorum: modo tulit iram abſconſam de corde: modo aufert ſub maiori pena iram cum voce. Racha interiectio eſt apud hebreos: ꝛ tantum modo iratum amicum demonſtrat: ꝛ poteſt dici inanis ſeu abſqꝫ cerebro: quam iniuriā in vulgata locutione in vſu habemus; quia qui cerebrum non habet ꝛ non eſt ſane mētis: quaſi dicat/quemcunqꝫ ira commouerit ira/vt in voce eam oſtendat proximo ſuo plus eſt plectendus quam ille qui in corde iratꝰ non protulit in voce. Et ideo iam conſilium de illo eſt habendum qua pena plectendus ſit. Sicut creuit ira ſic creſcit ꝛ pena. In primo ira abſconſa/ꝛ mors cum gladio cito finienda. In ſecūdo ira cum voce: iam excogitatio generis eſt tormenti/quomodo moriatur ille. ¶ In tertio ira cum improperio/ꝛ diffinitio quot penis infernalibus tradēdus ſit. Rachus quoqꝫ grece pannoſus dicitur: ſed ſuperior intellectus melior. [Qui autē dixerit fatue]. Subauditur ſicut ī ſuperioribus/fratri ſuo. Nullus enim alius nobis frater eſt: niſi qui eundem patrem nobiſcum in celis ſe confitetur habere. hoc eſt omnis chriſtianus. [Reus erit gehenne ignis]. Iam de iſto qui cum ira in viciū fratris prorūpit non tenetur conſilium: ſed aperta ſententia vltricibus flammis deputatur. Et qua ratione fatui nomen imponitur fratri: quia ſimiliter credit in deū/ſicut ꝛ nos et ſpiritumſanctum ſe habere confidit ꝛ qui enim non honorificat fratrem ſuum iniuriā facit ſpirituiſancto qui in illo habitat ſicut Petrus ad Ananiam loquitur. non es mentitus hominibus ſed deo. [Si ergo offers munus tuum ad altare/ꝛ ibi recordatus fueris: quia frater tuus habet aliqͩd aduerſum te]. Munus hoc in loco non ſolum de ſacrificio: ſed ꝛ de omni oratione accipitur Quia ꝛ in ipſa oratione dicimus: dimitte nobis/ſicut ꝛ nos dimittimus. Quod vero ait/quia frater tuus habet aliquid aduerſum te: hoc eſt ſi habet aliquid iuſte querele auerſum te: quod tu leſeris eum in aliquo [Relinque ibi munus tuum ante altare: et vade priꝰ reconciliari fratri tuo.] ſi prope fuerit pedibus corporis eundum eſt: ſi autem longe fuerit: animo eundum ꝛ domino ꝓmittendum: quia vt citius potueris/ꝛ corpore eundum ſit ꝛ emendandum quodcūqꝫ ei malum intuleras. Et tamen multi verbo veniam petunt: ꝛ malum quod ei intulerūt non emendant: non eſt talis venia deo accepta quia ſicut beatus Ieronymus dicit de iuda. Quia ſi opus non deſtruit homo vel non emendat: fruſtra poſtulat penitentiam. peccatum ipſius creſcit quotidie: licet ipſe ſit mortuus ꝛ ille vult habere veniam. Verbi gratia quidam acquiſiuit hominem iniuſte vel tulit allodium alicuius et venit ad confeſſionem/et dicit mea culpa/peccaui in tali facto/da mihi penitentiam: et dicit illi. Abſtine tanto tempore a vino ꝛ carne. O quam aperta ſeductio: nepotes illius ſeruiūt omni die ꝛ in fine mundi: aut centum aut ducenti erunt ſerui de illo vno: Et iſte ſeductor dicit illi/ſaluus eris Allodium et aurum/quod tulit ipſe habet: et abſtinet a ſuo vino: vnde accipiet cras ſolidos plures quam ſi bibiſſet. O dyabole confeſſor/ſi neſcis illum ſaluare vt quod ſcis te ipſū perdere? Debueras dicere. deſtrue opus/et accipe tunc penitentiā: quare plus amaſti aurum quam dominum/ꝙ tibi iſta ꝓhibuit? nonne dyabolꝰ qn̄ anima eiꝰ egredit a corpe in malo erat/ꝛ ad huc malū creſcit? nōne dicit Iohannes. petm̄ vſqꝫ ad mortem: non dico vt roget quis pro eo

Stulte lignum in quam partem ceciderit/
ibi manebit. Utrunqꝫ autem poſſumꝰ di
cere: ⁊ reconciliare fratrem tuum/ Hoc eſt
ad te illum reducere in pacē ⁊ reconciliari
fratri tuo/ hoc eſt te illi reconciliari. [Eſto
conſentiens aduerſario tuo] Aliqui exponūt
hoc verbum ſuper diabolum: vt ſimus be
nigni cum illo: ne faciamus mala/ quia tūc
ille amplius cruciabitur pro malis que no
bis ſuggeſſit: quam de inimicis noſtris. vn
de ſuperius precepit/ vt reconſiliaremꝰ nos
cum illis: ⁊ infra precepturus eſt/ diligite in
imicos veſtros: nam vt in greco eunoon ev
vovov habet id eſt beniuolum: ⁊ ita po
teſt recte accipi/ vt cum omnibus hominibꝰ
quantum ex nobis eſt pacem habeamꝰ. Sꝫ
⁊ de verbo euangelij non inconuenienter
poteſt accipi/ qui quaſi aduerſarius noſter
eſt: quia ea precipit que contraria ſunt volu
ptatibus noſtris. Ueruntamen melius eſt
vt concordemus cum eo dum ſumus in cor
pore/ ⁊ in via iſtius ſeculi: ne forte condemp
net nos ipſum verbum: cui nō obediuimꝰ/
⁊ indeꝫ angelus tradat nos miniſtro dya
bolo/ qui nos mittat in carcerem penarum
eternarum. Amen dico tibi/ nōꝫ exies inde
donec reddas nouiſſimū quadrantem. Do
nec/ hic etiam pro eterno ponitur. quia qui
in infernum introierit vlterius non exibit.
Quaſi dicat ineternum non exies inde: et
ibi perſolues tormēta pro minimis ēt pecca
tis: que per quadrantem intelliguntur. qua
drans enim genꝰ nū mi eſt/ qui habet duo
minuta/ id eſt quinqꝫ denarios/ ⁊ ſimiliter
hebrayce vocatur. Unde in vno euangelio
mulier quadrantem/ in alio duo minuta/ mi
ſiſſe in corbonan ſcribitur. [Audiſtis quia
dictum eſt antiquis/ non mechaberis. Ego
autem dico vobis: quod omnis qui vide
rit mulierem ad concupiſcendam eam: iam
mechatus eſt eam in corde ſuo]. Ego qui le
gem dedi per Moyſen/ quod deerat adim
pleo qui viderit ad hoc/ vt deliberet ſe ita
velle facere: iā tenetꝛ reꝰ in conſpectu domi
ni. Dicit beatus Hieronymus qḋ aliḋ eſt
R paſſio/ aliud propaſſio/ aliud quod temptat
ex dyabolo vel ex carne: ⁊ tamen non deli

berat vt ita faciat: non tenetur reus in con
ſpectu dei. Exemplum poſſumus capere
de latrocinio. Si quis tactus fuerit quod
velit equum alterius furari: ⁊ tamen nō mit
tit in effectum: tentatus per ſuggeſtionem
eſt: ſed non per effectum. Si quis cogitat
⁊ deliberat vt faciat ſi potuerit/ locus illi de
eſt: ſed in cōſpectu reus tenetur. ⁊ de tali di
citur. iam adulteratus eſt eam in corde ſuo
vel furatus. [Quod ſi oculus tuus dexter
ſcādaliſat te/ erue eum ⁊ proijce abs te]. Per
oculum ⁊ manum ⁊ pedem/ ſpiritales con
cupiſcentias intelligere debemus: vt quā
do videt oculus ⁊ concupiſcit: illum oculū
abſcidamus/ id eſt concupiſcentiam: ſimiliꝛ
de pede ⁊ manu. Alio etiam ſenſu per ocu
lum manum ⁊ pedem parentes ⁊ amicos in
telligamus: vt ſi aliqui ſint qui in via dei cō
trarij ſint nobis ⁊ non poſſumus eos cōuer
tere melius ſit illis carere ⁊ illorꝫ amicitia
quam offenſam dei incurrere. Unde et de
ſummo ſacerdote precipitur: vt neqꝫ ꝓ patre
neqꝫ pro filijs polluatur: niſi illum immacu
late cuſtodiat/ cuiꝰ cultui dedicatꝰ eſt. [Di
ctum eſt autem: quicunqꝫ dimiſerit vxorꝫ
ſuam/ det illi libellum repudij]. Ecce nūc
non habetur antiquis ſubiunctum: idcirco
manifeſtum eſt (ſicut in poſteriori parte di
cet) quod Moyſes ex ſuo hoc dixit: non tñ
deꝰ mādauit. Cognouit enī legiſlator qa ſi
viuerent/ antequam velint tenere illas qḋ
occiderent eas: et indicauit melius fore ſe
parationem/ quam homicidium. Libellum
autem cartā dicit repudij id eſt ſeparatio
nis: quia repudio reijcio dicitur: ⁊ repudi
um eſt/ quod teſtimonio teſtium datur/ aut
mittitur. Ego autem dico vobis: quod
omnis qui dimiſerit vxorem ſuam/ excepta
cauſa fornicationis: facit eam mechari: et q̄
dimiſſam duxerit/ adulteram. Simplex do
mini preceptum eſt: quod ſi et propter forni
cationem dimiſerit/ nec ille debet aliam ha
bere/ quoaduſqꝫ illa viuit: nec illa alium
Si autem legaliter occiderit eam in iudi
tio: tunc poteſt alteram habere. Similem
aūt legē habet vir cū vxore/ ſicut mulier cū
viro: vt ſi vir mulierē adulterauerit nō poſ

ſet eam occidi niſi ꝛ ipſe moꝛiatur: quia ſimi
liter reus eſt de adulterio. Si vero in mo
naſteriū abire voluerint/neuter aliū poteſt
dimittere: niſi ambo voluerint. ꝛ neuter ha
bebit ſocium: quamdiu ambo viuunt. Ite
rū dictū eſt antiquis. [non periurabis: red
des aūt domino iuramenta tua]. Ne iudei
per idoloꝛum nomina iurarent: permiſit eis
dn̄s iurare per nomen ſuū nec nobis etiam
inhibuit: ſed perfectionem nos docuit: ꝙ
ea fides ſit habenda in chriſtianos/ vt non
ſit neceſſe teſtem nomini domini interpone
re. periuriū nobis ꝛ illis ꝓhibitū eſt. De
bem⁹ enim dicere non peierabis ſine. r. q̇a
in verbo non habet/r: ſed peiero ꝛ deiero di
T cimus. Peierare male iurare: deierare/ val
de iurare. Jurare eſt namq̧/quaſi iure oꝛa
re: qḋ deniq̧ dicit. reddes domino iuramen
ta tua/hoc eſt ad illū referes vt per nomē ei⁹
iures: ꝛ nō per noīa deoꝝ exteꝛnoꝝ. q̇dā iu.
rant in arte/ ꝛ putant non eſſe periuriū: ſed
tamen ſic deus accipit illud ſicut is cui iu
V ratur: etiam ſi nulle reliquie ſanctoꝝ ibi ha
beant/q: mai⁹ eſt nomen domini/quã coꝛ
poꝛa ſanctoꝝ. Etenim de⁹ nō reputauit Se
dechie aliḋ qn̄ Nabuchodonoſoꝛ iurauit:
niſi q̇a nomen domini deſpexit/qn̄ illḋ pe
ierauit: dicens. Juramentū qḋ ſpꝛeuit/ po
nam ſuper caput eius: ꝛ tradam eū in manu
Nabuchodonoſoꝛ. ꝛ tamen non credebat
in deū: is cui iuratū fuerat. Sed q: ille no
men domini ſpꝛeuerat/ꝛ pro nihilo duxerat
propterea tradit⁹ eſt in manū eius/cui fidẽ
promiſerat. Nolite iurare: neq̧ per celū: q̇a
tron⁹ dei eſt. Tronus/grecum eſt ꝛ latine
X ſedes dicitur. habuerūt iudei conſuetudinē
iurandi per creaturas. deus hoc nobis pro
hibet: q: per quem homo iurat/hunc colit ꝛ
venerat/ſicut Paulus dicit. homines enim
per maioꝛem ſui iurant. Celū ſedes dei dici
tur: eo qḋ ſplendoꝛ diuinitatis ei⁹ ibi ampli
us a ſanctis contempletur/vel q: ſancti in q̇
bo habitat habeāt. Neq̧ per terram/q: ſca
bellū pedū eius vocat: eo ꝙ ſancti eius qui
membꝛa ipſi⁹ ſunt/ adhuc ambulent in ter
ra. Neq̧ per Hieroſolimam q̇a ciuitas eſt
magni regis. Hieroſalem ciuitas regis ma
gni dicit/videlicet domini: q̇a de ea dictum
eſt. fundamenta ei⁹ in mōtibꝰ ſanctis. Et ꝫ
iſta terrena nunc abiecta: tamen eſt alia hie
ruſalem: q̇a ibi eſt vera pax/ꝛ ſecuritas eter
na. De qua ps̄. dicit. Hieruſalem q̄ edifica
tur vt ciuitas. Neq̧ per caput tuū iuraueꝛ
Per iſta quatuoꝛ pꝛohibet nobis/vt de cete
ris elementis ſeu menbꝛis noſtris/non eſſe
iurandū doceat. [Sit aūt ſmo vr̄. eſt ē / nō
non]. Non eſt contra preceptū domini iu
rare per nomen ipi⁹: ſed dū vſum iurandi
aſſueſcim⁹: plerūq̧ periurij ꝛ mendacij cri
men incurrim⁹. Jdeo quaſi perfectis preci
pit vt veritas inter chriſtianos habeat: et
veritatem vnuſq̇ſq̧ cū proximo ſuo loquat.
[Qḋ aūt his abūdantius eſt/a malo eſt].
ſubauditur a malo auditoꝛe q̇ non credit. a
nobis āplius vtendū eſt/ſicut ꝛ ipſe dn̄s fe
cit addendo/amen. Et Paulus apoſtolus
dicendo/coꝛam deo in criſto loq̇mur. Audi
ſtis q̇a dictū eſt antiq̇s. Nec hic illa ſubau
ditio eſt/antiq̇s: q̇a ꝛ hoc Moiſes de ſuo ꝑ
cepit/oculū pro oculo/dentē pro dente/ſub
audit tollendū erat in veteri lege. [Ego aūt
dico vobis / non reſiſtere a malo]. hoc ē nō
reddere malū pro malo. [ſed ſi q̇s te ꝑcuſſe
rit in dextrā maxillam/pꝛebe illi ꝛ alterā].
Eccleſiaſticus vir deſcribit: vt per omnia
fiat imitatoꝛ eius/q̇ dixit. diſcite a me q̇a mi
tis ſum ꝛ humilis coꝛde. Et dauid loquitur
in pſalmo. Si reddidi retribuētibꝰ mihi ma
la. Spiritaliter non iubemur ſiniſtram pre
bere ſed alteram dexteram/iuſtus enim ſini
ſtram non habet. [ꝛ ei q̇ vult tecū iudicio cō
tendere/ꝛ tunicam tuam tollere: remitte et
palliū]. Tunica eſt veſtis appellata / q̇a in
motu incedentis ſonū facit/a tonādo. Pal Y
lium eſt quo miniſtrantium ſcapule apḋ an
tiquos tegebant: vt dum miniſtrarent expe
diti diſcurrerent/quod nō eſt in vſu apud
nos. Nam illud quod fibula infrenan te in
duimus/clamis vocatum eſt apḋ antiquos
[qui petit a te da ei] hoc non poteſt eſſe de
terrena re: ſꝫ de ſpiritali melius accipitur: vt
qui a nobis alimoniam verbi petierit: quā
tum ex nobis non negemus: quod ei ad edi
ficationem prodeſſe poſſit. [ꝛ quicunq̧ te an

gariauerit mille paſſus: vade cum illo alia
duo]. Mille paſſus (ad menſuram geome
tricam dicit) id eſt vnum miliariū: qui hab;
pedes quinq; milia. Nam iuxta geometri-
cos ſedecim digiti tranſuerſi/pedem faciūt:
duo vero pedes ⁊ dimidius/greſſu; faciūt:
duo greſſus/paſſum implent. De his paſſi
bus/dominus in hoc loco dicit: quoniam
ſequitur. vade cū illo alia duo miliaria. An-
A gariare a greco venit/⁊ ſignificat cogere am
bulare/⁊ videtur eſſe ſenſus. Si quis te co
gerit ambulare miliariū vnum: vade cū illo
vt fiant duo: Ipſu; angariare/aut viam
demonſtrando/aut hortando quod te cogit
⁊ illud q̄ tu ſponte abiſti: Omnia iſta ad il
lam perfectionem que ſuperius dicta eſt ꝑ-
tinent. Audiſtis quia dictum eſt: diliges ꝓ
ximū tuū/⁊ odio habebis inimicum tuum
Nec iſtud approbat dñs ſe precepiſſe: propt
illud odies inimicū tuū. Non enim erat cō
ueniens/vt deus qui omnes equaliter crea
uerat de vno patre ⁊ matre/aliquem odire p̄
cepiſſet: nec Moyſes hoc precepit: ſed indi
cauit quod facturi eſſent. nec dicitur in im-
peratiuo modo: ſed in indicatiuo. Si deni-
q; imperatum fuiſſet vt odirent inimicos ſu
os: Samuel ⁊ Dauid atq; alij ſancti in ve
teri lege/nō dilexiſſent inimicos ſuos. [Ego
autem dico vobis: diligite inimicos veſtros
ſubauditur in corde: bene facite his q̄ ode-
runt vos/in opere. [Et orate ꝓ perſequenti-
bus ⁊ calumniantibus vos]. Ecce per tria
iuſſum eſt nobis bene facere inimicis: per
que inimicis bona impendere ſolemus: id
eſt in corde diligite: in ore orate: in opere be
ne facite. Propterea nullam excuſationē ha
bebimus ſi non diligamus. Si autem ipſi
mali ſunt erga cultum dei: vicia eorū; debe
mus odire/creaturam diligere. [Ut ſitis fi-
lij patris veſtri qui in celis eſt.] Et ſcdm qd
ipſe diuinitas erat: ⁊ iuxta quod caro erat:
exemplum nobis dedit. Fecit oriri ſolem ſu
u; ſuper bonos ⁊ malos: ⁊ pluit ſup iuſtos
⁊ iniuſtos: ⁊ iuxta carnis formam/orauit ꝓ
perſequentibus ⁊ calumniantib⁹ ſibi] Dat
nobis exemplū a ſuperiori ad inferiorē: ⁊ ſpe
cies parabole hortantis. [Si enim diligit;
eos qui vos diligunt: nonne ⁊ publicani h
faciunt]. Publicani vocantur conductores B
vectigalium fiſci rerum publicarum: ſiue q̄
vectigalia publica exigunt: vel qui per nego
cia ſeculi lucra ſectantur: vnde ⁊ cognomia-
ti. [Et ſi ſalutaueritis fratres veſtros: quid
amplius facitis? Nonne ⁊ ethnici hoc fa
ciunt]. Ethnici dicuntur grece: latine gen- C
tiles. [Eſtote ergo perfecti/ſicut ⁊ pater ve-
ſter celeſtis perfectus eſt]. Omnia iſta que
ſuperius comprehenſa ſunt/ad perfectionē
pertinere hic oſtendit. [Attendite/ne iuſtiti
am veſtram faciatis coram hoīb;]. Oſten-
dit ſuperius in enumeratis preceptis/que eſ
ſent iuſtitie chriſtianorum: nunc precipit/ne
ipſas iuſtitias coram hominibus faciamus
vt videri velimus ab eis noſtra facta: ⁊ nos
laudari ab ipſis. Attendite/hoc eſt cauete.
In tribus locis in hoc euangelio hoc dicit
attendite: ⁊ ſemper eundem ſenſum h;/caue
te/⁊ obſeruate: ne ideo faciatis vt videami-
ni/⁊ videri volitis/⁊ laudari. Nam qui ideo
facit vt deus laudetur/⁊ proximus edificet/
bene facit: qui autem propter laudem homi
num facit/mercedem apud deū amittit. Si
volumus/poſſumus ſic diſtinguere: vt di-
camus. Attendite ne iuſtitiam: ⁊ poſtea in
feramus/veſtram faciatis: id eſt eam iuſtitiā
que dei eſt/noſtram velimus facere: quia nl'
lus iuſte vel iuſtitiam facit/niſi ex dono dei
⁊ quicquid boni eſt/dei eſt: quicquid autem
mali/noſtrum eſt. Sic Moyſes offendit ad
aquas contradictionis retorquendo in ſcri-
turem dei dicendo. Num de petra hac po-
terimus educere vobis aquam cum dei eſſ;
virtus que fiebat/⁊ non hominis per quem
fiebat. (Cum ergo facis elemoſinam/noli
tuba canere ante te/ſicut Hypocrite faciūt
in ſynagogis ⁊ in vicis/vt honorificent ab
hominibus). ipſe in hoc loco inſinuat/quō
non debeamus iuſtitiam noſtram facere co
ram hominibus ſicut illi Hypocrite/id eſt
ſimulatores/faciunt in ſynagogis in cōgre
gationibus ⁊ in vicis. Uicus dictus ab ip D
ſis habitatoribus: q̄ vias habeat tantū/vt
ciuitas/⁊ ſit ſine muris/⁊ vici dicuntur eti
am habitatores ciuitatis. Tubas autem ſo-

E

lebant in ſonare tunc quaſi ad pauperes cō gregandos: ſed ſicut hic demonſtrat magꝭ pro laude humana hoc faciebant: vt a multis agnoſcerentur: ꝙ ipſi magnā elemoſinam facerent. [Amen dico vobis receperunt mercedem ſuam]. hoc eſt quam quęſierunt laudes hominum, ꝓpter quam fecerunt. a deo nihil habent quod expectent [Te autem faciente elemoſinam neſciat ſiniſtra tua quid faciat

E dextera tua]. Elemoſina grecum nomen eſt ⁊ dicitur miſericordia: ⁊ elemoſina dicere debemus, non elimoſina: per .e. non per .i. In omni re cauere debem⁹ ne ſiniſtra noſtra bonū ſciat quod facimus: quia ſiniſtra xenodoxia intelligitur: ⁊ ſemper in malam partem ponit. [Et cum oratis non eritis ſicut Hypocrite: qui amant in ſynagogis et

F in angulis platearꝫ ſtantes orare]. Platee a latitudine dicuntur, grece ethimologia: et ſolent dimitti ante portaꝫ ciuitatis: vt intrātes ⁊ exeuntes poſſint recipere. Hypocrite per vnum .p. debet ſcribi, nō ꝑ duo. [Amen dico vobis: receperunt mercedem ſuā]. Si ab hominibus laudem receperunt, ipſa contenti ſint: quia apud deum fruſtratā habēt quicunꝙ aliquid boni ſimulationis obtentu faciunt. [Tu autem cum orabis intra in cubiculum tuū ⁊ clauſo hoſtio ora patreꝫ tuum]. Simpliciter erudit auditorem, vt vanā orandi gloriam fugiat. Sed ⁊ preceptū videt̄ eſſe ſpiritale: vt incluſa pectoris cogitatione, labijſꝙ compreſſis oremus dn̄m: ſicut Anna dicitur feciſſe: labia eius tantum mouebantur: ⁊ vox penitus nō audiebatur [Orantes aūt nolite multum loqꝫ: ſicut ethnici]. id eſt gentiles: hi ſurdos deos adorāt qui aures habēt ⁊ non audiūt: chriſtianos autem non eſt neceſſe multum loqui: quia ad deum ſcientem omnia. Antequam fiant loquantur: ſicut ipſe loquitur. [Scit namꝙ pater veſter quid opus ſit vobis, antequam petatis eum]. propter ea non eſt neceſſe narratores nos eſſe: ſed deprecatores.

¶ De formula orationis dominice.

SIc ergo orabitis]. Alij euāgeliſte narrāt: ꝙ ipſi diſcipuli petierīt a domino formulam orationis ſibi edoceri quō ipm cū pr̄e ⁊ ſpū ſancto exorari deberent: ⁊ dominus hanc orationē de pectoris ſui fonte profudit: repletā om̄i neceſſaria petitiōe. Quicquid enim nobis neceſſariū eſt, ⁊ in preſenti ſeclo ⁊ in futuro, totū hic comprehenſum eſt Sunt eꝙ ſeptem petitiones, ⁊ octo orationes. [Pater nr̄]. Nullus mortalis hoc auderet dicere, niſi ipſe ſua miſcōia nobis precepiſſet. Duobꝫ modis eſt nobis pr̄ de⁹, cōditiōe. Quia cōdidit ⁊ creauit nos: Adoptione. Quia per ſuam miſcōiam adoptauit nos in filios: iuſſitꝙ nobis ſe vocari patreꝫ ſi tn̄ tanto pr̄e non ſim⁹ indigni, degenerando nos filio ei⁹ vnigenito domino nr̄o iheſu chriſto: q̄ nobis formā ꝑfectionis oſtēdit per quā filij dei ⁊ fratres ipi⁹ effici poſſum⁹ opibꝫ bonꝫ. Quia g̃ vnū pr̄eꝫ nos ꝯfitent̄ hr̄e in celis: debem⁹ eſſe amore fratres: q̄ q̄ frēs nō vult recognoſcere oēs chriſtianos, recuſat pr̄eꝫ hr̄e cū eis dei. Te ergo inuocamus [qui es in celis]. Qui quāuis vbiꝙ ſis: tn̄ ſplendidi⁹ maieſtatē tuā contēplant̄ hi, q̄ in celo tecū habitāt. vel etiā q̄ es in celis in ſanctis tuis habitās [Sanctificet̄ nomē tuū]. Cū ꝑ ſe ſctm̄ ſit, oram⁹ vt in nobis ſctm̄ fiat: q̄ a tuo filio criſto, criſtiāi dicimur, ſicut tui ſum⁹ ꝑ opa bona. vt digneris habitare ī cordibꝫ nr̄is. [Adueniat regnū tuū]. vt oīs mūdus te cognoſcat: ⁊ tu regnes in nobis, regens ⁊ gubernans nos vſꝙ in vitā eternā: nō dyabolus cui⁹ cōditiōis nō ſumus. [Fiat voluntas tua ſicut in celo ⁊ in terra] vt quō tibi angl̄i ſine culpa ſeruiūt in celis ita ⁊ nos ſeruiam⁹ in terra. [Panē nr̄m cottidianū da nobꝫ hodie]. Pan grece, oē dicit̄: ⁊ ꝑ panē om̄is ſubſtātia itelligit̄, q̄ cottidie nobis neceſſaria eſt: qḋ eſt cottidian⁹ panis In greco pro cottidiano epiuſion ἐπιουσιον hꝫ. qḋ trāſfert̄ ſupſbſtātialē: ſcꝫ qḋ ad ſubſtantiā nr̄am attinet .i. victū ⁊ veſtitū. [Da nobis hodie] q̄ tu es creator ⁊ dn̄s noſter

G

vel panẽ ſpiritalem/vñ anime nr̃e ſatientur:
vel etiã corpus ⁊ ſanguinẽ tuũ da nobꝫ dig
ne ꝑcipere hodie.i.ſemper.[Et dimitte no-
bis debita noſtra/ſicut ⁊ nos dimittimus
debitoribus noſtris].Quecunqꝫ erga te ꝑ
carnis fragilitate/ſiue ſuadente dyabolo/cõ
miſimus relaxa:vt nõ veniant ſuper nos pe-
ne debite/que debentur ꝑuaricatoribus:qꝛ
⁊ nos ſcd̃m tuũ preceptũ dimittimus his /
qui in nos peccant.[Et ne nos inducas in
temptationem].Non nos permittas incide
re in aliquam temptationẽ/q̃ nociua ſit ad
corpus/aut ad animã:qꝛ tu potens es nos
liberare:⁊ non aliter inducis/niſi qꝛ nõ libe
ras.[Sed libera nos a malo].hoc eſt ⁊ a-
malo p̃ſentis ſeculi/⁊ a futuro ⁊ ꝑpetuo.Ec
ce ſeptem petitiones/in q̃bꝰ cõprehenſa ſunt
oĩa que nobis neceſſaria ſunt/⁊ p̃ſenti ſe-
culo ⁊ in futuro.Octaua quoqꝫ oratio in
fine ſupponit᷑.[Amen].qđ ſignificat verum
vt vera fiant omnia que ſuperiꝰ precati ſu-
mus.Dñt aũt cuſtodire oĩes q̃cũqꝫ hanc
orationẽ orauerint:vt cuſtodiant ſe ab oĩi
ira:vt veraciter dicant dño creatori pr̃ nr̃:
qꝛ ſi nõ amant oẽs chriſtianos/nõ ſunt tũc
fratres:⁊ ille q̃ aliquẽ odit/hꝫ ſe eiectum de
paternitate dñi.Qui noluit hr̃e frẽm in di
lectione dñi ⁊ proximi:nõ habebit pr̃em in
tuitione.Similiter cuſtodiant illud ꝟbum
qđ ſequit᷑.Dimitte nobis debita nr̃a/ ſicut
⁊ nos dimittimꝰ:vt nõ mentiant᷑ dño:neqꝫ
ſe accuſent:qꝛ ea conditione ſibi petunt di-
mitti ſicut ipſi dimiſerunt ſuis debitoribus
neqꝫ poſſunt ipm verbũ reticere:qꝛ is q̃ do-
cuit orationẽ/non exaudiet eã niſi ſic fuerit
ſicut ipſe ꝯpoſuit.Et ipſe ſtatim ſubiungit di
cens:ſi eñ dimiſeritis peccata eorũ:dimittꝫ
et vobis pr̃ vr̃ celeſtis delicta vr̃a.Jn pote-
ſtate hominũ hꝫ dimiſſum:vt ſi nolunt im-
putare his q̃ in ſe peccant:nec deus eis.Si
vero retinuerint retenta erunt:hoc de his
q̃ in nos peccant homines:nõ de his q̃ in
deũ delinquũt.[Cũ aũt ieiunatis nolite fie
ri ſicut Hypocrite triſtes].Per oĩa oſtẽdit
nobis dñs/quõ nõ debeamꝰ facere iuſtiti-
as nr̃as corã hoibꝰ:ne mercedẽ ꝑdamꝰ apđ
deũ:ne faciamꝰ ſicut ſaducei:q̃ qñ ieiuna-
bant/non lauabant faciẽ:neqꝫ pectinabant
caput.[Exterminant eñ facies ſuas].hoc ẽ
ab illo termino deturpant/q̃ alijs diebꝰ ſoli
ti erant ornati incedere:ſiue demolunt᷑ / vt
triſticiã ſimulent.[Vt pareant hoibꝰ].id ẽ
appareant ieiunantes.[Tu aũt cũ ieiunas
vnge caput tuũ].Scd̃m morem ꝓuincie
loquit᷑:in qua habitatores habebant cõpo-
ſitũ vnguentũ de oleo ⁊ balſamo odorato:⁊
vngebant caput.Ne ꝓpter ieiuniũ triſticiã
ſimulemꝰ/ob fauorem vulgi:ſꝫ hilariter deo
ſeruiamus:qꝛ tũc manebit nos merces certa
ſi ꝓpter deũ oĩa faciamus.[Et faciẽ tuam
laua/ne videaris hominibus ieiunãs].Fa-
ciem lauare precipimur/⁊ caput pectinare:
ne ꝓpter vanã gl'iaꝫ ieiunare videamur.Sꝫ
tñ ñ ꝓ ab.a neceſſitate illorũ ieiſſemꝰ. ſi pec
camꝰ.[Nolite theſaurizare vobis theſauros
in terra].Theſauri nomẽ/ex greco latinoqꝫ
eſt ꝯpoſitũ.Theſis nãqꝫ grece/latine poſitiõ
auri.De oĩi tñ pecunia hoc ſentiẽdũ ẽ/qđ
dñs hic ꝑcipit:vt de oĩbꝰ rebꝰ q̃s hr̃e poſ
ſumꝰ in eterna vita theſaurũ nr̃m faciamus
ꝑ q̃ in eternã p̃riam recipiamur. Per tria
aũt q̃ hic nominant᷑/ſolent amittere freqũẽ-
tius diuites huius ſeculi theſaurũ ſuũ.Per
eruginẽ qđ ꝑtinꝫ ad metallorũ gñã:ꝑ tineas
veſtimẽta:ꝑ fures oĩa q̃ haberi pñt.Spiri
talis quoqꝫ erugo/eſt vana gl'ia:tinea inui-
dia:fures demones/ꝑ q̃ xp̃iani.s ꝑdꝫ the
ſaurũ anime ſue/niſi vigilanti cura ſe cuſtodie-
rit.Theſaurizate vobis theſauros in celo:
ſicut fecit btũs Sixtus/⁊ innumeri chriſti
ani ꝑ manus pauꝑum.Et ipſe dñs dixit
qđ vni ex minimis meis feciſtis mihi feciſtꝫ
Poſtquã eñ pauꝑi/vel bono homini in no
mine dñi datũ fuerit:is q̃ dedit/non poteſt
perdere mercedem.[Vbi eſt theſaurus tuꝰ
ibi eſt ⁊ cor tuum].De oĩbꝰ voluptatibꝰ
hoc accipi põt:vbi aliq̃s vltra modũ inten-
tus eſt.Guloſi theſaurus/ deus venter eſt:
luxurioſi epule ſunt:amatoris libidinis/laſ
ciuie ⁊ ludicra:illi ſeruit quis/a quo vincit᷑.
[Lucerna corporis tui eſt oculus tuus.Si
oculus tuus fuerit ſimplex totum corpus
tuum lucidum erit].Allegoria eſt in hoc lo-
co aliud volẽs intelligi:quam in ſuperficie

ſonet. Dat exemplum dominus: ꝙ is qui
ſanos habet oculos/poteſt videre om̄ia que
cunqꝫ voluerit: ꝛ per viaꝫ recte incedere. Is
qui non habꝫ lumen/frequenter oberrat ab
uia: ꝛ offendit in itinere. ſic is q̄ non habet
rectam intentionem in ſua fide vel in amore
erga deum: frequenter titubat in ſuis actio
nibus: quia vir duplex animo / inconſtans
eſt in omnibus operibus ſuis. At vero cre-
dentibus in deum/omnia cooperanꝰ in bo
num. Inde ſequitur. Si oculus tuus fue-
rit ſimplex: totū corpus tuū lucidum erit.
[Oculus intentio operationis eſt. Si er-
go lumen quod in te eſt tenebre ſint: ipſe te
nebre quante erunt], id eſt ſi corpus amiſſo
lumine oculorum tenebras patiꝰ (lumen in
terius qḋ debet regere animā ꝛ corpus) q̄n
te erunt: videlicet quā magne: maiores quā
corporis.

¶ De non ſeruiendo duobꝫ dn̄is. Ca. xiiij.

NEmo poteſt du
obus dominis ſeruire]. Et
quomodo poteſt: cū ipſe alio
loco dicat. Nō veni miniſt-
rari ſed miniſtrare: et Pau-
lus dicat. per charitatē ſeruire inuicē in vin
culo pacis. Sed tn̄ ſciendum/quia (ſicut ſu
perius diximus) eſt ſeruitiuꝫ quod ſoli deo
debet impendi/ꝛ nullo alio mortali: vt deū
credere certa fide: ꝛ illum adorare: Alienum
deum non habere: nomē dei in vanū nō aſ-
ſumere: diligere illum ex toto corde/ꝛ totis
viſceribus: hoſtias illi offerre: omnia bona
ab ipſo ſperare. Alia autem ſeruitia ꝛ deo ꝛ
homini poſſumus ſecundum precepta ipſiꝰ
impendere: videlicet omnia bona que nobꝭ
volumus impendi ab alijs/faciamus proxi-
mis nr̄is. Eſt aūt diſcretio in greca lingua/
2 de ipſis duobus ſuitijs. Nā illud ſeruitiū
qḋ ſoli deo impendiꝰ/latreſis λατρεια di
citur illud vero qḋ ad hoīes/ dulcuſis δου
λευσισ appellaꝰ. Et hoc eſt qḋ Paulus dt
ſuite inuicē. in greco hꝫ dulcuſate δουλευ
σατε Aut eñ vnū odio habebit/hoc ē dia
bolū: ꝛ alteꝝ diliget/id eſt deum: vt dignuꝫ
ꝛ iuſtū eſt. Aut vnū ſuſtinebit/id eſt dyabo
lum: quia nullus amat dyabolum: ſed ad
modicū tempus ſuſtinet illuꝫ propter ſuas M
voluptates pficiendas. Et alterū contēpnet
id eſt deum. Non dixit odiet. Qr nullꝰ pōt
odire deum. Contempnūt aūt multi: ꝛ ab-
utuntur dei paciencia. Unde ꝛ ad Samuel
dn̄s dicit. Qui honorificauerint me/ glori
ficabo eos: qui autem contempnūt me/erūt
ignobiles. Qui aūt ſint iſti duo domini q̄-
bus in ſimul ſeruire non poſſumus ſequiꝰ
dicens. [Non poteſtis deo ſeruire ꝛ mām- N
ne]. Mammone ſyra lingua/diuitie dicunꝰ
Aliud eſt habere diuitias: aliud ſeruire di-
uitijs. Qui ſeruit diuitijs/non poteſt deo
ſeruire: non dixit qui habet diuitias. Qui
enim hꝫ diuitias ꝛ diſtribuit eas vt domi-
nus dicit ad eos qui eū hic recipiunt ꝙ reci
pienꝰ in eterna tabernacula: ꝛ qui habēt in-
telligentiam ſup egenū ꝛ pauperē/erunt in
alia vita cum Job/Abraham/David/ atqꝫ
alijs q̄ ꝛ in hoc ſeculo diuitias habuerūt: ꝛ
vitā eternā ſibi mercari ſunt. Qui aūt ſui-
unt diuitijs: ꝛ nulli bona largiunꝰ ex ipſis
diuitijs/niſi a q̄bꝫ poſſunt recipere in hoc ſe
culo: ſepelienꝰ cum diuite ſepultura eterna:
vt illic indigeant oībꝫ bonis. Mamone q̄qꝫ
nomē demonis iudei eſſe dicunt. q̄ diuitijs
p̄eſt. Tradunt eñ ſup vnūqḋqꝫ vitiū habe
re demones p̄poſitos: ꝛ alios ſub ſe poſitos
q̄ ſeducant homines ad illa vel illa vicia. vel
vn̄ dictū. Spū fornicationis ſeducti ſunt.
Exceptꝭ illis/hr̄e vnūquēqꝫ hoīem duos an
gelos cuſtodes ſui/vnū bonū / alteꝝ malū.
[Ideo dico vobis], ſubaudiꝰ/ſi me habetis
electū dn̄m/ꝛ aliū reiectū. [Ne ſolliciti ſitis
anie vr̄e]. id eſt vite vr̄e. q̄d māducetis/neqꝫ
corpori vr̄o q̄d induamini. Ego feci animaꝫ
miniſtrabo victū quo poſſit ſubſiſtere vſqꝫ
ad tēpus p̄finitū. Neqꝫ corpori vr̄o q̄d idu-
amini. Qr ego creaui corpus in tali ſtatura
q̄l nunc eſt: ꝛ ego veſtiā/ſi tn̄ meis obedietꝭ
p̄ ceptꝭ. qr cuiꝰ opa facitis: eius filij ſiue ſui
vocabimini. [Nonne aīa plus eſt quā eſca].
Qui dedit animā immortalē/ꝛ rōnabilē da
bit victū. ¶ Plus eſt/id eſt/plꝰ valꝫ ꝛ precio
ſior ē: qr immortalis ꝛ rationabilis. Et qui de
dit corpꝰ decorꝫ/ſurſū erectū/ad oīa agend a

paratū/ꝛ intellectuale/multo excellenti⁹ quā
beſtie babeant: veſtiet illud. Hec omīa dicit
vt timorē tollat de animab⁹ nr̄is ꝛ ſollicitu
dinem: quaſi moriamur fame aut frigore/ ſi
voluntatem ipſius fecerimus. Nam op⁹ de
bemus exercere/ vnde viuamus ꝛ veſtiamur
qm̄ ſic dictum eſt primo homini. In ſudore
vultus tui veſceris panem tuū. Et Paulus
precipit dicens. Magis aūt laboret vnuſqſ
qꝫ manib⁹ ſuis quod bonū eſt: vt babeat vn
de tribuat neceſſitatē pacientib⁹. [Reſpicite
volatilia celi/ quō non ſerunt/ id eſt ſemināt/
neqꝫ metunt/ neqꝫ congregant in horrea: et
pater veſter celeſtis paſcit illa]. In hoc iubꝫ
reſpicere volatilia: vt habeamus fiduciā ꝙ
ille qui volatilib⁹ dat eſcam/ daturus ſit no
bis: quia illi irrationabiles ꝛ mortales/ et
ad nr̄m vſum creati. non aūt in hoc vt ocio
ſi ſimus ꝛ non laboremus ſerendo ꝛ metē
do: ſed ne pro timore theſauros condamus
tēporaliū rerū: ꝛ non porrigamus manū egē
tibus: timentes indigentiā habere/ ſi in no
mine dn̄i largiti fuerimus. [Nōne vos ma
gis pluris eſtis illis] hoc eſt plus valetis/ ꝛ
ipſi hodie ſunt: cras non erunt. Vos autē
ſemp eritis. ſiue ad bonum ſiue ad malum.
O Pluris ad pondus refertur/ hoc eſt plurꝫ p̄
cij. plures aūt cōparatiuus eſt grad⁹ de mul
to poſitiuo/ ꝛ ad numerum refert. [Quis
aūt nr̄m cogitans pōt adijcere ad ſtaturam
ſuam cubitum vnum? Sicut adijcere quis
non poteſt aliquid ad ſtaturam ſuam: et ta
mē deus omnipotens fecit vos creſcere qua
les eſtis. vtiqꝫ qui maius dedit ſine veſtro
conamine: minus etiam dabit], id eſt cibū
ꝛ potum. [Et de veſtimento/ quid ſolliciti
eſtis]? Sicut tulit timorem de cybo: ſimili
ter aufert de veſtimēto/ ex rebus conſequē
tib⁹. [Conſiderate lilia agri quō creſcūt: nō
laborant neqꝫ nent]. Nent dicitur filant/ ab
eo verbo qđ eſt neo: dicit vt videamus qua
liter veſtita ſunt lilia candore/ ſine ipſorū la
bore/ vel roſe: quia nullum linteū comparari
poteſt candore lilij: neqꝫ vllum dirodinū ro
ſeo colori: neqꝫ vlla purpura tincture viole.
Proptꝰea ſi deus ſic veſtit viles herbas/ q̄s
nos in focum ſoliti ſumus mittere cū arue

rint: quanto magis vos veſtiet: quos ad ſi
militudinem ſuam creauit. [Dico aūtē vo
bis: quia nec Salomon in omni gloria ſua
coopertus eſt/ ſicut vnum ex iſtis]. De Sa
lomone dicit iudeis exemplū: quia ipſi ditiō
rem regem non habuerunt. Fuerūt aūt mul
ti ditiores/ vt Nabuchodonoſor/ Aſuerus/
Octauianus/ ꝛ ſequaces eoꝝ: ſed tamē nō
nouerant eos iudei/ ſicut Salomonē. Di
cit ergo ꝙ Salomon non fuit coopertus cū
tota gloria ſua de tam candenti linteo: nec
de ſpecioſiori pallio: quāꝫ p̄ſate herbe. [Si
autem fenum agri quod hodie eſt]. Fenum
agri appellat ipſas herbas. Hodie eſt/ hͦ eſt
non multum durans. [Et cras in clibanum
mittit]. Cras hoc eſt in futuro cum ſiccate
fuerint. In clibanum/ hoc eſt in furnum
mittuntur. [Deus tali decore veſtit quāto
magis vos qui aliquid fidei habetis/ quod
ipſa non habent]. qꝛ inſenſibilia ſunt. Cras
aūt in ſcriptura ꝓ futuro tpe accipit. vt Ja P
cob dt. exaudiat me cras iuſticia mea. [No
lite ergo ſolliciti. ꝛc.]. Per omīa ſollicitudi
nem vult auferre a nobis/ ꝛ opus exerceri.
De ſpirituali ꝟo cybo ꝛ indumēto/ ſꝑ debe
mus eſſe ſolliciti/ ꝛ eſuriem pati: quia beati
q̄ eſuriunt iuſticiā. [Hec eīn oīa gentes in
quirunt]. Hoc eſt ſollicitudinē de his rebꝫ
hn̄t: qꝛ nō adorant deum verum. [Scit eīn
pr̄ vr̄/ quia his oīnib⁹ indigetꝫ]. Propterea
curabit de nobis: ſi nos eius voluntatem
fecerim⁹. qm̄ ſcit omnia neceſſaria nr̄a/ ante
quā petam⁹ eū: qđ ꝛ ſequit. [Querite ꝑmū
regnū dei ꝛ iuſticiam eius: ꝛ hec oīa adijciē
tur vobis]. Hoc eſt facite voluntatē dei in
his que vobis precepit: ꝛ hec/ ſubaudit ne
ceſſaria adijcient. i. adaugebunt vobis. Ad
neceſſitatē: nō ad ſuꝑfluitatē: qꝛ nullus cri
ſtianus ad aliud dꝫ querere ſubſidiū tempo
ralis vite/ niſi ad neceſſitatē. [Nolite ſollici
ti eſſe in craſtinū. hoc eſt in futuro]. A cras
enim aduerbio deriuatur craſtinus nomen.
[Sufficit diei malicia ſua]. Maliciam di
cit laborē preſentis diei: quaſi diceret. ſuffi
cit nobis preſentis temporis cogitatio: futu
rorum curam que incerta eſt relinquamus
[Nolite iudicare: vt nō iudicemini]. De i

certis ⁊ dubijs cauſis prohibet iudicari/vt
ante ſimus cognitores: quam condempna-
tores: vt Job dicit. Cauſam quā neſciebā
diligentiſſime inueſtigabam. Enimuero in
iudicijs nullus debꝫ neqꝫ clericum neqꝫ lay
cum iudicare/donec confeſſionem ipſius au
diat de peccato vnde agit. Deniqꝫ de ma-
nifeſtis peccatis Paulus iubet iudicare: vt
ſunt ſtupra/homicidia/furta. Sic enim di-
cit. Congregatus vobiſcum meo ſpiritu: iā
iudicaui eū qui ſic operatus eſt/ tradere ſa-
thane in interitum carnis. [In quo enim iu
dicio iudicaueritis. ſubauditur iniuſte: iu-
dicabimini iuſte: quia iniuſte iudicaſtis. Et
qua menſura menſi fueritis remetietur vo-
bis]. Si ſolerter inquit omnia que valetꝫ
bona facere: ac proximis intimare ſtudetꝫ
aderit diuina pietas: que vobis ⁊ in preſen-
ti ſenſum altiora capiendi/ac fortiora geren
di effectuꝫ conferet: ⁊ in futuro ſupra quam
ſperare poſſitis/eterne vobis dona retribu-
tionis conferet. [Quid autem vides feſtu-
cam in oculo fratris tui]? Ad hoc quod p̄-
miſerat reſpicit iſtud/non ad iudicandum te
mere fratrem. Quare alterius conſideras:
⁊ tua obliuiſceris? Cum vides alium leuit̄
peccare/condempnas/⁊ iudicas grauia: et
tua grauiora eſtimas leuia. ¶ Per feſtucā
leue peccatum/ſubitam iram/aut verbū oci-
oſum: per trabem odium inueteratum/aut
inuidiam/vel grauiora peccata. ¶ Feſtucam
per .e. dicere debemus/non per .i. ſicut Be-
da precipit. Trabes proprie dicuntur ligna
Q nauium in tranſuerſo: vbi nauigatores ſe-
dent. ⁊ inde etiam trabes dicuntur in domi
bus: que tectum ſuſtinent. ⁊ eſt allegoria in
hoc loco. comparatio per ſpeciem parabole/
de re inanimali ad aīalem: de feſtuca ad pec
catum. [Hypocrita eijce primum trabem de
oculo tuo: ⁊ tunc videbis eijcere feſtucaꝫ de
oculo fratris tui]. Hoc eſt purga teipſuꝫ a
criminali peccato: ⁊ tunc poteris purgare
fratrem a leui peccato. Quia nemo ſordidꝫ
manibus poteſt vas ſordidum mundare/ni
R ſi ante lauerit manus. Hypocrita grecum ē
latine ſimulatio vel ſimulator dicitur. [No
lite ſanctum dare canibus: neqꝫ mittatis an
te porcos margaritas veſtras]. Canes hic
heretici intelliguntur: vel apoſtate chriſtia-
ni: qui poſt agnitam fidem reuertuntur ad
priſtina peccata. Porci autem intelliguntur
pagani. Quia ſicut porci iacent ſemper in
luto: ſimiliter ⁊ iſti ſemper iacent in prauis
voluptatibus. Neutris ergo cōmittendum
eſt euangelium: donec conuerſos animo et
corpore eos perſpiciamus. Nam de primis
dicit apoſtolus. Hereticum hominem poſt
primam ⁊ ſecundam correptionem deuita.
Quare autem non ſit committendum eis
diuinum eloquium/ſubiungit dicens. [Ne
forte conculcent eas pedibus ſuis: ⁊ conuer
ſi diſrumpant vos]. hoc eſt irrideant verbū
euangelij/⁊ interficiant vos: qui ad huc a-
lijs poteratis eſſe ſaluatio. Quia autē mar S
garite diuina eloquia vocentur/⁊ in hoc euā
gelio/⁊ in multis locis exempla per plura ſūt
vt illud de negotiatore querenti bonas mar
garitas. ¶ Margaritum enim/eſt verbum
dei: ⁊ ex omni parte poteſt perforari. [Peti
te: ſubauditur bene: ⁊ dabitur vobis]. Pe-
tite animo: querite verbis: pulſate operibus
Petite verbo: querite operibus bonis: pul-
ſate perſeuerantia. Petite fidem: querite ſpē
pulſate charitatem. [Omnis enim qui
petit: ſubauditur bene: accipit. et qui que-
rit per bona opera inueniet: ⁊ pulſanti in p
ſeuerantia/aperietur. Quis eſt ex vobis
homo/quem ſi petierit filius ſuus panem:
nunquid lapidem dabit illi]. Juxta ſimpli-
cem intelligentiam nullus filio ſuo bona pe
tenti mala dat: quanto magis deus qui eſ-
ſentialiter bonus eſt: etiam ſi mala petamꝰ
ignoranter: bona dabit ſpiritualiter. [Si pe
tamus fidem: non retribuet infidelitatem:
et ſi ſpem/non dabit deſperationem. quia
ſicut piſcis latet in aqua: ſimiliter ſpes no-
ſtra latet in preſenti ſeculo: ſed apparebit in
futuro/quādo ſatiabimur in bonis dei. [Si
ergo vos cum ſitis mali]. Notandum quod
apoſtolos malos dicit. quia ad comparati-
onem dei/nemo bonus: per ſe autem omnis
creatura bona. [Omnia ergo quecunqꝫ
vultis vt faciant vobis homines: et vos fa
cite eis]. De hoc verbo poteſt intelligi

quod propbeta ait. Quia verbum breuia/
tum faciet dominus ſuper terram. Hec fu/
it lex naturalis/quam Adam accepit. [Hec
eſt enim lex ꝛ propbete] quia quecunqꝫ in la
tiſſimo legis libro/ꝛ propbetarū ſcriptꝭ mã
dauit. ſi dilectionem erga proximum babue
ris: totum cuſtodies. Omnia eñ bona vis
tibi fieri: ꝛ tu facies alteri/ malum vlli non
facies: quoniam non vis tibi fieri. [Intra/
re per anguſtam portam]. Allegoria eſt bic
quia per portam/ via mandatorum chriſti in
telligitur. Lata via eſt ꝛ ſpacioſa/que ducit
ad perditionem: boc eſt voluptas ſeculi q̃
ſe ſponte offert: qꝛ corpus boc delectat/non
eſt neceſſe querere nec diſcere. ꝛ ꝑpterea mul
ti ſunt/qui intrãt per eam. [Quã anguſta
porta/ꝛ arta via que ducit ad vitam]. id eſt
valde anguſta/per ieiunia/per pacientiã/per
dilectionem inimicoꝝ/ſeculum tranſire/ et
ad vitam eternam peruenire. Arta via eſt.
Unde ꝛ ps̃. dicit. ego cuſtodiui vias duras
Et pauci ſunt/qui inueniunt eam]. Pau/
cos dicit inuenire: nec tamen omnes qui in
ueniunt/ꝑ eam gradiuntur. qm̃ multi ſunt
qui ſciunt quod vnum deum criſtiani colũt
ꝛ tamẽ ipſi non colunt. Et multi ſunt qui ſe
verbis fatentur deum noſſe/ ꝛ criſtianos ſe
eſſe profitent: ꝛ factis negant. ꝛ ideo artam
viam nõ ambulant. qꝛ ſimilit̃ in alio loco do
minus dicit. Multi vocati: pauci electi. Vo
cati chriſtiani facti. Pauci electi: quia opere
negant deum.

¶ De cauendo a falſis criſtianis. C. xiiij.

Attendite a fal/
ſis ꝓpbetis]. Attendite caue
te/obſeruate. In tribꝰ locis i
boc libro iſtud verbũ eſt: et
ſemꝑ eundẽ ſenſum bꝫ. Mul
ti propbete falſi apparauerunt in illa gente/
etiam poſt aduentuꝫ domini/ſicut fuit. The
odas/ꝛ Judas galileus/ſicut in actibꝰ apo
ſtolorum legimus. Et de bis precepit apo/
ſtolis/ne ſequerentur eos ꝛ perirent/ſicut il
li qui eos ſecuti ſunt. Poſt vero de omnibꝰ
falſis chriſtianis poteſt accipi: qui aliud ore
aliud opere agunt. Nam fuerunt pagani/q̃

dixerunt ſe chriſtianos eſſe/ vt poſſent eorũ
babitum explorare/ et tradere ad mortem
vt Torquatus. Sed ꝛ de bereticis poteſt
accipi. [Qui veniunt ad vos in veſtimẽtis
ouium]. Oues/molle pecus/corpus inerme
animo placidum. Sic iuſſit criſtus eſſe ſu/
os milites/non reſiſtentes malo/cum omnibꝰ
bominibꝰ pacem bñe/de veſtimentis ſuis et
cybis alios alere. Omnia iſta criſtianitatis
ſunt opera: ꝛ veſtimenta ouiũ. Qui iſta nõ
facit/lupus eſt. Lupus grece licbos λικοσ T
dicitur. ꝛ bꝫ a moribꝰ etbymologiã: eo qꝺ
rapacitati ſit ſemper deditus ꝛ cruori. Si/
miles ſunt: qui ſꝑ alios chriſtianos cupiũt
depredare/aut per violentiam/aut etiam q̃ſi
per legem mundanam. Si ſunt de eius be/
neficio: aut etiam ſerui: vel ſi babent mini/
ſteriũ ſuꝑ illos/querunt occaſiones vt quaſi
per legẽ poſſint eos expoliare/nõ cogitant.
ꝙ de vna progenie ſunt/ꝛ de vno patre: ſed
peius quã ſuos canes eos tractant: non cõ
ſiderant qꝺ vno modo deꝰ illos cõdidit: et
vno ſanguine redemit. Qꝺ ipſe dedit impe/
ratori intranti in mũdm: dedit ꝛ mendico ſi/
militer exeunti. Nibil in bunc mundũ intu
limꝰ: ſed nec auferre quid poſſumꝰ/niſi oꝑa
nr̃a. Non erit in alia vita diſcretio domini
ꝛ ſerui/niſi ꝑ merita. Multi criſtiani dicun
tur: ſꝫ actiõe lupi ſunt multi nõ ſolũ layci/ſꝫ
ꝛ clerici lupi moribꝰ ſunt: qui in ouili domi
ni int̃ oues videnť: ſꝫ lupi ſunt etiã ꝛ rapa/
ces. ¶ Quicunqꝫ cum rapace conſortium
babet ſimilis eſt illi. Quia Paulus dicit.
Si quis frater nominatur/ꝛ eſt auarꝰ aut
rapax. ꝛc. cum buiuſmodi nec cybum ſume/
re. Qui pauperum annonas/pecunias pra
ue deuorant/lupi rapaces ſunt. Sequitur.
[A fructibus eorum cognoſcetis eos]. Di
cunt in beneficio mei ſunt: ſecundum le/
gem accipio quod accipio. Deus dixit. Re
cogita ſi ita velles tibi fieri: tunc facis be/
ne. Sin aliter: veniet tempus quando ip
ſe erit in gloria: tu in inferno. Fructus bo/
minum/ſunt opera aut bona/aut mala. Si
bona ſunt/ouis: ſi mala lupus. [Nunquid
non colligunt de ſpinis vuas: aut de tribu
lis ficus]? Per ſpinas/ illi q̃ ſuperius lupi

nocati ſunt: ꝑ tribulos ꝙꝫ que ſimiliter ſpi
noſa eſt arbor/que eſt rubus/ipſi deſignant.
Per vuas ⁊ ficus/digna deo opera. [Sic
omnis arbor bona fruct⁹ bonos facit]. Si
cut enim vnaqueqꝫ arbor ex fructu cognoſ-
citur/⁊ vel laudatur ex ipſo: ſic omnis hō ex
opere ſuo/quod eſt fructus eius/aut remu-
nerabitur: aut condemnabit. Et eſt allego-
ria parabole comparatio de inferiori ad ſu-
periorem hortantis. [Vuas debuit facere
Iſrahel/⁊ fecit labruſcas: ⁊ debuit proferre
ficus dulcedinis/⁊ fecit fic⁹ amaritudinis].
(V Vitis dicta quod vim habeat radicādi. Fi
cus a fecunditate dicitur: eo qđ ter in anno
fructum ferat. [Non poteſt arbor bona fru
ctus malos facere: neqꝫ arbor mala/fructus
bonos facere]. Si arbor bona non pōt fru
ctus malos facere: quō Moyſes arbor bo-
na/ad aquā ꝯtradictionis peccauit: ⁊ Da-
uid adulterium ⁊ homicidium ꝯmiſit: ⁊ Pe
trus dominum negauit: vel quomō Iethro
⁊ Achior arbores male/conſilium vtile dede
runt. Sed ſciendum/ꝙ tamdiu arbor bo-
na appellatur homo/quamdiu opa bona fa
cit. Si vero mala ceperit facere: mala arbor
appellatur. Sic Manaſſes mala arbor extitit
dum per multa ſcelera oblitus dn̄m fuit.
Sed dū egit penitentiā de malo in bonum
in bonā arborē conuerſus eſt. Deus de pñ-
ſentib⁹ vnumquemqꝫ iudicabit: ⁊ ſi in bo-
no ope inuentus fuerit in die iudicij/de bo
no iudicabitur. Si aūt in criminali peccato
inuentus fuerit: in malo iudicatus erit. Si
cut in Hiezechiel plenius habet. Et Salo
mō dīt. Lignū in quā partē ceciderit/ibi ma
nebit. hoc eſt/peccator ſi ī malo occubuerit
de malo ꝯdemnabit: ⁊ cum ipſo puniet. Si
aūt auerterit ſe a malo: ⁊ in bono fuerit inuē
tus/ante diē infirmitatis: cum illo bono li-
berabitur. De his namqꝫ qui in infirmita
te conuertunt: dicit beatus Hieronymus
in verſu pſalmi. qm̄ non eſt in morte/q me-
mor ſit tui: ⁊ in morte ⁊ in inferno: vtrunqꝫ
agendam penitentiam denegauit. [Omnis
arbor que non facit fructum bonum/excide
tur] Omnis homo chriſtianus/ſiue paga
nus/ſi non fructum facit etiam bonum: exci

detur ⁊ eradicabitur anima ei⁹ a corpore: nō
ſe liberabit de ignorantia: quia non licet ig-
norare. [In ignem mittet]. q in ſempiternū
non extinguetur. Igitur ex fructib⁹ eorum
cognoſcetis eos. Q: cognoſcetis eos: ideo
dico: attendite ab illis. [Non omnis qui di
cit mihi domine/dn̄e/intrabit in regnū celo
rum]. Non ſe confidat aliquis ꝙ chriſtia-
nus eſt: ſi non facit opera criſtianitatis/nō
intrabit in vitam eternam. Quia qui dicit
ſe noſſe deum ⁊ mandata eius nō cuſtodit:
mendax eſt. Etenim ⁊ illud qđ Paulus dīt
nemo poteſt dicere dn̄s Ieſus: niſi in ſpiri-
tu ſancto. Dictum hic profecto accipimus:
⁊ in credulitate cantam⁹/⁊ qui bona egerūt
ibunt in vitam eternam: qui vero mala/in ig
nem eternum. Et eternus erit ille ignis vni
cuiqꝫ/ſicut deus dixit. Ite in ignē eternū: qꝛ
qui ſemel infernum introierit: vlterius non
exibit. Licet recipiat corpus: abſqꝫ iudicio
⁊ mora/reuertet vbi erat deputatus. [Mul-
ti dicent mihi in illa die/dn̄e/dn̄e/nonne in
nomine tuo ꝓphetauim⁹: ⁊ in tuo nomīe de
monia eiecim⁹]. Prophetare ⁊ virtutes fa- X
cere/⁊ mali poſſunt: ſicut Balaā q multa bo
na dixit: ⁊ cū Iob: qꝛ ipſe fuit Eliu: ⁊ quā-
do ad Balach vocatus fuit: ſed tamē in aua
ricia ſeduct⁹ occiſus eſt. Saul ⁊ Cayphas
ꝓphetauerunt: Pharao ⁊ Nabuchodono-
ſor ventura viderunt. Virtutes quoqꝫ face
re ⁊ multi poſſunt: vt magi in egypto fecerūt
⁊ Symon: ⁊ multi alij per nicromantiam:
id eſt mortuorum inuocationem: vt ⁊ illa
phytoniſſa mulier: in libro regū. Et demo-
nes eijcere mali ſolēt: vt illi exorciſte iudeo
rum: ⁊ ille de quo apoſtoli domino dixerūt.
Vidimus quendam in nomine tuo demo-
nia eijcientē: qui non ſequitur nos. Et Iu
das quando dominum ſecutus eſt/⁊ iſta fe
cit. Quod ideo conceditur malis: vel pro- Y
pter auctoritatem nominis ex cuius nomi
ne adiuratur: vel propter ſalutem viden-
tium ⁊ audientium. Non eſt hoc ſignum di
ſcipulorum criſti: nec dixit ipē diſcipulis ſu-
is. Diſcite a me virtutes facere: ſꝫ/quia mi
tis ſum ⁊ humilis corde. Et alio loco. In hoc
cognoſcent omnes quia mei eſtis diſcipuli:

ſi dilectionem habueritis ad inuicem. Iſta
ſunt inſignia diſcipuloꝝ criſti. Nullus ma-
lus pōt iſta tria ſigna hr̄e ⁊ malus eſſe/man
ſuetudinē/⁊ humilitatē/⁊ charitatē. Seq̄r
[Et tunc confitebor illis/ꝙ nunquaȝ noui
vos]. Confitebor/veritatē illis manifeſtabo
quā ipi in ſe noluerunt pficere. Qꝛ nunquā
noui vos/ſubauditur meos eſſe diſcipulos
qꝛ illa tria non habuiſtis/ q̄ p̄cepi hr̄e diſci
pulis meis ad diſcretionē alioꝝ diſcipuloꝝ
[Sed dixiſtis vos eſſe diſciplos meos: fal
ſo dixiſtis: nunquā pſpexi opera. Diſcedite
a me q̄ operamini iniq̄tatē: recedite a me q̄
operabimini qn̄ de corpore p̄ceptū eſt vobis
exire]. Non dixit/qui operati eſtis/ne cōuer
ſis pniām auferret: ſed q̄ opamini hoc eſt/ī
voluntate adhuc opamini: qꝛ adhuc licuiſſȝ
viuere: libuiſſȝ ⁊ peccare. Diſcedite a me.
Non eſt neceſſe dyabolo tradere: qꝛ ipē ſcit
q̄d debeat facere de his/quos nō viderit eos
fore. In ea vita omnis hō/ aut dei erit / aut
dyaboli. Tante crudelitatis eſt dyabolus
vt nō ſit neceſſe imperare torquere: nouit ſu
os eſſe qui dei nō ſunt. [Qis ergo q̄ audit
verba mea/⁊ facit ea]. Conſiderādū ꝙ dicit
q̄ audit verba mea ⁊ facit ea. hoc eſt qui ꝓ-
A pter me ⁊ verba mea facit bonū. Nam mul-
ti philoſophi fuerunt/qui omnia ſua dereli
querūt: ⁊ a vicijs abſtinuerunt/in tantū/vt
remotis locis opere manuū ſtricte vixerint
⁊ tn̄ nihil eis ꝓfuit. Titus optimus elemo
ſinarius fuit/⁊ operator virtutū/in tantū/vt
vna die dolens dixerit. ꝑdidimus hodie di
em: qꝛ nō magni ꝑfectus alicui preſtitimus
Diocletianus cū haberet totū mundū ī pa
ce: nullo cogente imperiū dereliquit: ⁊ nec fi
lio aut filie: ſiue alicui affini dedit: etiā maxi
mianū ꝯſortem imperij/quem ipſe ſecū aſci
uerat: eo q̄d añ amici adinuicē fuerit/ dimit
tere fecit. Et cum rogaret̄ a cognatis ⁊ ami
cis idē diocletianus non hoc facere cū oīa
in pace eſſent/reſpondit. Cū oīa noſtra acta
ſine rep̄henſione ſunt: debemus alteri locū
cedere. Attn̄ ſi videretis hortos noſtros /et
pomeria noſtris manibꝫ ꝯſerta: nūquā ſua-
deretis iſta retinere. Sic fecit imperator pa
ganus. Quid putatis ſi iſta pro dei amore

feciſſent/quantis meritis digni apud deum
forent. [Aſſimilabitur viro ſapiēti: q̄ edifi-
cauit domū ſuā ſupra petram]. Sicut is q̄
terrenū fundamentum collocat/in firmo lo-
co debet collocare: ſic is q̄ aliq̄d boni vult
operari/opera criſti debet operari: ⁊ ſup ip-
ſum q̄ lapis angularis dictus eſt ꝯſtruere:
ꝓpter eius amorem facere: ⁊ his impendere/
quibus ipē precepit. Quod vni ex minimis
meis feciſtis. Si ſic fecerit: erit quod ſequi
tur. [Deſcendit pluuia: venerunt flumina
flauerunt venti]. Deſcendit pluuia diabo-
lus cum ſuis temptationibꝫ/vt venit ad bea
tum Iob: flumina amici eiꝰ: flauerunt vē
ti aduerſitates quas dyabolus ei intulit/de
damnis ſuoꝝ. Sed qꝛ in petra fundamētū
habebat/dictum eſt de illo. In omnibꝫ his
non peccauit Iob labijs ſuis. Similit̄ de
paulo/pluuia/datus eſt mihi ſtimulus car-
nis mee: flumina/oſtiū mihi aptū eſt: ſed ad
uerſarij multi/vēti: quīquies quadragenas
vna minus accepi: ter virgis ceſus ſum: ſe-
mel lapidatus ſum. ⁊c. Fundata enim erat
ſupra petram. Quia enim domus Pauli
ſupra petram/id eſt criſtū/fundata erat: dice-
bat poſt talia ⁊ tanta tormenta. Quis nos
ſeparabit a charitate criſti. et in fine. In his
oibꝫ ſuperamus/propter euȝ qui dilexit nos
Omnis enim q̄ ſpem ſuā ponunt in deum
nō cōfundent̄. [Et omnis q̄ audit ꝟba mea
hec/⁊ non facit ea/ſimilis erit viro ſtulto].
Per omnē textū euangelij figure ⁊ tropi ſe-
cularium litterarum inueniuntur/ſed propt̄
faſtidium deuitandum / ⁊ prolixitatem li-
bri frequenter omittimus. Nam ⁊ hic meta
phora eſt tranſlatio de re inanimali ad ani
male: de domo q̄ animā non habet/ad ho-
minē q̄ animā habȝ. Et eſt ſpecies metapho
re/q̄ appellat̄ parabola/quotiēs exemplo ali B
cuius hortamur aliquem/aut deterremus.
Hortantis quod ſupra dictū eſt: deterrētis
quod nunc dicitur/de domo edificata ſupra
harenā: id eſt de illo q̄ ſpē ſuā i mūdana vo
luptate ponit/⁊ venient illi in ſimilitudinem
iſtius/ſiue illius qui dicebat. Anima mul-
ta bona habes repoſita in annos plurimos
requieſce/comede/⁊ bibe / ⁊ epulare/ et ipſa

nocte audiuit. Stulte/hac nocte animā tuā auferent a te: que autē paraſti cuius erunt. [Et factum eſt cum conſummaſſet ieſus ꝟba hec]. Conſummatio hec ad perfectionez pertinet: quod verbum om̄ium eſt. Alio em̄
C modo dicimus/conſummatus eſt cybus: qꝛ finitus eſt. Alio conſummatus eſt liber: q̇a ꝑfectus eſt in ſcriptura. Et hic ergo conſummatio de perfectione: quia que deus cepit/ ad perfectionem conſummauit: non ad defectionem. [Admirabanꝭ turbe ſuꝑ doctrina eius]. Mirabanꝭ/quaſi de fonte ſapientie. Si de Moyſe dictum eſt ꝙ fuit potens in opere ꝛ ſermone: quid dicendum eſt de illo qui eum docuit ſapientia dei patris? Erat enim docens ſicut poteſtatem habens: ꝛ nō ſicut ſcribe ꝛ phariſei. Illi em̄ docebant ſicut qui didicerant a mortalibus: ꝛ ea que legebant in lege ꝛ prophetis: ꝛ non illa ꝑ oīa intelligebant. Dn̄s vero ſicut is qui legez dederat: ꝛ in prophetis locutus fuerat.

¶ De leproſo mundato. Ca. xv.

Cum autem deſcendiſſet de monte ſecute ſūt eum turbe multe]. Audiſtꝭ qꝛ aſcendit in montē: ꝛ primitꝰ inſtruxit in ſuꝑioribus diſcipulos de ſecretioribus/ꝛ de octo beatitudinibus: ꝛ poſt ꝑplōs paulo in inferiori loco ipſius mōtis. Et his om̄ibus ꝑfectis deſcēdit de monte: ꝛ turbe que propter eū montē aſcenderant/ſimul cū ip̄o reuertunꝭ. [Et ecce leproſus veniens adorabat eum dicens]. Prohibitū erat leproſos in domibus accedere ad hoīes: ꝓpterea nec in monte ꝓpter populū nec in domo: ſed in via occurrit domi-
D no. Lepra eſt aſperitas cutis ſquamoſa/lapidi ſimilis. Dicitꝭ grece lepſus/a prurītu nimio ip̄ius ſcabiei. q̄ nūc in nigredinē vertitꝭ/nuc in alborē/nūc in ruborē. Iſte igitꝭ/licet hac in infirmitate detentus fuerit/fuit ſapiens in accedendo/humilis in loquendo perſeuerans in petendo. [In faciē ꝓcidit]. quod eſt humilitatis ꝛ pudoris. Suam infirmitatem non erubuit/culturam exhibuit [Domine ſi vis/potes me mundare]. Adorat/ꝛ deum inuocat. Domine ſi vis: Neſcio ſi ſum dignus mundari; quia credo propter mea peccata mihi eueniſſe. Tu ſcis omnia in voluntate tua pono: voluiſti vt hec imundiſſima lepra ſuper me veniret: vt correptus penituiſſez: ſiue propter tua magnalia/vt me mirabiliter mundans magnificeris ab om̄ibus. Non ſum auſus dicere: ſi quod potes adiuua me. q̄m ſcio omnia te poſſe: ſolūmō voluntatem tuam requiro. ſi vis/potes me mundare. [Et extendens manum/tetigit eū dicens]. Extendit manum ad eum/quem ſacerdotes non dignabantur attingere: ſeu extendit manum/vt oſtenderet ſupra legez eſſe qui preceperat leproſum: quia non fuit auſa expectare manum ipſius: ſed ſtatim vt vidit manum venire. effugit ipſa lepra. [Volo]. Ad ipſum verbum quod precatus fuerat leproſus dicens/ſi vis/reſpondens dominus dixit. Volo. Ad hoc quod dixerat potes: reſpondit. Mundare. Nō eſt iungendum vt dicamus volo mundare: ſed primum dicendum volo: ꝛ poſtea imperando ſubiungendum eſt mundare. Non eſt hic mundare infinitiuus modus: ſed imperatiuus. Qꝛ ꝑſpexit dn̄s in illo ꝛ fidem ꝛ humilitatem: ꝛ ideo ad ꝟba ſic ꝯſequenꝭ reſpondit. [Et cōfeſtim mundata eſt lepra eius]. Neſcio qꝺ plus timuit lepra/verbum aut tactū eiꝰ. Si tacuiſſet: lepra nō fuerat auſa expectare manū dn̄i: quia non fuerat ibi creata. Si non extendiſſet manum ꝛ dixiſſet volo: non eſſet auſa remanere. Quia ille erat intus in illo corpore/q̇ dixit ꝛ facta ſunt. [Et ait illi Ieſus. Vide/nemini dixerꝭ]. Idcirco hec ꝓcipit/vt oſtēdat ſuis q̄n aliquid boni faciunt/ nō diuulganda/vt laudē requiramus vel pecunias. Nec quidē neceſſe erat ꝟbis narrare cum omnes ſanum viderent/quē leproſū ante viderant. [Sed vade/oſtende te ſacerdoti]. Ob tres cauſas dn̄s ꝓcepit mundatū ſe preſentari ſacerdotibus. Primo/vt ſacerdotibꝫ reuerētiā deferre videreꝭ. Scḋo ne adnihilator legis videreꝭ: q̇ de h̄ criminabatur. Tertio/vt ſi non crederent mūdatū vidētes: quem ipſi non potuerunt ſcḋm

legem mundare/ deterius damnarentur.
(Et offer munus quod precepit Moyſes)
Precepit Moyſes/vt qui mundatus fuiſſz
a lepra offerret holochauſtū dño/duos tur/
tures/aut duos pullos columbarum :ſicut
in leuitico continetur. Enimuero non habe
bat adhuc corpus ꝛ ſanguinem ſuū myſti/
ce conſecratū: quod fecit vna die ante paſſio
nē: propterea nolebat deſtruere/ſignificans
ſacrificium donec veniret nouū. [In teſtimo
niū illis]. qđ pro emundato a me/ipſi holo/
chauſtum obtulerint: ꝛ credere noluerint.
Typice homo iſte qui plenus lepra fuiſſe di
citur genus deſignat humanum: qđ plenus
oīb peccatis erat ante incarnationē dñi.
Veniens vero dominus non ſolū in caſtrꝫ
eccleſie nos reſtituit: ſed etiam genus ſacer/
dotale/gentemq ſanctam ꝛ pplm adquiſitō
nis effecit: ꝛ qui eramus longe ꝑ peccatis
facti ſumus prope. Juſſum eſt nobis ab ip
ſo/turtures ꝛ columbas nos factos in con/
uerſatiōe nr̄a offerri noſmetipſos deo: vt imi
tantes caſtitatē turturū/ꝛ ſimplicitatē colū/
barum ſine felle amaritudinis diſcam⁹ trāſ
ire laqueos hui⁹ ſeculi: vt fiam⁹ nō ſolū ho
ſtia viuens/ſancta deo placens: ſed ꝛ tēpluꝫ
dei in quo dignetur habitare/ ꝛ inambula
re: quouſq perducat/vbi ſine fine cum ipſo
letemur.

¶ De ſanato puero Centuriōis. Ca. xvi.

Cum autē intro
iſſet caphamaū]. Caphamaūꝫ
villa magna erat in galilea i q̄
E romāi ꝑncipes ſoliti erāt ſede/
re. Cū illuc dñs appropinq̄ſſet
acceſſit ad eū Cēturio nō corpe: ſꝫ fide ꝛ af/
fectu. Narrat em̄ Lucas q iudeos ad ipm
miſerit/indignū iudicās ſe aſpectib ei⁹ pſen
F tari. Cēturio dict⁹/eo qđ cētū militib preeſt
ſicut q̄nquagenari⁹/q̄ q̄nquagīta: ꝛ decani
q̄ decē militib pſunt. Rogans eū ꝑ ipſos iu
deos quos miſerat: q̄ etiā hoc ei dixerunt.
Dign⁹ eſt vt hoc ei preſtes/qꝛ diligit gentē
nr̄am: ꝛ ſynagogā nobis edificauit. [Dñe
G puer me⁹ iacet in domo paralytic⁹]. Paraly
ticus grece/latine diſſolut⁹ oīb mēbris

dicitur. Dixi ſuperi⁹/qꝛ pueri quatuor mo/
dis dicunt. Eo ergo modo/quo pueri Da/
uid dicti ſunt/ꝑ obediētia ꝛ hic puer ſuū dc
nolens dicere qđ eſſet ſeruus ſuus pro dilec
tione ipſius pueri: ad dolorē aūt exprimen/
dum dicit: qꝛ ꝛ paralyticus eſt ꝛ iacet. Mul
ti em̄ paralytici ambulant. Et addidit. [Et
male torquetur. Et ait illi iheſus]. Videli/
cet miſſis eius. Ego veniam ꝛ curabo eum.
Et ſicut alius euāgeliſta refert/ſtatim cepit
ire: non pro vllo dono: ſed ꝑ fide ꝛ humilita
te ꝛ prudentia Centurionis. Fide qꝛ credi/
dit paralyticū a ſaluatore poſſe ſanari: humi
litate/quia ſeipſum dignum non eſtimauit
ad eum venire: prudentia/qꝛ vbiq deū poſ
ſe operari que vellet ꝟbo. Et reſpōdens Cē
turio ait. [Dñe/nō ſum dign⁹ vt intres ſub
tectū meū]. Refert Lucas quia miſerit in
via miſſos dicens/ne ſe fatigaret: qꝛ non eēt
dignus vt ſub tectū ei⁹ intraret. [Sed tm̄
dic verbo/ ꝛ ſanabit puer meus]. Credebat
quamuis gentilis/q ipſe eſſet/qui dixit/ꝛ fa
cta ſunt: mādauit/ꝛ creata ſunt. [Nā ꝛ ego
hō ſum ſub poteſtate/hñs ſub me milites]
Dat exemplū q̄ſi dicat. Si ego q̄ pur⁹ hō
ſum ꝯſtitut⁹ ſub alterius poteſtate/vicꝫ ty/
berij īpatoris: dico militib meis iunioribus
vt faciāt illa vel illa/ꝛ fit: quāto magꝭ tu q̄
habes angl'os in poteſtate: ſi ꝑceperꝭ rapha
eli vel ei⁹ ordini ſtatī fiet. [Dico huic] ſub/
audit militi. Miles dictus a mille: qꝛ mille
ꝑmū a romulo in numero ordinati ſunt: ſeu
qꝛ de mille vn⁹ eligebat/qn̄ eligebant. [Et
ſeruo meo fac h]. i. opus. [Et facit]. Seru⁹
dictus: qꝛ ꝑmū ſuat⁹ ē in bello. Ois creatu
ra tibi obedit vt dño: idcirco potes facere q̄
cūq volueꝛꝭ. [Audiēs aūt ieſus/miratus ē]
Mirādā ꝛ imitandā fidē videntib ꝛ audiē
tib demōſtrauit. Nam ipſe ante eius fidem
agnouerat/qui creauerat. Et ſequentib ſe di
xit. [Non inueni tantam fidem in Iſrahel]
De Iſrahel carnali dicit: qui legem ꝛ pro
phetas habebant/ꝛ tamen eius diuinitatē
non ſic intelligebant. Nam inuenerat in apo
ſtolis ꝛ in Nathanele ꝑfectā fidē: ſꝫ de iude
is carnalib dicit. Qꝛ iſrahel gn̄ali noīe to/
ta gens ſic vocabatur: quaſi dixiſſet: totus

Iſrahel habens legem ⁊ prophetas debue-
rat ita me cognoſcere/vt iſte: ſed non facit.
Et a toto pars intelligit per ſinecbdoche:
ſicut in alio loco: mortui ſunt: cum ſolus he
rodes mortuus fuerit. [Dico autem vobis
quod multi ab oriente ⁊ occidente venient]
Per iſtas duas partes alie etiam intelligun
tur/ſcilicet totus mundus: ⁊ accedunt fide
ad deum/⁊ recipientur in illum Paradiſuȝ
vbi Abraham eſt/⁊ Iſaac/⁊ Jacob: ⁊ bea-
ta vita fruent. Filij autem regni huius eici
entur in tenebras exteriores/id eſt iudei q̄
ibi nati fuerant ⁊ legem acceperunt/⁊ de pa
triarcharum progenie ſunt/mittentur in te-
nebras exteriores/hoc eſt in infernū/vbi p-
petue tenebre ſunt. Interiores em̄ tenebre/
cecitas mentis: quia melius videre debem⁹
Sed qui deum non cognoſcit/ habet iſtas
tenebras in preſenti: mittetur pro iſtis in ex
teriores vbi cruciabitur ſimul cum corpore
⁊ anima. [Ibi erit fletus ⁊ ſtridor dentium
In fletu oculorum ⁊ dentium ſtridore/car-
nis ⁊ oſſium reſurrectio deſignatur: ⁊ vera
hec cruciabuntur pena: non imaginaria/⁊ q̄
ſi per ſomnium. Iſte centurio primitiuū po
pulum gentium deſignat crediturū in deuȝ
⁊ filios Abrahe per fidem futuros: ⁊ locum
Iſrahelitarum adepturū in regno dei. Ser
uus vero pro quo deprecatur/illius poſt ali
partem deſignat/qui tarde conuertunt ad
deum ⁊ quaſi ſerui eſſe dicuntur/qui diuti-
us in ſeruitio demorantur. quia ſimiles fiūt
qui faciunt/⁊ qui confidunt in eis: ⁊ q̄ pec-
catum facit/ſeruus eſt peccati. [Et dixit Je
ſus Centurioni. Vade/⁊ ſicut credidiſti fi-
at tibi]. Frequenter hoc deus omnipotens
ad multos dixit. Unde oſtenditur ſecundū
vniuſcuiuſqȝ fidem/a deo eſſe accepturū et
impetraturum que petierit/ſi perfecte credi-
derit: ⁊ in nomine ſaluatoris petierit/ ⁊ in-
petendo non heſitauerit. [Et ſanatus eſt pu
er in illa hora]. Ex hoc colligere poſſumus
ꝙ aliorum preces alios adiuuant/⁊ fides p-
fecta. Imitentur omnes chriſtiani iſtuȝ Cē
turionem in prudentia/in fide/⁊ humilitate
Studeamus ſcd̄m deum prudentes fore:
quia deus inde dixit: eſtote prudentes vt ſ-

pentes. Pro iuſtitia vſqȝ ad mortem pugne
mus: parati etiam omni poſcēti nos ad red
dendam rationem de ea que in nobis ē ſpe
Fidem quoqȝ certam ⁊ rectam habeam⁹ in
deum: ⁊ omnibus qui ibiſcunqȝ promiſint⁹
niſi tantū in quantū deuiant a dei volunta
te. Humilitatem ⁊ in aīo ⁊ in corpore ha-
beamus: quia deus omnibus criſtianis a ſe
precepit diſci humilitateȝ/⁊ manſuetudinē.

¶ De ſocru Petri. Ca. xvij.

ET cum veniſſet
Jheſus in domū Petri: vi
dit ſocrum Petri iacentem
⁊ febricitantem]. Socrus
dicitur Petri mulier/cuius K
filiam habebat beatus Petrus. Alius euā
geliſta dicit/ꝙ rogauerūt illum pro ea. [Et
ſtans ſuper illam imperauit febri: ⁊ dimiſit
eam]. Aliquando expectat dominus p̄ces
rogantium. Aliquando vltro curat egrotos
volens vt maiores gratias deo referant ꝑ
quorum precibus facit: ⁊ adhuc hodie ea q̄
nobis habet diſpoſita re/vult ſe pro his ro-
gari a nobis. [Et tetigit manum eius/⁊ di
miſit eaȝ febris]. Quia duo diſcipuli ſui di
lecti pro ea rogabant: ⁊ verbo febrem fuga-
uit: ⁊ manum ſurgenti porrexit. [Et ſurrex
it ⁊ miniſtrabat eis]. Naturale eſt omnib⁹
febricitantibus cum omiſſi fuerint a febre/
maiorem moleſtiā infirmitatis ⁊ laſſitudinꝭ
ſentire: ⁊ quaſi ſemiuiui iacere. Sed vt
oſtenderetur/quia aliter ille ſanabat: aliꝭ me
dici terreni/omnes quoſcūqȝ ſanabat in mo
mento temporis ſanabat: ita vt nec veſtigiū
preterite infirmitatis remaneret. Vñ ⁊ iſta
cum ſurrexit/ ſtatiȝ cepit miniſtrare domīo.
ſignificat hominem oppreſſum ab aliquo pec
cato luxuria/ſeu auaritia: pro quo ſi orauee-
rint boni amici ſanabitur ab ipſa febre/ in
tantum vt domino miniſtret/qui ante dyabo
lo miniſtrabat faciendo voluntateȝ ei⁹. [Ve
ſpere autem facto obtulerunt ei multos de-
monia habentes]. Quia ſabbatum ipſa die
fuerat/non fuerunt auſi ante veſperam pro

pter ſabbatum adducere infirmos/maxime demoniacos: quos non poterant aliter adducere niſi ligatos/ ꝛ cum vi. Typice figuratur. quod quando occubiturus erat/ꝙ verus ſol erat in cruce/ſanaturus eſſet omnez mundũ. Lucas de his dicit/quod confitentur illum criſtum/vel temptando ſicut ante magiſter eorum fecerat dicens. Si filiꝰ dei es. Uel ſignorum magnitudine cognoſcebant illũ. Sequitur. [Ut adimpleretur qđ dictum eſt per Eſaiam ꝓphetã. Ipſe infirmitates noſtras accepit/ ꝛ egrotationes portauit.] De vtriſqꝫ infirmitatibꝫ accipi valet ꝛ de his de quibus nunc dixit liberaſſe illũ illos: ꝛ de infirmitatibꝫ animarũ/ de quibꝫ omni die multa milia liberat.

¶ De repulſo Scriba/et pauperie dñi. Capitulum .xviij.

VIdẽs autẽ turbas multas circum ſe/ iuſſit ire trans fretũ.] Superius dixi dominum ob turbaruz affluentiam tria ſibi refugia elegiſſe Pinnaculum templi/ ꝛ lacum iſtum ꝛ montez thabor. [Cum vidit multitudinẽ iuſſit ire trans fretũ]. Fretũ a feruẽdo dictũ. qm̃ cottidie videbãt ſigna in terra ꝑ que poterant agnoſcere/qđ ipſe creator terrarũ ꝛ hominũ eſſet: mallebat/vt ſcirent etiã ipſum deum maris/ ꝛ omniũ creaturarũ. Non iuxta paganos alium deũ celi ꝛ terre/alium maris: ſed ip̃m vnũ per quem om̃ia facta ſũt viſibilia ꝛ inuiſibilia. [Et accedens vnꝰ ſcriba ait illi]. Scriba iſte litteratus etiaz/ vt grece dicitur grammaticus erat: ꝛ viſa ſignorum magnitudine/cupiebat dñm ſequi queſtus cauſa: ſicut ꝛ Symon magus. Apparet hoc in ſuis verbis/ꝙ neqꝫ deũ neqꝫ dñz ſed magiſtrũ vocat: eſtimans eum ſimilẽ fore alijs hominibꝫ. [Et dicit ei Jeſus. Uulpes foueas habent/ ꝛ volucres celi nidos]. Ac ſi ei dicat. Quid me vis ſequi lucri cauſa: cũ tante paupertatis ſim: vt quod beſtie perne ꝛ volucres celi hñt/in ꝓprio careã: videlicet nec vbi lectũ faciã: niſi in aliorꝫ manſionibꝫ hoſpitando: victu ꝛ veſtitu contentus ſim. Alius aũt de diſcipulis eiꝰ/ait illi Dñe ꝑmitte primũ ire ꝛ ſepelire prẽm meum. Iſte ꝛ melius credidit: ꝛ meliori deuotione ſequebaẽ/ꝙ dixit dñe. Et iſte meliori voluntate erat/qui mortuũ quãuis biothanatũ ſepelire geſtiebat. [Ait illi Jeſus. Sequere me/ et dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos]. Duobꝫ modis mortuus diciẽ. Mortuus corpore: mortuus anima. Sꝫ vero his qui vtroqꝫ modo mortui ſunt: quia irreparabiles ſunt. Nam qui anima ſolum mortui ſunt: poſſunt ſi feſtinent adhuc reſuſcitari/ſi ꝓmittant ex toto corde emendationem. De talibꝫ Salomon. Melius eſt canis viuus leone mortuo. Nam de mortuis ſolum mõ corpore ſcriptũ eſt. Beati mortui/qui in dño moriunẽ. Ille ergo ad quẽ ſepeliendũ diſcipulus ire volebat/ anĩa ꝛ corpore mortuus erat: ꝛ illi qui iuxta cũ erant anĩa mortui erant. Et poterat euenire vt ſi diſcipulꝰ ad mortuos in anĩa abiret: ꝛ ipſe animo moreret. quia cum ſancto ſanctus ſolet ꝗs fieri ꝛ cũ ꝑuerſo peruerti. Dimitte vt mortui aĩa ſepeliant mortuũ corpore ꝛ anĩa. Et ꝗa dicit mortuos ſuos: põt fieri vt ipſi eũ animo occiderint per malum exemplum. Qui alicui malum exemplum de peccato criminali prebꝫ/occidit eum: ſi ſequax illiꝰ fuerit.

¶ De tempeſtate in mari. Capi. xix.

AScendente eo ĩ nauiculã ſecuti ſunt eũ diſcipuli eius]. In his lacubus nõ ſolent magne naues fieri ꝓpter impetus tempeſtatũ/ſed minores: ꝛ vix duodecim hoĩes ſolent recipere: ob hoc dixit. ꝛ ſecuti ſunt eũ diſcipuli eius. Nam turbe ſequerenẽ/ſi naues habuiſſent. Sed a foris ſteterunt ꝛ miraculum de longe viderunt. ꝛ cognouerũt ꝙ non vt quidã dixit de Octauiano. Diuiſum imperium cum Ioue ceſar habes: ſed celũ cũ terra/ ꝛ mare ꝛ omnia que in eis erant in poteſtate habebat. [Et ecce motꝰ magnus factus eſt in mari]. Plus ſolent tempeſtates nocere in his ſtagnis/quam in fluminibus

quia aque que non corruunt ſi modicã cõ-
motionem habuerint/eo fit valentior mot⁹:
ita vt niſi cito ad ripam fugerint periclitẽ
tur.[Ita/vt nauicła operiret fluctibꝰ].Co-
operta erat ita/vt non videret ab his qui in
terra ſtabant/propter altas vndas iuxta ſe.
[Ipſe ꝟo dormiebat].Utraqꝫ natura in h̄
miraculo indicat/ꝛ dei ꝛ hominis:dei/ꝙ ma
ri ꝛ ventis imperat:hominis/ꝙ dormire nar
rat.Jonas intelligens pro ſe mare cõmotũ
deſcenderat ad interiora nauis dormire:vt
cũ non videret eũ mare/requieſceret in repe
tendo illũ per fugam dei. Iſte ſecund⁹ io-
nas deſcendit dormire/vt poſſet mare/argue
re diſcipulos pro modica fide. Mare de io
na quaſi dicebat/in iſta naui eſt quem ego
quero.Iſtud mare quaſi aiebat/ille dormit
in quo vos habetis fiduciam. Non creditꝭ
quia vigilet diuinitate? propterea mittem⁹
vos in timorem.Si ſic perfecti fuiſſent/ ſiẽ
poſtea fuerunt/dixiſſent:non timemus : ꝗa
non audetis mergere dñm ꝛ creatorem ve-
ſtrũ.Dormiebat corpore/ſed cõcitabat ma
re ꝛ ventos:ꝛ diſcipulos in timorem mitte-
bat [Et acceſſerunt ꝛ ſuſcitauerunt eũ dicẽ
tes].Turbauit Jonas/ſed inuitus : turba
uit iſte/ſed voluntarius.Uoluerunt fugere
naute cũ Jona:ſed non permiſit mare/qua
ſi dicens. Reddite per fugam/vt mittam il-
lum in carcerẽ/ꝛ ite cũ pace. Uolebant iſti
fugere: ꝛ quaſi diceret mare/niſi credideritꝭ
quod deus noſter ſit/non effugietis. Re-
currerunt ad hoc quod aſſueti erant/ad cor
pus quod videbant:non fuerunt perfecti/vt
dicerent:qui creauit vos vigilat:hic nobiſ
cũ eſt:ꝗ dormit de ſancta Maria natus eſt
non tamen audetis illũ mergere.[Domine
ſalua nos perimus].Non ſobrie/ſed immo
derate ſicut cum timore ſuſcitauerunt eum
dicentes.Salua nos perimus. Et Jonas
cũ ſurrexit liberauit ſocios.Sed iſte per po
tentiam:Jonas per ſuam deiectionem.[Et
dixit eis. Quid timidi eſtis modice fidei].
M Modice fidei eſt/qui non eſt perfectus in
charitate:vel modice fidei eſſe apoſtoli di-
cuntur/qui preſente creatore timebãt.[Tũc
ſurgens imperauit ventis ꝛ mari:ꝛ facta ẽ
tranquillitas magna].Dixit mari.tace :et
vento obmuteſce: ꝛ non precando ſicut pa
gani/qui ventum adorant:ſed iperando iuſ
ſit quieſcere.Et inde ſequitur. [Quia ho-
mines mirati ſunt].Ante quidem factũ ſu
erat: vt multi tempeſtatem paſſi/oratiõe eã
repellerent:imperio nullus ante ipſum.[Et
facta eſt tranquillitas magna].Ad hoc qđ
ſupra dixerat/motus magnus factus eſt:ad
hoc iterum dicitur/ facta eſt tranquillitas
magna.Qui iuſſit fieri motũ magnũ/prece
pit fieri magnam tranquillitatem : ꝛ omnis
creatura cognoſcit ſuũ creatorem.Homines
ꝗ mirati ſunt naute intelligunt.Uel ſi apo-
ſtolos velis intelligere/quia timuerunt pre-
ſente domino:ideo homines appellantur.
[Qualis eſt hic]. Subaudi quam mag-
nus/ꝗ imperat inſenſibilibus creaturis /et-
obediunt ei.Lacus ille/iſtud ſeclm ſignifi
cat:nauis eccleſiam:Ipſe eſt in eccleſia ſua
ſemper preſens:ſicut dixit.Ecce ego vobiſ
cũ ſum: vſqꝫ ad conſummationem ſecli.Sꝫ
aliqñ ita permiſit affligi eos ꝗ in eccłia erãt
a perſecutionibꝰ perfidoꝝ/vt dicerent hi qui
in ea erant .Exurge quare obdormis domi
ne/exurge/ ne repellas in finem : ſed exure
xit/ꝛ fecit eccleſie ſue magnam pacem

¶ De ſanatis duobus demonioſis.
Capitulum.xx.

ET cum veniſſet
trans fretũ:in regionẽ gera
ſenoꝝ].Geraſa vrbs eſt pre-
clara in Arabia trans Jor- A
danem:que fuit in tribu ma
naſſe:non longe a ſtagno tyberiadis.[Oc
currũt ei duo hñtes demonia/de monumen
tis exeũtes:ſeui nimis].Scđm hyſtoriam
ſic fuit:ſcđm allegoriam duos populos ſig
nificant/ ꝗ in pctis dediti erant:ꝛ in mortu
is opibꝰ:hoc eſt in pctis delectabant. [Et
clamabãt dicẽtes.Quid nobꝭ ꝛ tibi fili dei
veniſti añ tẽpus torquere nos].Iſta cõfeſ-
ſio nõ eſt voluntatis/ſed neceſſitatis: ꝛ tem
ptant vt poſſint ſcire/ſi ipſe eſſet criſt⁹.Uo
lebant eñ conĳci eum per ſignorum mag-
nitudinem.Et ſicut dicũt aliꝗ doctoꝝ non

ideo diabolus perſuaſit iudeis criſtū cruci-
figere/quaſi eū neſciret criſtū eſſe: ſed qꝛ ſe
non preuidit morte illius damnandū. Qđ
aūt dicunt: veniſti aū temp⁹ torquere nos:
ſciuut pro certo/qꝛ in die iudicij artioribꝫ ſē
conſtringendi tormentis: ⁊ propterea quaſi
ſerui fugitiui de verberbus ſolliciti ſunt: et
ꝑ his deprecanť. [Erat aūt non longe ab il
lis grex porcoꝝ multoꝝ paſcens]. Nō erāt
ipſi porci de iudeoꝝ populis: ſed de alieni-
genis: qꝛ iudei abhominabanť eos: non ſo
lū edere/ſed ⁊ tangere: ſicut in Machabeo-
rū libro legimus: qꝛ proinde occidiſſe permi
ſerunt/eo qđ ſuillam carnē noluiſſent edere
⁊ qꝛ in dei ſacrificio nō offerebanť/ petierūt
ꝑmitti ſibi introire demones in porcos. Et
qꝛ illi romani q̄ ibi habitabāt cū regibꝫ pre
ſulibꝫ/non poterant eoſdē porcos hr̄e cū iu
deorum pecoribus: erant in vno loco tanti
congregati. [Demones aūt rogabant]. Lu
cas đt qꝛ rogabant eum/ne imperaret ill' vt
in abiſſum irent: ſcientes aliqñ futuꝝ iudi
ciū/qñ per aduentū domini mittendi erant
in abiſſum infernalem: deprecabanť ne ſci-
to fieret eis ipſa damnatio: ſiue in abiſſum/
in aquā profundam. Et exauditi ſunt ad eo
rum ꝯdemnationē: qꝛ qđ timebant euenit il
lis. Dicunt eñ aliqui doctoꝝ/quod vnuſ-
quiſq; angelus malus q̄ in aquam cecidit/
in aqua poteſt nocere: ⁊ q̄ in terrā/in terra
habꝫ poteſtatē: ſiue ideo exauditi ſunt/vt
per mortes porcoꝝ crederent habitatores lo
ci illius: ſicut ⁊ factum eſt. Dignū ſibi ha-
bitaculum inuenerunt: qꝛ nullum pecus ſor
didius viuit quā porcus: ⁊ dyabolus in eis
ſolitus eſt conuerſari/ q̄ more porcorū viue
re ſolent: qꝛ de ventre ſꝑ cogitant ⁊ quorum
deus venter eſt: et ſemper in ceno luxurie
ꝯuerſari volunt. [Et ecce impetu abijt tot⁹
grex per preceps in mare]. Quod timebāt
demones euenit illis. [Paſtores aūt fuge-
runt/⁊ venientes in ciuitatem nuntiauerūt
omnia. Et ecce tota ciuitas exijt obuiam ie-
ſu]. Propter iſtorum ſalutē leue duxit do
minus occidi porcos: quoniā nulla creatu-
ra ſub ſole charior deo quam anima: et cun-
cta que habet homo debet dare pro anima
ſua. [Et viſo eo rogabant vt tranſiret a fini
bus eorum]. Non de odio precabantur: ſꝫ
de humilitate/eſtimantes ſe indignos eſſe
preſentia eius: quod quia ob hoc precati ſīt
apparuit in reuerſione eius/quomodo non
ſolum venerunt ad eum/ſed et vicinos ſuos
inuitauerunt ad eum venire.

¶ De paralitico ſanato. Capi. xxi.

[Et aſcendēs in
nauiculam tranſfretauit].
De regione geraſſenorum
iterum tranſit ſtagnum/et
reuertitur in galileam. [Et
venit in ciuitatē ſuam]. Ci
uitas ſua dicif Nazareth:
non ob aliam cauſam niſi quia ibi nutritus
fuerat. Dominus ⁊ ſaluator noſter exem-
plum prebuit predicatoribus/vt omni inſtā
tia verbum vite populis adnuntiarent. Vñ
nunc in Geraſa/nunc in Nazareth/nunc in
cabarnaum: ⁊ tamen nunq̄ȝ otioſus. [Et ec
ce offerebant ei paraliticum]. Alius euan-
geliſta đt/hoc geſtū in capharnaum. Nil tñ
obſtat ita intelligi: qꝛ cum dñs aſcendit de
freto/tranſit ꝑ Nazareth: ⁊ venit in caphar
naū: ⁊ ꝯuenit ad eū innumera multitudo
populi: ita/vt ꝑ oſtiū iſte paralyticus nō po
tuiſſet inferri: ſed nudato tecto a tegulis
ſubmiſerūt illum ante Jheſum. Paralytic⁹
vel paralyſis grecū nomen eſt: ⁊ dicif latine
diſſolutio mēbroꝝ: vel diſſolutus menbris
Dicunt aūt medici: qꝛ pro nimia abundan
tia ſanguinis hoc eueniat. Sed non eſtimo
ego ita fore: quia iſta paſſio/vix ante quadra
genarium annū hominē debilitat: ⁊ ſcimus
quia tunc iam incipit ſanguis in vno quoq;
homine imminui: ⁊ illa pars que a paraly-
ſi debilitatur/quaſi mortua habeť: puto ꝙ
quia ſanguis ibi emoritur. Si enim pro ab
undantia ſanguinis hoc eueniret/iuuentibꝫ
in quibus ſanguis creſcit ⁊ feruet eueniret.
Nunc vero ſemper in ſenibꝫ fit: ⁊ ſi ſanguiſ
abundaret/profecto viuerent menbra. Sꝫ
cum ſanguis deficit/quia eſt ſedes anime/
deſerit anima menbra: ⁊ contrahit ſe vbi ſan

guis eſt. Patet virtus iuxta litteram. Mo
raliter homo iſte peccatorem quemlibꝫ mole
peccatorum ꝑgrauatum et deſperatum deſi
gnat: qui ob nimiā enormitatem ſcelerū nec
veniam poſtulat peccatorum. Quem ſi bo
ni viri ſuſceperint/et ad deum quaſi reporta
uerint per exhortationem/et deum ſupplica
uerint/ſanitati reſtituent. Unde ſequit [Et
videns ieſus fidem illorū/dixit paralitico].
Uidens fidem offerentium: non illi qui de
ſperatus eſt miſeretur dominus. quia ſi pec
care quis deſierit: et boni homines pro ipſo
orauerint/exaudientur. [Confide fili: re
mittuntur tibi peccata tua.] Filium vocat
quia dimittuntur ſibi peccata. Tamen oſtē
dit hic dominus ꝙ multi pro peccatis ſuis i
infirmitates decidunt. Inuenimus eniꝫ
in ſcriptura diuina ꝙ pro tribꝰ cauſis infir
mitates eueniunt hominibus: quas quidā
in quinqꝫ extenuant. Dicamꝰ ipas quinqꝫ
que eadem ſunt. Aut enī pro augendis me
ritiſ infirmitas dat/vt Job ⁊ Thobie. Aut
pro cuſtodia virtutū/vt btō Paulo cui da
tus fuerat ſtimulus carnis/angelꝰ ſathane:
Aut pro gloria dei manifeſtāda/vt Lazaro
et ceco nato. De quibuſdam dicitur ꝙ pro
gloria dei manifeſtanda eis euenerit: Que
omnia unum eſſe dico: quia omnibus auc
ta ſunt merita pro ipſis infirmitatibus: licꝫ
alij tres computent: Aut pro peccatis gra
uantur homines/vt iſte paraliticus: et illi q̄
audiunt ab apoſtolo ꝙ mlti indigne accipi
unt corpus dn̄i: ideo multi infirmi ⁊ dormi
unt mlti: ⁊ Herodes ⁊ Antiochus ꝑ ſuis
peccatis damnati ſunt et in preſenti ⁊ in fu
turo: et innumeri multi/Aliquando aūt re
mittuntur eis peccata in preſenti: et ſanant
in corpore/vt iſti ⁊ Marie in heremo. Ali
qn̄ de preſenti pena tranſeunt ad futurā/vt
Herodes ⁊ Antiochus. Iſtud vnū in duo
diuidunt/qui quinqꝫ dicunt. Tertium adij
tio intemperantiā: cum quis non cuſtodit
corpus ſuum iuxta naturam ſuam ⁊ ratio
nem: quam ſolam medici mederi pn̄t aliq̄n
do. Nam alias non poteſt mederi/niſi ille
ſolus/qui permiſit dominari. [Et ecce qui
dam de ſcribis/dixerunt intra ſe. Hic blaſ
phemauit]. Quia ſcribe purum hoiem pu
tabant/et legerant in propheta ex perſona
dei dicente. ego ſum qui deleo iniquitates
tuas: idcirco blaſphemie arguebāt. [Et cuꝫ
vidiſſet Jeſus cogitationes eoꝝ/dixit eis].
Ad cogitationes eorum reſpondit dominꝰ
quaſi dixiſſet/ſi legiſtis quia nullus poteſt
dimittere peccata/niſi ſolus deus: ſimiliter
legiſtis quod nullus poteſt cogitatiōes ho
minum ſcire/niſi ſolus deus/dicente Salo
mone. Tu enim ſolus cognoſcis corda ho
minum. intelligite ergo/quia qui agnoſco
cogitationes veſtras/poſſum etiam pecca
ta dimittere. [Ut quid cogitatis mala i cor
dibus veſtris], ꝙ non poſſim ſcꝫ peccata di
mittere. [Quid eſt facilius dicere/dimittū
tur tibi peccata: aut dicere ſurge ⁊ ambula]
Quid vos leuius aut quid grauius eſtima
tis? Forſitan ſurge ⁊ ambula: qꝛ iſtud cor
poralibus oculis dꝫ apparere/grauius eſti
matis. Ut aūt ſciatis quia peccata dimittē
di habeo poteſtatem/et peccata dimiſi: pro
pterea poſſum ſanare eum. [Tunc ait para
lytico. Surge tolle lectum tuum/⁊ vade in
domū tuam]. Qꝛ non crediderunt qđ vi
dere oculis corporalibus non potuerūt/ſur
ge/vt videant qđ ſicut corporali infirmitate
ſanus ſic a ſpirituali. Tolle lectum tuū/vt ſci
ant quod aliter te ſano quam medici terreni
nihil in te priſtine infirmitatis appareat: in
tm̄/vt portes lectum/qui te non poteras cō
uertere in illo. Et vade in domum tuam/q̄
aliorum pedibus hic portatus fuiſti. [Et
ſurrexit ⁊ tulit in quo iacuerat. Et abijt in
domū ſuam]. Abſqꝫ mora tria fecit. Surre
xit ⁊ accepit lectum/⁊ abijt in domū ſuam/
quia ipſe non fuerat deprecatus pro ſalute
ſua: ſed alij interceſſerunt pro eo/noluit hr̄e
eum ſecutorem: donec ipſe ad domū ſuaꝫ re
uerteretur/⁊ cognoſceret beneficia in ſe col
lata/⁊ reuerteretur ad ipſum. Nam q̄ hac ī
firmitate grauantur/non ſolent hr̄e ꝑfectū
ſenſum: ita vt cum alij pro eis doleant/ipſi
quaſi non intelligant/malum ſuum non do
lentes: ⁊ apparet in hoc/quia cū emorit pes
corporis/ceſſat miniſterium quod per eadeꝫ
membra anima ſolita erat exercere. [Uidens

tes autem turbe timuerunt]. Turbe q̄ mi-
nus erant timuerunt: quia ſcribe auſi fue-
rant in cogitationibus ſuis ei detrahere: et
ipſi perfidi non timuerunt quia mens q̄ de
duca eſt ad malum non timʒ ipſum malum
quod ipſa agit/ſicuti alij faciunt qui perdo-
reſcunt. [Et glorificauerunt deum/q̄ dedit
poteſtatem talem hominibus]. Sicut imp
fecti fecerunt non intellexerunt quod in
ipſo homine eſſet/qui poteſtatē homini quē
ipſi videbant dediſſet. Et tamē aliquid bo-
ni fecerunt/ſi retulerunt deo gratias: q̄ cor-
pus cōmune habentem cum hominibꝰ/tan-
ta permiſiſſet agere in terris. Si enim pfe-
cti fuiſſent ipſi cum patre gratias retuliſſēt
cui placuiſſet in terra per ſe talia agere/dō ꝗ
iſte ſignificat hominē peccatorum mole gra
uatuʒ: qui pro nimia peccatorum ꝯgerie nō
veniam petit/eſtimans non poſſe ad indul-
gentiam de tantis malis peruenire. Qui ſi
habuerit bonos doctores/qui eum cū criſto re
ducant ⁊ referant per ſpem venie/orentqꝫ ꝓ
ipſo: impetrabunt ei opē ſpei ⁊ venie. Qui
bene quatuor referuntur fuiſſe/quia per q̄-
tuor libros euangelij/poteſt ad ſpem venie
reduci. Per quatuor funes ſubmiſerunt il-
lum quia cum ipſa doctrina euangelij neceſ
ſarium eſt: vt virtutes quatuor predicare: ꝑ
quas perfectus quiſqꝫ viam ſeculi in offen-
ſe graditur. Prudentiam vicʒ: fortitudinem
temperantiam ⁊ iuſtitiam. [Fili dimittunt
tibi peccata tua]. Qui ante fuiſti filius dia
boli faciendo eius voluntatem: efficieris fi-
lius dei/cum liber fueris a peccato. [Et ſur
rexit/⁊ abijt in domū ſuam]. Surrexit qui
ante iacebat peccatis: ⁊ abijt in domū ſuā
id eſt in eccleſiam dei.

¶ De vocatione Mathei. Capi. xxij.

ET cum tranſi-
ret īn ieſus/vcʒ de caphar-
naū/vidit hominē ſedenteʒ
in theloneo. In theloneo
dicit/ad theloneū. ad curā
vectigaliū. Thelos em̄ gre
ce/Latine vectigal dicit/Et
vectigal cenſus qui portari poteſt: a vehēdo
dictus. Sedebat: q: ipſe magiſter erat/⁊ ha
bebat iuniores qui circumibant mercatum
⁊ accipiebant vectigal/⁊ reportabāt illi: ſeu
etiam intus ſedebat: quia mercatum ſuper
aquam erat: ⁊ accipiebat quod de nauibus
ſoluebatur; quia ⁊ illō theloneū dicit. [Ma
theum nomine]. Alij euangeliſte leui eum
nominant: quod non erat vulgatū. Fuit em̄
binomius/⁊ propter verecundiā ⁊ honorem
⁊ de vulgato nomine/⁊ de miniſterio quod
agebat ſilent. Sed ⁊ ipſe ſcdm dictum Sa
lomonis/iuſtus in primordio accuſator eſt
ſui: non ſolum Matheum ſe nominat: ſed
⁊ miniſterium confitetur/vt ⁊ iuſtificari me
reatur: ſcdm illud. Dic tu iniquitates tu-
as vt iuſtificeris: ⁊ exempla omnibus con-
uerti volentibus det; quando ipſe de publi
cano mutatus ſit in euangeliſtā. [Et ait illi
Sequere me]. Non ſolum greſſibus corpo
ris: ſed etiam imitatione actionis. Quō in-
telligens btūs Matheus ſecundum euan
gelium Luce: relictis omnibꝰ ſecutꝰ eſt cuʒ
nec expectauit recipere cenſum/vel rationeʒ
reddere dn̄o ſuo: ſed ex toto reliquit quod
agebat: ⁊ qui ſolebat rapere aliena/reliquit
propria. Agnoſcēs reatū ſuū: q: ipē de tribu
leui (vnde ⁊ leui dictus eſt) ad templū dn̄o ſ
uire debuerat: ⁊ ꝓ philargiria vili miniſte-
rio adheſerat. Perfectam ergo formā dn̄m
ſequendi beatus Matheus innotuit: qui
nec damnū nec periculum ſuum qd ei eueni
re ex damno terreno poterat/q̄ inperfectaʒ
rationem vectigalium relinquebat/curauit.
Nec mirum ſi tanta cupiditate dominum ſe
cutus eſt ad vnius iuſſionis vocem: cum et
audierit ⁊ viderit eum multa miracula feciſ
ſe: cum intus fuerit diuina inſpiratio/que ī
uiſibiliter eum accendit ad ſequendum: etiā
⁊ maieſtas ⁊ fulgor que in facie vocātis do-
mini relucebat. [Et factum eſt diſcumbente
eo in domo/ecce multi publicani ⁊ peccato-
res diſcumbebant cum Jeſu]. Publicani
hi qui publicam rem cum alijs vſqꝫ tunc
exegerant: ſeu conductores publicarum/vt
Matheus. Peccatores hi qui ſeculi huius
lucra per negocia ſectabantur/vt negociato

res: vel diuerſa miniſteria exercentes. Sũt
deniq; negocia que non exercent abſq; pec=
cato: videlicet cũ quis in vno loco cõparat
aurũ vel argentũ/vel aliud ſimile/ ꝛ nihil in
eo impendit operis/neq; pro eo iter conficit
ꝛ cum venerit proximus eius ad emendum
duplicat precium. Quantũ ſuper erogatio
nem ſuam accipit/totum defraudat a primo
ſuo. Accumbebant ergo cũ dño/qui quidẽ
fuerant publicani ꝛ peccatores/ſed iam mu
tato officio/ꝛ mente mutati erant. Ibat eñ
R dñs ad conuiuia peccatoꝝ/vt occaſionem
haberet docendi: ꝛ poſſet ſpũales cibos i
gerere inter corporeos inuitatoribꝫ ſuis: eti
am ꝛ humilitas eius nobis commendatur/
ꝛ locus penitentie. Deniq; vbicunq; legit
inuitatus/ſtatim refertur qḋ ibi docuerit
vel ꝙ aliqḋ virtutis fecerit: non aũt ꝙ aliqs
eum aut coegerit aut cõiurauerit bibere aut
ipſe aliquẽ: cũ Lucas referat conuiuiũ ma=
gnũ factũ fuiſſe ei a Matheo. [Et vidẽtes
pharisei/dicebant diſcipulis eius]. Quia
magiſtro dicere propter veneratione ſigno=
rum ꝛ ſapientiam non audebant/diſciplos
increpabant. [Quare cũ publicanis ꝛ pec=
catoribus manducat magiſter veſter]? Qz
eñ videbant ꝛ audiebant eſſe locũ peniten
tie/ꝛ exemplũ habebant in magiſtro ſuo ma
theo: propterea ad magiſtrũ confluebant.
[At Jeſus audiẽs ait. Non eſt opus valen
tibus medicus: ſed male habentibꝫ]. Dat
dñs ꝯparationẽ/ꝙ ſicut medici miniſteriũ
ad ſanũ hominem nullũ opus hñt: ſimiliter
medicus animaꝝ nullum pfectũ poteſt im=
pendere/qui ſe egrotũ nõ confitet/id eſt pec
catorem in anima. Medicum ſeipſum dicit
qui vulneratus eſt propter peccata noſtra:
ꝛ cuius liuore ſanati ſumus. Sanos dicit
ſcribas ꝛ phariſeos: non ꝙ veraciter ſani eſ
ſent in anima: ſed quia ipſi ſe ſanos eſſe di=
cebant/Infirmi erant publicani/qui ſe pec=
catores fore fatebantur. Nequius malum a=
pud deum non eſt/quam peccatorem eſſe/et
iuſtum ſe putare: qui ſi non eſt peccator ex
eo quod ſe iuſtificat iniuſtus fit. Ubi enim
non eſt confeſſio/nec remiſſio. Cum enim
Dauid iuſtus eſſet in facto/cepit eſſe ela²
in corde. Quod malum deus intantum ab
hominatus eſt: vt ſineret labi in adulteriũ
ꝛ homicidium/manifeſta probra: quatinus
dum horreſceret manifeſta/caſtigatus fierẽ
de occulto in anima. [Euntes autem/diſcite
quid eſt. Miſericordiam volo/ꝛ non ſacrifi
cium]. Euntes vel ad vos in vos inuicem/
vel ad veſtros libros: qui non creditis me=
am doctrinam. Diſcite quia adhuc non in=
telligitis/quod vos putatis intelligere. De
us omnipotens hoc dicit per prophetam/ꝙ
amabilius eſt ei miſericordiam faciat aliqs
proximo ſuo/quam ſibi offerat holocau=
ſta: ꝛ qui ſacrificium offerebat/alterius car=
nem immolabat: Qui autem miſericordiã
alicui impendit/ſeipſum in eius contritione
mactat. Sacrificia enim antiquitus conceſ= S
ſa/non pro alia re ſunt inſtituta: niſi ne de=
monibus fierent/ſicut dicit. holocauſtoma
ta veſtra nolui. [Nõ eniꝫ veni vocare iuſtos
ſed peccatores]. Quãdo deus in hunc mũ
dũ venit/nullus iuſtus erat: ſed omnes de=
tinebamur ſub conditionis peccato. Ergo
hic iuſtos/non vere iuſtos: ſed putantes ſe
iuſtos. Non enim peruenit nec per criſtum
nec p apoſtolos ad remiſſionẽ peccatorum/
qui ſe iuſtum putauit/ꝛ noluit accipere ba=
ptiſmum: ſed qui ſuperius ſani dicti ſunt/ip
ſi hic dicuntur iuſti. Utriq; falſo modo.
[Tunc acceſſerunt ad eum diſcipuli Joã=
nis dicentes. Quare nos phariſei ieiuna=
mus. Diſcipuli autem tui non ieiunant]?
Nec Joannis diſcipuli perfecti erant/qui
audierant magiſtrum ſuũ laudaſſe chriſtũ
frequenter/ꝛ vituperaſſe phariſeos dicens.
genimina viperarum: ꝛ tamen coniũgeban
tur cum illis in diſcipulorum domini repre
henſione. Si autem phariſei vidiſſent do=
minum ipſo tempore commedẽtẽ: quomo
do diſcipulos eius vtiq; reprehendiſſent eũ
quia etiam ſanitates hominũ in malam par
tem conabantur conuertere? Non erant au
tem ipſa ieiunia precepta in lege/ſed ipſi pha
riſei adinuenerant/qui et alias ſuperſtitiõẽs
inuenerunt. Similiter Saducei/vt Joſe=
phus narrat. [Et ait illis Jeſus. Nunquid
poſſunt filij ſponſi lugere/quamdiu cum il=

lis eſt ſponſus]: Lugere pro ieiunare poni
tur: quia ieiunium ad luctum pertinz. Dat
ſimilitudinem de ſponſo ꝛ ſponſa: ꝙ quan-
do coniunguntur agunt dies leticie: ꝛ vult
ſeipſum intelligi ſpiritualiter ſponſum/ et ec-
cleſiam ſponſam ſuam. Thalamus hui⁹ ſpō
ſi vterus ſancte Marie extitit: in quo deus
homo fieri dignatus eſt. quando iſta loque
batur/ tunc ipſa fiebat coniunctio quoniam
per ſuam predicationem colligebat eandez
ſponſam ſuam. Jdcirco dicit. non poſſunt lu
gere filij ſponſi/ videlicet apoſtoli: quia ꝑ euā
gelium ab ipſo erant geniti. [Venient au-
tem dies cum auferetur ab eis ſponſus/ et
tunc ieiunabunt]. Jllud tempus oſtendit/
quo ipſe in celum aſcendit: quia quamuis
ſemper cum illis eſſet ſpiritualiter: tamen
corporali preſentia ab eis receſſit. [Nemo
autem commiſſuram panni rudis mittit in
veſtimentum vetus]. Per omnem textum
euangelij figure dictionum ſunt: ſed propt̄
faſtidium ꝛ prolixitatem libri frequenter o-
mittimus. Per metaphoram et eius ſpecies
allegorie ꝛ parabole facit comparationem/
de inferiori ad ſuperiorem: de inanimali ad
animale: ꝙ ſicut in veſtimentis reſarciēdis
ſi petacium nouū in veſtimento veteri con-
ſuatur illud quod nouum eſt aufert de vete
ri/ quicquid ſibi iunctum fuerit et peius ve-
ſtimentū fit. Jta dicit domin⁹ fieri diſcipu
lis ſuis quia adhuc erant veteres pro doc-
trina phariſeorum qua imbuti fuerant: ſi au
ſteritatem ſue predicationis ſubito impo-
neret/ etiam aliquid fidei quod habere vide
bantur amitterēt: ſicut ſeptuaginta diſcipu-
li fecerunt pro eo quod ipſum verbum non
intellexerunt/ abierunt retroꝛſum: ꝛ iam cū
illo non ambulabāt. [Neqꝫ mittunt vinum
nouum in vtres veteres]. Vinum nouum/
predicatio euangelij: vtres veteres/ apoſto-
los. Non ſolum vtres veteres muſtum diſ-
rumpit: ſed et magna et fortia vaſcula de lig
nis muſtum diſrumpit. Et ſimiliter predica
tio euangelij non bene intellecta ruina fac-
ta eſt multis. [Alioquin/ rumpentur vtres:
et vinum effundetur: ꝛ vtres pereunt], id eſt
diſſipabuntur corda eorum/ ꝛ recedent a fi-
de: ꝛ erūt perditi. [Sed vinū nouū in v-
tres nouos mittūt]. Cū fuerint noui facti ꝑ
meam doctrinam: confirmati per paſſionez
reſurrectionem/ et aſcenſionem/ per aduen-
tū ſpūſſancti: tūc obſeruabūt omnia dura ꝛ
aſpera: ꝛ ambo conſeruabunt/ ꝛ diſcipli et
predicatio/ q̄ in eis ſeminata eſt. Et ſic fac-
tū eſt/ qꝛ poſtea cruces/ ꝛ tormenta/ verbera
ſuſtinuerūt: q̄ ante vocem duram non pote-
rant ſuſtinere.

¶ De filia Jairi reſuſcitata.
Capit. xxiij.

HEc illo loquente
ad eos/ ecce princeps vn⁹ ac-
ceſſit]. Loquente domino tur
bis ſalutem animaꝝ/ venit q̄-
dam princeps iudeoꝝ. Qui
qꝛ ſapiens erat in lege/ ꝛ archiſynagog⁹/ id
eſt princeps ſynagoge vocabat/ qꝛ in eorum
congregationibꝰ propter periciam ſuam ma
giſter erat: ꝛ qꝛ nobilis erat: etiam nomē in
dicat ab alijs euāgeliſtis dicētes: cui nomē
erat iair⁹. [Et adorauit eū dicēs. Filia mea
modo defuncta eſt]. Non erat adhuc mor-
tua qn̄ pater acceſſit: ſed in via hoc ei nūcia
tū eſt. Sed Mathe⁹ breuitati ſtudēs/ ita
narrat. Quāuis ergo iude⁹ eſſet/ non dixit
vt Centurio dixit: dic ꝛ fiet: ſed veni: credēs
eū ſolū ſic ꝓphetā fore/ lꝫ nō crederet. Atta-
mē erat nimꝫ mal⁹ ad cui⁹ p̄ces annuit dn̄s
agere vt petebat. [Sꝫ veni impone manū tu-
am ꝛ viuet]. Qꝛ eñ nō hēbat aliā filiā vel
filiū/ ꝓpterea tenere diligebat: ꝛ idcirco ꝛ ipſe
venit ꝛ ad pedes corruit: ꝛ cū mgr̄o ad eā re
uerti volebat: ſicut mulier ſunamitꝫ q̄ nō di
miſit Helizeū/ quſqꝫ ad filiū mortuū ꝑueni-
ret. [Et ſurgēs ieſus ſeq̄bat eū/ ꝛ diſcipuli
ei⁹]. Notādū qd̄ diſcipli in oībꝰ dn̄i factis
memorant adeſſe electi. Et digne tales effec
ti ſt: qꝛ inſpector cordis inſpexit archana.
¶ Scd̄m Mathei textū/ ſeptē miracl'a nar
rant eſſe a dn̄o pacta nūc. Jn octauo ſubin
trare voluit filia archiſynagogi: ſꝫ ſurripuit
mulier emarroſa. Typice archiſynagog⁹ iſte
Moyſes itelligit: qꝛ dicit Jair⁹. i. illumina
tus: quia a deo illuminatus eſt lumine fidei

et ſcientia legis. Qui habet vnicam fili-
am id eſt Synagogã: quã vnico amore di-
lexit: ⁊ pro ea deũ frequenter exorauit. ¶ [Et
ad pedes eius cadere] eſt incarnationem eiꝰ
venerari. Quia enim caput chriſti deꝰ, pe-
des eius incarnatio eius non inconueniẽt
accipitur. Et hoc eſt ad pedes cadere: eum
ſuper om̄es ſingulariter magnũ fateri. [Fi-
lia mea modo defuncta eſt]. Quia paulu-
lum ante aduentũ redemptoris omnem iu-
ſtitiam legis amiſit. [Surgens ſequebatur
eum]. Quia cum vidit deus deperiſſe iude-
os a vera vita venit reducere eos. [Seque-
batur eũ]. qm̄ ſicut Moyſes predixit de illo,
ſic per omnia fecit dominꝰ. [Et ecce mulier
que ſanguinis fluxũ patiebatur] Mulier iſta
ſignificat eccleſiam ex gentibꝰ cõgregatam:
et ſicut iſta excluſa erat a domibꝰ ⁊ a turbis
duodecim annis propter ſanguinis immũ-
ditiam: vnde ⁊ propterea in via venit ad do-
minũ: ſic gentilis pplˢ excluſus erat a cetu
fideliũ, pollutꝰ ingenito carnaliũ fluxu. Sȝ
cũ verbo dei cerneret ſaluare iudeam, rapuit
ſibi ſalutem. Et archiſynagogi filia duode-
cim annis erat: ⁊ iſta duodecim annos ha-
bebat in infirmitate: quia qñ illa cepit ſecũ-
dũ deũ naſci in patriarchis iſta cepit e lon-
gari a deo, ⁊ infirmari mente. [Acceſſit re-
tro]. Quia cum criſtus aſcendit, tunc gen-
V tes ceperũt credere ¶ Accedere retro, eſt illũ
ſequi ⁊ imitari: quia ipſe dixit, ſiquis mihi
miniſtrat me ſequatur. Et alibi. Poſt dominũ
deũ tuũ ambulabis. [Et tetigit fimbriam
veſtimenti eius]. Juſſerat dominꝰ in ſum-
mitate tunice fieri fimbrias: vt ſicut erat di-
ſcretio circumciſio in corporibꝰ: ſic ⁊ in veſti-
mentis. Judei adinuenerũt vt ponerent ibi
ſpinas: vt quando pũgerentur, retraherentur
ad legem dei, ⁊ fieret recordatio legis dei.
Sed iſta non inuenit ibi ſpinas: qꝛ dñs ſu-
perfluas abhominationes phariſeoꝝ abho-
minatꝰ ⁊ deteſtatꝰ eſt. Hec auſa eſt tangere
veſtimentũ qđ carnem domini tegebat: ſed
illđ qđ foris prominebat ¶ Alio modo fim-
briam veſtimenti eiꝰ tangere, eſt incarnatio-
nem eius credere. Dicebat enim intra ſe.
Si tetigero tantũ veſtimentũ eiꝰ, ſalua ero

Si credidero incarnationem eiꝰ, ſalua ero
Et primordiũ eſt initiũ immũde cogitationis
ex quo pctm̄ naſcitur. Fons ſanguinis erat
origo peccati. [Et ipſa fuerat multa perpeſ-
ſa a pluribꝰ medicis] qꝛ multi philoſophi fu-
erunt, q̃ de virtutibꝰ anime diſputauerũt, et
de vitijs, ſed tamen ad veram medicinã gen-
tilem pplm̄ non adduxerũt. [Et in ipſis ero-
gauerat omnem ſbſtantiam ſuã]. Qꝛ om-
nem laborem ſuũ expẽdit gẽtilitas in varijs
poematibꝰ philoſophoꝝ. [At Jeſus conuer-
ſus ⁊ uidẽs eã dixit]. Alij euangeliſte refe-
rũt qđ dixerit, q̃s me tetigit? Et dixit Pe-
trus preceptor, turbe te comprimũt ⁊ affli-
gũt, ⁊ tu dicis q̃s me tetigit? Alij tãgebãt
corporeo tactu illa tetigit fide, q̃ ſic tãgit do-
minũ, meretur ſanari. Ergo eccleſia ex gentibꝰ
⁊ tetigit fide dominũ: qꝛ perfecto corde cre-
didit in eũ, vnde alteri q̃ nec dum recte cre-
debat dicebatur. Noli me tangere: quia nõ
perfecte in fide tangis. [At illa venit, ⁊ pro-
cidit ante eũ, Et ob quã cauſam tetigerit
eũ confeſſa eſt: ⁊ quẽadmodũ fluxꝰ ſangui-
nis eiꝰ ſteterit ꝯtinuo] Propter ſalutẽ alioꝝ
iſta dñs tam diligenter requirebat: vt alij ſimi-
liter ſtuderent bone fidei eſſe: ⁊ diceretur de
eis. Filia fides tua te ſaluã fecit. in eo enim
qđ credidiſti ſalua facta es. Vocatur aũt iſta X
mulier ematroſa greco nomine: veniens ab
actu nomen eius. Siquidem ſanguis gre-
ce emat dicitur: ⁊ inde ematroſa diriuatiuũ
id eſt ſanguinaria. Jn octauo vero loco ſa-
natur propter octauum diem reſurrectionis,
quam omnis eccleſia gentium veneratur.
[Et ſalua facta eſt mulier ex illa hora].
Quicunq bona fide ſtuduerit eſſe erga de-
um, filius dei erit: ⁊ ſecundum fidem ipſi-
us fiet ei. Eccleſia quoq ex gentibus ex q̃
in deum credidit: ſaluari cepit, ⁊ mente et
corpore. [Et cum veniſſet Jeſus in domũ
principis, et vidiſſet tybicines]. Tybicines Y
diriuatiuũ eſt a tybia: ⁊ tybia dicta a tybijs
hynnulorum: de quibus cepti ſunt primũ
fieri in Frigia: modo vero et de Eruibus fi-
unt, ⁊ de metallis. Adhibebantur aũt antiquꝰ
funeribus mortuoꝝ: nunc itineribꝰ pncipũ
ſonus autem qui fit ab ipſo, tybicen dicitur

quaſi tybie cantus. [Turbā tumultuantē] Quia vnica erat prī ꝛ matri/plorabant familie/quam ſperauerant hr̄e dominā poſt dn̄oꝝ abceſſuꝫ. Synagoga adhuc iacꝫ mortua ꝛ fiunt in domo eius tumultus iudeoꝝ ꝛ tybicines: planctus/quos agunt inutilr̄ in ſabbatis. Quia nondum venit Jheſus ad eos. [Dicebat recedite]. Quia cū venerit ad eam dn̄s Jeſus/recedent tumultus doctrine eoꝝ/ꝛ planctus irratiōabiles. [Nō eſt mortua puella/ſed dormit]. Illis mortua erat: ſed dormiebat/q̄ꝛ tam cito eam excitare poterat. Vn̄ mos obtinuit apud criſtianos/vt mortui eorum qui in bona confeſſione diſceſſerunt/nō mortui ſed dormiētes vocētur: ꝛ monumēta eoꝝ nō monumēta: ſed κιμεφι pia / id eſt dormitoria grece vocentur. Sinagoga quoqꝫ iudeoꝝ vobis mortua videtur: ſed deus eā reſuſcitabit per teſtes ſuos fideles Enoch ꝛ Heliā. [Et deridebant eum]. Quia potētiam loquentis necdum cognoſcebāt. [Et cum eiecta eſſet turba/intrauit ꝛ tenuit manū eius]. Qui v̄ba dn̄i irridere quam credere maluerunt/eiiciūtur/ꝛ nō merent̄ reſuſcitantē videre. Synagoga quoqꝫ niſi a ſe habuerit multitudines que intrinſecus iacet mortua: nō reſurget. [Et intrauit ꝛ tenuit manū eius: ꝛ ſurrexit puella]. Niſi tenuerit dn̄s/ꝛ mundauerit manus iudeoꝝ que ſanguine plene ſunt ſynagoga nō ſurget. [Et exījt fama hec in vniuerſam terrā illam]. In alijs euangeliſtꝫ dicitur q̄ preceperit ne cui diceret. Exēplū ſuis prebens/ſi quid boni faciunt: nō curēt hoc ad fauorem predicare in populis/ꝓpter cenodoxiam. Dicitur quoqꝫ in alio euāgeliſta/q̄ iuſſerit illi dari manducare: vicꝫ ad demonſtrandam eius ſanitatē ꝛ reſurrectio-
2 nem. ¶ Tres mortuos reſuſcitatos in euāgelio a domino legimus: ſed nō ab re ē: q̄ nō amplius vl̄ minus quā de ſolis tribꝰ ibi narratur. Legimꝰ eñ in alijs libris/q̄ plures reſuſcitauit: ꝛ credimꝰ q̄ꝛ ita eſt. Sꝫ tm̄ nō placuit euāgeliſtis de pluribꝰ narrare/ordināte ſpū̄ſctō quia in eis locutus eſt ꝓpter myſteriū ſacramentū. Igit̄ tres mortui ī corpore/ſignificant tres mortuos in aīa: q̄a anima que peccat moritur/iuxta ꝓphete dictum. Anima q̄ peccauerit ipſa morief̄: tres ergo mortui/tria genera hominū peccatorū ſunt. Eſt peccator qui peccat criminali peccato/ꝛ moritur in conſpectu domini anima eius ꝛ q̄ꝛ non habet in conſuetudine ipſum peccatum/veretur iram dei: ꝛ timet futuraꝫ diſcuſſionem. Iſtum ſ̄cat filia archiſynagogi que adhuc in domo erat: q̄n a domino reſuſcitata eſt. Similiter ꝛ iſte peccator ī cubili cordis ſui tegit adhuc peccatum ſuum: ꝛ non eſt multis cognitum de eo: propterea quaſi leuior eſt eius reſuſcitatio/q̄ꝛ ſi peccauit/non ad multos exemplū malū protulit: neqꝫ frequentare ſtuduit. Alius mortuus a domino reſuſcitatus eſt filius vidue: ꝛ nō iam in domo/ſed in platea ꝛ porta ciuitatꝭ a domino vite reductꝰ eſt. Et iſte ſignificat hominem peccatorem letali crimine frequēter animam ſuam occidentem/ꝛ ad multoꝝ noticiam propalantem. Quem etiam dn̄s reſuſcitabit/ſi frequens ꝛ multimoda fuerit pro eo ad dominum iuſtorum oratio. Ter- 2
tium reſuſcitauit/defunctum Lazarum: de quo ſcriptum eſt quod feteret. Et hic ergo ſ̄cat miſerrimū peccatorē/criminū enormitate grauatū: qui nō ſolū ad multos propalauit nequicias ſuas: ſed etiam odio eſt oīnibus pro odore fetoris ſui/vcꝫ male fame: q̄ꝛ ſicut eſt odor bonus fame bone ſic odor malus fame male. Et hic ergo ſi lachrīe ꝛ p̄ces aſſidue fuſe fuerint iuſtorum/reſuſcitabitur. His ergo exemplis omnes nos qui peccatores ſumꝰ veniam peccatorum noſtrorum ſperare poſſumus/ſi digne ꝛ inſtanter p ieiunia ꝛ elemoſynas: atqꝫ lachrimarū orationes mala que fecimus punimus/ꝛ vlterius ad vomitū peccati non reuertimur/ q̄d deꝰ nobis ꝛ oīnibꝫ penitere volentibꝫ concedat ꝑfecte agere.

¶ De duobus cecis illuminatis. C. xxiiij

Et tranſeunte inde Jeſu ſecuti ſunt eum duo ceci clamantes et dicētes]. Iſti ceci ſignificant duos po-

pulos iudaicū ꝛ gentilem. Qui ceci erant
qū dn̄s interiorib⁹ oculis coꝝ obcecatis Je
richo veniebat. Per iericho mōꝫ ſiue incar
natio eius deſignatur: qꝛ Jericho interpre
tatur luna/ꝛ per lunā defectus ſiue incarna
tio noſtri redemptoris. [Miſerere nr̄i fili
Dauid]. Niſi eīn crediderint qḋ ꝛ fili⁹ ho
minis ex progenie Dauid/non recipiēt lu
mē ſpiritale. [Cum aūt veniſſet domū acceſ-
ſerunt ad eū ceci]. Qꝛ cū aſcendit in celum
illuminauit oculos cordꝫ p apoſtolos. [Qui
bꝫ dixit. Creditis qꝛ poſſum hoc facere vo-
bis? Dicunt ei vtiꝗ domi'e] . Et doctores
qū illuminant paganos interiorib⁹ oculis/
interrogant eos. Credis in deū prēm omni
potentē ꝛ in Jeſum. ꝛc. [Tunc tetigit eorū
oculos dicens. Scḋm fidem vr̄am fiet vo-
bis]. Qꝛ niſi qͥs corde crediderit: ꝛ ore cō-
feſſus fuerit/remiſſionē pctōꝝ nō cōſequet̄
[Et apti ſunt oculi coꝝ]. Qꝛ ſi crediderit:
etiā ſi non pōt intellgere myſteriū trinitatis
perueniet p credulitatē ad intelligentiā ꝟbi
[Et cōminatus eſt eis Jeſus dicens. Vide
te ne qͥs ſciat]. Propter exemplū diſcipulo-
rū ſuoꝝ ꝙ ſuperius diximus.

¶ De demoniaco curato. Ca. xxv.

EGreſſis autē il
lis/ecce obtulerūt ei hominē
mutū demoniū hn̄tē] Sicut
inuenimus in alijs euāgeli-
ſtꝫ tria gn̄alia ſigna in iſto
hoīe facta ſunt. Erat mut⁹/ſurd⁹/ demonio
plenus. Siqͥdē in greca lingua in q̄ euāge
lia ſcripta fuerūt/ ſunt multe differētie q̄ nō
ſunt apḋ nos. Preſtim h̄ nomē qḋ ē Alla-
los ἄλλαλος grece ſolūmō mutus dicit̄/
Cophos κωφος quidē/ ꝛ mutus ꝛ ſurdus
dicit̄. Et btūs Grego. dr̄/qꝛ oīs mutus na
turaliter ſurdus ē. Jdcirco tm̄ duas infirmi
tates euāgeliſte dixerīt: vt ibi intelligat̄ ſur-
ditas. Enimuero a demonio liberat̄: ꝛ a dua
bus infirmitatibus: ꝛ eiecto demone locu-
tus eſt mutus/ꝛ mirate ſunt turbe. Turbe
que minus erudite videbantur/ad mirabā-
tur ſemper doctrinam domini. Phariſei au
tem ꝛ ſaducei detrahebant/vel in malā par-
tem conuertebant propter inuidiam: quia
dolebant pro doctrina domini: quia cri[ſt]us
a turbis ꝛ ſanctior ꝛ ſapientior credebatur.
Sic deniꝗ Salomon dicit. Qui addit ſci
entiam/addit dolorem. Quicunꝗ ſcientiā
habet ſi non habet charitatem ꝛ humilita-
tem/ſtatim habet ſuperbiam. Et hoc eſt qḋ
dicit/ꝙ in multa ſcientia/ſi deſit charitas et
humilitas ſtatim habet ſuperbiam. Et hoc
eſt quod dicit/ quod in multa ſcientia/ſi de
ſit caritas ꝛ humilitas multa ſit indignatio
Quapropter hoc erat in phariſeis/qui dice
bant[. Jn principe demoniorum eijcit de-
monia[. Principem demoniorum iudei Be
elzebub appellabant. Sicut idolum primū
in hoc mundo vocatum eſt Bel: ſic etiam lu
ciferum illum qui in dyabolum conuerſus ē
primum angelum de ipſius nomine voca-
bant. Fuit preſertim Bel filius Nini pri-
mi regis Aſſiriorum in mundo/qui etiā Be
lus latine dicitur. De quo nomine compo
ſuerūt iudei iſtud nomē Beelzebub/.i. Bel
vel Baal muſcarum/hoc eſt habens muſ-
cas. Jn deriſionem ſic vocabant deum pa-
ganorum/ꝛ principem dyaboli: qui alio no-
mine Reſep vocatur apud eos. Dicunt āꝫ
quod ipſe ſit/qui eiecit Adam de Paradiſo
De Bel in Daniele legimus/quem Babo
lonij colebāt/ quē Daniel deſtruxit. Por
ro mentiebant̄/quia quaſi placato dyabolo
dominus vt videretur facere virtutes preca
retur illum de illo quem tenebat/ſꝫ hoc nuſ
q̄ꝫ factū legimus. Ceterum dominus oſten
dit ſicut in alio euangeliſta refert̄/quod om
ne regnū in ſeipſo diuiſum ſtare non poteſt
qꝛ ſicut in iſto terreno regno/ſi diuiſum fue
rit deperit ꝛ adnihilatur. ſic etiam inter dya
bolos/ſi vnus alium eijcit de loco ſuo/ non
pōt ſtare regnū Sathane. Plenius autem
in alijs euangeliſtis hoc exponitur/q̄ Ma
theus parum tetigit/ſed ſequamur ſequen-
tia eius/quem ad dilucidādū ſuſcepimus
[Et circūibat iheſus ciuitates omnes/ꝛ ca
ſtella docens in ſynagogis coꝝ]. Oſtendit
intētionē dn̄i erga ſalutē nr̄am/ cū dicit: qꝛ
circūibat oēs ciuitates. Et nō tantū ciuita

tes: ſed ʒ caſtella ʒ ſynagogas: id eſt cōgre-
gationes eoꝝ. Addidit docens ʒ predicans
ʒ curans omnem languorē. vicʒ aīaꝝ. Quā
ſicut languet corpꝰ: ſimiliter languet anima
torpens in preceptis dei [Et oēm infirmita
tem in populo]. Infirmitatē ad corpora ꝑ-
tinet. Poteſt aūt ſubauditionē hr̄e bonoꝝ:
qꝫ non omnes infirmos ſanabat: ſed eos
ꝗs dignos ʒ bonos ꝓuidebat: ſicut legimꝰ
de his q̄ in piſcina bethſaida iacebāt: ꝙ de
multis vnū elegerit quem ſanauerit. Ad
ſpecies eſt ſynedoche: que ꝓpria eſt ſcripture
diuine: cū a toto pars intelligit. [Videns
aūt turbas miſertus eſt eis]. vicʒ ʒ in doc-
trina ſua: vt doceret eos viam vite: In cibo
quoꝫ terreno ſaturans quinqꝫ milia de qn
qꝫ panibꝫ. Qꝫ Matheus preuidens alios
narraturos ipē preterijt. [Qꝛ erant vexati
a dyabolis idoliſqꝫ: ʒ iacētes ſicut oues nō
hn̄tes paſtorem]. Iacentes dicit in peccatꝭ
quamuis eſſent oues. Et hic a toto pars in
telligit: quia non omnes futuri erant oues
fore. Negligentiam ſacerdotū demōſtrat cū
dicit: nō hn̄tes paſtoreʒ: qꝛ deus preceperat
vt ſacerdotes legem adnunciarent pplo: et
preirent eos exemplo boni operis. Qꝫ ad
huc dn̄t ſimiliter facere reges ʒ omnes ſacer
dotes/ tam epiſcopi quā ʒ pſbyteri: qꝛ prop-
terea deus eos populis prefecit. Rex enim
a regendo dicit. Si bene non regit ʒ defen
dit/ nō rex ſed tyrannus vocat: Qꝫ Salo
mon eruditꝰ a pr̄e intelligens/ adhuc petijt
deum augere ſibi ſapientiam ad gubernādū
A pplm. Epiſcopi quoqꝫ inſpectores greco no
mine vocantur/ ſiue ſuꝑintendētes: ſcʒ in ſi
militudine paſtorum circūſpicere dn̄t/ ne de
aliqua parte nociua beſtia ſuū gregē conta-
minet/ vel cōturbet: Legant Hiezechielem
q̄ paſtores dicunt: audiant tn̄ nihilominus
q̄d dic dn̄s adiungat. [Tunc dicit diſcipul
ſuis. Meſſis q̄dē multa/ opārij aūt pauci].
Metaphora eſt hic/ ʒ ſpecies metaphore al
legoria: ꝑ meſſem populū volens intelligi/
ꝑ operarios predicatores. Totus mundus
erat in errore/ quando apl̄i ceperunt predi-
care. Niſi vero virtus diuina fuiſſet: quo-
modo per duodecim homines totus mun-
dꝰ reliquiſſet errores ſuos? Rogate domi-
nū Meſſis vt eijciat operarios in meſſeʒ ſu
am. Iſtam meſſem patriarche ʒ ꝓphete ſemi
nauerūt: ſed apoſtoli maturuerūt eā ꝑ ſuas
predicationes. Patriarche ʒ ꝓphete ſemina
uerunt in lachrimis: ʒ iſti meſſuerūt i gau
dio: qm̄ iſtis iam erat aperta ianua regni ce
lorum/ que illis clauſa fuit.

¶ De. xij. apoſtolis ad predicandū miſſis.
Capitulum. xvi.

Et conuocatis
duodecim diſcipulis ſuis/
dedit illis poteſtatē ſpiritu
um īmundoꝝ]. Referunt
euāgeliſte ꝙ aſcendens in
montē vocauit ad ſe quos
voluit/ hoc eſt elegit eos ex pluribꝫ: ʒ ordia-
uit eos apoſtolos. Breuiter euāgeliſte ꝯpre
hēderunt hoc: ſed ſeptē gradꝰ/ quos recto-
res eccleſie hn̄t/ ibi tunc acceperūt. Nā in-
mūdos ſpūs eijcere/ exorciſtaꝝ ē: ꝟtutes diſ
cretōnū hr̄e/ oſtiarioꝝ ē: infirmos curare/ dia
conoꝝ ē ʒ pſbyteroꝝ. De q̄bꝫ ꝑcipit/ vt itro B
ducant ad īfirmos/ ʒ vngāt eos. Apl̄i autē
grece. Latine miſſi dicunt: vn̄ diriuat apo-
ſtolicꝰ. Nec eq̄dē poterat eos ordinare ep̄os
ſiue apoſtolos/ niſi alios an̄ gradꝰ ꝯcederet
ʒ ꝑ iſto facto apoſtoli ſt̄ nominati. Sciēdū
ꝟo/ qꝛ is q̄ ꝑmū fecit Moyſen apl̄m/ qn̄ mi
ſit eū ad liberationē filioꝝ iſrahel: ipē fecit ʒ
hos apl̄os: ʒ q̄ tūc elegerat. xij. tribꝫ: ipē vo
luit hr̄e. xij. diſcipulos/ vt daret intelligi qꝛ
ipſius annꝰ cōſtās. xij. mēſibꝫ: ac dies cū. xij
horis ſimiliter ʒ nox. Quinetiā iſte nume C
rus apud arithmeticos celeber habet: quia
ʒ omnes perfectos ʒ ſacratos numeros in
ſe habet: ʒ reſolutus non ſolum non minuit
ſed etiā auget. Vn̄ ʒ libram duodecim vn-
cijs ꝯſtare fecerunt. Duodecī quoqꝫ ſigna
ꝑncipalia in aſtris extulerunt. Ter eīn̄ q̄ter
ni duodecim faciunt: ʒ ter quaterni ad pre-
dicandū ſunt miſſi apoſtoli: vt ꝑ vniuerſas
q̄drati orbꝭ plagas/ baptiſarēt gētes. In no
mie pr̄is ʒ filij ʒ ſpūſci. In q̄ etiā ſacramēto
filij iſrahel ſic viſi ſt̄ caſtrametari/ vt ex omi
ꝑte tres tribꝫ cēnt. Et hieruſalē celeſtis duo

decim portas hīc deſcribitur. tres ab orien
te/tres ab occidente/tres a meridie/ ⁊ tres
ab aquilone. In quo figuraliter oſtenditur
quomodo de omnibus gentibꝫ egreſſura ē
eccleſia/⁊ iam ordinatio apoſtolorum ī duo
decimo loco ſignoꝝ/quibꝫ dedit poteſtatem
vt curarent languores ⁊ infirmitates corpo
rū. Sed magna diſtantia eſt inter dantem
⁊ accipientem. Qꝛ dn̄s qui dabat dicebat:
tibi dico ſurge: illi dicebant. In nomine Je
ſu ſurge. Duodecim apoſtolorum nomina
hec ſunt. Catalagus apoſtolorum deſcribit
vt nullus ſub nomine eorum poſſet aliqueꝫ
decipere. vt dignitās ⁊ auctoritas commen
D det. ¶ Primus Symon q̄ dicitur Petrus
⁊ Andreas frater eius. Simon aūt ant. vo
cationem vocatus eſt. quod interpretat obe
diens. Cum a fratre Andrea adductus eſt
ad dn̄m. Petrus ei nomē impoſitū eſt a do
mino/a firmitate fidei/idem eſt cephas. Sꝫ
Petrꝰ grece ⁊ latine/cephas ſyriace: grece
etiam cephas caput dicitur/eo quod caput
eccleſie ſit conſtitutus. Noſtis autem ⁊ lo
cum natiuitatis/⁊ virtutes eius que in euā
gelio ⁊ actus apoſtoloꝝ narrant. Primum
in Capadocia predicauit: deinde ſub clau
dio Italiā venit/⁊ vigintiquinqꝫ annis pō
tificatū in Roma tenuit. non tamen vel qn
qꝫ pedes de terra ibi in pōtate habuit. Tri
geſimo ſexto anno poſt paſſionem domini
deorſum crucifixus migrauit ad dn̄m. Se
pultꝰ eſt ad orientalem plagam ſecꝰ viā triū
phalem/que alio nomine dicit catacumbas
de quo loco cū a grecis corpora tollerent no
cte/ ſuccurrit om̄is pp̄ls romanus ⁊ cōpre
henderūt eos: ſepelierūtqꝫ in alio loco citra
partem tyberim in loco q̄ lauigana dicitur:
E et Paulū in via hoſtēſi. ¶ Andreas grecū
nomen eſt: ⁊ interpretatur virilis eſt/ id ē a
virilitate/ apo tu andros. ἀπο του ανδρος
Uir grece ⁊ andros ⁊ anir dicitur q̄ rectiſſi
me vocatꝰ eſt andreas. Qui poſt diſcipula
tū ſancti Johannis dn̄i veſtigia viriliter eſt
ſecutꝰ: ⁊ viriliter crucem aſcendit: ſicut liber
paſſionis eiꝰ oſtendit. Predicauit in Acha
ia/occiſus in patras/vbi ⁊ ſepultꝰ fuit: ſed
Conſtantino deferente/in Conſtantinopo

li iacet. Hebrayce vero decorꝰ dicit Andre
as/ſiue reſpōdēs. ¶ Jacobo Zebedei ⁊ Jo F
hannes frater eiꝰ/a patre cognominatꝰ/int
pretatur ſupplantator: quia cū ad latinitatē
venit eiꝰ nomen/additū eſt in fine ſicut ſolet
fieri in barbaris nominibꝫ cū in noſtraꝫ lin
guam veniūt. Miſit epiſtolam/que canoni
ca dicit/ad diſpſos pro criſti nomine. Ab
Herode tetrarcha occiſus: ſepultus eſt in
Achaia marmarica. Johannes interpretat
gratia dei que requieuit in eo pluſquam in
ceteris apoſtolis. Predicauit in grecia/vt ſi
cut ipſe ſapientior ceteris fuit/ſic mitteretur
ad ſapientiorem gentem. Sub traiano req̄e
uit in epheſo: ſed nunc corpus eius non in
uenitur in terra/⁊ apertū eſt ſarchofagū in
quo iacuit: ſed vacuū eſt. Ignorant aūt q̄d
de eo ſit factū: quia ab homine non fuit ab
latū. Uocati ſunt deniqꝫ ambo iſti fratres
banarges/id eſt filij tonitrui. Quia illam
vocem in monte vtriqꝫ audierunt. hic eſt fi
lius meꝰ. ¶ Philippus ⁊ Bartholomeus. G
Philippus os lampadis interpretatur/⁊ rec
te quia ſtatim vt dn̄m agnouit/ſuo fratri ad
nunciare curauit dicens. Quem ſcripſit
Moyſes inuenimꝰ Meſſiam. In galicia p̄
dicauit. in Gerapoli vrbe lapidatꝰ ⁊ crucifi
xus/ibi ⁊ ſepultꝰ eſt. Fuit aūt ⁊ alius Phi
lippus dyaconꝰ/q̄ predicauit in Samaria:
vbi poſtea venit btūs Petrus ⁊ Joannes
ad confirmandos eos q̄ crediderant. Si ei
Philippus apoſtolus fuiſſet/potuiſſet tra
dere ſpm̄ ſctm̄. Quod qꝛ non potuit/appa
ret qꝛ non fuit apoſtolus. Bartholomeꝰ in H
terpretatur filius ſuſpendentis aquas/p eo
qꝛ ad predicationem ſuam corda audientiuꝫ
ad ſuperna accendit. Indis predicauit/ī Al
bana vrbe a barbaris viuus excoriatus eſt
⁊ ibi ſeplꝰ. ¶ Thomas abyſſꝰ dicit: cogno I
mento didimus/qđ grece geminus dicitur.
Quidam volunt dicere ſimilis: qꝛ ſilis cri
ſto fuerit: non eſt tamen verum: ſed qui ge
minus naſcitur/ſemper ſimilis eſt illi/cum
quo naſcitur. Predicauit perſis: in calami
na cum lanceis occiſus ⁊ ibi ſepultꝰ ē. Ma
theꝰ publicanꝰ. ¶ Matheꝰ in hebreo do K
natus dicitur. Digne/qui datus fuit ad cō

ſcribendū euangeliū. Alij euangeliſte Ma-
theū primū ante Thomā poſuerunt: et pu-
blicani nomen ſiluerūt. ipſe quidem ſe pre-
poſterauit / ⁊ publicanū ſe fuiſſe cōfeſſus eſt
iuxta illud ſapientis. iuſtus in primordio ac
cuſator eſt ſui: fuit aūt de tribu leui / vnde le
ui cognomen ſortit⁹ eſt. Primū in Judea
euangeliū ſuū hebrayce ſcripſit: poſt ī Ma
cedonia ꝑdicauit: in Perſida interfect⁹ / ibi
L requieſcit. ¶ Jacobo Alphei. Alphe⁹ dicit
a patre: ⁊ a patre hoc nomen ſortit⁹ eſt. Eſt
aūt is qui frat domini dict⁹ eſt: q̇ cogno-
minat⁹ ē iuſt⁹: ort⁹ de tribu Juda dict⁹ fra
ter dñi / qꝛ nepos fuit ſancte Marie ex ſorore
ſua: De tēplo precipitat⁹ / ⁊ conto ꝑcuſſus
M mortu⁹ eſt: ibiqꝫ ſepultus. ¶ Judas iſti⁹ Ja
cobi frater confeſſor interpretatur: ⁊ fuit tri
nomi⁹ / Thade⁹ ⁊ Lebeus vocat⁹: ipſe eſt
quem ad Abgarum regem miſſum eccleſia-
ſtica narrat hiſtoria ī Hirata vrbe occiſus ⁊
ſepultus iacet. ¶ Symon canane⁹ a loco ſic
N vocat⁹: qui alio nomine zelotis dicitur: q̇a
cana zelus interpretatur / vbi dominus de
aqua vinū fecit. ¶ Judas ſcarioth de tribu
Jſachar / a loco ſcarioth vocatus: vel ab ipſa
tribu ex q̄ ortus eſt / futuro vaticinio ſic vo
catus q̇ mercedem erat accepturus pro per
ditione magiſtri. Scarioth ⁊ Jſachar mer-
ces interpretat̄. [Hos duodeciꝫ miſit Jhe
ſus precipiens eis ⁊ dicēs]. hos duodecim
ordinauit apoſtolos / ⁊ miſit dominus an̄ fa
ciem ſuam in omnem locum in quo erat ipſe
venturus. [Miſit vero cū eis ⁊ ſeptuagita
alios / nō tn̄ ordinauit in aliquo gradu: niſi
tm̄ poteſtatē eis dedit curandi infirmos / et
eijciendi demones quamdiu diſcipuli illi⁹
eſſent. Tn̄ poſtea dereliq̄rūt eū / etiā cū illo n̄
ambulabāt.] Et iudas apoſtolus fuit / ⁊ vir
tutes in nomine ei⁹ fecit: qꝛ ſic dixerūt qn̄
reuerſi ſunt. Domine / etiā in nomie tuo de
monia ſubijciunt nobis. Ob hoc q̇ recipit
iuſtū in nomine iuſti / mercedem iuſti accipi-
et. Quicūqꝫ alicui bn̄ facit: qꝛ ſeruū dei illū
eſtimat talē mercedē a dño recipiet / q̄ſi ille
talis fuerit qualeſ[illegible]edidit: qꝛ ꝑ nomie dei
fecit. [Et dixit eis. Jn viam gentiū ne abie-
ritis]. Ne ſcandalizent iudei ſi gentib⁹ ꝑdi-
caret an̄ ipſos: ꝓcepit vt an̄ offerrent eis ver
bū diuinū: ⁊ hoc an̄ reſurrectionē. Poſt de
niqꝫ cū repulerūt ⁊ crucifixerūt eū dixit. [Jte
docete oēs gentes: ⁊ in ciuitates Sama
ritanoꝝ ne intraueritis.] Samaritani vide O
bant nec iudei eſſe / nec gentes. Judei non
erant: qꝛ de progenie Abrahā non erāt. Gē
tes videbant non eſſe: qꝛ circūciſi erāt / ⁊ iu
daicam legeꝫ habebant ob hoc ſpecialit̄ pre
cepit de eis. [Jte poti⁹ ad oues ꝑditas do-
mus Jſrahel]. Oues appellant̄ ſcd̄m pſal-
miſtā. q̇ regis Jſrael intende: q̇ deducis tā
quam oues Joſeph. Perditas eas oues di
cit / ſubaudit̄ a dyabolo pro peccatis. [Eun-
tes aūt predicate dicentes / q̄ appropinqua-
bit regnū celoꝝ]. Hoc ipſe primitus ꝑdica-
uit. ⁊ hoc ante oīa ⁊ ſuꝑ omia predicandū
eſt: qꝛ adit⁹ q̇ nobis interclūſus fuerat ꝑ A-
dam / apertus eſt: feſtinent oēs ingredi in
vitam eternam ꝑ bona opa. [Et vt vobis
credat̄ / infirmos curate]. Jnfirmos ⁊ cor-
pore ⁊ anio. [Mortuos ſuſcitate]. ⁊ mortu
os in anima: quia cum peccat anima morit̄
Et corpore mortuos: vt per vnū mortuū cor
pore / reuiueſcant in anima multi: [Lepro-
ſos mundate] Sicut ſunt leproſi corpore /
ſic ſunt ⁊ anima leproſi varijs peccatis in-
uoluti. Et ſimili modo horridi in cōſpectu
dei: ſicut iſte in cōſpectu hoim. [Demones
eijcite]. Et de eis in quib⁹ apte nominat̄
⁊ q̇b⁹ occulte animo ꝑſident. Demones dic P
ti grece quaſi demue / id eſt periti ac rez ſciū
Preſciunt eīn̄ futura m̄lta / partiꝫ ſubtilioꝝ
ſenſus acumine / ꝑtim experientia lōgiſſime
vite / partim per dei iuſſum / angelica reuela-
tione / corpoꝝ creoꝝ natura vigente. [Gra-
tis accepiſtis / gratis date]. Sine precio a
me accepiſtis / ſine precio terreno impendite
ipſam doctrinā: ne ꝑ ſola cupiditate putēt
vos predicare. [Nolite poſſidere aurū / neqꝫ
argentū]. Jn fine dicit quare nō ſit neceſſa-
riū dicēs. [Dign⁹ ē oparius cibo ſuo /] veꝫ
ab his accipe q̇b⁹ ꝑdicat victū ⁊ veſtitū [Ne
qꝫ pecuniā in zonis vr̄is]. Qd̄ duob⁹ mo-
dis intelligi dꝫ: vt neqꝫ ꝓ ornamēto aurum
⁊ gēmas in zonis ſuis ponerēt: neqꝫ ſacel-
los cū denarijs ad zonas alligarēt. Pecu-

nia/denarios de ere dicit/vnde tunc nego-
tiabatur. Unde Petrus cum Johanne di-
xit ad claudum. Argentū ⁊ aurū non eſt me
cum. [Non peram in via]. Pera paſtoralis
eſt ſacculus ad portandū panem. Uñ de da-
uid dicitur. Tulit peram paſtoralem/quam
ſemꝑ ſecū habere conſueuerat. [Neqꝫ duas
tunicas]. Unam tunicam dicit ſicut incede
bat veſtitus: ne ex alijs veſtiti/alia ſibi fu-
turo meīn ſeruarent: cū ex illa poteſtate poſ
ſent accipere. [Neqꝫ calceamenta]. Et mar-
cus di.ť/ꝙ calceari eos ſcandalijs preceperit
In calceamentis ſpiritualiū eſt intelligendū
vt verbū euangelicū non occultarent: nec eti
am in terrenis commodis inniterenť: vel fu
ſcarent pro terrenis rebꝫ predicationē euan
gelicā. [Neqꝫ ꝟgam]. Et Marcꝰ dič virgā
portandā. Sed Matheus dicit de virga ſil
ueſtri ⁊ corporea. Marcꝰ ꝑ virgam poteſta-
tē euangelice predicatiōis vult itelligi. In
virga poteſtas predicationis intelligiť vt q̇
voluerit viuere de euangelio/qꝛ illū adnun-
tiat/faciat: qui noluerit/ſit in eius poteſtate
Uñ ⁊ Paulus. Nunquid non habemus
poteſtatem de euangelio viuere ſed non ſu
mus: vſi hac poteſtate. Sunt eñ quedam
que deus ꝑcepit/que q̇ dimiſerit: reatꝰ pe-
nam exſoluet: quedā vero q̄ cōceſſit/ q̄ ⁊ di-
mittere poſſumꝰ ⁊ facere licet. [Dignus eſt
operarius cibo ſuo]. Hoc in loco Paulus
accipit/quod dicit. Sic dominus ordina-
uit/vt q̇ euangeliū adnunciant/de euangelio
viuant. [In quācūqꝫ aūt ciuitatē aut in ca-
ſtellū intraueritis/interrogate q̇s in ea dig-
nus ſit: ⁊ ibi manete]. Mōs dñs/mundos
vult habere diſcipulos: qꝛ cū ſctō ſctūs effi
ciꝑ'ōr/⁊ cū ꝑuerſo ꝑuerſus. Nec vult de do
mo ī domū hoſpitari predicatorē/ne corrū-
pant bonos mores colloquia mala. [Intrā
tes aūt in domū/ſalutate eaꝫ dicētes]. Per
domū habitatores debemꝰ intelligere/ꝙ nō
ſolum hoſpiti q̇ fama bona a nobis eligiť/
bñdicere debeamus: vñ retro dixerat/ quis
in ea dignus ſit/id eſt bñdictionem accipere
vel ꝟba vite vberius audire: ſed etiā omni-
bus hominibꝫ pacem debemus imprecari.
Et ipſe inſinuat q̇d dicere debeamus/inquit
[Pax huic domui]. Et ex iſto precepto dñi
⁊ ex romanoꝝ ꝑcepto ſalutare debemꝰ chri
ſtianos: qꝛ ſic fuit conſuetudo apud antiq̇s
nr̄os. Qđ hebrayce ⁊ ſyriace S. alamalech
dicitur: grece chere: latine aue. Sed ex ma
la conſuetudine ⁊ doctrina adoleuit apđ pa
latinos/vt nullus comparē ſuū obuiantem
imprecef. Legāt libꝝ regū/ibi inuenięt he-
breos reges ita feciſſe. Et romani ſilr/ita vt
non ſolū hoies inter ſe: ſed ꝑ aues etiā impe
ratores ſalutatos. Uñ eſt illud pſitaci: a vo
bis alioꝝ nomina diſcam/hoc didici per me
Chere ceſar. q̇d noceret hoi qñ obuiat forſi
tan electo dei/ſi diceret ille illi: ſaluet te dñs
Heliſeus eñ ꝑpheta vnū ꝟbum iratꝰ dixit
pueris/⁊ quadraginta duo ex eis perierunt
Si bonū ꝟbū dixiſſet/ſilr foret. [Et ſi q̇dez
fuerit domꝰ digna veniet pax vr̄a ſuꝑ eam]
Hoc eſt ſi habitatores q̇ in domo habitāt di
gni fuerint. Per ꝯtinentē hic qđ cōtinetur
oñdēs. Ueniet ſuꝑ eos qđ imprecatū fuerat
[Si aūt non fuerit digna/pax vr̄a ad vos re
uerteť]. Qꝛ ſi is cui imprecať bonū aut ꝓ q̄
opatur/non fuerit dignus accipere/dicēti vł
faciēti bonū merces manebit. [Et q̇cunqꝫ
non receperint vos: neqꝫ audierint ſmones
vr̄os/exeūtes excutite puluerē de pedibus
vr̄is in teſtimoniū illis]. Puluis excutitur
in teſtimoniū laboris ſui/ꝙ ꝑdicatio aplica
ad eos ꝑuenerit: ⁊ nec ad victū q̇dē neceſſa-
ria acceperit: ⁊ euāgeliū ſpreuerint. [Amen
dico vobis/tollerabiliꝰ erit terre Sodomo
rū in die iudicij: quā illi ciuitati]. Ob hoc
qꝛ illi nō habuerunt ad ſe miſſos predicato-
res. Hic apparet ꝙ diuerſa tormēta ſunt in
ter peccatores in inferno.

¶ De perſecutionibꝫ apoſtoloꝝ. C.xxvij.

Ecce ego mitto
vos ſicut oues in medio lu-
porum]. Lupos appellat ſcri
bas ⁊ phariſeos: ī medio nō
loco ſed odio/qꝛ cū incipieťs
apparere ſapientes ⁊ boni odient vos ſicuti
me faciunt. [Eſtote ergo prudentes ſicut ſer-
pētes: ⁊ ſimplices ſicut columbe]. Per pru
dentiam veſtram deuitate doctrinam eoruꝫ

malam: per ſimplicitatem columbe deuitate eorum mala opera. Habet ſerpens hanc aſtutiam/ vt omne ſuum corpus obijciat p̲cuſſionibus/ vt caput ſaluum faciat. Ita et nos facere debemus. Caput noſtrũ criſt9 eſt. Totum corpus dare pro criſto debem9 vt non eum negemus. Per ſimplicitatẽ columbe/ hoc eſt ſpiritusſancti qui per eam ſignificatus eſt/ ſtudeamus cum omnibus hominibus pacem habere. [Cauete autem ab hominibus]. Cauete obſeruate/ cuſtodite [Tradent enim vos in concilijs]: Tradent id eſt ad occidendum prodent: quia in me creditis. [Et in ſynagogis ſuis flagellabũt vos]. Hoc ita fuiſſe/ liber actus apoſtoloꝝ teſtatur: vbi ſcriptum eſt/ ꝙ cedis apoſtolis denunciauerunt ne vltra loquerentur in nomine Ieſu. [Et ad reges ⁊ preſides ducemini]. Preſides vocabantur a preſidendo. Conſules/ qui prouidebant prouincijs: quod fuit Pylatus/ ⁊ Albin9 in iudea. Reges Herodes ambo: ⁊ alij quos libri paſſionum eorum commemorant. Ante quos apoſtoli ducti ſunt: aliqui flagellati: aliqui occiſi. Quod autem preſides ante reges poſuit/ ſciendum ꝙ conſules qui prouincijs p̄ſidebant excellentiores erant multis regib9 ⁊ habebant in miniſterio quatuor aut quinq̃ prouincias cum regibus: vt cyrinus habuit ſyriam. [In teſtimonium illis ⁊ gentibus]. Quod intantum ingeſſiſtis eis p̄dicationem euangelicam/ vt non ſolum nõ audirent. [Cum aũt tradent vos nolite cogitare quõ aut quid loquamini. Sola voluntas vr̃a recta ſit/ ⁊ ipſam offerte deo: ſpirit9 ſanctus loquet̃ p̲ vobis qui in vobis habitabit. Dabitur enĩ vobis in illa hora q̃d loquamini. Nouit enim ſpiritusſctũs/ quid cuiq̃ neceſſarium vel oportunũ ſit ad loquẽdũ. Non enĩ vos eſtis q̃ loquimini: ſ; ſpiritus patris vr̃i qui loquit̃ in vobis]. Quãuis per fiſtulã cordis vr̃i vox audiat̃: tamẽ ſpũs erit in vobis fons bonitatis/ q̃ dabit ĩcrementũ ⁊ audaciam locutionis. [Tradet aũt fr̄ frẽm in mortẽ]. Hoc frequenter factũ eſt in p̲ſecutionib9 ꝙ fr̄ pagan9 criſtianum frẽm p̲didit ad mortẽ. [Et pr̄ filiũ]. Nõ ſolum tradidit ad mortem: ſed etiã multi occiderunt. [Et inſurgent filij in parentes: et morte eos afficient]. De hoc nulla queſtio eſt/ q̃ ſatis habemus exempla. [Et eritis omnib9 odio propter nomen meũ]. Etenĩ odiũ qđ p̲ ſaluatore infertur: hoc oẽs chriſtiani dñi optare. Qđ aũt dicit eritis odio oĩb9 ſubaudit̃ malis. Nam boni non ſolum non odient: ſed etiã amabũt ut fr̃es. [Qui autẽ p̲ſeuerauerit vſq̃ in finẽ/ hic ſalu9 erit] Nihil prodeſt bene incipere/ ſi nõ vſq̃ in finem p̲ſeuerauerit in recta fide: vel in bono opere q2 lignũ in quã partẽ ceciderit ibi manebit Hic p̲nomẽ eſt in iſto loco/ nõ aduerbium ⁊ h; ſẽſũ q̃lis ille. [Cũ aũt p̲ſequent̃ vos in ciuitate iſta/ fugite in aliã]. De preſenti miſſione loquebat̃/ vt ſi eos p̲ſequerẽt̃/ reuerterent̃ ad eũ: q2 nolebat occidi donec ipſe primus p̲ oĩb9 moreret̃. Et tñ g̃nale eſt dñi preceptũ. Qui noluerit conſumari vitã ſuam per martyriũ: det locũ perſecutori/ ⁊ eat vbi poſſit quietius deo ſeruire. Veruntamẽ quãto crudeliora ſuſtinuerit p̲ deo/ tãto beatior erit i eterno regno. [Amẽ dico vobis/ nõ conſummabitis ciuitates iſrahel donec filius hominis veniat]. De hoc dr̃/ q2 ipſe erat venturus ad predicandũ/ quo eos tunc mittebat. [Non eſt diſcipul9 ſup̲ magiſtrũ]. Hoc eſt nolite querere grandia. Me perſequunt̃ q̃ mgr̄ vr̄ ⁊ dñs ſum: quãto magis vos qui diſcipli eſtis ⁊ creatura mea. [Sufficit diſcipulo/ vt ſit ſicut mgr̄ eius. Tunc erit p̲fectus diſcipulus/ ſi mgr̄m potuerit eq̃parare. Si p̄rem familias Beelzebub vocauerũt: q̃nto magis domeſticos ſuos. Si mihi q̃ q̃ſi p̄rfamilias vobis p̄ſum/ dixerũt: in beelzebub eijcit demonia: q̃nto magis vobis peiora dicẽt.] Prfamilias aũt antiqu9 genitiu9 ẽ deſcẽdẽs a greco: ⁊ p̄rfamilias ille vocat̃/ q̃ ſue familie ſic p̄eſt/ ſicut pr̄. Quo nomine dñs recte vocat̃/ q̃ diſcipulis dixit vos amici mei feciſtis. Et p̄cepit vt p̄rẽ; ipſum inuocarẽt. Domeſticos apoſtolos appellat/ q2 ei p̲ fidẽ ⁊ op̲ationẽ domeſtici erãt [Nihil op̲tũ qđ nõ reuelabit̃: ⁊ occultũ qđ nõ ſciet̃]. De futuro iuditio dñs dr̃/ ꝙ in vltimo examĩe vniuſcuiuſq̃ volũtas ⁊ opus

manifeſtū debeat eſſe. Ac ſi dixiſſet. Veniet
temp⁹ in quo ⁊ vr̄a ꝟtus/⁊ coꝝ nequitia de
monſtrabit̄: ⁊ recipietis vos bona ꝓ bn̄fac
tis/⁊ ipſi mala ꝓ malis. Opertū aūt coop̄
tum dicit̄. [Qd̄ dico vobis in tenebris/di⸗
cite in lumine. Qd̄ audiſtis in myſterio/ap
tius predicate: qd̄ vos erudio in paruulo lo
co iudee/in toto mundo dicite. Qd̄ in aure
auditis/p̄dicate ſup̄ tecta]. In morē ꝓuin⸗
cie loquit̄/vbi ſoliti erant ſupra domos ſtan
tes p̄dicare ⁊ deſup̄ tēplo: q₂ plana erāt eo⸗
rū tecta. Qd̄ Jacobo faciebat/qn̄ iū p̄cipita
tus eſt. [Et nolite timere eos q̄ corpus occi
dunt: aīam aūt non p̄nt occidere]. Nolite ti
mere corpus tradere ꝓ criſto: q₂ quāuis poſ
ſint diſſipare corpus: tn̄ nec anime p̄nt au⸗
ferre ſuā gl̄iam: nec de corpore p̄nt facere/vt
non reſurgat in gl̄ia/quocūq₃ mō cū incēde
rint vel inquamcunq₃ aquā ꝓiecerint. [Sʒ
potius eū timete/q̄ poteſt ⁊ animā ⁊ corp⁹
ꝑdere in gehennā]. Ille timēdus eſt/q̄ ī hoc
ſeculo pōt agere que voluerit de aīa ⁊ cor⸗
pore: ⁊ mō animā mittere in penas eternas:
⁊ poſt diē iudicij mittere corpus cū aīa in
S eiſdē tormētis. Per gehennā infernū volēs
intelligi. Fuit deniq₃ vallis iuxta Hierl̄m
q̄ dicta fuit gehennon/id eſt vallis ennō: q₂
ge/hebrayco ſermone vallis dicit̄: ennō/ꝓpri
um nomē poſſeſſoris. Fuit ꝟo irrigua de ſi⸗
loa torrente/ ⁊ nemoroſa. Qn̄cunq₃ aūt po⸗
pulus Iſrahel reuertebat̄ a cultura dei/ibi
idola immolabant ⁊ diuinabant. Et tunc
comminatus eſt dn̄s locū ipſum impleturū
cadaueribꝫ mortuoꝝ/vt non vocetur tophet
id eſt pulchra: ſed poliandrū/ id eſt tumul⁹
mortuoꝝ. Hoc ꝑ hieremiā eſt dn̄s cōmina⸗
tus: ⁊ t̄pibꝫ chaldeoꝝ cōpletū eſt. Futura igi
tur ſupplicia huius loci vocabulo denotant̄
Duplicē aūt eſſe gehennā/ in q̄bꝫ peccato⸗
res cruciandi ſunt: vicʒ nimiū frigorē/⁊ ni⸗
miū calorē Job deſignat/q̄ dr̄. Ad nimium
calorē trāſeunt ab aq̄s niuiū. [Nonne duo
paſſeres aſſe veneunt]. Paſſeꝝ multa ſunt
gn̄a: alij gaudēt ad forāīna parietū: alij val
les roſcidas req̄runt: nōnulli montes appe
tunt ſqualentes. Dictus eſt aūt paſſer a par
uitate. Jubebant̄ ꝟo frequenter in veteri le
ge offerri/ꝓpter quaſdā obſ̄uatiōes ſiue pur
gationes. Dat ergo ſilitudinē ꝑ metaphorā
de re inferiori ad ſuperiorē: ⁊ eſt ſpecies pa⸗
rabole reꝝ gn̄e diſſimuliū hortantis ⁊ demō
ſtrantis. Quā ꝓuidentiā diuina pietas er⸗
ga genus humanū habeat. Ac ſi dicat apte.
Si ꝑua aīalia ⁊ vilia/q̄ hic vident̄ vendere
cū vno aſſe/abſq₃ dei voluntate in laq̄os ho⸗
minū non decidūt: q̄ntomagis vos qui ad
imaginē dei facti eſtis/dei ꝓuidentia ⁊ tuta
mine cuſtodimini? De aſſe n̄iq₃ qd̄ eſt ge⸗ C
nus ponderis id eſt ſcrupulus vn⁹ /vel nomē
numeri/diuerſo mō exponunt auctores. Di
cunt eīn arithmetici qn̄ numerant. aſſe/duo
tres: ⁊ ibi hʒ ſenſum vnū. Iteꝝ in notis a⸗
rithmeticoꝝ aſſ: /duodecim vncie dicuntur.
Pōt ergo eſſe/vt aliqn̄ chari eſſent nimium
ꝓpter illas purgationes diuerſas: q̄ fiebant
cū ipīs in tēplo dn̄i: ⁊ aliqn̄ viles. Scd̄ʒ ꝟo
illū ſenſum poteſt fieri cū aſſe: hoc eſt cū vno
denario: vl' vno ſcrupulo de ere. Scd̄ʒ aliū
ꝟo intellectū pōt fieri/vt emerent̄ duo cum
vna libra qd̄ eſt aſſe. Qz ⁊ Lucas cōcordat
ad illū dicēs. Nonne q̄nq₃ paſſeres veneūt
dypondio? qd̄ ſūt due libre/vel ſcrupuli duo
Et ſenſus euāgelic⁹ ad hoc magis cōcorda
re videt̄/quaſi dicat. Illa parua animalia tā
eꝫara ſunt/vt duo vna libra vendant̄: q₂ nul
lus ea pōt capere/niſi ꝑmittente deo. Quid
dubitatis de vobis: ꝙ aliq̄s poſſit nocere
niſi quantū a deo ꝑmiſſum eſt? Veneūt aūt
paſſiuā hʒ ſ̄cationem: ⁊ ꝓ vendunt̄ accipit̄/
cuius actiuū eſt venundo. Quod aūt dicit
nō cadet ſup̄ terrā/hoc eſt in laqueū ſiue au
cupiū alicuius ſine patris voluntate. [Veſtri
aūt capilli capitis numerati ſunt. Tanta ē
cura vr̄i corā deo: vt etiā numeꝝ capillorum
veſtroꝝ nouerit.] Scia nūeri demonſtratur
nō eiuſdē numeri ꝯſuatio. [Nolite ergo ti⸗
mere: multis paſſeribꝫ meliores eſtis vos]. H
eſt plus valetis/⁊ pl⁹ chari eſtis deo. Me⸗
lioris eīn ad taxationē ꝑtinet: meliores vero
ad ꝯparationē. [Omnis ergo q̄ cōfitebitur
me corā hoībꝫ: ꝯfitebor ⁊ ego eū corā patre
meo q̄ in celis eſt]. Cōfeſſio hic nō ſolū voce
ſʒ etiā ope intelligitur: q₂ q̄ dicit ſe noſſe de
um/⁊ mandata ei⁹ nō cuſtodit/mendax eſt

[Qui aūt negauerit me coram hominibus negabo ⁊ ego eum coraȝ patre meo]. Et hic negatio ⁊ per vocem ⁊ per opera intelligit: ⁊ non ſolum negator dei non agnoſcetur a deo in alia vita: ſed etiā ignorans deū ignorabitur a deo.

Qđ dn̄s nō venit pacē mittere ſȝ gladium.
Capitu. xxviij.

Nolite arbitrari q̄ venerim pacē mittere / ſed gladium]. Arbitrari pro eſtimare vel putare ponit. Quō eſt hoc: cum in alio loco dominus dicat. pacē relinquo vobis: ⁊ hic dicit. non veni pacem mittere. Sed ſciendū q̄ eſt pax bona / ⁊ eſt pax mala. Qñ dominus in hunc mundū venit / pacē malā mundus habebat in malo. Miſit dn̄s euangelium ſuū / ⁊ ceperunt cognoſcere q̄ non bn̄ cōcordabant adinuicē. Et miſſum eſt bellum bonū / vt rumperet pax mala. Tali mō feciſſe legit deus / cū omnis mundus q̄ tunc erāt congregauerunt ſe vt facerent turrim / p̄ quā poſſint explorare q̄d eſſet in celo: ⁊ etiā ſe defendere a diluuio ſi iterum foret: aut ab igne q̄ mundū hȝ delere. Immiſit in vna nocte diuerſitatem linguaꝝ: ⁊ ceperūt pro hac cauſa diſcordare: ⁊ dimiſerunt qđ faciebant. Hoc tenore cū mundus concordās eſſet in adorandis idolis / immiſit verbū euangelij / ⁊ ceperunt tunc diſcordare bene / qui ān vnanimes in malo erant. Gladiū aūt / dicit ſeparationem ꝟbi: q̄ ſicut gladius ſeparat qđ nō pōt re vniri / ſic ꝟbū dei ſeparauit fratreȝ a frē / p̄rēȝ a filio / ⁊ nuꝝ aduerſus ſocrū ſuā. Socrus eſt mater viri: nurus que filiū eiꝰ hȝ. [Et inimici hominis / domeſtici eiꝰ]. Ad doctrinā ptinȝ hoc totū: qđ poſtea euenit / vt pater eſſet pagan⁹ / filius criſtian⁹: vt fuit ſci celſi vel ſcti Martini p̄r: de q̄ ſcriptū eſt. felices eiꝰ actꝰ inuidebat. Silr de oibꝰ parētibꝰ legim⁹ qđ alij crediderūt / alij nō: ⁊ in hoc fuit ſeparatio. Domeſtic⁹ aūt a domo dicit / uat / ſcȝ q̄ domo ſūt aſſueti. [Qui amat p̄rē aut m̄rēȝ plus quā me / nō eſt me dign⁹]. Et hic gladi⁹ ſeꝑationis de quo dixerat. Pro iſto gladio / ſeparata ſunt multa milia ſctōꝝ a parentibꝰ ſuis: ⁊ ſic dn̄t ad huc facere oēs q̄ volunt eſſe boni: ⁊ beate viuere in alia vita. Hic dn̄t ordinē amoris diſcere: qđ ſpōſa in cantico canticorū poſtulat in ſe ordinari inquiēs. Ordinate in me charitatem. Ecce ordo: nec p̄rēm nec m̄rēm ſup deū / ſed p̄mitus deū: deiñ parētes: poſt oēs criſtiāos. Si aūt euenerit vt p̄r ⁊ m̄r nolint fieri criſtiani / vel boni: ⁊ nō poteſt vtrūq̧ in ſimul diligere: ama creatorē totis viſceribꝰ / ⁊ dimitte malos parētes. Vñ ⁊ ſuo dixit diſcipulo. Dimitte mortuos ſepelire mortuum. Super me. i. q̄ alicuius amorē meo amori p̄fert. Nō eſt me dign⁹: ſubaudit diſcipulus. [Et q̄ non accipit cruceȝ ſuā ⁊ ſequit me]. Allegoria eſt hic: p̄ crucē / mortificationē viciōꝝ volens intelligi: acſi dicat. Qui non mortificat ſe huic ſeculo / ⁊ ꝯcupiſcentijs ei⁹ ⁊ facit mandata mea (q̄ hoc eſt ſeq̄ cū) non eſt me⁹ dign⁹ diſciplꝰ. [Qui inuenit aniaȝ ſuā / ꝑdet illā]. Per aīam vita hoīs intelligit. Qui inuenit vitā ſuā oīnibꝰ voluptatibꝰ ſuis / ꝑdet illā in alia vita. Siue alio mō. Si amas animam tuam ꝑde illam ꝓ criſto. [Et q̄ ꝑdiderit aniam ſuā ꝓpter me / inueniet eā]. Hoc apparet in martyribꝰ. Q̄ nō dubitauerūt in preſenti ꝑdere anias ꝓ criſto / vt mō haberent in gloria cū ipſo deo. [Qui recipit vos / me recipit]. Q̄ p̄ceperat ſi neceſſitas eueniret / vt oēs cognatos ꝓ eo dimitterēt. auſteritatē p̄ceptoꝝ / auctoritate tēperat ꝯceſſoꝝ. [Qui vos recipit in honore ⁊ in obaudicione: ⁊ ſi de me quē vidēt parū videt: ſciat q̄ me recipit / recipit eū q̄ me miſit / id eſt p̄rēm: ⁊ me in diuinitate / ⁊ ſpm̄ ſctm̄. Qui recipit ꝓphetā in nomie ꝓphete / mercedē ꝓphete accipiet]. Dat exemplū / q̄ ſicut illi q̄ recipiebant ꝓphetas / qñ circuibat terrā iudeoꝝ docēdo, vt legimus in lib. regū). qđ ⁊ cella s illoꝝ ⁊ vtenſilia eis hēbant parata: receperūt a deo mercedē: q̄ in nomine domini fecerūt eis obſeq̄a. Vñ illa mulier recepit filiū ſuū reſuſcitatum ab Helia: ⁊ alia meruit hr̄e filiū cū eēt ſterilis. Et Micheas q̄ abſcondit centū ꝓphetas ⁊ pauit eos tp̄e ꝑſecutionis / meruit ꝓphetie ſpm̄ ⁊ ip̄e eſt

duodecimus prophetarū. Non dt aūt qd
debeat recipere mercedem de propheta vel
de iuſto: ſed mercedē ꝓphete ⁊ iuſti. Talem
videlicet mercedē/qualē ꝓpheta ⁊ iuſtus ac-
cepturi ſunt: etiā ſi homo non eſt ꝓpheta ne
ꝗ iuſtus: ⁊ venit in nomine dñi ad nos / et
nos credimus ꝙ ita ſit / ⁊ damus ei neceſſa
ria ꝓpter nomē dñi: ille mendacij penas ex-
oluet: nos ꝟo non fruſtrabimur mercede/
quā in nomine dñi largiti ſumus: qꝛ quicū
ꝗ iudam traditorē in nomine dñi ſuſceperūt
eo tpe quo dñm ſequebat/eandē mercedē ha
buerunt apud deū/quā ⁊ illi ꝗ Petrū ⁊ Jo
annē ſuſceperūt: qꝛ vnus erat tunc iudas de
illis/ad quos hec dñs loquebat. Nō eñ dꝫ
ꝯſiderari ꝑſona miſſi: ſed mittētis dñi. [Et
ꝗcunqꝫ potū dederit vni ex minimis iſtis/ca
licē aꝗ frigide tm̄ in nomīe diſcipuli/amē di
co vobis/nō ꝑdet mercedē ſuā]. Pro certo
debem⁹ credere ꝙ quicꝗd boni facim⁹ in no
mīe dñi/recipiem⁹ aut in hoc ſeclo aut i fu
turo/ſiue in ꝟbo ſiue in facto mercedē. Ve-
rūm ſi nos illū ꝯtrariū vie dñi nō cognoſci
m⁹. ceterū ſi in aliquo crimīe mortali deten
tū illū nouim⁹: ⁊ publice hoc exequit/ ⁊ nō
vult emendari caſtigationibꝫ bonoꝝ hoīm
hñdus eſt a nobis ſicut ethnicus ⁊ publi-
canus: qꝛ ſic ꝑcepit dñs/⁊ Paulus dicens
Si ꝗs frater noiat auar⁹ aut rapax/aut ali
ꝗd huiuſmōi/⁊ eſt: cū hmōi nec cybū ſume-
re. Attendendū ꝙ nō dixit ſolū ſi noiat: ſed
addidit ſi eſt: qꝛ multi dicunt/⁊ nō ſunt: ſed
de his dixit: ꝗ ⁊ dicunt publice/⁊ ſunt. At
tendendū ꝙ dixit/ex minimis iſtis/hoc eſt
meis ꝗ minimi ſunt/ꝗ ſūt humiles ſpū. Nā
Marcus dt/in noīe meo qꝛ criſti eſtis. [Et
factū eſt cū ꝯſumaſſet ieſus/ꝑcipiēs. xij. di-
ſciplis ſuis]. Cū ꝯſumaſſet/ad ꝑfectionē ꝑ-
duxiſſet. Aliud deniqꝫ eſt qñ dicimus ꝯſū
mat⁹ eſt ignis vel cibus/aliud cū dicimus
ꝯſumatus eſt ſmo docentis. Ibi finis acci
pit: hic ꝑfectio demōſtrat. Precipiens duo
decim: aliud ſeparatim ꝑcepit duodecim/et
aliud duodecī ⁊ ſeptuaginta duobꝫ ſimul:
duodecim ſecretiora/ſeptuaginta duobꝫ cō-
munia. [Cū habuit ꝑfectā ordinationem ⁊
doctrinā duodecim: tranſijt inde/vt doceret
in ciuitatibꝫ eoꝝ]. Inde qd dt/de mōte tha-
bor vult intelligi/in ꝗ ſuperiora docuit. Per
ſpiciendū ꝟo mente ſedula/ꝙ domin⁹ poſt-
quā ꝑdicare cepit/nō ceſſauit ꝑ tres annos
⁊ dimidiū/niſi quādo ſomnū cepit: dans ex
emplū: vt ꝗcunqꝫ bonū opus incipit/inſtan
ter illud exerceat. Qꝛ qui remiſſus ⁊ diſſo
lutus eſt in opere ſuo frater eſt ſua opa diſ-
ſipantis: ⁊ ſi tepid⁹ fuerit / neqꝫ frigidus ne
qꝫ calidus: euometur ex ore dei.

¶ Qd Joannes de carcere mittit ad dñm.
Capitulum. xxix.

IOannes autem
cū audiſſet in vinculis opera
criſti]. Pax antequā Joānes
cōprehenſus eſſet ab Herode
tetrarcha/cepit domi⁹ ꝑdicare
ne deeſſet iſraheli ꝟbū diuinū
poſt Joannē. Joānes aūt cō
prehenſus eſt ab Herode tetrarcha filio he
rodis/⁊ miſſus eſt in carcerē ⁊ in vinculis:
qꝛ Herodes acceperat vxorē fr̄is ſui/ nō tū
ei ipē Herodes tulerat: ſed pr̄ vxoris tule-
rat eam a Philippo ꝓ ꝗbuſdam ſimultatibꝫ
exortꝭ inter eos: ⁊ dederat eā Herodi qꝛ ip
ſe Herodes maioris poteſtatis erat. Joan-
nes aūt quāuis Herodes ex vna parte eſſet
iudeus/ex alia nō eſſet. erat eñ ex vna par-
te de Symonis genere/⁊ Joānis filij eius
qꝛ ariſtoboli ſacerdotis filia fuerat Mariā-
na vxor herodis maioris quā ipſe occidit.
Fuit aūt ariſtobolus nepos ioannis filij ſy
monis/ꝗ in lib. machabeoꝝ legit. Igit nō
ceſſauit Joannes adnuntiare ei qꝛ iniuſte
fecerat (quāuis pater ei dediſſet) ꝙ vxorem
fr̄is ſui retineret. Mulier ꝟo cū amaret ſecū
dū maritū magis quā ꝑmū/ſuaſit ei vt mit
teret eū in carcerē. In hoc ergo carcere et in
his vinculis cum eſſet audiuit opera criſti.
¶ Que ſunt opa criſti ꝗ audiuit? ꝗ ſup⁹
auditis facta ꝙ vicꝫ ſanaret oēs infirmi-
tates in populo. [Mittens duos de diſci-
pulis ſuis: ait illi]. Sciebat ioannes qꝛ ipſe
erat verus hō/⁊ verus rex glorie dei: ⁊ quia
ideo incarnatus fuerat/vt ꝑ ſuā mortē redi-

meret mórtẽ. Cũ audiuit aũt illũ tantas virtutes facere, tunc cepit cogitare dicens. Si ipſe tantas virtutes facit, quis occidet illũ Modo innoteſcz mõdo: mõ nullus audebit eũ occidere, ſed oẽs venerabunt eum. Ego credebam qđ ipſe deberet mori ꝓ nobis: ſz mõ vnũ eſt e duobꝰ: aut ipſe non facit tãtas virtutes quãtas audio: aut ſi facit, nullꝰ eũ occidet: ſed diligent ⁊ extollent eũ: ⁊ ꝓ tali dubitatione miſit duos de diſcipulis, ⁊ ait illi. [Tu es qui venturus es: an aliũ expectamus]. Tu es ꝙ vẽturus es: ſic credebaz ꝑ mortẽ tuã ad liberatõnẽ hoĩm ꝙ tanta facis: an aliũ debes mittere qui debeat mori ꝓ nobis? Iſte eſt verior ſenſus ſicut cõijcere poſſumus ex factis domini ⁊ dictis, que in ſequentibꝰ aperiemus. Nã non ignoramꝰ ꝙ alij etiã in hoc loco ſenſerũt, ꝙ ioannes idcirco miſit diſcipulos ad dñm, vt inuitaret eos ad diſciplatũ domini: ſicut iã aliꝗ erãt ⁊ aliꝗ odibant: ⁊ detrahebant factis ipius cũ phariſeis. [Et reſpõdens ieſus, ait illis] Alius euangeliſta refert, ꝙ iuſſerit venire corã ſe cecos ⁊ claudos ⁊ leproſos ⁊ curauit eos: ⁊ inde dixit. Renũtiate ioãni q̃ audiſtẜ ⁊ vidiſtẜ. Virtutes q̃s vidiſtis de me fieri: ac ſi mandaret, vt ille ſciat q: ſic eſt ſicut audiuit: facio coram vobis, vt ex viſu vr̃o renũtiare poſſitẜ, ⁊ ex auditu: ⁊ miranda facio: ⁊ tamẽ ſic ipſe credidit moriar: q: venit hora qñ ſatẜ btũs ⁊ rarus erit, ꝗ nõ hz ſcandalũ erga me. [Ceci vident: claudi ambulant: leproſi mundant: ſurdi audiũt: mortui reſurgunt: pauperes euangelizant]. Oẽs iſtas ꝟtutes ſupius audiuimus factas a domino ⁊ filiã archiſynagogi reſuſcitatam. Quare aũt dr̃ pauperes euangelizant? Q: h̃ ſpecialiter Eſayas de illo ꝓphetauerat facturũ, inꝗens. Ad adnuntiandũ manſuetis terre miſit me. Et de ipſis dixerat dominus. beati pauperes ſpiritu. [Et beatus eſt qui non fuerit ſcandaliſatus ĩ me.] Acſi aperte dicat Iam ſunt electi et perpauci qui non debeãt ſcandalũ aduerſum me ſumere: ⁊ qui nolint mortificare me. Ponit autem preſens tempus ꝓ futuro beatus erit qñ in conſpectu dei oĩa futura preſentia ſunt. [Illis aũt abeũtibus, cepit ieſus dicere ad turbas de ioãne] Deus cõſcius humane fragilitatẜ, ꝗa ioannes hõ erat, ⁊ poterat ei ſubripere elatõ: ob hoc noluit coram diſcipulis ſuis illũ laudare: ſed abeuntibꝰ illis propter exemplum aliorum ⁊ edificationem, dixit de illo que im mittenda forent. Exemplo ipſius nullus debet laudare quẽpiã in oculis eius, iuxta preceptum ſapientis: ne laudaueris hoĩem in vita ſua. [Quid exiſtis videre in deſertum Arundinem vẽto agitatã]. Arundo dicta ꝙ cito areſcat. Hec ⁊ canna vocatur hebrayce ⁊ latine: ⁊ abundat in illa pr̃ia ſicut ⁊ in ytalia: ita vt ſepes ex eis fiant, ⁊ alia neceſſaria: ⁊ creſcunt in paludibꝰ locis in modum herbe, que apud nos ros vocatur. Eſt autẽ allegoria in hoc loco: aliud dicens, ⁊ aliud volens intelligi. Per arundinẽ inſtabiles homines volens intelligi. Acſi aperte dicat. Quando fuiſtis ad audiendam predicationem ioannis in deſerto, nũquid vidiſtẜ illũ inſtabilẽ ⁊ mutabilẽ: vt arũdo ꝯ ventũ? Ut enim arũdo vertit in aliam partẽ cũ ventus eam tetigerit: ita carnalis homo ſiue ꝓ cupiditate, ſiue ꝓ timore flectit in aliam partem Sed ioannes arũdo nõ erat: ſed Cedrus, ⁊ de illo alijſqꝫ electis dicitur. Iuſtus vt palma florebit. ⁊c. Malus etẽm ille hõ eſt ꝗ ꝓpter donũ ſiue ꝓpt. r aliquẽ timorẽ dei preceptum dimittit: vel alius eſt in proſperitate, ⁊ alius eſt in aduerſitate erga dominũ, vel erga ꝓximũ. Inde dr̃ ſcriptura. Stultus vt luna mutatur. Ioannes aũt fixus fuit in preceptis dei, ⁊ peccatoribus nõ ẽ adulatus: ſed firmo corde dixit phariſeis. Genimina viperarum. Et Herodi regi. Non licet tibi habere vxorẽ fratris tui. Et vſqꝫ ad mortem nec pro muneribꝰ nec pro terroribꝰ eſt immutatus, et ideo a domino laudatus [Sed quid exiſtis videre in deſertũ? hominẽ mollibus veſtitũ]. Itẽ de hac re dominus ioannẽ laudat, ꝙ auſterã vitam tam in cibo quam in potu tenuerit. Licet enim nobiliter natus, delicate nutritus: tñ in ipſis feruidis iuuentutis ſue annis in heremum ingreſſus (ſicut audiſtis) ⁊ auſtere vixit: et auſterioribus veſtimentis contectus eſt: q:

de pilis cameloꝝ veſtimentū habuit. de q̄
re nūc dicit a dn̄o quando fuiſtis ad cōſu-
lendū Joannē/nunq̄d vidiſtis eū mollibus
veſtimētis veſtitū? Ac ſi apte dicat non cele-
ſti ſed terreno regi militant/q̄ aſpa ꝓ deo ꝑ-
peti refugiunt. Pōt ⁊ aliter accipi ꝙ Joā-
nes non mollibꝫ veſtimentis veſtitus eſſe
dicit: q2 vitā peccantiū non blādimentis fo
uit ſꝫ aſpera inuectione increpauit dicens.
genimia viperarū. Sic etenī ſapiētiū ꝟba
eſſe debēt malis/ ſicut ſtimuli ⁊ claui ī altuꝫ
defixi/vt intelligant ⁊ meminerint peccatū
ſuū: vt Salmon ait. Reſpōde ſtulto iuxta
ſtultitiam ſuā/ne ſibi ſapiens videat. Atten
dere tamē debemꝰ qḋ dominus Joannē de
veſtimēti ſui aſperitate collaudat. Si virtꝰ
nō eſſet vilibꝫ veſtimētis indui: nequaquam
dominus illū de hac re laudaſſet: nequaquā
etiā. b. Petrus ſi culpa nō eſſet veſtimēta ꝑ-
cioſa querere feminas ꝓhiberet dicēs. Nō
in veſte precioſa. [Sed qḋ exiſtis videre?
ꝓphetā? etiam dico vobis ⁊ pluſquā ꝓphe-
ta]. Adhuc pſeuerat dominus in laudibus
Joannis. dr̄ ꝙ Joannes non ſolū fuit pro
pheta: ſed etiā pluſq̄ꝫ ꝓpheta. Prophete nāqꝫ
miniſteriū eſt ventura ꝑdicere: nō etiā demō
ſtrare. Joānes ꝟo non ſolū ꝑdixit ſaluatorē
ſed etiā digito demōſtrauit dicēs. Ecce ag-
nus dei. Quid Joānes dici debebat meri-
to/ſubſequēter oſtendit. Sequit em̄. [Hic
eſt de quo ſcriptū eſt. Ecce mitto angelū me
um ante faciem tuā/q̄ ꝑparauit viā tuā an-
te te] Qui cauſam dꝫ dicere/⁊ aliquē laudi
bus extollere/hoc mō dꝫ agere/vt ꝑus reple
at qḋ non eſt/⁊ poſt conſequēter exponat qḋ
eſt. Ecce primo dominus dixit / ꝙ Joānes
arundo vento agitata non erat: neqꝫ mollibꝰ
veſtitus: poſt paulatim q2 nō ſolū ꝓpheta/ſꝫ
etiā pluſquā ꝓpheta: ad vltimū angelū illuꝫ
dr̄. Angelus em̄ nuntius dicit. Et recte an
gelus nuncupat/q̄ certus nuntius ⁊ ꝑco ſal
uatoꝝ factus/manifeſte ab ipō oculis ⁊ di-
gito demōſtratus eſt. ⁊ vnuſq̄ſqꝫ fidelis qui
ſacerdotis nomine cenſet Zacharia atteſtā
te/ſi miniſterij ſui iure exequit/angeli nomi
ne vocat. Ait em̄. Labia ſacerdotis cuſtodi
ent ſciam: ⁊ legem requirunt ex ore eius: q2 an

gelus domini eſt. Studeat ergō quiſq̄s illo
nomine decoratur/vita ⁊ opibus angelus
eſſe/vt ⁊ in opere ⁊ ſermone deum videnti-
bus ⁊ audientibus adnuntiet. Sequitur.
[Qui preparabit viam tuam ante te]. Joā
nes enim viam dn̄o preparauit: q2 multꝫ nō
ſolum ꝑdicauit: ſed ⁊ vt in eū crederent/etiā
in teſtimoniū baptiſmo baptiſauit Et vnuſ
q̄ſqꝫ nr̄m viam domino preparat/ſi expulſis
de corde ſuo viciorum ſpinis virtutes ibi in
ſerit. [Amē dico vobis/non ſurrexit int na-
tos mulieꝝ maior Joanne baptiſta]. Dig
no laudationis ꝑconio dominus Joannē
extulit/quando meritis equalem omnibus
ſanctis eſſe dixit. Non eſt putandū domino
Jeſu criſto illum eſſe comparatū: quia do-
minus noſter non de muliere ſed de virgine
natus eſt. Sequit. [Qui aūt minor eſt in
regno celoꝝ/maior eſt illo]. Regnū celorum
hic eccleſia intelligitur: in qua criſtus tunc
minorꝫ fame habebat: ſed maior erat illo di
uinitate. vel alio modo. Om̄is ſanctus qui
iā corruptione carnis trāſierat/maior erat il
lo: q2 adhuc in prelio ſtabat / ⁊ corruptibili
carne indutus erat/ꝓpterea pōt recte intelli-
gi de illo: qui quāuis meritis paruus eſſet:
inde tn̄ q2 iam corruptionē carnis tranſcen
ſam habebat/maior Joanne erat: qui in car
ne poſitus peccare poterat/⁊ amittere gra-
tiam dei/ꝓpterea maior ille illo erat. [A die-
bus autē Joannis vſqꝫ nunc regnū celorū
vim patit]. Q2 ipſe ꝑmus ꝑdicauit/q2 ap-
propinquabit regnū celoꝝ: ⁊ q̄ vellent pniā
agere/pateret eis aditus. Extūc ceperunt pu
blicani ⁊ peccatores/q̄ digni erant morte ꝓ
ſuis fraudibus agere penitentiam ⁊ aſpira
ri in regno dei. [Et violētia rapiunt illud.]
Per pniam efficiuntur digni celo/qui fue-
rant digni inferno. Uel etiam grandis vio
lentia eſt / vt homo qui in terra natus eſt ⁊
celum velit poſſidere. Sed tamen hec eſt mi
ſericordia dei. Omnis enim prophete ⁊ lex
vſqꝫ ad Joannē ꝓphetauerūt. Q2 q̄cq̄d lex
⁊ ꝓphete de criſto ꝓphetauerūt/poſtquā ipſe
venit completa ſunt: propterea non habue
rūt vltra officium. Quia poſtquā rex venit
precones ſilent. Sequitur. [Et ſi vultꝫ reci

pereipſe eſt Helias q̄ venturus eſt]. In
alio loco interrogat⁹ Johānes ſi ipſe eſſet
Helias: reſpondit ſe non eſſe: ꝛ nūc domi-
n⁹ dicit q: ipſe eſt. Nunquid ſibi cōtrarij ſunt/
Non. Johānes turbis ſtolidis de corpore
ſuo dicit ꝙ non eſſet Helias: domin⁹ autē
nr̄ de ſpū ꝛ ſimilitudine Johānis diſcipul'
ſuis ſpiritalibꝫ ſpiritaliter locut⁹ eſt/ꝙ Joā
nes in ſpū ꝛ operatione Helias eſſet: q: ſicut
Helias ſcdm dn̄i aduentū pueniet: ita iſte p̄
uenit pmū. ſicut ille auſterā vitā ducēs ꝛ in
victu ꝛ in regimē. is: pſecutionē paſſus ē ab
Achab rege ꝛ Jezabel regina p̄ zelo cultus
dei: ita iſte eo more viuens ſuſtinuit pſecu-
tionem Herodis ꝛ Herodiadis zelo legis
diuine vſq;. [Qui hꝫ aures audiendi audi
at]. Ubicunq; dn̄s hanc clauſulā ſubiungit
intentos auditores ad ſpūalē intellectū pro
uocat. Oēs eīn aures corporis q̄ cum audie
bant hēbant: ſꝫ aures cordis reqrebat/ qbꝫ
iſta dicebat: vt vicꝫ ꝛ ſupiora ꝛ ſequētia ſpi-
ritualiter intelligerent. Sequit̄. [Cui autē ſi
milē eſtimabo generationē iſtā]. Adhuc in
Joānnis laude pſeuerat. Oſtēdit eīn ꝙ ex
emplū Joannis generationi illi pfuerit/ ſi
imitari voluiſſent. [Similis eſt pueris ſeden-
tibꝫ in foro q̄ clamantes coequalibꝫ ſuis di
cunt]. Pueris aſſimilantur iudei, ppter ſuas
inſipientias ꝛ prauitates: q: ſicut puer ppter
iuuentutē frequenter perperā agit: ſic iudei
q: pueri erāt ſenſibꝫ/erga legē dei frequēter
oberrabāt. (Cecinimus vobis ꝛ nō ſaltaſtꝫ
lamentauim⁹ ꝛ nō planxiſtis]. Iſti ergo pue
ri, pphete ſunt: de qbꝫ vn⁹ dicit. Ecce ego ꝛ
pueri mei quos mihi dedit de⁹. Et pš. ex ore
infantiū ꝛ lactentiū pfeciſti laudē. Clama-
uerunt iudeis ſedentibꝫ in foro: q: vbi ipſi
erant ppter mercimonias illoꝝ/ foꝝ pōt ap-
pellari. Cecinimus vobis. i. puocauim⁹ vt
ad nr̄m canticū bona opa faceretꝫ/ꝛ ſaltare-
tis ad noſtrā melodiā/ ſicut ſaltauit Dauid
ante arcā domini/ꝛ noluiſtis. Unde vn⁹ ex
eis dicebat. Cantabo dilecto meo canticū
patruelis mei vinee ſue[Lamētauim⁹ vobis
vt vos ad pniam puocarem⁹/ꝛ nec hoc fa-
cere voluiſtis ſpernētes vtrūq;/ꝛ exhortatio-
nē ꝛ pniam de pctis veſtris'] Unde ꝛ hiere-
mias dicebat deducant ocli mei lachrimas
per diem ꝛ noctem/ꝛ non taceant: qm̄ cōtri-
tione magna contrita eſt virgo filia popli
mei/plaga peſſima vehement. [Similis mo
do nunc. Uenit eīn Joānnes neq; mandu
cans neq; bibens/ꝛ dicunt demoniū hꝫ/ex̄ē
plum vobis p̄bens abſtinentie: nec illum
imitare voluiſtis. Ueni ergo manducans ꝛ
bibens vobiſcū vt lucri vos facerem: nō ſo
lum non me obaudiſtis/ſed etiā detraxiſtis
dicentes. Ecce hō vorax ꝛ potator vini/pu-
blicanorum et pctōꝝ amicus. Qz ego cum
publicanis ꝛ pctōribus ideo manducabam
vt dū ab eis acciperem corporeū cybū/ipi a
me acciperent ſpiritalem]. Grece melius ſo
nat Oinopotes οινοπλωσ quam lati-
ne: q: grece Uinipotens ſonat: latine bibi-
tor vini. Hec improperabāt ei ꝙ vinū bibe
ret/quod nō eſt viciū ſi moderare poteſt: ſed
improperabant ei qđ potens eſſet ad biben
dū vinū. Quod tamē in domio mēdaciter
reprehendebant ꝛ improperabāt ſicut ꝛ re-
liqua: q: abſq; dubio ꝛ in cybo ꝛ in potu/ac
in reliquis neceſſarijs humane carnis mo
dū nō exceſſit. [Et iuſtificata eſt ſapiētia a fi
lijs ſuis], id eſt ego q̄ ſum ſapiētia dei patrꝫ
in hoc iuſtificatus ſum a filijs meis/id ē ab
apoſtolis diſcipulis meis/quod oīne genus
curationis ꝛ conuerſionis vobis adhibuerī
ꝛ oīa repulerinis. (Tunc cepit exprobrare
ciuitatibus / in quibus facte ſunt plurime
virtutes eius / quod non egiſſent peniten-
tiam]. Exprobrat dominus ciuitatibus q̄
erant in galilea/per ciuitates homines qui
habitant in ipſis ciuitatibus volens intelli
gi: quia ipſi qui viderant eum ab infantia
iuſte conuerſatum inter eos/non ſunt imita
ti/neq; exemplum conuerſationis eius ne-
q; verba predicationis eius: cum alij multi
ſtatim vt eum audierunt predicantem/ con-
uerſi ſunt a malis ſuis. [Ue tibi Coro-
zaim: ve tibi Bethſaida: quia ſi in Tyro
et Sydone facte fuiſſent virtutes que in
te facte ſunt / olim in cinere et cilicio peni-
tentiam egiſſent.] Preferuntur ergo ty-
rus et Sydon vrbibus galilee: quia ipſe
Tyrus et Sydon naturalem legem calcaue,

runt. Iſte aūt ⁊ legem naturalē/⁊ legē littere
trāſgreſſe ſunt: ⁊ p̄dicationē dn̄i deſpectui
habuerūt. Legim⁹ enī ſupra/ꝙ circuierit do
minus oēs ciuitates/⁊ vicos/curās omnez
infirmitatē: etiam ⁊ inter eos nutritus eſt.
Corozaim fuit opidū galilee/in ſcdo lapide
x Caphar.nāū. Eſt vero nunc deſertū/⁊ inter/
pretat̄ miniſteriū meū. Cōueniens ita ꝫ in/
terpretatio dn̄o criſto. ꝙ miniſteriū ei⁹ fue/
rit a p̄re ſibi cōmiſſum: etiam illos ꝯuerte/
re q̄ ibi habitabant. Bethſaide due ſunt in
y nomine. vna Bethſaida piſcina q̄ ꝓbatica
cognominabat̄/vbi languidi iacebāt. Alia
Bethſaida in galilea ciuitas Andree ⁊ Pe
tri ⁊ philippi: que interpretata dicit̄ dom⁹
venatoꝝ. Et venatores pn̄t ⁊ in bono et in
malo accipi/ſicut ⁊ piſcatores. Propt̄ illos
ꝗ diſcipulos dn̄i/q̄ et ipſa ſecuti ſunt domi
nū pōt in bonā partē accipi/ꝙ ipſi venati ſt̄
aliquos et gentib⁹/ſicut ⁊ piſcati. Nā ⁊ ali/
as venatores ſꝑ in malo accipiunt̄. Sodo/
A ma interpretat̄ pecus ꝓpter pctā ſua/q̄ inſi/
pient̄ vt pecus egit/⁊ ob hoc a pn̄ti incēdio
in ꝑpetuū: q̄ nunc p̄fert̄ vrbib⁹ galilee. Tn̄
vtreꝫ peſſime: qꝛ ⁊ hoc quod dominus in
prelatione eius/forte/aduerbiū dubitantis
poſuit/perfidiam habitatoꝝ q̄ in ea fuerūt
deſignauit. Tamen ꝑ hec verba oſtendunt̄
diuerſa tormenta eſſe in inferno vt qui plus
peccauit cruciet̄: ⁊ q̄ minus leuiora ſentiat
tormēta. Nō eſt vero neceſſe ſcribere/q̄ So
doma fuerit vel quē exitū habuerit/qꝛ oīm/
b⁹ nota eſt hyſtoria. Et adhuc videntib⁹ ter/
ror tremendi examinis oſtendit̄: ideoꝗ ab
oīb⁹ eſt cauenda actio eius.

¶ Confeſſio dn̄i ad patrē/⁊ iugū ei⁹ leue.
Capitulum. xxx.

IN illo tempore re
ſpōdens ieſus]. In illo tp̄e ꝙ
dic̄ ad hoc reſpicit qđ dixerat.
Tūc cepit ieſus exꝓbrare. qꝛ ī
illa exꝓbratiōe illaꝝ ciuitatū/ꝑ
fid.a iudeoꝝ p̄tendit̄/qua criſtū erāt repulſu
ri: i prelatiōe gentiū ciuitatū/gētes credituri
re deſignant̄. Et iā eſt illa ꝯfeſſio ꝙ nūc ē
glorificaturus patrē/Qđ d̄: reſpōdēs/ ſub
auditur ad patrē. [Confiteor tibi dn̄e pat er
celi ⁊ terre.] Cōfeſſionū gn̄a duo ſunt: vn ū
qua peccator confitetur peccata ſua: alia ꝯ
feſſio/que ad laudem gratiarū actiōe perti
net: quam in hoc euangelio frequenter legi
mus dn̄m criſtum ad patrem feciſſe: de qua
nunc ſequitur. [Quia abſcondiſti hec a ſa/
pientib⁹ ⁊ prudentib⁹/⁊ reuelaſti ea paruu/
lis]. Sapientib⁹ ſcribis ⁊ phariſeis dr̄ non
ꝙ ipſi vere eſſent ſapientes: ſed qꝛ ſibi vide/
bantur eſſe ſapientes: ⁊ prudentes. [Et re/
uelaſti ea paruulis.] Id eſt humilib⁹ apoſto
lis videlicet meis ¶ Faciunt aūt philoſophi C
differentiam inter ſapientiam ⁊ prudentiaꝫ
dicentes/ ſapientiam eſſe diuinarum cogni
tionē/prudentiā aūt diuinarū humanarūꝗ
agnitionem. Poteſt etiam ſapientū ⁊ prudē
tum nomine gens iudeorum intelligi: que
ſibi ſapiens eſſe viſa eſt/propter legem ⁊ ꝓ/
phetarū doctrinam quam accepit: ſed quia
male eam interpretata ē ⁊ intellexit: propter
ea incertam ⁊ occultam dei ſapientiā in ea in/
telligere non potuit. Gentiles vero humiles
appellantur ⁊ paruuli: quia agnoſcentes ig/
norantiam ſuam/dn̄i p̄dicationem ſtatim vt
audiere ſuſcepere. [Ita p̄r qꝛ ſic fuit placitū
ante te]. Subaudit̄ gr̄as ago. Iſta ꝯfeſſio D
grece hexomolegeſis dicit̄ cuius nominis
duplex ſignificatio eſt: quia vt pertinet ad
confeſſionem peccatoꝝ quo delicta noſtra ꝯ
fitemur domino/non quaſi ignaro cui nihil
occultum: ſed confeſſio fit erroris profeſſio/
vt ſit finis peccati quod in cōſpectu eius de
teſtamur. Alia autem confeſſio eſt que ad
laudem ⁊ gratiarum actionem pertinet in h̄
loco. Confiteor tibi pater celi ⁊ terre. [Om
nia mihi tradita ſunt a patre meo]. Secun
dum eam formam qua homo factus eſt hec
loquitur/de electis ſcilicet qui credituri ſunt
in eum: ⁊ inde dicit omnia/ ſubauditur elec/
ta. Nam ſecundum diuinitatem tunc tradi/
ta ſunt / quando de patre genitus eſt.
Si quid queſtionis in hoc verbo videtur

habere: melius ſilere puto quam curſim nunc exponere/donec latiorem expoſitionē oportunū temp⁹ inueniat: qꝛ ſicut canones precipiunt/obſcure queſtiones in ṗplis reticende ſunt [Et nemo nouit filiū niſi pr̄: neq̄ pr̄em q̄s nouit niſi filius]. Iſta noticia ſecūdū diuinitatis naturā intelligit̄/qua pr̄ ꝛ filius vnus deus: ꝛ quia filius de pr̄e ꝓceſſerit: vel qꝛ eternus pater/eternus filius/eternus ꝛ ſpiritusſanctus: ꝛ qꝛ ſꝑ inenarrabilis illa ſcientia humanis ſmonibꝰ eſt: qđ ꝛ propheta dr̄. Gn̄ationem eius quis enarrabit. Qđ aūt ſequit̄ [. ꝛ cui voluerit filius reuelare] manifeſte credim⁹/ qꝛ neq̄ docentis hominis exterius eſt virtus niſi ipſius domini interius incrementū dantis. Nam in alio loco in hoc eodem euangelio legim⁹. Nemo venit ad me niſi pr̄ meus traxerit eū. Ex q̄bus ṽbis vnam opationem pr̄is ꝛ filij ꝛ ſpiritusſancti intelligimus: ꝛ firma fide credimus. Qꝛ niſi tangente ſpūſcō/quo vnus ē deus/q̄ vnus eſt: neq̄ credere q̄s pōt/neq̄ intelligere quis diuinitatem poteſt. [Et cuꝫ reuelat pr̄ reuelat filius: reuelat ſpiritusſanctus]. Qꝛ vna eſt opatio in diuidue trinitatis. [Venite ad me omnes q̄ laboratis ꝛ onerati eſtis/ꝛ ego reficiam vos]. Hoc in loco ꝛ gentes ad penitentiam vocat: ꝛ omnes qui ſub pōdere pctōꝝ graui iugo tenebāt̄ oppſſi. Iudei q̄ zelū dei habebant ſ.ā q̄rebāt iuſtitiā: deo nō erāt ſubiecti. gētes vero ignorantes creatorem ꝛ colentes creaturam pro creatore ſub onere demonum ſeruiebāt: facti lapides ꝛ ligna quos colebāt/ſecūdū pſalmiſtam qui dicit. Similes illis fiant qui faciunt eā/ꝛ omnes qui confidunt in eis. Sequit̄. [Et ego reficiam vos]. Videlicet auferendo peccata a vobis per baptiſmum requieſcere faciam. Grauem autē eſſe ſarcinā peccatorum Pſalmiſta oſtēdit/q̄ ait. Quo modo iniquitates mee ſupergreſſe ſunt caput meum: ꝛ ſicut on⁹ graue grauate ſunt ſuper me. [Tollite iugum meum ſuper vos]. Hoc eſt ſponte venite ꝛ credite in me/ꝛ ſubmittite colla veſtra ſub iugo meo leui: quia vſq̄ modo grauata ſunt colla veſtra/ꝛ attrita ſunt ſub iugo legis. Vnde poſtea Petr⁹ cauſabatur dicens. Ut quid vultis imponere iugum ſuper ceruices noſtras: quod neq̄ patres noſtri/neq̄ nos portare potuimus aliquando? Non enim inuitus aliquis credere poteſt/niſi voluntarius: propterea tollite iugum meum ſuper vos: quia iugum credulitas eſt/qua quiſq̄ deum elegit credere ꝛ ſequi. [Et diſcite a me quia mitis ſum et humilis corde]. Ipſum eſt iugum quod ſuper nos tollere debemus/ꝛ colluꝫ ſubmittere/vt mites ſimus ꝛ humiles corde. Mites et manſueti cum omnibus bonis. quia et ipſa ſimplicitas eſt quam in columbe ſpecie imitari iubemur. Quia quantum ex nobis eſt pacem debemus habere cum omnibus hominibus. Que ſunt virtutes quas dominus diſcendas eſſe premonuit. Non dixit diſcite a me mortuos ſuſcitare/demones effugare/ſuper mare ſiccis pedibꝫ ambulare; ſed hoc quod poſſumus imitari/ſcilicet vt mites ſimus ꝛ humiles corde. In alio etiam loco dicit. In hoc cognoſcent omnes quia mei eſtis diſcipuli/ſi dilectionē habueritis adinuicem. Iſta ſunt tria ſigna ꝑ que chriſti diſcipuli dinoſcuntur. Qui iſta tria non habere deprehenditur/non eſſe chriſti diſcipulus conuincitur/quamuis nomine tenus dicatur criſtian⁹. Non eſt de his de quibus ſequitur. [Et inuenietis requieꝫ animabus veſtris]. Non promittit temporalia ſed ſpiritualia: quia que videntur/corruptibilia ſunt/ꝛ cito tranſeunt: que autem poſt mortem iuſtis dātur/eterna ꝛ inmarceſcibilia ſunt. [Iugum enim meum ſuaue eſt: ꝛ onus meum leue]. Quomodo poteſt eſſe hoc quod dominus dicit̄ iugū ſuuꝫ eſſe leui⁹ quam iugum legis fuit? Sed ſi ſubtiliter perpēdimus/inueniemus leuiora eſſe precepta euangelij quam legis. In lege enim multa precepta ſunt/que apoſtoli teſtantur non poſſe compleri; quia in lege opera requiruntur: que qui fecerit viuet i eis. In euangelio voluntas queritur/que ſi etiā effectum nō habuerit/premium tm̄ nō amittit: ꝛ ea nobis precipiuntur/que poſſumus obſeruare: videlicet ne concupiſcamus. In veteri lege ſi opus affuerit/ꝛ voluntas defu

erit/punitur qui fecerit: in euangelio ex vo-
luntate quilibet iudicatur. Verbi gratia: ſi
mulier oppreſſa fuerit ⁊ contaminata p vim:
quamuis voluntas defuerit in veteri lege p
pter opus punitur. In euangelio autem q2
voluntas defuit: ⁊ violentiam perpeſſa dr
apud deum virgo iudicatur.

¶ De eo q discipuli ſpicas vellunt.
Capit. xxxi.

INillo tempore a
bijt ihesus ſabbato per ſata:
diſcipuli autem eius eſurien-
tes ceperunt vellere ſpicas et
manducare]. Sata dicuntur
ſeminata. Erat cōſuetudo in
illa gente ⁊ lex: vt qui vellet i
gredi in meſſem proximi ſui/
⁊ cōmedere de granis/faceret quantū vellet
tantūmodo falce ne meteret. Similiter in
vineam ingrediens commederet racemos
quantum ſufficeret/foras ne efferret. Pro
hac ergo lege/diſcipuli eſurientes/[Cuȝ am
bularet ieſus per viam: diſcipuli preegredie
bantur ⁊ vellebant ſpicas: ⁊ fricabant mani
bus ⁊ manducabant]. Legimus enim in ẜ
euangelio/q erant qui veniebant/⁊ rediebāt
multi: ⁊ non habebant ſpacium manducan
di: ⁊ ideo quaſi homines eſuriebant/⁊ inedi
am conſolabantur: vel etiam indicat vitam
auſteram quia non haberent epulas prepa
ratas: ſed ſimplici cibo contenti eēnt. [Pha
riſei autem videntes/dixerunt ei. Ecce diſci
puli tui faciūt/quod nō licet facere ſabbatis]
Hic apparet quod ob nullam aliam cauſam
ſequebantur dominum/niſi reprehenſionis
obtentu. Quod vero nihil dicunt de dam-
no alterius meſſis/niſi ſolummodo de vio-
latione ſabbati: pro illa cauſa dimittūt quā
ſuperius dixi. Nam ⁊ Longobardi eandeȝ
legem habent de ipſa cauſa: ⁊ plurime alie
gentes/vt quando aliquis in meſſem/ſiue i
vineam introierit/manducet quantum volu
erit/foras ne efferat. Habebant vero iudei

in conſuetudine/vt in die ante ſabbatum pa
rarent ſibi cibos quos commederent in cra
ſtino/⁊ inde vocatur ipſe dies ſexta feria pa
raſceue. Hoc eſt preparatio. In ſabbato ve-
ro neqȝ cibos pararent neqȝ ignē accenderēt
Hac de cauſa reprehendebant criſti diſci-
pulos/quare ipſi hoc facerēt. Dominus au
tem oſtendit quia ſpiritaliter obſeruandum
eſt ſabbatum: ⁊ etiam quia ipſe eſſet domi-
nus ſabbati: ⁊ quia propter hominem fuiſſȝ
preceptum ſabbatiȝ. [Dixit eis ieſus. Nō
legiſtis quid fecerit Dauid quando eſu-
rijt/⁊ qui cum eo erant/quomodo intrauit i
domum domini ⁊ panes ꝓpoſitionis com-
medit/quos non licebat ei edere neqȝ his q
cum eo erant: niſi ſolis ſacerdotibus]? Ad
confutandam iudeorum reprehenſionem ve
teris recordatur hyſtorie/que in libro reguȝ
refertur ſcilicet quod Dauid fugiēs a Sau
le/venit ad Achimelech ſacerdotem: ⁊ di-
xit ei (ſicut ſcitis) quod rex eū mitteret/⁊ po
ſtulauerit ab eo panes ad manducandum/
vel alios cibos: ⁊ ille non habens alios pa
nes/dederit ei illos qui erant in menſa ꝓpo-
ſitionis quibus non licebat veſci niſi a ſa-
cerdotibus aut leuitis: ⁊ nihil aliud interro
gauerit niſi ſi mūdi eſſent a mulieribꝫ. [In-
tellexit ille ſummus ſacerdos etiam/quod ſe
cundum prophetie dictuȝ/magis placeret do
mino/facere miſericordiam in aliquo ſuo ꝓ-
ximo/quam offerre holocauſtuȝ]: quia do
minus non ob aliam cauſam precepit ſibi
offerri hoſtias niſi ne idolis immolarentur
ſicut ipſe dicit in pſalmo. Nunquid mandu
cabo carnes thauroꝝ: aut ſanguinē hircorū
potabo? Ac ſi dicat dominꝰ ad phariſeos.
Si ille beatus ſacerdos non reprehenditur
immo laudatur: qui miſericordiam ꝓtulit ſa
crificio/quare non eandē cauſam conſidera
tis in diſcipulis meis? quamquā inter iſtos
⁊ Dauid magna differētia ſit/quia ⁊ ille fu
giebat in diebus neomeniarum: quibꝫ non
licebat incedere niſi vno miliario: ⁊ etiaȝ pa
nes conſecratos quos non licebat laycos
homines edere commedit. Quod vero di-
cit. his qui cuȝ eo erant. non legimus quod
ibi aliquis cum illo fuerit/ſed ex eo qđ dixe

rit ad ſacerdotẽ. Pueris condixi in illũ ꝛ in
illum locum: credimus ꝙ aut ſecuti eũ fue-
rint: aut per aliam viam obuiam ei venerit
Ex illa conſuetudine qua btũs ille vir inter
rogauit ſi mundi eſſent pueri a mulieribus
preceptuȝ eſt in canonib9/etiã his qui legit
time coniuges habent/ꝛ communicare cor-
pus ꝛ ſanguinem domini debent: ꝛ ſexta fe
ria abſtinentes ab eis/abluto corpore ꝛ ve-
ſtimentis/in die tertia cõmunicent. [Aut nõ
legitis in lege ꝙ ſabbatis ſacerdotes in tẽ-
plo ſabbatum violant: ꝛ ſine crimine ſunt]
Sabbato eñ ſacerdotes victimas immola
bant/iugulantes arietes ꝛ tauros: ꝛ cremã
tes ſup ſtruem lignorum. Et ſcđm aliũ euan
geliſtam hoc addidit: ꝙ quando euenit vt in
fans die ſabbato naſcatur: alio die ſabbati
vt lex impleatur que precipit circumcidi/oc
taua die circumciditur. Et Joſue muros
hiericho ſeptem diebus cum exercitu circũ
iuit: qđ Machabei intelligentes ꝛ conſide
rãtes/ſtatuerũt poſtea/vt ſi quis eis pugnã
inferret ſabbato/bellarẽt aduerſũ eos: ꝛ fece
runt ꝛ hũerũt victorias ꝛ ꝓbauerũt ꝙ ñ diſ
pliceꝛ deo. Sȝ ſimilit̃ cõuicit eos alia vice/
quãdo reꝓhẽdebãt eũ de muliere ſanata / ꝙ
ipſi pecora ſua in ſabbato adaquarent: ꝛ ſi
deciderẽt in puteum/eruere feſtinarẽt. [Di
co aũt vobis/ꝙ templo maior eſt hic]. Non
eſt in iſto loco hic pronomen: ſed aduerbiũ
eſt loci: quia videlicet qui ibi loquebat̃ dñs
erat ſabbati: qꝛ ipſe erat qui preceperat ob-
ſeruari ſabbatum: acſi diceret. Si Dauid
panem illicitum edens ꝛ ſacerdotes hoſtias
pro populo immolantes ſine crimine ſunt ꝛ
apđ deũ ꝛ apđ vos: quãto magꝭ ego q̃ rex ꝛ
ſacerdos ver⁹ ſuȝ / ꝛ templi dominus ꝛ ſab
bati/non poſſim abſq; culpa diſcipulos me
os reddere: cũ pro hominum ſalute non li-
cuerit ante eis edere. [Si auteȝ ſciretis q̃d
eſt/miſericordiam volo ꝛ non ſacrificiũ/nũ-
quam condemnaſſetis innocentes. Meli-
us intellexit Abimelech illud verbum quã
vos: qui non habebat exemplum ante fac-
tum: ꝛ tamen non dubitauit facere: firmiter
ſciens ꝙ que in mundo ſunt facta / niſi de
adorando ꝛ laudando deo/propter hominẽ
creata et precepta ſunt] Talis eſt conſidera
tio adhibenda in omnibus neceſſarijs hu-
mane fragilitatis: aut in ieiunijs indictꝭ cir
ca infirmos: ſiue in abſtinentijs a cibis: qꝛ
carnis cura in deſiderijs fieri prohibetur:
non in neceſſitatibus. Omnes prepoſiti/
Epiſcopi/Abbates/aut reliqui diſcere dñt
iſtum verſiculum domini. Miſericordiam
volo/ꝛ ſcientiam dei/pluſquam holocauſtũ
[Dominus eſt enim filius hominis: etiam
ſabbati]. Hyperbaton eſt in hoc loco / ver-
borum ordo turbatus. Eſt autem ordo tal'.
Filius hominis/eſt dominus etiam ſabba
ti: quia creator omnium erat qui cum eis lo
quebatur/ꝛ preceptor ſabbati. Myſtice diſ
cipuli per ſata tranſeunt: apoſtoli vel docto-
res cum conſiderant quomodo vnumquẽ-
q; conuertere poſſint ad ſalutem: ꝛ illam fa
mem patiuntur iuxta exemplum domini q̃
dixit. Ego cibum habeo manducare: ꝛ me-
us cibus eſt vt faciam voluntatem pr̃is mei
Cum autem tranſeunt vellunt ſpicas: quia
vellunt eos a terrenis delectationibus/in q̃
bus confixi erant. Fricare vero manibus
eſt/per exempla ſanctarum ſcripturarum/ a
concupiſcentia carnis quaſi a folliculis exu
ere. Grana vero comedere eſt/exutum quẽ
q; membris eccleſie incorporari: ꝛ diſcipuli
ante dominum incedentes hoc faciunt: quia
ante doctores predicant: ꝛ ſic tangit domin⁹
cor vt credant.

¶ De ſanata manu arida. Ca. xxxij.

ET cum iñ tráſ-
iret/venit in ſynagogã eo⁊
ꝛ ecce hõ manũ hñs aridã
Cũ ergo dominus ipſa die
perueniſſet in ſynagogã eo
rũ/venit hõ ante ipſum et
precabatur dicens. [Domine adiuua me: qꝛ
opere manuũ mearum viuebam: ꝛ mõ men
dicabo/niſi tu adiuueris]. Fuerat enim ce-
mentarius. Et phariſei antequam ipſe aliq̃d
diceret: interrogabant eum dicentes. [Liceȝ
ſabbatis curare?]. vt accuſarent eum/id eſt
ſi faceret/quaſi tranſgreſſorem: ꝛ ſi non fa-

ceret/quaſi potuiſſ; adiuuare/⁊ noll;.[Do
minus autem ſic reſpondit eis].Ut etiam
propter auaritiam eorum oſtenderet ipſos
violare ſabbatum quod in eū reprehende/
bant/qui pro miſericordia faceret totum qđ
faceret. Phariſei enim omni die manus
ad os extendebant ad manducandum ⁊ bi
bendum.Homo iſte/ſpiritaliter genus hu
manum deſignat:qui poſtquam manum ex
tendit ad cibum vetitum/ condemnatū ha/
buit brachium/donec venit criſtus:⁊ exten
dit in cruce immaculatas manus ꝑ mani/
bus, incontinenter extenſis:⁊ ſic poſtea ge
nus humanum docuit/⁊ exemplo illius ad
elemoſynam/⁊ ad bona opera manus exten
dere.

¶ De ira phariſeorum erga dñm ⁊
ꝓphetia Iſaye. Capitu.xxxiij.

Exeuntes autem
phariſei conſilium fecerunt
aduerſus eum/quomodo per
derent eum].Unde meliores
debuerunt fieri/inde deterio
res effecti ſunt.Ipſi enim centies in die ma
nus extendebant ad os ſuum:⁊ inuidia ſti/
mulante pro vna extenſione infirmi hōis
necem ſaluatori machinabantur.[Hic au/
tem ſciens receſſit inde].Receſſit vt homo
quia nondum venerat hora qua mori vellet
nec erat locus extra hieruſalem vbi pati de
beret.[Et ſecuti ſunt eum:⁊ curauit eos om
nes].Qui pia fide querunt dominum in/
ueniunt eum:quia iuxta pſalmiſtam prope
eſt dominus omnibus inuocantibus eum ī
veritate[Et curauit eos omnes bonos /ab
infirmitatibus anime ⁊ corporis. Et prece
pit eis/ne manifeſtum facerent]. Secundū
hyſtoriam fecit ſicut homo:occultauit ſe ab
his qui male querebant vt eum eum perde/
rent.[Ut adimpleretur quod dictum eſt ꝑ
Eſaiam prophetam dicentem].Quod di/
cit vt impleretur/ad hoc reſpicit quod dicit
⁊ curauit eos omnes:quia hoc fuerat pro/
phetatum ⁊ per Eſaiam ⁊ per alios / ꝙ ipſe
curaturus eſſet infirmitates animarū ⁊ cor
porum.[Ecce puer meus].Ex perſona dei
patris hoc dicit propheta. ¶Pueri quatu/
or modis dicuntur.Puer ab etate ⁊ propter B
infantiam:puer ſeptem annorum.Puer ꝓ/
obedientia/vt pueri Dauid:puer pro ſtul/
ticia/vt puer centum annorum morietur/pu
er per innocentiam hic/ecce puer meus.Pu
er enim a puritate dicitur:quia ipſe purꝰ fu
it a peccato.[Quem elegi ad redemptione;
mundi incarnari.Dilectus meus, pre cete/
ris ſicut vnigenitus:in quo complacuit ani
me mee/quia ipſe faciet voluntatem meam ir
reprehenſibiliter].Hec omnia ſecundū hu/
manitatem accipienda ſunt qua homo fieri
dignatus eſt.Ceterum in diuinitate vnus
eſt deus cum ipſo/qui hec loquitur in pro/
pheta.[Ponam ſpiritum meum ſuper eum]
Non ad menſuram ſicut ſanctos meos: ſ;
quantū corpus capere potuit. [Iudicium
gentibus nunciabit]quo iudicandi ſunt bo
ni ⁊ mali/⁊ diſcernendi .ſicut ipſe poſtea fa
cturum ſe eſſe teſtatur dicens. Cum ſederit
filius hominis in ſede maieſtatis ſue.⁊c.
[Non contendet / neqꝫ clamauit]. Non ꝯ
tendit cū aliquo/qꝛ pacem portabit ore⁊ ope
re. [Neqꝫ clamabit]. Clamor hic ad contēp
tionem pertinet. Sequitur enim[.Neqꝫ ali
quis in plateis audiet].Hoc eſt in lata via
que ducit ad mortē in qua multi inueniunt
quia non audiunt vocem ſaluatoris. [Cala
mū quaſſatū non conteret].Calamus quaſ
ſatus/eſt peccator iacens ſub onere pecca/
torum contritus a dyabolo vt non poſſit eri
gere caput:quem dominus non ſolum non
contriuit:ſed etiam manum auxilij ſui por/
rexit dicens.Confide fili:remittuntur tibi
peccata tua.[Et linū fumigans non extin/
guet].Allegoria eſt/⁊ ī calamo ⁊ ī lino.Per
linum corpus hominis:per fumū paruula
noticia fidei.Linum fumigans non extinx
it:ſed ⁊ perfecte erudiuit dicens.Tu cred;
in filium dei?Et ille dixit quis eſt/vt credā
in eum? Et ait. Et vidiſti eum:⁊ qui loqui/
quitur tecum ipſe eſt.Et procidens adora/
uit eū.[Donec eijciat ad victoriam iudici/
um].Sicut fecit cum vicit dyabolum re/
ſurgendo ⁊ aſcendendo.[Et in nomine eius

gentes ſperabunt]. Hoc luce clarius patet
quia vt omnes prope credunt in eū. Et hec
verba Eſaie. Ipſe legit in ſynagoga iudeoꝝ
cū ſurrexit ad legendū: ⁊ fideles ⁊ infideles
in ipſa ſynagoga cognouerunt/ꝙ de eo fue-
rant iſta prophetata.

De demoniaco curato ceco et muto.
Capitu. xxxiiij.

Tunc oblatus ē
vnus demoniū habens ⁊ ce
cus ⁊ mutus/⁊ curauit eū
ita vt loqueretur ⁊ videret]
Audiſtis ſuperius de illo
qui mutus fuerat ⁊ ſurdus ⁊ demoniacus
qđ curatus fuerit a deo: iſte fuit cecus tñ re
liquis ſimilis illi. Tria generalia ſigna ī iſ-
to facta ſunt: a demonio liberatus eſt: viſū
⁊ loquelam recepit. Tūc ita iuxta hyſtoriā
factū eſt: ⁊ ſpiritualiter genꝰ humanū ſigni
ficat/qđ cecum erat de oculis ſpiritualibus/
⁊ non loquebatur que dei erant: quia demo
nes illum obſidebant. Similiter ſunt om-
nes pagani/⁊ quando veniunt ad credulita
tem expelluntur de eis demonia: aperiuntur
oculi cordis eorum vt poſſint deum videre:
id eſt intelligere ⁊ laudare: qđ eſt loquelam
recipere. [Et ſtupebant turbe et dicebant.
Nunquid eſt filius Dauid]. Turbe mira-
bantur/⁊ volebant illum dicere de progenie
Dauid eſſe/⁊ de Bethleem vnde ſciebant
criſtum debere naſci: ſed phariſei contradi
cebant/quaſi neq; de Dauid progenie ne-
q; de bethleem eſſet/neq; virtutes ex deo fa
ceret: ſed quia aperte virtutes fiebant/⁊ ne-
gare non poterant/in malam partem cōuer-
tere nitebantur: quaſi per incantationes ſi-
cut magi in egypto facerent virtutes. Sed
illi maiora ſigna facere non poterant: ſed
propter peccatum Pharaonis permiſſa ſunt
eis aliqua facere. [Hic non eijcit demones
H niſi ī Beelzebub principe demonioꝝ]. Beel
zebub ſicut ſcitis fuit idolū Acharon/q̄ in
terpretat̄ vir muſcaꝝ. Zebub enim muſca di
cit̄. Iudei enim ob ſordes immolaticij cru-
oris: ſeu pro immundicia/hoc nomie Acha

ron vocabant: ⁊ ipſum etiam principem de
moniorū. Et ſicut beatus Beda dicit/non
debemus in fine nominis aliam litteram le
gere/quam. b. ¶ Demones autem dicti gre
ce/quaſi demnas: id eſt periti. Ineſt enim il
lis cognitio rerum plus quam hominibus
partim ſubtilioris ſenſus acumine/partim
experientia longe vite quia angeli boni cre-
ati/per ſuperbiam mali effecti ſunt. [Ihe-
ſus autem ſciens cogitationes eorum dixit
eis]. Non ipſi verbis dixerūt ſed in cordi-
bus ſuis. Ad cogitationes eorum reſpōdit
vt ſic compellerentur credere/ſcientes ſcđm
dictū Salomonis/nullum aliū ſcire cogita-
tiones hominū/niſi ſolū deum. [Omne re-
gnum in ſeipſum diuiſū deſolabitur/⁊ om
nis ciuitas vel domus diuiſa contra ſe non
ſtabit]. Sicut regnum ſi intra ſe diuiſum
fuerit cito deſtruitur ⁊ deperit: ſic etiam reg
num dyaboli/ſi diuiſum eſt cito decidet q̄a
diſcordia multa regna deiecit ⁊ adnihilauit
concordia vero de paruis magna fecit/⁊ ex-
altauit/ſic adhuc hodie videmus. O iudei
ſcitis regnum diuiſum dyaboli: quare vos
in regno eius vultis eſſe/faciendo volunta-
tem eius. [Et ſi ego in Beelzebub eijcio de
monia/filij veſtri in quo eijciunt]. Filios iu
deoꝝ duobus modis poſſumus intelligere.
Apoſtolos qui eijciebant demones per po
teſtatem a domino ſibi datā/ſicut legimus
in hoc euangelio: quia reuerſi apoſtoli dixe
runt domino. Domine in nomine tuo etiā
demonia nobis ſubiecta ſunt. vel filios iu-
deorum adiuratores gētis illius dicit. Do
cuerat enim illos Salemon rex quaſdam
adiurationes per nomen dei ⁊ eo modo eij
ciebant demones. Hoc Ioſephus narrat ꝙ
coram Veſpaſiano hoc fecerint. [Si expul
ſionem in filijs veſtris deo tribuitis: quare
ipm factū in me non eandem laudem habet
Et ſi expulſionem demonū deo reputatis:
corporū ſanitates cui deputatis. Ideo iu-
dices veſtri ipſi erunt]. Si ad exorciſtas ꝯ
parationem dicit non poteſtatem: ſi ad apo
ſtolos refertis: quia ipſi ſedebūt ſup ſedes
duodecim: ⁊ iudicabunt duodecim tribus
Iſrahel. [Si aūt ego in ſpiritu dei eijcio de

monia: igitur peruenit in vos regnum dei] Yronicus eſt in hoc loco trop⁹/qui per contrarium intelligitur: ſicut eſt in pſalmo. Si introibunt in requiem meam: hoc eſt nō introibunt. Similiter in hoc loco talis ē ſenſus. [Quia ergo in digito dei ego eijcio demonia/pro certo non peruenit in vos regnū dei]. Quia ſcientiaȝ dei habetis qua bonū cognoſcere poteſtis/⁊ a malo diſcernere: ſȝ per inuidiam contradicitis bono meo operi: ideo non peruenit in vos regnum dei. Video veſtram perfidiam/quam vos ī malo elegiſtiȝ durare: ideo hec certiſſime dico. Regnum dei vel vita eterna/vel ipſe dominus: vel etiam ſcriptura ſancta. Unde dominus dixit. Auferetur a vobis regnum dei [Aut quomodo poteſt quiſquam intrare in domum fortis/⁊ vaſa eius diripere/niſi prius alligauerit fortem: ⁊ tunc domum eius diripiet]. Niſi prius alligauerit fortem: et tunc domum eius diripiet. Dat in alio euāgeliſta ſimilitudinem/ꝙ vt fortis armatus cuſtodit atrium ſuum/ in pace ſunt omnia que poſſidet. Si autem fortior illo ſuperueniens vicerit eum: vniuerſa arma eius aufert in quibus confidebat: ⁊ ſpolia eius diſtribuet. De ſe ⁊ dyabolo ipſam parabolam dicens: quia antequam dominus in hunc mundum veniret corporaliter/dyabolo ſeruiebat iſte mundus. Uenit dominus et abſtulit arma eius/infideles potentes/ꝑ quos operabatur quicquid volebat: ſiue arma eius in quibus habitabat. Spolia eius innocentes/⁊ ab eo decepti: vel vaſa eius/illos de quibus expellebat demones. ⁊ ſicut iſte de quo ratio eſt: vel alij multi de quibꝰ ſuperius audiſtis. [Qui non eſt mecum/ꝯtra me eſt]. Et de dyabolo intelligendū eſt eo ꝙ dyabolus ſemper contraria opera facit ſaluatori. Ille cupit animas hominū tenere captiuas/dominus liberare: ille predicat ydola hic vnius dei noticiam. Dominus amat virtutes/dyabolꝰ vicia. [Ideoq; dico vobis. Omne peccatum ⁊ blaſphemia remittetur hominibus: ſpiritus autem blaſphemie non remittetur. Et quicunq; dixerit verbum contra filium hominis/remittetur ei: qui autem dixerit contra ſpiritū ſanctum/non remittetur ei: neq; in hoc ſeculo/neq; in futuro]. Et quomodo hoc poteſt eſſe/cum multi Arriani qui blaſphemauerunt in ſpiritum ſanctum/quando minorem patre ⁊ filio dixerunt: ⁊ tamen reuertentes ad penitentiam ſuſcepti ⁊ ſalui facti ſunt? Sed tamen de his dicitur. Qui cum ſciant veritatem/aperte ſeipſos blaſphemie tradunt propter inuidiam. Nam ⁊ qui dixerit in patrē vel filium non ſic leuiter remittetur (maxime ſi baptizatus ⁊ catholicus fuerit) niſi dignius penituerit per lachrimarum ⁊ orationum aſſiduitateȝ/ac crebra ieiunia. Etenim quia per ſpiritum ſanctum fit remiſſio peccatorum: quia quiſq; in ſimilitudinem dyaboli ⁊ angelorum eius contra ſcientiam ſuam maieſtatem deitatis oppugnare/non trepidat/non habet remiſſionem ineternum/ſȝ reus erit eterni delicti: ſiue ille dicit blaſphemiam in ſpiritum ſanctum qui non credit remiſſionem peccatorum: ⁊ in hoc perſeuerat. Nec non ⁊ hoc dicere poſſumus/ꝙ domin⁹ preuidebat illos ad quos hec loquebatᷣ non eſſe credituros: ⁊ de illis ſpecialiter hoc dicebat. Quod vero dicit non remittendum neq; in hoc ſeculo neq; in futuro datur intelligi eſſe de quibuſdam peccatis in alia vita remiſſionem: quia quod de vno negatur/cōſequens eſt vt de aliquibus poſſit intelligi. Sicut eſt de ocioſo ſermone/de concupiſcētijs/⁊ de leuibus peccatis. Ceteruȝ/de grauioribus non audemus aliud dicere q̄ꝫ qđ Joannes dicit. Peccatum vſq; ad mortem non dico vt quis roget pro eo. Et Paulus inquit. Nolite errare: neq; fornicarij/neq; ydolis ſeruientes/neq; adulteri/neq; molles neq; maſculorum concubitores/neq; fures neq; auari/neq; ebrioſi/neq; maledici/neq; rapaces regnuȝ dei poſſidebunt. Et de his tamen ſi in fine tales inuenti fuerint/vel in hoc finierint. [Aut facite arborem bonam/et fructus eius bonos: aut arborem malam ⁊ fructus eius malos]. De ſeipſo dicit. Quod quia bona opera ſunt/ſcilicet ſanitates hominum/⁊ verba que de ipſo procedebant. [Si ipſa bona erant/quomodo po

erant eſſe aliqua mala? Neq3 enim poteſt fi
eri vt ex malo oriatur bonum: aut ex bono
malum. Siquidem ex fructu arbor agnoſ-
citur: quia ſicut ramus vnus non poteſt di
uerſum fructum facere/ bonum ⁊ maluz: nec
de vno foramine poteſt exire dulcis et ama
ra aqua: ſic vnus homo non poteſt eſſe bo-
nus ⁊ malus] Hec omnia de illo verbo qđ
dixerant in Beelzebub eijcit demonia/ dic
ta ſunt. [Progenies viperarum quomodo
poteſtis bona loqui/ cū ſitis mali] Oſtēdit
de ipſis ꝙ ſicut mali erant in operibus/ erāt
etiam in corde quod membra regere debet:
quia interior eſt conſcientia/ que exteriꝰ mē-
bra regit. Quare progenies viperarum vo-
centur/ ſuperius dictum eſt. [Ex habundan
tia enim cordis os loquitur]. Sicut riuus
decurrens eundem habet ſaporem quem ⁊
fons de quo oritur ſimiliter ⁊ homo de hoc
quod habundat interius/ profert exterius ī
opere ⁊ locutione. Et inde ſequitur. Bonꝰ
ergo dominus criſtus de bono theſauro ꝓ-
fert bona: ⁊ malus homo dyabolus qui ho
mo appellatur propter inuidiam/ ⁊ phariſei
de malo theſauro proferebant mala. [Di-
co autem vobis/ ꝙ omne ocioſum verbum
quod locuti fuerint homines/ reddent ratio
nem de eo in die iudicij]. Ad illud quod
ſuperius dixerat blaſphemie ſpiritusſancti
iſta adiunguntur: quaſi dicat non ſolum de
blaſphemie erunt cruciandi in inferno qui
faciunt/ ſed ⁊ de detractionibꝰ: verumetiā3
J de omni ocioſo verbo. Ocioſum verbum ē
quod aliqua vtilitate caret. Ceterum/ malig
num quod ad vicium trahit/ aut ad ebrieta
tem ſectandam/ aut ad luxuriam illiciendā/
aſperius iudicabitur. Detractio enī mor-
tale eſt crimen: quia qui detrahit eradicabi-
tur de terra viuentium: hoc eſt non habebit
ibi radicem/ ſi in hoc finierit. [Ex verbis tu
is iuſtificaberis: ⁊ ex verbis tuis condem-
naberis]. Qui dicit dominus Jeſus in ſpi
ritu ſancto: quod precepit apoſtolus dicen-
dum/ quando dicit: nemo poteſt dicere do-
minus Jeſus niſi in ſpiritu ſancto: poteſt iu
ſtificari ex verbis ſuis. Quiq3 conſiderat
quod Jacobus apoſtolus ait. Linguā3 ſub

auditur malam nullus hominum poteſt do
mare: et quod Salomon dixit/ mors ⁊ vita
in manibus lingue. Innuit quomodo
poteſt homo condemnari per linguā. Quic
quid enim arrius maxime peccauit/ per lin-
guam deliquit. Per linguam cō mittitur illđ
peccatum quod ſuperius dixit: quod non re
mittitur neq3 in hoc ſeculo neq3 in futuro.
[Tunc reſponderunt ei quidam de ſcribis
⁊ phariſeis dicentes. Magiſter volumus a
te ſignum videre]. Alius euangeliſta aperti
us dicit/ qualia ſigna poſtularent: videlicet
vel in morem Helie ignem de ſublimi veni
re cupiebant/ vt aliquos incenderet: ſicut fe
cit Helias/ quando duos quinquagenari-
os cum quinquagenis ſuis iunioribus oc-
cidit: vel in morem Samuelis contra morē
prouincie tempore eſtiuo tonare ⁊ fulgurare
¶ Apud nos enī ideo tonat eſtate/ quia in
occidente ſumus/ ⁊ alleuiate ſunt nubes/ ꝓ-
pterea poſſunt currere. Apud orientales aūt
in hiberno tonat: quia in eſtate ita pure ſūt
nubes/ vnde non habeant vnde pluant: q3
ſol qui ſuper eos eſt non permittit nubes tā
tum ymbrem colligere vnde tonitruum poſ
ſint facere. ¶ Non eſt enim verū quod ho- M
mines credunt/ ꝙ nullus ſciat quod ſit toni
truū: ſed illud vnde Joannes dicit ꝙ ſpiri-
tusſanctus in cordibꝫ credentiū: quia ſicut
per iſtđ tonitruū concutiūtur mortales/ ita
per illđ terrent mentes mortalium ⁊ deci-
dunt a cogitationibꝫ ⁊ operibus ſuis. Nam
illđ qđ ſonat in nubibꝫ nubes faciūt illđ cū
habuerint aquam ⁊ aliꝗ non habuerint: ille
que habuerint currūt: ⁊ tūc ſonat ſicut au-
ditis/ ⁊ excitant ipm ignem quem videris ⁊
q3 omnis colliſio ignem creat: vt vide ī col
liſione fieri cum alio ferro: vel petra cū alia
petra. Quomodo enim poteſt eſſe de iſto
tonitruo qđ Joannes dicit: locuta ſunt ſep-
tem tonitrua voce ſua. Et iterum. De trono
procedunt fulgura ⁊ tonitrua. Sed de toni
truo ſpiritusſancti qui ſeptiformiter fit: unde
dicit Joannes non de alio: quia illud eſt in
enarrabile/ quomodo ⁊ quibꝫ modis corda
mortalium concutiat.

¶ De petitione ſignorum.
Capi.xxxv.

Generatio mala
et adultera ſignum querit.]
Mala generatō dicitur nō
conditione ſed opere. Adul
tera ideo: quia frequent de/
um reliquit ⁊ ydola adorauit/ vt per Hieze
chielē dominus ei improperat. vel etiā tūc
cum alias creaturas plus amabat. Nā di/
cit beatus Auguſtinus aſſumens auctori/
tatem ex illo loco Apoſtoli. et auaritia que
eſt ydolorum ſeruitus: quod eſt omnis ho/
mo qui relinquit iuſtiti.i dei propter aurū
aut pro alia creatura. Tunc fornicaṫ anima
eius a deo/ et quaſi adorat tunc ipſuȝ aurū
et veneratur pro quo mandatū dei derelin
quit. [Et ſignum non dabitur ei niſi ſignū
Jone prophete.] Recordamini hiſtoriam
Jone/ ꝙ qñ miſſus eſt ad Niniuitas predi
candum voluerit effugere dei preceptuȝ: ⁊
poſtea ſicut ſcitis ſorte dep̄henſus ꝙ mare
illum quereret/ in ipſum proiectus ceto ab/
ſorptus triduo ibi iacuit. Simili modo di/
cit dominus de iudeis ſignum daturū. Jo/
nas figurā domini pretulit. ſicut ipſe ad cō/
uertendos Niniuitas miſſus/ qui de genti
bus erant: ſic dominus ieſus in hunc mū/
dum ad predicanduȝ gentes miſſus. Mare
ſignificat iſtud ſeculum: et illud turbatum
eſt propter Jonaȝ/ ita ⁊ iſtud turbatū eſt ꝑpṫ
predicationem ipſius: quia ipſe dicit. Non
veni pacem mittere ſed gladiū ſeparationȝ.
Cetus ſignificat terram/ ſiue infernum: q̈a
terra habuit corpus/ infernus animaȝ. Qḋ
vero quatuor dies ponuntur cum non per
omnia toti tres fuerint/ per Synedoche a
toto pars intelligitur: quia ipſe hora vnde
cima ſexta feria in ſepulchro collocatur/ vi/
ginti ſepteȝ horis ibi iacuit. Et ſicut Jonas
nolebat ante abſorbitionem ire ad gentes:
ſimiliter & ad apoſtolos: in viam gentium
ne abieritis: ſed poſt reſurrectionem prece/
pit eis dicens. euntes docete omnes gentes

[Viri Niniuite ſurgent in iudicio cum ge
neratione iſta: ⁊ condemnabunt eam]. non
poteſtate/ ſed comparatione: quia nullis vi/
dentib9 ſignis ab Jona: nec multo tempore
predicatum eſt/ niſi per tres dies: ⁊ illi pere/
grino crediderunt gentes. [Nunc excellior
cunctis ego commendatus ab Joanne: ⁊ q̈
multas virtutes in vobis feci: ⁊ non ſolum
non auditus/ ſed Beelȝebub vocat9. Et ec/
ce pluſquam Jona hic]. Quia creator ego
Jone. Hic iſto loco aduerbiū eſt loci: non
pronomen. ¶ Jona columba vel dolens in
terpretatur: dominūq; figurauit. ¶ Niniue L
ciuitas quam edificauit Aſſur filius Sem
⁊ decorauit eam primus rex Aſſyriorū: ⁊ vo
cauit eam Niniuen ex nomine ſuo id eſt ſpe
cioſam: fuitq; ſedes Aſſyriorū ſemper. [Re
gina auſtri ſurget in iudicio cum generatio
ne iſta/ ⁊ condemnabit eam]. Regina auſtri
non audiuit de Salomone/ ꝙ virtutes face
ret/ mortuos ſuſcitaret aut regnū celorum p̄
dicaret/ litteras ſine doctore ſciret: ⁊ tamen
venit de oriente audire Salomonem. Jd/
circo condemnata erit iſta generatio pluſquā
illa: quia habens illum ſecum qui ſapientiā
dedit/ noluit illū audire. Spiritaliter Sa/
lomon ſignificat dominū chriſtū: quia Sa/
lomon pacific9 dicit. Et iſta regina ſignifi/
cat eccleſiam de gentib9 ad verum pacificū
noſtrū conuertendā. Et ecce pluſquam Sa
lomon hic: quia ille loquebatur de quo Sa
lomon dixerat. Dominus poſſedit me ini/
cio viarum ſuarum/ antequam quicquam fa
ceret a principio. [Cum in mundus ſpiritus
exierit de homine/ ambulat per loca arida].
Et de homine liberato a demonio poteſt in
telligi: quia ſi ſe non cuſtodiret a malis ope
ribus/ iterum traderetur cui fuerat tradit9.
⁊ de iudeis qui ſic peruerſe domino contra
dicebant/ qui peiores futuri erant poſt con/
temptam legem litere ⁊ predicationem do
mini/ quam ante acceptam legem fuiſſent.
Cum enim legem acceperunt exiuit ab eis dy
abolus ⁊ ambulauit ad gentes: ſed modo
habet dimiſſas gentes/ ⁊ eſt reuerſus ad
iudeos. ¶ Per ſcopas vnde domus mū
daṫ doctrina iudeoꝝ intelligiṫ vacans: q̈a

deum non habebat/qui dixit. Tranſeamus
ex his ſedibus. vt Joſephus refert/ꝑper ſe
tem ſpiritus/ſeptem vicia principalia. [Ad
huc eo loquente/ecce mater eius et fratres
eius]. Fratres eius non ſancte Marie/ſed
nepotes vel alij conſobrini/ qui in ſcriptura
ſancta fratres appellantur: vt Loth dictus
eſt frater Abraham cum eſſet nepos eius. Iſte
qui ei hoc nunciauit temptando faciebat/vt
videret ſi terrenis celeſtia preponeret: ꝛ de
fereret predicationem propter carnalem cog
nationem. Sed ipſe oſtendit: quia melior
eſt ſpiritalis fraternitas quam carnalis. Si
vero vtreꝙ ſimul ſunt/duplex bonum eſt: ſi
cut erat in ſancta Maria: quia mater efficit
quis/cum aliquis per verbum eius in criſto
renaſcitur: ſicut Paulus dicit. per euangeli
um ego vos genui. [In illo die exiens Je
ſus de domo ſedebat ſecus mare/ ꝛ congre
gate ſunt ad eum turbe multe. ꝛc.]. Non ſo
lum dicta domini ſed ꝛ facta plena ſunt my
ſterijs. Quod dominus de domo illa egreſ
ſus eſſe dicitur/vbi iudei nefanda verba in
eum iactabant/ad mare venit: oſtendebat re
licturum ſe iudeam ob meritum facinorum
et verborum nefandorum: ꝛ ad gentes tran
ſiturum que ſignificatur per mare tumidū
atꝙ fluctuoſum: quia ſicut illud omni ven
to mouebatur/ſimiliter et gentes omni doc
trine agitatione mutabant. Nam notum eſt
omnibus de quo mari dicat/ſcilicet de lacu
Geneſar: vbi ſolitus erat introire/ ꝛ de naui
docere turbas. Erat autem in galilea iudeo
rum habens in longitudine centū quadra
gita ſtadia: ꝛ in latitudine quadraginta/ ha
bens in ſe omnia genera piſcium qui extra
mare inueniuntur. Habens quoꝙ ſuper ſe
ciuitates edificatas: ꝛ pro diuerſitate adia
centium prouinciarum vel ciuitatum/diuer
ſa nomina ſortiebatur: vt mare galilee a pro
uincia: ꝛ mare tyberias a ciuitate vocabat
Geneſar autem greco vocabulo dicebat: q̄
ſi generans ſibi aurum. de ſeipſo ferebatur
excitare tempeſtates. Hauſtus eius purior et
ad potandum dulcis ꝛ habilis. Littus di
citur eo. q̄ ibi illidat aqua: id eſt percutiat

veniendo. [Erat autē conueniens locus ad
docendum: quia poterat videri ꝛ audiri ab
omnibus: ꝛ non poterat comprimi a turbas:
et locutus eſt eis multa in parabolis]. Con
ſuetudo erat in colis illis cum ſimilitudini
bus loqui frequentius: idcirco dominus mo
rem quem audire ſoliti erant ſequitur. [Ec
ce qui ſeminat exijt]. Dat ſimilitudinē de
terrena ſeminatione/q̄ ſimili modo etiā ſpi
ritalis agitur. Exijt qui ſeminat: dominus
Jeſus. Exijt a patre/deſcendit de celo. [Se
minare ſemen ſuū]. Verbum euangelij [Et
dum ſeīnat/aliud cecidit ſecus viā]. Id ē in
illos cecidit quos dyabolus ſolet frequent
viſitare/ ꝛ quaſi inhabitare. Et ideo concul
cat ſemen verbi/ quia aufert ꝛ ſuperinducit a
lias curas. Quod demones volucres vocant
quia diſcurrunt per aera in morem volucrū
[Et aliud cecidit ſuper petram]. Petram
dominus duriciam cordis expoſuit/terram
fidem ſtabilem/ſolem feruorem perſecutiōis
que dum ſurgit aduerſitas negant dominū
vel deſerunt iuſticiam. [Alia autem ceciderunt
runt in ſpinas ꝛ creuerunt ſpine/ ꝛ ſuffoca
uerunt ea]. Spinas diuitias dominus eſſe
expoſuit/quando his predicatur verbum q̄
diuites ſunt/tunc cum gaudio ſuſcipiunt ꝟ
bum. Sed cum hora illa tranſierit/ ꝛ ij ſi re
uerſi fuerint ad ipſas diuitias/pungunt ex
omni parte ipſe ſuggeſtiones/ ꝛ quia ſubeſt
illis poſſe quod voluerint/faciunt quod de
lectationes ſuggerunt/ ꝛ dimittūt que in ec
cleſia audierunt. [Aliud cecidit in terrā bo
nam ꝛ dabit fructum/aliud centeſimū/aliud
ſexageſimum/aliud trigeſimum]. Secundū
agri culture rationem inuenitur terra tranſ
marina/que multiplicetur in ſemine centies
vel ſexagies/ſeu tricies. In noſtra terra hoc
non inuenitur quia noſtra terra in compara
tione illius terre /in qua dominus hec loq̄
bat/ſterilis eſt / quaſi ſilueſtris. De ſpiri
tuali vero ſemine ille profert centeſimum:
qui cum alijs virtutibus virgo corpore et
animo perſeuerat: ſicut ſancta Maria/ ꝛ mul
te virgines. Sexageſimum fructum refert
qui multo tempore in viduitate iuſtam ac

boñam vitā ducit vt anna fecit / que in hoc
euangelio collaudatur. Trigeſimū quoq̧
fructum profert qui ſociatur coniugio et le
gittimo tempore fuerit vſus: ceteris quoq̧
virtutibus ornatur: non obliuiſcitur precep
ta ſui creatoris / vt Zacharias. Hij ſunt er
go tres ordines electorū per quos eccleſia
conſtat. Que reſtant ſimul cum dominiꝰ ex
poſitione proſequemur. [Et accedentes diſ
cipuli dixerunt.] Querendum eſt quomo-
do acceſſerint diſcipuli ad dominum cum ī
naui eſſet: videlicet cum ipſo erant in naui.
[Quia vobis datum eſt noſſe myſterium
regni celorum: illis autem non eſt datum].
Vobis propter fidem rectam et charitatem
que in vobis ſunt / digni eſtis ſcire et intelli-
gere ſecreta dei / illi vero propter inuidiā quā
habent non ſunt digni ſcire ſecreta dei / quia
in maliuolam animam non introibit ſapien
tia. Erant enim inter eos multi boni / et mul
ti mali: eos qui boni erant tangebat domi-
nus in cordibus vt aut reuerterentur aut p
ſeuerarent / vſq̧quo intelligerent quod pa-
rumper audierant. [Qui enim habet dabi
tur ei et habundabit]. Quia qui habuerit
fidem ſiue charitatem / accipiet et reliquas vir
tutes. [Qui autem non habet ſubauditur
charitatem et quod habet / id eſt ſibi videtur
vt habeat / auferetur ab eo. Ideo in para-
bolis loquor eis: quia videntes non vident]
Hoc eſt oculis corporis vident / et oculos
cordis habere nolunt propter inuidiam et ī
credulitatem. [Similiter audientes auri-
bus corporis / auribus cordis nolunt audi-
re vt intelligant. Et hoc prophetatum fuit
ab Eſaia: quia ipſi repulſuri eſſent predica-
tionem meam. Incraſſatum eſt cor populi
huius de peccatis]. Quia ſicut ſaginatur
anima per verba dei: ſimiliter impia anima
incraſſatur de malo. Et quia auribꝰ grauiter au-
dierunt de domini predicatione / reprehen-
dere ſtuduerunt. Et quare eis hoc venerit /
propheta ſequitur dicēs. Oculos ſuos clau-
ſerunt / preceſſit duricia / et cor impenitens: q̄
eos non permiſit conuerti vt ſanarentur.
[Veſtri aūt beati oculi qui vident / et aures
veſtre que audiunt]. Ipſos oculos quos in

iudeis blaſphemauit / ipſos laudat in apoſto
lis / et aures ſimiliter ſpiritales / quibus videbant
et audiebant ſaluatorem quia oculis carnis
eum videre et non cordis / ſicut eum vidit he
rodes et Pylatus / magis eſt condemnatio
quam ſaluatio. [Amen quippe dico vobis:
quia multi prophete et iuſti cupierunt videre q̄
videtis / et non viderunt]. Scilicet cum vi-
derunt in ſpiritu: ſicut Abraham et Dauid
deſiderauerunt etiam veris oculis videre /
ſicut apoſtoli corporalibus et ſpiritalibus: quia
cum ſcirent appropinquare liberationem ſu
am vt nō tam diu in poteſtate tenebrarum
detinerētur ſicuti longo tempore detenti ſunt
vſq̧ tunc. Unde et dolēs Job dicebat. Si
ſuſtinuero infernus domꝰ mea eſt: in tene-
bris ſtraui lectū meū. [Vos ergo audite pa
rabolam ſeminantis]. Audite obſcura dicta
cū reſeratione ſimilitudinis. Nūc exponit
apoſtolis quia alii in turba non fuerūt digni audi-
re. [Omnis qui audit verbū regni] Sub-
audit dei / illa parabola illis ſpeciatim atti-
net qui tunc eam audierūt: ſed fit ſimilis ratō
adhuc in eccleſia eius. Omnis qui audit ver
bū regni non intelligit / venit dyabolꝰ et tol
lit quod ſeminatū eſt in corde eiꝰ. Ob hoc de-
bet omnis homo qui audit in eccleſia verbū
inquirere / quouſq̧ intelligat / et in opus mit
tat. [Hic eſt qui ſecus viā ſeminatꝰ eſt]. Iux
ta viā demonū quā habēt maligni in corde
illius factam / male aſſidue cogitando. De
illis nihil dicitur hic / qui nec audire dignā
tur corporis aure qui plus iſtis rei habent.
[Qui autem ſuper petram ſeminatus eſt /
hic eſt qui verbum audit et continuo cū gau
dio ſuſcipit illud: non habet autem radicē
ſed eſt temporalis]. Dominus exponit pro-
pterea non eſt neceſſe exponere: ſed ſimiles
ſunt modo tepidi criſtiani / qui propter iram
alicuius potentis ſiue donum deſerunt ve
ritatem / et conuertuntur ad iniuſtitiam. Et
eſt aliqua differentia inter illum qui in tri-
bulatione deſerit veritatem: et qui abſq̧ tri
bulatione ſponte relinquit iuſtitiā. Unde et ſe
quitur. [Facta aūt tribulatione propter verbum
continuo ſcandalizatur]. Qui enī abſq̧ tri
bulatione veritatem deſerit / peior eſt quam

paganus. [Qui autem ſeminatus eſt in
ſpinis hic eſt qui audit ⁊ ſollicitudo ſecli iſti
us ⁊ fallacia diuitiarum ſuffocat verbuȝ].
Sicut enim ſpine pungunt/ ſic etiam fre-
quenter tangunt ſollicitudines diuites q̄-
modo poſſint acquirere: qui quo plus ha-
bent plus deſiderant: quia creſcit amor nū
mi/quantū ipſa pecunia creſcit. Tangit em̄
cura mentem/quomodo acquiſitionem cu-
ſtodiat: tangit cura a quo his vorando in
cumbat: ſicut ille qui dicebat/habes repoſi
ta multa bona in annos plurimos/requieſ-
ce/comede/bibe/epulare. ¶ Fallaces vero
dicuntur/quia fallunt ⁊ decipiunt confiden
tes/vt illi reſponſum eſt. Hac nocte animā
tuam repetent a te: que ante paraſti cuius
erunt: [Qui vero in bonam terram ſemi-
natus eſt: qui audit verbuȝ ⁊ intelligit/⁊ fa
cit: aliud centeſimum/aliud ſexageſimum/⁊
aliud trigeſimum]. Per centeſimum virgi-
nitatis ſiue omnis perfectō virtutum/ quia
centenarius perfectus eſt numerus: ⁊ ſicut
computando centenarius de leua tranſit in
dexteram: ſic is qui virginitatem ⁊ perfec
tionem virtutum immaculate cuſtodit/de p̄
ſenti ſeculo in vitam eternam tranſiet. Per
ſexageſimum continentum vita perfecta o-
pere ⁊ ratione/quia in ſexta die deus opera
ſua perfecit: ⁊ de ſexto ſexaginta conſurgit.
Unde in compoti ratione ſexaginta per co-
artatum articulum exprimitur: qui ſine vxo
re eſt debet cogitare que domini ſunt/⁊ nō
eſſe in delitijs/neq̄ȝ vir neq̄ȝ mulier ne mor-
tuus in conſpectu dei dijudicatur. Ut Pau
lus de vidua/viuens in delitijs mortua eſt.
Triginta quoq̄ȝ in expoſitione ſua quaſi ma
rem ac feminam pretendit cum ipſi articuli
quaſi oſculando ſe ꝯiungāt ¶ Aliam para-
bolam propoſuit illis dicens. [Simile eſt
regnum celorum homini patri/qui ſemina-
uit bonum ſemen in agro ſuo]. Et iſtam pa
rabolam dominus expoſiturus eſt/ ſed ta-
men ſumamus ea que ipſe dixit. Qui ſemi
nat bonum ſemen/filius hominis: ager iſte
mundus. [Cū autem dormirent homines]
videlicet cum magiſtri eccleſiarum non eſſēt
ſtudioſi ad meditandū diuina eloquia. Qđ
cauere debent epiſcopi ⁊ prepoſiti eccleſiarū
ne de eis ſimiliter dicatur: ſed debent inſta
re ⁊ per ſe ſuoſq̄ȝ quantum poſſunt vt adnū
cient populo peccata eorū/vt ſciant que ca-
uere debeant: ⁊ qualiter a venienti gladio cu
ſtodire. Bonum ſemen/filius dei: ⁊ inimic⁹
eius dyabolus/qui inimicus dei ⁊ hominū
eſt/ex quo in Paradiſo illum poſitum vidit
Zizania filij dyaboli per opera: herba ⁊ fru
ctus/opera. Accedentes aūt ſerui patriſfami
lias: angeli domini: Inimicus homo/ dya-
bolus: de quo dicitur. Exurge domine/ nō
confortetur homo. [Ne forte colligentes zi-
zania]. Zizania que alio nomine lolium di
citur/iuxta agriculturā eſt ſemen nequaȝ/qđ
naſcitur inter ſpeltam: de qua quis tunc q̄n
do colligitur comederit/non habet plenum
ſenſum ad horam. Ita quicunq̄ȝ a deo diſſē
tit/non eſt plene mentis. Hic autem mali
homines/domino exponente intelliguntur.
[Serui autem dixerunt. Uis imus ⁊ colli-
gimus ea? Et ait/non: ne forte colligentes zi
zania eradicetis cum eis ⁊ triticuȝ. Sinite
vtraq̄ȝ creſcere vſq̄ȝ ad meſſem]. Hic de
bent omnes reges Epiſcopi ⁊ prepoſiti exē-
plum capere/ne de in certis cauſis iudicium
promant: antequam veraciter crimen agno
ſcant. Herba enim inperfectam etatem ſig
nificat/ vel occulta opera. Que omnia ſu
ſtinenda ſunt/vſq̄ȝ ad perfectam cognitionē
Nam quod beatus Paulus precepit. Au
ferte malum ex vobis: de apertis ⁊ manife
ſtis preuaricatoribus precipit. Quod dicit
ne forte colligentes zizania/eradicetis et tri
ticum: vtrunq̄ȝ in hoc dicto/et dei paciencia
monſtratur: quia ipſe patienter malos expe
ctans: vt conuertant/ non ꝯuerſus durius
dampnat: ⁊ quia his qui hodie zizania vide
tur fore/cras poteſt eſſe triticium dei.
[In tempore Meſſis dicam Meſſoribus.
Colligite primum Zizania: et alligate ea
faſciculos ad comburendum]. Quia vi
delicet tunc mittentur auari cum auaris/lu
xurioſi cū luxurioſis: ⁊ vnuſq̄ſq̄ȝ cui ſimilis
fuit in mollibus/ illi ſociabitur in pen. Tri
ticū/iuſti: horreum/vita eterna. [Mittet fili
us hominis angelos ſuos: ⁊ colligent de re

gno eius]. De eccleſia omnia ſcandala/qui ſcandalizauerit electos ſuos: ⁊ eos qui faciunt iniquitatem]. Non dicit qui fecerũt: ſʒ qui adhuc in hoc erant. [Ibi erit fletus/ et ſtridor dentium]. Per fletum ⁊ ſtridorem dentium ⁊ nimia tormenta ⁊ vera reſurrectio corpoꝝ deſignatur. [Tunc iuſti fulgebunt ſicut ſol in regno patris]. Dominus lux celeſtis/⁊ ſol in ea erit/⁊ ſancti participando claritateʒ eiꝰ q̄ſi ſol fulgebũt. [Sĩle eſt regnũ celorum grano ſynapis] in preſenti eccleſia vnuſquiſqʒ fidelis accipiat verbũ euangelij: ⁊ recondat in agro ſuo. Hoc eſt in pectore ⁊ in corde ſuo. [Quod minimuʒ eſt omnibꝫ ſeminibꝫ. Cum aũt creuerit/maior eſt om̄ibꝫ holeribus]. Sicut eſt doctrina euangelij: in facie minima apparet/⁊ in auditione: ſed in virtute flagrantior atqʒ excellentior cunctis doctrinis. [Iudeis ſcandalum/ſtulticia viſum fuit/deum mortuũ fuiſſe pro ſeruis ſuis: ⁊ reſurrexiſſe tertia die. Sed tamen nulla doctrina philoſophoruʒ ſic impleuit mũdum ſicut iſta/nec vlla doctrina premium fuit vite eterne niſi in hac/ita vt volucres celi veniant ⁊ habitent in ramis eiꝰ]. Volucres predicatores ſeculi. Rami huius exempla ſcripturarum/per que anime fideles ad celeſtia volare/et neglectis temporalium cupiditatibus rerum/ſurſum habere cor ꝯſueuerũt. [Sĩle ẽ regnũ celorũ fermẽto/quod acceptum mulier abſcondit in farina ſatis tribus]. Fermentum a feruẽdo dicitur/id eſt calefaciendo ⁊ fit de fece vini/aut ceruiſie. Satum genus menſure eſt habẽs modium vnum/⁊ dimidium. In ſatis tribꝫ modia quatuor/⁊ dimidium: ⁊ dictum apđ hebreos quod qui metitur eandem menſuram leuet. Primam parabolam de ſe ⁊ auditoribus ſuis dicit: aliam de his que dyabolus immiſcuit poſt domini ſemen. Inde laudauit ipſum ſemen ſuum ꝙ ſimile eſſet ſynapi: modo dicit quod om̄es eccleſiaſtici facere debeant de verbo euangelij: per mulierem volens intelligi eccleſiam/in q̄ vnuſquiſqʒ qui de ea eſt debet abſcondere in fide ſancte trinitatis/donec omnia que facit omnia in nomine ſancte trinitatis faciat.

Uel alio modo. Tres paſſiones ſunt in nobis/ira/cupiditas/ratio: inter iſtas paſſiones mittamus verbum euangelij: ⁊ om̄es illas paſſiones ex verbo euangelij condamus vt non iraſcamur/non concupiſcamus ſicut in euangelio precepit: ⁊ rationem noſtram de euangelio componamus.

¶ [Hec omnia in parabolis locutus eſt ieſus ad turbas: ⁊ ſine parabolis non loq̄batur eis]. Qui non vult eſſe diſcipulus audit verba in turba ⁊ in parabolis. Qui eſt diſcipulus dignus criſti/meretur audire expoſitiones parabolarum/quia dat illi deus ſenſum vt intelligat ſcripturas. [Ut impleretur quod dictũ eſt per prophetam dicẽtem. Aperiam in parabolis os meum]. Per prophetam quippe Dauid in ſeptuageſimo pſalmo: eructabo abſcondita a conſtitutione mundi. Nõ omnia/ſed aliqua/per ſpeciẽ que appellatur Synedoche/a toto pars intelligenda. [Simile eſt regnum celorum theſauro abſcondito in agro]. Regnum celorũ quatuor modis dicitur in hoc euangelio: dominus Ieſus criſtus/vita eterna/preſens eccleſia/⁊ latitudo ſcripturarnm diuinarum ⁊ ⁊ pro diuerſis locis diuerſe accipitur. Nũc in hac parabola preſens eccleſia/regnum celorum intelligitur. Ager aũt latitudo diuinarum ſcripturarum. In quo agro inuenitur theſaurus/id eſt dominus noſter Iheſus criſtus/quia per ſcipturas nobis adnũciatꝰ eſt/a prophetis ⁊ apoſtolis. [Quem qui inuenit/debet oĩa poſtponere: ⁊ vilia in amore eius computare/vt illũ poſſit ante omnia ⁊ ſuper omnia diligere]. Quem q̇ inuenit/abſcondit in pectoris ſui abſconſo: nõ in auaritie ſtudio. ibi amor ſeruare volẽtis exprimitur. [Et pre gaudio illius]. Magnum gaudium eſſe poteſt inuenire ſe/et ſcire illum per quem de inferno liberari poſſit et vita beata perfrui. [Uendit vniuerſa q̄ habet et emit agrum illũ]. Quia in vniuerſis ſuis actionibꝫ et poſſeſſionibꝫ dei voluntatem dʒ ſequi. Talis negociator fuit Zacheus: qui cum eſſet in ſiccomoro vt videret theſaurum quem emere poſſet: ſuſcepit eum in domũ ſuam/et dixit. Pro hoc theſauro

ſi cui aliquid abſtuli / in quadruplum red-
do ⁊ reliquū do pauperibꝫ. [Iterū ſimile eſt
regnū celoꝝ homini negociatori querenti
bonas margaritas]. Et eccleſia hoc in loco
intelligit regnū/in qua eccleſia omnes criſti
ani negociatores tales eſſe debent / vt que-
rant margaritas bonas: optimas intelligen
tias in lege ⁊ prophetis. Cū aūt inuenerint
optimam margaritam dominū criſtū: oīnes
voluptates huius ſeculi contemnant vt cri-
ſtū lucri faciant. Talis negociator fuit ille e-
nuchus/qui venerat adorare in hieruſalem
⁊ reuertebatur ſedens ſuper currū ſuū: ⁊ q̄-
rens in libro Eſaie margaritas. Venit phi
lippus ⁊ oſtendit ei ipſam margaritam: ⁊ mi
ſit eam in pectore: ⁊ ſuper omnia que habe-
bat dilexit. Talis Nycodemus ⁊ Joſeph /
qui petiīt capſulam vbi ipſa margarita fue-
rat a Pylato: quia iam habebat ⁊ ipſe can-
dem margaritam/⁊ omnes apoſtoli huius
negociatores fuerunt [Iterū ſimile eſt reg-
nū celoꝝ ſagene miſſe in mare]. Omnia hic
per allegoriam dicuntur: ⁊ eſt ſpecies allego
rie parabole rerum genere diſſimilium quia
⁊ theſaurus ⁊ margarita comparatione dei
vilia ſunt: ⁊ ſagena ſpirituali ſagene inferior
Regnum celorum eccleſia: vt ſupra. Per ſa
genam/predicationem domini. Miſſa ī ma-
re: in iſto ſeculo: quia vt in mari piſcis piſcē
perſequitur ⁊ deuorat: ita ⁊ in hoc ſeculo ho
mo hominem perſequitur/⁊ aut occidit/aut
aufert ab eo quod poteſt. Eſt aliquando ſe-
renum/aliquando turbatū: ⁊ in ſeculo ali-
quando pax/aliquando perſecutiones. [Ex
omni genere piſcium congregati]. Quia
ex omibus gentibus conuertuntur ad deū
Dominus quando iſta dicebat/ſagenam ī
mare mittebat/⁊ duodecī piſcatores quomo
do piſcarent docebat. Cepit ſagena domini
et diſcipulorum eius multos / ⁊ adhuc ho-
die mittitur: capit bonos ⁊ malos. [Et cum
veniunt]. Id eſt terminū vniuſcuiuſqꝫ: ve-
niūt angeli bonos piſces mittūt in piſcinaꝫ
in vitam eternam: malos autem in ignem
eternū/vt amplius non deuorent bonos pi
ſces/ neqꝫ faciant filios ſimiles ſibi: ſed ar
deant quia comederint bonos piſces.

¶ Talis piſcis fuit Julianus: qui rupta ſa
gena exiīt foras/⁊ quia multos domini piſ-
ces comedit/⁊ perſecutus eſt: ſeparatus a
bonis adhuc coquitur/vindicta ſe exoluens
pro eis [Sic erit in conſummatione ſeculi.
Exibunt angeli / ⁊ ſeparabūt malos de me
dio iuſtorū]. Quamuis in fine mundi de
pluribus fiat quottidie tamen fit iſta ſepa-
ratio: ⁊ mali criſtiani ⁊ pagani ſeparantur a
bonis: ⁊ mittuntur in caminū ignis. ¶ Ui-
tus terminus ſeculi. Fornax ignis qui non
extinguetur. [Intellexiſtis hec omnia? Di
cunt ei. Etiam]. Aduerbium etiam affirmā-
tis: hoc eſt fecimus. Apoſtolos ſolos inter-
rogat: ⁊ perfectus magiſter quia ⁊ ipſos ma
giſtros eccleſie erudiebat. et ſicut ſagenā de
multis maculis: ſic de multis exemplis ſcri
pturarum predicationē ordinare docebat.
Unde ⁊ ſequitur. [Ideo omnis ſcriba doc-
tus in regno celorum ſimilis eſt homini pa
trifamilias]. Ideo/ſubauditur volo /vt in-
telligatis que dico: vt ſcitis ſimiles mei qui
ſum paterfamilias/⁊ vos mei ſcribe: vt hīc
ego proferam noua ex meo/⁊ vetera de vete
ribꝰ libris: ita ⁊ vos cū experitis predicare.
Scriba autem ſcribendo dicitur / is vide-
licet qui ſe in ſcripturis exercet. [Et factum
eſt cuꝫ conſummaſſꝫ ieſus parabolas iſtas]
conſummare ſapientum eſt: ſtollidorum cep
ta imperfecta dimittere ⁊ hoc quaſi propriū
ipſius/quia iam de ipſo premiſſuꝫ fuerat cū
compleuit deus opus ſuum/⁊ perfecti ſunt
celi ⁊ terra. [Tranſiīt inde/⁊ veniens in ter
rā ſuam/⁊ docebat eos in ſynagoga eorum]
Juxta hyſtoriam audītis ꝙ p̄ diuerſa loca
dn̄s docuit/⁊ ſi tales erant qui nollent veni-
re ad audiendam eius doctrinam ipſe veni
ret: vt nullam excuſationem haberent de ig
norantia. [Reuerſus eſt in galileam in ciui
tatem Nazareth]. Que dicta eſt patria ei
us et ciuitas eius / non quod de ea eſſet: ſꝫ
quia ibi nutritus fuerat. Noſtis quid eſt
ſynagoga. [Ita vt mirarētur ⁊ dicerēt] Pro
pterea mirabantur quia viderant eum iux-
ta ſe nutritum nunquā tamen viderant eū
litteras diſcentem. Audiebant vero eum te
ſtimonia legis proferentem/que non poſſet

proferre niſi legiſſet. Ueruntamen non mi-
rarentur ſi eum cognouiſſent: quia ipſe erat
qui Adam docuerat omnem phiſicam: Abra-
ham aſtrologiam: Moyſen grammaticam
Salomonem ſapientiam. Si ſalomonis ſa-
pientiam mirati ſunt plurimi: quid mirum
ſi magiſter Salomonis miranda loqueba-
tur. [Nonne mater eiuſdem dicitur Ma-
ria]. Quamuis apud vos pauper: ipſa eſt
de domo Dauid/ genuit eum qui ditauit ve-
ſtrum ditiſſimum regem Salomonē: Octa-
uianum regnare permiſit. Si voluiſſet / et
iſtam vt alios im ditaſſet: ſed qui voluit vt
Petrus z Joannes primores diſcipuli eius
dicerent. aurum z argentum non eſt nobiſ-
cum. Ipſe ante dixit: filius hominis nō ha-
bet vbi caput ſuū reclinet. ¶ Fabri fili⁹ au-
tem fuit: ſed non iſtius. Pater eius camerā
celi ſic lucidam z curuam fabricatus eſt p
hunc quem deſpicitis. [Et frater eius Ja-
cobus z Joſeph: z ſymon z Judas]. Sci-
tis etiam ꝙ Jacobus z Judas apoſtolus
z ioſeph z Symon fratres ipſius ſint dicti
quia nepotes fuerunt ſancte Marie de ſoro-
rib⁹ ſuis. Dixi vobis ſupi⁹ quare ad tem-
pus placuerit deo a quibuſdam ioſeph dici
patrem ſuum: cū pro certo nō fuerit. ¶ Ma-
ria illuminatrix dicitur/ quia genuit lumen
verum. [Unde ergo huic omnia iſta]. id eſt
ſapiētia in doctrina: virtutes in ſanitate ho-
minum. [Et ſcandalizabantur in eo]. In
ſcandalum z iram accipiebant deum homi-
nem: ſicut Paulus dicit: nos predicam⁹ cri-
ſtum/ iudeis ſcandalum/ gentibus ſtulticiam
[Jeſus autem dixit eis. Non eſt propheta
ſine honore/ niſi in patria ſua z ī domo ſua]
Sicut dominus dixit/ ſic fuit z apud iude-
os/ z apud alias gentes ſemper: ſicut beat⁹
Hieronymus dixit. Inuident ciues ciuib⁹
ſuis. Nam z Heliam in ſarepta Sydonie
mulier gētilis pauit tempore famis. Jonas
in ſuis nec nomē habuit: apud Niniuitas
valde tremendus fuit. Heliſeum ſui occide-
re voluerunt: ne aman ſyrus puero ipſius
centum libras argenti/ z duplicia veſtimen-
ta daret. Eſaiam ſuus nepos manaſſes rex
occidit. Danielem alienigene ſuper centum

viginti prouincias principem fecerunt. Hie-
remiam ſui in cyſternam miſerūt: Nabucho-
donoſor in magno honore eū habuit/ z Na-
buzardan cōmendauit. Ipſe dominus a ſu-
is multa mala perpeſſus z opprobria: Ab-
garus cum illo regnum partiri voluit: Et
non fecit ibi multas virtutes/ propter incre-
dulitatem illorum. Potuit quidem quantū
voluit vt deus facere: ſed non fecit/ propter
illorū condemnationem dimiſit: quia quan-
to quiſqz plus videt de bono exemplo ſi nō
ſequit: tanto plus condemnatur. Si vero
refugit vt non videat: tunc etiam iniquiſſi-
mus z apoſtata iudicatur: z eſt ſimilis dya-
bolo.

¶ [In illo tempore/ audiuit Herodes te-
trarcha famam ieſu z ait pueris ſuis]. He-
rodes iſte filius fuit Herodis/ frater Arche- R
lai: z ipſe eſt qui in paſſione dominum remi-
ſit ad Pylatum. Iſte ergo herodes/ frater fu-
it Philippi: poſtea duxit Philippus filiam
regis Arabie Herodiadem nomine. Po-
ſtea vero ſocerum eius exortis quibuſdam
contra generū ſimultatibus/ tuliſſe filiam ſu-
am a Philippo z herodi dediſſe: quia hero-
des maioris potentie erat. Erat autem ipſa
mulier propinqua ambobus iſtis regibus:
quia ex filia herodis qui infantes occiderat
nata erat. Sed tamen conſuetudo erat apđ
iudeos/ ꝑpinquas ſuas vxores accipere: nō
tamen ſorores: neqz filias auunculi: vel ma-
tertere. Sed quia iſti ex auo erant gentiles
z auia iudei: auum herodem qui glorioſus
rex fuerat apud romanos ipſum imitabant
z aliqua tenebant de lege veteri/ aliqua re-
ſpuebāt: etenim deum celi adorabant: z cir-
cumciſi erant. [Audiuit herodes tetrarcha
famam ieſu]. Tetrarcha grecum nomē eſt S
compoſitum ex quatuor/ que dicuntur gre-
ce terra: Archon principatus: z tetrarcha ex
quatuor princeps. [Famam] id eſt opinionē
de miraculis eius que faciebat. [Et ait pue-
ris ſuis]. id eſt obſequentibus ſibi. [Hic
eſt Joannes baptiſta quem ego decollaui z
ipſe ſurrexit a mortuis: z ideo virtutes ope-
rantur in eo]. Quia herodes non cogno-
uerat ante dominum criſtū: propterea talia

dicebat. Uſus enim fuerat apud iudeos/vt
qui propheta futurus eſſet pro alio/prophe-
tam ſequeretur priorem: ⁊ imitaretur eum
ſuis actibus/vt fecit Joſue Moyſen/Heli
ſeus Heliam/Baruch Hieremiam/Heli-
ſeum Jezi. Quia hoc non audierat Hero-
des de domino quod fuiſſet diſcipulus Jo
annis: propterea eſtimabat ꝙ ipſe eſſet Jo-
annes. Bene autem de reſurrectione ſenſerũt
quando dixerunt: quia ſurrexit Joannes:
propterea facit virtutes quas ante non fecit
quaſi dixiſſent. Ideo modo Joannes facit
virtutes quia immortalis eſt/⁊ maioris vir-
tutis poſt reſurrectionem: idcirco poteſt vir
tutes facere quas ante non fecit. Omnia
enim corpora ſanctorum maiorem virtutem
habent poſt reſurrectionem quaʒ ante. [He
rodes enim tenuit Joannem: Adduxit euʒ
de deſerto vbi fuerat/⁊ religauit Macherõ-
to in carcere/propter Herodiadem vxorem
fratris ſui]. Jam fuerat fratris ſui: ſed tunc
non erat. [Dicebat enim illi Joannes. Nõ
licet tibi habere eam.] ſcilicet viuente fratre
[Et noluit occidere eũ: ſʒ timuit poplm].
Legerat auteʒ in paralypomenon ꝙ Joas
rex Iſrahel occiderat Zachariam filiũ Jo-
iade ſacerdotis: et pro hoc poſtea ipſe rex oc
ciſus fuerat: et timebat ſimiliter de ſe: quia
Joannes filius ſummi Pontificis fuerat.
Addit etiam. [Quia ſicut prophetam euʒ
habebant.] id eſt venerabãtur eum vt pro-
phetam. Die autem natalis herodis quã-
do ipſe natus fuerat]. merito illum celebra
bat cum in hoc ſeculo tantum bona habitu
T rus eſſet. Sanctorum ideo finis eorũ nata
lis celebratur: quia tunc in illam vitã renaſ-
cuntur vbi ſine fine viuent in gaudio. ſicut
Marcus ait. [Ipſa die cenã fecit principi-
bus ⁊ primis galilee.] Legimus multos
reges frequentẽ conuiuia feciſſe ſibi ſubdi-
tis: quia abundabant eis omnia bona: vt
Aſuerus/Baltaſar et Herodes/et multi
alij/ Et Romanorum reges multi: De
quibus Titus in dedicatõne theatri quinqʒ
milia ferarũ legitur occidiſſe. Soli vero mor-
talium Pharao et Herodes leguntur dieʒ
natiuitatis ſue celebraſſe/et vtrique homici-
dio polluiſſe: Sed iſte Herodes tanto ne-
quius quanto de propheta/et quanto poſt
prohibitum lege homicidium. [Saltauit fi
lia ipſius herodiadis.] Quia et Herodes
⁊ mulier de progenie herodis maioris deſcẽ
debant: idcirco de ipſo nomen habebãt. Fi
lia autem ipſius dicitur: non he. odis: que
de alio marito erat generata. Saltare in cõ V
uiuijs multe gentes pro honore habent: q̃-
ſi apparear quis nobilior ſit. Nam vaſcões
⁊ hyſpaniarum populi adhuc retinent: apõ
francos autem improperium eſt. Saltato-
res autem nominati ſunt ab Archade ſalio
quem Eneas in Italiam ſecũ duxit: quinqʒ
docuit romanos adoleſcentes nobiles ſal-
tare. Legimꝰ vero ꝙ ſybilla decem eglogas
Virgilij in ſenatu ſaltauit. [Placuit hero-
di]. non ſolũ ſaltatio illi placuit: ſed etiã cã-
tatio quam cantauit: grece compoſitũ me-
trũ qđ ſaltauit. [Unde pollicitus eſt ei da-
re cũ iuramento/qđcunqʒ poſtularet ab eo]
Ipſe herodes cũ vxore ſua inuenit tali mo
do occidere ioannem ſine ſeditione. Nam
propterea habebat eũ recluſum/ vt quando
iuraret q̃ſi pro ueneratione nominis domi-
ni: ne peierare videret nomen domini: pro-
pterea occideret eũ. [At illa premonita a ma
tre ſua]. Timebat enĩ ne ſe reconciliaret he
rodes cũ fratre: vt audiret monita ioannis/
⁊ dimitteret eam. [Da mihi inquit hic in
diſco caput ioannis baptiſte]. Diſcus an- X
tea iſcus a ſpecie ſcuti dicebat: vnde ⁊ ſcu-
tella poſtea diſcꝰ vocat/ꝙ det eſcas. [Et cõ-
triſtatꝰ ẽ rex]. Cõſuetudo hyſtoriographo
rũ eſt ſic cauſam ſcribere ſicut eo tempore a
preſentibꝰ putata eſt. Unde et ioſeph dicꝰ
eſt ab euangeliſtis pater domini: cũ veracit
ſcirent non fuiſſe. Similiter hic dicit rex ꝯ
triſtatꝰ/cũ ſimulauerit ſe triſtem: ⁊ animo le
tꝰ fuerit. [Propter iuramentũ aũt: ⁊ eos qui
pariter recũbebant iuſſit dari]. Quia ipſe
rex vna parte iudeꝰ erat: non tamen in vno
vaſculo manducabant: ſicut ioſeph fratribꝰ
ſuis/⁊ cũ egyptijs. [Miſitqʒ ⁊ decollauit io
annem in carcere]. habemus ſcriptũ [ꝙ ora-
uit ſtans in medio carceris dicens. Domi
ne deus meus ad te commendo ſpiritũ meũ

Carcer eſt a quo prohibetur exire: et dicit carcer a cohibendo ſiue coercendo. [Et accedentes diſcipuli tulerunt corpus et ſepelierunt illud: ⁊ venientes nunciauerunt Jeſu]. Non excuſatur Herodes quod inuitus fecerit: quia ſi matris vel ſororis poſtulaſſet interitum/ repudiaturus eſſet. Quod pro carnali repudiaturus erat/ debuit conſeruare in propheta. Legimꝰ in Romana hyſtoria flaminium ducem Romanorum/ ꝙ ad petitionem meretricis apud quam cubabat hominem decollatum/ reum capitalis criminis in conuiuio caput deferri feciſſet: ⁊ ob hoc poſtea pulſum curia ꝙ homicidiũ conuiuio miſcuerit: quanto magis ſceleratior fuit Herodes/ ⁊ herodias/ atq; puella: que ſaltationis precium caput prophete petijt/ vt haberet in poteſtate linguam ne argueret nuptias illicite perpetratas. Spiritualiter decollatio Joannis minorationem fame illius/ qua criſtus credebatur/ inſinuat: ſicut exaltatio criſti in cruce perfectionem fidei deſignauit: quia ipſe qui prius propheta putabatur/ criſtus eſt agnitus: quia ſicut Joannes dixit/ criſtum oportere creſcere/ ſe autem minui. Quod ipſa quoq; diſtinctio temporis ſignauit: quia Joannes eo tempore natus eſt quo lux diurna incipit minui: ⁊ criſtus eo tempore quo lux ipſa incipit creſcere. Narrat Joſephus vinctum ioannem in caſtellum macherontum adductum/ ibiq; truncatum: ⁊ eccleſiaſtica dicit hiſtoria/ ſepultum eum in ſebaſte id eſt Samaria. Tempore autem Juliani imperatoris videntes pagani ſepulchrum eius frequentari a chriſtianis/ effodiſſe eum et per campos oſſa eius ſparſiſſe. Contigit autem tunc id temporis fuiſſe ibi monachos de Hieroſolimis. Cumq; colligerent oſſa eius cum alijs Chriſtianis: rurſum ipſi pagani ceperunt recolligere/ ⁊ igni concremare. Monachi vero que colligerant Hieroſolimam detulerunt ſuo abbati philippo. Ille vero miſit ea Athanaſio epiſcopo Alexandrie: ⁊ ibi fuerunt ſeruata vſq; ad tempora Theodoſij imperatoris: ⁊ tunc mundato templo ſerapis ibi poſita ſunt: ⁊ dedicauit ipſum in nomine eius. Caput vero non fuit tunc inuentũ: ſed tempore Martiani imperatoris reuelatum eſt duobus monachis: ⁊ inuenerunt illud iuxta pallacium Herodis/ vbi infelices femine abſconderant illud. Herodes vero qui eum occidit: ⁊ in domini cum Pylato paſſione conſenſit: inſtigante vxore ſua vt regnum quod frater eius habebat agrippa impetraret: Romam abiret: conſecutuſq; eum agrippa: accuſauit apud ceſarẽ ꝙ rebellare contra eum diſponeret: ⁊ arma fabricata haberet. Quod quia de armis negare non potuit/ Lugdunum que Burgundie eſt ciuitas perpetuo exilio deportatus eſt: et regnum eius Agrippe datum eſt. Vxor vero eius venit ad imperatorem deprecatura pro marito: imperator autem pro fratre eius agrippa voluit eam ſecum retinere. Sed illa dixit ad imperatorem. Pro nihilo omnia bona tua duco: nec ea volo recipere/ niſi maritum reddideris. Cui imperator dixit. Jam quia ſic loqueris/ neq; maritum videbis: neq; patriam tuam. Et ipſa perpetuo exilio deſtinata eſt. Tali vindicta punitum eſt ſcelus quod in domino ⁊ in p̄curſore commiſerunt: nunc etiam inenarrabilibus cruciantur tormentis. [Et accedẽtes diſcipuli eius tulerunt corpus eius]. Diſcipuli qui aliquando illius fuerant: tunc erant domini. [Nunciauerunt domino]. id eſt ipſi quos ioannes ad dominũ miſerat: quomodo ioannes curſum vite ſue conſummatum haberet: ⁊ quia adnunciando legem mortuus eſſet. Nam ⁊ dominus pro ipſa cauſa occiſus eſt a iudeis/ quia legem dei adnunciaret eis. ⁊ quicunq; zelando legem domini/ aut adnunciando mortuus fuerit/ ſi odium contra aliquem non habuerit/ ſed charitatem: ſimilis ioanni ⁊ martyribus in alia vita erit. Querunt aliqui: quare ioannes virtutes non fecerit in vita ſua/ in cuius ortu tanta facta ſunt. Quia ioannis pater tante potentie fuit: ⁊ tantos parentes habuit/ vt herodes timuerit ab ipſis ſe occidendum. Quanto magis ſi ioannes virtutes feciſſet/ nullo modo eũ aliqis occidiſſet. [Quod cum audiſſet ieſus/ ſeceſſit

inde]. Siue quia digni non erant audire
pdicationem ei⁹/illi q̄ conſenſerant ioannē
occidi principes galilee/q̄ fuerunt ad illō cō
uiuium: ſeu fecit ſicut homo: noluit locum
dare/ne vellent homicidium homicidio iun
gere. Quod dicit in deſertum: vltra iorda-
nem ſignificat. [Et ſecute ſunt eum turbe
pedeſtres de ciuitatibus]. Amorem predica
tionis demonſtrant qui abſq̄ iumentis et ve
hiculis/et ſine cibo ſecuti ſunt: et quia domi-
nus vidit eorum ardorem/idcirco fecit ſicut
hic ſequitur. ¶ [Exiens vidit turbā multā
et miſertus eſt eius]. Et obuiam eis exijt et
miſertus eſt et in ſanatione languidorum eo
rum/et in ſaturatione rerum corporaliū. Re-
ceſſus autem domini a iudeis ſignificat: q
poſtquam perdiderunt pphetas: et legē dei
male faciendo et intelligendo iudei: Criſt⁹
tranſit ad deſertas gentes vt ipſe ſuſciperēt
verbum quod iudei reiecerunt: et ipſis qui
relinquunt proprias conuerſationes proptē
deum/occurrit et miſeretur dominus. [Ve-
ſpere autem facto/acceſſerunt diſcipuli ad ie
ſum]. Veſpertinū tempus finem ſeculorū
oſtendit: in quo aduenit ſaluator ſaluare ge
nus humanū: vel tempus quando in cruce
verus ſol occubuit/tunc miſertus gentium
per apoſtolos ſuos. [Deſertus eſt locus: et
hora iam preterijt]. Siquidem non habe-
bant mercatum/neq̄ villas vbi potuiſſent
inuenire cibum. [Iheſus autem dixit eis]
Non habent neceſſe ire videlicet habent illū
hic/qui pauit populum manna per quadra
ginta annos et Moyſen et Heliam verbo
ſuo: habet panem verum qui de celo deſcen
dit. [Date illis vos manducare]. Prouo-
cat dñs diſcipulos ſuos ad largitatē/vt fa-
ciant oīnib⁹: et vt velint vltra vires ſuccur-
rere proximis. Et mauult vt indigentia pa
nis a plurib⁹ cognita/abundantia facta per
ipſum: maior gratiaꝝ actio fiat. [Reſponde
rūt ei. Non habem⁹ niſi quinq̄ panes/et
duos piſces]. Iuxta hyſtoricam fidē ſic cre
dim⁹ factū in monte Thabor. iuxta altiorē
intellectū quinq̄ panes quiq̄ libros Moy-
ſi ſcant. Ille puer q̄ eos habebat ſcđm aliū
euangeliſtam Moyſes: iuxta iſtū ſignificat

iudaicam gentē/que acceperat ipſam legem
a deo p Moyſen. Duo piſces intelligunt
libri pphetaꝝ et pſalmoꝝ: q: et in his tribus
ordinib⁹ vetus ſcriptura conſtabat ante ad
uentū domini: ſicut ipſe ait: oportet impleri
oīa q̄ ſcripta ſunt in lege et pphet; et pſal-
mis de me. Illi q̄nq̄ panes hordeacei ſcđz
Ioannem fuiſſe referuntur: q: tantūmodo
ſola hyſtoria in his ſequebat: vicz dei cogni
tio/creatio mundi/curſuſq̄ ſeculi labentis:
antequā a dño benedicerent/et quaſi bruta
animalia de aſperiori cibo paſcebant. Per
duos piſces non inconuenienter pphetarū
oracula/et pſalmoꝝ dicta figurant: per q̄ pa-
ſtū pplm de lege addidit delicias: q: ibi iam
ſpūalis ſenſus et aduentus dñi inuenitur
et ſicut piſces in aquis latent/ſic obſcurus
eſt ſenſus in prophetis. [Afferte illos mihi
huc]. Quaſi dixiſſet: de me intelligite in le
ge et pphetis. Et paulatim creſcendo/intelle
ctū dñs et ſcientiam populis monſtrauit.
Primo naturalem legem: ſcđo legem littere
tertio prophetaꝝ: ad vltimū euangelij gra
tiam/qđ et in cibo terreno ſignauit. Primo
de q̄nq̄ panib⁹ hordeaceis: poſt de ſeptē q̄
non dicunt fuiſſe hordeacei/p quos euāgeli
ca et ſancti ſpirit⁹ doctrina ſignat: ad vlti-
mū de pane et vino ſui corporis et ſanguinis
eis myſteriū credens. [Et iuſſit eos diſcum
bere ſup fenū]. Abunde ſolet creſcere fenū
in his excelſis montib⁹ in eſtate: ſicut vide-
runt qui in noſtris alpib⁹ conuerſati ſunt.
Et q̄a lōge erat a ciuitatib⁹ et villis ꝓpterea
a nullo ſecabat. Per fenū voluptas carnis
quam calcare debēt qui in cibo paſcantur
ſicut in euangelio alio refertur. [Diſcubue
runt q̄nquageni ſeu centeni]. quia licet ſint
Criſtiani per omnem mundum. et per di
uerſas regiones/vno tamē pane alunt: q̄a
vnum omnes amplecti debent euangelium
et oēs fratres eſſe dñi/et amare ſe inuicem
Si hoc non faciunt non ſunt catholici/et
non ſunt de eccleſia: quia in nr̄a fide ꝓfite-
mur nos catholicam eccleſiā credere. i. vni-
uerſalē. Per q̄nquageſimū et centeſimū nu-
meꝝ requies vite eterne figuratur: que his
dabit qui criſti in hoc ſeculi deſerto fuerint

z dius cibo ſpiritali paſci ſtuduerint. [Accep-
tis qnqʒ panibus z duobus piſcibus]. Quia
dñs nõ de nouis eſcis ſed de his quas apo
ſtoli habebant turbas ſatiat: oſtendit qz ipſe
eſt q legem dedit z in prophetis locutus eſt: z
propterea eadẽ z docet. z quam ſint graui-
da myſterijs inſinuat: z q deerant adimplet
[Aſpiciens in celũ]. In celũ aſpicit: vt anio
celũ intendere nos doceat: z ſcientie lucem
illic eſſe querendam. [Benedixit]. Qz om-
nis vetus ſcriptura ab ipſo benedicta/z ho
minibus data. [Fregit]. hoc eſt aperuit apo
ſtolis ſenſuʒ vt intelligerẽt ſcripturas. Seu
expoſuit quõ intelligerent. [Fregit]. Quia
de vno pcepto duo nobis fecit/cũ dixit. Au
diſtis qz dictũ eſt antiqs: non occides. Ego
aũt dico vobis ne iraſcamini. Similiter de
alijs. [Dedit diſcipulis ſuis panes: diſci-
pli aũt turbis]. Quia ipſe p ſe eos erudiuit
z p apoſtolos gentes. [Et mãducauerunt z
ſaturati ſunt]. Oſtendit aſſiduitatẽ apoſto
loꝝ/z pfectionem in doctrina ſua. [Et ſuſtu-
lerunt reliqas/duodecim cophinos]. Per re
liqas fragmentoꝝ/ſacratiora myſteria q tur
be intelligere nequibant: qz ſicut canones p
cipiunt/pfunde queſtiones non ſunt mouẽ-
de in turbis/nec a perfectis negligende: ſed
inquirende a pfectis. Per duodecim cophi
nos/corpora duodecim apl'oꝝ que vilia a
foris fuerunt: ſed intus magnis ſacramen-
A tis repleta fuerunt. ¶ Cophinus vaſculum
ruſticoꝝ eſt de virgulis factũ/ad terram de
portandam. Unde in pſalmo de Ioſeph.
Man⁹ eius in cophino ſeruierunt. ¶ Req
ritur vñ in tam vaſto heremo/cũ panes nõ
fuerint inuenti niſi qnqʒ z duo piſces: vn-
de tanti cophini? Sed ſciendũ qꝫ cũ infir-
mi venerunt z ſanatis. Infirmis. ſicut dix
it ſuperius/curauit languidos eoꝝ/cophini
vacui remanſerũt. [Manducantiũ autẽ fuit
numerus qnqʒ milia viroꝝ/exceptis paruu
lis z mulieribus]. Per qnqʒ milia illi figuran
tur/q quinqʒ ſenſibus corporis bene vti no
uerunt: adhuc exterioribus operibus impli-
cati. Qui recte quinqʒ panibus alunt: qa
neceſſe eſt eos regalibus inſtitui preceptis. Nã
non tenent adhuc illam pfectionem/quam
tenent qui quattuor z de ſeptẽ panibus ſaci-
ati ſunt. ¶ Mulieres autem z paruuli non
ſunt digni numero: qz inſtabilis ſex⁹ z mu-
tabilis eſt. Infantes vero in impfecta etate
ſunt: propterea nec numero digni. [Et ſta-
tim iuſſit diſcipulos ſuos aſcendere in naui
culam/z pcedere eum tranſfretũ donec di-
mitteret turbas]. Quare diſcipulos iuſſe-
rit ire trans fretũ poſt ſaturationem panuʒ/
Joannes euangeliſta narrat: qz vicʒ ventu
ri erant ppli vt vellent eũ regẽ facere: ppter-
ea tulit ſe de loco ne eum inuenirent: qz ipſe
erat conditor mundi nolebat ſecularem po-
tentiam: qz hi q habebant ipſo dante vel p
mittente habebant. Ipſe nãqʒ erat de q Sa
lomon ait. Per me reges regnant. Fretum
generat: a feruendo fretũ nominat. [Veſpe
re ſolus erat ibi]. Ipſe aſcẽdit ſolus verticẽ
montis orare: z diſcipuli laborauerũt in ma
ri in remigando tota nocte]. Non eñi erant
diſcipuli adhuc perfecti: idcirco pmiſit eis
agnoſcere qd poſſent ſine ipſo/vt amplius
eũ diligerent: z deũ elementoꝝ pro certo cre
derent. Qd orauit formã nobis dedit quid
debeam⁹ facere qui puri homines ſumus
cũ peccatis: ſi ipſe abſqʒ peccato frequenter
vacabat orationi/etiam qñ aliquid boni qs
facit/aut excellens/domino dʒ referre gra-
tias a quo ea cepit vt faceret: z orare ne ali-
qua elatio illi p hoc facto ſubripiat. Quod
refugit hr̃e terrenã poteſtatem/qd electi eius
facere debeant oſtendit/qz nullus põt habe
re poteſtatem ſine multis peccatis. Proptẽ-
ea q vult ſublimiter cũ criſto regnare/nõ cu-
ret habere poteſtatem in hoc ſeculo: quia ſi
eſſet appetenda/aut ipſe habuiſſet/aut matri
dediſſet aut apoſtolis ſuis. Neqʒ reges de
regno certare dñt. Quia pro certo dñs ha
bet ordinatũ quicunqʒ reges eſſe debent in
hoc ſeculo: ſicut de illis erat quos oſtẽdit
de⁹ Danieli. Qui bene vult regnare expe
ctet vt a domino accipiat: ſicut Dauid fecit
Qui cuʒ ſciret qꝫ rex inunctus eſſet non q
ſiuit illud cũ ſanguine: vt occideret regem: z
cũ locũ haberet frequenter: neqʒ filium eius
poſt mortem eius: neqʒ bellũ intulit ſue gen
ti: ſed fugit per alienas terras/z patrẽ z ma-

trem coactus eſt educere in terram alienam:
extraneam ſibi hereditatem/ et parentū ſuoꝝ
preſtolatus eſt quouſqꝫ deo placuit. Et ideir
B co non ſolū ipm regnū adeptus eſt: ſed et
alia multa. Qui aūt aliter introiuit in reg-
num niſi ꝑ voluntatem dei/ ꝑmiſit ei deus
vel ꝓpter ipſiꝰ pctm̄ vel propter ſubiectoruꝫ
flagellum/ vt dominaretur peruerſe/ ſicut zā-
bri qui occidit Elam/ et accepit regnū eius
et regnauit ſeptem diebꝫ: ſilr phacee occidit
phaceiam/ et accepit regnū: ſed ipſe occiſus ē
ab Oſea: et iſte captus cum toto Iſrahel
ab aſſyriis. ¶ Similiter de epiſcopis cre-
do quod deus ordinatos habeat: q̄ eſſe de
beant in hoc ſeculo epiſcopi: ſed non propꝑ
ipſos/ verꝫ ꝓpter ſubiectos/ in q̄bꝫ multi ſan
cti hn̄tur. Propterea nō erit neceſſe cuiquā
laborare inaniter ꝓ epiſcopatu et cum pecca
to introire: qꝛ ſi ordinatus eſt a deo/ erit: ſi
aūt ſine voluntate dei introierit/ cito decidꝫ:
et ſi mors eum ibi inuenerit/ ſine fine ī infer-
no erit: qꝛ in rapina vitam finiuit. Unde io
annes ait. Peccatum vſqꝫ ad mortem / non
dico vt quis roget pro eo. [Nauicula autē
in medio mari iactabatur fluctibus]. Naui
cula que iactabatur ſignificat eccleſiam con
cutiendam inter turbines ꝑſecutionum. Uē
tus/ ipſe perſecutiones ab infidelibus ſunt
[Quarta aūt vigilia noctis venit ad eos
ambulās ſupra mare]. ¶ Romāi cuſtodias
C militū obſeruandas cum impatoribus et ex
ercitibus/ diuiſerunt noctē in quatuor par-
tes: in vnaquaqꝫ vigilia deputātes tres ho
ras. Et q̄d dt quarta vigilia/ ſcilicet cū tres
preceſſiſſent et quarta eſſet. Et hoc ſpiritali-
ter demonſtratur: quia cum verus Lucifer
appropinquauit: eccleſie ſue facta eſt tranq̄l-
litas: quia et ipſi imperatores crediderunt q̄
eccleſiam quaſſabant. [Et viderunt eum ſu
pra mare ambulantem/ et putauerūt eſſe phā-
taſma]. Et quod tunc putauerunt diſcipuli
poſtea putabant heretici qui dixerunt ꝙ ha
buerit criſtus non corpus carneū/ q̄d ſuper
aquis ſiccis plantis potuit ambulare. Sꝫ
tamen ſicut iſti cognouerunt errorem ſuum
ſic nos agnouimus errorem illorum: quia
non ſolum verum corpus ſuper aquas am-
bulauit/ ſed etiaꝫ Petri corpus quouſqꝫ du
bitauit. Sed ſicut non poſſumus enarrare
qualiter incorporatus eſt in vtero virginis
ſic nec qualiter librauit corpus carneū ſuꝑ
aquis liquidis: ſed tamen vtrunqꝫ credimꝰ
[Et videntes eum ſupra mare ambulantem
putauerunt phātaſma eſſe]. Eſtimauerunt
ꝙ eis aliqua ludificatio fieret a dyabolo / q̄
ſolet fieri his qui non recte credunt: maxi-
me his qui credunt errorem paganorum/ ꝙ
neptunus aliquam poteſtateꝫ habeat ī aq̄s
qui tenetur in inferno vt alii iniqui. [Et pre
timore clamauerunt]. Solet enim demon
timere vocem iuſti viri: propterea clamaue-
runt. [Statimqꝫ locutꝰ eſt eis dicens. Ha
bete fiduciam]. Primo aufert timorem de
ſe ꝙ recognoſcerent: ſecundo ſedat mi-
nas tempeſtatum. Duas virtutes precipu
as ibi viderunt/ et ambulare illuꝫ ſuper aq̄s
quod ante inauditum fuit: et tempeſtates ỽ
bo ſedare. ¶ Uentus eſt aer commotꝰ: et ꝑ D
diuerſis partibus nomen ſortitur/ vt ſubſo
lanus/ quia ſub ſole eſt: et alii ſimiliter Sūt
autem duodecim. Uentus dictus eſt/ eo q̄d
ſit vehemens: ita vt ſaxa et arbores euellat
terram commoueat/ turbet mare. [Reſpon-
dens Petrus]. Petrus adhuc non crede-
bat/ ꝙ corpus carneum ſuper aquas maris
ambularet/ niſi in ſuo hoc diſceret: ſed ſicut
fecit in fide ſua/ ſic et in greſſibus ſuis. Cre-
didit aliquid quando de naui exiuit/ ſed du-
bitauit qn̄ ventū validum vidit: et ideo mer
gi cepit. [Domine ſi tu es iube me venire
ad te ſuper aquas]. Inter ſpem et dubitatō
nem erat poſitus beatus Petrus/ et recog-
noſcebat vocem: et tamen dubitauit vtrum
ipſe eſſet. [Ait ergo dominus. Ueni. Et de
ſcendens Petrus de nauicula/ ambulabat
ſuper aquam]. Mira beati Petri actio / et
ambulabat ſuper aquas / et timebat mergi.
Tamen ex eo quod ambulauit agnouit do
minum: et queſiuit potentiam illius contra
valitudinem venti. Nauis in mari eccleſia
in hoc ſeculo ventibus agebatur: quia per-
ſecutionibus fatigabatur. Et hoc tunc fa-
ctum eſt quando dominus corporaliter ab
ea receſſit/ intantum vt ipſe dixerit: vt quid

dominc receſſiſti longe/deſpicis in opoꝛtu-
nitatibus? Venit ad eam dominus quarta
vigilia noctis/videlicet cũ verus lucifer oꝛie
batur per auxiliũ quo liberauit eccleſiam a
perſecutionibus potentum. Petr⁹ venit ad
eum in perſona eccleſie: quia nec aliquis po
teſt ad eum venire niſi ipſo donante. Sʒ ſi-
cut Petrus cum diffidit mergit̃: ſic vnuſq̃ſ
q̃ʒ fidelis cũ diffidit a domino mergit̃: quia
qui a deo poſtulat bonum/non debet diffi-
dere ſicut Jacob⁹ inquit: poſtulet aũt in fi-
de nihil heſitans. [Apprehendit eum]. Ꝓ-
pe eſt omnib⁹ inuocantib⁹ in veritate/id eſt
occurrere adiutoꝛio ſuo miſericoꝛdie. Jncre
patur qd̕ modice fidei fuerit: q̇ preſente cre-
atoꝛe dubitauerit. ſeu modica fides dicitur:
quia modica in hoc ſeculo putatur eſſe duʒ
non videtur: ſed magnam habet flagrantiã
⁊ remunerationem poſt triumphatum mun
dum. [Cum autem deſcendiſſet dominus
nauim ceſſauit ventus]. Ut domino placu
it dedit pacem eccleſie ſue. [Qui autem in
nauicula erant ⁊ apoſtoli ⁊ naute venerunt
⁊ adoꝛauerunt eum dicentes. Vere dei fili⁹
es]. Cognouerunt enim q̄ nullus alius cre
atoꝛ eſſet maris ⁊ ventoꝝ/niſi qui v̄bo dicit
⁊ fit quicq̇d imperat. [Et cũ tranſfretaſſēt/
h̄ eſt trãs nauigaſſēt: venerũt ĩ terrã Gene-
ſar.] Ab ip̄o lacu geneſar illa in Syrũ regio/
ex vna parte geneſar regio noĩat̃: ⁊ apparet
quia bone voluntatis homines fuerint/ vt
non ſolum ipſi venerĩt: ſed ⁊ ad alia loca mi
ſerint/⁊ venerunt ad deũ. Sic debet facere
vnuſquiſq̃ʒ homo/⁊ ipſe debet bona facere
⁊ proximum ſuum hoꝛtari vt ſimiliter faciat
[Cognoſcebant autem dominum de freq̄n
ti viſione]. Quia dominus ibi frequenter
conuerſatus eſt: vel ex ſignoꝝ fama que pꝛe
currebat de illo. [Et obtulerunt om̃es male
habentes: ⁊ rogabant eum: vt vel fimbꝛiaʒ
veſtimenti eius tangerent]. Quia audie-
rant quod mulier matroſa ſine verbo ipſi⁹
ſalutem ab ipſis fimbꝛijs acceperat: pꝛopt̄-
ea deſiderabant fimbꝛias attingere. Pꝛius
autem dixi vobis q̄ ipſe fimbꝛie ob diſcretio
nem aliarum gentium iudeis pꝛecepte ſunt
fieri. [Et quotquot tangebant/ſalui facti

ſunt]. Quia dilectionem dei iſti habuerũt
⁊ proximi/impetrauerũt quod petierũt: di-
lectionem dei quia auide ſuſceperunt ⁊ ge-
ſtierunt vt dei laus longe lateq̃ʒ crebeſceret:
dilectionem proximi/quando voluerunt vt
alij ſalui fierent. [Tunc acceſſerunt ad eum
ab Hieroſolimis ſcribe ⁊ phariſei dicētes].
Alij veniebant ad audiendam pꝛedicatio-
nem ⁊ ſalutem animarum ſuarum ab Hie-
roſolimis vbi religio maioꝛ eſſe debebat et
ſcientia. Ob repꝛehenſionē ſcribe ⁊ phariſei
veniebant ⁊ hoc totum pꝛopter inuidiam.
[Quare diſcipuli tui tranſgrediuntur tradi
tionem ſenioꝛum. Non enim lauãt manus
ſuas cum panem manducant]. Legimus ĩ
euangeliſtis alijs q̄ diuerſa baptiſmata/id
eſt lauationes dici habebant: ⁊ illas ex tra
ditione carnali ⁊ ſuoꝛum inuentione magi-
ſtroꝝ plus obſeruabãt/ quã ea q̄ de⁹ om̃i-
potens in lege pꝛeceperat. Et inde domin⁹
frequenter arguebat q̄ dimitterent dilectio
nem dei ⁊ pꝛoximi que deus magnopere cõ-
mendauerat. Et repꝛehendebant eos q̇ hoc
obſeruabant: ⁊ ſuper traditiones que neq̃ʒ
nocent/neq̃ʒ adiuuant ſi illas non obſeruēt
Quando namq̃ʒ in placito ſedebant cũ ro-
manis/qui ipſam terram tenebant/non mã
ducabant niſi ante ſe balnearent: ⁊ non mã
ducabant niſi crebꝛo lauarēt manus]. Ipſe
autem reſpondens illis ⁊ ait. Quare ⁊ vos
tranſgredimini mandatum dei pꝛopter tra-
ditionem veſtram? Nam deus dixit. Hono
ra patrem ⁊ matrem: ⁊ qui maledixerit pa-
tri vel matri moꝛte moꝛiatur]. Honoꝛ hic ⁊
in verbo ⁊ in om̃i dono accipiendus eſt: ſi-
cut ⁊ illo loco vbi Paulus dicit. Pꝛeſbyteri
duplici honoꝛe digni ſunt: maxime qui la-
boꝛant in verbo. Honoꝛ ibi pꝛo dono acci-
pitur. Et in alio loco. Honoꝛa viduas: que
vere vidue ſunt. Quando ergo deus illa di-
xit/voluit vt ⁊ in cibo ⁊ in potu ⁊ dono ho-
noꝛarent parentes. ¶ Poſteaquam patres
ſeneſcebant/⁊ filij poteſtatem accipiebant in
domo/⁊ onus erat filijs q̄ pater vel mater
viuerent/affligebant eos filij in cibo ⁊ potu
⁊ veſtimentis per traditionem phariſeoꝝ q̇
eis dicebant: verioꝛ pater eſt deus. nõ in ho

notas patrem vel matrem ſi iſta donas deo
Et per talem occaſionem faciebant patres ꝛ
matres egentes omnibꝫ bonis/cū deus illa
non manducaret:ſed accipientes conderent
ſibi theſauros inutiles. Uel alio mō. Cuꝫ
dabant patri vel matri manducare ꝛ bibere
dicebant ad illos. Qđ tu manducas / ego
iam ad templum domini habebam deuotū
Et tunc illi expaueſcebant/ꝛ dicebāt. Ama
bilius eſt mihi fame mori quam iſta come/
dere. ꝙ autem dicunt: donum quodcunqꝫ ē
ex me tibi proderit:quaſi diceret. quod ego
do ad templum/ſimiliter offerro pro te ſicu
ti pro me. [Et irritum feciſtis mandatū dei
ꝓpter traditionem veſtram. Non deus tali
modo dixit honorandos vt vos inueniſtis
ob lucrum veſtrum:ꝛ reprehenditis diſcipu
los meos qui nulli nocent/ſi non lauāt ma/
nus. Hypocrite/bene prophetauit de vob]
Eſaias dicens. Quod de vobis Eſaias ꝓ/
phetauit facitis labijs vos profitemini dei ꝓ
cepta adimplere/corde aūt ꝛ ope iniqua mō
ſtratis. Sic dixerunt patres veſtri/ omnia
que precepit dominus faciemus. Sine cau
ſa autem colunt me/doctrinas hominū do/
centes]. Sine cauſa deum colit/qui labijs
profitetur ſe chriſtianum eſſe/ꝛ opere contra/
dicit. Qui dicit ſe noſſe deum/ ꝛ mandata
eius non cuſtodit mendax eſt. [Non quod
intrat in os coinquinat hominem:ſed qđ
procedit ex ore hoc coinqnat hominē]. Si
plex preceptum eſt:quia apud deum nihil
noceat quod manducemus/niſi iuxta crea/
turam aliquid fiat. [Omnis enim creatura
bona: ꝛ nihil reijciendum quod cum gratia
rū actione percipitur]. In alio euāgelio ſcri
ptum eſt/communicant. Quod ꝟbum pro
prie apud hebreos erat. Siquidem illi com
munes cibos dicebant/quos gētes edebāt
de quibꝫ illi non guſtabant/vt ſunt lepores
ſues/hoſtree anguille: ꝛ q̄ non rumināt nec
findunt vngulam/aut ſquames non hn̄t:q̄/
cunqꝫ comedebant/communē illum appella/
bant. Et inde dicit communicant hominem
hoc eſt communem faciunt. ¶ In totis li/
bris noſtris nec ad deum/nec ad imperato/
rem inuenietis plurali numero dici quam/
uis in cōmuni noſtra lingua vſus ſit. Sed
tn̄ eſt cauſa/pro qua in noſtra terra hic vſus
inoleuit/ad vnum hominem quaſi ad duos
loqui. [Tunc accedentes diſcipuli dixerut
ei. Scis quia phariſei audito hoc verbo ſcā
dalizati ſunt]. Scandalū grecū nomē eſt/ et E
latine poteſt dici offenſio vel impeditio. In
de tractū eſt ad offenſionē animi/q: i. cui ho
mo offendit in via ſua ad aliquem lapidem
ſiue laqueū:ſil'r offendit qñ aliquod verbuꝫ
contrariū in animo eius vel ratione opponi
tur. Et inde dicebant dn̄o diſcipuli ꝙ in illa
traditione quam iudei pro lege tenebant/cō
tradictionem haberet immiſſam: ꝛ quā ſem
per obſeruabant. In quo cum reprehēderēt
eſtimabant ſe habere inuentū per qđ potuiſ/
ſent conuincere contra legē cū locutū fuiſſꝫ
Sed tn̄ requiſierunt ꝛ inuenerunt ꝙ patri/ F
arche ante legem manducauerūt multa que
iſti nō comedebāt: ꝛ intellexerūt ꝙ deus nō
ꝓpter ſe preceperat obſeruare iudeos a talibꝫ
cibis/ſed propterea ſi permitteret mādu care
dicerēt ꝙ non eſſet bonū:q: ipſi habebant ī
conſuetudine ſic: vel etiā imitarent eaſdem
beſtias vel aues in ſuis ꝯſuetudinibꝫ de qui
buſdam actis q̄ beſtijs non nocēt hominibꝫ
aūt nocerent ſi fierēt:ſicut Paulus aſtipula
tur de eiſdē. Propterea tradidit illos in paſ
ſiones volucrū/ꝛ quadrupedū/ꝛ ſerpentiuꝫ
[Proptea q: phariſei ſic habebant acceptū
ipm̄ ꝟbum venerunt ad dn̄m diſcipuli ſicut
fideles ꝛ deuoti: ꝛ renuntiauerūt que audie
runt. Reſpondens Jeſus ait illis. Omis
plantatio quam non plantauit pater meꝰ ce/
leſtis/eradicabit. Si omnis alterius plan
tatio eradicabit qd erit quod Paulus di/
cit ego plantaui: Sed iſta dei eſt q: ſequit
deus incrementum dedit. Nam et iterum
dicit. Dei cultura eſtis: dei edificatio eſtis]
Si homo cum bona voluntate fuerit /ne/
mo poteſt illum de cultura dei eradicare:ipſe
vero poteſt. quia Hieremias dicit ego te
plantaui vineam meam electam quomodo
conuerſa es in amaritudinem vitis alie/
ne ? Nullus enim eam poſſet eradicare ni
ſi ipſa tribuiſſet aſſenſum. [Sinite illos:ce
ci ſunt duces cecorū]. Sinite illos dimitti

te in ſuis erroribus: ⁊ vos nolite adherere.
Hoc de illis qui frequenter caſtigati a fra-
tribus ⁊ ab eccleſia: ⁊ nolunt reuerti: ſicut
ipſe alias. Sit tibi ſicut ethnicus ⁊ publi-
canus. Et Paulus dicit. Hereticum ho-
minem poſt primam ⁊ ſecundam correptio-
nem deuita. Ceci ſunt de ſpiritalibus ocu-
lis: ⁊ ipſi ceci qui ad eorum doctrinam at-
tendunt. [Cecus autem ſi ceco ducatum
preſtet/ambo in foueam cadunt]. Si cecus
cecum ducere voluerit/ambo in foueam ca-
dunt: ſimiliter inſipiens ſi inſipientem vo-
luerit docere/ſicut ipſe in errore verſatur/ſi-
militer ⁊ ille in errore erit: quouſqꝫ in infer-
num decidant. [Reſpondens Petrus dix-
it. Ediſſere nobis parabolam iſtam]. Pu-
tabat Petrus parabolam eſſe quod domi-
nus per ſimplex verbum dixerat. [Iterum
dixit eis. Non intelligitis quia quod in
os intrat in ventrem vadit: ⁊ in ſeceſſum e-
mittitur: Omnis creatura bona: ⁊ nihil re-
iciendum quod cum gratiarum actione per
cipitur]. Reprehenderunt heretici aliqui h
dictum: quaſi non ſit naturaliter dictum/qꝛ
per poros vadit ſucus cibi per membra cor
poris. Sicut cibus digeritur in ſeceſſu/ ſi-
militer etiam ipſi humores ibi deponuntur
propterea ſic locutus eſt ipſe ſicut creator
corporis. [Ea que procedunt de ore de cor-
de exeunt: id eſt homicidia adulteria: ⁊ cete
ra]. Homicidium compoſitum eſt ex homi
B ne ⁊ cede. Qui enim in homine cedem fece
rit/homicida dicitur. ¶ Adulterium eſt
illuſio coniugis: ⁊ dictum quaſi adulterum
ſubauditur: quando aut mulier aut vir de-
ſerto legittimo/alterius thorum querit: ⁊ ē
maius peccatum quam fornicatio: quia in
tribus peccatur. ¶ Fornicatio vero multiſ
modis committitꝛ: ⁊ etiam in propria vxore
poteſt homo fornicari/ſi non legittime ea
vtitꝛ. Et om̄is pollutio niſi cum vxore legit-
H tima/fornicatio ⁊ crimiale vitiū eſt. ¶ Fur
ta. Furtum eſt rei aliene clandeſtina contra
ctio: ⁊ dictū eſt a furuo/id eſt nigro: quia in
obſcuro fit. ¶ Eſt aūt ſacrilegium furtum.
¶ Falſa teſtimonia ſunt/cū quis aut per ſe
aut cum alijs fratrē accuſat ad aliquā con-
demnationē: quanto aūt plures ſunt/tanto
peius peccatū. Sunt aūt ſimiles iude/q̄ do
minū tradidit ad mortē. ¶ Blaſphemie. I
Blaſphemie ſunt detractiones ⁊ male locu
tiones/cum q̄s deum ⁊ proximum malis ſuis
verbis infamare nititur. Om̄ia aūt iſta vi-
tia ⁊ ſpiritaliter fiunt. Qui eī̄ ad peccm̄ il-
licit aliquē/occidit ſe ⁊ illum. Adulteriū ani-
me cōmittit/q̄ ꝓpter auꝝ aut pro alia re: de-
um aut iuſtitiam dei deſerit. Fornicationeꝫ
anime cōmittit/qū̄ concupiſcit rem proximi
ſui. Furtū facit anime/qui veritatē tacendo
reticet/detrahendi proximo aurē accommo
dat. Iſta ⁊ ſimilia maculant hominē aū̄ de-
um: ⁊ abhominabilem deo reddunt. In h
dn̄i verbo quod dicit: de corde exeunt/appa
ret quia ſedes anime in corde eſt: ⁊ non in ce
rebro. Cor a greco venit quod eſt cardia: et
dicitur a cura: huius due arterie ſunt/e qui K
bus ſiniſtra pars plus habet ſanguinis / et
dextera plus ſpiritus. Unde cui paraly-
ſis in dexteram partē venit plus viuit/quā
cui in ſiniſtrā. Oſtenditꝛ quoqꝫ ꝙ dyabolꝰ
adiutor ⁊ incentor cogitationum nr̄ax pōt
eſſe: auctor eſſe non poteſt: nec cordis occul
ta ſcire/niſi quantū ex motib9 noſtris poteſt
agnoſcere. [Et egreſſus inde Ieſus/ſeceſſit
in partes tyri ⁊ ſidonis]. Reliquit ſcribas
⁊ phariſeos qui ſemper reprehendere vole-
bant: ⁊ ꝑgit ad partes tyri ⁊ ſidonis. Ty-
rus vrbs phenicum/condita a phenicibus
fuit: ſydon ab ipſis ſimiliter condita. Fue
runt vero in mari conſtructe: ſed iugi obſi-
diōe ⁊ aggeris agregatiōe/qū̄ dn̄s in mōm
venit cōtigue terre erāt. Nā Nabuchodono
ſor obſedit eas: ⁊ aggregauit multū aggerē
cū nauibꝰ: ita vt a foris muro ſtare poſſet,
qȯ ante nō poterat. Et cepit ſidonē in pri-
mis poſt captā iudeā/tyrū aūt ꝑ tres annos
obſedit/⁊ interim eduxerūt habitatores oīa
ꝑcipua de ciuitate/ſicut Hiezechiel dc̄: de-
ſcribit ⁊ ipſe gloriam eius. Poſt Nabucho
donoſor Alexander obſedit eas: ⁊ coniunx
it terre. Tyrꝰ dicitꝛ anguſtia/qꝛ mari erat cic
ta: ſidō piſcoſa/eo qȯ piſces ibi abūdarent.
Fuerūt ꝯo filijs iſrahel ꝓmiſſe a dn̄o ⁊ i ſortē
date: ſꝫ nō potuerūt eas capere filij iſrl̄. [Et

ecce mulier a finib⁹ illis egreſſa]. Nõ intra-uit dñs fines tyrioꝝ: ſed ibi ꝓpe gradie-batur. [Clamauit dicens ei]. Mulier iſta chananea dicit: q2 de chananeis erat eorū origo/ ⁊ terra eoꝝ iudeis promiſſa fuit: ſ3 ꝓ-pter peccata non potuerunt illos eijcere. Tres virtutes mulier hec habuit/ habuit fi-dem: q2 credidit dñm iſta poſſe facere: Ha-buit humilitatem/ qua ſe non canib⁹ confeſ-ſa eſt eſſe parem/ ſed catulis: habuit patien-tiam: quotiens repulſa perſeuerauit. Sim-plex hyſtoria auditorem edificat: vt fidē rec-tam ī deū habeamus: credentes impetrare quecunqȝ poſcimus: ſi ad ſalutem anie poſ-cimus. Hoc quoqȝ cum humilitate agam⁹ q2 cor contritum et humiliatum deus non ſpernit. Patientiam nihilominus habeam⁹ cū perſeuerantia. Juxta allegoriam mulier iſta eccleſiā ſignificat ex gentibus ad domi nū conuertendam/ que a finibus ſuis egreſ-ſa eſt: vic3 a priſtina cōuerſatōne ⁊ a priſtinis vicijs ſeparata/ in eccleſiā criſti ingreſſa. Fi-lia eius: anima eſt vniuſcuiuſqȝ ex ipius po-pulis: que a demonio vexabat/ antequā in deū crederent. [Qui non reſpondit ei ver-bū]. Non de ſupbia hoc fecit: ſed ne occaſio nem iudeis daret reſpuendi ṽbum/ ⁊ p̃dica-tionem ſuam/ q2 ipſe dixerat. In viam gen-tium ne abieritis: ⁊ vt patientiam ipſi⁹ mu lieris ⁊ pſeuerantiam ad inſtructionem vi-dentiū ⁊ audientiū mōſtraret. [Et acceden tes diſcipli rogabāt eū dicentes. Dimitte eā/ quia clamat poſt nos] Importunitate ei us carere cupientes cōmonebant. [Nō ſum miſſus niſi ad oues que perierant dom⁹ Iſ rahel]. Non q2 ad gentes non ſit miſſus: ſed primo ad Iſrahel propter electionē pa-trū ⁊ priuilegiū/ qđ ille ꝑplus ſemper habu-it apud deū ⁊ cum ille repuliſſet/ tunc ad gē tes mitteret. [Ad illa venit/ ⁊ adorauit eum dicens. Domie adiuua me]. Sic debem⁹ eſſe importuni in orationib⁹ ⁊ pſeuerantes Primo dixit filium Dauid/ ⁊ nunc domi-nū dicit/ ⁊ adorat vt dñm. [Non eſt bonū ſumere panem filiorum/ ⁊ mittere canibus] Nunc dñs myſtice ad eam loquitur: et ille panis diuini verbi ꝑ Moyſen ⁊ prophetas

Meſa nāqȝ eſt ſcriptura ſacra/ q̃ iudeis pa-nē vite myniſtrare debebat/ ſed mice cadebāt q2 ſpūalem intellectū iudei negligebāt. Mi ce eīn pueroꝝ/ interna myſteria ſunt ſcriꝑtu rarum qb⁹ humiliū ſolent corda refici. Nō ergo q̃rebat iſta mulier cruſtas/ ſed micas de pane pueroꝝ ſpiritaliū/ medullā ſenſuum quā iudei non curabant. Jñ dicit dñs/ nō eſt iuſtū tollere doctrinā filijs iudeis/ ⁊ da-re vobis canib⁹: q̄ ꝓpter ydolatriā ⁊ ſangui-nē ac cadauera mortuoꝝ/ qb⁹ dediti eſtis: ca-nes eſtis. [At illa dixit etiam dñe]. Dixit dñs nō eſt bonū. Illa reſpōdit/ q2 bonū eſt ⁊ dat exemplū de hoib⁹ qđ ſicut illi qñ man ducāt decidūt mice de mēſa canib⁹: ſic ⁊ iu ſtū ſit vt ſint iudei dñi ꝓpter prēs ⁊ ꝓpt te q̄ ex illis nat⁹ es ⁊ nos ſ.m⁹ nō etia3 canes magni cū ꝑmitiuo/ ſ3 cū diminutiuo catelli ⁊ nō q̃rim⁹ integrā grām doctrinā ⁊ ſecre-tiora myſteria/ q2 nō ſum⁹ digni/ ſed apertio ra ⁊ ſimpliciora p̃cepta. [Tūc reſpōdēs Je ſus/ dixit illi o mulier magna eſt fides tua/ fiat tibi ſicut vis]. O mulier laudāda q̄ a dño laudata es. Apli arguti ſunt frequēter/ mo-dice eſſe fidei: ⁊ tu dicta es hr̄e magnā fide3 Qui pōt imitetur eā ⁊ veniet ei ſicut illi di ctū ē/ fiat tibi ſicut vis. Utinā oēs digne petemus ⁊ ſic ipetrem⁹. [Et ſanata filia e1⁹ eſt/ ex illa hora]. Eccleſia de gētib⁹ orās ꝓ ſuis exaudit ſananſqȝ anie cottidie a morbis dyabolicis: cum et pagani in baptiſmo re-nouantur: ⁊ peccatores per confeſſionem et elemoſinarum largitionem: ac precū aſſidui tatem: ad innocentiam reuertuntur. [Et cū tranſiſſet inde Jeſus: venit ſecus mare ga-lilee]. Unde ante fugerat dñs ne rex fieret/ iterum reuertitur: intelligens immutata eſ-ſe corda eorum: qui de panibus ſaturati fue rant: ⁊ ſicut aquila vel gallina prouocat ad volandum pullos ſuos non ceſſat predica-re hac ⁊ illac: et verbi pabulum ſubmini-ſtrare. [Et aſcendens in montem: erat ibi]. Amabilis locus iſte mons erat domi no: quia remotus erat a frequentia ciuita-tum: ⁊ ſecretus ⁊ ad docendū ⁊ ad orandū. [Et acceſſerunt ad eum turbe multe. Non erat in toto mundo/ neqȝ qui ſic doceret,

neq̄ q̄ talia faceret/ꝓpterea ita ardenter con
currebant ad eū/dūtes ſecū mutos/cecos ⁊
claudos/debiles ⁊ alios multos]. Q ſylla
ba communionē bꝫ cum au dipbtongo: vt
eſt lotus pro lautus ſimilr̄ clo dipbtōgus
pro clauditur. Uidendū eſt nobis quare de
biles dicat ⁊ poſtea dic̄ alios multos? Quia
ſicut beatus Hieronymus dicit/in latina
lingua non babet vna infirmitas ſpeciale no
men/ſicut apud grecos:⁊ in nr̄a ruſtica lin⸗
gua idcirco poſuit debiles. Qui enim nr̄a
ligua luſcus dicitur/grece dicitur killos:vt
cum interpres boc inuenit in greco/non ba
buit aliud in latino dixit debiles:⁊ in repli
catione ſanitatū enumerauit mutos loquen
tes/cecos videntes/ claudos ambulantes.
De illo verbo ſiluit/qd̄ in ꝓprietate lingue
latino vt diceret non inuenit. [Jeſus autē
conuocatis diſcipulis/dixit. Miſereor tur⸗
be/qꝛ triduo ſuſtinent me]. Utraq̄ natura
domini in boc facto monſtrat:⁊ diuina qua
miraculū facit/⁊ bumana qua turbe miſere
tur. [Et dimittere eos ieiunos nolo/ne defi
ciāt in via]. Qd̄ de ſeptem panib9 quattuor
milia ſatiauit/ſua eſt clementia.miſericors et
miſerator eſcam dedit timentib9 ſe. Myſti⸗
ce oſtendit/qꝫ viam iſtius ſeculi aliter nequi
mus incolumes trāſire niſi verbo redemp⸗
toris noſtri ſatiemur. Per illam quam ſupe
rius audiſtis de qn̄qꝫ panib9 ſatiatis/ſpiri⸗
talis refectio quam ſuis fidelib9 de veterib9
exbibuit. Iſta aūt ſignificat eam ſanctitatē
quā de euangelijs ſuis i ſe credētib9 facit.in
illa littera veteris teſtamenti ſpiritalis grā
credentib9 reuelatur. Utraq̄ refectio in vno
monte celebrat/qꝛ ⁊ vnus eſt dator:⁊ vtraq̄
refectio ad vnam cenam inuitat/quam idē
nobis p̄parauit/q̄ iſtam dedit. Qd̄ dic̄ tri
duo ſuſtinent me: ſiue ꝓpter p̄dicationem ſi
ue ꝓpter ſuos infirmos ſanandos. Spirita
liter ꝓ9 turba triduo ſuſtinet/cum omnes cre
dentes in ſanctam trinitatem/remiſſionem
pctōꝝ ab ipſo expectant/vel triduo dominū
ſuſtinent/cū in cogitatione/locutione/⁊ ope
obſeruant ne deum offendant. Dimittere
eos non vult ne deficiant in via/qꝛ licet cre⸗
dant in eū populi inter tot aduerſa titubant

in via/niſi frequenter conſolentur ⁊ recreent
ꝓ9bi diuini admonitione. [Qd̄ panes babe
tis]. Interrogat qd̄ eū nō latet/vt alij co⸗
gnito miraculo edificent. Qui miracula fecit
ordinauit/vt tunc eſſēt q̄nq̄/nunc ſeptē/ꝓ
pter ſeptem dona ſpiritu ſcti/de q̄b9 creden⸗
tes replētur. Non dicunt aūt fuiſſe bordea
cei:qꝛ euangelij reuelatam gloriam domini
qua vetus teſtamētum texuerat adnuntia⸗
uit. [Et paucos piſciculos]. Per quos alij
libri noui teſtamenti figurantur/vt epiſtole
Pauli apoſtoloꝝ actus/corū idem apocalip
ſis/⁊ reliqui:vel ſācti q̄ in illo tempore fue⸗
re/quorum ipſa ſcriptura vitam ⁊ paſſionē
continet. Qui quaſi de profundo buius ſe
culi electi ⁊ eleuati a celeſti benedictione cō
ſecrati reficiūt/cum exemplo nobis ſunt ad
bene agendum. [Et precepit turbe diſcum⸗
bere ſuper terram]. In alia refectione ſuper
fenum diſcubuerunt/quia illis antiquis po
pulis ſolummodo voluptates carnales pre⸗
ceptum eſt calcare/in euangelio ꝑfectis om⸗
nia terrena cū voluptatibus preceptū eſt ab
dicare. [Et accipiēs ſeptē panes grās agēs/
fregit ⁊ dedit diſcipulis: ⁊ diſcipuli dederūt
ꝑplis]. Q ita dñs erudiēs apoſtolos ſuos
⁊ ꝑ eos,voluit erudi turbas. Quod grati⸗
as agit/oſtēdit quātū ꝯgaudiat de ſalute ge
nerꝫ bumani/⁊ vt nos grās agere de oīb9
collatis vite munerib9 doceat. Et ex boc lo⸗
co ſiue ex alijs ꝯſuetudo ſuāt a fidelib9 ci⸗
bū bn̄dicere: ⁊ ꝓ9ſum pſalmi decantare licꝫ
⁊ illa gens iam baberꝫ in cōſuetudine. Qd̄
dicit fregiſſe/apertionem ſcāt ſacramentoꝝ
q̄b9 ad perpetuam ſalutē inſtituendus erat
populus. [Et comederunt ⁊ ſaturati ſunt].
Cōedūt ⁊ ſaturant de panib9 ac piſcib9 dñi
q̄ audiūt docta dñi ⁊ intuētes p̄cedētes ſan
ctos/ſeipos ad ſupna excitāt deſideria. [Et
qd̄ ſupfuit d̄ fragmētꝫ/tulerūt ſeptē ſportas]
Per bec fragmēta intelliguntur altiora ꝑfectō
nis p̄cepta/q̄ multitudo ꝑpli neq̄t intelligere
vl̄ ſuaret:vt ſūt mlta de diuinitate atq̄ deꝑ⸗
ginitate ſuāda/ſeu derelinq̄ndo oīa q̄ ꝑfectꝫ
⁊ volētib9 nō p̄cepta/ſꝫ i exēplo mōſtrata ſt.
Qd̄ ꝓ9 ſeptē ſunt ſporte/ꝑpt ſpūſſcti grāꝫ q̄
ſeptenario nūero a ꝓpbeta p̄dicat. Per ſeptē

ſportas/electi predicatores oſtendūtur: q2
ſicut ſporte de vimco z palmis ſunt: ita for-
titer z indefeſſe memoriam ſui conditoꝝ in
corde ſeruant: et quaſi florent cum de die in
diem nouo deſiderio ad amorem conditoꝛ
ris anhelant: de quibus dicitur. Juſtus vt
palma florebit. ¶ Fiunt autem z ipſe ſpoꝛ
te z parue/quas videmus in Baſilicis cum
oblationibus ferri: etiam magne/vt tria vel
quatuor modiis annone capiant: etiam vt in
firmi cum ipſis poſſint portari: ſicut et ibi
factum eſt. [Erant autem qui manducaue-
runt quaſi quatuor milia]. Ut ipſo numero
oſtenderent de euangelijs ſe paſtos eſſe cy-
barijs. Similiter nec iſto ſigno mulieres z
paruuli mittuntur in numerū/propter mu-
tabilitatem et imperfectionem. [Aſcendit in
nauiculam/z venit in terram Magedan].
Et Marcus dicit dal manutha. Dicunt
aūt doctores: aut vnus locus eſt duo nomi
na habens/aut vitium ſcriptoris factum eſt
in Marco. [Et acceſſerunt phariſei/z temp
tantes rogauerunt eum vt ſignum de celo
oſtenderet eis]. Joannes narrat quale ſig-
num querebant: ſicut iam ſuperius dictū ē
quia z poſt ſaturationem quinqꝫ panum/ſi-
milia poſtulauerunt vt paſceret de māna po
pulū/vel faceret tonare Sed neutrū de il-
lis duobꝫ ſignis de alio celo venit/niſi de iſ
to vbi volucres volant/vnde volucres celi
G dicimus. ¶ Tonitruum autem ventus et
aqua faciunt: quia cum ventus in nube ſe
incluſerit querit aditum vt erumpat: z cum
reſcindit nubem/ſonū facit/z ignem creat/
z ſimul oriuntur: ſed lux ante videtur quia
clari⁹ eſt lumen/z acutior eſt ſenſus viſus ꝙ
auditus. Quia longi⁹ videm⁹ quā audia-
mus. Ideo aūt ignis fulminis maiorē vim
habet ad penitrandū q2 ſubtilior eſt quā no-
ſter id eſt ꝙ nobis in vſu eſt. Fit aūt per eū
aliqñ caſtigatio in hominibꝫ/ſicut per alia
elementa. De ipſis etiam elemētis ſigna vi-
derant/qñ dñs mare z ventos compeſcue-
rat. Sed qui dominū temptando aliqd pe-
tit/non merentur accipere/ſicut nec illi fece
rūt. [Facto aūt veſpere dicitis/ſerenū erit/
rubicundū eſt enim celū]. Sicut ſolet eue-
nire. Si ſol in nube veſptina aquā circa ſe
non habuerit ſed rubicundā nubē: ſequenti
die pluuia non erit. [Et mane (ſubauditur
dicitis) hodie tempeſtas (ſubaudit̾ erit) ru
tilat enim triſte celū]. Qñ nubes oriente ſo
le rubicunde ſunt/pluuia ipa die erit. Jnde
dicit dominꝰ ad iudeos. [Faciem celi diiu-
dicare noſtis/ ſigna aūt temporꝫ non pote-
ſtis ſcire/z conſuetudinem habetꝫ notatas
pluuias vel ſerenitates/z ſigna aduentꝰ fi-
lij dei ex ꝓphetaꝝ oraculis non poteſtis ſci-
re. Generatio mala z adultera ſignū querit/
z ſignū non dabitur ei/niſi ſignū Jone pro
phete]. Jam de hoc ſuperiꝰ dictū eſt: z hoc
nūc dixiſſe ſufficiat/qui in ſigno mortis do-
mini/z de celo ſignū datū cum ſol celū atra
nube texit/z de terra ſignū datū eſt cor-
pus terrenū ſurrexit/z de inferno clauſtra ip
ſiꝰ fracta/z multa milia ſanctoꝝ exiert. [Et
relictis illis abijt]. Et tūc dñs incredulos
deſerebat/z adhuc inuiſibiliter hodie eadē
facit. Deſerit incredulos z ſupbos/z requi
eſcit in trementibꝫ ſermones ſuos. [Et cum
veniſſent diſcipli eiꝰ trans fretū/ obliti ſunt
panes accipe]. Jteꝝ poſt ſaturationē popu
lorum aufert ſe de ipſo loco: ne forte pplus
eandē voluntatē haberet/quā ſuperiꝰ habue
rat. Qd vero dr/q2 obliti ſunt diſcipuli pa
nes tollere: oſtendit̾ q2 nec dñs nec diſcipli
magnope de cibo terreno cogitabāt. Siue
ideo: q2 abūdantia panis erat in ipa terra:
z qd ad victū ptinebat/miniſtrabat populꝰ
dño z diſcipulis eiꝰ. Quō obliti ſunt cum
dictū ſit/ꝙ ſuſtulerūt ſeptē ſportas? Sed ip
ſum ad paupes dimiſerūt: ſolū mō vnū pa-
nē habebāt/qñ ipm lacū trāſierūt. habebāt
vnū/z aliū ſpiritalē ꝙ dixerat/ego ſum panꝫ
viuꝰ ꝙ de celo deſcendi/ꝓpterea nō erat eis
neceſſe terrenū q̄rere. Qui dixit eis. [Intu
emini z cauete a fermēto phariſeoꝝ z ſadu
ceoꝝ]. Dñs ſicut ſp docebat diſcipulos/ne
aut ipſi ocioſi/aut vacui a bono ope ceſſa-
rēt/ precipiebat vt cuſtodirent ſe a doctrina
phariſeoꝝ. Per fermentū/doctrinā volens
intelligi. ¶ Doctrina phariſeoꝝ/decreta di
uine legis traditionibus hoīm poſt ponere/
vel verbo domini mandata predicare: ſactꝫ

impugnare. In alio euangelio etiam a fermē-
to herodis cauendū iubet. Fermentū hero
dis/eſt adulteriū/homicidiū/ſimulatio reli-
gionis. ¶ Fermentū a feruore nuncupatur
qđ plus quã vna hora non poteſt contineri:
creſcendo enim excedit. [At illi cogitabant
inter ſe dicentes: q; panes non accepimus].
Dominꝰ ſpiritaliter loq̄batur: diſcipli car-
naliter accipiebant. Cogitabāt eū ſcire eos
panes non habere: vt cū farinam inuenirēt/
non fermentarent de fermento phariſeorū.
[Sciens aūt ieſus dixit eis. Quid cogita
tis inter vos modice fidei q; panes non ha-
betis? Non dico nec de illo fermento nec de
illo pane vnde vos cogitatis. Nondū intel
ligitis/neq; recordamini q̄nq; panū z q̄nq;
milia hominū]. Quando dicit: nondū in-
telligitis: ſpiritaliter intelligentiam req̄rit:
q; miraculū omnes q̄ viderūt intellexerunt
Vult vt illas ſaturationes/z panem/z piſ-
ces/z fermentū intelligant ſpiritaliter: q; ſi
fermentū farine mixtū fuerit: qđ paruū vide
bat in maiꝰ creuit: ita z doctrina mala plus
creſcit/quam bona: ſicut apoſtolus dicit.
Modicū fermentū totam maſſā corrūpit.
Similiter z heretica doctrina/ſi ad modicū
in alicuius pectore ſerpſerit/cito peruertit il
lū. Omnis enim homo ad malū citiꝰ infor
mat quã ad bonū. [Venit ieſus in partes ce
A ſaree philippi]. Iſte eſt Philippꝰ frater hero
dis/cuiꝰ vxorem herodes habebat: in cuius
partes ſui regni venit ieſus in loco nūcupā-
te ceſarea. Siq̄dem ipſe Philippꝰ reedifica
uit ciuitatē quandã in honore tyberij ceſarꝭ
z vocauit eam ceſaream philippi/in honorē
tyberij pariterq; ſui/ſub quo ipſe regnabat:
q; alia iam ibi erat ex proprio nomine eius/
tyberiadis edificata. Eſt aūt prouincia phe
nicis ad radices libani/q̄ habꝫ cedros ma
gnos: vbi ſunt duo fontes/Ior z Dan: q̄
inde longe in ſimul veniūt/z iordanem faci
unt fluuiū. Vocat vero nūc ipſa ciuitas pa
neas. Eſt aūt alia ceſarea/quam herodes re
edificauit in honorem Octauiani: z voca-
uit eam ceſariam: q m̄ priꝰ turris ſtratonis
dicebat. Cū ergo ad hūc locū veniret z ſicut
Lucas dicit cū ſine turbis eſſet z duodeci

cū eo in via fuiſſent diſcipuli: interrogabat
eos dicens. [Quem dicūt homines eſſe fi-
liū hominis]. Dixi ſuperꝰ quare filiꝰ homi Q
nis vocet: q; videlicet conſuetudo fuerit in
ipſa gente prophetam aut preclarū virū aut
hominem dei aut prophetam aut filiū Adā
id eſt hominis appellari. Unde hiezechiel fi
liꝰ hominis appellat freq̄nter. Idcirco dicit
quem dicūt filiū Adam eſſe: z non dicit/quē
me dicūt: ne iactanter de ſe querere videret.
Homines illos appellat qui mentiunt de
filio dei: quia omnis homo mendax. Qui
aūt veritatem de filio dei ſentiūt/q̄ſi ſuper
homines ſunt. [At illi dixerūt]. in hoc loco
primitus nomen criſti. domino Criſto im-
poſitum eſt a beato Petro/z ceteris apoſto
lis per reuelationem ſpiritus ſancti. Et ſic
ioſeph preceptum eſt ex perſona dei vocare
eum ieſum/ſic ex perſona ſpiritusſancti ordi-
natum eſt vocare eum criſtum per beatum
Petrum z ceteros apoſtolos. Notandum
vero: quod non eo more dominum appellat
quo ſecularis doctrina apud nos docet: ſed
tu es: ſicut in antiq̄s libris inuenitur vſos
fuiſſe maiores. Siq̄dē Romulus z remus P
duo fratres tante concordie fuiſſe dicuntur
vt nihil vnus ſine alio vellet habere: z om-
nia communia dicerēt z haberēt: ſicuti mo-
do monachi faciūt. Ex hac re increuit con-
ſuetudo in hac Gallia/vt dominos plurali
numero appellent. [Alij ioannem baptiſtā]
Scilicet quaſi ipſe deberet reſurgere/eo q;
modico tempore predicaſſet. [Alij Heliā].
Qui habetur in libro prophetie eius: quia
prophetam in gētibus dedi te. Et q̄a mors
eius in ſcriptura non legitur/dicebant eum
venturum gentibus predicare. Falſa erit de
niq; eorum opinio de hieremia: quia in ſuo
libro inuenitur quomodo prophetauerit ad
gentes/ad Moab/ad idumeos z ad Baby
lonios: propterea completum eſt quod ad
ipſum dictum fuerat: prophetam in gentibꝰ
dedi te. Habemus quoq; ſcriptum q; iudei
lapidauerunt eum in Egypto: quia prophe-
tabat Nabuchodonoſor illuc eſſe venturū
poſt iudeos: quia pro illius timore illuc fu-
gerant. [Aut vnum ex prophetis]. quilibet

de prioribus. [Dixit autem illis. Uos au
tē quē me eſſe dicitis]? Ac ſi apte dicat. [Se
queſtrans eos ab hominibus/filios dei per
adoptionem factos inſinuans dicit. Uos ꝗ
dij eſtis/quem me eſſe dicitis?] Recte dij vo
cabantur/in quibꝫ deus habitabat: ⁊ ꝗ om
ni die verbum dei audiebant. Illos enī ad
quos ſermo dei factus eſt/deos pſalmiſta
appellat dicens: ego dixi/dij eſtis. Conſide
randa vero diſtinctio: quomodo dominus
de ſua humilitate diſcipulis dicit. Filium
hominis non dicit filium dei. Multo enim
ſepius in euangelio ſe filium hominis/quā
filium dei dicit. Et hec omnia vt nos ad hu
militatem informet. [Reſpondens Petrus
dixit ei]. Petrus reſpōdet pro omībꝫ: quia
ipſe iam in caput apoſtolorum erat conſtitu
tus. Et quod ipſe reſpondit/omnium apo-
ſtolorum reſponſio eſt: quia ⁊ ipſos fuerat
interrogatus. Uos quem me eſſe dicitis?
Et quod dominus Petro dixit/omnibus
dicit apoſtolis. [Tu es criſtus filius dei vi
ui]. Tu es criſtus. Si alij dicti ſunt chri-
ſti nuncupatiue/quia ad tempus populum
regere debuerunt: tu veracius es criſtꝰ: ꝗꝛ
tu es rex omnis terre. Tu es filius dei viui
qui eſſentialiter deus es: ⁊ non vt iſti alij ꝗ
dicuntur dij ⁊ non ſunt: quia opera manu
um ſunt: non vident neqꝫ audiēt. Tu es au
tem illius dei filius/qui a iudeis adoratur
⁊ colitur. De quo dictum eſt. Notus in iu
dea deꝰ: in iſrahel magnū nomē eiꝰ. Quid
ipſi hoīes errent de te/cum ipſis quid de te
ſentio dico. Criſtus dei es: ⁊ filius dei es: il
lius dei/ante cuius arcam dagō iacebat trū
catis manibꝫ ⁊ pedibꝫ. [Reſpondens ieſus
dixit ei beatus es Symon bar iona]. Bar
ſyriace filius/iona columba. Et in hoc bea
tus: ꝗꝛ filius ſpiritusſctī ſimplex vt colūba:
aſtutus vt ſerpens. Et in hoc beatus. [Qꝛ
tibi non reuelauit caro ⁊ ſanguis]. Hoc eſt
viuens homo qui de carne ⁊ ſanguine con-
ſtat: ſed pater meus: ille ipſe quem tu con-
feſſus es. Pater viuens in comparabiliter:
pater meus qui in celis eſt: ⁊ ego etiam cū
ipſo: ⁊ ſpiritusſctūs/cuius filꝰ ſpiritalis es.
Nouerat ꝗdem dn̄s Ieſus quid apl̄i de eo
crederēt/ꝗd vt ſentirent/⁊ ꝗd reſponſuri eſ
ſent. Sed ad inſinuandam humilitatē no
bis/placuit inuiſibiliter cū p̄re ſpūſctō reue
lari apoſtolis in corde: ⁊ ꝑ illoꝝ confeſſionē
in mundo audiri: ⁊ dignā cōfeſſionē digna
mercede remunerari: vt omnes certi ſint ꝗ-
cunqꝫ fuerint confeſſionis huius vſqꝫ in fi-
nem ſeculi conſonantes ⁊ confitentes/erūt
⁊ remunerationis conſortes. [Et ego dico
tibi: ꝗꝛ tu es Petrus]. Dixiſti: tu es criſtꝰ.
⁊ ego dico tibi/ꝙ tu es Petrus. Qꝛ ego
ſum criſtꝰ inunctus oleo inuiſibili a patre/
rex criſtianoꝝ: ⁊ tu fundamentū eorū. Bea
tus es Symon: id eſt obediens/ꝗa filꝰ co-
lumbe: ⁊ quia Petrus/id eſt firmus. [Et ſu
per hanc petrā edificabo eccleſiam meam].
Sup hanc firmitatē fidei quam confeſſus
es edificabo eccliam meā: ⁊ ſuꝑ me edifica
bo te cū omni ecclia mea. [Et porte īferi nō
preualebunt aduerſus eam]. Quicunqꝫ de
eccleſia mea ſtuduerit eſſe/⁊ de his qui ita
confeſſi fuerint: porte inferi nō preualebunt
aduerſus eos/vt poſſint eos trahere ad ſe: ⁊
vt ipſe alias dixit. Nemo pōt rapere oues
meas de manu mea. Uel porte inferi: pecca
ta atqꝫ vitia ſeu doctrina hereticoꝝ/per quā
illecti homines ducunt̄ ad tartaꝝ. Multe ſūt
porte inferi: ſed nulle eccleſie preualent: ꝗa
qui fidem criſti in corde tenuerit perfecte/
omne quicquid exterius accidit temptatio-
nis facillime deuincet deo protectore. Qui-
cūqꝫ ab eccleſia receſſerit fide vel opere: iſte
non ſuꝑ terrā ſed ſuꝑ harenā fundamentū
poſuiſſe credendū eſt. [Et tibi dabo claues
regni celoꝝ]. Claues regni celoꝝ ſcientia di
ſcernendi/potentiaqꝫ qua dignos recipe in
regnū/indignos excludere debeat intelligi
tur. [Et quodcunqꝫ ligaueris ſuꝑ terrā erit
ligatū ⁊ in celis: ⁊ quodcunqꝫ ſolueris ſuꝑ
terram erit ſolutum ⁊ in celis]. Hoc tā Pe
tro quam omnibꝫ apoſtolis ⁊ ſucceſſoribus
eorum qui in eccleſia eundem locum tenent
recte credimus conceſſum: quia ipſe poſt
paſſionem apparens eis: dixit. Accipite ſpi
ritumſanctum: quorum remiſeritis peccata
remittuntur eis/et quorum retinueritis re
tenta ſunt: vt videlicet cum agnouerint cau

ſas peccantium quos cognouerint vere pe
nitentiam agere: ⁊ nolle vltra reuerti ad vo
mitum peccati/illos abſoluere dignos iudi
cent: ⁊ a timore mortis perpetue conſolent.
Quos vero in peccatis criminalib⁹ vitã fi
nire viderint/illos perpetuis ſupplicijs tra/
dendos inſinuent: ſicut ipſe dominus inſi/
nuat dicens. Si eccleſiam non audierit/ſit
tibi ſicut ethnicus ⁊ publicanus. Simili/
tudo datur de leproſis in leuitico/ꝙ ſicut ſa
cerdos iubebatur conſiderare leproſum/ vt
ad arbitrium eius decerneretur qui eſſet le/
proſus/⁊ qui non eſſet: ſic et epiſcopi ⁊ ſacer
dotes in eccleſia illos debent ligare quos
viderint leproſos in anima de peccatis cri/
minalibus. Cum vero viderint aut audie/
rint ablatã lepram: id eſt peccata per digna
opera penitentie ⁊ confeſſionis/tunc debẽt
illos abſoluere. Quod iam ſub exemplo
Lazari diximus: vt illum ſtudeat abſolue/
re quem dominus in anima reſuſcitauit: q꜡
ſi diſcipuli ante ſoluiſſent Lazarum quam
dominus illum reſuſcitaſſet/fetorem potius
oſtenderent quam virtutem. Quod autem
quaſi ſoli Petro hec legatio dici videtur:
ideo fit quia ipſe locutus eſt pro omnibus/
⁊ in ipſo omnibus reſponſum eſt: ⁊ ipſe ve
ra fide confeſſus eſt: ⁊ vero amore fuerat ſe
cutus: etiam ⁊ ob hoc vt omnes credentes
pro certo ſciant: ꝙ quicunqꝫ ſe ab vnitate
fidei ſegregauerint/nec veniam peccatorum
conſequentur/nec aditum regni celorum in
trare poterint. Imitemur ergo beatum Pe
trum in confeſſione vere fidei: vt ſic et corde
credamus/⁊ ore confiteamur. Imitemur il/
lum de ſua ſimplicitate; quia filius colum/
be appellatur. Conſtantia quoqꝫ vincen/
das voluptates ſeculi par illo eſſe ſataga/
mus: vt ad illum cum quo ipſe eſt perueni/
re mereamur. [Tunc precepit diſcipulis ſu
is vt nemini dicerent quia ipſe eſſet Chri/
ſtus]. Legimus ſupra quia miſit diſcipu/
los ſuos ad predicandum/⁊ iuſſit adnunti/
are aduentum ſuum ad eos: nunc precepit
ne eum dicant chriſtum. ſed diſcretio eſt in
telligendi. Supra iuſſit vt adnuntiarent ve
niſſe/ qui verbum ſalutis eis adnuntiaret/
et infirmos eorum curaret/ vt venirent ad
eum. Et poſt cum videret qui dignos ſe fa/
cerent ad noſcenda ſecretiora ſacramẽta p̃i/
derentur eis cum apoſtolis. qui ꝟo facerẽt
ſe indignos recederent vacui cum phariſeis
ſicut ipſe dixit. [Ne mittatis margaritas ve
ſtras.] Simili modo in hoc loco p̃cipit ne
ne paſſim eum Chriſtum adnuntiarent: ne
differetur vtilitas crucis/⁊ mundus non re
dimeretur. Seu alia cauſa. Chriſtus mag/
num nomen erat in ipſa gẽte ſicut apđ nos
eſt ceſar ⁊ auguſtus. Non vult ergo publi/
ce illud nomen de ſe predicari ne ſcandalum
iudeis fieret/quod arrogaret ſibi regiã po
teſtatem. Unde poſtea iudei eum accuſaue
runt apud Pylatum/⁊ tamen Pylatus in
uitus ſcribendo confirmauit ꝙ rex eſſet iu/
deorum. Quod intelligitur/quia ſic reges
vocabantur videlicet chriſti: ⁊ exemplũ de
dit ſuis/ne querant magni dici in populis.
Non eſt autem ſaluatoris proprium nomẽ
Chriſtus/ſꝫ commune dignitatis nomẽ ⁊
poteſtatis. Iheſus chriſtus proprium voca
bulum ſaluatoris eſt. [Ex inde cepit Ieſus
oſtendere diſcipulis ſuis quod oporteret eũ
ire Hieroſolimam/⁊ multa pati a ſenioribꝫ
⁊ ſcribis ⁊ principibus ſacerdotum]. Nũc
quare preceperit nõ ſe manifeſtaturum chri
ſtum in populis declarat. Ac ſi aperte dicat
[Cum me videritis poſt paſſionem reſurgẽ
tem a mortuis: quia nihil prodeſt predicare
nunc paululum videri/ deriſui haberi ⁊ ob
proprio/crucifigi ⁊ flagellari]. Predicat eti/
am paſſionem ſuam / vt minus dubitent in
eius reſurrectione. Et notandum ꝙ ille quĩ
hec paſſurus dei filius/ hominis ſit: quia
diuinitas impaſſibilis extitit in paſſiõe. Il/
le qui de ſancta Maria nat⁹ eſt ille paſſus
eſt. [Et aſſumens eum Petrus/cepit incre
pare illum dicens]. Beatus Petrus pro ni/
mia fide ⁊ amore que habebat erga deũ no
ſtrum cum audiſſet obprobria ⁊ mortẽ quã
dominus predicebat ſe paſſurum Hieroſo
limis/apprehendit dominum ſecreto/ne corã
alijs videretur magiſtrum redarguere: ⁊ ce/
pit ei de affectu felicitatis dicere. [Abſit a
te domine: non erit tibi hoc.] Id eſt h̃ .q̃ð.

dicis longe ſit a te. Uel ſicut in greco habʒ
ilaſo tetiſoi. ιλασο σητισοι Quod eſt pro-
picius eſto tibi. Nolebat enim deſtruere cō-
feſſionem ſuam: ⁊ putabat perdere preciūʒ
ſaluatoris quod audierat: beatus es Sy-
mon bariona: ⁊ reliqua que audierat. Nec
putabat poſſe fieri vt filius dei occideretur
[Non erit tibi hoc]. Non poſſunt aures
mee iſta percipere: nec cor meum credere.
[Qui conuerſus dixit Petro. Uade poſt
me sathanas]. Sathanas dicitur contrari-
us: vade poſt me/meam ſequere voluntatēʒ
⁊ noli eſſe de his contrarius que a me ordi-
nata ſunt cum patre. Diſcipulus es / pro-
pterea debes ſequi/non docere. Non eſt ſi-
milis iſta ſententia illi quam ad dyabolum
dominus dixit: quia illi dictum eſt vade ſa-
thanas/ſubauditur in abyſſum. Iſti autem
vade retro poſt me/id eſt me imitare/vt eadē
velis que ego. Non eſt autem mirum ſi do-
minus Petro talia dixit: poſt tantam bea-
titudinem quam ſupra dixerat: quia beat⁹
Petrus adhuc non erat perfectus: ⁊ adhuc
cum erat negaturus: ⁊ omnia illa a deo nō
ad preſens conceſſa fuerant ſed in futuro ꝓ
miſſa: id eſt tibi dabo / non do: ⁊ reliqua.
Non enim ſapis que dei ſunt: ignoras dei
ordinationem quia diſpoſitum habeo per
meam mortem redimere mundum: ea que
hominum ſunt mihi ſuades/quando mor-
tem refugere ſuades: quia ipſam ſolent pu-
ri homines timere. [Tunc Jeſus dixit diſ-
cipulis ſuis]. Nec iſta nec ſuperius comp-
henſa dixit turbis/ſed diſcipulis ſuis: quia
non erant iſta in perfectionibus predican-
da: verum perfectis. [Si quis vult poſt
me venire]. Si quis vult me imitari: ſicut
diſcipuli facere debent magiſtrum. Poſt-
quam predixit de ſuis contumelijs et mor-
te/armat ſuos: vt preparent ſe ad eadem ꝑ
ferenda. [Abneget ſemetipſum]. Deſinat
eſſe quod hactenus fuit per malam conuer-
ſationem ſuper phariſeorum traditionem / ⁊
incipiat eſſe nouus per meam admonitionē
Deneget in ſuis actibus vetus homo eſſe
qui corrumpitur ſecundum deſideria ſua: ⁊
incipiat nouus Adam fore/ qui renouatur

de die in diem in agnitione dei. [Et tollat
crucem ſuam/⁊ ſequatur me]. Crux a crucia- R
tu dicitur: ⁊ per crucem mortificando vicioꝝ
intelligitur. Et ſicut is qui crucifigitur hu-
ic mundo moritur: ſic is qui chriſtum ſequi
vult debʒ mortificare paſſiones membrorū
ſuorum. Duobus autem modis crux tol-
litur: cum aut per abſtinentiam corpus affi-
citur: aut per compaſſionem proximi ani-
mus affligitur. Quod Paulus alijs ver-
bis idipſum clamat inquiens: Mortificate
membra veſtra: que ſunt ſuper terram/iram
fornicationem/auariciam: ⁊ reliqua. In ſe-
ipſo nobis exemplum monſtrauit/ qui ait.
Caſtigo corpus meum ⁊ in ſeruitutem re-
digo/ne forte cum alijs predicauerim ipſe re-
probus efficiar. Ecce audiuimus de cruce
corporis ſui: requiramus de compaſſione
proximi. Ait namqꝫ. Quis infirmatur et
ego non infirmor? quis ſcādalizatur ⁊ ego
non vror? [Qui enim voluerit animam ſu-
am ſaluam facere/perdet eam]. Qui ſic vo-
luerit animam ſuam ſaluam facere/vt nolit
eam dare pro criſto/perdet quando melius
habere debet. [Qui autem perdiderit ani-
mam ſuam propter me/ſaluam faciet eam].
Qui tradere non timuerit propter me ani-
mam ſuam in hoc ſeculo/ſaluam faciet eam
in futuro. Quaſi agricole dicatur. Si vis
ſaluum facere frumentum/perde illud in ter-
ra: quia ſi ſeruaueris in horreo/peribit: Si
in terram ieceris/recipies duplo. Hoc illis
tunc dictum eſt: qui inter perſecutiones ꝑ-
ſati ſunt paganorum. Nos ſimiles eſſe mar-
tyribus ſi volumus/debemus mala proxi-
morum ⁊ perſecutiones malorum criſtiano-
rum equanimiter ferre: quia non erimus cō-
ſortes martyrum/ſi non erimus paſſionum
vel in aliquo participes. Qui autem per-
diderit animam ſuam propter me/vel (ſicut
in alio euangelio habet) propter euangeliū
meū/inueniet eam: vel ſenſu quem ſuperius
diximus: vel per animam noſtram volupta-
tes huius ſeculi. Quicunqꝫ pro dei amore
delitias ⁊ voluptates huius ſeculi abnega-
uerit ſibi / in eterno ſeculo recipiet quales
nec oculus vidit / nec in cor hominis aſcen

dit: que preparauit dominus diligentib⁹ ſe.
[Quid enim prodeſt homini ſi mundũ vni
uerſum lucretur/anime vero ſue detrimentũ
faciat?] Quid profuit illis imperatoribus
qui iſtum mundum habuerunt per viginti
annos/vt Octauianus per quinquaginta
tres annos/cum iam ꝑ octingentos iaceat ĩ
inferno? Nunquid non fuerat ei melius eſ-
ſe ſocium lazari pauperis/quam modo eſſe
ſocium diaboli? Tranſierunt omnes hono
res illius tanquam vmbre/et tanquam ſom
nium. Frequenter cum aureis curribus et
aureis ſcutis ſuſcepti ſunt a conſulib⁹: et po
ſtea nudi et rei excepti a nigerrimis demo-
nibus/et in eterno igne religati. Quod pe
ius eſt multi chriſtiani ibunt cum ipſis qui
viam veritatis ſcire debent. [Aut quam da
bit homo commutationem pro anima ſua]
Nullam commutationem deberz homo da
re pro anima ſua: ſed quod peius eſt multi
ſunt qui preponunt corpus anime: ꝛ tempo
ralia eternis: ꝛ non cogitant de anima nec
de vita perpetua: ſed honorib⁹ terrenis/ꝛ de
caducis: ꝛ venundant ſe vt faciant malum
ſicut de Achab dicitur. Qui venundatus
eſt vt faceret maluz. Quibus frequent̃ eue
nit vt Balaam. Qui cum prohibit⁹ eſſet a
deo ne iret ad maledicendum populum du
ctus cupiditate muneris ꝛ iterum atq; iterũ
interrogauit deum/cum non eſſet vt homo
qui mentiri poſſet. Sed quia ſic importu-
ne petijt/ꝛ accepit quod deus noluit ꝛ illi
non profuit. Sic multi cum intrant in ec-
cleſiam lingua alterius verba cantant/ꝛ ani
mo de honoribus cogitant: ſic per multos
dies. Deus aũt reſpicit ad cor/ꝛ videt que
cor precatur: verba que lingua dicit alterius
verba ſunt. Niſi verecundia illi eſſet/quod
corde tegit lingua caneret. Cum videt igit̃
deus ſepius ea magis nos optare in corde
ꝛ opere/iratus concedit quod contra volũ-
tatem ipſius ꝛ contra ſalutem noſtram eſt
atq; tali modo dat quis commutationẽ ꝑ
anima ſua: cũ eligit terrena ꝛ negligit eter-
na. [Filius enim hominis venturus eſt in
gloria patris cum angelis ſuis]. Qz predi
xerat de ſe ꝛ de ſequacib⁹ ſuis oppido aſpe-
ra/nunc temperat ꝛ pro qua cauſa talia ſu-
ſtinere debeant oſtendit: ſcilicet q̇a ventur⁹
ſit/id eſt ipſe filius hominis in gloria patrꝫ
ad iudicandum viuos ꝛ mortuos: qz pater
omne iudiciũ dedit filio. [Et tunc reddet
vnicuiq; ſcd̃m opera ſua]. Et tũc vos ſi for
titer ꝛ patienter ſuſtinueritis/eternam remu
nerationem: ꝛ hi qui vos tribulant eterna
recipient tormenta. [Amen dico vobis/ſũt.
Quidam de hic ſtantibus qui non guſta-
bunt mortem donec videant filiũ hominis
venientem in regno ſuo]. Poterat apoſtolo
rũ eſſe tacita cogitatio vt dicerẽt/in fine mũ
di iſta erunt que nobis promittit: ꝛ tali mo
do deficerent a ſpe. Nunc proxima promit
tit/videlicet quod aliqui non ſint ex his mor
tem guſtaturi: quam paruo tempore q̃ſi ꝑ-
libando guſtabunt. Donec videant filium
hominis venientem in regno ſuo: hoc eſt in
regia claritate/qualis poſt iudiciũ videnᷓ⁹
eſt ab om̃ib⁹ electis. Nam in iudicio vide-
bit̃ in forma ſerui ſicut dictum eſt quando
aſcendit: ſic veniet quemadmodũ vidiſtis
eum euntem: vt videant eum ꝛ boni et mali
quem contempſerunt/ſicut ſcriptũ eſt: vide
bit eũ omnis oculus: ꝛ q̇ eũ pupugerunt.
Videbunt autem eum iniuſti terribilem/iu
ſti mitem vna eademq; forma. Vel regnũ
eius preſens eccleſia intelligitur/quam mul
ti viderunt fundatam in carne antequam
mortem guſtaſſent/ſicut Joannes q̇ ad ſep
tem eccleſias ſcribit/vt eſſet eis conſolatio
videre iam ex parte/in eum mõm crediturũ
Rudes enim erant diſcipuli adhuc: ꝛ neceſ
ſariũ erat in preſenti aliqua promittere/ vn-
de in preſenti roborarent̃/ꝛ in futuro robu-
ſtius conſolarentur. Vel de transfiguratio-
ne e⁹ poteſt intelligi/in qua cum illi tres
viderũt quaſi in regno ſuo. hoc eſt in regia
dignitate qua ad iudiciũ videbitur.

¶ De tranſfiguratione domini. Capitu. xxxvi.

ET poſt dies ſex
aſſumpſit Jeſus Petrū ⁊ ia
cobū ⁊ Joannē fratrē eius].
Poſt dies ſex/viʒ poſtquā
iſta que ſupius audiſtis lo⸗
cutus eſt: ꝙ eſſent qui non eſſent guſtaturi
mortem. Lucas dicit vere dies octo: ſʒ Lu⸗
cas primū ⁊ vltimū comprehendit diem: iſti
duo illos qui in medio fuerunt. Ut enī iſti
tres alios confortarent tempore paſſionis ei⸗
us/eliguntur a domino. Non enim illi alij
adhuc perfecti erāt vt poſſent ea videre. Nā
etiam iſti ceciderunt ⁊ timuerunt valde. Se
cernuntur autem iſti tres a ceteris certis ꝑ
cauſis. Petrus/quia futurus erat paſtor ec
cleſie ⁊ ad romanos mittendus / qui recto⸗
res orbis erant. Joannes/quia altius erat
locuturus mūdo diuinitatē eiꝰ/⁊ apud gre
cos ſapientiores omnibus gentibus erat
directurus. Jacobus/quia ipſe primus de
apoſtolis martyriū erat pro ipſo ſubiturus.
⁊ ob hoc vocati ſunt filij tonitrui: quia ipſi
hanc vocē erant audituri de qua nūc dicit.
Typice oſtendit qꝺ multi vocati/pauci ele
cti. [Ducit illos in montem]. Jd eſt tha⸗
T bor in galilea: qui interpretatur veniens lu
men. Conueniēs interpretatio: quia ibi fre
quenter de vero lumine illuminati ſunt: vt
etiam nunc. [Excelſum]. Pro valde celſum
ſicut noſtri alpes ſunt in Burgundia: in q̇⸗
bus calor non multū poteſt nocere etiam in
eſtate/quando tranſfiguratio iſta celebrata
eſt. [Seorſum]. Ab alijs diſcipulis. Eſt eī
aduerbiū ſeparandi. [Et tranſfiguratus eſt
ante eos]. Tranſfiguratus in alia figura.
Nam ſubſtantiā non amiſit/neqꝫ ſpiritalem
aut aerium corpus aſſumpſit. ſed ipſam ſub
ſtantiam glorioſam reddidit/ſicut hic ſequi
tur. [Et reſplenduit facies eius ſicut ſol].
Jn ea forma apparuit apoſtolis / quam ſoli
oculi mundi ſanctorum viſuri ſunt poſt iu⸗
dicium peractum. Quando dixit ſicut ſol
non potuit altius aſcendere comparādo qꝺ
homo oculis corporalibꝫ noſcit. [Ueſtimen
ta aūt eius facta ſūt alba ſicut nix]. Jn hoc
poſſumus ſcire qꝺ corpꝰ idē ipm̄ fuit: quia
veſtimenta eadē fuerunt. De quibus dicit
qꝛ facta ſunt alba ſicut nix/vel ſicut in alio
loco ſcriptum eſt/qualia nullus fullo poteſt
parare ſuper terram. Apparet qꝛ non ſubſtā
tiā amiſerunt: ſʒ claritate deſuꝑ inducte ſūt
Ueſtimenta chriſti/typice ſancti eius ſunt
de quibꝫ Paulus ait. Qui enī in criſto ba⸗
ptizati eſtis/chriſtum induiſtis. Qui ful⸗
gent nūc in preſenti/ ſed in futuro clariꝰ/ qꝛ
cum apparuerit ſimiles ei erimus. [De q̇bꝫ
dicit qualia fullo non poteſt parare ſuꝑ ter⸗
ram]. Fullo ille/de quo pſalmiſta / lauabis
me ⁊ ſuper niuem dealbabor/quia non po⸗
teſt dare in ſanctis quod dandū ꝓmiſit in
celis. [Ecce apparuit Moyſes ⁊ Helias].
Per Moyſen ⁊ Heliam legiſlatorem et exi
mium prophetarū oſtendit/qꝛ ⁊ lex ab ipſo
data eſt/⁊ ipm̄ prefigurauit: ⁊ ꝓphete ipō in
ſpirante ꝓphetauerunt/⁊ oīa q̄ de illo erāt
futura cecinerunt. Typice ꝑ Moyſen ſanc⸗
ti q̇ iaʒ guſtata morte cū dn̄o regnabāt. Per
Heliā q̇ adhuc viuere dicit/illi electi qui in
carne reperiendi ſunt figurant: qm̄ ſic Pau
lus ait. Mortui qui in chriſto ſunt reſurgēt
primi/deīn q̇ viui inuenti fuerint / ſimul ra⸗
piuntur in nubibꝫ obuiā chriſto in aera et
ſic ſꝑ cū dn̄o erimus. [Cum eo loquentes]
Scʒ exceſſum eius quē acturꝰ erat in Hie
ruſalē prenūciātes. Origenes dicit Qꝺ
Moyſes cum tabulis que ſcriptaʒ legē ha⸗
buerunt apparuerit/⁊ Helias cū curru ig⸗
neo aduenerit: ⁊ iā apl̄i eos cognouerunt. ⁊
dignū erat vt in charitate cū dn̄o apparen⸗
tes/terribiles ⁊ preclari apparerent/q̄ſi dice⸗
rent. Non videat vobis duruʒ pati pro cri⸗
ſto: qꝛ ego ꝑ legem/⁊ iſte ꝑ ꝓphetiam ipſo iu
bente ſic prenunciauimus futuꝝ. [Dn̄e bo
nū eſt nos hic eſſe/ſi vis faciamus hic tria
tabernacula]. Quia viderat ad punctū de⸗
lectabilia Petrus/volebat ibi ſemꝑ immo⸗
rari ne ad terram deſcenderet / vbi pro certo
cognouerat eum crucifigēdū. Neſciebat q̇d

dicerct/ꝛ fuerat oblitus ſanctis promiſſum
a domino in celis regnum/non in terra: ne-
que poſſe quēquam mortali circumdatum
carne inmortalitate frui/niſi prius morte
guſtata. [Faciamus hic tria tabernacula]
Non ſunt tria tabernacula facienda/ſʒ vnū
quia trinitas licet credenda/vnus tamen de
us in ſubſtantia: ꝛ vnum habet ouile criſt⁹
quod eſt vna eccleſia catholica. [Adhuc eo
loquēte/ecce nubes lucida obūbrauit eos].
Quia Petrus tabernacula edificare vole-
bat/oſtendit ei dominus ꝙ poſſet eundem
vmbraculū habere/ quem prebuit Moyſi
cum populo ſuo per quadraginta annos.
Seu etiam viſitatiſſimū genus locutionis
dei per nubem ad electos ſuos: vt ad Job
ꝛ ad ipſum Moyſen: quia per nubem deſig
natur lene blādimentū. [Et ecce vox de nu-
be dicens]. Quia Petrus nihil rationis di
xerat/non meretur reſponſionem: ſed pater re
ſpondet pro filio: ꝛ docet ꝛ ipſos apoſtolos
ꝛ per illos reliquos/quia is ſit filius eius
non adoptiu⁹/ſed ꝓprius. Et illi ſoli figēdū
eſt tabernaculum/illi obtemperandum ꝛ ab
apoſtolis ꝛ a Moyſe ꝛ ab Helia. [Hic eſt
filius meus dilectus in quo mihi compla-
cui/ipſm audite]. Et hoc retinendū ꝙ ſicut
in baptiſmo trinitas/ſic etiā in monte oſtē-
ſa eſt. [Et audientes diſcipuli ceciderunt in
faciem ſuam/ꝛ timuerunt valde]. Non eſt
mirū ſi diſcipuli timent valde/quia viderūt
dominū glorificatū ſupra humanam formā
ꝛ qꝛ dei patris audierunt vocem per ſubiec-
tam creaturam: ꝛ quia nubes tetigerāt eos
etiam tunc erraſſe ſe cognouerant. [Et acceſ
ſit Jeſus/ꝛ tetigit eos]. Uſus humane con
ditionis eſt/cum aliquid ſuper ſe viderit/ti-
more affici/ſed iterū per vocem ꝛ tactum re-
creari. Qđ ꝛ in Danihele legimus/ꝛ ī Hie
zechihele. Igitur/qꝛ pro ſuperna voce ꝛ ac-
tione deiecti iacebant/ recreantur a conſueta
voce ꝛ tactu humano. [Nolite timere]. Ad
nr̄am inſtructionem iſta omnia facta ſunt: ꝛ
non ad defectionem. Electoꝝ eſt in faciem
cadere: ꝛ reproborum in dorſum/vt in paſſi
one de perſecutoribꝫ domini. [Leuātes au
tem oculos ſuos neminem viderunt/niſi ſo
lum Jeſum]. Cum patris vox cepit filium
commendare/ſerui diſceſſerunt. Et cū ſur
gunt non vident aliū niſi dominū/ne vox q̄
ſonuerat ad aliū putaretur facta/niſi ad ipſū.
Typice: poſtquam criſtus apparuit/non fu
it neceſſitas legis vmbra/vel vaticinatio ꝓ
phetalis. [Et deſcendentibꝫ illis de monte
precepit Jeſus dicens. Nemini dixeritis vi
ſionem]. Non vult vt predicentur q̄ in mō-
te viderant in populis/ne pro rei magnitu-
dine non crederetur: ſeu ꝓpter obprobrium
crucis ſcandalum generaret/ꝛ vile haberetur/
donec cum reſurrectionis triumpho/ glo-
ria regnantis vna adnuntiaretur. [Et interro
gauerunt eum diſcipuli dicentes. Quid er
go ſcribe dicunt quod Heliam oportet pri
mū venire]. Requirendum nobis eſt/ vnde
queſtio orta fuerit inter diſcipulos domini
quia dominus dixerat ſupra ꝙ aliqui nō eſ
ſent guſtaturi mortem donec viderent filiū
hominis venientem in regno ſuo. Eſtimaue
runt ꝙ ipſa regni glorificatio ſtatim fore de
beret: inde dixerunt. Quid eſt qđ ſcribe di
cunt ꝛ phariſei: quia Helias debeat prece-
dere tuum aduentū? Habebant enī phari-
ſei ſcđm Malachie ſcriptū ꝙ Helias prece
det domini aduentū: ſed de ſcđo/non de p̄-
mo hoc debet intelligi. Uiderant enī Heli
am receſſiſſe/ꝛ ideo turbabantur. [At ille re-
ſpondens ait eis. Helias quidem veniens
reſtituet omnia]. Utiqꝫ que idem ꝓpheta p̄
dixit Malachias. Sicut audiſtis venit he
lias in ſecundo domini aduentu/iuxta cor-
poris fidem. [Dico aūt vobis ꝙ Helias iā
venit: videlicet in ſpiritu ꝛ actione Joānis:
ꝛ non cognouerunt eum]. Scilicet ſcientiā
eius. [Sed fecerunt in eo quecunqꝫ volue
runt. Spreuerunt itaqꝫ ꝛ decollauerūt eum
ſic ꝛ filius hominis paſſur⁹ eſt ab eis]. Que
ritur quare dicantur phariſei occidiſſe Joan-
nem/cum Herodes eum occiderit? Sʒ ex
hoc quia non contradixerunt dicuntur cō-
ſenſiſſe. Perituro enī qui poteſt ſubuenire
ꝛ non facit occidit. Similiter herodes dici
tur dominum occidiſſe: quia cū potuit no
luit liberare: ſed conſenſit cum Pylato: ꝛ re
miſit eum ad illum.

De lunatico Capi.xxxvij.

ET cũ veniſſet ad turbam acceſſit ad eum homo genibꝰ prouolutꝰ.] Notande ſunt ſemper domini actiones quibus nõ ceſſat a ſalute hominũ. In monte diſcipulis archana ſue maieſtatis reſerauit: deſcendẽs de eo exceptus eſt a turba. In monte ſanauit dubias mentes apoſtolorum/in plano ſanauit corpora et mentes turbaꝝ. [Dñe miſerere mei filij: qꝛ lunaticus eſt]. Sic illi homines putabãt/ ꝙ ex lune defectione homo malũ pateret/ ſꝫ nõ erat. Sed dyabolus vt poſſet homines ledere in anima/obſeruat tempus lune ꝛ corripiebat hominem vt infamaret creator per creaturam/ ꝛ blaſphemaretur creator qui talem creaturam creaſſet/ ex qua homo mala pateretur. Hunc autem hominem Marcꝰ ſurdum ꝛ mutũ fuiſſe narrat. Iuxta fidem hyſtorie/ita factũ eſt: Alio vero intellectu ſignificat eos de quibꝰ ſcriptum eſt. Stultus vt luna mutatur. Qđ dicit ſepe cadit in ignem/ſubauditur auaritie: qꝛ quaſi ardet auaritia dũ creſcunt pecunie: qꝛ amor nummi creſcit/quantũ ipſa pecunia creſcit: ſiue per ignem iracundia exprimitur. Et crebro in aquam. In fluxu luxurie: que diſſoluere mentem ſolet per delitias. [Et obtulit eũ diſcipulis ſuis/ꝛ non potuerunt curare eum]. Frequenter precibus petentium reſiſtunt opera pro quibus petunt: qñ is pro quo petunt a malo non conuertitur. Unde frequẽter dominus dicit. Scđm fidem tuam fiat tibi. Quicunqꝫ aũt demonio tradit aut ꝓ ſuo aut pro parentũ peccato tradit: ſicut in omnibꝫ locis euangeloꝝ inuenimus. [Reſpondit Ieſus ꝛ ait. O generatio incredula ꝛ puerſa/quouſqꝫ ero vobiſcũ/ꝗuſqꝫ vos patiar]. Nõ ideo hec loquit quaſi tedio affectus: aut in iram conuerſus: de quo ſcriptũ eſt: ꝙ ſicut agnꝰ non aperuit os ſuũ. Sꝫ qꝛ ꝑ Salomonẽ dicit. Uerba ſapientiũ q̃ſi ſtimuli ꝛ quaſi claui in altũ defixi. Uolebat qđ dicerent/in mentibꝫ fixa remanerent, veluti ſi medicus ad egrotũ diceret: quouſqꝫ accedam ad domũ tuam/quouſqꝫ ꝑdã artis peritiam? Ego aliud iubeo/ꝛ aliud facis tu. Uel per illum arguit iudeos in infidelitate. Nam qꝛ irato animo hoc non dixerit/ſequẽtia demonſtrant. Sequit. [Affertc illũ ad me. Et increpauit illum Ieſus]. Non hominem ſed dyabolum increpauit/qui auſus fuit illum elidere preſente creatore. Nam dicit euangeliſta: quia in ipſa hora conturbauit eum ꝛ eliſit in terrã. Si aũt ꝛ hominẽ intelligimus increpatũ/oſtendit ꝙ ꝓpter ſua peccata a demonio dominabat. Qđ aũt in ip̃a hora amplius eum cruciabat/ob hoc faciebat vt expulſionis ſue iram vindicaret/ ſed vt odium ꝟtutis incuteret. [Et exiuit ab eo demoniũ]. Alius euangeliſta dicit ꝙ precepit ei vt non amplius in eum introiret: qꝛ ſolet dyabolus voluntarie locum habitationis ſue repetere: niſi is qui liberatus eſt ſe a peccatis cuſtodiat, quod dominus oſtendit de alio curato dicens. Cum immundus ſpiritus exierit ab homine, et reliqua. [Tũc acceſſerunt diſcipuli ad ihesũ ſecreto et dixerunt. Quare nos non potuimus eijcere illum. Hic apparet ꝙ apoſtoli frequenter virtutes faciebant/ꝛ demones expellebãt: cum ꝺ iſto ſolũmodo interrogant/ quare nõ potuerint eijcere. [Dicit illis. Propter incredulitatem veſtrã]. Hoc eſt qđ alibi eis dixit. Quecunqꝫ petieritis in nomine meo credentes accipietis. quotiens non accipimus non preſtantis eſt ſed petentis. Siue vt Iacobꝫ ait. Poſtulꝫ quis in fide nihil heſitãs. ſeu incredulitas fuit: quia crediderunt per lune defectum affligi hominẽ. [Amẽ amẽ dico vobis: ſi habueritis fidem vt granum ſynapis]. Non ideo fides grano ſynapis ꝯparatur ꝙ parua ſit ſed quia flagrans eſt ꝛ magna cum in opere parere ceperit. [Dicetis monti huic: tranſi inde: ꝛ tranſibit]. Mons hic/ipſe dyabolus intelligitur: qꝛ eiectus fuit tunc de ipſo homine: ꝛ inde dicit monti huic. Unde ꝛ in apocalypſi dicitur. Dyabolus tanquam mons

magnus miſſus eſt in mare. Et in alio loco
Mons peſtifer/ꝙ corrumpit omnem terrā:
Requirūt aliq̄ qui ad lr̄am de monte terre-
no volunt intelligi/ ſi aliq̄s ſanctorum ali-
quem montem de loco ad locum tranſtule-
rit. Sed tamen ſciendū qꝺ dominꝰ omni-
potens conuenientibus locis montes om-
nes inſtituit/ ⁊ non eſt neceſſe transferre a lo
co ad locum/licet legamꝰ Gregoriū Nazan-
zenū hoc feciſſe: ⁊ de Alexandro rege legimꝰ
qꝺ ad concluſionem gentiū Goc ⁊ Magoc
que Gazares nunc vocaꝉ/gentes quondam
Hunoꝝ cū non poſſet eos bello delere ad
deū conuerſus petierit ⁊ deus ad concluſio
nem eorum montem adauxerit/ ⁊ qꝺ remā-
ſit/ipſe cū populo ſuo concluſit/⁊ portas ere
as ſubter ip̄m montem poſuerit. [Hoc aūt
genus nō eijcieꝉ niſi ꝑ orationē ⁊ ieiuniū.]
U Oratio eſt non ſolū verbis/ſed etiam opa
iuſta que pro nobis orant ſicut apoſtolꝰ pre
cepit. Sine intermiſſiōe orate. Quomodo
ſine intermiſſione orare poſſumus cum ſine
ſomno ⁊ cybo viuere non poſſumꝰ? Sed ſi
ne intermiſſione orare eſt ea opera facere/ q̄
nobis dormientibꝰ pro nobis exorent/quia
nihil prodeſt ab eſcis ventrē abſtrahere/ ⁊
luxurie vel alijs vitijs indulgere. Per tales
orationes ⁊ ieiunia nouerimus vel immun
doꝝ ſpirituū/vel hominē aduerſantiū tem-
ptamenta eſſe ſuperanda. Ira quoq̧ domi-
ni tali modo poſſe ſedari/ ⁊ veniam peccato-
rū ꝓmereri. Hoc munere filij iſrahel Sa-
muele orante ⁊ ieiunante cum eis liberati ſēt
a dominatione Philiſtinorū. Niniuite q̄q̧
de imminenti timore erecti ſunt/ iudei cum
Heſter ⁊ Mardocheo ſuper Amman victo
riā obtinuerūt Machabei etiā hoſtibꝰ ſu-
is fortiores effecti ſunt. [Conuerſantibꝰ aūt
eis in galilea/dixit illis Jeſus. Filius homi
nis tradendus eſt in manꝰ hominū/⁊ occi-
dent eum/ ⁊ tertia die reſurget]. Frequēter
dominus iſta predicit: qꝛ iſtud quaſi nau-
fragiū debuit eſſe apoſtoloꝝ/ ⁊ quaſi totam
ſpem amittere debuerunt: ⁊ quomodo non
credebant ea nec intelligebant predicit vt le
uius tollerarent ſi preſciantur. Miſcet tñ ſu
per aduerſis proſpera: id eſt morti reſurrec-
tionem. Quod dicit in manus hominuꝫ/
ſubaudiꝉ peccatorum vel militum: quia cū
ipſis tradebatur: certum erat occidendum.
[Et ꝯtriſtati ſunt vehementer.] pro dilectō
ne magiſtri contriſtabantur/quē nolebant
quicquam aduerſi pati: cum ſcirent illum iu
ſte viuere.

¶ De ſtatere dato.
Capi. xxxviij.

Et cū veniſſent capharnaū]. Capharnauꝫ
conſtat villam magnaꝫ eē
ibi in galilea/q̄ pro magni
tudine ſua ciuitas aliquan
do vocaꝉ. Ubi ſedebāt ro
mani/qui magiſtri erant in ipſa terra. [Cū
ergo illuc veniſſet dominus acceſſerunt qui
didragma accipiebant ad Petrum]. Noſtꝫ
quia totus orbis factus eſt tributarius ſub
Octauiano/niſi aliqui qui excellenti amici
tia hoc meruerunt: vt romani dicerentur.
Pro hac profeſſione Joſeph cum Maria ve
nit in Bethleem profiteri nomiſma: ⁊ cen-
ſum de capitibꝰ ſuis. Pro reuerentia igitur
quam ipſe habebat cum omnibus homini-
bus/maxime apud romanos vt Centurio
oſtendit/non fuit auſus publicanus ille: il-
luꝫ compellari de tributo. Sperabant vero
quod ipſe ex natiuitate de Nazareth eſſet:
propterea poſtulabant iuniores Herodis
cenſum ab eo. Nā ipſe de poteſtate erat Py
lati de Bethleē. Didragma duo dragma ſꝫ X
id eſt denarij ſex. Nō negauit Petrus cen-
ſum non eſſe ſolutū/quamuis ad opus pa-
gani eſſent. [Et cum intraſſet in domū pre-
uenit eū Jeſus dicens]. Preuenit dictū pe
tri/qui ſcit oīa antequā fiant ne diſcipuli
ſcandalizarentur audientes a magiſtro exi-
gere tributum. [Quid tibi videtur? Reges
terre a qbꝰ accipiūt tributū/a filijs ſuis an
ab alienis? Et ille dixit. Ab alienis]. Dñs
dic dñs nr̄ q̄a ſpōtanea voluntate cenſuꝫ tri
bueret / quia ſi nollet non daret quia ipſe
ſecundum carnem ex progenie dauid erat: ⁊
ſcdm diuinitatē filius ſummi patris ⁊ co-

diſtor mundi. Attamen ad dandũ exemplũ
vt ſubditi ſim⁹ poteſtatib⁹ ſublimioribus/fe-
cit qđ a nobis fieri voluit. [Uade ad mare
& mitte hamũ] id eſt lacum geneſar. Per
omnia miranda domini virt⁹ ꝙ & piſcē no-
uerat habere in ore ſtaterem: & etiam ꝙ ipſe
primus eſſet capiend⁹. Sed qui predixit
ipſe & creauit/& piſcem & aurũ/qđ in ore ha
bebat. Neqꝫ enim putandum eſt alicui de-
cidiſſe in ipm lacũ/vt de alteri⁹ damno ſe li
beraret dominus. Sed & hoc creatũ eſt ip
ſum aurũ/& in ore adhuc piſcis habebat/nō
in ventre. Simpliciter ꝯſiderandũ ꝙ tante
paupertatis fuerit/vt non habuerit qđ pro
y ſe daret. ¶ Stater/duo didragma ſunt
Alij homines de ere ſoluebant cenſum/ſolū
modo de capite ſuo quatuor denarios. Do
min⁹ autem vt oſtenderet qꝛ preciolius ſu-
pra ceteros homines haberet in corpore ſuo
id eſt diuinitatem latentem/aurũ pro ſe de-
dit. Myſtice piſcis ipm ſignificabat domi-
nũ/corpus videlicet dominicũ qđ de Ma-
ria ſumpſit/q̄ aurũ portabat in ore ſcilicꝫ ſa
pientiam de qua Salomon. Theſaur⁹ de-
ſiderabilis in ore ſapientis. Quod pro illo
datũ eſt/qꝛ vt haberet fratres adoptiuos/
per verbũ euangelij ſui factum eſt. Et non
ſolũ aurũ/ſed etiam piſcis occiſus: qꝛ caro
eius pro nobis mortua eſt. Per Petrum/
omnis ei⁹ eccleſia q̄ eidem Petro commiſ-
ſa eſt/pro qua dominus ſanguinem dedit.

¶ De exemplo pueri.
Capi. xxxix.

In illa hora acceſ
ſerunt diſcipuli dicentes ad
Jeſum. Quis putas maior
eſt in regno celoꝝ]? Qđ di-
cit euangeliſta in illa hora vi-
delicet cũ viderunt redditũ tributũ a Pe-
tro/ſimul cũ domino: & quia viderant eum
ante ſe paratum a ceteris in monte/& audie
rant ei dictum petro/tibi dabo claues regni
celoꝝ: & nunc viderant eum domino compa
ratũ in datione tributi/orta eſt inter eos cō
tentio/q̄s eoꝝ videret̄ eſſe maior/intantũ vt
deũ interrogarēt. Et dñs ſicut pi⁹ magiſter
curauit animoſitatē eoꝝ humilitate placare
Quaſi dicerent quem eſtimas meliorē in
regno celoꝝ faciendũ. [Et aduocās paruu-
lũ/ſtatuit eũ in medio eoꝝ]. Paruulũ quen
dam de turba infantē etate. Qui neſcit cō
cupiſcere neqꝫ locũ neqꝫ aurũ/neqꝫ inuidere/
neqꝫ mētiri. [Et dixit eis. Amen dico vobis
niſi conuerſi fueritis & efficiamini ſicut par
uuli/non intrabitis regnũ celoꝝ]. Niſi ꝑ me
am doctrinā & ex voluntate vr̄a fiatis tales
qualis iſte eſt per etatem/vt nō concupiſca-
mini rē alteri⁹/non odiatis aliquē/non que
ratis honorem in iſto ſeculo/nec mentiami
ni/neqꝫ decipiatis ꝓximos vr̄os/in vitā eter-
nam non intrabitis. Dicit Origenes/q̄a
qñ infans eſt q̄s/tunc eſt ver⁹ Adā/& talis
qualis deus Adam eſſe voluit/vſqꝫ quo in
ter hoīes initiatur/non curat niſi de victu et
de frigore/nō curat de delicijs/neqꝫ de p̄cio-
ſis veſtimētis/neſcit q̄d eſt aurũ/ equaliter
diligit Petras & gēmas/amabili⁹ eſt ei ouũ
quā auꝝ/neſcit aliquē fallere/oīa bona anio
facit/nihil in occulto. Hec eſt ſimplicitas co
lumbaꝝ/quā nos imitari ꝑ innocentiā debe
mus. Poſtquā ꝟo ceperit creſcere infans/vi
delicet illos quos diligit amplecti auꝝ/deli
tias & reliq̄ mala: & tūc efficit̄ nobis ſimilis
Pōt & de ipſo dño accipi ꝙ de ſe dixerit/ q̄
talis erat ꝑ innocentiā. Sed tamen multo
retro habebat eis ſeipm datũ ad imitandũ:
& ꝓpterea eũ ſequebant̄/ vt imitarent̄ eum.
[Quicũqꝫ ergo humiliauerit ſe ſicut puer⁹
iſte/hic maior eſt in regno celoꝝ]. Ut quod
iſte ꝑ naturā/ille ſit per doctrinam: hic ma-
ior eſt in regno celorum. [Et qui ſuſceperit
vnum paruulum talem]. Subauditur qua
lem modo eſſe precepi/in nomie meo. [Me
ſuſcepit]. Pro certo quicunqꝫ talis efficitur
pro dei precepto/deus habitat in eo. videāt
autem qui ſuſcipiunt/vt tales ſint/quales
dominus precepit. Nam qui eos ſuſceperit
licet illi indigni ſint/ſi in nomine dñi eos
ſuſceperint/talē mercedē a deo accipiēt/qua
lem acciperent ſi ipſi ſancti eſſent: & ſi ta-

men ipſi publice mali non ſint: q̄a in veſti-
mentis ouiũ chriſti veniunt ad eos: ⁊ pro
Chriſto eis impenditur quicquid datur.
Sic enim dicit ipſe. [Me ſuſcipit/ qui in
nomine meo illũ ſuſcipit. Qui autem ſcan-
dalizauerit vnum de puſillis iſtis qui in me
credunt: expedit ei vt ſuſpendatur mola a-
ſinaria in collo eius/ ⁊ demergat in profun-
dũ maris]. Secundũ morem prouincie lo-
quit: in qua hi qui maiora crimina commit-
tebant/ tali modo puniebantur: videlicet re
ligato ſaxo ingenti ad collũ eius demerge-
bat in aquam. Mola aſinaria/ id eſt quaz
A aſin⁹ apportabat. Qḋ dicit expedit: id eſt
conuenit. Siue melius eſt ei vt temporali
ter pereat/ quam augendo peccata ſua depu
tetur penis eternis. Ex hoc loco colligere
poſſum⁹ q̄ omnes q̄ pro homicidijs ⁊ fur-
tis puniunt/ ſi cognouerint peccatũ ſuum /
et eaſdem digne ſuper ſe cognouerunt veni-
re: ⁊ confiteantur peccata ſua ⁊ deprecent
deũ vt pro iſtis penis fiat eis remiſſio pec-
catorũ: ſaluabunt in alia vita. Dicant ſi-
cut dixit latro. Nos q̄dem digne ita puni
mur: quia peccauim⁹ in deo et in chriſtia-
nos. [Ve mundo ab ſcandalis]. Ve e-
rat mũdo: quia pacem habebant in malo
et nulla contradictio eis erat in adorandis
ydolis. [Neceſſe eſt enim vt veniãt ſcanda-
la]. Quia nolũt pagani cognoſcere deuz q̄
eos creauit/ venient eis aduerſitates et tũc
req̄rent deum q̄ eos adiuuet in aduerſita-
tibo: q̄ hi quos colũt mortui non poſſũt ad
iuuare eos. Sic fecit Conſtantin⁹ cum ha
bere debuit bellum cũ Maxentio: requiſi-
uit quem deũ potuiſſet adiutorem: q̄a ſui
opera manuũ erant. [Veruntamen ve ho-
mini per quem ſcandalum venit]. Quicq̄d
mali eſt in hoc mũdo per dyabolum eſt / et
ſuos ipſos q̄ voluntatem eius faciunt dya-
bolus flagellat: quia omnis dei caſtigatio
et in hoc ſeculo ⁊ in futuro per dyabolus fit
quia deus intemptator malorum eſt: ſed im
miſſiones male per angelos malos fiunt.
Exemplum poſſumus capere de Nabuchō
donoſor: cui cũ preceptũ eſſet et populo ei⁹
vt caſtigaret p̄p̄lm domini: q̄a crudeliter ſu-
per eos egerũt ipſe ⁊ populus ei⁹: poſtea
traditi ſunt ſimili pene. Propterea debent
ſe cuſtodire omnes homines ne ſint aliqui
ho ſcandalum. [Si autem man⁹ tua vel pes
tu⁹ ſcandalizat te / abſcinde eum et proijce
abs te]. Per manũ vel pedem amici intel-
ligunt: quorum ope atq̄ conſilio cottidie in
digemus. Si tales nos in via dei obſiſt e-
re voluerint/ relinquendi ſũt/ vt amor dei fir
m⁹ in corde cuſtodiat: ne ſi cũ perditis in
hac vita partem habere voluerim⁹/ in futu-
ro pariter cũ ipſis peream⁹. [Et ſi oculus
tu⁹ ſcandalizat te]. In oculo quoq̄ amici
carnales intelligunt: qui ſi ſcandalũ in via
dei nobis ſunt/ ⁊ ipſi relinq̄ndi ſunt. Il-
le enim ſcandalizat fratrem/ qui ei cauſa rui-
ne eſt in dicto vel in facto. ¶ Scanda
lũ q̄ppe grecũ nomen eſt: ⁊ poteſt latine di
ci offenſio ſiue ruina. [Videte ne contem-
natis vnũ ex his puſillis. [Nũc ſuper⁹ om
nes affectus carnales abſtulit per quos ob
errare poſſum⁹ a via dei: q̄ meli⁹ eſt in pre
ſenti ſeculo tribulationem ſuſtinere quam e-
ternam vitam perdere. Nunc quoq̄ preci-
pit vt omni continuatu vnuſquiſq̄ caueat
ſcandalum inferre eis qui propt deum pau
peres ⁊ humiles eſſe in hoc ſeculo delegerũt.
[Dico enim vobis q̄ angeli eorum in celis
ſep̄er vident faciẽ patris mei.] Ex hoc loco
et ex alijs inuenimus q̄ vnuſquiſq̄ homo
duos angelos hab3 ſibi deputatos a die or
tus vſq̄ ad diem mortis ſue: bonum et ma-
lum. Legimus enim in Apocalypſi angelo
ephesi/ et reliquis. ſcribe hec vel illa. Et apo
ſtolus precipit velari capita mulierib⁹ in ec-
cleſijs propter angelos. Idcirco ſtudenduz
eſt vnicuiq̄ ne iniuſte alicui malum inferat
quia et deum aduerſum ſe irritat: et ange-
los bonos ſuum ⁊ illius contriſtet. [Venit
enim filius hominis ſaluare qḋ perierat].
Verũ eſt hoc quia deus omnipotens om-
nes homines vult ſaluos fieri: ⁊ vt pacem
inter ſe haberent predicauit.

De parabola ouium.

Quid vobis vide tur/ſi fuerint alicui cētū oues]. Deus omnipotēs centū habuit oues/ꝗ perfectum decem ordinum angelorum numerum: ⁊ hominem ad laudationem ſuam creauit. Per centenariū eñ numerum perfectio deſignatur. Una ouis aberrauit cum homo in Paradyſo peccauit. Reliquit nouem ordines angelorum non mutando locū: ſed ſeipm monſtrando incarnatum. [In montib⁹ hoc eſt in celeſtib⁹] Uenit querere hominē qui peccando a deo receſſerat/non corpore ſed actione. [Cōtigit vt inueniret]. Qr inuenit gentilem populum: qui voluntarie emendauit qd deliqrat [Amen dico vobis ꝙ gaudium eſt ſuper eā magis/quam ſupra nonaginta nouem ꝗ nō errauerunt]. Magis gaudium ſit in celo de conuerſis peccatorib⁹/quā de ſtantibus iuſtis. Quia reparato homine ⁊ aſcenſo domino in celis gaudium impletū eſt angelorum: ⁊ is ꝗ reparauit/ſup angelos eleuatus eſt/De⁹ archangelorum. Siue qr ſunt iuſti/ꝗ ita ſemetipſos in conſpectu dei cottidie affligunt/quaſi opa egerint impiorum: tales et peccatores pñt appellari. De talib⁹ cottidie gaudiū fit in celo. [Sic nō eſt volūtas añ prem vrm/vt pereat vnū de puſillis iſtꝫ]. ꝙ de⁹ oñipotēs noluerit hominē pdere/redemtio ⁊ amara mors quam pro nobis ſuſtinuit indicauit.

De remittendo fratre.
Capitulum. li.

SI autem peccauerit in te frater tu⁹]. Supius docuit: nō contemnēdos humiles ꝗ chriſtiāi nobiſcū adhuc pgerant: vt ſi in nobis peccauerit/nō ꝓpterea alienem⁹ nos ab ipſis vſqꝫ quo ſciamus ſi poſſum⁹ conuerti ⁊ emendare de violatione charitatis. Nam in alio euangeliſta dicit. Si peccauerit in te frater tu⁹/increpa illum: ⁊ ſi penitentiā egerit dimitte illi. Attendere aūt debem⁹ ꝙ dicit in te: quia aliō eſt peccare in nobis: aliō in deū. Si in nobꝫ peccauerit aliquis: habem⁹ poteſtatē dimittere ei. Si aūt in deū peccauerit aliqs/ſcōꝫ qd definitū eſt ab antiquis in canōib⁹ emēdandū eſt. ſicut in libro regum dicitur. Si pcauerit vir in virū/placare ei poteſt deus. Si aūt in deū peccauerit vir/quis orabit p eo? [Uade ⁊ corripe eum inter te ⁊ ipſū ſolū]. Solus cum ſolo debet corripi: ne ſi pudorem amiſerit/peior fiat. [Si te audierit. Lucratus eris frēm tuū]. Qr qui conuerti fecerit peccatorem ab errore vie ſue/ſaluabit animā eius a morte: ⁊ operit multitudineꝫ peccarorum ſuorum. [Si autem non te audierit adhibe tecū adhuc vnū aut duos]. Adhibētur duo vel tres/vel corrigendi ſtudio/vl cōueniendi ſub teſtib⁹. [Si autem illos non audierit: dic eccleſie]. Ut qui noluit conuerti cum pudore/conuertatur multorum imppe rationib⁹. [Si autem eccleſiam non audierit/ſit tibi ſicut ethnicus ⁊ publican⁹]. Ethnicus grece: latine gentilis dicitur. Publicanus quoqꝫ eſt/qui exigit publica lucra p negotiationes/ac per furta/⁊ p periuria: qui publice rei deſeruit. Qui eñ criſtianus eſt ⁊ fraternam pacē impugnat: vel publice criſtiano ſcandalū eſt: peior eſt quā pagan⁹: ꝗ nec dū ſuſcepit criſtianitatem. [Amē dico vobis/ꝗcūqꝫ alligaueritis ſup terrā/erūt ligata ⁊ in celis: ⁊ qcūqꝫ ſolueritis ſup terrā erūt ſoluta ⁊ i celo]. Qr dixerat/ſit tibi eth nic⁹ ⁊ publican⁹/ne illi vile hoc duceret ꝗ ſcandalum inferiorib⁹ faciunt: oſtēdit ꝙ is qui in malo perſeuerat ſub eccleſia anathematizatur. Eorum ſententiam diuina pietas ſequitur/ſi regulariter ⁊ ſecundum ꝓximi dilectionem hoc faciunt. [Iterum dico vobis. Quod ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terram: de omni re quamcunqꝫ petierint fiet vobis]. Si ita petierint vt alio loco dixit: hoc eſt i nomine Jheſu/ad ſalutē anime pertinens. Habemus hoc ad exemplūꝫ de btīs Petro ⁊ Paulo: ꝗ petierūt de Symōe ꝗ alijs laqus morꝫ erat: ⁊ acceperūt vt caderet et periret: ne alijs ſcandalum eſſet. [Ubi duo vel tres congregati ſunt in nomine meo: ibi ſum in medio eorum]. Joſe

pbus dicit de ſecta iudeorum/ quos tamē
ieſſeos nominat: q quicquid centū in ſimul
congregati inſtituiſſent/ pro lege hēbatur.
Dominus autem de tribꝫ dicit fidelibꝫ ſu-
is: q quicquid faciant in nomine ipſius: ip
ſe faciat. Pro qua re conſtitutū eſt/ vt epiſco
pus nō ordinetur minus quā a tribꝫ. [Tūc
accederis ad eum dixit]. Quia ſupra iuſſe-
rat petro ꝛ omībꝫ ſuis ſequacibꝫ/ vt peccan-
tes in ſe dimitterent ꝛ caſtigarent. Interro-
gat Petrus/ quotiens hoc facere debeat: ſi
vel vſqꝫ ſepties. Sacratus ꝛ vſitatus nu-
merus erat apud eos ſeptimus numerus
ꝓpter ſabbatum. [Non dico tibi ſepties: ſed
vſqꝫ ſeptuagies ſepties]. Siue computes
ſeptem per ſeptuaginta: ſiue ſeptuaginta ꝑ
ſeptem ad vnū ꝑuenit: id eſt quadringētos
nonagīta. [Quantis nullus erga aliū po
teſt peccare]. Id eſt quamdiu petit: dimit-
tamus illi. Et in omni numero ita eſt ratio
fixa: vt ſiue minorem per maiorem tranſea-
mus: ſiue per maiorem minorem ducamus
ad vnum ſenſum reuertantur. Conſuetudo
erat in ipſa terra ad omnes ſermones para-
bolas iungere: ꝛ ideo dominus ſemꝑ cū pa
bolis loquebatur. [Ideo aſſimilatū eſt reg
nū celorū]. Ideo: id eſt vt dimittamꝰ in no
bis peccantibꝫ/ ꝛ veniā nobis petētibꝫ. Sē
per regnum celoꝝ/ hi q ſunt in regno celorū
in eccleſia criſti in qua ipē regnat intelligūtꝰ
[Domini regi]. Deo oīpotēti. [Qui volu
it rōnem ponere cū ſeruis.] Qui ſunt in ec
cleſia criſtiani. Cottidie iſte rationes ponū
tur in eccleſia quando petimus a deo vt di-
mittat debita noſtra. ꝛ ille hꝫ nobiſcū pactū
factum: vt dimittamus debitoribꝫ nr̄is tūc
nobis dimittet debita nr̄a. Nos autem ſu-
mus illi debitores decem milium talentorū
grauiora peccata que vnuſquiſqꝫ in ſe recog
noſcit: quia nullus poteſt narrare in quan-
tis omni die peccamus erga deum in cogi-
tationibꝫ in locutionibꝫ ocioſis/ noxijs/ mor-
tiferis: ſcilicet detractionibꝫ: operibꝫ ſimilit
ocioſis/ nociuis mortiferis per omnia mem-
bra noſtra. Per aures audiēdo ocioſa/ noci
ua/ mortifera: per oculos/ ꝑ nares/ ꝑ pedes/ ꝑ
manus/ ꝛ per oēs affectꝰ corporis. [Cū au

tē non hr̄et vnde redderet: iuſſit eum domi
nus venundari/ ꝛ vxorē eius ꝛ filios/ ꝛ om
nia que hēbat ꝛ reddi]. Iubebat lex vt qui
ad ſoluenda mulcta eſſet inops: eſſet ſeruus
eorum quibꝫ erat condemnatus/ vſqꝫ quo ſe
redimi poſſꝫ. Herodes aūt addiderat vt ve
nundaret cui vellet: ꝛ tali modo agebat in
ipſa terra. Inde hoc dominus dicit. Quia
ſi dominus iuxta opera noſtra condemna-
re nos voluerit/ nullus poteſt eſſe mundus
in conſpectu eius. Iubet nos dominus ve
nundari/ ꝛ vxorem ꝛ filios: cum propter co-
gitationes/ locutiones/ opationes iubet nos
tradi eternis cruciatibus. cum infirmamur
ꝛ audimus per verba ſuoꝝ: qui bona fecerīt
ibunt in vitam eternam: ꝛ qui mala in ignē
eternum. Cum iſta audimus timemꝰ/ ꝛ ora
mus nobis dimitti: ꝛ dominus dimittit no
bis ſi a malo ceſſamus: ꝛ iterum conualeſci
mus. Sequitur. [Egreſſus autem ſeruꝰ ille
inuenit vnum de conſeruis ſuis]. Id ē ali-
quem ſimiliter criſtianum debitorem ſibi cē
tum denarijs/ id eſt centum generibus offē
ſionum ꝛ ſcandalorum. Nam cenſum quod
aliquis alicui iuſte debet/ non eſt peccatum
repetere. Sed ſi vides q non poſſit ſoluere
propter paupertatem/ debet erga illum age
re vt ipſe vellet agi circa ſe: aut expectare vſ
qꝫ quo melius poſſit ſoluere. [Et tenens ſuf
focabat eum dicens. Redde quod debes].
Quia cum aliqui fortiores ſunt aliquibus
ſi aliquid offenderint minores/ abſqꝫ miſeri
cordia graſſantur ſuper eos: quia vident ſe
aliquid maius poſſe. Et non ſolum ſuffocāt
eos/ ſed etiam occidunt/ aut adnihilant eos
non recogitātes/ q ex dono dei poſſunt qđ
poſſunt. Et ideo irremediabiliter cruciabū
tur in alia vita/ quia ita agunt: niſi hic dig-
ne penituerint ꝛ emendauerint quod egerīt.
[Videntes autē conſerui eius que fiebant
contriſtati ſunt valde]. Vel angeli domini
qui opera noſtra deo nunciant: vel ſacerdo-
tes quos habemus inter nos ꝛ deum. Cū
nolumus auſcultare illos vt dimittamus q
in nobis peccauerunt/ non reſoluunt pecca
ta noſtra/ nec orant pro nobis. Quia ſi qs
in diſcordia moritur/ nullus criſtianus ꝑ eo

debet orare: neq̄ commemorationem ꝑ eo ad altare domini facere. [Tunc vocauit illū dominus ſuus/ ꝛ ait illi]. Precipit egredi il-lum e corpore/ ꝛ venit ante tribunal chriſti: ꝛ quia noluit miſereri conſeruis ſuis/ tradi-tur demonibꝰ tortoribꝰ quouſq̄ ſoluat om-nia peccata que commiſit coram deo. [Sic ꝛ pater meus celeſtis faciet vobis]. Confir-mat ſententiam ſuam: ꝛ omnem ſimulatio-nem ficte pacis auertit dicens. [Si non re-miſeritis de cordibꝰ vr̄is]. Quia nihil pro-deſt ore dimittere/ ſi in corde cum odio ha-beamus: idcirco dicit/ de cordibꝰ veſtris.

¶ De vxore non dimittenda.
Capitulum. lij.

Et factum ē cū conſummaſſet Jeſus ſer-mones iſtos]. Notandum quod ꝟbum conſummatō-nis in pfectorum ope ſemꝑ ponit̄. [Migrat dominus de galilea in iudeā]. Quamuis illa omnis paleſtina ꝓuincia gn̄aliter iudea diceret̄/ ad differentiam aliaꝝ regionū (eo qđ iudei eā i colerent) ſpecialiter tamen inter eos illa ps iudea vocabat̄/ vbi hieruſalē cōſtructa erat. Venit igit̄ de capharnaū in iudeā: ꝛ turbe q̄ pauperes erant ſequebant̄ eū ꝓpter doc-trinā ꝛ curationem]. Potētes aūt de iudea ꝛ q̄ ſapientiores ſeipſos putabant/ ſequebā-tur ob reprehenſionem: quia in facto ꝛ i di-ctis querebant quomodo aut ſcðm legē eū adiudicarent morti: aut ſcðm terrenā pote-ſtatem prepararēt inimicos populos/ vl' ro-manos/ vt per ipſos occideretur. [Si licet homini dimittere vxorem ſuam quacunq̄ ex cauſa]. Audierunt eū predicare caſtitatē ꝛ pudicitiā/ ꝛ viderunt eū virginem viuere: ꝛ inde dixerūt intra ſe. Ecce aliter viuit quā nos: in hoc poſſumꝰ eū ꝯprehendere. Inter-rogemꝰ iſtā queſtionē: ſi dixerit dimittēdā mulierem/ contraria ſuis dictis ꝛ factis loq-tur: etiā ꝛ mulieres odient eū. Si aūt dixe-rit non dimittendam nos comprehendimꝰ eū/ quia contraria Moyſi locutꝰ eſt. Sed dñs ſicut fons ſapientie ſemꝑ tranſiebat eo-rū laqueos irreprehenſibiliter. [Reſpōdēs ait eis. Nō legiſtis ꝙ qui fecit ab initio ma-ſculum ꝛ feminam fecit eos]. De ipſo dño de quo putabant intendere ei calumniam/ oſtendit ꝛ affirmat ſuam doctrinā: quaſi di-ceret. Ipſe deus qui per Moyſen legē no-bis dedit: ipſe narrante eodem Moyſe/ nō fecit cū vno maſculo niſi vnam feminā. Nō duas: vt cum vnam eieciſſet/ aliam ſortiret̄. [Et etiam deus ꝑ Adam ꝓphetauit: ꝙ reli-quet homo patrem ꝛ matrem ſuā/ ꝛ adhere-bit vxori ſue]. Et hic non dixit vxoribꝰ/ quā-ſi de pluribꝰ: ſed de vna. [Et erūt duo]. Nō dicit tres. [in carne vna]. Non eſt deus vt hō vt neceſſariū ſit ei immutare ſentētiā ſu-am: qꝛ ſemel loquit̄ deꝰ/ ꝛ ſcðo idipm̄ nō re-petit. Idcirco non poteſt aliter tunc conſti-tuiſſe: ꝛ per Moyſen aliter precepiſſe. [Qđ deus coniunxit/ homo non ſeparet. Si vnā caro eſt effecta per amorem: vel etiā in filijs quomodo poteſt ſeparari]. Qđ deus con-iunxit ꝑ amorem: q̄ permiſit dominare i cor-dibus hominū amorē: homo non debet ſe-parare. [Dicūt illi. Quid ergo? Moyſes mandauit dari libellū repudij/ ꝛ dimittere] Ecce laq̄us quē occultabāt dicētes. Quid erit de hoc: ꝙ Moyſes precepit mulieribus dare chartam ſeparationis? Foderunt fo-ueam: ſed ipſi incident in eam: ſicut ſemper [Ecce neq̄ deus mendax neq̄ Moyſes ma-lus/ ſed vos duricordes ꝛ decides/ ꝛ ꝑ vr̄a duritia non iuſſit: ſed conceſſit vobis Moy-ſes. Qui ſi non conceſſiſſet: vos occideretis priores vxores: vt poſſetis iuniores ac pul-chriores/ aut ditiores accipere. Ab initio au-tem nō fuit ſic]. Legimꝰ ꝙ Noe ꝛ filij eius ſingulas vxores in arca habuerunt nō am-pliꝰ. Et qꝛ cū Abraham ſterilem vxorē ſarā habuerit/ non dimiſit illam: ꝛ nullus de pa-triarchis ſuā vxorē dimiſit/ niſi in morte. [Dico aūt vobis: ꝙ quicunq̄ dimiſerit vx-orem ſuam niſi ob fornicationē/ ꝛ aliā duxe-rit/ mechatur]. Et hoc loco Paulus accepit qđ dixit/ ꝙ mulier ſui corporis poteſtatem nō hꝫ/ ſed vir. Silr ꝛ vir ſui corporis pote-ſtatem non hꝫ/ ſed mulier. Hoc eſt non pñt ſe ſeparare niſi ambo communi cōſilio volu

erint.[Et qui dimiſſaʒ duxerit/ mechaaꝛ]
D Jn trib⁹ eſt adulteriū. Jn illo q̄ dimittit / q̄
cauſa eſt fornicationis vxoris: in vxore que
ſe non continet/ ⁊ ſi non poteſt continere ad
priorem debet reuerti: ⁊ in illo qui viuente
alio eius vxorem ſortitur. Propterea qui ſe/
culum geſtiunt relinquere: debent expecta/
re/ vt ⁊ coniuges eoꝝ ſe queant cōtinere: q̄a
non debet vn⁹ in monaſterium abire: ⁊ ali⁹
foris parem ſortiri. [Dicunt ei diſcipuli ei/
us. Si ita eſt cauſa hominis cum vxore/ nō
expedit nubere]. Diſcipuli preſentes cū do
mino intellexerunt ꝙ poſtquā accepta fue/
rit/ ſiue ſit guloſa/ ſiue ſit rixoſa/ ſiue infirma
tenenda eſt vſq; ad diē mortis: niſi ex cōſen/
E ſu amboꝝ relinquant ſeclm̄. Quapropt̄ an
tequā accipiat vxorem homo/ dꝫ eā cogno/
ſcere in morbo ⁊ in ſanitate: ⁊ non dꝫ ſubito
facere quod diu hꝫ dolere. Sed ſi oīa fa/
cienda ſunt cū conſilio/ iſtō ampli⁹: qꝛ ſeipm̄
traditur⁹ eſt vt ſiāt duo in carne vna. Quā
uis multi ſeptem cauſas conſiderent in acci
piendis vxorib⁹: id eſt generoſitatē/ diuitias
formā ſanitatē/ ſapientiam/ mores. Tn̄ duo
amplius querenda ſunt/ ſapientia ⁊ mores.
Qꝛ ſi iſta duo defuerint pn̄t alia deperire.
Vidim⁹ eīm quaſdam ⁊ nobiliter natas / et
ditatas ad tantā inopiam ꝑueniſſe ꝑpter in
continentiā moꝝ: vt mendicando vitam fi/
nirent. Multas vero audiuimus ob forni/
cationis malū occiſas. Et cōtrario alias ig/
nobilius natas de paupertate ad diuitias
ꝑueniſſe ꝑpter ſuam ſapientiam/ ⁊ moꝝ con
tinentiam. [Qui dixit illis. Nō oēs capiūt
ꝟbum iſtud]. Qꝛ diſcipuli dixerunt: nō ex
pedit nubere. Ad hoc reſpondit dn̄s: ꝙ nō
oēs capiunt verbū iſtud/ vt impleant abſti/
nendo ſe a mulierib⁹. [Sed q̄b⁹ datum eſt]
Hoc eſt a deo abſtinere cū ꝟginitate. [Sūt
eīm eunuchi qui de mr̄is vtero ſic nati ſunt]
Sicut de oīb⁹ mēbris naſcunꝛ hoīes debi
les: ſic etiā de ipīs mēbris debiles nati ſunt
qꝛ vena de qua ſemē deſcēdere debuit/ apta
nō fuit: vt hīs ſolēt clauſe eſſe vene ꝑ quas
auditus i interiorib⁹ penetrat/ q̄ ſurdi naſcū
tur. [Et ſunt eunuchi q̄ ab hoīb⁹ facti ſūt].
Ex antiquo vſu gentiliū adhuc ꝑmanet i mł
tis gentib⁹ atterere teſticulos infantiū in te
nera etate/ ſiue macerare: vel etiā penit⁹ au
ferre ꝑ multis cauſis: ſiue vt aſſidue in ſer/
uitio dn̄oꝝ/ ſeu vt creditā ſibi ſubſtantiā nō
diſpergant in mulierib⁹. Nā ante chriſtiani
tatem ad turpe myniſteriū a quibuſdam fie
bant. Nunc vero in beneuento quoſcunq;
clericos facere diſponunt/ pater ⁊ mater in
infantia atterunt teſticulos: ⁊ videntur ſem
per iuuenes eſſe/ vſquequo caneſcere incipi/
unt. Nam in perfecta etate ſi factum fuerit
debilitanꝛ ſtatim: ⁊ vires amittunt. [Et ſūt
eunuchi/ qui ſeipſos caſtrauerunt ꝑpter reg/
num celorum]. Jlli alio duo corporaliꝛ ſunt
iſti ꝟo qui ꝑpter regnū celoꝝ fieri dn̄t/ mē/
te non corpore fiunt: qꝛ nulli licet abſcinde/
re ſibi membra ſua/ ꝑ vlla incontinentia.
Et ſi fecerit/ grad⁹ eccleſiaſticos habere nō
poterit: ⁊ ſi habet/ amittet ipſos. Si aūt ab
alijs iniuſte factum fuerit/ non amittit ſuos
honores. [Qui pōt capere/ capiat]. Cape/
re: implere. Qui poteſt implere vt virgo ꝑ
maneat/ faciat. Ac ſi apte dicat. Nulli inui/
tus p̄cipio: ſed q̄ voluerit me imitari habe/
bit condignam retributionem. [Quib⁹ nō
potuerit: non amittat pro hoc vitaꝫ eternā]
Quia tres ſunt gradus de quib⁹ fundata F
eſt eccleſia. Coniugatoꝝ/ continentiū/ ⁊ vir/
ginum. Et vt vtroſq; dn̄s ſanctificaret / ad
nuptias venire dignatus eſt: ⁊ miraculum
ibidem facere. A ꝓpheta Anna benedici vo
luit/ ⁊ a ſene Symeone. Et vt oſtenderet ꝟ/
ginitatem mr̄em fore/ ⁊ reginam omniū virtu
tū ſotiamq; angeloꝝ: de virgine natus eſt ⁊
naſci dignat⁹/ placuit virgo permanere. Vn̄
⁊ apoſtolos ſuos quoſdam elegit coniuga/
tos: quoſdam continentes: quoſdam virgi/
nes. Tn̄ beatum Petrū coniugatū ꝑpoſuit
oīb⁹ ordinib⁹: ne virgines ſuperbirent: aut
coniugati deſperarent non poſſe ꝑuenire ad
illam perfectionem/ quam virgines aſſeque/
bantur. Simile huic dicto btūs Paulus p̄
cipit dicens. De virginib⁹ aūt p̄ceptū dn̄i
non habeo/ ꝯſiliū aūt do. Vicꝫ vt aliq̄s vir
go ꝑmaneat: nō ē p̄ceptū/ ſꝫ exhortatū. Vn̄
⁊ ſubiūgit. [Volo oēs hoīes eē ſicut meip/
ſuꝫ]. Jd eſt abſq; vxore. Si aūt dt aliquis

quare preſbyteri ꝛ dyaconi non habeāt vxo
res. Reſpondebim⁹/ꝙ gratias deo multi ſe
quentes dei exemplū/qḋ optimū eſt tenent
Et ideo non eſt neceſſe per coniugatos my
niſteria domini adminiſtrare. Sed ꝛ hi qui
tranſgrediuntur vota que vouerūt dño/vicȝ
cū virginitate miniſtrare: tanquā apoſtatas
precipiunt canones damnare/ ꝛ a myniſterio
ſeparare. [Tunc oblati ſunt paruuli: vt ma
nus eis imponeret]. Qꝛ imperfectioꝛ eras
erat infantū/ſolebat pati phantaſmata de/
monū. Et quanto minoꝛ/tanto magis infe/
ſtius: vt dicunt obſtetrices. Qꝛ qn̄ ante no
uem dies ſolus inuentus fuerit/a demōe oc
cidebaꝛ. Pro hac re erat conſuetudo a ꝓphe
tis benedici paruulos. Filii mō ergo addu
xerunt ꝛ attulerunt ꝗ adhuc neqͥbant veni/
re/vt bñdicerenꝛ a dño. [Et oraret]. Sub/
audiꝛ ſup eos: ſicut Iacob bñdixit effraim
ꝛ manaſſe/impoſitis manib⁹ ſup caput eoꝝ.
[Diſcipuli aūt increpabant eos]. Nō ꝑ in
uidia: ſed timebant ne ſicut ceteri hoīes te/
dio afficereꝛ ex multitudine coꝝ. [Iheſus
vero ait eis. Sinite paruulos: ꝛ nolite eos
ꝓhibere ad me venire]. Et tunc illos ita ſuſ
cepit vt auditis: ꝛ bñdixit. Et ſp quicunqꝫ
vult accedere ad eū cū paruulo ſpū .i. humili
factus malitia paruulus ſuſcipit illū: vt ps. i
quit. Suſcipiens māſuetos dñs. [Taliū eſt
enī regnū celoꝝ]. Hoc eſt/qui tales ſunt ꝑ
īnocentiā/quales iſti ſunt ꝑ etatē. Et nō dix
it: iſtorum eſt regnū celoꝝ: ſed taliū: reqͥrēs
innocentiā mentis nō etatis. Sicut apoſto
lus ꝑcipit dicens. Malitia paruuli eſtote/
ſenſib⁹ ꝑfecti. De innocētia infantū ſupius
diximus: ideo non eſt hic neceſſariū repetere.
[Et cū impoſuiſſet eis man⁹/abijt īn]. Qꝛ
videbat qḋ ſcribe poti⁹ geſtirēt repꝛhendere
quā credere/cito reliquit incredulos: qꝛ/quā
non inuenit humilem/fugit mentē. Et venit
ad humiles ꝛ trementes ſermones ei⁹.

De diuite temptante. Capi. xliij.

[Et ecce vnus ac/
cedens: ait illi]. Forte audie/
rat iſte de imitanda innocen/
tia paruuloꝝ: ꝛ ideo per ſin/
gula verba vult ſibi exponi/que ſit ipſa ve/
ra innocentia. [Mgr̄ bone/ꝗ d boni faciā
vt vitā eternam habeā]. Alius euāgeliſta dic
Quid me dicis bonū? Qꝛ ipſe ſolūmodo
hoiem dñm credebat: qꝛ ꝛ mgr̄m vocabat
nō chriſtū/neqꝫ deum: ꝓpterea redarguiꝛ cur
eum bonū dicat/cū deū eum nō eſſe credat.
Non igiꝛ dñs bonū ſe eſſe denegat: ſed deū
ſe eſſe demōſtrat. Et voluit vt ille ꝗ eū bonū
dicebat/quō bon⁹ eſſet diſceret. Omis enī
homo lȝ ſctūs: ꝛ oīs creatura compatione
dei nō eſt bona. Per ſe aūt bon⁹ ꝛ bō ꝛ oīs
creatura: ſi ſic eſt ſicut creata fuit. Nam ꝗa
hoc voluerit dñs iſtū intelligere/ipe ſe alio lo
co bonū dixit/vbi ait. Ego ſum paſtoꝛ bon⁹
Et de ſpū ſctō. Pr̄ vr̄ dabit ſpm̄ bonū petē/
tibus eū. [Quid me interrogas de bono?
vnus eſt bonus deus]. Cum bonus abſo/
lute in ſcriptura poniꝛ/de⁹ intelligitur: quia
ipſe eſt naturaliter/ ꝛ non ex accidenti dono
bonus: ꝛ non ſolum bonus/ſed ꝛ bonitas ꝛ
fons bonitatis. Et quicunqꝫ eſt bonus/ipo
participante ꝛ dante bonus eſt. Omis cre/
atura inquantū bona eſt/ex deo eſt: inquan
tū mala: ex ſe ꝛ vitio ſuo eſt mala. Ecce teſti
moniū dñi non ſoluȝ de pr̄e/ſed de ſe quoqꝫ
ꝛ ſpū ſctō/ꝗ eſt vnus deus incōparabiliter
ꝛ ineffabiliter ſumme bon⁹. [Si aūt vis ad
vitam ingredi/ſerua mandata]. Ex hoc lo/
co intelligimus ꝙ quicunqꝫ legem veterem
cuſtodierunt incontaminate/vitam habe/
ant eternam. [Dicit ille. Que? Iheſus au
tē dixit illi. Non homicidiū facias]. Duo/
bus modis fit homicidiū. Homicidiū eſt
cum quis habitaculū anime ante tempus ꝯ/
ſtitutū diſſipat: ꝛ quaſi ſine dei iuſſione de
exilio animam abire compellit: vel ſeipm̄ vel
aliū. Sed malum eſt in quolibet hoīe peſſi
mum eſſe in ſeipſo: ꝛ non ſolum apud deum
eiuſqꝫ chriſtianos execrabile malum eſt ſibi
iniĳcere manus: verum ꝛ apud antiquos pa
ganos ita exoſum/vt manus que hoc ꝑpe/
traſſet communi ſepultura cum coꝛpoꝛe ca/
reret. Sed quod dici doloꝛ eſt/adhuc hodie
nominetenus chriſtiani hoc faciunt: cuius
periculi malum ad epiſcopos reſpicit/ ꝗ eis
non adnunciant: quia non finiunt triſtitias

⁊ tribulationes: ſed multiplicāt dū de iſtꝫ tormentis ad atrociora tranſeunt. Aliud homicidiū eſt ſpiritale: cuꝫ quis peccat ad mortem: aut fratrem facit peccare: aut vidꝫ ⁊ nō reuocat: ⁊ moriunt ambo in anima. Ille qꝛ deum derelīquit peccādo: iſte qꝛ vidit ⁊ nō reuocauit cū potuit. Anima eñ q̄ peccauerit: ipſa morietur. Et non ſolū q̄ faciunt: ſꝫ etiam qui conſentiūt facientibus: digni ſunt morte. Reminiſcamur factum heli/ q nō corripuit filios ſuos vt dignum fuit. ⁊ ipſe propterea periīt: ⁊ illi de preſenti interitu ad eternum tranſierunt. Sequitur. [Non adulte-
H rabis]. Adulterare eſt alterius thoruꝫ trāſire. Et quamuis omnis fornicatio criminale pctm̄ ſit/ tamen iſtud eſt grauius fornicatōnis vitiū: qꝛ in tribus peccatū committitur Et iſtud etiam ſpiritaliter committit: cum alicuius anima que debet deum virum habere: cui adherere in baptiſmo ſpopondit. Derelinquit illum pro auro vel gēmis aut pro aliqua voluptate carnali ⁊ adheret dyabolo ſuadenti. Quam fornicationem hiezechihel plenius exequitur ſub duaꝝ mulieꝝ pſona: id eſt hieruſalem ⁊ ſamarie: ⁊ per ipſas habitatores earum volēs intelligi. [Nō facies furtum]. Similiter ⁊ iſtud duobus
I modis admittitur: videlicet cum quis a proximo ſuo quocūqꝫ malo igenio aliq̄d aufert. Furari eſt enim in furtiuo/ id eſt in abſconſo auferre. Eſt autem diſcretio inter furtum ⁊ ſacrilegium: quia quamuis ſacrilegium ⁊ furtum ſit: tamen tanto maius/ quanto de ſacris rebus: ⁊ ſicut eſt furtum de re temporali/ ſic eſt furtum ſpiritale verbum diuinū neſcienti ſubtrahere. [Non falſum teſtimonium dices]. Falſum teſtimonium quis dicit: cum cum alio ſenſu dicit/ quam ille q̄ primus dixit. Ille quoqꝫ qui alteri mendaciuꝫ dicenti conſenſit/ ⁊ veritatem quam ſcit tacet: hec eſt innocentia quam iubemur imitari in paruulis: per quam ⁊ deo placere/ et ad eternam vitam poſſumus puenire. [Honora patrem ⁊ matrem]. Honor hic non ſolum in verbis: ſed ⁊ in omnibus donꝫ ⁊ honoribus accipiendus eſt. Eſt quoqꝫ verꝰ pr̄ creator noſter dominus: quem ante omnia ⁊ ſuper omnia honorare debemus. Matreꝫ etiam eccleſiam que genuit nos/ amare ⁊ honorare iubemur. [Diliges proximum tuuꝫ ſicut teipſum]. Proximꝰ noſter eſt omnis homo/ ſicut ipſe oſtendit in parabola vulnerati: vel proximus qui eundem deum colit quem ⁊ nos: quem ⁊ fratrem iubemur vocare: vt dominus in oratione dominica oſtendit. [Dicit illi adoleſcens. Omnia hec cuſtodiui]. Non temptantis ſtudio iſte dominū interrogauit/ ſicut alius euangeliſta oſtēdit: qui dicit q intuitus dominus dilexerit eum: ſed ſollicitus de ſeipſo confeſſus ē ſimpliciter vitam ſuam. Si enim duplici corde ad eum veniſſet/ qui cordis videbat archana/ nequaquam ab eo dilectus fuiſſet. Ex dominus eos qui mandata eius quāuis minima cuſtodiūt diligit/ ⁊ oſtēdit q̄d perfectionis eis deſit. Unde ⁊ huic dicit. [Si vis perfectus eſſe/ vade vēde que habes/ et da pauperibus/ ⁊ habebis theſaurum in celo]. Quicunqꝫ vult perfectꝰ eſſe/ debet vendere/ non ex parte ſicut Ananias ⁊ Saphira/ ⁊ dare pauperibus/ ⁊ ſequi ſaluatorem, i. relinquere mala ⁊ facere bona. Non omnibus illud precipitur nec dicitur. Non pōt intrare in regnum celorum niſi iſta fecerit: ſꝫ tantum his qui voluerint: ſicut virginitas non precipitur/ ſed qui voluerint ⁊ quibus placuerit. Etenim illa que ſuperius dicta/ oībus in vitam cupientibus eternam intrare dicitur. Iſta autem virginitas perfectioribus. Nam habuit ipe duodecim apoſtolos qui iſta exemplo domini fecerunt. Habuit ⁊ alios diſcipulos qui ita nequaquam fecerūt: vt Nichodemus/ Gamaliel et Ioſephi de q̄bus ſcriptuꝫ eſt: q diſcipuli illius erāt: occulti autem/ propter metum iudeorum qꝛ nolebant omnia dimittere/ ſed cum iuſticia ⁊ bonitate poſſidere. [Cum audiſſet autem adoleſcens verbū/ abijt triſtis]. Hec ē triſticia que mortem operatur/ quia triſticia ſecundum deum/ penitentiam in ſalutem operatur. Et triſticia huius ſeculi/ mortem operatur: ⁊ redditur cauſa iuſtitie/ inquit. [Erat enim habens multas poſſeſſiōes.] Ecce vbi ſpine ſuffocauerunt ſemen dei. i. diuitie ob-

ſtiterunt ne germinaret in ſalutem illi⁹. Nō
fuerat neceſſe triſtari; tenuiſſet ſua ꝛ vixiſſet
cum iuſtitia ꝛ ſanctitate/potuiſſet hr̄e vitā
eternam. Et credim⁹ ꝙ ſic fecerit; qꝛ ſcriptū
eſt de domino. Lignū fumigans non extin
guet. [Jeſus autem dixit diſcipulis ſuis.
Amen dico vobis: ꝙ diues difficile itrabit
R in regnum]. Quatuoꝛ genera diuitum ſūt
Eſt diues qui habet diuitias: ꝛ tn̄ diuitie ei
us non ei dn̄antur/ſed ipſe eis vtitur vt dn̄s:
Iſte paup̱ deputat̄; vt fuit Dauid q̄ dice
bat. Egenus ꝛ paup̱ ego ſum. Et tn̄ centum
talenta auri/ꝛ mille milia argenti ad tēpluꝫ
domini obtulit. Qui ꝛ alios hoꝛtabat̄ di
cens. Diuitie ſi affluant nolite coꝛ appone
re. Eſt alius diues qui non habet diuitias:
ſed tamē potuiſſet habere ſi vellet/ꝛ mōſtrā
tur ei ꝛ tn̄ nullomō coꝛ apponit; ſed ſi afflux
erint diſtribuit eas: vt poſſit ſemp̱ eſſe pau
per: vt fuit Julianus monachus ꝛ multi alij
q̄bꝫ quamuis diuitie affluerent / ſp̱ paupes
elegerunt eſſe: ꝛ iſte paup̱ in conſpectu dei rē
putat̄. Eſt quoqꝫ terti⁹ diues q̄ nihil habet
ſed habere deſiderat/ꝛ inde cogitat ſemper
quomodo eas poſſit adipiſci: ꝛ aliquādo co
gitat qualiter diſpenſaret aut multiplicaret
ſi adeptus eſſet. vt fuit Symon magus / et
de quibꝫ plenus eſt mundus. Eſt quart⁹ di
ues qui habet diuitias et patitur famem vt
plus habeat. Qui non cogitat aliud: niſi
vt poſſit agere que ſeculi ſunt/ꝛ in potentia
ſeculari exaltari de die in diem/quocūqꝫ in
genio opprimit vicinos ꝛ ſubditos ſibi: q̄ſ
cunqꝫ poteſt calūniatur / vt augeat diuitias
ſuas. Quos non poteſt opprimere inuidet/
ꝛ vult ſuperioꝛ fieri ꝛ ſemp̱ in anguſtijs eſt /
quamuis diues ſit. De iſto ſcriptū ē. Cre
ſcit amoꝛ nummi quantum ipſa pecunia cre
ſcit. Multa milia de iſtis habentur in iſto
ſeculo. De iſtis hic dicit̄. [Facilius ē cha
melum per foramen acus tranſire: quam di
uitē intrare in regnum celoꝝ]. Chamelus
M eſt beſtia onerifera/vt aſinus/maioꝛ tamen:
ꝛ dicitur grece a curuitate. Greci enim cur
uum/camon dicunt/vnde ꝛ camus. Siue qꝛ
curuum collum habet/ſiue quia curuat̄ qn̄
oneratur: ꝛ habet gybbum in doꝛſo. Mit
tit autē Arabia melioꝛes/bina tubera ha
bentes in doꝛſo ꝛ nunquam pedes atteren
tes. Huic ergo aſſimilat̄ diues tumēs opi
ma fertilitate; qui non conſolatur egētes: nō
viſitat infirmos: non ſuſcipit hoſpites: nec
exequitur cetera religionis officia. Hos ḡ
poſterioꝛes ſtudeant omnes chriſtiani vita
re: quia de his dixit dominus. Quamdiu
tales fuerint/ꝛ pauperes chriſti eſſe contem
pſerint: non poſſunt intrare in regnum celo
rum. [Auditis his diſcipuli mirabant̄ val
de dicētes. Quis ergo poterit ſalu⁹ eſſe]?
Cum audiſſent diſcipuli quod dominus di
xit difficile intrabit/ꝛ nō dixit ꝙ eſſet impoſ
ſibile/ſed difficile. Mirabant̄ quia ſimul in
tellexerunt illos non intraturos/qui cū non
habebant: tamen habere volunt. Et intelle
xerunt quia pauci erant tunc in mundo: q̄a
non erant alij/niſi ſoli diſcipuli domini. Nūc
vero multa milia ſunt chriſtianoꝝ/ q̄ nō
lunt habere etiā ſi poſſet. [Veruntamē eos
ꝯſolat̄ domin⁹ ꝛ dixit illis. Apud homies
hoc impoſſibile eſt; apud deum autem om
nia poſſibilia ſunt]. Dominus omnipotēs
qui creauit Chamelū poteſt illū facere trāſ
ire per foramen acus: vt ſicut mundum creā
uit ex nihilo/ꝛ locum creauit qui non erat
in quo mundus eſſet; quiqꝫ fecit aſinam lo
qui/ꝛ petram ambulare cum exercitu ad mi
niſtrandam aquam/poteſt facere et animali
coꝛpoꝛeo: ꝛ de illo qui ſignatur p̱ aniali vꝫ
diuite toꝛtuoſo in ſuis ingenijs vel volup
tatibꝫ/rectum hominē reddere ꝛ mundū/vt
poſſit tranſire p̱ artā ꝛ anguſtā viā q̄ ducit
ad vitā p̱ quā pauci diuitū gradiunt̄: ſicut
fecit de Zacheo. Non aūt putandū ꝙ diui
tes cū ſuis iniquitatibꝫ intraturi ſint in reg
nū celoꝝ: ſed cōmutandi in melius adhuc
dū viuūt: vt poſſint cum pauperibꝫ collocari.
Ideo enim omnipotēs dicit̄: quia pōt face
re que voluerit. Poteſt quoqꝫ chameli nomē
redemptoꝛ nr̄ intelligi: qui humiliatus eſt
ad ſuſcipienda onera peccatoꝝ nr̄oꝝ. Qui
cum tranſiuit per foramen acus/id eſt p̱ an
guſtias paſſionum: per quas quaſi per acuꝫ
reſarcire ſciſſa nr̄e dignatus eſt veſtimenta
nature/ id eſt recuperare: quatinus meli⁹ re

formati audiremus ab apoſtolo: quicũq; in
chriſto baptizati eſtis/chriſtum induiſtis.
[Tunc reſpondẽs Petrus dixit. Ecce nos
reliq̃mus omnia]. Cum audiſſet Petrus ꝑ
fectionem a dño inueni ꝓpoſitam ⁊ laudatã
voluit ſcire que eſſet merces ſtudentibꝫ eam
dixitq; ad dñm. Ecce nos reliquimus oĩa
Quõ dicit omnia cum non habuit niſi rete
⁊ nauim: ⁊ ipſa quando neceſſarium fuit re
petijt? Nam inuenimus eum piſcatũ fuiſſe
poſt reſurrectionem. Sed omnia intelligen
da ſunt que concupiſci poterant: quia etiam
voluntatem habendi reliquerunt. Et ſi vo⸗
luiſſet aliquis rex eis dare multa predia ⁊ ho
nores/non eſſent accepturi. [Reliquimꝰ om
nia/⁊ ſecuti ſumus te]. Hoc eſt ſi reliquimꝰ
vt tu habes derelicta: qui non vis quicquã
in hoc ſeculo poſſidere. Secuti ſumus te nõ
tantũ greſſibꝫ corporis: ſed ⁊ imitatione ac⸗
tionis. Simili modo debent relinquere om
nes monachi ⁊ canonici/ſicut ⁊ apoſtoli. A
quo enim debent epiſcopi ⁊ pſbyteri ac dya
coni exemplum accipere/niſi a quo ⁊ gradꝰ
accipiunt? Sicut enim in veteri lege ſacer⸗
dotes exemplum Moyſi ⁊ Aaron/qui ꝓmi
ſacerdotes fuerunt/tenuerũt: ſic in nouo om
nes apoſtolici ⁊ epiſcopi ac preſbyteri/⁊ reli
qui ordines debent exemplum capere a chri
ſto ⁊ ab apoſtolis. Unde ⁊ Paulus dt, Imi
tatores mei eſtote/ſicut ⁊ ego chriſti. Nam
⁊ monachi quamuis aliq̃d plus videant̃ fa⸗
cere quam in euangelio ſcriptum eſt: tamen
eandem normam ⁊ ipſi tenere debent. Et ſi
aliquid eis plus preceptũ eſt: ad nihil aliud
preceptũ eſt/niſi vt dñi regula poſſit cuſtodi
ri. Etenim ſi preceptum eſt nobis poſt com⸗
pletã non loqui: pro nulla alia re preceptum
eſt/ne refectis cybo colloquentibꝫ ſimul ali⸗
qua litis exurgeret: ⁊ nimiũ vigilantibꝫ con
grua hora ad dei laudes ſurgere nequirent.
Si p̃ceptũ eſt nobis a carne abſq; neceſſita
te carnis abſtinere: ideo factũ eſt / vt poſſit
caſtitas cuſtodiri. Nam in neceſſitate nõ eſt
ꝓhibitũ. Credimꝰ tñ ꝓ certo q̄ in cybo ⁊ po
tu eandẽ regulam tenuit dñs/quã ⁊ in cete
ris cauſis: tñmodo ad ſuſtentandũ corpus.
Nec tñ nobis ꝓhibet̃ ꝓ neceſſitate corporea

ſicut ⁊ Paulus dt. Carnis curã ne feceritis
in deſiderijs dicit: non in neceſſitatibꝫ/quia
qđ neceſſariũ eſt corpori ꝓpter ſubſidiũ nec
deus ꝓhibet nec alius quilibet doctor. Nõ
enim btũs Benedictus alienꝰ imitator fu⸗
it: nec pluſquã dñs facere voluit: quia ſuffi
cit diſcipulo vt ſit ſicut magiſter eius: ⁊ erit
tunc ꝑfectus. Nam ⁊ q̇ vocant̃ monachi: q:
ſub regula degunt regulares dicuntur: et h̃
eſt canonici greco nomine. Omnes tñ habẽt
chriſtũ in exemplũ/⁊ apoſtolos eius q̃s imitari
debent. Layci aũt hñt Nicodemũ/Gamali
hel/Ioſeph: ⁊ ſi potentiores ſunt poſſunt in
ſcripturis diuinis inuenire quẽ imitent̃: ⁊ in
potentia ſeculari/⁊ in manſuetudine/⁊ humi
litate chriſti. Ecce ꝓponã vobis diuitẽ ⁊ pau
perem dei: ab ipſo capite exemplũ ⁊ facite ſi
cut ipſe fecit. Uideamꝰ Iob quõ iuſtus fue
rit/q̇ legem litere nunquã audierat: ⁊ tamẽ
potentiã ſeculi tenebat: ⁊ euangelij docume
ta poſtea multo tpe prolata/opere cuſtodie⸗
bat. Audiamus ꝟba ipſius q̄ inuitus ꝓtu⸗
lit: ſed tñ non ex xenodoxia. Ait ergo. Ui⸗
debant me iuuenes ⁊ abſcõdebant̃: ⁊ ſenes
aſſurgentes ſtabant. Principes ceſſabant lo
qui/⁊ digitũ ſuꝑ ponebant ori ſuo. Uocem
ſuã cohibebant duces/⁊ lingua eoꝝ gutturi
ſuo adherebat. Ecce poteſtas ⁊ honor rega
lis: videamꝰ iuxta paupertatẽ/a dño poſtea
ꝓmulgatã. Auris audiens beatificabat me q̄
liberaſſem pauperem vociferantẽ/⁊ pupillum
cui nõ eſſet adiutor bñdictio perituri ſuꝑ me
veniebat/⁊ cor vidue ꝯſolatus ſũ. Oculus
fui ceco: ⁊ pes claudo/pr̃ erã pauperꝝ. Con
terebam molas iniqui: ⁊ de dentibꝫ illꝰ au⸗
ferebã predam. Ecce/quod deus dixit. Eſu⸗
riui/⁊ dediſtis mihi manducare: ⁊ reliqua
miſericordie opera. Adhuc videamus excel
lentiã ⁊ humilitatẽ. Sequit̃. Cũq; ſederem
quaſi rex/circumſtante exercitu. Ecce excel⸗
lentia. Erã tamẽ merentiũ conſolator. Item
Si ꝯtempſi iudiciũ ſubire cũ ſeruo meo et
ancilla mea/cum diſceptarẽt aduerſuꝫ me/ſi
negaui qđ volebã pauperibꝫ: ⁊ oculos vidue
expectare feci. Si comedi buccellã meã ſolꝰ
⁊ nõ comedit pupillus ex ea. Si aĩaꝫ agri⸗
colaꝝ meaꝝ afflixi: q̃a ab initio creuit mecũ

miſeratio/ ꝛ de ventre mr̄is mee egreſſa ē me cū. Ecce/ qd̄ dn̄s dixit. Beati miſericordes et reliqua. Vultis ſcire. Qualis fuit erga ſubditos? Au. Si leui manū meā ſuꝑ pupillū etiam cū viderē me in porta ſuperiori. Foris non māſit peregrinus: oſtiū meū viatori patuit. Vultis cognoſcere quā caſtus? Au. Pepigi fedus cum oculis meis: ne cogitarē de virgine. Et itē. Si deceptū eſt cor meū ſuꝑ muliere/ ſcortū ſit alteri⁹ vxor mea. Ecce potentia ꝛ diuitie in vno homine.] Qui noluit ꝑ omnia potentias dimittere/ teneant eas ſicut iſte qui ditior fuit quolibꝫ regi nr̄o: ꝛ tn̄ abſqꝫ lege Moyſi ꝛ euangelij exititit. Inueniat q̄ vult talem diuitem in vtroqꝫ adhibere. Si prolixitatē libri nō vererer/ oſtenderē qualem cuſtodiā erga filios/ quē vigorē ſuꝑ mulierē habuit: ꝛ quā fortis in ꝓſperis ꝛ in aduerſis: quem nec proſpera extulerunt nec aduerſa deiecerunt: licet dyabolus totis viribꝫ adiuncto familiari vaſculo femina ipi⁹ bella aduerſus eū venerint. Sequit̄. [Iheſus aūt dixit illis]. Qꝛ Petrus ꝓ oībus apoſtolis locutus fuerat: ꝛ dn̄s oībꝫ reſpondet dicens. [Amen dico vobis/ qd̄ vos q̄ ſecuti eſtis me]. Non dr̄/ q̄ reliquiſtis oīa: q2 hoc multi pagani fecerūt ꝛ philoſophi/ ꝛ ſocrates ꝛ criſodemus: q̄ venditis ꝑrimonijs gēmas precioſiſſimas emerāt: ꝛ ipas ob fauorem vulgi confringebant. Etiā Dyocletianus totū imperiū mōi ſpōte dimiſit. Sꝫ de hoc dicit/ qd̄ ꝑfectius erat/ q̄ ſecuti eſtis me imitando. In regeneratione/ id eſt in renouatione/ q2 ſicut renouat̄ aīa ꝑ fide/ ſic renouabunt̄ corpora nr̄a in die iudicij per incorruptionē. [Cū ſederit filius hoīs in ſede maieſtatꝫ ſue]. Sedere iudicantis eſt: hoc eſt cū venerit ad iudiciū. In ſede/ in aere/ vbi iudiciū fiet maieſtatis/ id eſt terroris. [Sedebitis ſuꝑ ſedes duodecim]. Per duodenariū numeꝝ/ oīs perfect⁹ ſanctoꝝ numerus exprimit̄/ q̄ iudicabūt iniquos comparatione ſui/ quare illi cū ſimiliter carnei fuerint ꝛ a deo creati/ non cuſtodierūt mandata dei ſicut iſti/ ꝛ propter ea condemnabūt eos dignos eſſe gehēne/ q̄ noluerint ſimilia illis agere. [Iudicantes duodecim tribꝫ Iſrahel]. Sicut per duodecim apoſtolos omnis electoꝝ numer⁹ exprimit̄/ ita per duodecim tribꝫ omnes gentes ꝛ iudei intelligunt̄ ꝓpter duodenariū numeꝝ/ q̄ perfect⁹ ꝛ apud paganos ꝛ conſecratus in diuinis ſcripturꝫ inuenit̄. [Et omnis q̄ reliq̄t domū/ vel fr̄es aut ſorores/ aut p̄rem/ aut mr̄em/ aut vxorē/ aut filios/ aut agros ꝓpter nomen meū/ cētuplū accipiet ꝛ vitam eternam poſſidebit]. Id eſt q̄ ꝓpter deū terrena reliq̄t/ ſpiritualia bona recipiet: q̄ comparatione ꝛ merito ſui ita erūt/ tanquā ſi centenari⁹ numer⁹ paruo comparet̄ numero. Siue voluerim⁹ de hoc dicere qd̄ in alio loco ſcribitur/ centuplū accipiet in hoc ſeculo. Poſſum⁹ ꝯſiderare quātam gloriam btūs Petrus accepit in hoc ſeculo: q̄ poterat poſtquā ad dominū venit viuos verbo occidere/ viuificare mortuos/ erigere claudos/ etiā vt canit̄/ celū claudere et aperire. Quanti boni eſt ad comparationē qd̄ an̄ tenebat? Nūc q̄ꝫ magnū regnū habet de villis ꝛ ſeruis per omnem mundū/ ꝛ ipſi ꝛ omnes ſancti ꝓpter amorem dei. [Multi aūt erūt ꝑmi nouiſſimi/ ꝛ nouiſſimi primi] Et de iudeis ꝛ gētibꝫ pōt intelligi/ ꝛ de Iuda ꝛ latrōe/ ꝛ de deſidioſo frē ꝛ ſtudioſo accipi pōt/ qd̄ freq̄nter tard⁹ fr̄/ ſed tn̄ ſtudioſus aſſequat̄/ qd̄ acris ingenij ꝑ deſidiā perdit.

¶ De operarijs conductis in vineā.
Capitulum. xliij.

Simile eſt regnū celorꝫ homini patrifamilias] Iſta parabola de ꝓxīo ſuꝑiori dicit̄/ multi erūt enī ꝑmi nouiſſimi: Regnū celoꝝ p̄ns eccl̄ia intelligit̄. Prīfamilias/ de⁹ omnipotēs/ q̄ hꝫ vniuerſalē vineā/ ſcꝫ eccl̄iam q̄ ab Abel iuſto vſqꝫ ad vltimum qui in fine mundi naſciturus eſt/ quot ſanctos ꝓtulit/ quaſi tot palmites miſit. [Qui exijt primo mane conducere operarios in vineam ſuā]. Qꝛ deus omp̄s ī initio mōi miſit patriarchas/ Adā/ Abel/ Enoch/ ꝛ reliquos. [Conuentione aūt facta cum operarijs ex denario diurno]. Tunc dn̄s conuentionem fecit cū homine/ quando ꝓ cuſtodia mandatorū

ppetuitatem ꝛ immoꝛtalitatē dari pꝛomiſit.
Siue conuentio eterna vita intelligitur.
Hoꝛa pꝛima ab Adā fuit vſq ad Noe: ho⸗
ra tertia a Noe vſq ad Abꝛaham. Sexta
ab Abꝛaham vſq ad Dauid. Nona a Da
uid vſq ad Joannem. Undecima in q̄ apo
ſtoli miſſi ſunt: qui tarde venientes merce⸗
dem plenam acceperunt. Quibus alio loco
dominus dicit. Alij laboꝛauerunt et vos ī
laboꝛes eoꝛum introiſtis: in qua gētiles vo
cantur: quibus et dicitur. Quid hic ſtatis
tota die ocioſi? Quaſi enim tota die ocioſi
ſtabant/qui tranſacto tam longo tēpoꝛe q̄⸗
tuoꝛ milia annoꝛum deum celi non adoꝛa⸗
bant. [Dicunt ei. Qꝛ nemo nos cōduxit]
Scilicet vias vite nullus nobis pꝛedicauit
[Jte ꝛ vos in vineam meam]. Acſi apte di
cat. Eſtote ꝛ vinea mea: quia vſq modo iu⸗
dei ſoli dicti ſunt vinea domini. Poſſumus
quoq eadem hoꝛaꝝ ſpacia in vnoquoq ho⸗
mine intelligere. Jlle enim in vinea domini
ab hoꝛa pꝛima vſq ad veſpeꝝ laboꝛat: q̄ ab
infantia in eccleſia dn̄i innocenter viuens/
inſtruit alios bono exemplo vite ſue/ aut et
exemplo ꝛ ꝟbo. Jlle hoꝛa tertia/q̄ a prauita
te poſt pueritiā mutaꝉ. Sexta quoq q̄s cō
uertiꝉ/cū iuuentute a prauis operibꝫ per dei
viſitationem reuocaꝉ. Hoꝛa nona/cum q̄s
a iuuentute reſipiſcens p iuueniles annos ī
dei ſeruitiū mutaꝉ. Hoꝛa vndecima conuer
titur peccatoꝛ/cum iam vicinū ſe moꝛti ſen⸗
ſerit: tunc per dei miſcdiam ꝛ viſitationē in
cipit cogitare: quid fecit tam longo tēpe: ꝛ
quaſi deus in coꝛde eius loquiꝉ. inq̄t. Tan⸗
to tpe in meis voluptatibus vixi / iā ꝓpe eſt
vt ad infernū trahar/q̄ nihil ꝓ animē mee ſa
lute vnquā laboꝛaui: ꝛ tunc meroꝛe afficiꝉ i
ſeruitio dei: quanto tardius/tanto feruenti
us inardeſcit: ꝛ plerumq ante remuneratur
quam is q̄ ab infantia in dei ſeruitio deſu⸗
dauit. [Cum ſero aūt factū eſſet: dicit domi
nꝰ vinee pꝛocuratoꝛi ſuo]. Sero/dies retri
butionis. vel dies iudicij. Pꝛocuratoꝛes vi
nee/angeli dn̄i vel vnumquemq hominem
[Uoca operarios]. Cottidie vocamur: quia
cottidie moꝛimur. Et reddit vnicuiq ſcd̄m
q̄d in eccl̄ia laboꝛauit ſiue bonū ſiue maluꝫ

Jncipit aūt a nouiſſimis: qꝛ añ latronē itro
miſit in Paradyſuꝫ/quā Petrū. [Cū veniſ
ſent ergo qui circa vndecimā hoꝛā venerant
acceperūt ſingulos denarios. Uenictes aūt
ꝛ pꝛimi/arbitrati ſunt q̄d plus eſſent accep⸗
turi. Acceperūt aūt ꝛ ipſi ſinglos denarios].
Quia eandē vitā eternā accipiūt/q̄ de gēti
bus p ap̄los crediderūt: quā acceperūt pri⸗
arche ꝛ ꝓphete/q̄ de gn̄e Abꝛahā fuerūt. Di
cunꝉ aūt murmuraſſe: nō q̄d vere q̄ ad vitā
introducebanꝉ murmurauerint: ſed q̄d viuē
tes iudei q̄bꝫ dn̄s loq̄baꝉ indigne ferebant
ꝛ etiam in coꝛdibꝫ murmurabant: cū audie⸗
bant q̄d deꝰ facturꝰ eſſet de gentibꝫ filios
Abꝛahā: ꝛ coequaturus eos iudeis. Et ipſe
ſenſus eſt in iſta parabola/q̄ apud Lucā de
duobꝫ filijs: q̄n vnꝰ nolebat introire/qꝛ pr̄
pdigū filiū recepat. [Hi nouiſſimi vna ho⸗
ra fecerunt/ꝛ pares illos nobis feciſti q̄ poꝛ
tauimꝰ pondus diei ꝛ eſtus]. Hoc eſt quod
in paſſione ſancti Petri legimꝰ q̄ dicebant
iudei. Nos ex ſemine pr̄iarchaꝝ ſumꝰ/ q̄bꝫ
locutus eſt deus vt oſtendat mirabilia ſua.
Uos ſp ydola adoꝛaſtis: non eſt iuſtū vt no
bis nūc coequamini. Pondus diei ꝛ eſtus
poꝛtaſſe eſt abinitio ſeculi ꝓ dei legibꝫ tri⸗
bulationes ſuſtinuiſſe: vt fecerē ſub Anthi
ocho/ꝛ alijs regibꝫ. [At ille reſpōdens vni
eoꝝ dixit/amice nō facio tibi iniuriā]. Ami⸗
cū vocat ipm̄ ꝓplm̄ iudeoꝝ ꝓ ꝑrogatiua pa⸗
trū: q̄ etiā frequenter filij vocati ſunt dei.
[Nōne ex denario cōueniſti mecū]. Nihil ī
de minuiꝉ iudeis/ſi oīpotens deꝰ gētes col⸗
ligit/ꝛ ad vitā introducit. [Tolle q̄d tuū eſt
ꝛ vade]. Hoc eſt accipiat de vobis q̄ vult p
digna opa vitā eternā quā illis ꝑparaui ab
initio ſeculi. [Uolo aūt ꝛ huic nouiſſimo da
re/ſicut ꝛ tibi]. Sua imenſa clementia: q̄a
ſimiliter dat dignis de gentibꝫ/q̄ aliq̄n cau⸗
da dicebamur: ſicut iudeis q̄ dicebāꝉ caput
ꝛ ꝓplus dei. [An oculus tuꝰ nequā eſt/quia
ego bonus ſum]. Per oculum inuidia exp⸗
mitur/quam iudei ſemper habuerunt aduer
ſus gentes: ꝛ maxime poſt pꝛedicationē apo
ſtoloꝝ. Unde ꝛ Petro dixerunt. Quare in
troiſti ad viros pꝛeputium habentes et mā
ducaſti cum eis? Quia deus ſua gra⸗

dita pietate gentes collegit/iudei inuidiam aſſumpſerunt. [Sic erunt nouiſſimi primi ꝛ primi nouiſſimi]. Immenſas gratias ſolius dei clementie referimus: quia cognoſcimus eū quē ante ignorabamus. Et poteſt de nobis dici: quod de iudeis dicebat. Notus in gentib9 deus. [Multi eñ ſunt vocati]. Vicȝ ꝛ de iudeis ꝛ de gentibus. [Pauci aūt electi]. Timenda ſententia ꝙ pauci ſūt qui deo incontaminate ſeruiant: ꝛ in multis offendimus deum que nō perſpicim9. Quā cunqȝ eñ aliquid boni facimus ſi xenodoxia ſe immiſceat/mercede apud deum fruſtramur. Verbi gratia. Si oramus/ieiunamus elemoſynam dam9. ꝛc. bonorū opa facim9 ꝛ querimus aliquam laudem/aut vt aliqs pro hoc nos videat: totū qḋ facimus pdim9 Vbicūqȝ proximo ſi poſſumus in neceſſitatibus nō adiuuamus/dei preterimus p̄ceptū: ꝛ charitatē amittimus. Pōt quoqȝ h̄ qḋ dicit/multi vocati/de chriſtianis ſolūmō intelligi: q̄ vocati ſunt p p̄dicationē: ſed tamē p opera nō ſequunt. De q̄bus maior pars viā latam ambulat. Vñ̄ Joannes dt. Qui dicit ſe noſſe deum ꝛ mandata eius non cuſtodit/mendax eſt.

¶ De filijs Zebedei. Capitu. xlv.

ET aſcendēs ieſus Hieroſolimā]. Quī p̄uidebat dñs diſcipulorum animos de ſua paſſione pturbandos/idcirco frequētius eis p̄dixit vt ꝛ memorie retinerēt/ꝛ tūc cōſtātiores eſſent. [Aſſūpſit. xij. diſcipl'os ſuos ſecreto: ꝛ ait illis]. De turba ſegregauit eos: qꝛ nō erat ī ꝓplis p̄dicādū myſteriū crucis/donec pfectū eſſet [Ecce aſcēdim9 hieroſolimā]. Ecce aduerbiū ē demōſtrātiuū: qꝛ in via erat cum aſcen-

A debat ad paſſionē. Aſcēdere aūt dicit de hiericho ad hierlm: de oriēte ad meridiē: qꝛ hieruſalē q̄ſi altior ceteris ciuitatib9 erat: qꝛ caput regni illi9 erat in vmbilico terre illi9. diues variaꝝ opū/frugib9 fertilis/aqs illuſtris

Quā ſem filius Noe q̄ dictus eſt Melchiſedech edificauit/ꝛ in ea regnauit. Sed eā poſtea iebuſei tenuerunt/ꝛ ieb9 vocauerunt que vſqȝ tūc ſalē vocata fuerat. Ex q̄b9 duobus noib9 hieruſalē dicta ē: q̄ a Dauid poſtea ꝯp̄hēſa/a Salomōe reparata/hieroſolima quaſi iebus Salomonis dicta ē. Ab Helio Adriano/vltime elia dicta eſt. [Et filius hois tradet]. Filius hois: qꝛ ſcdm qḋ fili9 ſancte Marie fuit/iſta ſuſtinuit. [Principibus ſacerdotū]. Ab iuda/q̄ cū illo tunc erat. [Et condemnabunt eū morte]. Id eſt adiudicabunt eū dignū morti: quāuis falſe [Et tradēt eū gētibus]. Pylato ꝛ militib9 q̄ romani erant. [Ad deludendū]. Qḋ fecerunt qñ velauerūt caput eius: ꝛ pcutiebāt eū ꝛ dicebāt. Prophetiza. [Et flagellādū] Qꝛ flagellatus eſt ad columnā. [Et crucifigendum/ extra portā]. Et tertia die reſurget]. Hoc ad ꝯſolationē diſcipuloꝝ adiungit. Sȝ ſicut Lucas dt/nihil intellexerunt apli: qꝛ nō potuerūt credere ꝙ ipē q̄ hic erat exaltatus in populis/ potuiſſet ad tantū ip̄eriū puenire. [Tūc acceſſit ad eū mr̄ filioꝝ Zebedei.] Sicut ſequentia oſtēdūt/mr̄em iſtā filij hortati ſunt ad hec petenda. Audierant dñm dicentē: qꝛ reſurgeret tertia die/ꝛ putabant ſtatim regnū domini futuꝝ/quod erit poſt diē iudicij: ꝛ ideo iſta p mr̄ē petebant: Joannes ꝛ Jacobus. [Qui dixit ei quid vis]. Non ideo interrogat qḋ neſciat/ſed vt ad dicta eius congruentius reſponderet: ꝛ dat etiā puris hoībus exemplū ne ante reſpondeant quā audiant: quō Salomō dicit. Qui ante reſpondet quā audiat: ſtultum ſe eſſe demonſtrat: ꝛ confuſione dignū [Ait illi. Dic vt ſedeant hi duo filij mei: vnus ad dexteram tuam/ ꝛ vnus ad ſiniſtram tuam in regno tuo]. De ſeſſione quōqȝ ſuperius audierant dominum dicentem ſedebitis ſuper ſedes duodecim tribus Iſrahel. Et volebant ipſi eſſe primi de ipſa ſeſſione: quia non erant adhuc perfecti. [Reſpondit dominus. Neſcitis quid petatis]. In hoc quod dominus mulieri petēti filijs dicit/ neſcitis quid petatis/oſtendit petitionem matris ex filiorum ſug-

geſtione deſcendere. Et ſicut alius euangeli
ita dt antequā cauſaʒ dicerent petierūt vt ꝯ
cederet qdcūqʒ poſtularēt. Sʒ dn̄s vt darʒ
exemplū hoib⁊ nec cōceſſit nec negauit donec
audiret. Quis em̄ debeat cōcedere/āñquā
ſciat qd concedat? Nam ſi malū fuerit/aut
erit reus mali ſi cōceſſerit/aut mēdax. Qui
em̄ ſine vita ⁊ opere locum ſuperiorem que
rebant/adhuc inſipientes ſecundum deum
erant: ⁊ in vitam eternam/non per viaʒ nec
per oſtiū/ſed aliunde volebant aſcēdere. Sʒ
tales cuſtodes non hʒ illa dignitas vt poſſit
aliqs malo ingenio adipiſci: vt fit in iſto ſe
culo. [Poteſtis bibere calicem quem ego bi
biturus ſum]. Per calicem paſſio intelligit:
vnde ⁊ domin⁹ vicinus paſſioni orabat. pa⸗
ter ſi poſſibile eſt tranſfer calicem iſtuʒ a me
Et pſalmiſta dicit. Calicem ſalutaris. [Di⸗
cūt ei. poſſumus.] Et in reſponſione dicūt
confidenter: ſicut dixerat petrus. Etiaʒ ſi o
portuerit me mori tecū nō te negabo. [Ait il
lis. Calicem quidem bibetis: hoc eſt paſſio
nes meas ſuſtinebitis. Queritur quomo⸗
do calicem domini iſti duo biberint. Nam
de Jacobo certum eſt quomodo per marti
rij palmam vitam finierit: ab Herode nepo
te decollatus. Joannes autēʒ ſub Traiano
principe in pace vitam finiuit. Sed ſi reco⸗
lamus ſcripturas inueniemus multū paſſū
illum pro Chriſto. Jn ſinagoga enim iudeo
rum cum reliquis apoſtolis flagellatus eſt
ac poſt voluntarie pro domino in grecia ex⸗
ulauit: ⁊ deinde etiam longe in pathmos re
legat⁹: ad vltimū in feruētis olei doliū demiſ
ſus: talia multa ꝓ criſto ſuſtinuit/in qb⁊ re⸗
tribuit dn̄o qd ab ipſo ꝓmū acceperat/ bibē
do calicē eius. [Sedere aūt ad dexterā meā
⁊ ſiniſtrā/nō eſt meū dare vobis]. Hoc eſt
nō eſt ꝑſonaꝝ/acceptio apd deū: nō eſt dan
tis ſed accipientis: illius qui ſe talem ꝓpa⸗
rat/vt dignus ſit acceptione. [Nec q̄ dicit
ſed qui facit/accipit ipm locū. [Non eſt meū
dare ſuꝑbis/q̄les vos eſtiſ: ſed humilib⁊. Si
vultis hr̄e/mutate mentē. Eſtote humilio⸗
res alb⁊: ⁊ certate vt vincatiſ dyabolū: ⁊ tūc
dabit vobis a pr̄e meo ⁊ a me. Nō ſolū ab
iſto nomine quē putaſtis flectere iniuſte per

mulieris ſupplicationē: ſiue non eſt meū da
re vobis tali mō quo vos petitis: ſed victo⸗
ribus paratū eſt a pr̄e meo ab initio ſeculi.
[Et audientes decē indignati ſunt de duo⸗
bus fr̄ibus [. Non mulieri indignati ſunt
ſed filijs: q2 intellexerunt qd illa ꝓmonita a
filijs hec petierit/qui ignorabāt adhuc men
ſurā ſuā: ⁊ ideo exarſerant in modicā cupidi
tatē. [Jheſus aūt vocauit ad ſe ⁊ ait]. Ad
ſe vocauit/de turbis ꝓpinquare fecit: volens
eos oēs ſecrete caſtigare: illos de ea petitio⸗
ne non ſibi conuenienti: iſtos de indignatō
ne ꝯtra fr̄es. Fecit vt pius magr̄: manſuete
retulit quō deberent ſe oēs humiliari/⁊ ſer
uire fr̄ibus: nō principari in poteſtatib⁊/aut
cū malo ingenio poteſtatem acq̄rere: ſicē mul
ti faciunt chriſtiani. [Scitis q2 principes
gentiū dn̄ant̄ eis: ⁊ q̄ maiores ſunt poteſta⸗
tē exercent in eos]. Dat exemplū ꝑ contra⸗
riū: ſcʒ cauendū nō imitandū: vt illud ſcien
tes/aliter ſtuderent facere. Qui maiores ſūt
in iſto ſeculo/ꝑ tyrannidem ſunt: ⁊ ꝑ poteſta
te ſunt ſuꝑ eos maiores: q2 oīs diues aut in
iquus/aut iniq̄ heres. Hec figura apd ſecu
lares a ꝯrīs dicit̄: veluti cū q̄s alicui viam
vult mōſtrare rectam: dt. Ad ſiniſtrā eſt fo⸗
uea: nō vt illā incidat/ſed vt caueat dt. Si⸗
mili mō dn̄s inq̄t. [Non ita erit inter vos]
Scʒ q2 ſapiētia huius ſeculi/ſtulticia eſt a⸗
pud deū. [Sed quicūqʒ voluerit inter vos
maior fieri/ſit vr̄ miniſter]. Hoc eſt qd alibi
dixit. Qui ſe humiliat in h̄ ſeculo/exaltabi
tur a deo in alio. Nec illi appetāt ꝑuana ꝓ
ba: nec vos indignemini ſi alij volūt hr̄e: ſʒ
⁊ vos ⁊ illi q̄ voluerint inter vos ꝓmi eſſe/
ſint veſtri ſerui[. Unus eſt ſenſus ⁊ in my⸗
niſtro ⁊ in ſeruo. Et vt artius eoꝝ in corde
figat̄/ſuū adhibet exemplū dicens.]Sicut
filius hominis non venit miniſtrari/ſed mi
niſtrare[. Omnia acta domini que in ꝓmo
aduentu egit/in exemplū nobis oſtenſa ſūt
humilitatis. Jpſe em̄ cū eſſet conditor or⸗
bis terraꝝ nō placuit principari in h̄ ſeculo
ſed pauꝑ fieri/pedib⁊ ad ꝑdicādū ꝑgere/inſir
mos viſitare/turbas ſatiare/diſcipuloꝝ pe⸗
des lauare/⁊ reliqua pietatis officia per ſe⸗
metipſm agere/et ad vltimum dare animam

ſuā ꝑ multis]. Nō dr ꝑ oībꝫ ſed multꝭ: his
q̄ credere voluerint. Similiter ⁊ in canone
miſſe canit̃ de ſanguine dn̄i/ q̄ ꝑ vobis et ꝑ
multis effundetur in remiſſionem pctōꝝ.

¶ De duobꝫ cecis illuminatꝭ. Cap̄. xlvi.

E egredienti-
bꝫ illis ab hiericho: ſecuta
eſt eum turba multa]. Ap
paret ꝙ dn̄s de galilea ve
niens/ trāſiens Jordanem
nō recto itinere Hieroſo-
limā abijt: ſꝫ iuxta Jordanē ab hiericho ve
nit: ⁊ iā ꝑ viā publicā q̄ de trans Jordanē
ab Hierl̄m aſcendit/ viā tenuit: in q̄ inter ie-
richo ⁊ hieruſalē multe depredatiōes fiebāt
vſquequo romani edificauerūt ibi caſtellū
⁊ miſerūt cuſtodiā militū. Jn hac ergo quia
publica via erat/ ob petendā ſtipē manebāt
ceci: ⁊ vnus ex illis ita notus erat/ vt aliꝰ euā
gdiſta ⁊ nomē eiꝰ/ ⁊ nomē pr̄is eiꝰ poſuerit
Uerūtn̄ alij euangeliſte ſolūmō vnū nomi-
nant/ q̄ gentiū ꝓplm ſignat: q̄a ipſi gentibus
ſcripſerunt. Matheus ꝟo q̄ hebreis creden
tibꝫ ſcribebat/ duos cōmemorabat: vt intelli
gant̃ iudei ⁊ gētes ꝑ illos duos. Ueritas hi
ſtorie apta eſt: ⁊ virtꝰ dn̄i. Typice ꝟo hieri-
cho interꝑtat̃ luna: ⁊ ꝑ lunā defectꝰ ac mu-
tabilitas nr̄e carnis exprimit̃. Et cū dn̄s hie
richo appropinquauit/ cecū vnū illuminauit.
Cū ꝟo cepit elongare ⁊ hierl̄m aſcēdere/ du-
os: q2 cū mortalitatē nr̄e corruptiōis induit
ſanauit multos/ ex ꝓplo iudeoꝝ a cecitate ſpi
rituali. Cū ꝟo factꝰ imortalis poſt reſurrectio
nē/ illumiauit vtrūqꝫ ꝓplm ex maxia ꝑte per
apoſtolos ſuos. Et bn̄ dicunt̃ iuxta viā ſediſſe:
q2 nō erāt in via q̄ dixit. Ego ſū via: ſꝫ iuxta
q2 ⁊ iudei aliq̄d ꝑ legē ſciebāt de creatore: ⁊
gentiū philoſophi ꝑ naturalē ſciam: creato-
rē celi cognouerūt. Qd̄ ⁊ Plato in ſuis reli
quit ſcriptū libris. [Audierunt: q2 Jheſus
trāſiret]. Judei audierūt ꝓphetas/ gētes qꝫ
non per oīa ignorauerunt: ſed ſophiſte eo
rum hoc ſimiliter denuntiauerūt. Unde eſt
illō maronis. Jā noua ꝓgenies: celo demit-
titur alto. Et Sybilla inquit. E celo rex ad
ueniet chriſtus per ſecula futurus. Scilicet

in carne preſens vt iudicet orbem: vn̄ deum
cernent incredulus atqꝫ fidelis. Alius quo
qꝫ cū veniſſet ad mortem vocauit diſcipulos
ſuos/ ⁊ dixit eis. Ego mō moriar: ſcribite ſō
nium meū qd̄ vidi: ⁊ habebam abſconſum
in mente mea: ⁊ mō ſcio ꝙ non videbo ipm
ſomniū rebꝫ expleri: ſed beati erunt q̄ vide-
bunt. Uidi in ſomnis vinū de celo pluere: ⁊
ſurgebat nebula de terra/ ⁊ de aq̄s: ⁊ miſce-
batur cū ipſo. Et ſcio ꝙ diuinitas veniet de
celo: ⁊ miſcebit̃ cum carne. Nonne quaſi di
ceret veritas de terra orietur/ ⁊ iuſtitia de ce
lo procedet? Tali ergo modo iuxta viā ſede
bant/ ⁊ iudei ⁊ gentiles: ⁊ clamauerunt dicē
tes. [Dn̄e miſerere nr̄i fili Dauid]. Jam
olim eſt ꝙ gentium populus hoc clamabat
o ſanna fili Dauid/ miſerere noſtri. [Tur-
ba autē increpabat eos vt tacerent]. Ueliu
deu/ vt in actibꝫ apl̄orum legimꝰ: vel turba
iſta/ pars populi intelligit̃ q̄ nō credit: q̄ ob
ſiſtere populo fideli voluit: ne crederet in ſu
um deū. Unde ⁊ multos per tormenta mar
tyres reddidit. Seu turba tumultus vitio
rum ſunt/ q̄ obſiſtunt: ne ad deum conuerta
mur. [At illi magis clamabāt dicētes]. Qz
ex ꝑſecutionibus magis creuit eccleſia. [Et
ſtetit iheſus/ ⁊ vocauit eos]. Tranſijt nobꝫ
qn̄ natus ⁊ paſſus eſt/ ⁊ reſurrexit. Stetit
qn̄ poſt aſcenſum incōmutabilis factus eſt i
celo ad dexterā pr̄is: vel ſtetiſſe dicit̃ ꝓpt
adiutorium quod miniſtrat fidelibus ſuis.
[Quid vultis vt faciam vobis]. Peti vult
quod nobis petentibus concedere ꝑnoſcit
Prope eſt dominus omnibus inuocantibꝫ
eum. [Dicunt illi: Ut aperiantur oculi nr̄i].
Hoc pro certo orat electoꝝ populus/ vt me
reat̃ videre oculis ſpiritalibꝫ ſine fine regem
ſeculoꝝ in decore ſuo. Siue orat vt reliq̄ po
pulo adaperiat aures ꝑcordiorum ad intel-
ligēda myſterij archana. Et nos q̄ramꝰ lucē
quā cū ſolis angelis videre poſſimꝰ. [Miſ-
ertꝰ aūt eoꝝ ieſus/ tetigit oclos eoꝝ]. Qz ſi q̄
credūt ipo dāte incremētū/ credūt. [Et ꝯfe-
ſtī viderūt: ⁊ ſecuti ſunt eū]. Quicūqꝫ el o-
cul mētꝭ vidꝫ ieſū/ ſeq̄t̃ eū imitādo eiꝰ actiōes
Uidꝫ ⁊ ſeq̄tur/ q̄ bonū qd̄ intelligit operat̃.
Uidet ⁊ non ſeq̄tur/ q̄ bonū quidem intel-

ligit/ſed operari contemnit. Jeſum enim ſequitur/qui imitatur. Unde dicitur. Si qs mihi miniſtrat me ſequatur/id eſt me imitetur. Poſſumus per iſtos cecos iudeos ſiue phariſeos intelligere.

¶ De ſuſceptione domini ab hieroſolimis. Capitulum. xlvij.

ET cum appropiquaſſent hieroſolimis / et veniſſent bethphage ad mōtē Oliueti. Domin⁹ noſter Jheſus chriſtus cūcta ordinate et ſapienter diſpenſauit/ſicuti ſapientia dei ꝙ ipſe veraciter fecit quedam miracula ad excitanda corda electorum et reproborum et vnde boni profecerunt/ mali deteriorauerunt: quouſqꝫ de morte eius inuicem conſpirauerunt: et quando eum ante placitum voluntatis eius occidere geſtierunt/tangere eum nequiuerunt. Cum vero dies voluntatis eius appropinquauerunt/licentiam acceperunt: et de mirificis geſtis amplius inſanierunt. Ut autem oſtenderet ſe domin⁹ filium illius eſſe qui quondam a Samuel tempore allophylos cum dijs ſuis percuſſerat: et arcam ſuā per vaccas fetas referri ad locum debitum fecerat/adhibuit ſibi aliud pecus ad hoc demonſtrandum. Sicut eñi ille vacce que nec dum iugum traxerāt: quāuis vitulos recentes haberent: tamen accepta arca domini abierunt viam quam ignorauerunt / pergentes et mugientes : quaſi dicerent et vitulos non obliuiſcimur : ſed tamen creatorem cuius arcam ducim⁹ plus timemus. Similiter et hic aſellus qui nunquam antea a matre ſeparatus fuerat: et nūquam ſeſſorē habuerat/accepto domini corpore fecit. [Cum veniſſet bethphage/miſit du-

P os diſcipulos dicens]. Bethphage/eſt villa parua in monte Oliueti iuxta Bethaniam et erat ſacerdotum viculus: et interpretatur domus bucce ſiue maxillarum propter capita arietum et hyrcorum que ibi iacebant. Cum ergo ibi veniſſet dominus prima feria qui dominicus apud nos vocatur / miſit duos diſcipulos ſuos: et ipſe peruenit ad Bethaniam: et manſit ibi ipſa nocte in domo Symonis leproſi. Et venit ibi Maria ſoror Lazari: et effudit vnguentum ſup caput eius. Et diſcipuli interim adduxerunt aſinam et pullum: et audierunt in hieruſalē quia ibi eſſꝫ ipſe. Non enim viderant eum poſtquā Lazarum ſuſcitauerat. Frequenter quidem dominus hieruſalem venerat: ſꝫ nūquam cum tanta gloria in eā ingreſſus eſt ſicut tunc: vt hi qui ante eum voluerant occidere/tunc haberent locum: quia tunc ei placuit mori: quaſi in factis ſuis dixiſſꝫ eis Uos pro beneficijs a me vobis impenſis deterioramini/et occidere me vultis : modo ſi vultis do vobis locum. Facio tamen mirabiliora/quam ante feci. Suſcitaui vobis mortuos: ipſo die modo reſuſcitaui quadriduanum. Et vt cognoſcatis me illius dei filium/quem vos dicitis adorare: ſicut legitꝰ oblitas fuiſſe bucculas naturam ſuam/et amorem vitulorum ſuorum pro arca domini que ſuper eos erat: ſic videte aſellum oblitū amorem matris ſue/et ſine freno et capiſtro ire viam meam. Quaſi vobis dicat ipſum brutum animal. Amo matrem/ſed plus timeo creatorem quem habeo ſeſſorem. [Tūc Jheſus miſit duos diſcipulos ſuos dicens Jte in caſtellum quod contra vos eſt.] Caſtellum modo appellatur hieruſalem/ꝙ quōdā ciuitas regꝭ magni/id eſt dei dicta eſt: qꝛ conſpiratum habebant ciues eius occidendi ſaluatorem ſuum. [Quod contra vos ē] quia videre iam poterant de ipſo monte oliueti: Tamen quindecim ſtadijs erat bethania ab hieruſalem: ſed ſic erat conſtructum templum : vt de ipſo poſſent videre oliueta in monte eodem: et de ipſo monte ardens oleum in templo domini. [Et ſtatim inuenietis aſinam alligatam/et pullum cum ea]. Aſina iſta ad templum domini data fuerat et in commūne ſacerdotum erat: et quiſquis de eis volebat accipiebat. ¶ Pullus dicitꝰ aſellus/id eſt paruus: quia diminutiuum ē eius. Et vniuſcuiuſqꝫ beſtie/aut auis nat⁹ pullus poteſt dici dum tener eſt: vt pulli columbarum et paſſerum. [Soluite]. id eſt ab Q

ſoluite a vinculo.[Adducite in manu] quia
virtutem debeo cũ eis facere. Ut ſeparent
ab inuicẽ.[Et ſi quis vobis aliqd dixerit:
dicite ꝙ dñs his opus habet/ ꝛ confeſtim
dimittet eos]. Q2 multos dños habebãt
ꝓpterea precepit vt abſolute dominũ dicerẽt
ꝛ non deſignarent aliquem. Et placuit dño
hanc virtutẽ facere de aſello ſacerdotũ vt ip
ſi ſcirent ꝙ nunquã ſeſſorem ſup ſe habue
rit:qa ſacerdotes magis eius operibꝫ cõtra
dicebant.[Hoc aũt totũ factũ eſt]. Quid
totum factum eſt?vt adducerent vt ſederet
ab ipſo.[Vt ſic predictũ fuerat a ꝓpheta za
charia]. Quecunqꝫ deus acturus fuit in hꝫ
ſeculo corporaliter/predicta fuerunt oĩa a p
phetis:ꝛ iſtud etiã prenunciatũ eſt ipm ac
tuꝝ. Placuitqꝫ domino concordari dicta p
phetaꝝ cũ factis ſuis:ꝛ in ꝓphetaꝝ dictis ꝛ
in factis ſuis verax hꝛetur/qa ꝟitas eſt/mẽ
tiri non põt.Ut pſ. inquit. Juſt⁹ dñs in oĩ
bus vijs ſuis:ꝛ ſctũs in omĩbꝫ operibꝫ ſuis
nam hoc qđ legimus in libro regum ꝙ dixit
ſpũs.egrediar.ꝛ ero ſpũs mendax in ore om
niũ ꝓphetaꝝ eius:non ſpũſſctũs ſed dyabo
lus ibi intelligit:q̃ ad tempus ꝓpter pctm̃
regis corda propheraꝝ ei⁹ decepit.[Dicite
filie Syon] Exultando ꝛ gaudendo dicite
Erat conſuetudo apud romanos poſt triũ
phatos hoſtes cũ triumpho ingredi romã:
ita vt venirent ei obuiã oĩs ſenatus/ꝛ oĩs
dignitas cũ oĩ populo:ꝛ haberent metrice
laudes ꝛ decantarent ei ꝛ ille proijceret ſup
eos vna vice de aureis denarijs/alia vice de
argenteis. Sꝫ nullus ſic glorioſe ingreſſus
eſt/ſicĩ hic domin⁹ nr̃/qa illis mendaria can
tabant. iſti aũt ſupplicabant/ſaluũ fac in ex
celſis.[Ecce]. Admirantis eſt.[Rex]. Nõ
Tyrannus:qꝛ regis myniſteriũ eſt regere ꝛ
gubernare ꝑplm:oppreſſos liberare opprimẽ
tes debellare. Qui non facit hoc:nõ ẽ rex
ſed Tyrannus:qui locum occupat/ꝛ forſitã
ꝛ ipſe eos vaſtat ꝛ alios depredare ſinit.
[Tuus]. Ad iſrahel ſpiritalis ſermo ꝓpheti
cus fit dicens. Tuus erit/vt ſaluet te/ꝛ re
gat ſi volueris. Si autem nolueris:non di
ſperdet te/ſed ſinet diſperdere:quia deus tẽ
ptator eſt maloꝝ.[Uenit tibi]. Ad tuum p

fectum inquit.[Manſuetus]. Ut poſtea
ipſe dixit. Mitis ſuꝫ ꝛ humilis corde.[Se
dens ſuper aſinam]. Potuit domin⁹ equum
vel elephantem habere ad ſedendum:q̃ po
tuit habere leones ꝛ griphes ad domandũ
egyptios:ſed ſicut illic p parua animalia do
muit ſuperbos:ſic hic per vile animal ꝛ bru
tum voluit confundere ſapiẽtes ſeculi. Ac ſi
dicat propheta. Non ſcꝫ ſuper currum aure
um/neqꝫ ſuper feruidum equum litis ꝛ di
ſcordie amatorem/qui habet pectus de ſup
bia repletum ꝛ cum audierit ſonitum bucci
ne ꝛ viderit bellum/percutit vngula terram
ꝛ dicit in corde ſuo vah.[Sedet ſuper pul
lum/ſuper quẽ nullus hominũ ſedit]. Qui
non ſolum non mandit ferrum/nec maculat
aurum ſalina/nec capiſtrum habet:ꝛ viã
ſuam incedit/ꝛ eſt ſubiugalis:quia amicus
pacis.[Euntes autem diſcipuli fecerunt ſi
cut conſtituit Jheſus]. Dixerunt ſicut p̃
cepit. Ducite (vt alij euangeliſte narrant)
Et adduxerunt ꝛ non ſederunt:ſed in ma
nu adduxerunt.[Et impoſuerunt ſuper eos
veſtimenta ſua]. Non ſellam auro redimitã
vel argento:qa ſolummodo ad myſteriũ iſta
requirebat.[Plurima autem turba:ſtraue
runt veſtimenta ſua in via]. Ne aſellus in
foueam decideret.[Alij veſtimenta ſua:alij
ramos de arboribus ſternebant. Turbe au
tem que precedebant/ꝛ que ſequebant cla
mabant dicentes]. Turbe precedebant:que
de ciuitate venerunt obuiam ei. Sequeban
tur/que de hiericho ꝛ de alijs ciuitatibꝫ eũ
ſecute ſunt venientes ad diem feſtum paſche
[Oſanna filio Dauid:benedictus qui ve
nit in nomine domini]. O ſanna verbũ he
breum eſt/compoſitum ex integro ꝛ corru p
to. Saluum fac apud hebreos dicitur oſi
anna interiectio deprecantis. Et cum iun
guntur in ſimul/ aufertur. J. per Synali
pham/ ita vt nec ſcribatur ꝛ fit oſanna. O
ſeparatum/ꝛ ſ.coniunctum cum a. ꝛ n. De
niqꝫ ꝛ in pſalmo centeſimo ſeptimo decimo
vbi ſcriptum eſt apud nos. O domine ſal
uum fac:ꝛ in hebreo oſanna habet:benedi
ctus qui venit in nomine domini. Jdeo be
nedictus:quia in nomine patris venit. Ali⁹

M

venit in nomine ſuo/⁊ ideo erit maledictus.
Quia ex parte aliquid diximus/nunc ſpiri
taliter pcurramus. Dominus venit ad mõ
tem oliueti/hoc eſt ad eccleſiam ſuam/ nõ ꝙ
tunc eſſet. Sed quam querendo ſuam fecit
in qua eſt laborũ ⁊ doloꝝ ſolamen. Et man
ſit in Bethania: vicȝ in domo obedientie:
quia ante paſſionem ſuam ⁊ fundamenta ec
cleſie ſue iecta erant/⁊ in ea erãt de quibus
dici poterat. Super quem requieſcam niſi
ſuper humilem ⁊ quietum: ⁊ trementem ſer-
mones meos. Miſit duos diſcipulos ꝓpter
duos populos: ſeu propter duo mãdata/di-
lectionem dei ⁊ proximi; precepit ſibi exhi-
beri aſinam ⁊ pullum/iudeos ⁊ gentes: q̃a
ſcõm deum iudea mater eſt gentium. Inue
nietis aſinam alligatam ⁊ pullum cum ea.
Quia quãdo dominus aduenit/om̃is mũ-
dus ſub peccatis originalibꝫ aſtrictus tene
batur. Soluite per myniſteriũ vr̃m. Addu
xerunt apoſtoli ad ip̃m. Et impoſuerunt ve
ſtimenta. Doctrinas ſacras. Et chriſtũ de
ſuper ſedere fecerunt: vt qui habebant ante
ſeſſorem dyabolum/haberent deinceps deũ.
Nam alij euangeliſte qui de gentibꝫ ſcripſe
rũt/pullum ſolummodo ꝯmemorant adduc
tum. Matheus vero qui iudeis credentibꝫ
ſcribebat/etiam aſine mentionẽ facit: vt iu
deos oſtendat fidem chriſti ſuſcepturos.
Quomodo vero ex toto colligenda gentili
tas: iudea in fine differenda / ſuper pullum
ſediſſe dicitur. Et bene dicitur. Super quẽ
nullus hominũ ſedit. Quia nullus docto-
rū ad eos miſſus fuerat: qui eos a locutio
ne/vel ab opere malo refrenare doceꝛ. Plu
rima autem turba ſtrauerunt veſtimẽta ſua
in via. Quia multi de gentibus dederunt
corpora ſua pro domino in martyriũ: vt da-
rent alijs exemplum qualiter deum amare
deberent. Alij cedebant ramos de arboribꝫ
Doctores exempla ſanctorum eis propone
bant: ad cohortandum eos. Et qui precede
bant ⁊ qui ſequebantur. Patriarche ⁊ pro
phete preceſſerunt/ ⁊ nos ſequimur vnũ de-
um adorantes vnumqꝫ ſupplicantes. Quã
uis iudei vnum dominũ nr̃m Iheſum chri
ſtum recipiant: nos tamen in eundem credi-
mus: deum hebreorum nos credimus ado-
rare firmiſſima fide: cui dicamus quod dixit
Dauid. O domine ſaluos nos fac ⁊ in ter
ra: ⁊ perduc ad celeſteȝ Hieruſalem poſſidẽ
dam ⁊ habitandam. Iuxta anagogen ſi mã
data domini cuſtodimus: habitat ⁊ preſidȝ
chriſtus in corpore nr̃o. Et veſtimenta ꝓſter
nimus: ſi corpora per abſtinentiam caſtiga-
mus/vt ſemper ei viam paremus/⁊ alijs bo
num exemplum actionis prebeamus. Fron
des auellimus/ſi in doctrina veritatis ſen-
tentias patrum excerpimus. Et benedictuȝ
in nomine domini confitemur: qꝛ vna ſꝫ eſt
noſtra ⁊ fides precedentium ⁊ ſequentium
populorum. [Et cum intraſſȝ Hieroſolimã
conmota eſt vniuerſa ciuitas]. Introiuꝰ in
Hieruſalem quinta die ante paſcha / feria
ſecunda: qua die ⁊ agnus qui immolandus
erat in paſcha iubebatur domum introduci
⁊ ſeruari vſqꝫ ad quartamdecimam lunam:
⁊ vt oſtenderet ꝙ non inuitus/ſed ſpõte ad
paſſionem veniret/locum paſſionis adijt /et
expectauit per ipſos dies quouſqꝫ comprehẽ
deretur. [Cõmota eſt vniuerſa ciuitas]. Alij
pro voluntate bona: alij pro mala. [Et illi q̃
dicebant quis eſt hic/principes erãt]. Qui
quaſi dedignabantur cum agnoſcere quem
vulgus venerabatur. [Populi autem dice-
bant]. Pauperes predicabant dominum ꝓ
phetam: quia ad ipſos principes non aude
bant dicere: hic eſt chriſtus aut deus/ſed tã
tum propheta. Et tamen nec mentiebantur
quia ⁊ deus ſeip̃m dixit ꝓphetam. [Hic ē
Iheſus Nazarenus galilee]. Eſt nazareth
villa in galilea vbi angelus gabriel locutꝰ
eſt ad ſanctam Mariam de domini incar-
natione. Eſt Nazareth ciuitas vbi nutritꝰ
fuit: a qua Nazarenus dictus eſt. [Et intra
uit Iheſus in templum dei]. Exemplum de
dit omnibꝫ/q̃cunqꝫ in ciuitatem aut in vil-
lam veniunt/ſtatim ad templũ domini deũ
querant: ⁊ poſtea faciant ꝓ q̃bus venerunt.
[Et eijciebat omnes vendentes ⁊ ementes
in templo]. Quia ſacerdotes fenerare pecu
niã nõ audebãt: qꝛ ꝓhibitũ erat in lege: et
cogitauerunt quõ poſſent illud damnũ recõ
penſare: quia veniebant multi de longinq̃s

locis/qui non habebant que offerrent. Ac⸗
cipiebant ipſas aues vel cetera que iam da⸗
ta fuerant in templo/⁊ dabant ad vendēdū
⁊ tali modo habebant ipſas res ⁊ argentuꝫ
pro eis: ⁊ qui non habebant preciuꝫ/accipie
bant mutuo: ⁊ tali modo depredabant pau
peres: ⁊ non conſiderabant qđ dixit deus
miſericordiam ſe magis velle quā ſacrificiuꝫ
Iſtam depredationem intelligens domin⁹ ⁊
fecit flagellū ex funiculis: ⁊ omnem multitu
dinem eiecit de templo/in duobus magnuꝫ
principibꝫ ſcandalū concitans: ſiue q̄a ipſo⸗
rū venditores eijceret/ſeu q̄ꝛ de templo cura
ret/qđ ad illos pertinere videbat̄. [Et men
ſas nummulariorꝝ]. Monetarij habebant
menſas ⁊ denarios deſuper ad commutan⸗
dū ſi quis vellet. [Et cathedras vendentiuꝫ
columbas euertit]. Qꝛ aues iſte frequenter
iubebantur offerri/⁊ in multis purificatio⸗
nibꝫ chare illic erant: ſicut ⁊ de paſſeribꝫ le⸗
gimus. Idcirco honorati viri erant/qui ip⸗
ſas columbas vendebant: q̄ ⁊ cathedras ad
ſedendū habebant. Spiritaliter vero num⸗
mularij ſunt/q̄ verba diuina adnunciare de
bent in populis: quia eloquia dn̄i eloq̄a ca
ſta/argentū igne examinatū. Qui ergo ſpe
culatores ſunt facti in populis ⁊ non adnū
ciant eis iniquitates eorꝝ q̄ faciūt/ſed placē
tia ⁊ fauorabilia/dicentes impio: bonus es
iſti ſunt qui nummularij commutant argen
Z tū. Per columbas vero ſpiritus/ſiue donū
ſpiritusſancti. Qui ergo grām ſpiritusſanc
ti quā dare debent gratis/venundāt vt bap
tiſma/impoſitiones manus/gradus eccleſia
ſticos: columbarꝝ venditores eſſe dicuntur.
Si ergo chriſt⁹ in eccleſia ſua tales inuene⸗
rit/q̄ per premia verbū diuinū/myſteria ſa⸗
cra/id eſt epiſcopatus/presbyteratus/dyaco
natus/vendant vel emant: eiciuntur de ec⸗
cleſia dei/⁊ cathedre eorꝝ/id eſt magiſteriuꝫ
euertet̄. [Et dixit eis. Scriptum eſt/dom⁹
mea domus orationis vocabit̄. Uos autem
feciſtis illam ſpeluncam latronū]. Domuꝫ
domini conuertit in ſpeluncam latronū/qui
lucra ſectat̄ de religione/vel myniſteriū diui⸗
nū/non pro vite merito ⁊ ſapientia: neq̄ȝ per
electionē cleri ⁊ populi/ſed per lucrū aſſeq̄⸗

tur: ⁊ quamdiu vixerit apud deū nō paſtor
ſed mercennarius habebit̄ ⁊ negociator: q̄ꝛ
qđ dedit querit recipere id eſt terrena queſti
us/non lucrū animarꝝ. Et hec eſt ſymonia⸗
ca hereſis. Unuſquiſq̄ȝ noſtrū templū do⸗
mini eſſe debet/vt Paulus dı̄c. Templū dei
ſanctū eſt/quod eſtis vos. Uideam⁹ ne in
templo noſtro inueniat domin⁹ aliud niſi
qđ ei placeat/dilectionem dei ⁊ proximi: ⁊ re
liqua his conuenientia. [Et acceſſerunt ad
eū ceci ⁊ claudi in templo: ⁊ ſanauit eos].
Excelſus ⁊ humilis domin⁹ humilia reſpi⸗
cit/⁊ alta a longe cognoſcit. Apparuit in hoc
eīn facto tam terribilis principibꝫ: vt nullo
modo ei reſiſtere auderent/neq̄ȝ intueri eū.
Bonis vero mitis/ita: vt cum mali ante euꝫ
fugerent de templo/ceci ⁊ claudi accederent
⁊ ſanarent̄. Dicit beatus Hieronym⁹. In⸗
ter omnia que domin⁹ nr̄ in hoc mundo fe
cit/nihil ſic ad mirabile egit/vt iſtud q̄ vn⁹
homo ⁊ illo tempore contemptibilis (ita vt
poſtea crucifigeret̄) ſcribis ⁊ phariſeis con⸗
tra ſe ſeuientibꝫ/⁊ videntibꝫ lucra ſua deſtruī
potuerit cum vno flagello tantam multitu⸗
dinem eijcere/menſas ſubuertere/cathedras
confringere/⁊ alia facere que infinitus non
feciſſet exercitus. Nam magnū bellum tyt⁹
habuit in templo poſt captam Hieruſalem
Sed ſicut idem Hieronymus ait. Igneuꝫ
quiddaꝫ atq̄ȝ ſidereū radiabat ex oculis ei⁹
⁊ diuinitatis maieſtas lucebat in facie: pro
quibꝫ non erant auſi manum inijcere/neq̄ȝ
poteſtatem ſuam euindicare: nec erant auſi
dicere que poſtera die dixerunt. In qua po
teſtate hec facis: ſed tantummodo audꝫ q̄d
iſti dicunt: quaſi dixiſſent iſta de deo dicta
ſunt q̄ de te dicunt̄. Domin⁹ aūt ſic tempe
rauit ſuam reſponſionem/⁊ vt oſtenderet de
ſe hoc dictū: ⁊ dictū ei⁹ non pateret reprehē
ſioni. Non dixit/ego ſum deus de quo dic⸗
ta ſunt iſta/cum hoc verū eſſet: ſed dixit: p⸗
pheta hoc prenunciauit ex ore infantiū pfec
turam deo laudem: vt illi requirerēt de quo
eſſet intelligendū. Nam alij euangeliſte di⸗
cunt. Ait illis. Si iſti tacuerint: lapides cla
mabūt. Puerorꝝ factū/ex pſalmo centeſimo
ſeptimo decimo confirmatur. [Et relictis il

lis abijt foras extra ciuitatem in Bethaniã manſitqȝ ibi]. Dicit Marc⁹ ꝙ vſqȝ ad veſperam ſteterit/ ⁊ circũſpexerit in Hyro ⁊ exierit. Unde datur intelligi ꝙ tante paupertatis fuit: vt in ciuitate tã grandi nec hoſpitiũ inuenerit. Tñ credim⁹ ꝙ principes qui maxime ⁊ operibꝫ eius inuidebant in hac vrbe manebant: ⁊ ꝓpter irã illoꝝ metuebant cũ recipere boni/ qui adhuc diligebant gloriã dei magis quam hominum.

¶ De ficu arefacta. Capi. xlviij.

Mane aũt reuertens in ciuitatẽ eſurijt]. Sicut omĩa que dñs loquebat̃ plena erant myſterijs/ ſic queciũqȝ faciebat nõ vacabant a ſacramẽtis. Cum eñ reuerteret̃ ad ꝑfidã ciuitatem Hieruſalẽ de Bethania vbi ipſa nocte mãſerat/ eſurijt: vel pro veritate humane fragilitatis: q2 nõ fuerat p̃terita nocte crapulat⁹. Seu eſurijt ſalutẽ perfide ciuitatis q2 ⁊ ob hoc mane reuertebat̃ ad eã vt poſſet aliquẽ ↄuertere. [Et vidẽs fici arborẽ vnã]. Fic⁹ a fecunditate dicit̃: q2 feneratione omnibꝫ arboribꝫ ⁊ in prole ⁊ in fructu exhibet. Ter eñ in anno fructũ fert. Sed duo ꝓmi meliores: tertius iã deſpect⁹. Caricẽs fruct⁹ eius dicunt̃/ a copia nominate. In libro regũ dicit̃: maſſas caricaꝝ. [Venit ergo ad ficulneã]. Non ꝙ ignoraret ꝙ fructũ nõ haberet: q2 nõ erat tẽpus: ante paſcha eñ erat: ſꝫ vt oſtenderet q̇d euentuꝝ eſſet ſynagoge vel ciuitati quã p̃terita die fleuerat. Sicut eñ venit ad ipſam arborẽ folia habentẽ fructuȝ minime inuenit/ ſic venit ad ſynagogã habẽtem eloq̇a legis ⁊ ꝓphetaꝝ/ ⁊ fructũ operum nõ inuenit. Unaqueqȝ eñ arbor nõ de floribꝫ ⁊ folijs/ ſed de fructu agnoſcit̃. Et vnuſquiſqȝ hõ nõ de eſtimatione vel pompa locutionis/ ſed de vera actione opeꝝ bon⁹ indicat̃. Prodeſt eñ bona dicere/ ſed plus ꝓdeſt cũ dicto facta concordare. Et ſicut fic⁹ non hñs fructũ dãnata eſt/ ſic iudea hñs verba ſcripturaꝝ ſine ꝑfectione opeꝝ/ dãnata eſt et punita. Nõ aũt omĩs iudea ſine fructu fuit q2 de ipſa fuerunt apl̃i: ⁊ ꝓmitiua eccl̃ia: ſed maxima eius in incredulitate ꝑdurauit. Similiter ſub ꝑſona ficulnee in alia loquit̃ dominꝰ de ſynagoga/ de ficulnea plantata in vinea. Iſta aũt ficulnea iuxta viã ſtabat: q2 habebat legẽ ⁊ ꝓphetas/ ſed eũ q̇ dixit ego ſum via/ in eis nõ intelligebat: ⁊ videbat eũ ⁊ non agnoſcebat. Venit ad eã ꝑ incarnationem ſuã/ ⁊ nihil in ea inuenit niſi folia tãtũ. [Et ait illi. Nunq̃ ex te fructus naſcatur in ſempiternũ]. Nihil arbor peccauit/ ſꝫ q̇a ad vſus hoim creata fuerat/ voluit per arborẽ terrere hoies/ ne q̇s habẽdo ꝟba iuſticie/ abſqȝ operibꝫ p̃tendendo mereret̃ excidi ⁊ in ignẽ proijci. Qḋ dr̃ in ſempiternũ/ nõ ꝑpetualiter ſcat ſed aliqḋ tempus. Eonon eñ grecũ/ ⁊ ſeculũ ⁊ ſempiternũ ſcat. Quando ꝟo dicit̃ eonas/ toneonon/ infinitũ ſcat/ id eſt ſecula ſeculoꝝ: q2 de arbore põt intelligi ꝙ ⁊ folia aruerunt/ truncus ſaluus remãſerit/ q2 iudea in fine ꝑ enoch ⁊ Heliã cõuerſa/ fructus placidos fructificatura eſt deo. Si aũt ex toto volumus intelligere de pſenti plebe/ dicemus ꝙ ipſa eſt q̃ clamauit. Sãguis eius ſuꝑ nos ⁊ ſuꝑ filios nr̃os. Deniqȝ ſi ſimpliciter volumus intelligere/ dñs q2 proxime paſſurus eſt volebat firmare diſcipuloꝝ anios: vt ſicut fecit ficulneã areſcere potuiſſet ſi voluiſſet ſuis inimicis ſimilia facere. Uñ ⁊ dicit̃/ q2 mirabant̃ ꝙ continuo aruit. [Reſpondens aũt Ihe︤ſus/ ait illis. Amẽ dico vobis ſi habueritis fidem ⁊ non heſitaueritis/ nõ ſoluꝫ de ficulnea facietꝫ ſed ſi mõti huic dixeritis/ tolle te ⁊ iactare ĩ mare/ fiet]. Et ſcḋm litterã fieri potuit de monte terreno/ ſicut legimus de Beato Gregorio Nazanzeno/ q̇a cũ vellet Baſilicã edificare/ ⁊ eſſet ex vna parte rupis/ ex alia mons q̃ anguſtaret locũ/ orauit ad dominũ vt montem recedere longius faceret. Reuerſus mane/ inuenit ſicut precatus fuerat. Similiter de ſctõ Bñdicto legimus/ quod ſimilia fecerit. Similiter potuiſſent alij imperare/ ſi voluiſſent. Aliter quoqȝ mons dyabol⁹ intelligitur/ aliquando in ſcriptura. Hoc non ſolũ tunc fecerunt apoſtoli: ſed ⁊ cottidie faciunt ſancti viri/ cum repellũt de cordibꝫ bonoruȝ ⁊ permittunt eum morari in cordibꝫ perfido

rum ꝛ veſanie ſue mentis in amaris ꝛ in turbulentis exercere. De quo in apocalypſi dicitur. Et ſecundus angelus tuba cecinit: et tanquã mons magn⁹ miſſus eſt in mare/igne ardens. Angelo canẽte mõs in mare mittitur: cũ predicantibꝰ doctoribꝰ electoꝝ corda deſerit dyabolus/ꝛ ad reprobos iratus conuertit. Montẽ Paulus de loco ſuo extulit quando de phitoniſſa in philippeis ſpiritũ malignũ eiecit. [Et oĩa quecunqꝫ petieritis in oratione/credentes accipietis. Ita pro certo: vt tñ ſuũ nomẽ dñs nõ amittat]id eſt Jheſus. Nã Jheſus ſaluator dicitur. Si contra ſalutem cõceſſerit/iam nõ erit nobis ſaluator: qđ minime poteſt fieri. Permittit nobis ſaluator frequenter contra ſalutem noſtram/ſed non concedit.

¶ Interrogatus a ſacerdotibꝰ dñs. Capitulum. xlix.

Et cum veniſſet in templũ acceſſerũt ad eũ principes ſacerdotũ/ꝛ ſeniores ppli dicẽtes]. Sicut ſꝑ dei acta in malã partem cõuertere ſoliti erant/ſic etiam nunc. Nã cũ dicũt in qua poteſtate hec facis/de dei dubitant poteſtate: ꝛ ſubintelligi volunt dyaboli eſſe qđ faciat. Et qđ addunt: quis tibi dedit hanc poteſtatẽ filium dei illũ negãt: quẽ putant nõ ſuis viribꝰ ſed alienis ſigna facere. Tñ ipſa die nõ fuerunt auſi iſta interrogare. [Jeſus aũt reſpondẽs ait. Interrogabo vos vnũ ſermonẽ quem ſi dixeritis mihi: ꝛ ego vobis dicam in qua poteſtate hec facio. Baptiſmũ Joannis vnde erat/de celo/an ex hoibꝰ]? Potuit dñs ꝑ ſimplicem doctrinã ſuos inimicos confutare: ſꝫ ꝯueniẽs erat vt ad interrogationẽ reſponderet: vt aut ſuo ſilentio/aut ſua ſententia condemnarent. ſicut ꝛ factũ eſt. [At illi cogitabant. Si dixerimus de celo/dicet nobis/q̃re non credidiſtis ei? Ille eñ mihi teſtimoniũ ꝑhibuit: quando miſiſtis ad eum et ab illo audiſtis/in qua poteſtate hec facio. Si dixerimus ex hominibꝰ. hoc eſt humana adinuentione cõpoſitũ: timemus turbam]. Omnes enim hẽbant Joannem ſicut prophetam: quia in ortu eius viderũt miracula facta. [Et reſpõderunt dicentes. Neſcimus] Modo ob veritatem celandam ad humilitatis viam conuerſi ſunt vt dicerent ſe neſcire. [Ait illis. Nec ego dico vobis in qua poteſtate hec facio]. Non vultis fateri quod ſcitis: nec ego dico qđ ſcio. Vos mẽtiemini: ego ꝟitas ſum/mẽtiri nõ poſſum: ſcio/ſed non vobis dico. Ob duas aũt cauſas: veritas eſt reticenda: cum is qui audit nõ poteſt capere: vt dominus ad diſcipulos dixit. Adhuc multa habeo vobis dicere: ſed non poteſtis portare modo. Aut cũ ꝓuidemus quia is cui dicere debemus deterior ex nr̃a predicatione futurus eſt. Et de hoc dñs inq̇t. Videte ne mittatis margaritas vr̃as ante porcos.

¶ De duobus filijs in vineam miſſis. Capitulum. l.

Quid autem vobis videtur. [Homo quidã habuit duos filios] Nã phariſei noluerũt Joanni dare bonũ teſtimoniũ/dñs ipſe laudat Joannẽ ꝛ eos q̇ eũ audierũt: ꝛ vituperat q̇ ꝑ ſen tem nõ audierũt/nec mortuo dare teſtimonium voluerũt. Hõ iſte deus intelligit: q̇ habuit ꝛ bonos ꝛ malos filios ꝑ conditionem de iudeis: q̇bꝰ ꝓcepit ꝑ Moyſen vt oꝑarent in vinea ſua ſeipos in via dei cuſtodiendo ꝛ alios inſtruendo. Fuerũt q̇ in initio vite ſue ad malã partẽ ſe conuerterũt/vt publicani ꝛ meretrices. Et alij fuerũt q̇ dixerũt qđ deberẽt legẽ dei cuſtodire/vt iſti phariſei. Sꝫ tñ cũ venit Joãnes ꝛ adnũciauit eis peccã coꝝ cõuerſi ſunt de via ſua mala/ꝛ ceperũt bona ardẽter facere. Iſti aũt phariſei qui dicebãt ſe iuſtos noluerũt obedire ei: ſed etiam conſenſerunt vt occiderent: ꝛ etiam ſimilia domino machinabant. Et inde dñs ꝓponit ipaꝫ parabolam dicens. [Venit ad vos Joãnes in via iuſtitie/in abſtinentia/in caſtitate: et reliquis bonis. Publicani qui primo ꝑ ma

las artes dixerunt/non ſe facturos/penitue-
rũt. Uos nec tunc feciſtis: nec adhuc bona
eius predicare vultis]. Poteſt ꝛ de duobꝫ
populis intelligi/gentili ꝛ iudaico: qꝛ genti-
lis primitus in initio mundi receſſit a cultu
ra dei/ſed poſtea penituit ꝛ mutauit vitam
Judeus ꝗ dixit. Omĩa ꝗ precepit dñs fa-
ciemus: nec tunc fecit nec modo/ſed peioꝛ ẽ
quã gẽtilis fuit qñ ydola adorauit.

¶ De vinitoribus parabola.
Capitulum. li.

ALiam parabolã
audite]. Qꝛ cito erat trãſitu-
rus ab eis per moꝛtẽ/verba vi
te amplius eis ingerebat: ꝛ ꝗ
ipſi cogitabant ꝛ faciebant/in
ſuis parabolis indicabat. [Homo prĩfami
lias]. Dixi ſuperius ꝙ paterfamilias cõpo
ſitũ nomen eſt ex nominatiuo ꝛ genitiuo an
tiquo: qꝛ vſus fuit apud antiquos genitiuũ
prime declinationis moꝛe grecoꝝ etiã in as
finire. Et ille vocatur prĩfamilias/ꝗ omni fa
milie ſue ſic preeſt vt prĩ. Deus aũt omnez
mõm ſicut pijſſim⁹ prĩ gubernat: oĩ̃bꝫ bo-
na tribuit/nulli malũ. Si aũt aliq̃s malum
aliq̃d patitur/hoc facit dyabolus/ꝗ eſt pa-
ratus ad nocendũ: ꝛ cũ vidꝫ qđ deus aliquẽ
deſerit ꝑpter ſcelera ſua/ſtatim ille apprehen-
dit: ꝛ niſi angel⁹ eſſet bonus ꝗ obſiſtat ne tã
tũ noceat quantũ vult/ſtatim diſꝑdit illum.
Prĩfamilias iſte de⁹ eſt: ꝗ plantauit vineam
de qua Eſaias loquit̃/ꝛ in fine dicit. Uinea
eñ dñi ſabaoth: domus Iſrahel eſt. Et in
pſalmo. Uineam de egypto tranſtuliſti. [Et
ſepẽ circũdedit ei]. Ud murũ vrbis/vel an-
geloꝛꝫ auxilia. [Et fodit in ea toꝛcular [Al-
tare dñi] Et edificauit turrim]. Haud dubi
um templũ/de quo ꝑ michẽa. Et tu turrꝫ ne
buloſa filie Syon. [Et locauit eã agricol]
Quos alibi vinee operarios appellat. [Qui
cõducti fuerũt pro denario diurno/hoꝛa pri
ma/tertia/ſexta/ꝛ nona/ꝛ pegre profect⁹ ẽ].
Non loci mutatione: qꝛ de⁹ totũ mõm im-
plet: ſed agricolas dimittẽdo in ꝓprio ar-
bitrio. [Cum autem tempus fructuum ap-
propinquaſſet]. Bene tempus fructuũ dicit

non profectum: quia nullum perfectum fru
ctuꝫ ſynagoga protulit/quamuis ſollicite ex
culta fuerit. [Et agricole apprehenſis ſeruis
eius: alium ceciderunt]. Ut Moyſen ꝛ A-
aron: quos irritauerũt in caſtris. [Alium oc
ciderunt]. Ut achimelech cum qinquagin-
ta ſacerdotibꝫ. [Alium lapidauerũt]. Ut na
both. [Iterꝝ miſit alios plures prioꝛibus: ꝛ
fecerunt illis ſimiliter]. Eſaiam/hieremiam/
Zachariam. [Nouiſſime aũt miſit ad eos
filiũ ſuũ dicens. Uerebuntur filium meũ.]
Quod ait quia verebuntur filium meum
non de ignoꝛantia loquitur: qꝛ nihil eſt qđ
deus pater neſciat. Semper ambigere dicit̃
deus: vt libera voluntas homini reſeruetur
[Agricole aũt videntes filiũ dixerunt. Hic
eſt heres: venite occidamus eũ]. Que illi cõ
ſiliabantur in ſuis latibulis: de ipſo domi-
nus palam loquebat̃: vt oſtẽderet ſe omnia
ſcire. Manifeſte enim modo dicit: ꝙ princi-
pes per inuidiam non per ignoꝛantiam do-
minum crucifixiſſent. Dicebant enim. Si
dimittimus eum ſic: omnes credent in eum
Hereditas filij/eccleſia eſt: quaꝫ acquiſiuit
ſanguine ſuo. Hanc moliebantur iudei he-
reditare cum crucifigentes eum: ꝛ fidẽ quã
in eo eccleſia ſua habebat querebant extin-
guere pariter cum eccleſia: vt potuiſſent ſuã
iuſtitiã ex lege firmare cum ſua ſynagoga.
[Et apprehenſum eum eiecerunt extra vine
am/ꝛ occiderunt]. Hoc erant tertia die fac-
turi quo hec loquebatur. Et ſic futura quaſi
preterita loquitur: qꝛ certiſſime nouerat fu-
tura: ꝛ ſi voluiſſet potuiſſet declinare paſſi
onem. Eiecerunt extra vineam/qꝛ extra poꝛ
tam Hieruſalem duxerunt ad crucifigendũ
[Cum ergo venerit dominus vinee / quid
faciet agricolis illis? Aiunt illi. Malos ma
le perdet/ꝛ vineam ſuam locabit alijs agri-
colis]. Quamuis mali eſſent: de progenie
tamen ſacerdotum prophetauerunt verita-
tem. Perdidit illos male: quia fame qua ni-
hil durius: que etiam obſeſſos compulit hu
manis carnibus veſci. Illos perdidit/ꝛ cõ
mendauit chriſtianis doctoꝛibus eccleſiam
ſuam. Caueant ergo reges ꝛ epiſcopi iſtam
damnationem agricolarum/ne forte ꝛ ipſi ſi

milia patiantur/ſi bene non excoluerint vi/
neam domini/omnem turbam chriſtianorū
[Dicit illis Ihesus. Nunquam legiſtis in
ſcripturis. Lapidem quem reprobauerunt
edificantes]. Adhuc perſeuerat predicendo
paſſionem ſuam: ⁊ actionem iudeorum per
metaphoram/de inanimali lapide ad anima
lem chriſtum factam comparationem/ yper
perbole. Hoc in pſalmo centeſimo ſeptimo/
decimo ſcriptū eſt: qui totus de domini ad
uentu canitur: ⁊ non habemus iuxta litterā
quicquam/ſed totum allegoria eſt. Iudei ei
edificantes erant: ſuas doctrinas predican/
tes reprobauerunt dominū in ſua fide fun/
damentum ponere. [Hic factus eſt in ca/
put anguli]. Quia ſicut lapꝫ in angulo du
os parietes ex diuerſo venientes ſuſcipit/ſic
ſuſcipit iudeos chriſtus/⁊ gentes in ſe crede
re volentes: vnaq̄ꝫ domus conſtruit de lapi
dibꝫ: ſic eccleſia chriſti de dignis hominibꝫ
Et ſicut lapis lapidem portat: ſic hi qui pre/
ceſſerunt portauerunt nos: ⁊ nos equo iu/
re portare debemus poſt nos venientes. Et
de vinea ⁊ de edificatione ſancte eccleſie dīt
Paulus. Dei cultura/dei edificatio eſtis.
Que vinea/ipſi lapides/⁊ vnus precioſus
in fundamēto fundatus chriſtus/velint no/
lint iudei/⁊ qui agricoli mali/id eſt ⁊ cemen
tarij/A domino factum eſt iſtud. Niſi deni
q̄ꝫ a domino hoc factum eſſet/fides chriſti ⁊
eccleſia eius non impleſſet totum mundum
quem omnes principes extinguere voluerūt
Et eſt mirabile in oculis noſtris. Omnis
domini incarnatio/mirabilis facta eſt. Sꝫ
⁊ hoc ſatis mirabile q̄ omnes gentes ſuper
ipſum habent fundamentum collocatum/et
fidem/ſpem firmam in ipſo tenere geſtiunt.
[Ideo dico vobis/auferetur a vobis regnū
dei: ⁊ dabitur genti facienti fructus eius].
Ambe iſte parabole/⁊ de vinea ⁊ de lapide ⁊
in hoc verſu aperiuntur: quia agricole vine/
am domini vt dignum fuit non excoluerunt
⁊ lapidem angularem reprobauerūt. Ideo
ablatum eſt ab eis regnum dei: ſcientia ſcili
cet ſcripturarum: ⁊ datum eſt gentibus: qui
volunt exercere quod legunt. [Et qui ceciderit
ſuper lapidem iſtum confringetur. Su/
per quem vero ceciderit/conteret eum]. Ca/
dit ſuper dominum qui peccat: tamen habꝫ
ſpem per penitententiam reſurgendi: quia
ſepties cadit iuſtus ⁊ reſurgit. Cadit vero
dominus ſuper incredulos/qui nolunt cog
noſcere creatorem. [Qui peccat cadit: ſꝫ po
teſt reſurgere. Qui non credit/iam iudica/
tus eſt/⁊ veniet ſuper eum eterna perditio:
que eum funditus opprimet]. Et cum audiſ
ſent principes ſacerdotum ⁊ phariſei para/
bolas eius: cognouerunt q̄ de ipſis diceret
Quia ſciebant quod ipſi meditabantur: p
pterea intelligebant ſimilitudines de ſe dic
tas. Unde quidam ſapiens. Conſcius ipſe
ſibi/de ſe putat omnia dici. Et querentes eū
tenere: timuerunt turbas/quia ſicut prophe
tam eum habebant. Turba ſemper in motu
eſt: ⁊ ſicut ad conuertendum facilis: ſic ad
deſperandum procliuis. Quem enim vna
die debitis laudibus vt deum extulerunt/
ſexta die vt homicidam crucifigi petierunt.

¶ De filij regis nuptijs.
Capitulum. lij.

ET reſpondēs ie
ſus dixit iterum in parabolis
eis loquens.] Nō dicit reſ/
pondens/ad cogitationes eo/
rum dicitur reſpondiſſe: quia
ipſi cogitabant non ſolum eum diſperdere:
ſed ⁊ omnes qui in eum credebant: ideo re
tulit eis parabolam dicens. [Simile factū
eſt regnum celorum homini regi: q̄ fecit nu/
ptias filio ſuo] chriſto domino. Et eccleſia q̄
tam ex iudeis quam ex gentibus congrega/
ta eſt. Congregatio iuſtoꝝ/regnū celoꝝ di/
cit. Regnum vero celorum/eccleſia eſt iuſto
rum. In hoc pater rex filio nuptias fecit
quo ei p̄ incarnationis myſteriū ſanctā eccle
ſiam ſociauit. [Miſit ſeruos ſuos vocare in
uitatos ad nuptias/⁊ nolebāt venire]. Ser
ui iſti prophete intelliguntur/ Dauid cum
ceteris: licet enim ⁊ lex data fuerit per ꝓphe
tas deꝰ nunciatus fuerit tm̄ neglexit ꝓpe oīs
mundus mandata dei. [Iterum miſit ali/

os ſeruos dicens. Dicite inuitatis: ecce prã
diũ meũ paraui]. Iſti alij ſerui apoſtoli itel/
ligunt: q̃ nobis adnuntiauerũt delitias pre
paratas diligentibꝫ deũ: que nec oculus vi/
dit/nec auris audiuit. E quibꝫ vnus ex pſo/
na dñi dicit. Venite benedicti patris mei
pcipite regnũ qđ vobis paratũ eſt ab origie
mũdi. Vel prandiũ ſcriptura diuina in eccl'ia
dñi. [Tauri mei ꝛ altilia occiſa]. Per meta
phorã opes regie deſcribunt: ꝛ eſt ſpẽs me/
taphore allegoria. Per tauros veteris teſta
menti martyres intelligunt: vt Eleazar et
Machabei/qbꝫ cõceſſum fuit quaſi cornu
defendere/ꝛ odire inimicos. Per altilia/ a/
V ues paſte intelligunt. Altilia enĩ/quaſi ali/
lia vocamus/ab alendo paſteꝙ vulgo vocã
tur: ꝓphete intelligunt q̃ paſti affluẽter ſpũ/
ſctõ ꝛ ṽbo dei aliq̃ eleuati ſunt a terra. [Et
oĩa parata/venite ad nuptias]. Et ſilr qđ
Petrus dicebat. Cũ videritis exultabitis
letitia inenarrabili ꝛ glorificata. [Illi autẽ
neglexerunt ꝛ abierũt/alius in villã ſuã/ali/
us ad negotiationẽ ſuã]. In villam ſuã q̃s
pergit/ꝛ ad conuiuiũ eternũ venire contem/
nit cum habens poſſeſſiones terrenas ſuffi
cienter/in ꝓmptu habet implere voluptates
ſuas: facit quod eũ delectat/ ꝛ amplectitur
quod in preſenti arridet ꝛ negligit intende/
re quo vocatꝰ eſt. Alius ad negotiationem
pergit/cũ hñs myniſteriũ aliquod in quo
poteſt aggregare argentũ vel alias mũdi di/
uitias: vel ꝑ negotiationem diuitias acqui/
rere: de his magis cogitat quã de his que
ſpõdet in baptiſmo. Recogitet vnuſquiſꝙ ĩ
quo deũ offendit ꝛ ꝓ qbꝫ dei p̃cepta negli/
git: ꝛ intelliget de quoꝝ numero cenſebitur
ꝛ cũ q̃bꝫ in alia vita cõputabit. [Reliq̃ vero
tenuerũt ſeruos eiꝰ: ꝛ cõtumelia affectos oc
ciderũt]. Differẽtia eſt inter eos q̃ ꝓ volup
tatibꝫ ſuis ad ꝯuiuiũ eternũ venire noluerũt
ſiue in eccl'ia chriſtiani ꝑfecti: ꝛ eos q̃ ſuos
ad ſe miſſos ꝯtumelijs affecerũt/qꝛ iſti duplo
rei hñtur/q̃ nõ ſolũ nõ venerũt: ſed ꝛ ſuos
regis aut contumeliauerũt/aut occiderunt.
Que oĩa iudei ad quos hec loquebatur/
perpetrauerũt. Videant quoꝙ omnes chri
ſtiani: ne ſimilia illis faciant: ne ſi nolint ve/
nire ad prandiũ: vel volentibꝫ ire nõ ſint of/
fenſio: qꝛ dicit eis. Qđ vni ex minimis me
is feciſtis/mihi feciſtis. [Rex aũt cũ audiſſꝫ
iratus eſt]. In initio ꝛ homo ꝛ rex vocatus
eſt: qꝛ clementia eius ibi narrat: qua ad con
uiuiũ ſuũ oĩes venire volentes inuitauit:
Hic vero nomẽ hominis ſilet: ꝛ rex tantũ
nominatur/vbi vindictas facturus dicitur
[Miſſis exercitibꝫ ſuis/ꝑdidit homicidas
illos: ꝛ ciuitatem illã ſuccendit]. Ad litte/
rã de iudeis factũ eſt. Nam qꝛ occiderũt ſer
uos dei ad ſe miſſos vel occidentibus ſug/
geſſerunt: tunc ꝓphetas ꝛ nunc apoſtolos/
Joannẽ Jacobũ/aliũ Jacobũ/Stephanũ
ꝛ innumeros alios. Miſſus eſt dei exercitus
Et iuſte dei: qꝛ vindictã dei exercuit Veſpa
ſianus ꝛ Tytus: ꝛ deleuit homicidas/ꝛ tẽ/
plum qđ auguſtius erat incendit: ac poſtea
ab ipſis romanis ciuitas deſtructa/ꝛ ſal in
ea diſperſum. [Tunc ait ſeruis ſuis. Nuptie
quidem parate ſunt]. Nuptie tunc fuiſſent
ſi adiunxiſſent ſe ad illud conuiuiũ. Nõ fue
runt digni. Non preparauerunt ſe dignos.
[Ite ergo ad exitꝰ viaꝝ]. Eũtes docete om
nes gentes. In exitibus aũt viaꝝ erant gẽ/
tes: qꝛ nec legẽ habebant/ꝑ quã potuiſſent
peruenire ad eũ qui dixit: ego ſum via. [Et
quoſcunꝙ inueneritis/vocate ad nuptias]
Ita fit cottidie/diuites ꝛ pauperes/humiles
ꝛ ſuperbi/domini ꝛ ſerui/publicani ꝛ mere/
trices/vocantur in commune: ꝛ dicitur. Pe
nitentiã agite: appropinquabit enĩ regnũ ce
loꝝ. Et egreſſi ſui eiꝰ in vias]. In vias: nõ
in viã. Que in bonã ꝑtẽ accipit nũero ſin/
gulari/plurali voluptates/vel ſecte diuerſe
ſentiunt. [Cõgregauerũt bonos ꝛ malos].
Req̃rẽdũ quõ boni inuẽti fuerint int gẽtes
Sꝫ ſciẽdũ bonos dici ad ꝯparationẽ maloꝝ
tñ mlti boni inuẽti ſunt ĩter gẽtes: vt fuit
Job/iethro/achior: ꝛ etiã ĩter ipos paganos
erat multa diſcretio: qꝛ mlti erãt q̃ vitia de/
teſtabant/ꝛ diuitias reſpuebãt/ꝛ deũ celi a/
dorabãt. [Et implete ſunt nuptie diſcũben/
tiũ]. Nuptie hic ſunt in pñti eccl'ia. Et ſci/
mꝰ qꝛ eccl'ia mixta eſt de bonis ꝛ malis. In
celo ſoli boni/in ĩferno ſoli mali. Boni ꝛ ma
li in preſenti eccl'ia. [Intrauit rex vt vide

ret diſcūbētes/z vidit ibi hominē nō veſti-
tū veſte nuptiali]. Veſtis nuptialis chari-
tas eſt;q2 ꝑ dilectionē deus ecclīam ſibi ſo-
ciauit. Pōt quoqꝫ veſtis nuptialis: veſtis in
nocētie quā in baptiſmo accipimus intelligi
Intrabit z rex videre veſtes/cū in die iudi-
cij merita exq̄ret ſingulorꝫ. Sed z cottidie
cum aliq̄s migrat de corpore hoc iudicium
cū illo agiť.[Ut videret diſcūbētes]. Hoc
eſt in ſua fide cognoſcētes.[Unū nō veſti-
tum]. Per iſtū vnū oēs mali intelligunť
quia ſicut omnes boni de vna gn̄atione eſſe
dicūtur: ſic oēs mali vnus populus appel
latur/quia vnus dn̄s ſpiritalis deus: aut
dyabolus: aut eris dei/aut dyaboli.[Ami-
ce quō huc intraſti nō hn̄s veſtē nuptialē].
Ecce z amicū vocat: z vitam eius reprobat
quaſi dicat. Amice ꝑ fidem/ſed nō per ope-
rationem.[At ille obmutuit] .In tempore
illo nō erit villi excuſatio ꝟborum / quia iu-
dex qui foris increpabit/z interius z exteri
us videbit: z teſtis noſtra cōſciētia aliud di
cere nō audebit. Sicut Paulus apoſtolus
dicit. Cogitationibus inter ſe accuſantibus
in die cum iudicabit deus occulta hominū
[Tūc dicit rex miniſtris. Ligatis manibꝫ ei-
us z pedibꝫ]. Ligabūtur manus et pedes
quia tunc oīs noſtra actio ceſſabit.]Mit
tite eum in tenebras exteriores]. Interio-
res tenebre ſunt/cecitas mentis/exteriores/
tenebre eternales: vbi lux deerit. Qui ergo
hic nō curauit pati interiores tenebras/ il-
lic etiā patiet̄ exteriores.[Ibi erit fletus et
ſtridor dentium]. Per fletum oculorum et
ſtridorem dentium et reſurrectio corporum
et magnitudo tormentorum exprimitur: vt
illic oculi defleant/ quia hic per diuerſa ob
errabant: dentes ſtrideāt/ q̄a hic de edacita
te gaudebāt: quatinus ſinglā mēbra queqꝫ
ſupplicio ſubiaceāt/q̄ hic ſingulis q̄bꝫqꝫ vi-
tijs ſubiecta ſeruiebāt.[Multi em̄ ſunt vo
cati/ pauci ꝟo electi]. De chriſtianis dictū
eſt/q ꝑ fidē z baptiſmum vocati ſunt: quia i
tra eccleſiam hn̄tur: ſed operibꝫ dyabol⁹ fi-
dem ſeruantes mentiri chriſto per chriſtia-
nitatem noſcūtur. Ideo neceſſe eſt vt vnuſ
quiſqꝫ noſtrum in humilitate ſe deprimat:
quia ſi eſt electus ignorat.

¶ De reddendo que dei ſunt.
Capitulum.liij.

Tunc abeūtes
phariſei cōſilium inierunt/
vt caperēt eum in ſermone]
Tūc/aduerbiū tpis eſt: et
dicitur tunc/id eſt in ipſo
tpe/ cum audierūt de ſeip-
ſis graues cauſas per parabolas ꝓhetare.
Abeuntes in conſiliū cōſiliauerūt vt cape-
rēt eum in ſmone ſuo: vt quicq̄d diceret/pa
teret calūnie: ſicut audiſtis per Luce euan-
geliū: cū in diuerſo orbe terrarum z Iudea
deſcripta eſt ad dandum tributum romanis
z ſtipēdia ſub Octauiano. Pro inde erat
magna turbatio in populo: q2 alij dicebant
nō eſſe equū/vt populus qui dabat decimas
primitias/z reliqua lege ſancita daret roma
nis tributū z ſtipēdia. Et alij dicebāt q̄ nul
lo mō poſſēt dimittere: vt nō darēt romāis
tributū: q̄ z totū mōm tenerent: etiā z mili
tes eorꝫ ſicubi neceſſarium erāt pro eiſdez iu
deis pugnabant.[Mittunt igiť ſuos miſ-
ſos cū miſſis Herodis regis tetrache vt in
terrogarēt eū]. Et ſi quidez ipe diceret non
debere romanis tributa ſolui/apprehēderēt
eū milites Herodis. Si aūt dicerz romāis
dandū z nō deo: ꝯfeſti illi tenerēt quaſi con
tradictorē legis. Uerumtū fecit ſicut ſolebat:
tranſijt laqueū paratū.[Magr̄/ſcim⁹ quia
verax es/z viā dei in veritate doces: z nō ē
tibi cura de aliquo. Nō em̄ reſpicis ꝑſonaz
hoim]. Oīa iſta ꝟa ſunt. Sz bona/mala vo
lūtate plata. Hec ideo ingerebanť: vt nō cu
raret de iperio tyberij: z diceret nō dādū tri
butū: q2 hrēt ꝛſpectū qd pl⁹ amaret dei cul
tū quā iperatorē: z ſtati apprehēderēt eū mi-
lites Herodis: q̄ſi cōtradictorē ceſaris.[Lz
cēſuz dari ceſari/ an nō?]. Cognita aūt ibe
ſus neq̄tia eorꝫ ait.[Qn̄ cōſiliaſtis quāuis a
vobis longe ibi fuit Ieſus/etiā qn̄ cogitaſtis
Quid me temptatis hypocrite?]. Quē nō
decipiatis ꝑ aſtutiā veſtram? Prima virtus
eſt: intentionem interrogantis cognoſcere:
tunc iuxta conſequentiam reſpondere: v.

Salomon. Reſponde ſtulto iuxta ſtulticiã
ſuam ne ſibi ſapiens eſſe videat. [Oſtendi
x te mihi nummiſma cenſus]. Nũmus vnus
denarius argenteus vel ereꝰ dicit ⁊ a nomi
ne vocat: q̃a nomina regum in eo imprimũ-
tur. Siue vt aliq̃ volũt a numa principe ro-
mano: q̃ hoc apud eos primꝰ precepit fieri
Aliqñ inuenit nũmus pro ſolido poni. No
miſma grece latine dicit inſcriptio Et hoc oſtẽ-
ditur: q̃a cum dominus precepit ſibi exhibe
ri nũmiſma/illi intelligentes obtulerũt dena
rium. Denarius eſt genus nummi/qð pro
y decem nũmus ereis imputabat/⁊ habebant
⁊ de argento ⁊ de ere imaginem ceſaris. Vo-
luit ſine oſtenſione nũmi dicere quod vole-
bat: conueniẽtius tamen per ipm eos con-
uinci. [Cuius eſt imago hec ⁊ ſupſcriptio]?
Similiter ſicut nũc inſcribũtur de nomini
bus imperatoꝝ: ⁊ figura eius exprimebatur
vt nullus mixturam metalli auderet miſce-
re: neq̃ aliquis decipere vbi videret imagi
nem ceſaris: in nullo unquam loco expreſſã
imaginem ceſaris audebãt decipere. [Di-
cunt ei. Ceſaris]. Tyberij ſcilicet q̃a ab illo
primo Julio ita vocatus eſt/ omnes poſtea
imperatores romanorum ceſares ſunt appel
lati. [Tunc ait illis. Reddite que ſunt ceſa
ris ceſari]. Si imago eius eſt in denario: cõ
ſtat q2 ſuum erat q̃ ſuam imaginem ibi prece
pit fieri. Quod vos iam per trigita annos
ſoluitis: vultis vt ego precipiam dimittere:
cum ego qui nihil telluris habeo/pro me et
Petro ſoluerim tributũ: ⁊ deo reddiderim
que dei erant/patris faciẽs volũtatem? Ma
gis preceptumꝰ ſũ vobis vt ſitis regi ſubdi-
ti/quaſi precellenti. [Reddite que ſunt ceſa
ris ceſari]. Tributũ ſcilicet/nũmũ ⁊ reliqua
que ſpopõdiſtis quãdo profeſſi fuiſtis i die
bo pfeſſionis. [Et reddite deo que dei ſũt]
Decimas primicias: ⁊ q̃ in lege pcepta ſunt
Sicut ceſar a vobis exigit imaginẽ ſuã/ſic
vult deꝰ hr̃e ſui incontaminatã: quã in vo-
bis cõdidit. [Et audiẽtes mirati ſũt]. Qui
credere debuere mirati ſunt: q̃a cõtra callidi
tatẽ coꝝ cõſilium reperit. [Et relicto eo abi
erunt]. Receſſerunt increduli a pio: q̃a diuer
ſi mores nolunt vnitatẽ: q̃a cũ ẽent peruerſi
nolebãt ad illiꝰ rectitudinem conuerti: pro
pterea ſine fructu abierunt.

¶ De muliere que .vij. nupta eſt.
Capitulum .liiij.

IN illo tẽpoꝛe ac
ceſſerunt ad eum ſaducei: qui
dicũt nõ eſſe reſurrectionem]. A
Due ſecte erãt in iudea: pha
riſeoꝝ ⁊ ſaduceoꝝ: ⁊ tamẽ om
nes erãt iudei: diuerſo tamen moꝛe viuebãt
⁊ credebant. Phariſei viuebant commu-
niter: ſicut apoſtoli poſtea vixerunt: ⁊ reci-
piebant ſeptuaginta duos libros: ⁊ dicebã
tur phariſei/a phares filio iude: ⁊ interptã-
tur diuiſi. Saducei viuebant ſicut ꝓphete vi.
xerant: nõ tamen recipiebãt prophetas neq̃
credebant/nec alios libros niſi penthatheu-
cum: ⁊ non credebant reſurrectionem futu-
ram/neq̃ angelum/neq̃ ſpm̃: niſi ſolum de-
um ⁊ ſicut inter nos ſunt monachi ⁊ cano-
nici: ⁊ tamen de vna gente francoꝝ ſunt/ſi-
militer erant apud ipſos. [Erant autem in-
ter ſe diſcordãtes]. Sed tunc in domini tẽ
ptatione cõcoꝛdarũt: ſicut Herodes ⁊ Py-
latus in domini paſſione amici facti ſunt.
Vſq̃ tũc interrogauerũt phariſei (quia ipſi
fortiores erãt ⁊ plures) dominũ/putauerunt
ſe ↄprehẽdere eũ cũ nõ potuerũt. [Acceſſe
rũt ſaducei q̃ interptãt iuſti/a quodã iudeo
q̃ ſaduceꝰ dictꝰ eſt: q2 auctoꝛ huiꝰ ſecte fue-
rat/q̃ dicũt nõ eſſe reſurrectionẽ. Dicebãt
eñ. Quare debemꝰ credere reſurrectionẽ/cũ
dñs ꝑ Moyſen nihil indixerit: cũ alia oĩa
bona ꝑ ipm mandauerit]? Mgr̃. Moyſes
dixit. Si q̃s mortuꝰ fuerit nõ hñs filiũ/du
cat frater eiꝰ vxorẽ illiꝰ/⁊ ſuſcitet ſemen fra-
tri ſuo. Hec idcirco p̃cepit deꝰ/vt multipli
caret populus ipſe/quẽ ipe ꝓpter p̃riarchas
amabat/vt impleret terrã: q2 tũc ex maxima
parte ſine hõib9 erat. [Erãt apð nos ſeptem
frẽs: ⁊ primus vxoꝛe ducta defunctꝰ eſt] Po
tuit ita eſſe in gente eorum. Nam legimus
aliquos in gente eoꝝ duodecim mulieres
habuiſſe: et quaſdam decem viros ha-

buiſſequi reſurrectionem corpoꝝ nō credebant. Recte iſtiuſmodi fabulam confingūt qua deliramenti arguant eos qui reſurrectionē aſſerūt corpoꝝ. [Silr duo ⁊ tres vſq ad ſeptem: nouiſſime omnium ⁊ mulier defūcta eſt]. Turpitudinē fabule opponunt vt reſurrectionis denegent veritatē. [Reſpōdēs aūt Jheſus ait illis. Erratis neſcientes ſcripturas/neq virtutē dei]. Nunquā tam grauiter reſpondit phariſeis: quia illi rationis aliquid habebant/iſti aūt nihil. Erratis in ſecta vra/neſcientes ſcripturas/neq virtutē dei: q reſpuitis pphetas ⁊ non intelligitis pētbatheucū neq virtutem dei/id eſt me q ſuꝫ virtus pris/⁊ ſapientia pris. Jdeo erratis/q ſcripturas ignoratis: ideoq etiā virtutē dei id eſt chriſtū nō agnoſcitis. Non ſolū enim de deo nō pōt eſſe ſapiens q ſcripturas neſcit: ſed nec de mūdana ſapiens eſſe pōt perfecte abſq noticia ſcripturaꝝ. [Jn reſurrec-
B tione etenim neq nubent neq nubentur: ſꝫ ſūt ſicut angeli dei in celo]. Interpres huiꝰ euangelij inuenit in greco verbū actiuū ⁊ paſſiuū cū neutrale verbū ſit ⁊ ad ſolas feminas pertineat. Eſt aūt rectus ſermo locutionis neq nubēt/neq ducent vxores. Feminaꝝ eſt enī nubere: id eſt caput velare. [Hic aūt nubere dictū eſt: nubi de feminis. Apparet aūt in hoc dicto: neq nubēt neq nubentur/q reſurgent corpora que nubere poſſunt: ſed eſt alia cauſa pro qua non faciant. [Sed ſunt ſicut angeli in celo]. Uiddicet poſtquā reſurrexerit nō ſubiacebunt his paſſionibꝫ corporeis: nō manducabunt neq bibent/neq nubent/et tñ habebūt corpora ſicut dñs habuit corpꝰ qd potuit manducare/ſed nō indiguit neq delectauit: ſꝫ propter veritatem reſurrectionis demonſtrande manducauit. Erunt ſicut angeli dei in celo cum gloria reſurrectionis innocati; abſq vlla labe corruptionis ppetua viſione dei fruētur. [De reſurrectione autem mortuorum non legiſtis quod dictum eſt a deo dicente vobis ego ſum deus Abraham/⁊ deus Jſaac/⁊ deus Jacob] ⁊ Legerant domine: ſed non intellexiſſent/niſi expoſuiſſes. Potuit namq dominus ſatis manifeſtiora teſtimonia proferre de reſurrectione de prophetis: e quibus vnum eſt. Suſcitabuntur mortui/⁊ reſurgent mortui de ſepulchris. Et illud: multi dormientium de terre puluere conſurgent/alij in vitā eternam/alij in obprobrium ⁊ confuſionem eternam. Ueruntamen ſicut dixi/non curabunt de dictis prophetarum niſi in Moyſi dicto eis demonſtretur. Proinde de illo libro quem ipſi recipiebant/inde dandū erat teſtimonium. Non eſt deus mortuorum ſꝫ viuentium. Quando deus iſta loquebatur iam erant trecenti anni q Abraham/Jſaac ⁊ Jacob obierant. Et ſi anima interijſſet cū carne non diceret dominus ego ſum. Si non eſſent adhuc in anima viuentes: ſed diceret ego fui illorum deus quando illi fuerunt. Nemo enim dicit de illo qui non eſt/ego dominus illius: quia illi animam eſſe poſt mortem corporis denegabant/oſtendit eis dominus viuere illos/de quibus dicebat. Ego ſum deus illorum. Et quia anime eorum viuebant conſtat q ⁊ corpora reſurgent/⁊ recipient bona ſiue mala que geſſerūt ſimul cum viuerent. [Et audientes turbe ⁊ mirabantur in doctrina eius]. Mirabātur turbe: quia multi anni fluxerunt; quod ibi non intellexerant nec phariſei nec saducei quicquam de reſurrectione; nec poterant p multos annos illos conuincere phariſei p illos quinq libros/q anima poſt mortem viueret. Sed ille ſciebat qui locutus Moyſi fuerat/quo ſenſu ipſum verbum dixiſſet.

¶ Quō phariſei interrogāt deum de primo mandato. Capi.lv.

Phariſei aūt audientes q ſilentiū impoſuiſſet Jheſus saduceis/conuenerūt in vnū]. Et iterꝫ cōuenerunt in vnum: ⁊ elegerūt ſapientiſſimum de ſuis. [Et interrogauit eum vnus ex eis legis doctor: temptans eū ⁊ dicens. Magiſter/qd eſt mādatum magnū in lege]. Quia diſcere volebat/ob hoc magiſtrum vocabat: quia ſic ē conſuetudo diſcipulorum. Qd eſt manda-

tum magnum in lege]. ¶ Dicam vnde et iſte hec voluerit interrogare. Erat autem inter iudeos queſtio: quia ſacerdotes qui volebant holocauſta recipere frequenter dicebant ꝙ nulla actio tã grata eſſet deo quã ſacrificium ei offerre. Illi vero qui ſapiētes erant conſiderabant ꝙ ſine oblationibꝰ beſtiarum multi patriarche placuerunt deo: et a propheta edocti/malle deum ſcientiam ſui vnumquemqꝫ habere/quam holocauſta. Nemo autem vnquam abſqꝫ fide ꝛ dilectione per holocauſta ſola deo placuiſſe inuenitur. In qua ſententia ſe fuiſſe declarauit. Hac de re iſte interrogat quod ſit maximū ꝛ precipium mandatū/quo deus plus delectetur. [Ait illi Iheſus. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo/ꝛ in tota anima tua/ꝛ in tota mente tua]. Primum ergo omnium ꝛ maximum mandatum eſt cognitio atqꝫ confeſſio diuine vnitatis/cum execucione bone operationis. Nec nobis ponitur modus aut menſura in dei dilectione ſed ex toto corde quantū capere poteſt anima ꝛ quantum cogitare cor/ atqꝫ mens ſuggere/in cogitatione/in locutione/opere abſqꝫ vllius comparatione deum diligamꝰ. Hoc eſt maximum ꝛ primum mandatū. Nūc agitus oſtendit/quid ille interrogauerit: hoc eſt ante omnia ꝛ ſuper omnia mandata/iſtō collocandum fundamentum pietatis. [Secundum autem ſimile eſt huic. Diliges proximum tuum ſicut teipm̄. In his duobꝰ mādatis tota lex pendet ꝛ prophete]. Adiūgit dominꝰ ad hoc ꝙ interrogatꝰ fuerat: ꝗa illud primū non poteſt fieri ſine iſto/quia ipſe deꝰ precepit diligere proximū ſicut ſeipm̄. Illud maximū ꝛ precipuū eſt/iſtō tamen ꝓnus/qꝛ ꝗ non diligit proximū quem videt/deum quem non videt quomodo poteſt diligere? Per dilectionem proximi peruenitꝰ ad dilectionem dei. Et qui iſta duo ꝑcepta adimplet omnia que lex ꝛ prophete mandauerū adimplet. Qui enī diligit deum/nō adorat deos/ non aſſumit nomen domini i vanum ꝛ reliqua ꝗ ad cultū dei ꝑtinēt. Qui diligit proximū/non occidit nec mechatꝰ/nō furatꝰ/non dicit falſum teſtimoniū/non concupiſcit rem proximi ſui/qꝛ omnia iſta in ꝓximis committuntꝰ/ꝛ tali modo ſeruatꝰ charitas. Et de hoc dictum eſt per prophetam. Uerbum breuiatum faciet dominus ſuper terram.

¶ Dominus interrogat phariſeos Capitulum. lvi.

Congregatis autē phariſeis interrogauit eos Iheſus dicens. [Quid vobiſ videtur de Chriſto/ cuius filius eſt?] Quia phariſei ſemꝑ parati erant ad commouendas queſtiones/ cognouerunt aliquando ꝙ et ſoluere omnia poterat: ꝛ etiā proponere que ipſi ſoluere nequirēt. Interrogat ipſos dn̄s de illo quem dicebant venturum (quia preſentē nolebāt credere) cuius filius eſſe debeat. Si potuiſſent ſcire ſequentia/dixiſſent ſicut dixerunt de Ioanne/ꝙ neſcirent. [Dicūt ei/dauid.] Quia habent ſcriptum dictū domini ad eū De fructu ventris tui/ponam ſuper ſedem meam: idcirco nouerant. [Quomodo ergo Dauid in ſpiritu vocat eum dominū]. In ſpiritu ſancto/non erroris in certo/nec ꝓpria voluntate: ſꝫ in ſpiritu ſancto prophetando vocat eum dominum ſuum dicens. [Dixit dominus domino meo/ſede a dextrꝭ meis] Prophetauit Dauid de aſcenſione domni chriſti ꝙ is qui de ſancta Maria natus eſt ſupra angelos ꝛ omnem creaturam eleuatus ad dexteram patris collocatus eſt/ꝛ deitatis honorem quam ante habuit per diuinitatē habere cepit per humanitatem. Et quia iudei dedignabantur credere chriſtum deum ꝛ hominem/propterea intelligere nequibāt. Quō autem a patre inimici ſubijciūtꝰ/non infirmitas filij oſtenditur ſed vnitas nature demonſtratur. Nam ꝛ filius ſubijcit patri inimicos/qui patrem clarificat ſuper terram. [Sede a dextris meis]. Gloriam ꝛ ſtabilitatem debemus accipere in iſta ſeſſione. Quia enim filius aſſumptus de ſancta maria patris fecit voluntatem/recte ei in aſcenſione a patre dicitur. Sede a dextris meis

Victor in gloria. ¶ A dextris non locū ſi
gnificat/ſed equalitatem. ¶ Donec/hic ꝑ
ſemper ponitur: vt illud. Donec ſeneſcatis
ego ſum deus. Quaſi diceret. Sede quia
ſubijciunt inimici ſub pedibꝰ tuis. Pedes
eīm domini vel incarnatio/vel apoſtoli intel
liguntur. [Et nemo poterat reſpondere ei ꝟ
bum]. Tunc nequiter confuſi ſunt: qꝛ nec
pſalmi verbum diſſoluere quiuerunt. Poſt
domini vero aſcenſum cum ſimiliter alij de
ipſo ꝟbo cōfutarentur/inuenerunt qđ Mel
chiſedech dixiſſet hoc ad Abraham reuerſo
de bello. Qđ non poteſt ita intelligi: q̄a ſe
quens verſiculus contradicit. Tecū princi
piū in die virtutis tue/⁊ reliqua. [Neqꝫ au
ſus fuit quiſquam ex illa die amplius eū in
terrogare]. Nunc pro certo agnouerunt iu
dei/ꝙ verbis nullus poſſet eum capere: q̄a
ſicut fons ſapientie loquebatur: ⁊ comprehē
debat ſapientes in aſtutia eorum. Jam in
reliquo corruperunt diſcipulum illius pecu
nia: vt proderet eum ſine turbis. Et comp̄
hendentes eum cū vi traderent romane po
B teſtati. Ex quo intelligitur venena inuidie
poſſe ſuperari/ſed difficile conquieſcere. Re
prehendit dominꝰ multa in phariſeis. [Tūc
iheſus locutus eſt ad turbas: ⁊ ad diſcipu
los ſuos dicēs. Sup cathedram Moyſi ſe
derunt ſcribe ⁊ phariſei]. Cathedrā hic ma
giſteriū ⁊ doctrinā appellat. Hoc eſt illum
locum ⁊ illud magiſteriū ſibi vendicant: qđ
Moyſes quondam habuit ſup ꝑplm in de
ſerto. Silr poſſumꝰ ⁊ ibi doctrinā accipere
vbi dr̄ ⁊ i cathedra peſtilētie. Et cathedras
vēdentiū colūbas euertit. [Omīa ergo que
cunqꝫ dixerint vobis facite ⁊ ſeruate]. Mi
ra patiētia dei/qꝛ illi agebāt erga eū vt neqꝫ
us poterant/⁊ tn̄ ille ꝑpter ſacerdotij digni
tatem hortabat ꝑplm vt bona que ab eis au
diebant tenerēt: a malis vero eoꝝ actibꝫ ſe
cuſtodirent. Omīa/ſubaudit bona: qꝛ cum
legebant ſcripture/non audebant aliud di
cere/quā bona ꝑpter ꝑplm: qꝛ omēs litteris
eruditi erant. Multis itaqꝫ proſunt dicen
do qđ non faciūt/ſed multo melius prodeſ
ſent/ſi facerent que dicunt. [Alligant autem
onera grauia ⁊ importabilia/⁊ imponūt in

humeros hoīm/digito aūt ſuo nolūt ea mo
uere]. Onera/hic precepta ⁊ ꝯſuetudines
eorum q̄ ⁊ doctrina ſua extrahebāt dicūtur
Ob hoc debemꝰ illā ſubauditionē ſuperius
dictā ſuare: omīa bona q̄ dicūt ſicut ⁊ illo
ꝟbo apoſtoli. Oīa ꝓbate/ſi inueneritis bo
na eſſe tenete. Ecce hic dicit. Alligant one
ra grauia ⁊ importabilia quia importabilia
oīa faciēda ſunt/ſi ipſi alligant. Alligant di
citur. Alligare vnūquēqꝫ iubent. Per meta
phoram ⁊ allegoriā/⁊ onera ⁊ alligatio/⁊ hu
meri ⁊ digiti dicuntur/more oneris. Qđ ſi
cut illud alligatur ⁊ imponit in humero ad
portandū/⁊ ſolet is q̄ onus imponit adiuua
re imponenti/ita iſti vt crudeles inueniunt
ex ſua inuentione precepta/que ipſi nec ore
nec momento cuſtodiūt/ſed alijs precipiunt
obſeruanda de oblationibus ⁊ obſeruatiōi
bus ſuis. Qui rector eſt in eccleſia: primuꝫ
dꝫ implere q̄ implenda ꝓcipit. [Omīa vero
opera ſua faciunt/vt videant ab hominibꝫ.
Non querūt a deo retributionē/ſed ab ho
minibꝫ laudatōnē. Quicūqꝫ ita aliquid bo
ni facit vt iſti: totū perdit. Dilatant eīm phy
lacteria ſua]. Cū deus legem ꝑ Moyſen de
dit/dixit ad patres eoꝝ. Erūt hec in manu
tua ⁊ ante oculos tuos/vicꝫ in memoria ⁊ o
peratione. Et illi hoc male intelligentes fe
cerunt ſibi in membranis decē verba legꝫ
⁊ circumdabant capita ſua de eis. ⁊ voca C
bant ea greco nomine Phylacteria/id eſt
cuſtodias: quia phylacte grece: latine cuſtodi
re dicitur. Et tunc qui plus geſtiebat lauda
ri/maius faciebat ipm phylacterium: vnde
dicit dn̄s. [Dilatant eīm phylacteria ſua/et
magnificant fimbrias]. Silr iuſſerat domi
nus fieri fimbrias iacinctinas in quattuor
palliorum angulis: vt eſſet diſcretio int̄ po
pulos iſrahel/⁊ alienigenas. ⁊ in corporibꝫ
circumciſio: ⁊ in veſtimentis fimbrie: vt ſi
quando in bellum venirent/videntes fim
brias ſe cognoſcerent: ⁊ ſcirent quem debel
lare deberent. Mortuos autem ex circum
ciſione ſcirent/quem ſpoliare deberent q̄a
in bello frequenter amittit caput mortuus/
illud mēbrum nunquam. Fuerunt ergo il
le fimbrie conuenientes in bello: quia et le

uiter homo eas inuenire poterat: ⁊ non de-
cidebant ſicut ramuſculi/quos ſolēt porta-
re in bello qḋ ob ſignū de nr̄is faciunt. Er-
go iudei adinuenerūt ſibi ī illis fimbrijs vt
mitterent ibi ſpinas/quaſi cū cōpungerent
rememorarent cuſtodiam legis dei. Verūtñ
mulier que tetigit fimbrias dn̄i/nō inuenit
ibi ſpinas. Similiter faciebant illas maio-
res/qui magis laudari cupiebant. [Amāt
aūt primos recubitus in cenis]. Recubit⁹
fiebāt apud antiquos principib⁹ in cenis ī
tribus partibus dextera ⁊ ſiniſtra ⁊ retro/
vt cum ſaturatus eſſet accumberet in qua
B parte ipſe vellet: ⁊ triclinium vocabat̄. [Re-
darguunt̄ q̇ amant ⁊ querunt ꝑ hypocriſin
ipſas cathedras/⁊ ſalutationes in foro] Id
eſt in publico. Non dixit q̇ hn̄t iſtos hono
res iuſte/ſed voluntas ⁊ hypocriſis conde-
nat̄. [Vos aūt nolite vocari rabbi]. Eo mō
quo ſuperiora ꝓhibent̄. Tñ debemus ag-
noſcere/⁊ ſummū mgr̄m oīs doctrine/ et
pr̄em nr̄e auctoritatis/ꝑ quē creati ſum⁹ il-
lum q̇ in celis eſt: qꝛ ⁊ iſta tunc ꝑcipiebant.
Non enim ꝓhibuit iſto modo pr̄em voca-
re: quo precepit pr̄em ⁊ mr̄em honorare: ſed
volebat vt verū magiſtrū ⁊ patrē auctorem
gn̄is humani vnuſquiſq; agnoſceret: ⁊ ad
animū dirigeret. Nam ſi vocamus nos ali-
quem patrē/honorem etati deferim⁹: nō tñ
auctorem vite noſtre deputam⁹/ſed deum.
Similiter de magiſtro vel de filio appellan
tur abuſiue: deus aūt naturaliter. [Qui
maior eſt vr̄m/erit miniſter vr̄]. Vel ip̄e do
minus q̇ maior erat: qꝛ deus nō venerat mi
niſtrari/ſed miniſtrare. Seu ipſius precepto
vt qui vult maior fieri/ſeruiat ceteris. [Qui
aūt ſe exaltauerit in hoc ſeculo/humiliabit̄
in futuro. Et qui ſe humiliauerit ꝓpter deū
in hoc ſeculo/exaltabit̄ in futuro]. Quos
deus omnipotens amat: ſi viderit eos exal-
tari irrationabiliter ꝑ ſupbiā/humiliat eos
ꝑ aliquā tribulationē/vt fecit Dauid: quē
de regno expelli ꝑmiſit: ⁊ humiliatū/in re-
gno reſidere fecit. Et Ezechiam quoq;: cui e-
lato regem aſſyriorum dominari permiſit: ī
tantum vt valuas templi dn̄i ⁊ laminas ar-
genteas/quas ipſe affixerat regi aſſyriorum

daret: ⁊ clauſis in ciuitate nuncijs eius/du
ra reſpondere non auderet: ⁊ tamen ibi erat
ſanctus Eſaias ꝓpheta. Iterum humiliatis
centum octoginta quinq; pro eo occidit de
exercitu eius: ⁊ cum decem hominib⁹ fugit
de terra eius: ⁊ in ſua terra occiſus eſt a fi-
lijs ſuis. Sic multos alios dilectos deus
caſtigauit. Quoſdam videt ex toto terrena
diligere/⁊ preponere eternis: permittit exal
tari/vt poſt ſine fine crucientur: vt fuerunt
multi reges ⁊ Tyranni aſſyriorum ⁊ greco
rum ⁊ romanoꝝ. Quoſdam vero nimia ſu
perbia incendentes in hoc ſeculo humiliat
⁊ in futuro: vt Nabuchodonoſor/ſennache
rib/Valerianū imperatorē quem ſabor rex
ꝑſaꝝ ita humiliauit/vt quādocūq; in equū
ſuum aſcendere vellet/ip̄e acclinis fieret/ et
de dorſo eius equū aſcenderet. Herodes q̄ꝫ
qꝛ ꝑmiſit ſe dm̄ vocari a populis/cōmeſtus
ꝑ quinq; dies a vermib⁹ expirauit. Quam C
ſupbiam timētes antiq̇ imperatores roma-
ni: licet pagani eſſent/conſtituerūt vt impa-
tor cum ornatus eſſet regalib⁹ ornamentis
ad ſiniſtram manū apprehenderent in folli-
culo puluerem mortui hominis: vt memo-
raret ſe cinerē poſt paululum futurū: ⁊ non
ſuper ceteros extolleret. [Eligat qui volue
rit vnū ex iſtis trib⁹. Eligo ego humiliari cū
mitib⁹ modo/quā diuidere ſpolia cū ſuper-
bis. Vae aūt vobis ſcribe ⁊ phariſei Hy-
pocrite: qui clauditis regnū celoꝝ ante ho-
mines]. Vae interiectio eſt dolentis: ⁊ ſīgt
ploratū eternū. In hoc loco in quo ipſi ſūt
quib⁹ iſta prophetauit. In ſcribis intelligū
tur ⁊ ſaducei/⁊ ſacerdotes/⁊ phariſei/⁊ prin
cipes populi: qm̄ a phares filio iude pha-
riſei dicebantur: quia propter tribum iudē
vocabantur phariſei: quamuis omnis qui
eandem ſectam tenebant phariſei vocaban-
tur: vt Paulus dicit. Viri fratres/ego pha
riſeus ſum: cum eſſet de tribu Beniamin.
Hypocrite vocantur: id eſt ſimulatores/ꝓ
cautis ſuperius exprobratis/ male interpre
tando. [Qui clauditis regnum celorum].
Id eſt ſcripturam diuinam clauditis: vel ce
lando quod eos debetis docere: ⁊ pro in-
uidia celatis nolentes vt in me credāt. Et

omnis magiſter qui cũ doctrina bona ma-
lum exemplum diſcipulo prebet/regnum ce
lorum ei claudit. Scriptura enim diuina re
gnũ celoꝝ dicit: quia ibi inuenitur vñ rex
celoꝝ regni cognoſcitur: ⁊ vita eterna. Vñ
ſuperius dñs dixit. Auferet a vobis regnũ
dei ⁊ dabitur genti facienti fructus eius.
[Vos enĩ non intratis]. Ecce de vobiſmet
ipſis rei: qꝛ ſcitis bonũ ⁊ non facitis/nec in
troeũtes ſinitis introire. Oſtendit dñs ꝙ
multi volebant illum agnoſcere per ſcriptu-
ras/ſed ipſi dicebant. A galilea non exurgꝫ
chriſtꝰ: ⁊ tamen audiebant multos inuocã
tes illum filium Dauid: qui non fuerat de
galilea ſed de Bethleem: vnde ⁊ ſancta Ma
ria. [Ve vobis]. Subaudit̃ur imminet.
E [Qui circuitis mare ⁊ arida/vt faciatꝭ vnũ
proſelitum]. Proſelitus dicebatur grece ad
uena: quia de alia gente ad legem ipſoꝝ con
uertebatur: vt fuit iethro ⁊ achior/⁊ multa
milia viroꝝ fuerunt/qui de gentibus circũ
ciſi fuerunt/⁊ deũ celi crediderunt. Iudei
quoqꝫ abibant per alienas terras predicare
nomen dñi: ſicut multi chriſtianoꝝ fecerũt
poſt aduentum dñi. Iſti aũt ideo culpãtur
quia lucri cauſa hoc faciebant nõ amore do
mini: ⁊ quia poſt deſtruebant factũ ſuum
per malum exemplum. Quod dicit mare/ĩ
ſulaſqꝫ dicit que in mari ſunt. [Et cum fac
tus fuerit/facitis eum filiũ gehenne duplo
quam vos.] Qꝛ qui ante ſemel errabat/cũ
videbat malum exemplum eorum reuerte-
bat̃ ad vomitũ ſuũ: ⁊ erat dignus tunc pla
gis vapulare multis: quia ſeruus ſciens vo
luntatem dñi ſui/⁊ non faciens digna/ va-
pulabit plagis multis. Filij autem gehen-
ne dicunt̃/ſicut ⁊ filij ſeculi: qꝛ cuius opera
facit quis/ eius filius ⁊ vocabit̃. [Ve vo-
bis]. Subaudit̃ imminet. [Duces ceci].
Scđm terrenã ⁊ corporeã cecitatẽ nullus
nõ hñs lumen oculoꝝ/vult aliũ ducere. Mul
ti aũt ceci in animo id eſt inſipientes volũt
duces fieri: qui neſciunt ipã in viã ambulare
nec alijs demonſtrare. Et ſunt qui ſciũt/ſed
ipſi non ambulant/nec alijs oſtendunt vt
ambulent. [Qui dicitis: quicunqꝫ iuraue-
rit per templũ/nihil eſt: ⁊ qui iurauerit ĩ au-
ro templi: debet]. Etiam in hoc loco habe-
bant iudei inuentũ: vt quicũqꝫ iuraret con-
tra proximũ ſuũ pro aliqua pacificatione ꝑ
templũ: etiam ſi mendatiũ iuraret/nullꝰ cri
minis tenebat̃. Si aũt in auro iuraſſet tem
pli/mendatiũ cogebat̃ perſoluere. Similit̃
ſi in altari iuraſſet: nihil debebat. Si vero
in dono quod ſuꝑ altare erat periuraſſet/tã
tũ cogebat̃ exoluere ſacerdotibꝫ/quantũ ip-
ſum donũ erat. Propterea qꝛ iſtud ipſi re-
cipiebant/dicebant qm̃ pctm̃ periurij eſſet.
De templo aũt ⁊ altaris ꝑiurio: qđ ad tem
pli reſtaurationẽ ꝑtinebat/dicebant non eſſe
periuriũ. Qđ approbat dñs/ꝙ ꝑ templum
⁊ altare ſanctificantur omnia que intra ſũt.
Per celum iurare iam ſupra ꝓhibuit. [Vae
vobis phariſei ⁊ ſcribe/qui decimatis men
tam ⁊ anetũ ⁊ ciminũ: ⁊ reliquiſtis que ma-
iora ſũt legis]. Apparet ꝙ deus hypocri
tas ſatꝭ odit/ qđ totiens iudeis improperꝫ
Qđ dicit: quia decimatis mentam ⁊ anetũ
⁊ ciminũ: oſtendit per iſtas viliores herbas
in hortis ꝙ expreſſe decimas accipiebãt de
omnibꝫ laborantibꝫ: iuditiũ ⁊ miſcđiam et
fidem negligebant. Non aũt ideo eiſ vt mi-
nabatur ꝙ decimabant et tam minora: ſed
ideo quia relinquebant que dei erant/ꝓpter
que decimas accipiebant: id eſt iuditiũ face
re oppreſſis: aut exigere ab his que facere de
beant. Miſericordiã ſimiliter negligebãt
ſicut ipſe in parabola vulnerati oſtendit/ꝙ
tranſierit ſacerdos et leuita: ⁊ viderunt vul
neratũ: ⁊ non ſolum nõ miſericordia moti ſũt
ſed grauius illum reliquerunt: quia noti
erant ⁊ non adiuuerunt: ⁊ idcirco ſimiles
latronibꝫ extiterunt: quia qui perituro non
ſubuenit ſi poteſt/occidit. De fide culpat il-
los: ꝙ his quibꝫ fidem debebant ſeruare:
non cuſtodirent. Primo dominum vt deũ
⁊ creatorem: deinde patri ⁊ matri: poſtmo-
dum omnibꝫ deum colentibꝫ: qm̃ ipſi appel
lantur proximi. Veruntamen non culpant̃
ſi accipiũt decimas: ſicut in conſequenti di-
cit. ſed quia dimittunt ea que dei ſunt ⁊ p-
ximi iuditium ⁊ miſericordiam ⁊ fidem: et
que grauiora ſunt legis/hoc eſt precipua.
Sacerdotum eſt enim ⁊ legem domini in

populis adnuntiare: ⁊ eos qui errant ad le-
gem reducere. Hoc oportuit facere/ id ē iu
diciū ⁊ miſericordiam ⁊ fidem: ⁊ ea que ad
hoc pertinent: ⁊ illa non omittere/ decimas
accipere. Videant magiſtri eccleſiarum qui
habent ſimile miniſterium in populis: et te
nent predia eccleſiarū ne ſimiles illis fiant
ſi tacuerit populis vitia ſua. [Duces ceci
excolantes culicē chamelum autem glutiē-
tes]. Per culicem que eſt muſca aculeo mi-
nuta (habent enim in ore fiſtulam in mo-
dum ſtimuli/ qua carnem terebrant vt ſan-
guinem bibant) minora mandata intelligū
tur. Per chamelū animal tortuoſum ⁊ de-
forme/ maiora mandata. Excolare humano
more eſt ita ad liquidum deducere vt p ſe-
tas tranſire poſſit. Excolare culicem/ de mi-
noribus mandatis diligenter tractare/ id ē
de decimis vel de malis verbis. Chamelū
glutire maius mandatum/ iuditium ⁊ mi-
ſericordiam ⁊ fidem intractatū vel in obli-
uionem dimittere: ſeu ſpiritaliter culicem li
quantes/ chamelum glutientes: Barraban
eligentes chriſtum autem occidētes. [Ve
vobis ſcribe ⁊ phariſei Hypocrite/ q̄ mun
datis quod de foris eſt calicis ⁊ parapſidis]
Calix vas poculi dictus: eo quod in eo cali
da dabatur potio. vel ἀπὸ τοῦ κάλου ca
lino/ id eſt a ligno. ¶ Parapſis. vas pocu-
li quadrilaterum: hoc eſt paribꝫ abſidis. Et
per iſta vaſcula ipſorum phariſeorum corpo
ra intelliguntur: q̄ꝺ ipſa corpora a foris niti
da reddebāt/ ⁊ intus pleni erant vicijs. Un
de dicit. [Intus autem pleni ſunt rapina/ ⁊
immundicia]. Rapina eſt quocunq̄ꝫ malo i-
genio a proximo rem ſuam auferre. Immū-
dicia/ qua quiſq̄ꝫ vitio cor habet maculatū
Qui contrarij ſunt his/ de quibus dicitur
Beati mundo corde/ quoniam ipſi deum vi
debūt. Et immūdicia omis fornicatio acci-
pit. O cece phariſee/ munda prius quod
intꝰ eſt calicis ⁊ parapſidis: vt ſiat quod de
foris eſt mūm. Ipſe oſtendit ſuperius que
maculent hominem de corde procedentes.
Cogitationes male/ homicidia/ periurium:
⁊ reliqua his ſimilia. Nam ſi iſta defuerint
mundus erit homo in conſpectu domini.

[Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei Hypocritē
quia ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis].
Sepulchrum a ſepulto dictum. Prius enī
vnuſquiſq̄ꝫ in domo ſua ſepeliebat: poſtea
vetitum eſt legibus: quia fetore ipſo corpo-
ra viuentium interficiebantur. Pro qua re
in ciuitatibus ſimiliter p̄hibitum eſt ſepe-
liri. Diuerſis verbis arguit phariſeos per
Hypocriſin. Quos ante per vaſcula/ nunc
per ſepulchra redarguit: ⁊ dicit quod ſimi
les ſint ſepulchris que erant a foris dealba
ta de chalce ⁊ marmoribus ornata/ ⁊ picta
coloribꝫ: intus autem plena erant omī ſpur
citia/ id eſt immundicia. Apud antiq̄s alia-
rum gentium grande ſtudium fuit monumē
ta patrum ornare: quod ⁊ in monumentis
romanorum adhuc apparet: ⁊ in Machaa-
beorum libro legimus. Sed occidentalis
paupertas/ orientalibus diuitijs cōparata
nihil eſt. [Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei/ qui
edificatis ſepulchra prophetarum]. Et ulꝫ
ve futurum dominus denuntiat/ non q̄a
ſepulchra ⁊ monumenta edificant iuſtorum
⁊ prophetarum: ſed quia ſic certi ſunt male
feciſſe patres ſuos/ occidiſſe bonos: iuſtantū
ſciant illos bonos fuiſſe vt ipſi monumēta
eorum edificant. Et cum hoc p certo ſciant
eadem voluntate tenentur/ ⁊ filij ſunt homi
cidarum: non ſolum carne/ ſed imitatione.
Poteſt ⁊ alio modo intelligi. q̄ꝺ idcirco edi
ficabant monumenta iuſtorum vt notū fie-
ret alijs qui illos occidere potuerint ⁊ potē
tes fuerint; quia ⁊ ipſi quod dicebant/ ſi fu
iſſemus in diebꝫ patrum noſtrorum non eſ-
ſemus conſentientes operibus eorum/ iactā
do ⁊ ſubſānando dicebant. [Et vos im pl
te menſuram patrum veſtrorum.] Ipſam mē
ſuram quam illi non compleuerunt ſed in
ceperunt: vos implete. Illi occiderunt ſuos
vos occidetis dominū: illi prophetas/ vos
dominum prophetarum vel apoſtolos eiꝰ.
[Serpentes genimina viperarum.] Sicut
vipera parentes ſuos occidit ſimiliter illi fe
cerunt/ ⁊ vos facietis. [Quomodo fugietis
a iuditio gehenne]. Quomodo fugietꝫ. id
eſt quia talia operamini: a iuditio gehenne.
Hoc eſt q̄ꝺ Ioannes dixit. Ab ira ventu-

ra/ſcilicet ab inferno: vbi omnes mittendi
ſunt qui talia operātur. [Ideo ecce ego mit
to ad vos ſapientes ⁊ ſcribas/ ⁊ ex illis occi
detis]. Ideo/ſubauditur dico vobis. Qr
vos ita eſtis facturi. Mittam ad vos ſapiē
tes ⁊ ſcribas doctos in lege veteri ⁊ in no-
ua. Et ex illis occidetis: vt Jacobum frēm
domini ⁊ Stephanū. [Et crucifigetis]: vt
Symonem filium cleophe hieroſolimorum
epiſcopum. [Et ex eis flagellabitis in ſyna
gogis veſtris]. Ut omnes apoſtolos feci-
ſtis: quando ibant a conſpectu concilij gau
dentes. [Et perſequimini de ciuitate in ci-
uitatem/vt veniat ſuper vos omnis ſanguis
iuſtus/qui effuſus eſt ſuper terram]. Non
omnes iuſtos iudei interfecerunt: quia nec
erant quando Abel occiſus eſt. Sed ſicut
iam dixi/omnes mali de vna generatione eſ
ſe dicuntur/ſicut ⁊ omēs iuſti de alia. De
niqȝ cum pſalmiſta multos de diuerſis gē-
tibus deſcriberet qui montem dn̄i aſcenſu-
ri eſſent dicens. Innocens manibꝫ ⁊ mūdo
corde: ⁊ reliquā. Hec eſt gn̄atio querentiū
dn̄m. Similiter ergo iudei quia occiderūt
parentes ſuos ꝓphetas / de Cayn progenie
eſſe dicūtur: ⁊ cū ipſo penas ſubibūt eternas
qui frēm ſuū interfecit. [A ſanguine Abel
iuſti/vſqȝ ad ſanguinē Zacharie]. De abel
nota eſt hyſtoria omnibꝫ. Zacharias fuit fi
lius Joiade ſacerdotis. Qui Joiada acce-
pit Joas paruulum infantē/cum interfice-
ret Athalia regina ſemen regiū/vt regnaret
ipſa. Qr mortuus erat vir eius ⁊ filius eiꝰ ⁊
abſcondit ipm̄ Joas ꝑ annos ſeptē. In ſep
timo anno eleuauit eū regem/⁊ iuſſit occide
re reginam. Igit̄ quando Joiada vixit/ fe-
cit Joas q̄ deo erant placita. Cū aūt Joia-
da defunctꝰ eſſet accepit rex malos ꝯſiliari
os ⁊ dereliquit deū: ⁊ miſit ad eū dn̄s pro
phetas ⁊ non audiuit eos. Tūc venit ad eū
filiꝰ Joiade iſte Zacharias: ⁊ dixit ad eum
ſicut ſcriptū eſt in libro paralipomenon: in
q̄t. Hec dicit dn̄s. Quare tranſgredimini
preceptū dn̄i qđ vobis non proderit: ⁊ dere
liquiſtis dn̄m/vt dereliquerer vos? Qui cō
gregati aduerſus eū/miſerūt lapides iuxta
regis imperiū/in atrijs domꝰ dn̄i. Et nō eſt

recordatꝰ Joas rex miſericordie quam fece
rat Joiada pater ſuus ſecum/ſed interfecit
filiū eius. Qui cum moreretur ait. Uideat
deus et requirat. Cūqȝ reuolutus eſſet an-
nus aſcendit contra eū exercitus ſyrie: venit
qȝ in iudeam et Hieruſalem/et interfecit cū-
ctos principes populi. Et cū peruenissꝫ mo
dicus numerus ſyrorū tradidit dominus ī
manus eorū infinitam multitudinem/eo qȝ
reliquiſſent dominū. In Joas quoqȝ igno-
miniosa exercuere iudicia: et abeuntes di-
miſerunt eū in languoribus multis. Sur-
rexerunt autem contra eū ſerui ſui/ in vltio
nem ſanguinis filij Joiade ſacerdotis/⁊ oc
ciderunt eū in lecto ſuo. Tali modo occiſus
fuit iſte Zacharias inter templū ⁊ altare:
id ē in vna exedra theſaurorꝫ/ſiue iuxta Ga
zophylatiū. Qđ aūt dn̄s filiū barachie eū
nominat pro laude ipſiꝰ ſacerdotis facit: q̄
per omnia Barachias ſtuduit eſſe: id ē be-
nedictꝰ domini: hoc em̄ interpretat̄. Notā
dū aūt qđ iſte Joiadas cū eſſet ſumꝰ pon
tifex reginā iuſſit occidi. [Amen dico vobꝭ
venient hec omnia ſuper generationē iſtā].
Ac ſi dicat. Uenient hec om̄ia q̄ digna ſūt
venire ſuꝑ talibꝫ qui talia fecerunt. [Jeru-
ſalem: q̄ occidis ꝓphetas/⁊ lapidas eos qui
ad te miſſi ſunt]. Jeruſalem ierl̄m vocatiui
caſus ſunt/quāuis indeclinabiles Et nō dꝫ
hr̄e aſpirationē in capite: qꝛ nō poteſt aſpi-
rari qđ in loco cōſonantis eſt: nec apđ gre-
cos hꝫ aſpirationē. Quaſi dicat: o Jerl̄m
q̄ occidis ꝓphetas ad te miſſos / ⁊ lapidas:
qꝛ ego volui frequent̄ ꝯgregare filios tuos
ſub alas mee defenſionis: vt gallina cōgre
gat filios ſuos/⁊ noluiſti. [Ceſſaſti a malis
operibꝫ: etiā ipi q̄ videbant̄ cōgregari diſꝑ
gent̄. Et relinquet̄ domꝰ vr̄a/ in quā vos
habetis fiduciā/deſerta]. Per hierl̄m habi
tatores alloquit̄: ⁊ eſt ſpecies metonomia/ꝑ
hec qđ continet̄ oſtendens. Quotiens/ml̄
totiens. frequent̄ oſtendit qȝ ꝓphetas ipe mi
ſerit. Quēadmodū gallina. Magnā pieta
tē oſtēdit ſe operatū erga ppl̄m iudeorꝫ / qui
galline infirmāti erga populos ſuos ſe aſſi-
milat: quia nulla auis ſic infirmat̄ erga fili
os ſicut gallina: ita vt ſi pullos non videas

matrem tñ intelligas. Et nullus eſt qui poſ
ſit dei pietati comparari. Ipſe enim in ſola
pietate ſua ſeipm̃ exinaniuit formā ſerui ac-
cipiens: in ſimilitudinē hoim̃ fact⁹, ⁊ habi-
tu inuent⁹ vt homo. [Ecce relinquetur vo-
bis dom⁹ vr̃a deſerta] Ecce aduerbiuz de-
monſtrantis: qꝛ iā inſtabat temp⁹: quo erāt
ip̃m occiſuri, ⁊ dei cuſtodia ab eis receſſura
⁊ illud templū in proximo contemptuꝝ: et
non poſt multū incenſurū ⁊ ciuitas deletu-
ra. Qḋ factū eſt quadrageſimo ſcḋo anno
poſt ei⁹ aſcenſionē in celū. Et ante ꝑ hiere-
miā ex ꝑſona dñi dictū fuerat. Reliqui do-
F mū meā: dimiſi hereditatē meā: facta ē mi-
hi hereditas mea quaſi ſpelūca hiene. Hie-
na beſtia eſt q̄ ſemꝑ in ſepulchris mortuoꝝ
habitare ſolet. Et huic beſtie ꝯparant̄ recte
iudei: q̄ frequent̄ dñm dereliquebāt ⁊ ad
idola ꝯuertebant̄. De q̄bꝫ ſcriptum eſt. Qꝛ
non eſt ſpes in ore eoꝝ: ſimiles illis fiant q̄
faciunt ea. [Dico enim vobis: non me vide-
bitis amodo, donec dicatis. Benedict⁹ qui
venit in nomine dñi]. Ad hoc qḋ dixerat
quotiens volui congregare filios tuos. Ad
hoc reſpicit, non me videbitis erga vos in
tali voluntate, vt velim cōgregare filios ve-
ſtros, donec agatis penitentiā: ⁊ cognoſca-
tis qꝛ ego ſum de quo dictū eſt in pſalmo:
Bñdictus q̄ venit. Adhuc ſunt in tali teno-
re. Veniet Enoch ⁊ helias, ⁊ cognoſcent: ⁊
tunc congregabuntur ſub alis, ⁊ ſub ꝓtectō-
ne dñi. Nam aliter non poteſt bene intelligi
iſte ꝟſiculus: qꝛ corporali ſpecie ad eos re-
uerſus eſt: quādo paſcha celebrauit: ⁊ iteꝝ
quando ligatus adductus eſt ad crucifigē-
dū. [Et egreſſus de templo ibat]. Ibat ite-
rū ad hoſpitiū ſuū, ſicut ſolitus erat in Be-
thaniā. [Et acceſſerunt diſcipuli ei⁹, vt oſtē-
derent ei edificationes templi]. Que cauſa
fuit vt diſcipuli oſtenderent edificationes
templi, quas ipſe iam ꝑ triginta tres annos
videbat? Ab eo loco acceperant occaſionē
quo ipſe dixerat. ecce relinquet̄ vobis do-
m⁹ vr̃a deſerta: ⁊ volebant ſcire quo ſenſu
illud dñs dixerit: ſi potuiſſet fore: vt tal' edi-
ficatio deſerta foret. [Ait illis. Videtis hec
oīa]. Id eſt miramini iſta. [Amē dico vo-
bis, non relinquet̄ lapis ſuꝑ lapidem, q̄ nō
deſtruat̄]. Non ſolū de templo ita factū eſt,
ſed ⁊ de ciuitate: qꝛ in aliū locū ab helio A-
driano imperatore oīa reedificata ſunt: et
in illū locū vbi illa fuerat ſal ſeminatum eſt
ne quis deinceps manere vellet. Si ſpirita-
liter etiam velis aduertere: habitatio dei re-
ceſſit a iudeis, ⁊ venit ad gentes. Et capite
ſublato, omnia membra inter ſe cōpugnant.
[Sedente aūt eo ſuper montem Oliueti,
acceſſerunt ad eū diſcipuli eius ſecreto dicē-
tes]. Qꝛ ſecretiora erant interrogaturi my-
ſteria, recte acceſſerunt ⁊ corpore ⁊ mente:
ne q̄s infidelium audiret ⁊ iudeis nuncia-
ret, ⁊ eſſet occaſio occidendi eum: q̄ ꝓ mino-
ribꝫ dictis Eſaiam ⁊ hieremiam ꝓphetas oc-
ciderunt. Primitus cum non intellexerunt
qḋ dixerat: relinquet̄ dom⁹ vr̃a deſerta, non
fuerunt auſi interrogare quo animo dixerit
ſed oſtenderunt ei lapides ⁊ ſtructuraꝫ: vo-
lentes ei prebere occaſionem dicendi quod
ante dixerat. Cum vero ipſe manifeſti⁹ ea-
dem replicauit: iam audent interrogare ſe-
cretiora aduentus ſui, ⁊ finis ſeculi. [Dic
nobis, quando hec erunt: ⁊ qḋ ſignū aduē-
tus tui, ⁊ cōſummationis ſeculi]. In quibꝫ
⁊ de aduentu ſuo ⁊ de conſum̄atione ſeculi
ſcire volunt. Et dñs in ſubſequentibꝫ de iſ-
tis oībꝫ reſpōdit: ⁊ dixit eis. [Videte, ne
quis vos ſeducat]. Pius dominus in prin-
cipio ipſos caſtigat vt ſe cuſtodiant, ne ſe-
ducant̄ ab aliquo pſeudo ꝓpheta. [Multi ve-
nient in nomine meo dicentes, ego ſum cri-
ſtus: ⁊ multos ſeducent]. E quibꝫ fuit vn⁹
Symon qui dixit quod ipſe eſſet chriſtus:
etiam in conſpectu neronis. Reliquit etiā
ſcriptū in ſuis libris ita. Ego ſum dei ſmo:
ego ſum ſpecioſus: ego ſum paraclytus: ego
omnipotens: ego omnia dei. [Audituri eñ
eſtis prelia ⁊ opiniones preliorum: videte
ne turbemini]. Multa prelia audierunt et
inter romanos ⁊ inter alias gentes: ⁊ opi-
niones, id eſt famas preliorum. Precepit ta-
men ne turbentur: ſed teneant fortitudinem
animi: inter aduerſa ⁊ proſpera, qui non ha-
berent vnde dolerent, ſeu quid perderent: q̄
omnia habebant relicta pro deo: iuxta illu⁹

phyloſophi conſilium. Qui cū de athenis
ſcola romam veniſſet nauigio: negotiatores
cum quibus venerat naufragiū paſſi in ma
ri amiſerunt ſubſtantias ſuas. Ille vero qui
nihil habebat preter ſimplex indumentū nō
habuit qđ perderet extra ſe. Cūqȝ negocia-
tores romam veniſſent/ille venit coram im-
peratore/ꝛ probato rex ꝙ ſapiens eſſet/dedit
multa predia ꝛ honores. Cūqȝ negociato-
res poſt multos dies mutuatis p̄cijs vnde
redirent in patriā dicebant ad eum / quid
vellet mandare parentibus ꝛ amicis. Ait.
Dicite eis / quando iter arripiunt portent
theſaurum quod mare ꝛ fures non poſſint
auferre/ſicut ego feci qui nihil perdidi: ꝛ mo
do ditior ſum quam illi cum quibus veni:
qui diuites exierunt ꝛ pauperes redeunt.
[Oportet enim hec primum fieri: ſed non
dū eſt finis]. Qui legit verba que Oroſi-
us de bellis collegit per hyſtorias/ex pauē-
ſcere poterit ꝑ tantis tribulatiōibus. Ob
hoc muniebat dominus ſuos/ne turbarent
ꝛ ne putarent inſtare finem mundi. [Sur-
get gens in gentem/ꝛ regnum aduerſus re-
gnum]. Et iudei hoc fecerunt tempore Py-
lati: ꝛ romani etiam ipſo die quo beat᷒ Pe-
trus introiuit romam/erant inter ſe parati
in bello: ſed ob reuerentiā ſancti Petri nul-
lus potuit compari ſuo nocere: quia obrigu
erunt eorum brachia: ꝛ ſani domum redie-
runt. Ignorauerunt tamen ob cuius meri-
tum ſaluati eſſent. [Et peſtilentie/ꝛ fames]
Peſtilentia eſt infirmitas in populo/que cū
vnum apprehenderit celeriter ad plures trā
ſit: ſicut factum legimus in tempore ſancti
Gregorij/ꝛ tempore Dauid: quando dicit
angelus percuſſiſſe populum/qui dyabolus
intelligitur. Fit vero ipſa peſtis frequenter
ꝛ in paleſtina ꝛ in ytalia. Unde ꝛ bene ſan
ctus Gregorius dicit. Peſtilentias ſine ceſ-
ſatione patimur. Fames multe tunc fuerūt
ſed vna fuit per totum orbem decimo anno
claudij imperatoris: de qua in actibus apo
ſtolorum legitur. Terremotus innumeri il
lic/ꝛ fiebant et fiunt. Aliquando autem et
fiunt dei iuſſu pro aliquo ſigno/ſicut quan
do apoſtoli orauerunt ꝛ terremotus factus
eſt: vt oſtenderet dominus quia terreret in
credulos/ꝛ defenderet pios. Aliquando fi-
unt ex euentu/quod ventus inueniens adi-
tum ingrediens ſub terra: ꝛ quia violentus
eſt querit aditum exeundi: ꝛ tali modo ſub-
mouet terram. [Hec autem omnia initia ſūt
dolorum]. Hec omnia in paleſtina fuiſſe le
gimus/ante ſubuerſam prouinciam. Hec i-
nitia dolorum fuerunt: quia acerbiora poſt
venere tormenta. [Tunc tradent vos in tri-
bulationem/ꝛ occident vos]. Et de apoſto
lis: ꝛ de apoſtolorum ſucceſſoribus intelli-
gendum: qm̄ quando prouintia paleſtina
deleta eſt/perpauci viuebant de apoſtolis.
Nullus autem ex illis ex erat in Iudeam:
chriſtiani tamen erant in iudea: etiam infra
ciuitatem multi fuerunt/non tamen legim᷒
quod ibi mortui fuerint: quia romani non
prohibuerunt vllum exire: niſi illi ipſi ꝗ in-
tra ciuitatem erant. [Et eritis odio omnib᷒
ꝓpter nomen meum]. Gaudendum odiū qđ
pro deo ſuſcipitur. Ex qua autem re ipſe tri
bulationes venient/oſtenditur: cum poſt oc
ciſionem domini/etiam diſcipulorum predi
citur futura. [Et tunc ſcandalizabuntur mlti]. Siue ſument ſcandalum contra proxi-
mos qui chriſtiani fiant: ſiue iraſcentur iu-
dei/cum viderint omnes gentes in chriſtū
credere: qꝛ iudeis ſcandalum eſt/deū incar-
natū audire. [Et inuicem tradēt: ꝛ odio ha-
bebūt inuicē pagani criſtiāos. Et mlti pſeu
do prophete ſurgent]. Pſeudo grecum eſt
ꝛ latine dicitur falſus/vt Theodas ꝛ Iu-
das galileus/qui eduxerunt populum poſt
ſe/dicentes ſe eſſe prophetas: ſed ꝛ ipſi peri
erunt ꝛ quotquot eis conſenſerunt. [Et qm̄
abundauit iniquitas / refrigeſcet charitas
multorum]. Ad antichriſti tempora iſte
verſiculus pertinet/quando refrigeſcet di-
lectio chriſtianorum ꝛ multi dimittent chri
ſtianitatem / ꝛ conuertentur ad ipſius vo-
lūtatē. [Qui aūt pſeuerauerit vſqȝ in finē]
Subaudit i fide ꝛ dilectōe dei [Hic ſalu᷒
erit]. Hic pronomen eſt in iſto loco. Ille eī
ſalu᷒ in alia vita erit/qui in fide permāſerit
[Et predicabitur hoc euangelium in vniuer

ſo orbe]. Unū eſt ſignum de fine ſeculi: qd
tunc eſſe oꝫ finis ſeculi/cū oēs gentes au-
dierunt euangeliū regni. [In teſtimoniū oī-
bus gentiū]. Nulla gens eſt ſub celo q̄ non
habeat auditum ⁊ domini facta/⁊ q̄ ipſe de-
us a pluribꝰ credat: ſi nō ꝑ p̄dicatores/tamē
ꝑ vicinas gentes. [Et tunc erit ꝯſummatio]
Neſcimꝰ iam gentē ſub celo in qua chriſtia
ni non habeantur. Nam ⁊ in gog ⁊ in ma-
gog/que ſunt gentes hu noꝝ. Que ab eis
gazari vocant. Iā vna gens q̄ fortior erat
ex his quas Alexander cōduxerat/circum
ciſa eſt/⁊ omnem iudaiſmū obſeruat. Bulga-
rij quoq̄ q̄ ⁊ ipſi ex ipſis gentibꝰ ſunt: coti
die baptiſantur. [Cū ergo videritis abbo-
minationē deſolationis/q̄ dicta eſt a Danie
B le ꝓpheta ſtante in loco ſcō]. Abbomiatio
deſolationis ydolū vocat in Daniel libro
de qua ipſe ꝓphetauit: ſicut ⁊ nunc deꝰ: cuꝫ
ipāꝫ vidiſſet in templo cognoſcerent ꝓpe eſſe
deſolationem templi ⁊ prouincie. Que ⁊ de
imagine ceſaris poteſt intelligi/q̄ꝛ Pylatus
poſuit in templo ante viginti quinq̄ annos
ſubuerſiōis vrbis. Siue de eq̄ſtri ſtatua Adri
H ani/quā romani ei fecerant: q̄ꝛ ad bellum ꝑ
gens in via reclamante quadam vidua ſte-
tit cū equo/donec ei iuſtitiā de oppreſſore
faceret. Quam cōſules ꝓ pio facto ꝑ vni-
uerſas ciuitates poni iuſſerunt ⁊ ipſa ſtetit
in templo Hieroſolimoꝝ añ deſtructioneꝫ
ciuitatis/quā ipſe Adrianus fecit/q̄ ſcdo re-
belles iudeos vltima cede ꝑdomuit: ⁊ in a-
lio loco ipſam ciuitatem edificari precepit/⁊
Eliam vocauit: ⁊ ꝓhibuit ibi iudeos ingre
di. Et ad antichriſti tp̄a poteſt referri: q̄ꝛ iu
bebit ſe adorari pro deo omnipotente/etiaꝫ
mundo: ſicut ait apoſtolus. Sedebit in tē-
plo oſtendens tanquam ipſe ſit deꝰ quem
dominus iheſus interficiet ſpiritu oꝛꝭ ſui
⁊ deſtruet illuſtratiōe aduētus eius. [Tūc
q̄ in iudea ſunt fugiant ad montes]. Tunc
ad hoc reſpicit: cum venerit ea que predico
Quia ſic Lucas narrat. Cum videritis ab
exercitu circumdari Hierlm: tunc qui in iu
dea ſunt fugiant ad montes: videlicet ne in
cludant in illa obſidione. Nam ſi illi qui in
cluſi fuerint ſcire pro certo potuiſſent exituꝫ

rei/nullo modo ſe inibi clauſiſſent. Hoc
vero euangelio multi chriſtianorum edocti:
cum viderunt appropinquare hoſtem roma
norum/deceſſerunt trans iordanem in reg
num agrippe ⁊ nihil leſionis habuerunt.
Etiam apoſtoli iam prope adhuc viuebāt.
Si ſpiritaliter velis ſcire/potes omnia illa
ad hereſes referre/⁊ peccata. Que cum vi-
deris regnare ſuper eos/qui magiſtri eccle-
ſie eſſe debent. [Tunc qui in iudea ſūt]
Hoc eſt in confeſſione vere fidei feſtinent
aſcendere ad montes virtutum. [Et illi qui
ſupra tectum]. Id eſt qui tranſierūt animo
carnalia/non deſcendant ad priſtinos actꝰ
mundane conuerſatiōis. [Et qui operatur
in agro]. Qui intelligitur eccleſia. [Non
reſpiciat retro]. Ad ea que propter deum re
liquit: ſed tendat ſemper ad propoſitam fi-
dem. [Ue autem pregnantibus ⁊ nutrienti
bus]. Quia fugere nō valebunt: ſicut le-
gimꝰ de nutrice Miphiboſeth. Que cum
audiſſet quod mortuus eſſet Saul ⁊ Iona
thas feſtinabat fugere cum infante: cecidit
q̄ cum ipſo et claudus effectus eſt. Legi-
mus etiam quia in ipſa obſidone Maria
nobilis et predites quondam femina/que
ante vix valebat incedere ſuper terram pre
nimia teneritudine/in ipſa obſidione fili-
um ſuum quinq̄ dies habentem comme-
derit. [Orate autem ne fuga veſtra ī hie
me vel in ſabbato fiat]. Quia in hieme
fugere malum eſſet/ob frigus. In ſabba-
to ſi fugeret/tranſgrederetur legem. Si ſta
ret moreretur: vt Machabei fecerunt.
Tamen quando Ueſpaſianus in prouin-
ciā venit/eſtas inerat: quia ipſo die paſche
Tytus ad Hieruſalem acceſſit. Sed obſi
dio Hieruſalem per duos annos continua
fuit. [Erit enim tunc tribulatio magna/q̄-
lis nō fuit ab initio in mōdo vſq̄ mō: neq̄ fi
et]. Et de obſidiōe iudeoꝝ pōt intelligi: q̄a
nūquā apō illos tribulatio fuit/ſicut apō ip
ſos q̄ in ipſa obſidione fuerūt. Nō eñ remā
ſit canis/neq̄ ꝑs corij in oſtio/aut ī aliquo
iacēs loco. Uiui abibāt hoīes in ſepulchrꝫ
⁊ ibi expectabant mortem. Troya decē an-
nis obſeſſa ē/ſed nō ibi tāta mala ſuſtinuere

Et ad antichriſti tempus recte poteſt aptari
in quo tribulatio inenarrabilis erit: quia
non ſolum tormenta ingeret acerbiora ſan-
ctis/ſed ⁊ ſigna multa faciet: ⁊ dona pluria
dabit/ad ſeducendos chriſtianos. [Et niſi
abbreuiati eſſent dies illi/non fieret ſalua
omnis caro]. Abbreuiatos dicit/non men-
ſura ſed numero. Hec enim tribulatio quā-
to ceteris grauior/tanto temporis breuitate
moderatior eſt futura: Quantum nanq; ex
propheta Danielis ⁊ apocalypſi intelligi
datur (tribus annis ⁊ dimidio) ipſa ſic graſ-
ſabitur. Nam dies equali menſura ſemper
erunt: vt pſalmiſta dicit. Ordinatione tua
perſeuerant dies. [Sed in numero pauci
conſtituti ſunt/in quibus electi probabuntur
⁊ mali manifeſtabantur. Tunc ſi quis dix-
erit: ecce illic chriſtus/aut illic nolite credere]
Chriſtus non ſolum dominus noſter hic in-
telligendus/ſed ⁊ rex iudeorum: quia iudei
ſic appellabant reges. Et fuerunt multi tunc
qui ſe chriſtos dixerunt: qui voluerunt eſſe
reges/ſi tunc potuiſſent victoriam capere.
Et in ipſa ciuitate Hieruſalem tres erant/
qui ſe reges dicebant. [Surgent enī pſeu-
do prophete/⁊ pſeudo chriſti: ⁊ dabunt ſi-
gna magna ⁊ prodigia: ita vt in errorem in-
ducantur/ſi fieri poteſt etiā electi]. De veri
uſq; temporibus poſſūt hec dicta accipi: ſed
melius ad antichriſti tempus referimus in
quo non ſolum ipſe faciet multa ſigna: ſz et
miniſtri eius. Cuius enī fides tunc non tri-
tubabit/quando videbit crudelem perſecu-
torem ſigna facere? [Ita/vt in errorem indu-
cantur/ſi fieri poteſt etiam electi?]. Dubitā-
tis affectu loquitur dominus: vt ⁊ tribula-
tionis magnitudinē deſignet/⁊ liberum in-
eſſe homini monſtret affectum. Nam fidelis
⁊ ſi ad horam ſeductus fuerit/tamen cito re-
ſurgit, vt btūs Petrus. Ecce predixi vobis/
tribus vicibus in iſta maledictione replicatum
habet: vt non auſcultent malorū ſuaſionē.
[Si ergo dixerint vobis: ecce in deſerto eſt
nolite exire]. Ibi abduxit theodas popu-
lū/ille pſeudo ꝓpheta. [Ecce in penetralibus/
id eſt in ſecretis aliqbus: nolite credere]. Spi-
ritaliter eccleſia catholica/id eſt vniuerſalis nō
ſolummodo in Affrica/ aut in alio ſpeciali
loco/vel in penetralibus hereticorum ſed ꝑ
vniuerſum mundum: quia ideo catholica/
id eſt vniuerſalis/dicitur. [Sicut enim ful-
gur exit ab oriente/⁊ apparet vſq; ad occidē-
tem/ita erit aduentus filij hominis]. Non
enim veniet abſconſus/qui in prima maieſta-
te celata nube carnis apparuit. Per figurā
que idea dicitur/deſcribit ſuum aduentum
Non erit neceſſe in ſecreto querere/qui ma-
nifeſtus omnibus ⁊ terribilis vt fulgur ap-
parebit. Fulgur neutri generis nomen eſt:
nec habet .o. in nominatiuo: ſed correptum
u. Eſt autem aliud nomē qđ dicitur fulgor
fulgoris: per .o. ꝓductū: ⁊ accipitur ꝓ ſplē-
dore. [Vbicunq; fuerit corpus/illuc cōgre-
gabuntur ⁊ aquile]. Dat exemplū de re in-
feriori ad inferiorem ꝑ ſpeciem paraboleqđ
ſicut aquile trans mare dicuntur ſentire ca-
dauera: ⁊ illuc ſe congregare: ſimiliter in illa
die omnes electos cum domino eſſe coadu-
nandos/eo q̄ ille ſe caſurum pro ſuis in mor-
tem: qz cadauer a caſu nomen accipit: ſeipſū
corpus/ ſiue cadauer volens intelligi. Aqui-
lam ſanctos ſuos quoꝝ iuuentus renouabit
vt aquile: ⁊ qui aſſument pēnas vt aduolēt
ad dnm. [Statim aūt poſt tribulationem
dieꝝ illoꝝ ſol obſcurabitur/⁊ luna non da-
bit lumen ſuū]. Vel in comparatione clari-
tatis dei videbunt obſcurari: vel veraciter
obſcurabunt/ſic obſcurata fuerunt ipſe mor-
tis eius. Nā necdū impletū eſt qđ Iohel di-
cit. Sol ꝯuertet in tenebras ⁊ luna in ſan-
guinem/antequam veniat dies domini ma-
gnus ⁊ manifeſtus. [Cū ꝓ eo pactū fuerit iudi-
ciū/⁊ fuerit celum nouum ⁊ terra noua: erit
quod Eſyas loquitur. Erit lux lune ſicut lux
ſolis: ⁊ lux ſolis erit ſepte mpliciter/ſicut lux
ſeptem dierū. Et virtutes celoꝝ mouebunt]
Quid nos miſeri faciemus/ſi virtutes ce-
lorum in illo tremendo die tremiſcent? Vir-
tutes celorum/angelos/archangelos ⁊ no-
uem ordines angelorum. Et tūc apparebit
ſignum filij hominis in celo]. Ipſe videbit
⁊ a iuſtis/⁊ ab impijs ſic in apocalypſi Io-
annes dicit. Videbit eū omnis oculus: ⁊
q̄ eum pupugerunt. Et ſicut in actibus aploꝝ

legimus dictum quando aſcendit. Quem
admodū vidiſtis eum euntem/ita veniet.
Uel ſignū filij hominis/crucis vexillū poſ
ſum⁹ intelligere: vexillū victorie triūphātis
[Et tunc plangent ſe omnes trib⁹ terre].
Omnes trib⁹ terre/oēs gentes dicit. [Plā
gentes aūt dicent. Beate ſteriles que nō ge
nuerunt/⁊ vbera que non lactauerunt. Di
cent montib⁹. cadite ſuper nos: ⁊ collib⁹. o
perite nos. Et videbūt filiū hominis veniē
tem in nubib⁹ celi cū virtute multa ⁊ maie
ſtate]. Cū virtute ⁊ maieſtate viſuri ſunt:
quem in humilitate poſitū audire noluerūt.
Cū virtute ⁊ maieſtate: quia omnes angeli
⁊ ſancti cū illo. [Ignis in conſpectu eius:
⁊ in circuitu eius tempeſtas valida]. Si ſo
lummodo figuram viſionis eius populus
Iſrahel a monte Synai qui audiuit timo
re perterritus ſuſtinere non potuit: quid pu
tamus tunc erit. [Et mittet angelos ſuos
cum tuba/⁊ voce magna]. De hac tuba a
poſtolus Paulus dicit. Canit enim tuba:
⁊ mortui qui in chriſto ſunt primi reſurgent
[Et congregabūt electos eius a quatuor vē
tis]. A quatuor clymatib⁹ celi dr: oriente: oc
cidente: aquilone: ⁊ auſtro. Et ne putaret
aliquis a quatuor plagis terre: ⁊ non pot⁹
a cunctis finib⁹ eius ſimul: ⁊ mediterraneiſ
regionib⁹ electos eſſe congregandos/ſubiū
xit. A ſummis celoꝝ vſq ad terminos eoꝝ
Qr nullus in die illa electus remanebit/q
nō occurrat dño. Ueniūt in aere ad iudiciū
ſiue viui inuenti/guſtabūt tū mortem: ſiue
mortui reſuſcitandi. [In momento: in ictu
oculi]. Momentū eſt quadrageſima pars
hore. Ictus oculi/cum clauditur ⁊ aperitur
Quicunq beſtijs commeſti ſūt/vel incen
ſi: nulla erit mora neq differentia. Uenient
aūt ⁊ reprobi ad iudiciū: ſiue viui inuenti/
moriendi ⁊ reſuſcitandi cum alijs mortuis
Interpoſita tñ differentia/q iuſti cum gau
dio in dño: impij vt videant quem beatum
amittent dominum: vt peracto iudicio di
ſpereant cum dyabolo: ⁊ decidant in infer
num cum corporib⁹ ⁊ animab⁹: ſicut deſcen
dit Dathan ⁊ Abiron in infernum. [Ab
arbore autem fici diſcite parabolam. Cum
iam ramus eius tener fuerit/⁊ folia nata: ſci
tis qm̄ ꝓpe eſt eſtas]. Quomodo inquit cū
teneri fuerint erumpentes ramuſculi/iam ꝓ
pe adeſt eſtas: quia non poteſt erumpere
antequam ſol appropinquet. [Ita ⁊ vos/ cū
videritis hec fieri]. Id eſt hec ſigna prece
dere que predixi: cognoſcite appropinquaſ
ſe ⁊ meum aduentum/⁊ conſummationem
ſeculi/⁊ futuri regni iocunditatem: quia ta
lis erit comparatio ad delectationem delec
tationis huius ſeculi/qualis eſt eſtas ad cō
parationem hiemis: quia tunc meroris nr̄i
nubile tranſibunt: ⁊ vite dies eterni ſol cla
ritate fulgeſcent. [Ita ⁊ vos cum videritis
hec fieri: ſcitote quia ꝓpe eſt in ianuis]. Sic
uti ſeculares ſciunt cognoſcere per erumpen
tes ramuſculos arborum venientia deſide
rata tempora/ita ⁊ vos ſcitote ꝑ predicta ſi
gna ꝓpe eſſe deſiderata veſtra gaudia. Et in
ianuis/in terminis nouiſſimis. Sicut eñ
ianua finis eſt domus: ⁊ qui extra ianuam
erit apparet multis/ſic ⁊ ego dieſq iudicij in
ianuis erit tunc: quia tunc extū incipiā ap
parere multis. Poteſt etiā ſpiritaliter intel
ligi ſynagoga/cum ipſa per Enoch credere
in deum ceperit ⁊ Heliam: q̄ſi folia ⁊ fruc
t⁹ facere per bona opera/ꝓpe erit finis: quia
cum plenitudo gentiū introierit/tunc omīs
Iſrahel ſaluus erit. [Amen dico vobis nō
preteribit generatio hec/donec omnia fiant].
Amē/ſi dici fas eſt: q̄ſi iuramētū dñi ē. Et
mltū ꝯmēdat vbicūq hoc adiūgit. Hūatio
nē hāc/⁊ iudeoꝝ gen⁹ ⁊ omniū gen⁹ hoim
poſſunt⁹ ſentire. [Celū ⁊ terra trāſibūt]. Ce
lū hoc in loco aerīū ſpatiū appellat/vbi aues
volāt. Uñ ⁊ volucres celi dicunt. Tm̄ eñ
ſpatiū ignis aſſumet ⁊ ad delendū/ quantū
aq̄ tenuit in diluuio. Nā celū in q̄ ſidera ſūt
innouabit in meliorē figurā: vt Ioānes dr
Erit celum nouum ⁊ terra noua. De terra
quoq tantum ardebit/quantum maculatū
fuit ab humanis laborib⁹: reliqua mutabi
tur in meliorem figuram. [Uerba autē mea
non preteribunt]. Subaudit/vt nō ſint ſic
dixi. Uel alio modo in hac terra nihil celo
et terra durabilius/acſi diceret. Ante po
teſt celum ⁊ terra tranſire: vt non ſint ⁊

quam non fiat qd̓ dixi/q2 veritas ſum: ⁊ im
poſſibile eſt veritatem poſſe mentiri. Sicut
celũ ⁊ terra tranſibũt/id eſt ab ea ſpecie quã
nunc hñt/in aliam. De die aũt illa ⁊ hora
nemo ſcit/neqꝫ angeli celorum/niſi pater ſo-
lus. Filius ꝑ quem factus eſt omnis dies:
⁊ qui eſt ſapientia dei patris/non poteſt ig
norare: ſed in ipſo ſunt omnes theſauri ſa-
pientie abſconditi. In hoc qd̓ ipſe vnus de
us eſt cum patre/nouit ipſe omnia que no-
uit pater. Sed ad hoc neſcit q2 neſcientes
facit: ſicut ceca foſſa dicitur/nõ qd̓ ipſa ceca
ſit/ſed qd̓ neſcientes ſe facit cecos. Nam in
terrogatus poſt reſurrectionẽ de die iudicij
ab apoſtolis ait. Non eſt vr̃m noſſe tempo
ra vel momenta/que pater poſuit in ſua po-
teſtate. Quando dicit: non eſt vr̃m ſcire: o-
ſtendit qd̓ ipſe ſciat/ſed nõ expediat apoſto
lis ſcire: vt ſemper de aduentu domini ſu-
ſpecti ſic viuant quaſi die altero iudicandi.
[Sicut in diebꝫ Noe: ita erit aduẽtus filij
hominis.] Sicut aũt i diebꝫ Noe nihil ad
uerſi ſuſpicabant̃/ſed faciebat vnuſquiſqꝫ
qd̓ ſibi placitum erat: ſic erit in aduẽtu do-
mini: quia illa bella ⁊ ille perturbationes q̃
ſuperius narrauit ante erunt. [Tũc aũt erit
pax]. Sicut nos ſcim⁹ modo predictũ de
antichriſto: ſic ſciuerũt iudei de chriſto pre
dictũ ꝑ prophetas. ⁊ tamen preſentem nõ co
gnouerũt. Sic timendũ nobis eſt/ne nobꝫ
inſcijs veniat domin⁹. Ideoqꝫ ſcd̓m domi-
ni preceptũ ꝯuenit eſſe ſemper parat⁹. [Qꝫ
cũ dixerint pax ⁊ ſecuritas/tũc repentinus
ſuperueniet interit⁹: ſicut dolor parturientꝫ
⁊ non effugient. Tũc duo erũt in agro vn⁹
aſſumet̃ ⁊ alter relinquet̃]. Iſti duo/popu-
lus iudaycꝰ/⁊ gentiles. Seu duo populi
boni ⁊ mali in agro/in ſcriptura ſancta dñt
exercere bona opera: vnde ineternũ viuant
[Unus aſſumetur ⁊ alter relinquet̃]. Qꝛ
ſunt multi infra ſanctam eccleſiam: qui ſcri
pturas legũt ⁊ non audiũt/⁊ chriſtianos ſe
eſſe profitent̃/qui non aſſument̃. [Due mo
lentes in mola]. Due iſte ſynagoga eſt ⁊ ec
cleſia/in lege/ ſiue in ſcriptura dñt molere
farinam verbi dei ad ſuorum aliorumqꝫ pa
bulũ. Sed vna aſſumet̃ altera relinquetur

videlicet eccl̃ia electoꝝ aſſumit̃/reprobꝫ re
linquit̃. [Uigilate ergo]. Uigilare eſt bona
opera exercere. Que ſi fecerit/etiã ſi corpo
re dormiat: ipa ꝓ eo vigilabũt ⁊ orabũt. Ui
gilat q̇ exercet operando qd̓ credit. Unͣ pau
lus. Euigilate iuſti/nolite peccare. [Qꝛ ne
ſcitis qua hora dñs vr̃ ventur⁹ ſit]. Notã
dũ qd̓ non dicit neſcim⁹/ſed neſcitis. Pro
hac enim cauſa noluit apoſtolis patefacere/
vt ſemꝑ incerti credant eum omni die futu-
rũ: ⁊ tales ſe ꝑparent vt digni ſint ad ſuſce-
piendũ eũ. Idcirco enim dñs vltimã nobꝫ
horã voluit eſſe incognitã: vt ſemꝑ poſſit eẽ
ſuſpecta: vt dũ illam preuidere non poſſu-
m⁹ ad illam ſine intermiſſione preparemur.
Habem⁹ eñ ex traditione maioꝝ qd̓ i pa-
ſcha paulo ante mediã noctem/ ſicut ꝑcuſ-
ſor ꝑ domos egyptioꝝ tranſijt percutiendo
ſic debeat venire/ſicut ſcriptũ eſt. Dũ medi
um ſilentiũ tenerẽt omnia/ ⁊ nox in ſuo cur
ſu mediũ iter hr̃et: oĩpotẽs ſmo tu⁹ domine
de celis a regalibꝫ ſedibꝫ venit. Sic deniqꝫ
nobꝫ ſcriptũ reliquere qd̓ octaua calendas
aprilis fuit mũs fact⁹/dñs concept⁹ eſt et
paſſus: ⁊ ſimili modo erit deſtruct⁹. Et ſta-
tuerũt vt in ipa nocte nullus ante medium
noctꝫ dormiret/ſed vigilarẽt in dei laudibꝫ
ſcd̓m iſtã dñi admonitionẽ. Et tũc celebrat̃
octaua kalendas aprilis paſcha. Poſtea in-
ſtitutũ eſt in Nicena ſynodo: vt expectem⁹
poſt equinoctiũ vernalem diem dominicũ:
⁊ in decem ⁊ nouem annis non euenit ſic
paſcha / niſi vna vice: et tali modo occul-
tus erit nobis ipſa dies. Quanto ergo
nobis incertus / tanto magis parati eſſe
debemus omni tempore. Etenim vniciuiqꝫ
noſtrum venit dominus/cum dies nr̃i finis
appropinquat. Pulſat/cũ per egritudinꝫ mo
leſtiam/ mortẽ vicinam eſſe denũciat. Cui
vigilantes confeſtim aperim⁹: ſi exercentes
ſemper bona opera cum amore ſuſcipimus.
Aperire enim Iudici pulſanti non vult /
qui exire de corpore trepidat : et videre
eum quem ſe contempſiſſe iudicem formi-
dat. Ad excutiendam autem mentis noſtre
deſidiam/etiam exteriora damna per ſimi-
litudinem adducuntur: vt animus noſter

ad vigilandum excitetur. Dicit enim. [Illud autem ſcitote quia ſi ſciret paterfamilias qua hora fur veniret/ vigilaret vtiqꝫ: ꝛ nō fineret perfodi domum ſuam]. Fur enī domum perfodit/ cum dyabolus habitaculum anime īfirmat/ vt habitator diſcedat. Omnes enim infirmitates hominum ꝛ pecorū a dyabolo infliguntur: vt fecerunt in Job ꝛ filijs eius/ Thobia/ Paulo: deo tamen ꝑmittente: ꝛ angelo bono preſidente/ ne dyabolus iuxta malignam ſuam voluntatem ꝑagat. Unde ꝛ dominus ad ipſum de Job dixit/ cum corpus ei dimiſit. Ueruntamen animam illius ſerua. Duobus enim modiſ intelligitur hoc ipſum domini dictum: vt neqꝫ in animam eius aliquam leſionem facerꝫ ꝛ ad mentem/ aut aliud mali: neqꝫ habitaculum anime ita diſſiparet/ vt aīa ſtare nō poſſet. Nam mors quomodo poteſt fur intelligi/ que ſubſtantia caret? Nihil deniqꝫ ē aliud/ niſi abſentia vite: ſicut tenebre nō ſūt aliud niſi abſentia lucis. Paterfamilias homo vocatur: quia principari debet ſuper mēbra ſua/ quemadmodum paterfamilias ī domo. [Non ſinit perfodi domum ſuā]. Cum ſentiens ꝛ cum gaudens dies exitus/ letus egreditur: ꝛ corpus obdormiſcit: vt de Joanne ꝛ Stephano ſcriptum eſt/ ꝙ obdormierunt in domino. [Ideo ꝛ vos eſtote parati quia neſcitis qua hora filius hominis venturus eſt]. Neſciente patrefamilias fur domum perfodit/ dum a bonis operibus ocioſus eſt. Quilibet miſſus dei veniens habitaculuꝫ noſtre carnis diſſipat/ ꝛ habitatorēꝫ egredi compellit: quia cum ventura damna ſpiritus non preuidet/ hunc mors ad ſupplicium rapit. Furi vero reſiſteret/ ſi per bona opera vigilaret/ ne īpenitēs perirꝫ. [Quis putas eſt fidelis ſeruus ꝛ prudens/ queꝫ ꝯſtituit dominus ſuper familiam ſuā/ vt det illis cibum in tempore]. Modo dominus ipſos ſuos diſcipulos/ ꝛ per eos magiſtros eccleſie admonet: vt ꝛ ipſi vigilent ꝛ ceterꝫ verbum diuinum adnuntient per quod vigilare ꝛ obſeruare illam horam ſciant. Illi ipſi tamen tunc erunt prudentes ꝛ fideles/ ſi in tempore ſciant dare conſeruis dapes ſibi. Hoc eſt vt tempore congruo non abſcōdant/ neqꝫ profunda ꝛ alta ignaris turbis īgerant: ſed exemplo domini perfectioribus ſecretiora/ vulgaribus ordei pabulum miniſtrent. [Beatus ille ſeruus/ quem cum venerit dominus inuenerit ſic facientem]. Beatus dicitur bene auctus. Felix ꝛ beatꝰ erit qui primo ſeipſum verbo diuino repleuerit vt ipſi primo faciat: poſtmodum alijs ore ꝛ opere verbi pabuluꝫ ſuggerat: quia ſic de eodem domino ſcriptum eſt. Que cepit Jeſus facere ꝛ docere. Ante fecit/ poſtea docuit. Et ipſe ſupra de doctoribꝫ ait. Qui autem fecerit ꝛ docuerit/ magnus vocabitur in regno celorum. [Amen dico vobis ꝙ ſuper omnia bona ſua conſtituet eum]. Magna diſtantia eſt inter bonos factores ꝛ p̄dicatores. Bonos enim auditores ſi vigilātes inuenerit/ faciet diſcumbere: hoc eſt quieſcere in vita eterna. Et tranſiens miniſtrabit/ q̄ ꝑparata ſunt diligentibus deum. Bonis autem predicatoribus ſi prudenter diſpenſauerint vt ipſi ſatientur/ ꝛ alijs ſufficiēter miniſtrauerint: ſupra omnia bona ſua conſtituet/ id eſt ſupra omnia celeſtis regni gaudia: non vt ipſi ſoli habeant: ſed vt abūdantius ceteris cum ſanctis ꝛ eternaliter ꝑfruantur. [Si autem dixerit malus ſeruus in corde ſuo: moram facit dominus meꝰ venire: ꝛ ceperit percutere conſeruos ſuos/ mā ducat autem ꝛ bibit cum ebrioſis]. Hoc de vnicuiqꝫ chriſtiano poteſt intelligi: maxime de magiſtris eccleſiarum/ regibꝫ/ epiſcopis/ comitibꝫ: qui ꝓponunt ſibi longa tempora viuendi/ ꝛ percutiunt/ vel alias iniuſtitias faciunt chriſtianis: vacant commeſſatiōibꝫ ꝛ ebrietatibꝫ/ ꝛ alijs vicijs. Ueniet illis dominus. Hoc eſt miſſus domini: qui ſeparabit animam de corpore eorum in tempe quādo non ſperant: partemqꝫ eorum ponet cuꝫ Hypocritis/ quibꝫ ſuperius dixit. Uae vobis Hypocrite: vel cum illis de quibꝫ dixit. Una aſſumetur/ ꝛ vna relinquetur. Hoc eſt cum his qui deſcendunt in infernū ibi erit fletus: ꝛ ſtridor dentium: per q̄ in duriſſima tormenta perducantur. [Tunc ſimile erit regnum celorum decem virginibus].

Nunc ſuperiorem parabolam de apoſtolis
ꝛ doctoribꝰ ſub perſona boni ſerui maliqꝫ p̄
miſit: oſtendit q̄d ille habiturus q̄ bene mi
niſtrauerit verbum diuinū/ ꝛ quid ille q̄ ne
gligenter. Nunc generaliter de omi eccleſia
ꝛ auditoribus eiuſdem verbi diuini para
bolam ponit. More nī ꝓphetali/ quo ꝛ apo
ſtoli omneſqꝫ illi auditores fuerūt eruditi:
Habebant em̄ in vſu illas animas dici vir
gines/ que deū alienū nō adorauerūt: ſpon
ſum vniuſcuiuſqꝫ anie deū/ ſponſam animā
deū colentiū. Qꝛ ſicut mulier omīa q̄ facit
cū voluntate viri debꝫ facere ꝛ omīa ad opꝰ
ipiꝰ ꝛ ad laudem eius ſiue ad ꝓfectū eius
dare quicq̄d dat: ꝛ non debet aliū eſtimare
ſapientiorem/ ſpecioſiorem/ fortiorem quam
virū ſuū. Sic anima vniuſcuiuſqꝫ colentis
deū/ quicq̄d facit cū dei voluntate ꝛ in no
mine domini dꝫ facere. Non dꝫ amare/ neqꝫ
p̄rem neqꝫ m̄rem/ gemmas aurū/ argentum/
predia vel aliquā creaturā ſub celo plus q̄
deū. Tunc aūt amat deū/ ſi facit q̄ ipe p̄ce
pit. Si aūt iuſticiā deſerit pro aliqua re/ tūc
amat plus illam rem quā deū: ꝛ ibi fornica
tur anima eius. Hoc modo dꝫ eſſe ꝟgo om
nis eccleſia chriſti/ vicꝫ oēs chriſtiani. De
talibꝫ virginibꝫ dī dominus. Simile eſt re
gnum celoꝝ: hoc eſt p̄ns eccleſia q̄ frequen
ter appellatur regnū celoꝝ. Recte per dena
riū numeꝝ omē genꝰ humanū exprimit: qꝛ
3 denarius numerus ꝑfectꝰ ꝛ abſolutꝰ eſt: et
vltra ip̄m nullus numerus niſi de ip̄o mul
tiplicatus. Et in hac parabola nullus eſt q̄
hic nō deſignet. In quinqꝫ aūt ſenſibꝫ cor
poris vnuſqſqꝫ ſubſiſtit homo. Geminatus
aūt quinarius/ denariū perficit. Et quia ex
vtroqꝫ ſexu fidelium multitudo colligitur ꝛ
ſancta eccleſia ſimilis decem virginibus de
nuntiatur. Virgo enim nomen eſt commu
nis generis: ꝛ eodem modo dicitur virgo
ſancta Maria/ ꝛ virgo ſanctus Joannes.
[Que accipientes lampades ſuas/ exierūt
obuiam ſponſo ꝛ ſponſe]. Lampades autē
corpora intelliguntur. Tunc exierunt obui
am ſponſo ꝛ ſponſe/ quando per baptiſmuꝫ
introierunt eccleſiam eius. [Quinqꝫ autē
ex eis erant fatue/ ꝛ quinqꝫ prudentes]. Il
le ſunt fatue ſecundum deum que mundum
aut ea que in mundo ſunt plus diligūt quā
deum. Et tunc fornicatur anima alicuiꝰ er
ga deum/ quando aliquod precium ei plus
placet quam deus/ id eſt retributio vite eterne
ꝓ factis ſuis. [Sed quinqꝫ fatue acceptis
lampadibus/ non ſumpſerunt oleum ſecuꝫ]
Quia nō habuere opera que deo eſſent ac
cepta: ſiue quia male fecerunt/ ſeu q̄ ſi quid
boni fecerunt pro humana laude fecerunt.
[Prudentes vero acceperunt oleum in va
ſis ſuis cum lampadibus]. Quia egerunt
pro ſolo dei amore ꝛ retributionis eterne.
Vaſa/ corda ſunt electorum. [Moram aūt
faciente ſponſo]. Hec mora adhuc agitur:
quia adhuc non venit iudicium. [Dormi
tauerunt omnes]. Infirmati ſunt. [Et dor
mierunt]. Mortui ſunt. Hoc cotidie fit de
fidelibꝫ ꝛ infidelibꝫ: ſed generaliter in die iu
diciȷ̄ fit. [Media aūt nocte clamor factꝰ eſt]
Quia ſicut diximus/ media nocte finē mū
di credimus fore/ ꝛ inſperate. Clamor factꝰ
eſt angelorum cum tubis hoim/ fulguruꝫ ꝛ
tonitruoꝝ. [Ecce ſponſus venit]. Veniet
manifeſtus ꝛ non ſilebit. [Exite obuiā ei].
Aduocauit celum de ſurſum/ ꝛ terram deor
ſum: hoc eſt ꝛ qui in celo ſunt ꝛ in terra.
[Tunc ſurrexerunt omēs ꝟgines ille]. Qꝛ
boni ꝛ mali reſurgent cum corporibꝫ. [Or
nauerūt lampades ſuas]. Habuerūt cor
pora reſuſcitata. [Fatue aūt ſapientibꝫ dixe
runt. Date nobis de oleo vr̄o/ qꝛ lampades
noſtre extinguntur]. Hoc eſt/ adiuuate nos
apud deū. [Reſponderunt prudentes dicē
tes. Ne forte non ſufficiat nobis ꝛ vobis].
Nō dicunt hoc pro auaricia: ſed pro timore
qꝛ vix poterunt ſua opera vnumquemqꝫ li
berare. Vnuſquiſqꝫ eīm pro operibꝫ ſuis re
cipiet mercedem: neqꝫ poterunt in illa die
alioꝝ virtutes/ alioꝝ vicia ſubleuare. Sicut
eīm tpe captiuitatis Babilonie hieremias
ꝛ hiezechihel/ ꝛ Abbacuc/ Danihel/ anani
as/ Azarias/ miſahel non potuerunt alios li
berare: ſic ꝛ ſancti in illa die nō poterunt
adiuuare alios/ niſi quos bona ſua opa ad
iuuerint. Cū ōpibꝫ eoꝝ bonis poterant
adiuuare p̄cca ſanctoꝝ. [Ite potius ad ven

dentes/⁊ emite vobis]. Non conſilium de-
derunt/ſed crimen improbauerunt. Acſi di-
cant. Ite ad adulatores/ pro quorũ vanis
laudationibꝰ opera vr̃a exercuiſtis. Vendi-
tores naqꝫ olei/adulatores itelligunt. Qui
eñi alicuius opꝰ ꝓ aliquo dono laudat/qua-
ſi oleũ vendit. De quo pſalmiſta. Oleũ au-
tem peccatoris nõ impinguet caput meum
[Dũ aũt irent emere/venit ſponſus]. Qꝛ
cũ non potuerũt eſſe cũ dño ⁊ electis/erunt
cũ dyabolis quos auſcultarũt. [Venit ſpõ-
ſus]. Peragetur iuditiũ [Et que parate e-
rant/intrauerant cũ eo ad nuptias]. Illi q̃
habuerũt ꝑfecta opera/recepti ſunt: vt ſint
cũ deo ⁊ angelis ſuis: hoc eſt in illa celeſti
beatitudine. [Et clauſa eſt ianua]. Aditus
miſcdie interclusus. Nõ eñi poſt iuditiũ pꝫ
p̃cti aut meritoꝝ locus. Tũc erit clauſa ia-
nua oĩbꝰ malis excluſis/que modo coti-
die oĩbꝰ ex corde penitentibꝰ aperit. Qð
ſilr btũs Beda in quodã rithmi ꝟſiculo in-
gemiſcit dicens. Nulla erit ſuſpitio ſalutis
vel remediũ/ianua clauſa thalami complexꝫ
ſponſi nuptijs. [Nouiſſime veniũt ⁊ relique
ꝟgines dicẽtes. Dñe dñe/aperi nobꝭ] Fru-
ſtra tũc clamabũt q̃ illũ hic clamantẽ ꝑ ſua
euangelia ⁊ ſuos predicatores audire nolu-
erũt. Ingeminãt dñe dñe/ſed fruſtra: qꝛ pe-
nitẽtie tẽpus nũc erit: qꝛ pnĩa dicit q̃ſi pu-
niẽtia. Puniẽdi tẽpꝰ erit/ſed ſpes venie iã vl-
tra nõ erit: qꝛ nequaquã tũc veniã inueniet
q̃ mõ nõ vult pniãm agere vt Dauid dicit
Qm̃ non eſt in morte q̃ memor ſit tui. Ma-
gna erit ſeueritas poſt iuditiũ/qꝛ añ iuditiũ
ineffabilẽ miſcdiam ꝓrogauit. [At ille reſpõ-
dens ait. Amẽ dico vobis/neſcio vos]. Ne-
ſcio vos/ſubaudit ꝑ opationẽ meos fuiſſe
Neſcire eñi dei/reprobare eſt. Ve ſupbis:
q̃bꝰ deꝰ iſta dicturꝰ eſt. [Vigilate itaqꝫ: q̃a
neſcitis diẽ neqꝫ horã]. Qꝛ multotiẽs tpe
ꝑ ſe clamauit in hoc ſeculo vigilate/⁊ au-
dire dedignati ſunt: clamabunt tũc mltipli-
citer ⁊ nõ exaudient. De q̃ ve ꝓfatꝰ Beda
in iam dicto rithmo ꝓſequit dicẽs. O quã
infelix aĩa ꝓuata hoc ꝯuiuio: que vltra in
memoriã nõ reuertet dñi. Sꝑ eñi debemꝰ
vltimũ diẽ metuere/quẽ nũquã poſſumꝰ ꝓ-
uidere. Quẽ Dauid metuẽs dicebat. No-
tũ fac mihi dñe finẽ meũ/⁊ numeꝝ dierum
meoꝝ/vt ſciã q̃d deſit mihi. Qꝛ ſi q̃s iter ꝑ-
gere dꝫ/vult accipere vie ſumptꝰ ſufficient.
Vt ſciã q̃d deſit mihi. Timebat ne extin-
gueret lampas eiꝰ: idcirco dicebat/vt ſciam
q̃d deſit mihi. Preparemꝰ inceſſanter ſum-
ptus in via/ne in illa die excludamur clau-
ſa ianua. [Sicut homo qui peregre ꝓficiſ-
cens]. Qꝛ dñs cito erat tranſiturꝰ de ſecu-
lo corporaliter. Et diſcipuli de die iudicij in-
terrogauerũt: ipſe aũt noluerat certũ tẽpus
oſtendere. Quantũ timenda ⁊ ꝓcauenda
eſſet ipſa dies multis parabolis ꝓpoſitꝭ oſtẽ-
dit. Dixit ſuperius de vigilanti ⁊ prudẽti
ſeruo: atqꝫ de negligenti. Iteꝝ gñaliter de
oĩni eccleſia ſua/que deũ ſe adorare ꝓfitetur
ſub ſpecie decẽ virginũ. Nũc iteꝝ principa-
liter de apoſtolis ⁊ doctoribꝰ: ⁊ cũ illis de om-
nibꝰ hominibꝰ. Hõ iſte/dñs nr̃ Iheſus cri-
ſtus: q̃ ꝓ nobis ſua gratuita pietate hõ fie-
ri dignatus eſt cũ deus eſſet. [Peregre pro-
ficiſcens]. Peregre/id eſt longe: venit a no- K
mine qð eſt pereger: inde ⁊ peregrinus/id ẽ
ꝑgens longius. Proficiſcens a ꝟbo ꝓficiſ-
cor deponens ꝟbũ/venit participiũ. Ipſe
dñs chriſtus ꝑegre ꝓfectus eſt qñ in celum
aſcendit: qꝛ lꝫ in celo diuinitas fuerit/tñ hõ
ille quẽ de ſancta Maria aſſumpſit in celo
antea non fuit. [Vocauit ſeruos ſuos] apo-
ſtolos/ad quos hec loq̃bat: tradidit illꝭ doc-
trinam euangelicam. [Et vni dedit quinqꝫ
talenta/alij aũt duo: alij ꝟo vnũ]. Nã oĩs
apoſtoli equaliter docti receſſerũt a dño: ſꝫ
alij plus/alij minus. Minus enim erat ſa-
piens Thomas q̃ dixit. Dñe: neſcimus q̃
vadis/quã Petrus. Item minus Phylippꝰ
cui dictũ eſt: tanto tpe vobiſcũ ſum ⁊ nõ co-
gnouiſtis me Phylippe/quã Ioannes q̃ dix-
it. In principio erat verbũ. Ideo in quinqꝫ
talentis diuerſas gratias intelligere debe-
mus: vel in quinqꝫ talentis donũ quiqꝫ ſen-
ſuũ.i. exterioꝝ ſcĩa exprimit: vicꝫ viſus: au-
ditus: guſtus: odoratus: ⁊ tactus. Qꝛ ſatꝫ
abũdeqꝫ honorat/q̃ in his quinqꝫ ſenſibus
vigere ꝑmittit. In duobꝰ talentis/intellec-
tus ⁊ opatio deſignat. In vno talẽto: intel-

lectus ꝛ operatio deſignat. In vno talento
intellect⁹ tantūmō deſignat. Credim⁹ tñ: qꝛ
apli electi ꝛ quinqꝫ ꝛ duo talenta habuerint
ꝛ adhuc in eccl'ia chriſti mlti hñt ſile. [Uni
cuiqꝫ ſcdm ꝓpriā virtutē]. Non ꝑ largitate
aut parcitate/alteri plus ꝛ alteri minus tri/
buens: ſed pro accipientiū virib⁹. Qꝛ et in
heremo quāuis ſeptuaginta duo ſeniores
eodē ſpū fuerint repleti quo ꝛ Moyſes: nō
tñ ſic ꝑfuſe vt Moyſes. [Et profectus ē ſta
tī.] Qꝛ tamdiu cōuerſatus eſt cū diſcipu/
lis quouſqꝫ vidit eos non indigere ꝑſentia
corporalis inſtructionis/ꝛ poſt receſſit ab
eis corporaliter. quos tñ ſpiritaliter nūquā
deſeruit. [Abijt aūt qui quinqꝫ talenta acce
perat/ꝛ operatus eſt in eis/ꝛ lucratus ē alia
quinqꝫ. Similiter ꝛ qui duo acceperat: lu
cratus eſt alia duo] De apoſtolis nō dubi/
tandū: q talenta que a deo acceperunt/iux/
ta dei voluntatē duplicauerint. Ūñ ꝛ ſeqꝛ
corū Paulus/hñs ꝛ quinqꝫ ꝛ duo talenta/
dicebat. Ue mihi eſt: ſi non euangelizauero
qꝛ diſpenſatio mihi credita eſt. Item de ex/
teriorib⁹ talentis. Ad ea que mihi op⁹ erant
ꝛ his qui mecū ſunt/miniſtrauerunt man⁹
iſte. Et item. Omia oſtendi vobis: qꝛ ſic o/
portet laborare/ꝛ ſuſcipere infirmos. Ille ex
teriora talenta duplicat/q̇ de terrenis offi/
cijs vitā eternā ſibi comparat. De vnoquo
qꝫ hoie iſta intelligere poſſumus/maxīe tñ
de his q̇ locū aploꝝ in eccl'ia tenēt/ꝑdicato
rib⁹ vicꝫ diuini ꝟbi. Pōt q̄qꝫ in duob⁹ talē
tis: intellect⁹ ꝛ charitas intelligi: qꝛ oꝑatio
in hoīs arbitrio eſt dimiſſa. Si eñ opera/
tionē ibi intellexerimus/ poterit ſurripi vt
dicat quis: ideo nō poſſe operari bonū/ q̇a
nō acceperit talentū operationis. Scimus
aūt qꝛ deus hoiem in libero arbitrio habꝫ di
miſſum/vtrū velit facere mandata dei/an nō
[Qui aūt vnū acceperat/abiens fodit ī ter/
ram/ꝛ abſcondit pecuniā dñi ſui]. Pecuni
am in terra abſcondere/eſt acceptū ingeniū
in terrenis actib⁹ implicare. Lucrū ſpiritale
nō q̄rere: cor a terrenis deſiderijs nūquā le
uare. Unū talentū iudas intelligentie acce/
pit: qꝛ ſimiliter erudit⁹ fuit a dño vt ceteri:
ſed in terreno auaritie lucro cūcta cōuertit/
q̇ loculos magiſtri hñs que potuit furatus
eſt/quouſqꝫ ꝛ dñꝫ vendidit. Uideat ſe vnuſ
quiſqꝫ: qꝛ nullus eſt q̇ oēs ſenſus corporis
ſanos habeat: qui poſſit queri non accepiſſe
aut accipere potuiſſe talentū. Potuit eñ qꝛ
ſanitate vigebat diſcere qua viueret: et ſibi
ꝛ alijs prodeſſe. Nam nullus ſe poterit ex/
cuſare de ignorantia/qꝛ non licet ignorare: ſ
qꝛ repleta eſt terra dñi ſcia: imo de pigritia
condemnabit: ꝛ deiectione talenti. Ali⁹ euā
geliſta dr: qđ talētū in ſudario ligauerit. Il
le doctrinā prīſfamilie in ſudario ligat/q̇ do
nū intelligentie in luxurijs/aut cōmeſſatiōi
b⁹/aut ebrietatib⁹/vel alijs huius ſeculi vo/
luptatib⁹ conuertit. [Poſt multū vero tem/
poris venit dñs ſeruoꝝ illoꝝ/ꝛ poſuit ratio
nem cum eis]. Fīnalis examinatio omium
hoīm opeꝝ in die iudicij erit. Sed ꝛ coti/
die agitur: dum electi ꝛ reprobi de hoc ſecu
lo rapiunt. [Et accedens qui quinqꝫ talēta
acceperat obtulit alia quinqꝫ talēta dicēs].
Non ꝟbis dicent/ſed oꝑa ꝑfecta monſtra/
bunt: qꝛ in illa die vniuſcuiuſqꝫ opus mani
feſtū erit. Etiā in hoc ſeculo hoc fit/cū quis
quinqꝫ ſenſus corporis in bono opere im/
plicat/ꝛ alios ſuo exemplo inſtruit ꝛ de⁹ eā
intentionē rectā ꝑſpicit. Largit⁹ ei ſciam eti
am ampliorē: quā ei qui naturali igenio pol
lebat. [Ait illi dñs eius. Euge ſerue bone ꝛ
fidelis]. Euge/grecū nomē eſt: ꝛ dicit lati/ Z
ne bene: ſubaudit/gaude bone ſerue. Ser/
uus/non ſꝑ cōditione dicit timoris/ſed etiā
dilectionis. De illo alio loco dñs dt. Iam
non dicā vos ſeruos. De iſto ꝛ hic/ſerue bo
ne. Et in alio loco. Dicite/ſerui inutiles ſu
mus: qđ debuim⁹ facere fecimus. De iſto
ergo qđ ad dilectionem ꝑtinet dicit ſuo/ nō
timoris ſed amoris deo placendi. [Fidelis]
Qꝛ dei dona ꝛ cuſtodiuit in ſe: ꝛ in alijs
ampliauit. [Sup pauca fuiſti fidelis]. Su
per pauca/ſuꝑ terrena: qꝛ quamlibet in hoc
ſeculo terrene res celeſtib⁹ cōparate/pauca ꝛ
vilia ſunt. [Intra in gaudiū domini tui].
Suſcipe que oculus non vidit: nec auris
audiuit: nec in cor hominis aſcendit. [Ac/
ceſſit autem ꝛ qui duo talenta acceperat].
Si hic operationem pro talentis accipim⁹

dicent multi. Non accepi a domino talentū
vt poſſim operari que intelligo: ⁊ propterea
non poſſum perficere opera dei. Sed ſcim⁹
quia omnes homines liberum habemus ar
bitrium vt operemur aut opera dei aut ope
ra dyaboli. Propterea melius eſt intelligere
intellectum atq; charitatem. [Ait illi domi/
nus ei⁹. Euge ſerue bone.] Vterq; ſeruus
ſimile gaudium recepit: ⁊ qui de quinq; de
cem ⁊ qui de duobus quatuoꝛ fecit non cō
ſidꝫrans lucri magnitudinem / ſed ſtudij
voluntatem: quia deus intentionem in vno
quoq; homine conſiderat: vt dicit ipſe de vi
dua que duo minuta in gazophylatium mi/
ſit: inquit. Dico vobis: quia vidua pl⁹ om
nib⁹ diuitib⁹ miſit. Quid autem maius da
ri poteſt fideli ſeruo / quam eſſe cum deo / et
videre gaudium domini ſui. [Accedens au/
tem ⁊ qui vnum talentū acceperat / ait. Do
mine / ſcio qꝛ homo durus es: metis vbi nō
ſeminaſti et congregas vbi non ſparſiſti].
Per ſeruum iſtum / omnes mali intelligun/
tur. Siue ſingulariter vnuſquiſque ma/
lus: quia nullus prope poteſt inueniri qui
non a deo acceperit talentum: qm̄ vnicuiq;
res de qua viuit / p talenti acceptione depu
tabitur. Etiam ⁊ qui locum apud diuitem
obtinet / ſi non intercedit pro pauperibus / p
talenti retentione reputabitur. [Homo du/
rus es]. Iuſtitiam dei multi ſeculares du/
ritiam putant. Sed ſicut veritas naturalit̄
eſt / ſic etiam iuſtus ⁊ iuſtitia naturaliter: et
iniuſte non pōt agere qui eſſentialiter bon⁹
eſt. [Metis vbi non ſeminaſti]. Quia etiā
in gentilium populo quicunq; bona ſtudu/
it operari / deo accepta fuerunt eorum opera
vt in Magis / quibus non fuerat predicatū
ac reliquis quoꝝ actus non habemus con
ſcriptos. [Et colligis vbi non ſparſiſti]. ſcꝫ
predicationis verbū. Unde datur intelligi/
Qꝛ q̇ bene operati ſunt inter gentes / nō ha
bebunt in tartaro tam dira tormēta vt illi q̇
vt nequius potuerūt opati ſunt. Seu alio
ſenſu. Qꝛ nō ſolum illos punis qui cogno
uerunt quid debuiſſent facere / ſed ⁊ illos q̇
te ignorauerīt / ⁊ q̇ te non audierunt. [Et ti/
mens abij / ⁊ abſcondi talentū in terrā]. Ac/
ſi dicat. Cū ꝯſideraui qꝛ ⁊ illos punis p ig
norantiā / ⁊ illos qui p infirmitatē fragilita/
tis: ⁊ quos recipis ſine macula recipis / de/
ſperaui me poſſe ad tuam gratiam vel ad tu
um regnū puenire: ⁊ idcirco totū meū ſtudi
um in terrenis collocaui / vt ſi amitterē vitaꝫ
btām in futuro / vel pſentem dilectionē non
amitterem. Etiam in preſenti poteſt accipi:
qꝛ cū quilibet acumen ingenij qd̓ a deo ac/
cepit non ſequitur / pdit p ſuā deſidiā qd̓ ſci
re poterat: ⁊ aſſequitur plerūq; is q̇ hebes
acumē hr̄e videbatur p aſſiduitatē ⁊ p ſuaꝫ
bonā voluntatē. [Ecce habes qd̓ tuum eſt]
Ex quo primus parēs nr̄ in paradyſo pec/
cans / ipas ſuas culpas in dnm̄ ſuū voluit re
putare dicens. Mulier quam dediſti mihi
dedit mihi / ⁊ cōedi ex eo. Hinc hoim gen⁹
culpas ſuas in alios gētiūt retorqre. Unde
⁊ hic ſeru⁹ dr̄. Ecce habes qd̓ tuū ē. Qua
ſi diceret. Et ſi alios nō inſtruxi / meipm cu/
ſtodiui: ⁊ in me habes ſaluū talentū. Qui
em̄ debuit ſimpliciter inertiā ſuā ⁊ peccatū
ꝯfiteri / dicit ſe prudenti ꝯſilio egiſſe ne pecu
niā pderet / q̇ hoc ſolū timere debuit ne ſine
lucro ad deū reportaret. [Reſpōdēs aūt do/
minus eius / dixitq; ei. Serue male ⁊ piger]
Seruus malus appellat̄: qꝛ calūniā fecit do
mino / ⁊ pctm̄ ſuū in eū voluit retorqre. Pi/
ger: qꝛ noluit talentū dare ad erogationem.
[Sciebas qd̓ meto vbi non ſemino / ⁊ ꝯgre
go vbi nō ſparſi. Si ⁊ illud iuxta tuā ſniāꝫ
exquiro qd̓ ad erogandū nō dedi / quare tu
ſciens voluntatem meam non dediſti pecu/
niam meam ad menſam?] Nūmularij a nū
mo dicuntur: quia ipſi eos percuciūt. Et ſo
lent monetarij accipere argentum ab aliq̇b⁹
et ſolent denarios formare et poſt annuꝫ in
tegrum reddere quod acceperunt / ⁊ medie/
tatem de ingenio ſuo ſup acceptū. Qd̓ diui
na lex de terrenis pecunijs phibꝫ fieri; qm̄
initium eſt cupiditatis / exigere velle que te
neſcias cōmodaſſe. Unde ps. dr̄ de iuſto vi
ro. Pecuniā ſuā nō dedit ad vſurā. De ſpi/
rituali xᵒ. i. predicatōne diuina: q̇ nō ſtudue
rit multiplicari / exoluet debitas penas.
[Tollite ab eo talentū / ⁊ date ei q̇ hꝫ decem
talenta]. Conueniens videbatur / vt cum

talentū ab illo tollebatur ei daretur qui duo
quam qui quinq;. Sed ſi vim dicti perpen
dimus/plus ille habuit ꝙ duo.i. intelligen
tiam ⁊ charitatem: quam ille qui quinq; ſen
ſus corporis accepit: quia ſcientia dei ⁊ cha
ritas omnes apud deum pcellunt virtutes.
Frequenter ergo videmus illum qui bene
exteriorib⁹ adminiſtrat (licet ſimplex frater)
habeat maiora dona a deo quã ille qui de
ſua ſcientia ſe iactans alios dedignatur. Et
iſte vn⁹ malus ſeruus/iudeoꝝ populus po-
teſt intelligi: qui doctrinam legis quam acce
pit noluit multiplicari in gentili populo.
Cui talentum ablatum eſt: ſicut ipſe alio lo
co dicit. Auferetur a vobis regnū dei ⁊ da-
bitur genti facienti fructus eius. [Omni
habenti dabitur]. Habenti fidem vel bonã
voluntatem dabuntur reliqua bona. [Ei
aūt ꝙ non h; fidem vel bonã voluntatem/⁊
qḋ videtur hr̄e ꝑ hypochriſin/auferetur ab
eo]. Siue terrene res quas magis amauit
quã vitã eternã. [Auferetur ab eo/⁊ tūc neu
trum habebit. Et inutilem ſeruū eicite in te
nebras exteriores] Superius dixi q; tene-
bras interiores cecitas mentis appellat: ex-
teriores tenebre erunt in inferno: vbi neq;
deus neq; ſol ei lucebit. Deus lux eſt: ꝙ ab
illo elongat in tenebris conſtituitur. [Ibi
erit fletus ⁊ ſtridor dentium]. Per fletum ⁊
ſtridorem dentium dira tormenta pdicunt
⁊ vera reſurrectio corpoꝝ demonſtrat. Talē
tum genus ponderum eſt maximum. Sūt
aūt tria genera: minimū quinquaginta libra
rū: mediū ſeptuaginta duaꝝ: ſumū centū
viginti. [Cum aūt venerit filius hominis ĩ
ſede maieſtatis ſue: ⁊ oēs angeli cū eo]. Mul
ta dn̄s dixit ꝗ ad diē iudicij fiēda ſunt: ſed
qn̄ ipē dies aut hora eſſe debeat/nō dī. S;
ↄſtat ꝑfecto q; ꝙ alia ſcit ſecretiora myſteria
qḋ ⁊ ipm̄ ſciat. Dixit ſupius admonitiōes
ad oēs: nūc aūt oſtēdit qḋ in nouiſſima ho
ra ipē facturus ſit. Scimus quia iudicium
dedit pr̄ filio: ⁊ ꝙ in pmo aduētu venit iudi
cãdus/in ſcḋo veniet iudicaturus viuos et
mortuos. ¶ Nulla aūt lingua pōt enarrare
quãti terrores ibi erūt/cū celū ⁊ terra arde-
bit/ſon⁹ tonitruoꝝ ⁊ fulgurum audietur/an

geli reſonantes tubas mortaliū turbã ↄcu
tient. Cur enim nō credam⁹/qḋ illi angeli
ꝙ corpora de aere aſſumunt/vt freqnter viſi
a prib⁹ legunt/ſono ereo debeãt intonare: vt
fecerunt quando dominus ꝑ ſubiectã creatu
rã locutus eſt turbis. ¶ Adhunc iudicij di
em oēs noue ordines angeloꝝ venient: oēs
homines boni ⁊ mali. [Tunc ſedebit ĩ ſede
maieſtatis ſue]. Per ſeſſionem auctoritas
iudicandi: maieſtas ꝑ poteſtate. ¶ Multi
aūt putauerunt in valle Ioſaphat/ꝙ eſt lo-
cus in iudea futurū eſſe iudiciū: ſed nequa-
quã verū eſt/quãuis ſonet Ioſaphat iudiciū
ſed in aere erit vt Paulus dī: rapiemur in
aere ⁊ ſic ſp̄ cū dn̄o erim⁹. [Et ↄgregabun
tur ante eū oēs gentes]. Quicūq; ſpm̄ vite
habuerit imortalē/ſicut angeli ⁊ hoies ibi
aderunt. [Et ſeparabit eos ab inuicē/ ſicut
paſtor ſeparat oues ab hedis]. Qui dixe-
rat/ego ſum paſtor bonus perſeuerat in ipa
parabola/qḋ ſicut paſtor ad veſperam oues
ab hedis ſegregat/vt hos mittat in vnã mã
ſionē/illos in aliã. Silr̄ de⁹ tūc ad veſperã
huius mōi collecturus ſuas oues in ouile
hedos in herebū retruſurus. [Et ſtatuet q̇-
dē oues a dextris]. Id eſt in bonã partem.
[Hedos aūt a ſiniſtris]. Id eſt in malã par
tē. Videant nunc ꝙ adhuc viuunt/vt feſti-
nēt eſſe oues chriſti: veſtiãt nudos/⁊ alãt in
digētes: viuant ſimpliciter nō de rapina/ne
q; noceant alicui: q; ꝙ hedos in hac vita i-
mitatus fuerit/ ſocius tūc ipſoꝝ erit. Hed;
ↄparant qḋ laſciuū eſt animal: ⁊ luxurioſu;
quoꝝ ſimiles ſūt diſſoluti in voluptatib⁹ ſu
is/luxurioſi ⁊ auari erga proximos ſuos.
[Tūc dicet rex his ꝙ a dextris ei⁹ erūt. Veni
te bn̄dicti pr̄is mei] h ē mecū venite/cū quo
heredes eē debet; vite eterne. Bn̄dicit: qa
ad imaginē dei fcti ideo bn̄dcti. [Poſſidete
h ē abſq; vlla ↄdictiōe. [Paratū vob; reg-
nū] ꝑ pn̄tiã dei. Regnū/latã mãſionē: q̄ nō
anguſtabitur vobis ſed dilatabit ſpacioſe.
[A ↄſtitutiōe mōi]. Quã vnã btãm in pn
cipio a deo credimus eē creatã vbi fier; re-
ceptaculū iuſtoꝝ. [Eſuriui eīn in mēbr; me
is]. Qḋ eſt eccl'ia mea. [Et dediſtis mihi
mãducare]. Siue cibo terreno/ſiue ſpūali.

[Sitiui/ꝛ dediſtis mihi potū]. Sicut cibꝰ
ſpiritalis/ſic et ꝛ potus. Unde ꝛ beatus
Paulus dicebat. Bibebāt de ſpūali. [Hoſ-
pes eram/et collegiſtis me] Hoſpes dicit
et qui ſuſcipit ꝛ qui ſuſcipitur. Hoſpes erā
hoſpitio indigebā ꝛ ſuſcepiſtis me: q̄a hoſ-
pes non ſolum ſuſcipiēdus ſed ꝛ trahēdus
ꝛ querendus. Unde ꝛ .b. Thobias cum ſe-
deret ad menſam miſit filiū q̄rere q̄ cum eo
ederet. [Nudus/ꝛ cooperuiſtis me. Eſt nu
ditas corporalis/ꝛ ſpiritalis. Unde dictuꝫ
eſt. Btūs qui cuſtodit veſtimenta ſua ne nu
dus ambulet. [Infirmus/ꝛ viſitaſtis me].
Et in infirmitate corporis / ꝛ in infirmitate
anime viſitandi ſunt qui deū p̄rem inuocāt
Cū em̄ aliquis in tribulationibꝰ huius ſe-
culi triſtari incipit/tunc infirmat̄. Quē ſi
quis viſitauerit/ꝛ verbo ſuo confortauerit:
mercede non carebit. [In carcere eram/ꝛ ve
niſtis ad me]. Carcer a coherendo dicit̄: eo
q̄ð rei ibi coherceant̄. Hoc eſt conſtrigant̄.
Carcer etiaꝫ anguſtia ꝛ puſillanimitas ani
mi intelligi poteſt. Et hec om̄ia pietatis ope
pera ꝛ carnaliter ꝛ ſpiritaliter exercere p̄nt i
telligi: ꝛ ad actualem vitā ꝑtinent. Que q̄
ſtudioſe adimpleuerit in hoc/poſt ad theori-
cā dei ꝯtēplationē̄m ꝑuenit: in qua ſine ſi
ne oculi eiꝰ videbunt regem in decore ſuo.
[Amē dico vobis/quod vni de his fratribꝰ
meis minimis feciſtis/mihi feciſtis]. Attē
dendū q̄ð dixit/de his minimis fratribꝰ ſu
is: hoc eſt q̄ deū p̄rem credunt/ꝛ ip̄m inuo-
cāt: ꝛ nō ſunt elati ſed humiles ſpū. [Tūc
dicet his qui a ſiniſtris erunt]. Notandum
q̄ð nō hꝫ eius/ſed tm̄ a ſiniſtris: q̄ȝ deꝰ ſini
ſtꝝ nihil hꝫ. Vn̄ ſcriptū eſt. Vias q̄ a dex-
tris ſunt/nouit dn̄s. Peruerſe vero ſunt / q̄
a ſiniſtris ſunt. [Diſcedite a me]. Ecce ter-
ribilis ꝛ timenda vox: etiam ſi nihil addidiſ
ſet: q̄ȝ q̄ a deo recedit/dyabolo tradit̄. Et ni
hil aliud extra deū / niſi malū inenarrabile.
[Maledicti]. Maledictꝰ nō pōt eſſe/vbi ē
bn̄dictꝰ. A deo creati bn̄dicti / operibꝰ v̄ris
maledicti. [In ignē eternū/q̄ paratꝰ eſt dia
bolo ꝛ angelis eius]. In ignē eternū diſce-
dere. i. inordinate cadere ꝑcipiunt̄: q̄ȝ iā ab
illa die crudeliter tractandi ſunt. Eternus

erit eis ignis: q̄ȝ lꝫ ip̄i finē peccandi habuiſ-
ſent/tn̄ voluntatē habuerunt/ꝛ ſꝑ viuere/et
ſꝑ peccare: ꝛ ideo ex voluntate ſine fine dā
nabuntur. [Qui paratus eſt dyabolo / et
angelis eius]. Hic apparet q̄ pene inferoꝝ
non ꝓ hominibꝰ/ſed ꝓ angelis malis parate
ſunt. Quicunq̄ in ꝯſortiū eoꝝ ꝑ mala oꝑa
ſeip̄m iungit/ſuſtinebit que ille hꝫ ſuſtinere
[Eſuriui enī/ꝛ non dediſtis mihi manduca
re]. Et cetera. De om̄ibꝰ q̄bꝰ iuſti coronan
tur/impij condemnant̄: q̄ȝ ꝯtraria eis egerūt
[Et ibūt hi in ſupplitiū eternū.] Duabꝰ vici
bꝰ in hoc loco dn̄s affirmat/q̄ð ſupplitia eter
na erunt impijs. Sic dicunt̄ impij in eter-
nis ſupplicijs eſſe/ſicut dicuntur iuſti in vi-
ta eterna. Et ſi impij nō eſſent ſꝑ cruciandi
nec iuſti ſꝑ glorificandi/ſicut dicunt greci.
Origenes eoꝝ doctor eximius errauit/pu-
tans dič iudicij ſpatiū mille annoꝝ obtinen
dū/vt hoc ſpatio venirent oēs impij acta pe-
nitentia ad veniam/ꝛ ip̄e dyabolus. Et per
multos annos ita docuit. Cum autem au-
diſſet iſta duo ꝟba: ignē eternū/ꝛ ſupplitiuꝫ
eternū/recognouit errorē ſuū / ꝛ venit in ſy-
nodū ꝛ publice cōfeſſus eſt ſe recognouiſſe
errraſſe/q̄ð impij eternaliter debuiſſent cru-
ciari/ſicut ꝛ iuſti in vita eterna eternaliter le
tari: ꝛ accepit pn̄iam/ꝛ abſtinuit a miſſe offi
cio vſq̄ ad diem mortis ſue. Et hoc retinen-
dū q̄ð his qui iudicaturus dicitur/filiꝰ ho-
minis vocat̄: vt ſciamꝰ q̄ȝ q̄ iudicatꝰ eſt/ip̄e
idem erit iudicaturus.

¶ [Et factum eſt cū conſummaſſet iheſus
ſermones hos omnes]. Conſum̄atio ad
perfectionem pertinet. Bonoꝝ em̄ eſt cōſū-
mare. i. ad perfectionem deducere. Cōſum-
mauit/qui quantum voluit dixit/ꝛ q̄ð ne-
ceſſarium eſſe ſciuit.

¶ Sequitur expoſitio Chriſtiani
in Paſſionem dominicam.

Dixit diſcipulis ſuis. Scitis quia poſt biduũ paſcha fiet]. Paſcha hebreũ ē nõ grecũ: nec dicit a paſſione/ ſʒ a trãſitu: eo ꝙ ꝑcuſſor egiptioꝝ: qui diabol⁹ intelligit/ꝑcuſſis egiptijs nõ fuerit auſus itroire i domos hebreoꝝ ꝓpt ſanguinē agni/ quē i poſtib⁹ videbat. Uel alio mõ a trãſitu dicit paſcha: qm̄ dñs ꝑ domos hebreoꝝ trãſiuit ipſa nocte/ qñ egiptijs
P ꝑcutiebāt vt ſaluaret ꝓplm̄ ſuũ. Hoc aũt diſtat int paſcha ⁊ azima: qꝛ paſcha ipã pria dies erat quãdo agnũ comedebāt. Azima aũt ſeptē dies q̃ ſeq̃bant i q̃b⁹ nõ audebāt panē comedere de fecib⁹ infectũ: ⁊ ideo azimi dicebant ipſi dies. [Et fili⁹ hoīs tradet vt crucifigat]. Biduũ cõpoſitũ nom̄ ē ex aduerbio bis ⁊ greco dio id ē duo. Poſt biduũ p⁹ duos ſubaudit dies. Et ad hoc reſpicit ꝙ dixit fili⁹ hoīs tradet p⁹ biduũ. Nã paſcha in craſtinũ celebratũ fuit: qꝛ q̃rta feria hec loq̃bat: in quīta feria paſcha celebrauit hoc eſt agnũ cõedit. Sexta feria qḋ ē biduũ traditus ē. [Et fili⁹ hoīs tradet]. recte fili⁹ hoīs q̃a diuinitas ĩpaſſibilis ⁊ ſola caro paſſa eſt. Tradet a iudeis: q̃a quēcũq; occidere volebāt/ adiudicabāt eũ morti ⁊ tũc dabāt p̄ſiti romane: qꝛ ipĩs nõ licebat nec arma portare nec quēq̃ occidere. [Tũc cõgregati ſunt principes ſacerdotũ i atriũ pricipis ſacerdotũ/ q̃ dicebat Cayphas]. Q: iã cõſpirauerãt vt eum occiderēt. Nunc iteꝝ cõgregant agētes ꝯſiliũ quo illũ ꝯp̄hēdãt ſine turbis. Credebãt nãq; eum ĩuitum pati ⁊ timebãt ſi vna vice de manib⁹ eoꝝ q̃cunq; mõ euaderꝫ ꝙ vlteri⁹ eum nõ ꝯp̄hēderēt. Cõgregãtes ſe ad ſummũ ſacerdotē/ qꝛ de ſua gēte maiorē nõ habebãt. Poſt trãſmigrationē deniq; ſꝑ ſacerdotes eis ꝓfuerãt i honore regio vſq; ad Herodem. Congregantur ergo non timentes ſeditionem populi: ſed cauentes/ ne auxilio populi de manibus eorum tolleretur.
Q Cayphas interpretatur inuentor malorum. [Conſilium fecerunt vt Jeſum dolo tenerent ⁊ occiderent]. Dolus eſt mentis calliditas ab eo quod deludat: ſeu dolus cuꝫ quis aliud dicit et aliud cogitat. Sciebant enim quia ipſe nõn erat dignus morte: licet lingua hoc dicerent. [Cum autem eſſet Jeſus in bethania in domo Symonis lepri]. Hoc ãteq̃ dñs Hieruſalē ſedēs ſuꝑ aſinã veniret/ factũ ē. Sed Mathe⁹ ꝓpterea repetit qꝛ ad mortē ei⁹ ꝓfigurandã factũ eſt. Et ſcat Maria eccliam Chriſti/ q̃ ſpiritaliter/ cũ bonũ odorē notitie dño dedit/ ⁊ cotidie facit adnuntiãdo de die in diē ſalutare ei⁹. Maria aũt eſt ſoror Lazari/ q̃ iã lauerat pedes ei⁹ ⁊ extērſerat capillis capitis ſui ſicut Joãnes euangeliſta affirmat/ ⁊ bonis opib⁹ inherēdo ⁊ amãdo ⁊ ſeruiēdo ſaluatori/ hoc ꝓmeruit vt digna fieret manus ſuper caput ſaluatoris mittere/ cũctis penitētib⁹ ſpē veniẽ p̄tendens/ ſi ex corde potuerit remiſſionem ꝑfectam cõſecuturos. [Symonis leproſi]. Non ꝙ tunc leproſus fuerit: qꝛ nullus leproſus in ciuitate vel in villa cum alijs hominibus manebat/ ſed quia ante leproſus fuerat/ ⁊ a domino curatus: vt virtus domini memoretur nomine priſtino inſcribitur. Symon interpretatur obediens.
Bethania domus obedientie. Alabaſtrum R
genus eſt marmoris candidi varijs coloribus intertincti/ de quo ſolent vaſcula cauare medici ⁊ in eo ponere/ quia ibi melius cõſeruantur: ⁊ ab ipſo marmore ipſum vnguētum vocatur/ eo ꝙ frequentius ibi conſeruetur: ⁊ per ſpeciem metononiam/ per continentem id quod continetur oſtendens. Preciosum dicitur/ quia ſicut medici grecoꝝ dicunt/ omnia alia vnguenta antecellit. Marcus ipſam herbam aromaticam ponit/ vnde
ipſum vnguentum conficitur. Nardus enim S
aromatica frutex eſt habens nigram ⁊ craſſam radicem ⁊ fragilem ſed pinguem. Odor eius cum cypreſſo proximus/ ſapore aſpero/ folia parua ⁊ denſa/ cuius cacumina in ariſtas excreſcunt que ⁊ ſpice nominantur. Et inde dicit Marcus. Nardi ſpicati id eſt de nardo ſpicas habentem: quia autem precioſus eſſet/ ⁊ de radicibus ⁊ de ſpicis ⁊ de folijs factum fuerat. Joannes autem nardi piſtici poſuit. Piſtis fides grece dicitur: ⁊ a piſti piſticus deriuatur: Et dicitur Nardus fidelis/ eo quod cum verita

te factus nullam impoſiturā aut mixturam
male rei habuerit. Queritur aūt/quare iſta
mulier tūc hoc voluerit facere dño qḋ ante
nō fecerat: vel quare ꝑmiſerit ſibi fieri hoc ꝑ
cioſū opꝰ. Poſtquā dñs Lazaꝝ ſuſcitaue
rat in Bethaniā nō venerat niſi tūc ꝑmū: ꝛ
illa nō potuit amplꝰ obſeqū facere ꝓ ſuſci
tato frē. [Emit hoc vnguentū ꝛ vnxit caput
eiꝰ]. Qz erat ꝯſuetudo iudeoꝝ caput vnge
re de confectꝭ vnguētis: qm̄ ierat eis copia
de balſamo/qḋ in eoꝝ terra naſcebaꝭ: ꝛ pro
hac ꝯſuetudine diuites ꝛ paupes poſt laua
tionē faciei vngebant caput. Vñ ꝛ dñs dt
Tu aūt cū ieiunas vnge caput tuū ꝛ faciem
tuā laua. Ex hac ḡ ꝯſuetudie dñs caput vn
gebat: ꝛ ideo ſibi ꝑmiſit fieri. Typice aūt ec
clīa chriſti caput vngit/cū myſteria aſſūpte
humanitatis digna reuerētia ſuſcipit. [Vi
dētes aūt diſcipuli indignati ſunt dicētes].
Per ſpeciē ſynodoche multi ꝓ vno indigna
ti fuiſſe dicunꝭ cū Joānes ſolū iudā dicat
fuiſſe indignatū. [Potuit eīm iſtud venūda
ri multo/ꝛ dari paupibꝫ]. De iſta cauſa iu
das ſcandalū ſumpſit ꝯ dñm/cū añ ſꝑ incre
dulus fuerat. Et iratus eſt qm̄ nō licuit vē
dere ipm vnguentū: ꝛ putauit non eſſe deū/
qm̄ q̇ ſꝑ deſpecte vixerat/ꝛ gliam huiꝰ ſecu
li ꝓ nihilo duxerat/ꝛ tunc ꝑmittebat ſe vngi
tam ꝑcioſo vnguēto. Erat nāq ꝯſuetudo in
ipa terra/ꝛ in multis terris/in q̇bꝫ nō pñt
viuere ꝓ abūdantia ſpentiū/niſi habeāt me
dicinas: vt medici facerent ꝛ vnguēta ꝛ ty
riacas: qꝛ abūdant eis herbe ꝛ pigmenta ꝛ
vendant his q̇ hoc nō hñt. Unde ꝛ vētres
ſcamoniā ꝯparāt: qḋ illi q̇ vēdūt de vili her
ba ꝯficiūt. [Dixit aūt iudas. Ut q̇d ꝑdi
tio hec: potuit eīm iſtud venūdari multo: et
dari pauperibꝫ]. Venundari multo: qꝛ trecē
tis denarijs. i. viginti quinq ſolidis venun
dari potuiſſet. Tamē Joannes dicit: quia
libra vnguenti fuit. Hoc eſt qḋ cum vna li
bra poterat comparari. Non dare volebat
pauperibus/ſed auaritiam ſuam aggregare
[Sciens aūt Jheſus ait illis. quid moleſti
eſtꝭ huic mlīeri]. Moleſtꝰ dicitꝭ durꝰ. iraſcꝰ.
[Opus bonū opata eſt in me]. Aliq̄ euan
geliſte dicunt quare deo placuerit opꝰ hoc
ꝑcioſum fieri. [Preuenit inq̇t vngere caput
meū/in ſepulturā meā]. Qm̄ ipe nō erat in
monumēto tā diu vt neceſſariū foret condire
corpꝰ eius de aromatibꝫ. Permiſit iſti mu
lieri hoc ſibi facere: vt ꝛ mortē ſuā ꝑ h̄ factū
oſtēderet: ꝛ deuotione mulieris adimpleret
q̄ ob hoc ipm vnguētū emerat. [Pauperes
eīm ſemper habetis vobiſcū/me aūt non ſem
per habebitis]. De preſentia corporis loq̄
batur: quia receſſurus erat ab eis. Nā preſ
ſentia diuinitatis ſꝑ adeſt oībus electis
ſuis/ſicut ipe poſt reſurrectionem ſuis diſci
pulis dixit. Ecce ego vobiſcū ſum vſq ad
ꝯſummationem ſeculi. [Mittens enim hec
ſubauditur mulier: vnguētū hoc in corpus
meū/ad ſepeliendū me fecit]. Hoc eſt offi
cium qḋ poſt mortē meam mihi faciendum
erit: ꝑuenit facere me inſpirante: qḋ ꝑ celeri
reſurrectione facere non poterit. [Amen di
co vobis: vbicunq predicatum fuerit h̄ euā
geliū in toto mundo]. Acſi dicat. Cum pre
dicatur euangelium meū/dicetur: ꝛ qḋ hec
fecit in memoriā eius. Per omnē mūdū ꝛ ip
ſa laudabiꭓ/ꝛ exemplū ab ipa capiet deuo
tionis fuiendi: ꝛ ſpiritaliter de ecclīa poteſt accipi.
[Et cōtriſtati/ceperunt ſinguli dicere. Nū
q̇d ego ſum dñe]. Quāuis ꝯſcij ſibi eſſent
nihil tale erga mgr̄m cogitaſſe/tn̄ plus cre
dūt mgr̄o quā ſibi. Et cōtriſtanꭓ eo qḋ talis
ſit inter eos q̇ h̄ cogitauerit. [At ipe reſpon
dēs ait. Qui intingit mecū manū in para
pſide/hic me tradꝫ]. Paulatim ꝛ ꝑ iditia ſi
cut piꝰ dñs ꝛ mgr̄ eū volebat caſtigare: ſed
ipe irreuerēs factꝰ/non ſolū cōtriſtatꝰ non
erat vt ceteri/ſed etiā manū cū mgr̄o in vaſ
culū mittebat. Ꝑctm̄ eīm auaritie qḋ in men
te habebat/etiā a cetero inuerecundū redde
bat. Parapſis aūt eſt vas quadrāgulū ꝛ q̄ Ua
drilateꝝ. i. paribꝫ abſidibꝫ. [Tūc abijt vnus
de duodecim]. Qḋ euāgeliſte dicūt/qḋ iu
das poſt vnctionē capitꝭ dñi ad phariſeos
ierit/ꝛ iteꝝ referūt qḋ poſt buccellā abierit.
Sciendū: qḋ ex illa hora animo deliberaue
rit ſe iturꝫ. Auditum eīm habebat quia prin
cipes ſacerdotū decretum habebant/vt ſi
quis eū noſſet proderet. [Qui dicitur Ju
das ſcariothes]. Scariothes/a vico in q̄ or

tus eſt/ſic vocaṫ.[Quid vultis mihi dare/
ꝛ ego vobis eū tradā].Jn̄ etiā peſſim⁹ iu-
das: qꝛ ip̄e prior abijt ad phariſeos/ꝛ p̄ci-
um dn̄i in poteſtate illoꝝ dimiſit. Et q̄cūqꝫ
chriſtianus veritatē celat ꝑ munere/vel mē-
bꝝ criſti ꝓpter munera iniuſte opprimit:filius
iude eſt:qꝛ ip̄e dixit.Ego ſū veritas.Qđ vni
ex minimis meis feciſtꝫ/mihi feciſtꝫ.Silis ꝛ il
le/q̄ ꝯcordiā fraterne pacis diſſipat:qꝛ deus
charitas eſt.[At illi ꝯſtituerūt ei.xxx.argēte
os].Nō eſt incōueniēs eodē p̄cio credeř io
ſeph vēdituꝫ:quāuis auctores de hoc variēt
qm̄ ioſeph in figurā dn̄i p̄ceſſit:ꝛ ioſeph vē
ditus eſt in ſeruitio ꝑpetuo:dn̄s aūt ſolūmō
manifeſtatus eſt ſine turbis eſſe.Cōſtituerūt
ei ſe daturos/nō tn̄ dederūt niſi poſt ꝓditio
nē.[Exinde q̄rebat oportunitatē/vt eū trade-
ret].Subaudiṫ.Sine turbis traderet alijs
ꝛ ip̄e nō hr̄et.[Prima aūt azimoꝝ].Hoc ē
prima die quo fermētatos panes abiciebāt
ipſa die paſche:qm̄ tunc etiam azimos cōe-
bant.Mane quinta feria interrogauerunt
ꝛ veſpere venit ipſe poſt eos in ciuitatem co-
medere agnū.[Acceſſerunt diſcipuli eius/
Petrus ꝛ Andreas q̄ ſeniores/ꝛ etate ꝛ ſa-
piētia erant].Nā Joannes iunior illis erat:
inter eos fuit iudas/qui pecuniā dn̄i cuſto
diebat.[Ubi vis paremus tibi comedere
paſcha].Preceptū ꝛ vſus erat in illa terra/
ad feſta preclara ad templū dn̄i venire:ag-
nū tn̄ comedere cū quo voluiſſet:tm̄ ſi mi-
nor eſſet familia in domo/aſſumeret vicinū
domus ſue.Jdcirco interrogabant vbi ve-
lit agnū manducare:qꝛ iude miniſteriū erat
ip̄m agnū ꝛ alia neceſſaria comparare.[At
iheſus dixit.Jte in ciuitatem ad quendam
ꝛ dicite ei].Quid neceſſe erat nomē dicere
cū ip̄e ducē ſuū eis oſtēderet dicēs.[Jntro-
euntibꝰ vobis in ciuitatē/occurret vobis hō
amphorā aque portās/ſeq̄mini eū in domū
in quā intrat/ꝛ dicetis prīfamilias domus]
Qđ Matheus insēdens ad alia/alteri di-
cēdū reliq̇t.Marcus ſilr de lagena dt.Sꝫ
amphora ꝛ lagena pro vno ponunṫ:ꝛ a gre
co vtraqꝫ nomina oriunṫ.Significāt autēꝫ
vaſculū fictile anſas duas hn̄s/q̄ ruſtici ad
ꝯſeruandā aquā ſolēt hr̄e.Myſtice ꝑ aquā

lauacrū ꝑ ablutione mūdi oſtendiṫ/paſcha
ſpiritale volētibus celebrare.Per āphorā
et lagenam fragilitas noſtra/que erat ablu-
enda per baptiſmum.[Magiſter dicit/tem
pus meum prope eſt/apud te facio paſcha]
Qđ dicit tempus meum prope eſt/ſubau-
ditur/ad celebrandum paſcha.Neqꝫ eīm il
le ſic fidelis erat/vt ei de ſua vicina morte in-
dicare debuiſſet:quia ſi fidelis fuiſſet diſci-
puli domū noſſent/et frequentius dominū
ſuſcepiſſet.[Et fecerunt diſcipuli ſicut con-
ſtituit illis ieſus/et parauerūt paſcha.]Ui-
delicet parauerūt que neceſſaria erant/et or-
nauerunt domum[Ueſpere aūt facto diſcū-
bebat cum duodecim diſcipulis ſuis].Ag-
nus ad veſperam iuſſus eſt immolari/ipſa
nocte qn̄ ꝑcuſſor debebat tranſire:ſiue quia
nocte luna mutaṫ/qn̄ fit in quartadecima:qꝛ
poteſtas lune in nocte eſt:ſiue qꝛ populus iſ
rahel in ipſa nocte fugit de terra egyptiorūꝫ
[Et edētibꝰ illis dixit.Amē dico vobis/qꝛ
vn⁹ vr̄m me traditur⁹ eſt].Qui de paſſiōe
p̄dixerat/p̄dicit de traditione/vt agat ꝯſcī⁹
pn̄iam:ꝛ nō deſignat eū ſpecialiter:ne ipru-
dēs fact⁹ peior fierꝫ.[Filius q̄dē hoīs vadit
ſicut ſcriptū ē de illo].Uadit.i.ad mortē:ſi-
cut ſcriptū eſt.Jn mltꝭ ſcripture locis h̄ dic
tū ē:vt in Eſaia.Propť ſcelus ꝓli mei ꝑcuſ
ſi eū.[Ue aūt hoī illi ꝑ quē tradeṫ].Hoc ē
ꝑpetuū.Ue aūt hoī illi imīnꝫ in īferno:qꝛ ꝑ
auaritia ſua illū tradꝫ.Nā ꝛ pr̄ tradidit illū
ꝛ fili⁹ tradidit ſeip̄m.Sꝫ pr̄ ꝛ filius ꝑ cha-
ritate:iudas ꝑ auaritia[Bonū erat ei/ſi na
tus nō fuiſſet].Nō qđ aliqđ bonū habitu-
rus q̄s ſit niſi naſcaṫ:ſꝫ ſimpliciṫ loquiṫ qđ
melius fuerit ei nō eē:quā male eē.[Reſpō
dēs aūt iudas:dixit.Nūq̄d ego ſuꝫ rabbi].
Supbia apparꝫ in voce ip̄i⁹ ꝛ incredulitas
cū alij maiores illo dixerit dn̄e:ꝛ iſte q̄ſi nō
eēt deus dt/Magr̄.Expectauit eūm:ꝛ nō cū
alijs ſe excuſauit:qꝛ volebat vt deus illū ꝑ-
deret manifeſte:vt hr̄et occaſionem vt dice-
ret.iam quia tu iſta improperas que nō feci
debeo te derelinquere:ꝛ alium magiſtrum
querere.Sed deus preſcius cogitationum
nō inueniet in illo occaſionē.[Ait illi.Tu
dixiſti].Acſi dicat.Non ego dico:ſed tu.

Non inuenies in me occaſionem vt me de-
relinq̄s/[Cenātib9 aūt eis accepit ieſus pa-
nē: ⁊ bn̄dixit/ac fregit]. Poſtquā veterē pa
ſche/qd̄ p̄ceptū fuerat ꝯſūmauit/⁊ finē fecit
vmbrāꝝ veterꝫ: incepit initiare initiū noue
gr̄e nouiꝙ ſacrificij. Accepit panē q̄ ꝯfortat
cor hoīs/⁊ qd̄ corpora humana pl9 ꝯtinet: ⁊
ponit in eo ſacramentū ſui amoris. Sꝫ mł-
to magis ille panis ſpiritalis plene cōfortat
oēm hoīem ⁊ creaturā/q2 in ipſo mouemur
⁊ ſum9. Bn̄dixit ꝑmū: q2 in ipſo hoīe ho-
minū genus bn̄dixit: ⁊ poſt: ⁊ quē de ſctā
Maria aſſumpſit bn̄dictionē diuine imor-
talitatis/⁊ potētiam veraciter ineſſe mōſtra
uit. Fregit/ſeipm panē: q2 ipe ſe voluntari9
obtulit ad paſſionē: vbi ꝑ ſacietate nr̄a fre-
git habitaculū anīe ſue: ſicut ipe dixit. Po-
teſtatē habeo ponendi anīaꝫ meā: ⁊ poteſta
tē habeo iterꝫ aſſumēdi eā. [Deditꝙ diſci-
pulis ſuis ⁊ ait. Accipite ⁊ comedite/hoc ē
corp9 meū]. Dedit diſcipl'is ſuis ſacramen
tū corporis ſui in remiſſionē pctōꝝ: ⁊ in cō
ſeruationē charitatꝫ: vt memores illius fac
ti: ſꝑ hoc in figura facerent: qd̄ pro eis actu
rus erat/non obliuiſcerent. Hoc eſt corpus
meū: id eſt in ſacramento. [Et accipiēs cali-
cem: gr̄as egit/⁊ dedit illis dicens]. Q2 in
ter omnes vite alimonias cibo panis ⁊ vi-
nū valent ad ꝯfirmandā ⁊ recreandā nr̄am
infirmitatē: recte per hec duo myniſterium
ſui ſacramenti ꝯfirmare placuit. Vinū nāꝙ
⁊ letificat ⁊ ſanguinē auget. Et idcirco non
inconuenienter ſanguis chriſti ꝑ hoc figu
rat: qm̄ quicquid nobis ab ipſo venit letifi
cat leticia vera/⁊ auget oīe bonū nr̄m. Si
cut deniꝙ ſi aliq̄s ꝑegre ꝓficiſcens dilecto-
ribus ſuis quoddā vinculum dilectionis
relinquit: eo tenore: vt oīni die hec agāt/ vt
illius nō obliuiſcant: ita de9 p̄cepit agi a no
bis/tranſferens ſpiritaliter corpus in panē
vinum in ſanguinem: vt per hec duo memo
remus que fecit pro nobis de corpore ⁊ ſan
guine ſuo ⁊ non ſimus ingrati tam aman-
tiſſime charitati. Quia autem aqua miſcet
in ſacramento ſanguinis eius/per aquā po-
pulus ſuus oſtenditur pro quo mori voluit
Et neꝙ vinū ſine aqua/neꝙ aqua ſine vino

q2 ipe ꝑ nobis mortuus eſt ita nos ꝑ ipſo
vel ꝑ fratrib9 nr̄is qd̄ eſt eccleſia/mori debe
mus. Vn̄ ⁊ de corpore ſuo ſanguis ⁊ aqua
exijt. Quod aūt dicit: hic eſt ſanguis me9
noui teſtamenti: ad diſtinctionē veteris te
ſtamenti dr̄: quod ſanguine hyrcorum pec-
catū non potuit emundare ſeruientib9 pec-
catis. [Dico aūt vobis/nō bibam amō de
hoc genimine vitis/vſꝙ in diem cū illō bibā
vobiſcū nouū in regno prīs mei]. Vitis iu
dea/vinū prīarchaꝝ ⁊ ꝓphetaꝝ ac reliquoꝝ
electoꝝ. Vſꝙ tunc fecit iudea racemos vn-
de vinum flueret/id eſt opera per fidē. Ab
occiſione domini labruſcas/vſquequo Enoch
⁊ Helias educant in regnū/in eccl'iam chri
ſti in fine ſeculi. Siue ſimpliciter ab illa ho
ra cene non bibit vinū: quouſꙫ immorta-
lis factus ⁊ incorruptibilis poſt reſurrectio
nē. Qd̄ vero ſacramentū corporis ⁊ ſangui
nis ſui poſt cenā dare voluit diſcipulis ſuis:
⁊ nos ieiuni capere illud iubemur: hec rō eſt
Dn̄s oſtendit figurale teſtamentū a ſe p̄ce-
ptū donec veniret verū: impoſuit illi finēꝫ
⁊ dedit initiū noui teſtamenti. Hac de cau-
ſa nouū an̄ vetus celebrauit. Fecerūt autēꝫ
multo apl'i tp̄e ſil'r poſt aliū cibū dn̄icū ſumē
tes. Poſt vero cū venerūt hebrei ad cōmū-
candū: tūc p̄ceptū eſt i ſynodo vt vnuſq̄ſꙫ
hō (ſi etiā de alijs pctīs purificatus fuerit)
ꝑus reficiatur de cibo ſpiritali: ⁊ poſtmodū
de tp̄ali. [Et hymno dctō: exierūt in mōtem
Oliueti]. Vel ex cōſuetudine iudeoꝝ ipſa
die an̄ cenā cantauit cēteſimū duodecimū
pſalmū. i. Laudate pueri dn̄m: vſꙫ mediū
cēteſimū tertiū decimū. Nō nobis dn̄e non
nobis: ⁊ poſt cybū: reliquū qd̄ reſtat/vſꙫ
cēteſimū octauū decimū pſalmū. Seu ora-
tionē illā quā Joānes refert eū oraſſe an̄ cō
ꝑhēſionē. Exijt ꝓo iterꝫ de ciuitate/⁊ ꝑgit in
mōtē Oliueti vt det locū traditori ⁊ ꝯp̄hē
ſorib9. [Tūc dr̄ eis ieſus. Oēs vos ſcādalū
patiemini in me in iſta nocte]. Predicit q̄d
paſſuri ſint/vt cum venerit hora patiendi le
uius ferant. Et notandum quod dixit: in
iſta nocte: quia ſicut qui ebrij ſunt/no-
cte ebrij ſunt: ſic qui ſcandalum paciun-
tur in nocte ad huc ſunt: hoc eſt in ignorā

tia. Si ēm̄ ꝑfecti eſſent in ſcīa / nō poſſet ter
rena tēptatio eis ſcandalū efficere: qꝛ ꝑfecto
rū eſt equo aīo inter aduerſa ⁊ ꝓſpera ſtare
[Scriptū eſt eī. Percutiā paſtorē / ⁊ diſꝑgē/
tur oues gregis]. De⁹ omīps ex ꝑſona ſua
hoc locutus eſt ꝑ Zachariā: qd̄ ipe datur⁹
eſſet vnicū ꝓ nobis morti: ⁊ apoſti ꝓ timore
relicturi. Sed dn̄s fecit ſicut bonus paſtor
cū vidit Leones ⁊ lupos venīētes / iuit ob/
uiā ⁊ oppoſuit ſeipm̄ morti ꝓ ouib⁊ ſuis. Et
interī fugere oues cū viderūt mori paſtorem
Dixit enim. Si me q̄ritis / ſinite hos abire
[Poſtquā aūt ſurrexero p̄cedam vos ī ga/
lileā]. Cū duris miſcet leta / vt recreet aīos
eoꝝ. Quiā dixit: qꝛ ipi diſꝑgendi erant pro
illius morte: ſubiūgit qꝛ reſurget / ⁊ videbūt
eū in galilea. Viderunt enim eū poſt reſur/
rectionē aliqui diſcipulorum / ſed pleniter in
galilea. De qua apparitione btūs Paulus.
Deinde viſus eſt apoſtolis omnibus. [Re
ſpondens autem Petrus dixit. Et ſi omnes
ſcandalizati fuerint in te: ego nunquam ſcā
dalizabor]. Non de leuitate Petrus hec lo
quitur: ſed de ardentiſſima voluntate. Ve
rū is qui ſciebat omnia / nouerat quid hō fa
ceret: non adhuc repletus ſpūſancto. [Ait il
li Jheſus. Amen dico tibi / quia in hac noc
te antequā gallus cantet / ter me negabis].
Ecce ⁊ Petrus in nocte negat dn̄m tertio:
quia omne peccatū facilius in nocte ſurripit
quā in die. Et omnis qui peccat in nocte ē.
[Tūc venit Jheſus in vallē q̄ dicitur geth/
ſemani]. Deſcendit de monte Oliueti in
vallē gethſemani: vbi eſt nunc eccl̄ia in lo/
Z co quo ipe orauit. Gethſemani vallis pin/
guium dicitur: exemplo nos inſtruiens / vt
q̄ adorare deſiderat: in montē luminis aſcē
dat. Habeat quoqꝫ vallem pinguium / id ē
humilitatē. [Et aſſumpto Petro. Et duo/
bꝫ filijs Zebedei / cepit contriſtari ⁊ meſtus
eſſe]. Qꝛ enim carnem aſſumpſerat etiā paſ
ſiones carnis habere neceſſe erat: p̄ter illā
ſolā que cū carne creata non fuerat. i. pecca/
tū: quoniam contriſtari ceperat / ne triſtitia
noxia cū bona ſe miſceret / accepit q̄s ſolū⁹ e/
rat in ſecretis / vt cū eis ſꝑ diuina colloque
ret. Sic nos oēs facere debemus tp̄e triſti

tie / cū bonis ⁊ amicis loq̄: vt nō habeat in
nobis locū triſtitia / q̄ mortē opat̄: ⁊ tali mō
vitabit̄ a nobis. [Tūc ait illis. Triſtꝫ ē aīā
mea vſqꝫ ad mortē]. Scdꝫ qd̄ caro erat
illud dicebat: nō ſcd̄m impaſſibilē diuinita
tē. Triſtabat̄ aūt / ſiue ꝓ Judayco pplo / qui
fuerat pars ⁊ pplſ dei / ſiue ꝓ aploꝝ tribula
tione / ſeu etiā ꝓ ꝑfido Juda: nō aūt ꝓ mor
te ſua quā voluntarie ſubibat: ordinatā cū
patre añ multa curicula annoꝝ. Nā ⁊ ſi di/
camus ſcd̄m hoīem cōtriſtatū / nihil obſtat ī
telligi: qꝛ caro erat ⁊ triſtitia carnis paſſio ē
niſi dei virtute tolleretur. [Et progreſſus
puſillū] Lucas dt̄. Auulſus eſt ab eis / quā/
tū iactus eſt lapidis. Et q̄ veraciter ſe vult
exaudiri / orationes ſecretas dꝫ querere: que
remote ſunt ab omni ſtrepitu ⁊ tumultu vi
tioꝝ. Premonēs etiā in omni tribulatione
nr̄a refugiū ⁊ murū nr̄m dn̄m aſſidue flagi
temus: vt ab imminēti periculo / iuxta illius
placitū liberemur. [Mi pr̄ / ſi poſſibile ē trā
ſeat a me calix iſte]. Mi / vocatiuus poſſeſſi/
ui eſt / a meo veniēs. Dicit ẽ ꝓ iudeis. Si
poſſibile eſt ſaluari gentes ſine abiectiōe iu
deoꝝ / vt nō ipi mihi inferant mortē / fiat. Ve
rūm / nō qd̄ humano affectu loquor ſꝫ magꝫ
qd̄ tecū in diuinitate diſpoſui / fiat. Et hic
exemplū capere debemus orādi / vt qn̄cūqꝫ
ꝓ tpali nr̄a aliqua re deo ſupplicam⁹: ſꝑ in fi
ne illius placitā voluntatē amplius poſtule
mus: vt ſi forſitan nos contra ſalutē nr̄ā pe
timus: ille q̄ ſaluator eſt nr̄: ſcd̄m ſuū ꝯſiliū
nos gubernꝫ ⁊ exaudiat. [Et venit ad di/
ſciplos ſuos: ⁊ inuenit eos dormiētes]. Et
triſtitia ꝓ dn̄o eos deꝑmebat: etiā ⁊ tēpus
erat q̄ ſoliti erāt dormire. Solꝫ eī poſt lach
rimas ⁊ triſtitiā ſōnus accedere: maxie cibo
indultꝫ. [Et dt̄ Petro ſic. Nō potuiſti vna
hora vigilare mecū]. Vt Petr⁹ p̄paret ſe ad
ſuſtinēdā tēptationē: ꝑ triſtitia redarguit̄.
Ac ſi dicat. Si triſtitia futura iā te oppreſſū
hꝫ: q̄d facies cū venerit. Apparꝫ qꝛ negabꝫ q̄
iā vigilare mecū ñ potes [Vigilate ⁊ orate.]
Et corpore vigilate ⁊ aīo. [Et orate vt nō ī
tretꝫ in tēptatōnē]. Nō dixit / nō tēptemini
qd̄ nō pōt eſſe: qꝛ nullus fuit qui non fuerit
tēptatus. Et q̄ nō eſt tēptat⁹ / nō eſt ꝓbatus

Non debemus orare vt non temptemur/ſʒ
ne inducamur in temptationem. Ideo dic̃
vt non intretis in temptationem quam fer-
re non poteſtis.[Spiritus quidem prom-
ptus eſt/caro autem infirma].Spiritus id
eſt aĩa / parata eſt ad danda membra ꝓ ſa-
lute hominum/ſed caro expaueſcit/ſicut ter-
rens res/terrena tormenta.Quid dicent q̃
puri homines ſunt/ſi ſic plenus diuinitate
dñs nr̃ loquebatur.[Iterum ſecũdo abijt
ꝛ orauit dicens.Pater mi/ſi non poteſt trãſ-
ire hic calix niſi bibam illum fiat voluntas
tua].Non quod humano affectu loquor/fi-
at: ſed ꝓpter quod ad terras tua voluntate
deſcendi.Si poteſt fieri vt ſine interitu iu-
deorum gentium multitudo credat / paſſio-
nem recuſo.Si autem illi excecandi ſũt/ vt
oĩes gentes videant: non mea pater ſʒ tua
voluntas fiat.[Iterũ tertio abijt/ꝛ orauit]
Sicut temptatio tribus modis perficitur/
ita arma contra temptationem ter expeten-
da ſunt.[Tunc venit ad diſcipulos ſuos: ꝛ
inuenit eos dormientes]. Cauſe ſuperius
comprehenſe opprimebant oculos eorum.
[Dormite iam ꝛ requieſcite].Per contra-
rium intelligitur.Acſi dicat. Nõ eſt tempꝰ
dormiẽdi/q: appropinquabit/qui me tradet
Et eſt yronie ſpecies.Si autem ſecundum
Marcum qui dicit.Dormite: ꝛ poſtea in-
fert/ſufficit: intelligimus eos aliquid ſpacij
dormiſſe/ꝛ tũc dixiſſe dñm ſatis habetis ſo-
poratum.[Surgite/eamus].Acſi diceret.
Nõ nos inueniãt quaſi timentes ꝛ retractã-
tes: vltro ꝑgamꝰ ad mortem/vt ſciant quia
nõ deuitamus neq; fugimus.[Adhuc ipo
loquẽte/ecce Iudas vnus de duodecim ve-
nit: ꝛ cum eo turba multa cum gladijs ꝛ fu-
ſtibus exierunt: miſſi a principibus ſacerdo-
tum ꝛ ſenioribus populi].Sacerdotes pe-
tierunt Pylatum/ꝛ Pylatus dedit vnã co-
hortem/id eſt quingentos milites: ꝛ cũ his
ſacerdotes miſerũt ſuos ſeruos cum cõtis
ꝛ ſudibus: de quibus ꝛ Malchus fuit.
[Qui autem tradidit eum/dedit eis ſignũ
dicens.Quemcunq; oſculatus fuero ipſe
eſt/tenete eum].Timuit iudas/ne ipſe ſeip-
ſum abſconderet: ſicut fecit quando vole-

bant eum precipitare ꝛ lapidare.Et ideo ta-
le eis ſignum dedit/vt poſtquam eum oſcu-
latum habuiſſet: ſi ipſe euaneſcerʒ iudas nõ
perderet precium.Apparet autem quia pius
dominus hanc conſuetudinem habuit /vt
quãdo a foris ſuus reuerteretur diſcipulus
oſcularetur eum.Quod nunc apud nos nõ
fit niſi poſt plures dies.Hoc ſignum ꝛ ca-
ym habuit/vt omnes oſcularetur pre timore
ſimilis in facto / ſimilis in ſcelere: licet iſte
peior.[Et confeſtim accedens ad iheſum di-
xit.Aue rabbi].Aue latine dicitur/grece ke-
re: hebrayce ſicut ipſe iudas dixit/Salame-
lech: verbũ ſalutatorium/per quod totꝰ mũ-
dus ex ꝓcepto romanorꝫ ſe ſalutabat.[Dix-
itq; illi iheſus.[Amice/ad quid veniſti?].
Per antiphraſin intelligitur/id eſt per con-
trarietatem: quaſi non amicus qui tales ho-
ſtes adducit.Uel amicus per cognitionẽ
non amicus per operationem.Ad quid ve-
niſti/ſubauditur perfice.Siue vt alius euã-
geliſta dicit.Oſculo filium hominis tradis
Quod ſignum pacis apud cunctas gẽtes
eſt in diſcordiã conuertis. Conſtituerunt
autem antiqui hoc ſignum pacis eſſe/vt iũ-
gerentur illi quos homines ſolent facere cõ-
cordare/aut diſcordare.Et eſſet hoc ſignum
ſicut nos duo membra iungimꝰ: ſic oĩa
membra erunt vnũ.[Tunc acceſſerunt et
manus iniecerunt in iheſum].Ante factuʒ
eſt quod Ioannes refert: quia cum dixit eis
ego ſum/abierunt retro ſicut inuiti ſolẽt rue-
re: ceciderunt in terrã.Et cum haberẽt
diuiſos diſcipulos/tunc ligauerunt eũ. O
miſeri/qui debueratis oſculari pedes eius:
manus ligaſtis.[Et ecce vnus ex his q̃ erãt
cum iheſu/extendens manum exemit gla-
dium].Petrus hoc fecit eodem ardorẽ fidei
quo ꝛ cetera.Placuit autem domino ita fie-
ri/vt omnes cognoſcerent quod ipſe nollet
ſe defendere: ꝛ vt facta virtute/dimitterent
diſcipuli.[Et percutiens ſeruum principis
ſacerdotum /amputauit auriculam eius].
Quid cogitaſti princeps ſacerdotum/quã-
do vidiſti ſeruum tuum ſanum: ꝛ illum qui
hoc fecit morti adiudicaſti.Typice/Malchꝰ
interpretatur rex.Et populus iudeorum q̃

P.

rex debuit eſſe ſe regendo/ſeruus peccati fa
ctus eſt. Et perdidit auriculā eius dextrā].
Per quam dei audire precepta debuit: ſed
cis dñs reſtituit/qui credere voluerunt ex
eis. [Ait illis Ihesus. Oēs eñ q̄ acceperit
gladiū/ſubauditur ad malefaciendū: gladio
peribunt]. Si non materiali gladio/gladio
inuiſibili: ſiue verbi dei gladio. Sed ꝛ fre-
quēter videmus: quod is qui iniuſte aliquē
occidit/niſi pnīam agat/frequenter ꝛ ipe in
preſenti moritur. Ipſa videt eſſe ſententia/
quā ipſe ad Noe locutus eſt dicens. Qui-
cunq̄ effuderit humanū ſanguinē/fundetur
ſanguis illius. [An putas quia non poſſū
rogare patrē meū: ꝛ exhibebit mihi mō plꝰ
quam duodecim legiones angeloꝝ]. Non
eſt mihi neceſſarium auxilium duodecī apo
ſtoloꝝ: qui poſſum habere ſi volo duodeciꝫ
legiones angelorum. Hec dꝫ hr̄e duodecim
C ſed duodecim legiones. Una legio apd̄ an
tiquos ſex milibꝫ ꝯplebat: quod ſūt ſeptua
ginta duo angeloꝝ: in quot gentes lingue
diuiſe ſunt. Contra vnamquamq̄ gentem
poſſum habere vnam legionem angelorum
Fruſtra ꝓphete prophetauerūt: niſi ſicut ipi
ꝓphetauerunt/ego faciam. [In illa hora dix
it Ihesus turbis. Tanquam ad latronem
exiſtis cum gladijs ꝛ fuſtibꝫ]. Uenerant
ad reſiſtendum/ſi aliquis eum vellet libera
re de turbis. Nā diſcipuli ñ habebant gla-
dios/niſi illos duos quos emerant: qꝛ nul-
lus iudeus arma ad bellandum portabat.
Apparet ꝛ iſtos romanos ad predicationeꝫ
domini retro veniſſe: quibꝫ iſta loquebatur
Nam de principibus iudeoꝝ nullꝰ ibi erat
niſi ſerui eoꝝ: qui venerant vt renunciarent
dominis ſuis/ſi romāi voluntatē habuiſſēt
ꝯphendere illū. Non eñ certi erant/ſi cōpre
henderet. [Hec eſt hora vr̄a]. Oīs q̄ male
agit/odit lucē: ꝛ oēs malefactores plꝰ amāt
noctē quā diē. [Hoc aūt totū fac. ū ē]. Tra
ditio/hoc eſt ꝯphenſio. De traditiōe dic. ps
Qui edebat panes meos/magnificauit ad
uerſum me ſupplantationē. De ꝯphenſiōe
Sicut ouis ad occiſionē ducet. [Tūc diſci
puli oēs relicto eo fugerūt]. Impleta ſunt
ꝟba dñi dicētis. Scādalū patiemini in me
in iſta nocte. Permiſit eos fugere ſicut piꝰ
mgr̄ ꝛ dedit ſe ad diſcrimina. [At illi tenē-
tes Ihesum/duxerūt eū ad Cayphā pnci-
pē ſacerdotū: vbi ſcribe ꝛ pharisei conuene
rant]. Matheꝰ ſūmatim narrat: ſed Ioānes
dī: qꝛ adducꝰ eſt primū ad Annā: qꝛ in via
erat venientibꝫ: ꝛ fuerat preterito anno ſum
mꝰ ſacerdos. Deinde adductus eſt ad do-
mū Cayphe: qui erat ipſo anno ſummꝰ ſa-
cerdos. Dñs eñ ꝑceperat/vt ſummꝰ ſacer-
dos quādiu viueret/locū ſummi ſacerdotij
obtineret. Sed Herodes vt munera cape
ret adinuenit/vt nihil amplius haberet po-
teſtatem niſi vno anno/niſi iteꝝ redimeret.
Et romani poſtea ita fecerunt/quamdiu ipe
locus ſtetit. Ad iſtum ergo quia princeps
ſacerdotū erat ꝑ redemptionem ꝯuenerunt
alij primores: ꝛ ibi falſo iudicatus eſt mor-
ti: ꝛ de iſto ductus eſt in pretoriū. ¶ Ob h̄
non debet hr̄i in euangelio Ioannis: addu
cunt Ihesum ad Cayphan per. d. ſꝫ a Cay
pha: vt ſit ablatiua ꝑpoſitio: ꝛ ablatiuꝰ ca-
ſus Caypha: qꝛ ſi miniſtri noluerunt intro
ire in pretoriū: quanto magis Cayphas q̄
ꝑnceps ſacerdotū erat? Qui putabant ſe ꝯ
tāminari inter paganos q̄ habebant iā ip-
ſos ſeptē dies azimos. In greco quoq̄ απο
του Caypha/ablatiuo caſu. [Petrus aūt
ſequebat a longe]. A longe ſequebat: qꝛ e-
rat cito negaturꝰ. Adhuc tñ nō videbat tor
menta preparari: ꝓpterea ſequebat. Sed in
atriū principis Ioānes illū introduxit: ſic
ille refert/qꝛ notus erat pontifici. ¶ Sicut
dicūt qꝛ Cayphas habebat ſororē Ioānis
in mr̄imonio/ꝛ Anna ſororē Cayphe. [Ut
videret finē] vicꝫ q̄d iudicarēt de eo ſacerdo
tes. [Principes aūt ſacerdotū ꝛ oīe ꝯciliū
q̄rebant falſum teſtimoniū ꝯ Ihesum/vt eū
morti traderent]. Sciebāt qd̄ romani non
illū occiderēt/niſi cauſam dicerēt. Et nō in-
uenerūt/cū multi falſi teſtes acceſſiſſent. Di
cūt alia euāgelia/qd̄ imputauerūt qd̄ ꝯmo-
uerit ꝓplm̄: ꝛ ſeq̄ ſe fecerit ꝑ ſuā ꝑdicationē:
ꝛ ꝓhibuerit tributa dare ceſari: ꝛ dixerit ſe
chriſtū regē eſſe. Que oīa falſa erāt. [No
uiſſime venerūt duo falſi teſtes]. Qꝛ dñs ꝑ
ceperat: vt ad vnꝰ teſtimoniū nullꝰ ꝯdēna-

retur: Pꝛeterea duos ordinabant ipſi princi-
pes. [Hic dixit. Poſſum deſtruere templū
dei / ⁊ poſt triduū reedificare illud] Nec ver
ba / nec ſenſum ita dixit dñs. Uos ſoluite tē
plū hoc: hoc eſt templū habitationis anime
mee: ⁊ ego reſuſcitabo. Soluite / id eſt diſ-
ſoluite: ⁊ reſuſcitabo. Plus ꝑtinent ad cor
pus / quā deſtruere ⁊ reedificare ꝗ ad petri-
nā domū ꝑtinent. Hic apparet qđ oīs hō
ꝗ alio ſenſu dicit quā ille qui primus dixit
falſus teſtis eſt: qꝛ non eo ſenſu dř quo ille
dixit. Et quid eis nocebat ſi ille etiā ſic di
xiſſet: vel qđ ꝑtinebat ad eius damnatiōnē
[Et ſurgēs ꝓnceps ſacerdotū ait illi]. Qꝛ
ſacerdos nō audiebat / neqꝫ ebꝛuitū / neqꝫ fal
ſos teſtes dicentes / vnde inueniret locū cō-
dēnandi illū / ſurgit de ſolio ſuo ⁊ adiurat
vt inueniat aliquā occaſionē calumniandi.
Jheſus autem tacebat. Jpſe eīm ſciebat: qꝛ
magis ad calumniam vellent retorqre quā
credere: ꝓpterea tacebat. [Et princeps ſacer-
dotū ait illi: Adiuro te ꝑ deū viuū / vt dicas
nobis ſi tu es chꝛiſtus filius dei]. Jntelle-
xit iſte iniquiſſimus pontifex qꝛ adiuratus
ꝑ nomē dei / nō duceret in vanū: ſed reſpōde
ret veritatē. Sꝫ dñs ita reſpōſum ſuū tem-
perauit / vt nomē ſuū videret̄ cōtēnere: neqꝫ
etiā pateret̄ vllā calūniā. [Tu dixiſti. Uerū
tñ dico vobis / amō videbitis filiū hominis
ſedentē a dextris ꝟtutis dei]. Jd ē illū ꝗ fi
lius hominis appellat̄: videbunt boni ocul'
cordis hēre eādē ꝟtutē quā deū / cū aſcēderit
in celū: ⁊ data fuerit ei oīs poteſtas in celo ⁊
in terra: ⁊ venientē in nubibꝫ ad iudicandū
totū mūdū: ꝗ a vobis iudicat' eſt. Quid fa
cerent ſui martyres / ſi ipſi ſic tacuiſſet. Jam
qꝛ diſpoſitum habebat qꝛ mori pro populo
adnuntiauit veritatē / vt daret exemplū mar-
tyribꝫ ſuis: qđ ꝯſtanter debeant adnuntia-
re vſqꝫ ad mortē. [Tunc princeps ſacerdo-
tū ſcidit veſtimenta ſua]. Cōſuetudo iudeo
rū erat qñ aliqđ qſi blaſphemie audirēt / ſci
derēt veſtimēta ſua. Qđ paulū ⁊ barnabā
in lychaonia qñ deoꝝ cultu honorabant̄ fe-
ciſſe legim'. Herodes aūt qꝛ nō dedit ho-
norē deo / vt nomē dei qđ ſibi imponebatur
falſo reſpueret / ab angelo ꝑcuſſus ē. Jntelle

xit ille ſacerdos quod dñs dixit / qđ ipſe ad
dexterā pr̄is ſeſſur' ⁊ mūdū eēt iudicatur':
qđ nulli aliī ꝯuenit niſi deo. Sꝫ qđ ille pu
tauit blaſphemiā / nr̄a firma fides eſt. [Re-
ſpondētes dixerūt. Reus eſt mortis]. Pꝛopꝰ
hoc romanoꝝ ē verbum eis aſſiduū / ⁊ dicit̄
reus culpabilis. [Tunc expuere in faciē ei']
Ulus etiā erat iudeis / vt quos ꝑ nihilo du
cebant in faciē ſpuerēt. Unū ⁊ dñs de Ma-
ria ſoroꝛe Aarō: Si pr̄ ill' ſpuiſſꝫ in facieꝫ
ei' debuiſſꝫ ſeptē diebꝫ rubore ꝯfundi. [Et
colaphis eū ceciderūt]. Colaphus grece pu-
gn' dicit̄. [Alii aūt palmas in faciē ei dederūt]
Sicut alii euāgeliſte referūt cooperuerūt faciē
ei' / vt qꝛ ꝓphetā ſe dixerat ⁊ irridendo dice-
bāt. Sꝫ ꝓpheta es / dic ꝑ ꝓphetiā qs eſt ꝗ te
ꝑcuſſit. De illa ꝓphetia debuerant plorare
qđ iā vobis habuit ꝓphetatū: qđ circūdaret̄
ab exercitu hieruſalē. [Petr' ꝟo ſedebat fo
ris in atrio]. Erat domus excellētioꝛ vbi ſe
debāt illi ſacerdotes: ⁊ ſtabat ante eos dñs
Excepto illa / erat alia iuxta ipſam. Qđ hic
atriū dicitur / vbi ſerui principis ſacerdotum
focū habebāt: ⁊ poterāt de ipſa videre ſeden
tes in ꝯcilio. ibi erat Petr' introducēte io
anne: vñ dñs videre potuit Petꝝ / ⁊ Petr'
ipſꝫ. Nō aūt audebat appropinqre illi / ne ag-
noſceret̄. Nā illi ꝗ adduxerūt / in domū Pyla
ti intrauerūt / ⁊ dñm ſacerdotibꝫ dimiſerūt. A- D
triū aūt dicit̄ qſi atrū: vꝫ ex fumo. Nā in tē
plo dñi atria dom' ꝗ aū principale tectū tē-
pli erāt dicunt̄. Jn illa ergo alia domo expe
ctabat Petr' volēs ſcire vtꝝ dimitterēt eū
ſacerdotes / an adiudicarēt morti. [Et acceſ-
ſit ad eū vna ancilla dicēs: Et tu cū Jheſu
galileo eras]. Curioſum anial eſt femia: ⁊
ardēs nouitate. Audierat iſta femina a ſer-
uis pōtificis ꝗ illic fuerant / qđ ille fuerat ibi
qñ ꝯphēſus eſt dñs: ⁊ nolebāt dicere: ſiue
ne audiret̄ ꝑtus ꝑ hoc qđ ibi fecerat / ſiue qꝛ
nō audebant manū leuare ſup eū: qꝛ lex ro-
manoꝝ eſt / vt ꝗ in conuentu aliū ꝑcuſſiſſet
manū amitteret. Et iſta vel illa alia femina
non potuerūt tacere / ſed ſtatim ceperunt ei i
ꝓperare qꝛ cū dño in cōphenſione fuerit. Et
qđ peius eſt / ⁊ iſte ſexus non defuit a ꝑſecu
tione dñi: ſed tñ redimit̄: ⁊ prima viris nun

tiat reſurrectionem. [Et puſillũ/acceſſerunt
qui ſtabant. Serui ſacerdotis/ ꝛ cognatus
Malchi: ipſe dixit. Et te vidi cum illo. Aliĩ
dixerunt. Loquela tua manifeſtũ te facit].
Non qꝺ alterius lingue eſſet Petrus/ quã
illi arguebant: ſed vnaqueqꝫ prouintia pro⸗
prietates ꝛ ſonos habet/ qꝺ non hñt alie in
qbꝫ cognoſcunt hoĩes. Vñ in actib⸫ aplõꝝ
dicunt. Nõne oĩnes iſti qui loquunt galilei
ſunt. Et quõ nos audiuimꝰ linguã nrãm in
qua nati ſumus? Et Petrus pdicans dicit
ita: vt appellaret lingua coꝝ Acheldemach.
Apparet in hoc dicto: qꝺ aliter Hieroſolimi
te/aliter galilei ipm locũ appellabãt. [Tunc
cepit deteſtari ꝛ iurare/ qꝛ nõ nouiſſet hoĩe]
Melius fuerat btõ Petro fugere cũ reliqs
quã ſtare ꝛ deteſtari/ ꝛ negare dñm: qꝛ cum
dñm negauit: diſcipulum ſe illius eſſe nega
uit. Et hoc eſt quod mõ faciunt q tormẽtis
cedunt: ꝛ negant ſe eſſe chriſtianos. [Et cõ⸗
tinuo gallus cãtauit]. Ante reſpexit dñs pe⸗
trũ: ꝛ tunc Petrus recordatus ꝟbi domini
[Et egreſſus foras fleuit amare]. Fragilis
erat adhuc .b. Petrus/ q nec plorare auſus
E eſt in atrio ſacerdotis. Spiritaliter deſignat
qꝛ non poſſumꝰ inter malos pfecte agere pe
nitentiã: ꝛ multũ nocent ꝯſortia maloꝝ. In
ter diſcipulos poſitꝰ chriſtũ filiũ dei confeſ
ſus eſt: in atrio ſacerdotũ/ eundẽ ſe negauit
noſſe. Mane aũt facto ꝯſiliũ inierũt omnes
pncipes ſacerdotũ ꝛ ſeniores populi aduer
ſus iheſum: vt eũ morti traderent]. Vide i⸗
ſtantiã mali. Tota nocte vigilauerũt/ vt ho⸗
micidiũ ppetrarent. Inuidia ꝛ odiũ nõ per⸗
mittebat cogitare ipos qd faciebãt: qn imo
innocentẽ ꝛ facientẽ etiã virtutes mortifica
bant. [Et vinctũ adduxerunt/ ꝛ tradiderũt
cũ pontio Pylato preſidi]. Habebant deni
qꝫ in conſuetudine: vt quẽ adiudicabãt mor
ti/ligatum traderent poteſtati romane: quia
F ipſi poteſtatem occidendi nõ habebãt. Pon
tius dicebat Pylatus: in pnomine ſuo a p
uintia que eſt ppe Conſtantinopolim: quia
ibi natus fuerat: de qua ponticum mare di
citur. Unde dictum eſt mare ponticũ dul⸗
tius/quam cetera maria. Pylatus/ propri⸗
um eſt illi. Pontius/ interpretatur declinãs

conſilium: qꝛ dixit ſe declinaturũ conſilium
iudeoꝝ. Sed ſi pfecte fecuiſſet/ hodie illi pla⸗
cuiſſet. Pylatus os malleatoris dicit/ p pn
cipatu in quo iniqꝫ geſſit ſup dñm. [Tunc
videns iudas qui eum tradidit qꝺ damna⸗
tus eſſet/ pnia ductus retulit triginta argen
teos principib⸫ ſacerdotum/ ꝛ ſenioribus di
cens]. Iudas cupiditatis magnitudine nõ
cogitauit exitũ rei: ꝛ ppterea tã immani pre⸗
cipitio ſe tradidit. Sic multi faciunt/ quan
do pſuadet amor peccati; tum obliuiſcuntur
penas inferni/ ꝛ omĩa dei magnalia. Et cum
perpetratum fuerit: tũ ſciunt qꝛ concupiſcẽ⸗
tia vulnerauit: ꝛ trãſijt: occidit: ꝛ abijt. Vñ
ꝛ de ſenib⸫ in Suſanne fabula dicit. Et a⸗
uerterunt ſenſum ſuum: ꝛ declinauerũt ocu
los ſuos. vt non viderent celũ: neqꝫ recorda
rentur iudicioꝝ iuſtoꝝ. O deteſtande Iu⸗
da/ p triginta denarijs dñm ꝛ mgrm tradi
diſti: oblitus doctrine ꝛ beneficioꝝ eiꝰ: eti
am ſi deus non eſſet. Cum ergo vidit quod
poteſtati romane traditus eſſet/ tunc credi⸗
dit qꝺ ab ipo audierat/ qꝺ crucifigendus eſ
ſet. Nam añ ſp credidit/ qꝺ ppitius ſibi eſſe
deberet ꝛ elapſurus de manib⸫ iudeorũ. ꝛ ve
niã a dño impetraſſet niſi ſe preoccupaſſet
occidere. [Peccaui tradens ſanguinem iu⸗
ſtum]. Ecce/ miſer iudas teſtis dñi eſt/ quod
iuſte ſemp vixerit/ ꝛ nihil mali in illo viderit
Dicit btũs Ieronymus: qꝛ cũ qs ita pec⸗
cat vt poſſit opꝰ malũ deſtruere/ tunc poteſt
agere pniam. Si aũt non deſtruit opꝰ malũ
nõ põt agere pniam. Ait enĩ. Si qñ ſic pec⸗
cat frater in frẽm/ vt valeat emendare quod
peccauit/ poteſt ei dimitti. Si aũt pmanent
opera/ fruſtra voce aſſumit pnia. Iſta nõ co
gitant q alijs contra iuſtitiam libertatẽ au⸗
ferunt/ aut alodem. Ecce vnũ inſeruit: aut
aufert alodem: ꝛ naſcunt filij illi: ꝛ in fine ſe
culi mille erunt qui contra ipm clamabunt
qꝛ ſicut creſcunt pgenies/ ſic creſcit pctm̃ illiꝰ
ꝛ cum venit ad malum cõfeſſorem/ iubꝫ ab
ſtinere ei a vino: aut a carne quadraginta di
es. O perditio animaꝝ: oblitus eſt qd de⸗
us dixit. ſi offers munus tuũ ante altare/ et
ibi recordatus fueris: qꝛ frater tuus hꝫ ali⸗
qd aduerſum te: relinque ibi munus tuum

⁊ vade reconciliari frī tuo: ⁊ tūc veniēs of/
feres munꝰ tuū. Nūc etiā dicit q: in vanū
agit pniam: quādiu pctm̄ vegetauit ⁊ creſcit
[At illi dixerūt. Quid ad nos]. Multū ad
vos ptinet: q: ſi ille peccauit q̄ mgr̄m tradi/
dit vos q̄ principes ꝑpli eratis / nō ſolū nō
ꝓhibuiſtꝫ mala facere ſed offerēdo pecuniā
diſcipulū ad hoc ꝓuocaſtꝫ: ⁊ ꝑ mēdaria ad
iudicandū morti tradidiſtis. [Tu videris].
Videris in hoc loco nō eſt pñtis tpis indi
catiui modi: ſed ꝯiūctiui p̄teriti tpis. Qua
ſi dicāt. Preuidere antequā preciū acciperes
debuiſti / ne tale opꝰ ageres: vnde penitēs
Judas aūt iam tunc non potuit deſtruere:
ſed principes potuiſſent ſi maluiſſent: q: py
latus inuitus faciebat: etiā optionem dedit
ſi voluiſſent dimittere. [Et ꝓiectis argēteis
in tēplo / receſſit]. Noluerūt principes recipe
argentū / timētes ſi ipi argentū reciperent: ⁊
non redderent dominū. Abiret ad p̄ſidem:
⁊ cognoſceret preſes eoꝝ malitiā. Ille vero
ſciens q: de tēplo ei data fuerant / in templū
ꝓiecit. [Et abiens laqueo ſe ſuſpēdit]. Sicut
enī achitophel cū vidit nō factū ſuū ꝯſiliū
ſtatim intellexit q: Dauid reuerteret in reg
nū: ⁊ non potuit portare improperiū qd̄ fu/
turū ſup eū erat: ⁊ ob hoc ſuſpendio interijt.
Sic ⁊ iſte cū vidit impleri q̄ dominꝰ dixe/
rat de ſeipſo / vicꝫ tradet gentibꝫ: certus fac/
tus eſt reliqua ſecutura. i. occident eū ⁊ die
tertia reſurget: ⁊ non ferens verecundiā ſuā
laqueo vitā ſibi extorſit. Verūtamē celi ter/
reqꝫ oſus / in aere perijt. Per triginta dena
rios quos accepit Judas / triginta maledic
tiones ſunt ſup eum in pſalterio: inter quas
dicitur / ⁊ epiſcopatū eiꝰ accipiat alter. Vn/
de pro certo cognoſcitur: ⁊ ipm̄ cū alijs apo
ſtolū ordinatū. [Principes aūt ſacerdotum
acceptis argenteis dixerunt. Non licet mit
B tere eos in corbanan]. Corbanan hebrayce
noīatur: grece gazophylatium: latine diuiti/
arum cuſtodia. [Q: p̄cium ſanguinis eſt]
O miſeri / p̄cium non licet mittere cum de/
narijs: ⁊ vos inmundos feciſtis de homici/
dio. Quō audetis in templo domini / aut
ſacrificiū dei / aut vaſa eius attingere? Ideo
dixit vobis dominus: q: ſimiles eſtis ſepul
chris dealbatis. Argentū nihil fecit: ⁊ vos
commaculaſtis voſipos / diſcipulū ⁊ argen
tū: ⁊ modo de inmunditia argenti cogitatꝭ
de vobis nihil. [Conſilio aūt inito / emerūt
ex illis agrū figuli in ſepulturā peregrinoꝝ]
Tunc fuit in ſepulturā peregrinoꝝ: ⁊ modo
idem ipſe locus hoſpitale dicit francoꝝ / vbi
tpe Karoli villas habuit: ꝯcedente illo rege
ꝓ amore Karoli. Nō ſolummodo de elemo
ſyna chriſtianoꝝ viuunt / ⁊ ipi monachi / et
aduenientes. [Propter hoc vocatꝰ eſt ager
ille acheldemach: hoc eſt ager ſanguinis].
Non ſolum chriſtianoꝝ ſcripta / verum pa/
ganorum ac locoꝝ nomina / ſacrilegiū iudeo
rum teſtantur vſqꝫ hodie: quamuis baſilica
ibi in vna parte habeat. Et videt quaſi a la
tino quod eſt ager: ⁊ greco qd̄ eſt emath. i.
ſanguis compoſitum nomen. [Tunc adim
pletū eſt qd̄ dictū eſt ꝑ hieremiā ꝓphetam
dicentem]. Q: omnia acta domini p̄dicta
ſunt a ꝓphetis / minus poſſumus ambigere
Et dignū erat vt oēs boni qui veniebant
de illo adnuntiarent: ⁊ hoc etiam q: triginta
denarijs venundandꝰ: ⁊ q: ager de ipis cō
parandus erat. [Jheſus aūt ſtetit ante preſi
dem]. Preſes dictus eſt / eo quod p̄ſideat ad M
tutelam loci. Ut enim minueret imperator
vel romani potentiā iudeoꝝ: primo miſit a/
lienigenā Herodē. Poſt mortē eius diuiſit
in triarchas: inde in thetrarchas: ad vlti/
mū in p̄ſides ⁊ p̄fectos. Et ſi ita nō egiſſēt /
non deleuiſſent eos quādo voluiſſent. Pau
latim ⁊ ꝑ partes hoc egerunt / vt ſapientes.
Idcirco totū domuerūt / ⁊ in poteſtate ſuā re
degerūt. [Et interrogauit eū p̄ſes dicēs. Tu
es rex iudeoꝝ]. Pylatus nihil aliud interro
gat / niſi de rege iudeoꝝ: q: timebat ne aliqs
ſibi tyrannidem aſſumeret / ſicut Theodas:
qm̄ ob hoc p̄ſidebat ipſe prouintie / vt h̄ cu/
ſtodiret. [Dicit illi Jeſus. Tu dicis]. Quā
cis locutus eſt / ſꝫ vt veritas veritatē locutꝰ
⁊ moderate / vt nullus poſſet reprehendere
nec loquacitatē / nec taciturnitatē eius. [Et
cum accuſaret a principibꝰ ſacerdotū ⁊ ſeni
oribꝰ ppli / nihil reſpondit]. Si eīm voluiſſet
ꝑ oīa reſpōdere vt poſſet: dimitteret / ⁊ nō fie
ret neceſſaria redemptio. [Tunc dicit illi py

latus. Non audis/quanta aduerſum te di-
cunt teſtimonia]. Suadebat ei Pylatus ſe
defendere: qꝛ volebat eum liberare. [Et nō
reſpondit ei ꝟbum: ita/ vt miraretur preſes
vehementer]. Mirabatꝛ/qꝛ nolebat ſe excu-
ſare ſicut reliqui homines: qui ad mortē im
putantur. Quis enī niſi ꝑ deo moreretur/
non quāta inſtantia poſſet ageret ne morere
tur? [Per diē aūt feſtū conſueuerat pſes di-
mittere populo vnum vinctū quem voluiſ-
ſent]. Ob reuerentiā ſcꝫ feſti concedebatꝛ
vita vni reo. [Habebat aūt inſignē vinctū
hoc eſt nominatū ꝑ malitijs ſuis qui dice-
batur Barrabbas]. Bar/filius dicitur/rab
bi magiſtri: ſubauditꝛ coꝝ.i. iudeoꝝ. Ab illo
enī di: a dyabolo qui tanquā latro inſidiatꝛ
caulis domini/recti ſunt ꝛ regentur/vſquequ
conuertantur. [Congregatis ergo illis/dixit
Pylatus. Quē vultis dimittam vobis/
Barraban: an Jheſum qui dicitur chriſtus
Sciebat enī qꝺ ꝑ inuidiā tradidiſſent eū].
Quanta agit inuidia inter hoīes. Ecce do-
minus nihil habebat in hoc ſeculo niſi victū
ꝛ veſtitū: ꝛ ſeruiebat oībꝰ ꝑdicando/infir
mos ſanando/ꝛ tn̄ factione primoꝝ oderūt
illū/ꝛ occiderunt ꝛ elegerunt qui nunquam
aliō niſi male fecerat. Tales ſunt ꝑpli. Qui
hꝫ potentiam facile conuertit inferiores ad
voluntatē ſuā/licet multū ſit. Non recogi-
tant quis iuſtior ſit: ſed quod principē ſuū
intelligunt velle ad hoc conuertuntꝛ. Et hec
ꝑpter dona fiunt: qꝛ ſcriptū eſt. Diuitie ad-
dunt amicos plurimos. a paupere autē/ꝛ
hi quos habuit ſeparantur. [Sedente aūt
eo ꝑ tribunali]. Pro conditione: ꝑ his que
ad tribꝰ ꝑtinebāt. [Miſit ad eū vxor eius]
Antequā in palaciū veniret/laborauit mul-
tū Pylatus: vt dn̄s dimitteretꝛ. Sed cum
vxor mandauit qꝛ in ſomnis poſt quā dies
factꝰ fuerat multa de illo vidiſſet/tūc ampli
us ſatagebat. [Nihil tibi: ꝛ iuſto illi]. Hoc
ē nihil tibi nocuit: nihil illi noceas. [Mul-
ta enī (ſubauditꝛ ſomnia) paſſa ſum hodie ꝑ
viſū eiꝰ eū]. Ab angelis vicꝫ. Dyabolꝰ enī
cū ſuis ſatagebat vt dn̄s crucifigeretur/eſti
mās verū hoīeꝫ eſſe. Nec mirū ſi ad iſtā feiaꝫ
angeli venerūt: cū ꝛ Balaā deꝰ locutꝰ ſit. ꝛ

Cornelio angelꝰ apparuerit. [Principes autē
ſacerdotū ꝛ ſeniores ꝑſuaſerūt ꝑplis vt pete-
rēt Barrabbā/Jeſuꝫ ꝟo ꝑderēt]. Nō ē pec
catū peiꝰ quā inuidia. Ecce vxor Pylati et
Pylatꝰ/iuſtū ꝑnunciāt dn̄m/ꝛ ipſe traditor
ꝛ ꝑncipes ſeducūt ꝑplm̄: vt eligāt Barrabā
ꝗ multa mala eis fecerat ꝛ de homicidio ꝛ de
latrocinio: ꝛ tradāt dn̄m morti/ꝗ multa bo
na opa opatꝰ eſt eis. Sꝫ adhuc talis eſt cō-
ſuetudo apꝺ plures/vt qcqd viderint vl' au
dierint ꝑncipes ſuos laudare laudēt abſqꝫ
examinatione. vt vituperēt oē qꝺ viderint
eos vituperare. Sed vnuſqſqꝫ cū audit ali-
quē vituperare aut laudare/debet ſe cuſtodi
re ne aut bonū dicat malū/aut malum dicat
bonū: qꝛ ve veniet ei ꝗ h̄ facit. [Reſpondēs
aūt pſes ait illis. Quē vultis vobis de duo
bꝰ dimitti]. Qꝛ ꝑncipibꝰ ꝑſuadere nō potu-
it/vt dn̄m dimitterēt: retulit hoc ad gn̄alita
tē: vt ſi ꝑncipes ꝑpter inuidiā volebāt illū ꝑ
dere/populꝰ ꝗ expꝰ fuerat eiꝰ multiplicia
bn̄ficia peteret eū viuere: qꝛ ſi vulgarꝫ popu
lꝰ eū petiſſet/ꝯ ꝑncipū volūtatē ſuarꝫ eū vixe
Pylatꝰ. Uel qꝛ hoc ſacerdotes cognouerūt
aū ꝑſuaſerūt turbis: vt Barrabā eligerēt [At
illi dixerūt. Barrabā]. Sic eſt ꝯſuetudo ho
die vt ꝑ vno ꝟbo ꝑncipis/veritatē deſerant
[Dicit illis Pylatꝰ. Quid igitꝛ faciā de ie-
ſu ꝗ dicitꝛ chriſtꝰ]. Hec oīa dicebat Pylatꝰ
vt liberarꝫ eū. [Dicūt oēs. Crucifigatꝛ] Añ
ſex dies clamauerāt. Bn̄dictꝰ ꝗ venit i noīe
dn̄i/ꝛ mō clamāt crucifigatꝛ. In iſtꝫ ſex die-
bꝰ nihil aliō fecit niſi vobis ꝑdicauit vſqꝫ ad
veſperā: ꝛ quō ꝯmiſit illa pctā ꝑ ꝗbꝰ clama
tis/crucifige. [Ait illis pſes. Quid enī ma
li fecit]. Plures anni erāt/ꝗ Pylatꝰ ipm̄ ha
bebat miniſteriū: malū ipſius nō audieratꝫ
neqꝫ viderat: neqꝫ vos. [At illi magꝫ ac ma
gis clamabāt. Crucifigatꝛ]. Crimē nō dice-
bāt: qꝛ neſciebant: ſed vt ſeducti clamabant
Crucifigatꝛ. [Uidēs aūt Pylatus qꝛ nihil ꝑ
ficeret. ſ. in liberatiōe eius/ſed magis tumul
tꝰ fieret]. Cū ꝑſpexerunt ſacerdotes qꝛ Py
latus volebat eū liberare/intulerūt dicentes
[Si hūc dimittis non es amicus ceſaris].
Timens et iſta uerba/ꝛ ne ſeditio in plebe
fieret: quia ſatis prona erat gens ad excid

tandam ſeditionē: monſtrauit omnib9 quā inique illi agerent/lauans manus ſuas corā populo. Ac ſi verbis dixiſſet. Ecce iſti q legem dei habent: et precepta eius ſe dicunt cuſtodire/faciūt de quo ego volo eē immunis/qui alienus a lege eorum ſum. [Innocens ego ſum a ſanguine iuſti huius]. Qr ego ſcio quod ipſe iuſtus eſt/ et vos innocentem vultis occidere: vos ſitis rei/non ego: vos videritis. [Et reſpondens vniuerſus populus: dixit. Sanguis eius ſup nos/ et ſuper filios nr̄os]. Quia Pylatus innocētem ſe pronunciauit/ ad hoc reſponderunt iſti dicentes. Nos ſimus rei: vt requiratur ſanguis huius a nobis et a filijs noſtris. Exauditi fuerunt iudei. Requiſiuit dominus ſanguinem eius cum ipſa die paſche q ipſi piaculum in ſaluatore cōmiſerunt: a Veſpaſiano et Tyto in hieruſalem quaſi in carcere et illic ipſi homicide peſſima morte perierunt. [Tunc dimiſit illis Barrabam: Iheſum autem flagellatum tradidit eis vt crucifigeretur]. Qḋ Pylatus eum flagellauit inuitus hoc fecit: qr romana lex precipiebat vt q crucifigendus erat/ante flagellaretur. Traditus eſt itaq dn̄s militib9 verberād9 et illud ſacratiſſimum corpus pectuſq dei capax flagella ſecuerunt. Eſt adhuc colūna in Hieruſalem/ad quam ligatus fuit interī. O quis tunc poſſet credere/ quod creator omnium in illo tempore haberetur/ et multum miſeri qui ibi interfuerunt. Jam freqn̄ter hn̄t dictū: beati ventres q non genuerīt et vbera que non lactauerunt: et adhuc hn̄t dicere. Adtendendū aūt qḋ ḋt tradidit eis id eſt ad eoꝝ voluntatē. Quāuis milites illū ſuſcepiſſent/tn̄ illis traditus eſt: et ipſi eū ſuſcepert. Milites man9 prebuerūt et ligna ſed iudei occiderūt: qr et pylatus et milites inuiti egerīt qḋ egerīt. Nec tn̄ pylatus imunis fuit/qr potuit eū liberare ſi vellet. Perituro enī ſi nō ſubuenit q pōt: occidit. [Tūc milites ſuſcipiētes ihesum in p̄torio]. De loco vbi Pylatus ſedebat/q lythoſtratos diceba-
J tur. [Duxerunt in domū Pylati]. Lythos grece/latine lapis dicitur. Lythoſtratos lapide ſtratos. A pretore pretoriū deriuatur.

[Congregauerunt vniuerſam cohortē]. Ipſa cohors q illū cōprehēderat expectabat ibi ne forte aliqs tumultus oriretur. Congregauerunt ergo populū: qr nullus ſine populo rex poteſt eſſe. Et exuerunt eū ſuis veſtimētis: et circumdederunt ei chlamidem coccineā]. Chlamis illa coccinea/p purpura q reges ſoliti erant indui/circūdata eſt ei. Eſt quoq purpura qdā rubea cocco ſimillima. [Et plectentes coronā de ſpinis/poſuerunt ſup caput eius]. Pro diademate aureo/ ſpineam coronā: et p ſceptro qḋ reges ſolēt ferre impoſuerunt ei harūdinē. Omia iſta ad illuſionem fecerunt: eo qḋ accuſatus fuerit qr regem ſe dixerit. Corona ſpinea/ramus preciſus de ſpinis fuit/ et plicatus ſicut circulus/ et impoſitus ſup caput eius. Calam9 aūt ei datus/qui abundat in ipſa terra: et leuitate eius oēs ꝑter hoc ferunt in manu. Typice p ſpinas peccata nr̄a ſ͠cant/que accepit ipſe in corpore ſuo vt moreretur in cruce ꝑ peccatis nr̄is/qui pctm̄ non fecerat vllū. Calamū habebat in manu: vt om̄ia venenata ſe deleturꝝ oñderet. Siue calamū tenebat vt ſacrilegium ſcriberet iudeoꝝ: qr cum calamo greci et alie gentes ſcribunt. [Et genu flexo ante eum]. Sic erat conſuetudo adorare regem/vel p̄ncipes eius. Qḋ qr Mardocheus noluit agere obuiā amā/deleri eū voluit cū ꝓgenie ſua. [Aue rex iudeorum]. Aue/latinū ꝟbū ē: et nō hꝫ āplius niſi aue et auete: et eſt ꝟbū ſalutatoriū: ſicut apud grecos Χαιρε Χαιρετε. Nam hebrayce Salamelech dicit͛. [Et expuētes in eū acceperūt harundinē/ et ꝑcutiebant caput eius]. Qui ꝑ bono nō fecerant qḋ faciebāt/oñderūt in ſputione et ꝑcuſſione capitis eius. [Exeuntes aūt inuenerunt hoiem cyreneū/ nomine Symonē]. Joannes dicit: qr primitus ipe portauerit crucem: et poſt obuiam habuerit Symonem quendam. Spiritaliter innuit qr dn̄s crucē ſuā portauit: videlicet mortificationem in corpore ſuo: quia omnia peccata mortua fuerunt in illo. ¶ Et poſt portauit et portat gentilis populus: ſequēs veſtigia eius. Cyrenen lybie ciuitas eſt et K interpretatur heres: et Symon obediens.

Qz eñ obediēs fuit gētilis pp̄ls p̄dicatori/bo/ta tius eſt heres de illa hereditate. Unde iudeus pp̄ls glorificabaẜ de adoptiōe filio/rum. Et recte de villa veniebat. Villa/grece pagos: ⁊ inde pagani dicunẜ. Et h̄ cōgruit gētili pp̄lo: qz de paganitate veniēs/cepit ſe q̄ chriſtū: ⁊ eū imitari. [Hūc angariauerūt] Id eſt impoſuerunt portare crucē poſt Jheſum. [Et venerūt in locū q̄ dicitẜ golgatha]. Euāgeliſta expoſuit/qđ eſt golgatha .i. caluarie/ſubauditur locus. Syrum eſt/nō hebreū tamen hebrei ſic appellabant ip̄m locū Qz ibi Caluarie auferebantur reis hoīb᷑: locus extra ciuitatem. Placuit deo ibi mori vbi rei puniebantur: vt erigeretur vexillum virtutum: vt quomodo crucē ⁊ reliqua improperia/ſic etiam hoc ꝓ nobis ſubiret: Qualiter autē in cruce fuerit/Sedulꝰ pulchre comprehendit dicens.

Neue quis ignoret ſpeciē crucis eſſe colēdā
Que dominū portauit ouās ratione potenti
Quatuor īn plagas quadrati colligit orbis.
Splendidus auctoris de vertice fulget eous.
Occiduo: ſacre lambuntur ſidera plante.
Arcton dextra tenꝫ: mediū leua erigit axꝫ.
Cunctaqꝫ de mēbris viuit natura creantis.
Et cruce cōplexū chriſtus regit vndiqꝫ mūdū

[Et dederunt ei vinū bibere cū felle mixtū] De iſto malo vino vnde poſtea dederūt/ inde: ⁊ mō dederunt: ſiue eſtimantes eū ſitire ꝓ baiulatione crucis: ſiue qz latrones h̄ petierunt. Et cum dediſſent illis/dederunt etiam domino: ſiue vt Lucas dicit: illudebāt illū milites/acetum offerētes. Typice vinea domini iudea/ꝯuerſa erat in amaritudinem vt faceret vinū amarꝫ. Qđ aūt dicit: ⁊ cum guſtaſſet noluit bibere/oſtendit qz guſtauit paululū/⁊ ab ore remouit. [Poſtquā autē crucifixerunt eum/diuiſerunt veſtimēta eiꝰ ſortem mittētes]. Joannes apertius hoc exponit. quod aliꝫ veſtimenta quatuor milites inẜ ſe partiti ſunt. Tunicaꝫ aūt/qz incōſutilꝭ erat/ſortem miſerunt cuius eſſe dēt. Hoc ẜcabaẜ/qz euangeliū diſſeminandū ꝑ quatuor angulos terre. Eccleſia autem eius vna eſſet futura ꝑ totū mundū. Qz licet terrarꝫ ſpacia ſeparentur/electi tamen vnū corpus chriſti ſunt: ⁊ vna eſt eccleſia catholica/ id ē vniuerſalis. [Et ſedentes ſeruabant eum]. Expectantes vt morirenẜ: ⁊ ne aliquis deponeret/vſquequo p̄ſes iuberet. [Et impoſuerunt ſuꝑ caput eius cauſam ipſius ſcriptā. Hic eſt Jheſus rex iudeorū]. Conſuetudo erat apud romanos/vt quādo aliquis morti adiudicabaẜ: poſt omnium iudiciū ſcribebaẜ cauſa ꝓ qua occidebatur/⁊ in loco vbi plectendus erat legebatur. Ex hac conſuetudine Pylatus iuſſit ſcribi: ⁊ qz iratus eſt iudeis quia crucifigebant eum/ſic dictauit ipſum titulum. Et cum iudei petierunt aliter ſcribi/dixit. Quod ſcripſi/ſcripſi. Deo autem placuit vt ſic ſcriberetur/vt cognoſcant licet inuiti iudei/qz ipſe eſt rex vniuerſe terre/⁊ ipſorum. Spiritalibꝫ quoqꝫ iudeis/hoc eſt confeſſoribꝫ benignus rex. Fuit aūt in tribꝫ linguis ſcriptuꝫ/in hebreo ꝓpter iudeos: in greco/qz nobiles romanorꝫ grece loquebātur: in latino/ꝓpter romanos. Et iſte tres lingue excellentiores in toto mūdo ſunt. ⁊ ꝓpẜ ꝑfectionē ſui/⁊ ꝓpter eas q̄ eas loquebātur Hebraica/qz ip̄a erat mr̄ linguarū. greca/ꝓpter ſapiam. Qz ſapientiores ſunt oībus gētibꝫ: ⁊ ipſa ſonorior alijs linguis. Latina ꝓpter romanos q̄ tunc orbi terre dominabanẜ. [Tunc crucifixerūt cū eo duos latrones. vnū a dextris. ⁊ vnū a ſiniſtris]. Uidit nolit iudei/oīa myſtice agunẜ. Lꝫ ipſi putēt turpe ſuppliciū. Ecce dn̄s mediꝰ crucifigiẜ vt oſtēdaẜ/qz ipſe ē iudex populi bōi ⁊ mali Et ſicut in iudicio boni ponenẜ ad dexterā mali ad ſiniſtrā: ita ⁊ mō bonꝰ ad dexteraꝫ malus ad ſiniſtrā. [Pretereuntes aūt blaſphemabāt eū/mouētes capita ſua] Qui ante nō poterāt eū videre p̄ inuidia/quādo virtutes faciebat/tunc ambulabant corā ipſo quia tunc eū videbant ſicut ipſi ſemꝑ optauerant. Mouebant capita/ſicut ſolēt facere hi qui ſuperiores ſe arbitrantur/contra eos quos deſpiciunt. [Uah/q̄ deſtruit templū dei]. Uah/interiectio eſt letantis: quia letabanẜ videntes qđ ſꝑ cupierant. Fuit autē apud antiquos integra interiectio/vah: ſed tamen multis gentibꝫ eſt iſta ꝯmunis. Ob grām captandam de principibus vulgares

populi iſta loquebant: ⁊ principes vt illi am
plius hoc iterarent/poſtea eadē loquebātur
demonſtrantes ſe ſibi placere que dixerant.
[Similr̄ ⁊ principes ſacerdotū dicebant. Alios
os ſaluos fecit/ſeipm̄ non pōt ſaluū facere].
Nolentes phariſei/⁊ inuiti teſtimoniū phi-
bent chriſto: qḋ alios ſaluos fecerit: ⁊ i hoc
apparet: q2 ſi vellet/poſſet ſeipm̄ de paſſion. i
periculo liberare. [Si rex Iſrahel eſt deſcē-
dat de cruce ⁊ credim⁹ ei]. Scādalū iudeo-
rum in hoc maximū erat: q2 dñs filiū dei ſe
ſe dixerit ⁊ regem iudeoꝝ: ⁊ hoc ſemꝑ repli
cant ⁊ imꝑperant. Qḋ aūt dicunt deſcen-
dat nūc de cruce: vel ꝑ impoſſibilitate dicūt
q̄ſi nō poſſet hoc facere: vel demones ſuade
bant eis dicere hoc: q2 iā ſentiebāt virtutē
chriſti/videntes oīa elementa pturbari: ⁊
intelligētes creatorē mūdi eſſe: penitentes qḋ
crucifixiſſent eū: ſicut Paulus apl's dī. Si
enī intellexiſſent nunquā dominū glīe cru-
cifixiſſent. [Idipm̄ aūt ⁊ latrones q crucifi
xi erant cū eo: imꝑperabant ei]. Per tropū
q̄ appellaī ſylempſis/vtriqꝫ latrōes introdu-
cunī blaſphemaſſe eū: cū iuxta Lucā vno
blaſphemante/alter confeſſus ſit eū. Et pōt
fieri/vt primo ambo blaſphemaſſent/poſtea
vnus: cum vero vidit elemēta turbari/ꝯuer
ſus eſt ⁊ credidit eū dñm. Habuit ꝓo iſdem
latro tres ꝟtutes in ipa cruce/ꝑ q̄bꝫ domini
grām aſſecut⁹ eſt .i. fidē: ſpē: ⁊ charitatē. Fi
dē habuit. Q2 dñm credidit regnaturū/quē
ſecū videbat mori. Habuit ſpē: q2 illa pre-
mia q̄ nos ſperabamus/⁊ ipe poſtulauit di-
cens. [Memēto mei dñe cū veneris in reg-
nū tuū]. Habuit charitatē: q̄ ſociū ſuū inter
tormēta caſtigare ſtuduit dicēs. [Neqꝫ tu ti
mes deū. q2 in eadē dānatiōe es]. Propterea
meruit audire. [Hodie mecū eris in paradi
ſo]. Hoc eſt in illo loco vbi diues Lazaꝝ vi
dit cū Abrahā. Qui paradiſus recte vocaī
ad ꝯparationē alioꝝ locoꝝ infernaliū. Ubi
etiā depoſitos credim⁹ illos: q̄s de penis infer
ni dñs liberauit/vſqꝫ quo in celū aſcēdēs ſe
cū illos oēs in eternā hierlm̄ duxit. Nā ſicut
dñs ꝓmogenit⁹ fuit ex mortuis/ſic etiā pri-
mū ſuū corp⁹ ⁊ aīaꝫ in paradiſuꝫ celeſtē in

troduxit: ⁊ poſt alios. qḋ nō fuit anteq̄ā in
celū aſcēderet poſt xl. dies. [A ſexta aūt ho-
ra tenebre facte ſūt ſuꝑ vniuerſam terrā vſqꝫ
ad horā nonā]. Q2 dñs ſexta hora cruce aſ-
cēdit: ſol abſcōdit radios ſuos tribꝰ horis
in q̄bꝫ dñs in cruce fuit: ⁊ ſicut ipe tribꝰ ho
ris in patibulo pepēdit/ſic tribꝰ diebꝰ i ſepul
chro iacuit. Et ſicut nō oēs tres hore ꝯple. e
ſūt in paſſiōe ei⁹/ſic nec ꝑ oēs dies iacuit i ſe
pulchro: ſed a toto ps intelligiī. Iudei ſuſpi-
cati ſūt qḋ eclypſis ſolis tūc fuerit ipo tpe: ſ3 nō
fuit: q2 eclypſis ſolis nō pōt eē niſi in ortu lūe
neqꝫ eclypſis lune niſi in veteri luna. Ea ho-
ra dñs pepēdit in cruce qua Adā peccauit
in paradiſo. Nā ſcriptū ē: qḋ audierit Adā
vocē dei ambulātis i paradiſo poſt meridiē
Eadē hora qua Adā mortē induxit eadē ho
ra ſcđs ⁊ ver⁹ Adā mortē vicit. Et ſicut do
min⁹ tribꝰ horis pepēdit in cruce/ſic Adā tri-
bꝰ horis fuit in paradiſo. [Et circa horā no-
nā clamauit ihēſus voce magna dicēs. Eli
Eli: Lamazabathāni]. Hebraica ligua po-
niī iſdē ꝓſicut⁹/ꝑpī reuerētiā dñi: q2 oratio
ei⁹ eſt: ideo nō eſt interꝑtatū. Nō aūt h3 i he
breo reſpice in me/ſic in nr̄is pſalterijs. neqꝫ
me⁹/niſi vna vice: nec etiā i greco. Nā grece
dicīī. ο θεοσ ο θεοσ μου ινατι εγκατε λειπες με: ex ꝑſona hoīs q̄ patiebaī hec loqūī
q2 quaſi oīa hēbāt iudei ſecūdū ſuā volūtatē
ipleta/cū illū viderēt mori i cruce. Nō aūt d3
ꝯiūgi. L. cū. i. ſed ſeparatim: nec d3 hr̄e in ca-
pite aſpirationem. El enim primū nomē eſt
de decē noīb3 q̄bꝫ de⁹ appellaī apud iude-
os: ⁊ inuenitur in noīb3 hebreoꝝ in fine: vt
Michael: Gabriel: Raphael. Dicitur au-
tē3 grece ιςχυρος .id ē fortis. [Quidā aūt
illic ſtantes ⁊ audientes dicebant. Heliam
vocat iſte]. Milites hoc dicebant: quia ig-
nari erant hebree lingue. Sed ⁊ ſi iudei
hoc dicebant irridendo: et commutando in
malam partem: vt reliqua. Nam et heli ꝓ-
phete nomen/deus meus interꝑtaī. [Et ꝯti
nuo currens vnus ex eis accepit ſpongiam
impleuit aceto: ⁊ impoſuit harundini: et da
bat ei bibere]. Sicut Lucas refert: mili-
tes illudentes hoc fecerunt: q2 ⁊ hoc ꝓphe-

tatū fuerat/ ꝛ dñs dixerat. q: ſciebat ꝓpbetā tū de ſe: ꝛ nec dū completū dixit. [Sitio]. Hoc eſt ſcio de me ꝓpbetatū/ ꝛ nec cōpletum impleat. Et tunc erūt om̄ia iplera q̄ de mea paſſione fuerūt ꝓpbetata. Vñ būc potū fuit conueniens dari chriſto: q: ſicut acetuz de bono vino fit/ita iudei de bona ꝓgenie ma- li erant facti. [Jheſus aūt iterū clamās voce magna]. Jd eſt circūſtantibꝫ ꝛ audientibꝫ. Quid clamauerit Joānes ſcribens inquit [Pr̄ in manus tuas cōmendo ſpm̄ meum]. Jpſe hō q̄ querebat ſe derelictū a prē/ipſe ani mā ſuā illi tradidit/ ꝛ illi cōmendat a q̄ crea- tū corpꝰ ꝛ anima eius fuerat: id eſt a diuini tate. Qd̄ grece dicit is chiras ſu paratiſſo meto pneuma mu εισ Χιεχσ σου παεχεκσ μαι τσ πνευμα μου. Qd̄ bonū eſt homini chriſtiano dicere qñ de corpore exire debue rit/exēplo dñi q̄ hoc ita dixit. Emiſit ſpiritū .i. aiaz. Q: vñ ſupra dixerat: potātē babeo ponendi aiaz meā: iñ dicūt mō emiſit ſpm̄. Quid eñ emittere ſpm̄/niſi ꝛ animā pone

m3 re: Sed anima dicta ꝓpter q̄ viuit: ſpiritus aūt vel ꝑ ſpiritali natura/vel ꝑ eo qd̄ ſpiret in corpore. Silr̄ animꝰ pars anime eſt/id ē volūtas anie. Mēs aūt ꝛ ipa pars anie hoc eſt memoria. Jta aūt hec om̄ia adiuncta ſūt anie/vt vna res ſit: ꝛ ꝑ efficientijs diuerſis diuerſa nomina ſortiat anīa. [Et ecce veluz tēpli ſciſſum eſt in duas partes]. Añ ſancta ſctōꝝ pendebat cortina ſatis precioſa vltra quā nullus introibat niſi ſummꝰ ſacerdos: ꝛ hoc ſemel in anno ꝛ hoc qd̄ intra erat dice bat ſctāſctōꝝ: q: non habebant iudei ſancti us aliqd. Jbi fuerat archa: antequā Hiere mias illā abſconderet: ꝛ ibi erat ꝓpitiatoriū tñ ex vno fronte apparebant: ex altera pte re liquū erat abſconſum: ꝛ illud appellat veluz q: in illa velabat. hoc eſt celabat. Aliō veluz pēdebat exterius: inter pmū altare ꝛ pplm. De iſto dicunt iudei qd̄ ſciſſuz fuerit / ꝛ nō primū ſcindit velum templi: vt oſtendat oīa ſacra tranſeunda ad pplm gentiliū. Ante eī dicebatur. Notus in iudea deus: mō dicit A ſolis ortu vſqz ad occaſum laudabile no- men dñi. [Et terra mota eſt: ꝛ Petre ſciſſe ſunt]. Refert Joſephus ſuperliminare quod

infinite magnitudinis erat/fractuz eſſe ꝛ dituiſū: etiam angelicas ꝟtutes tunc in ipſo tpe clamaſſe. Trāſeamꝰ ex his ſedibꝫ. Jn oī bꝫ his ſignis elementoꝝ creator dꝫ agnoſci: ꝑ cuiꝰ morte clemēta cōmouēt. Typice cō mouēda corda gētiliū/ ꝛ aperiēda i dei ꝯfeſ ſiōe. Aperta: q̄dē tūc fuerūt/ſꝫ mortui ex eis nō reſurrexerūt niſi poſt dñm reſurgētē: vt ſit primogenitus ex mortuis q: nullus ante ip ſum immortalis reſurrexerunt: ſed oēs itez mortui ſunt/vt Lazarus. Jſti aūt immorta les reſurrexerunt: ꝛ cū dño aſcendente aſcē derunt. Dormientes dicunt mortui in om̄i bꝫ ſcripturis diuinis/ ꝛ locus vbi quieſcunt κιμι κιμι εεεγιον εεεγιον / Hoc eſt dormito- rium dicitur greca lingua /vt veraciter oſt- endantur omnes reſurgendi in fine mūdi [Et exeuntes de monumentis: poſt reſurre ctionē eius]. Qd̄ dicit reſurrectōnē eius: ꝛ ad hoc reſpicit qd̄ dicit ſurrexerūt: ꝛ ad hoc/ exeuntes de monumentis. [Venerūt i ſan- ctam ciuitatē]. Adhuc vocat Hierlm ſctā ꝓpter templū domini: ꝛ vaſa que ibi fuerāt ſanctificata/ ꝛ multos ſanctos qui ibi erant viuentes: licet nos non per omnia habeamꝰ de eis. Nam poſt inuenimus apoſtolos ibi oraſſe: ꝛ omnem cultum religionis obſer- uaſſe: vſqꝫ ad ſubuerſionem eius: anno q̄- drageſimo ſecundo aſcentionis eius. Qd̄ tempus datuz eſt eis ad penitentiam agen dam. Et quia noluerunt agere penitentiam egreſſi duo viſi ſunt Veſpaſianus et Ty- tus de ſaltu gentilium: et occiderunt ex eis vndecies centena milia: et eduxerunt centum milia. Quod dicit apparuerūt mul tis: oſtenditur non fuiſſe generalis reſurrec tio/ſed ſpecialis: vt et hi reſurgerent: quos deus chariores habuit: et illis apparerent qui electi erant ad cognoſcendum archanū dei. [Centurio autem ꝛ qui cum eo erant cuſtodiētes Jheſum/viſo terremotu ꝛ his que fiebant: valde timuerunt]. Centu- rio iſte ſicut habemus ſcriptū/ipſe fuit Lon ginus: qui iuſſu Pylati aperuit latꝰ do- mini. Noluit eñ Pylatus/vt eiꝰ crura cū la tronibꝫ frangerent: qd̄ crudele ſatis erat et inhoneſtū: ꝛ ne iudei dicerent/non eū fuiſſe

mortuum: ſʒ q̃ſi ſpaſmon fuiſſe paſſũ. Nul
la aũt cauſa ſic mirat⁹ eſt Centurio/ quõ q̃n
voluit ꝛ q̃n dixit in man⁹ tuas cõmẽdo ſpi
ritũ meũ: tũc mortuus eſt. Alij eñ hoĩes
nec q̃n volũt naſcunt̃ nec qua volunt hora
moriunt̃. Et in hoc maxie cognouit deũ eẽ:
ꝛ ꝓpterea credidit/ ꝛ baptizat⁹: etiã ꝓ chriſto
poſtea occiſus eſt ab octauio pfecto. Nõ ſo-
lũ aũt ipe/ ſed milites glorificauerũt deum.
[Erant aũt ibi mulieres multe a longe/ q̃ ſe-
cute erant iheſum a galilea/ miniſtrãtes ei].
Fuit ꝯſuetudo inter iudeos qḋ ꝓphetis et
predicatoribꝰ legis mulieres miniſtrabant
de ſubſtancijs ſuis victũ atq; veſtitũ. Et nõ
erat iter eos vlla rephẽſio in gentibꝰ. q: ſcã-
dalũ potuit gñare/ noluit agere btũs Pau-
lus. Vñ dr. Nũqd nõ habemus poteſtatẽ
mulierẽ circũducendi/ ſicut Cephas ꝛ reliq̃.
Miniſtrantes aũt de ſubſtantijs ſuis dño
vt meterũt ei⁹ ſpiritalia ꝑba: nõ qḋ dñs in
digeret coꝝ carnalia: ſed vt oſtenderet pdi-
catoribꝰ hec ſibi iure debere. Sed ꝛ domin⁹
quãuis deus eſſet/ tales comites ꝛ miſtros
degit/ de quibꝰ nec q̃rela eſſe potuiſſʒ. [Int̃
quas erat Maria magdalena/ ꝛ Maria ia-
cobi/ ꝛ Joſeph mater/ ꝛ mater filiorum Ze-
bedei]. Maria a qua ſeptem demonia eiece
rat: ꝛ Maria iacobi: ꝛ Joſeph mater q̃ erat
matertera domini: q: ſoror erat ſctẽ marie.
Matertera dicit̃ quaſi mater altera: ꝛ mat̃
filioꝝ. Zebedei que filijs ſuis ibi ſeruiebat
cũ dño. [Cũ aũt ſero factũ eſſet]. Precipie-
bat lex/ vt qui ſuſpenſus fuiſſet in patibulo
ad veſperã deponeret̃: qḋ et de quinq; regi
bꝰ ioſue pcepit fieri: ꝛ idcirco crura fracta ſt̃
vt morerentur ꝛ deponerent̃. [Venit qui-
dam hõ diues]. Non ꝓpter aliquã iactantiã
dicit euangeliſta qḋ iſte diues fuerit / ſed vt
oſtendat̃ idcirco potuiſſe impetrare corpus
domini qḋ diues fuerit / ꝛ decurie ordine:
vnus vicʒ de cõſiliarijs. Pauperes eñ nõ
erãt auſi accedere ad tam potentẽ pfectum:
q: non curabat de hoc qḋ Salomõ dixit.
Qui deſpicit pauperẽ/ peccat. Nr̃i eñ q̃bꝰ
pceptũ eſt pauꝑes colligere/ ipſi deſpiciunt
eos: quanto magis ille paganus. [Venit q̃-
N dam homo ab arimathia]. Ab arimathia:
ipa eſt ramathaim/ ciuitas Samuhelis pro
phete in regione tamnitica/ iuxta dioſpolim
[Nomine Joſeph]. Nõ fuit iſte nutritius
domini: quia ille pauper erat: non in alio lo
co euangelij de hoc dicit̃/ niſi hic. Vñ oſten
ditur multos diſcipulos dominũ habuiſſe:
de quibus non habemus ſcriptũ: ꝛ qui nõ
ſequebant̃/ ſed in domo ſua faciebant q̃ dei
erant. [Hic acceſſit ad Pylatũ/ ꝛ petijt cor
pus iheſu]. Potencia ipſius monſtrat̃/ qḋ
ipſe ꝑ ſe acceſſit/ ꝛ non per aliũ mandauit:
ſed etiam ipe qḋ illũ quaſi dãnatũ auſus eſt
ſepelire. ¶ Et tradunt de eo/ qḋ iudei ꝑ hac
cauſa miſerunt illũ in cuſtodiã: ꝛ ipa nocte
reſurrectionis domini eleuata ſit in aere do
m⁹ in qua clauſus habebat̃: ꝛ venerit/ ꝛ edu
xerit eũ domin⁹. Et poſt cũ iudei reqrebant
corpus domini a militibꝰ/ dicebant milites.
Reddite vos Joſeph et nos reddemus cor
p⁹. [Tũc pilatus iuſſit reddi corp⁹.] Mag
ne dignitatis fuit iſte Joſeph ſecundũ ſecu
lum/ et ſecundum deum: qui et potens fuit
impetrare/ et dignus miniſterium ſepulture
peragere. De iſto Joſeph primus accipitur
pſalm⁹ cantatus. Beatus vir qui ñ abijt in
conſilio impioꝝ: ꝛ reliqua. [Et accepto cor-
pore ioſeph/ inuoluit illḋ in ſindone mũda].
Sindonẽ/ linteũ dicit̃: qḋ mercat⁹ eſt no
uũ: de quo nihil nullius operis factum fuit
Et inuoluit ibi cũ aromatibꝰ corpus dñi.
¶ Erat iã ꝓximũ obſuatio ſabbati: ꝛ idcir
co nõ potuit aliḋ facere niſi in gyro corporꝭ
poſuit aromata/ ꝛ inuoluit in ſindõe: ꝛ poſu
it in monumẽto ſine coopculo/ vt poſt ſabba
tũ reuerterent̃ cũ alijs aromatibꝰ: ꝛ tũc dili-
gẽter aromatizaret dominũ. Sed q: ioſeph
cõcluſus fuit in cuſtodia a iudeis: ꝛ mulie-
res pauperes nõ potuerũt in craſtino ꝑpa-
rari: tertia die volebãt hoc pficere/ ſi corp⁹ i
ueniſſet. ¶ Ex hac ꝯſuetudine mos obtinu
it in ecctia/ vt corp⁹ dñi i altari q̃n ꝯſecrat̃
nõ in ſerico: neq; in pãno tincto/ ſʒ in litheo
ꝯſecrat̃. Juxta qḋ a btõ Silueſtro ꝯſtitutũ
in geſtꝭ pontificũ legimus. Et ex iſta ſepultu
ra dñi ſimplici ambitio diuitũ condemnat̃
qui nec in ſepulchro volunt carere diuitijs
[Et poſuit illḋ in monumẽto ſuo nouo: qḋ

excíderat in petra]. In nouo monumento ponitur: ne ſi alius ante poſitus fuiſſet/ dubium eſſet quis reſurrexiſſet. Et ſicut in vtero ſancte Marie/ nec alius ante eũ/ nec poſt eũ iacuit. Et in exciſa petra poſitus eſt: ne ſi ex minutis lapidibꝰ fuiſſꝫ edificatũ: ſuffoſſis tumuli fundamentis furto ablatus crederetur. Omnia iſta propter noſtram credulitatem facta ſunt. Ante homines in domibus ſepeliebantur. Sed cum fetor inhabitantes necaret: preceperunt romani publico edicto: ne in domo ſepelirentur homines neqꝫ in ciuitate. Tunc quia graue videbat ſub dio puro ſepelire cognatos et amicos/ reuerſi ſunt ad antiquã ſepulturã: vt exciderent in petris/ ſiue ſub terra criptas: ⁊ ibi ſepelirent. Unde pleraqꝫ adhuc inueniuntur ⁊ iuxta romam: ⁊ in alijs terris: vt eſt cimiteriũ calixti: vbi iacuit ſancta Cecilia ⁊ ſanctus Urbanus cum multis militibus.

¶ Referunt de ipſo monumento/ qꝛ mons eſt ſuper naturalem petram: vbi ſtare terra perhibetur: ⁊ in ipſa petra exciſa cripta/ ⁊ in ipſa cripta exciſum ſarcophagum in latere aquiloni: habet pedes ſeptem in longitudine/ trium palmorum altitudine: cetero pauimento ipſa cripta tante altitudinis eſt/ vt intro ſtans homo extenſa manu vix poſſit attingere culmen: ⁊ rotunda in gyro. Quam ſimilitudinem ⁊ ex noſtris que in hac terra exciſa inueniũtur poſſumus colligere. Hꝫ autem colorem albũ cum rubicundo ipſa petra: ⁊ patens erat a meridie/ vnde corpus dominicum eſt illatum: ⁊ ſuper petram erat hortus. Nunc vero eſt concluſus locus/ et in ipſa cripta Baſilica conſecrata. [Et aduoluit ſaxum magnum ad oſtium monumenti ⁊ abijt]. Idcirco aduoluit Ioſeph lapidẽ ne beſtia aliqua intraret/ ⁊ corpus dominicum tangeret. Licet in gyro clauſuram habuerit pro horti cura. [Erat autem ibi Maria magdalena/ ⁊ altera Maria]. Iſte ſunt Marie de quibus ſupra dictum eſt: ſoror Lazari: ⁊ mater Iacobi ⁊ Ioſeph. Nam Maria pro nimio dolore quod viderat in cruce/ non potuit ad monumentum abire. Sed iſta Lazari ſoror optime recognouit liberationem ſuam/ que viros ⁊ mulieres de obſequendo domino vicit. Alijs remeantibus ad ſua/ iſte aſpiciebant quomodo poneretur corpus: vt ei tempore congruo poſſent munus deuotionis impendere. [Altera autem die que eſt poſt paraſcheuẽ]. Paraſcheuen greco nomine/ preparatio latine dicitur quam nos ſextam feriam vocamus: in qua dominus crucifixus eſt. Que ideo preparatio dicitur/ eo quod tunc iudei ſibi parabant quod edere in ſabbato ſolebant. In ſexto die domino placuit crucifigi: qꝛ Adã in ſexto peccauit: ⁊ in ipſa eiectus eſt de paradyſo. Similes ſunt ille anime que parãt domino de bonis operibus requietionis locum in cordibus ſuis. [Dicunt in ſabbato ad Pylatum. Domine recordati ſumꝰ qꝛ ſeductor ille dixit adhuc viuens. poſt tres dies reſurgam]. Ecce iudei noſtre ſaluti ⁊ profectui in hoc loco ſeruierunt: quia non ſolũ euangeliſtas: ſed ⁊ cuſtodes habuimus reſurrectionis domini. Sic faciunt qui cõtra deum pugnant. Unde ipſi ſatagunt/ ne fiat quod ipſi nolunt: vnde ipſi preparãt quod deus habet diſpoſitum. Optime fecerunt quando lapidem ſignauerũt/ ⁊ cuſtodes adhibuerunt: certiores nos reddiderũt de dñi reſurrectione. Sed tamen perſpiciendũ qꝺ adhuc vigeat in iudea in mentibus eorum quem nec nominare queunt pre inuidia/ ſꝫ ſeductorem eum appellant. Si ſciretis qualia cuſtodes nunciaturi eſſent: nunquã eos ad cuſtodiendum deputaſſetis. [Ait illis Pylatus. Habetis cuſtodiam: ite cuſtodite ſicut ſcitis]. Non quod ipſi iudei milites habuiſſent in poteſtate: ſed quaſi dixiſſet. Ecce cuſtodiam do vobis: ordinate quomodo cuſtodiatur: vt non habeatis quod dicatis. [Illi autem abeuntes munierunt ſepulchrum]. Id eſt de cuſtodia ⁊ ſigillatione. Nam ſabbatum erat: propterea nihil aliud optati ſunt/ niſi per verbum. Apparet autem quia prope erat monumentum quod in ſabbato auſi ſunt ambulare. Et hoc videndũ qꝛ Ioſeph cum eſſet de Ramathaim prope hieruſalem/ volebat ſe ſepelire: vt illic reſurgeret cũ multis ſanctis qui ibi iacebant. Perſecu-

P

tores ꝑo dñi talem leguntur exitum habui-
iſſe. Primus Herodes q̄ illū voluit occide
re: ꝛ ꝑ ipſo innocentes occidit: iuſſitq̧ oīs
ſcripturas diuinas aduri: vt putaretur pro
genies eius de regali ſemine Dauid eſſe: ꝛ
accepit Mariamnā ariſtoboli filiam, vt in
ꝑpetuū haberet eius ꝓgenies regnū: Sed
q꞉ iniuſte ꝛ cōtra dei voluit voluntatē, cito
decidit. Ipſe enī non pluſquā tribꝫ annis reg
nauit poſt innocentes iugulatos: vrebatur
aūt a foris igne ſacro ſeu lento: corpus eius
totū putridū erat de intus. Anhelitus eius
tetrū odorem reddebat: pedū inflatio, ꝛ verē
darum: ꝛ ꝑ his omībus maxima febris. Iā
habebat occiſam vxorem ſuā Mariamnā
ꝛ tres filios ſuos de ea. Ariſtobolū; hyrca-
nū: ꝛ antipatrē: ꝛ alios tres. Et tñ i his do-
loribꝫ ꝑcepit omīum nobilium filios recludi
in vno loco: ꝛ vocauit ad ſe ſocerū ſuū: ꝛ ait
illi. Ego noui quod iudei letabunt̄ de mor-
te mea: ſed ſi tu voluiſſes, ego habuiſſem lu
gentes exequias: vt cum mortu⁹ fuiſſem, in
terfeciſſes nobiliū filios: ꝛ tunc hīem lugē-
tes exequias. Ille promiſit ſe ita facturū, ſed
nihil fecit: ſed cū mortu⁹ fuit, ꝑcepit ille om
nes dimitti. Poſtquā vero mala conualue-
runt in eū, accepit ille cultellū, quaſi ad pur
gandū pomū, ꝛ occidit ſeipm̄: ꝛ ſic obijt Ar
chelaus vero filius eius in Uienna exilio
relegatus obijt. Herodes quoq̧ tetrarcha he
rodis filius qui Ioannē decollauit, ꝛ Pyla
to in paſſione conſenſit, Lugduno exiliat⁹ ē
Herodes alius, nepos herodis: ariſtoboli
filius: q̄ Iacobū frēm ſancti Ioānis decol
lauit ꝑ q̄nq̧ dies a vermibꝫ in vētre ꝯmeſtus
obijt. Pylatus vero, ꝓpria ſe manu interfecit.

¶ Ueſpere aūt ſabbati que luceſcit in ꝑ
ma ſabbati]. Ueſpera a ſtella dicitur: que ſo
let oriri prima aduesperaſcente die. Ueſpe-
re aūt ſabbati hoc eſt in ſabbati veſpere q̄ i
cipit luceſcere: ptinet tñ ad primam ſabbati
Nam aduentū dñi dies ꝑcedebat veſperā.
ꝛ quīq̧ integrā diē volebat celebrare, añ ce
lebrabat diē, ꝛ poſt veſperā ꝛ noctē: vt ſcare
tur quia Adam de paradiſo venit in mūdū:
quaſi de luce ad tenebras: de innocentia ad
pctm̄. Poſt reſurrectionem ꝑo, veſpera ꝛ nox
preceſſerunt, vt oſtenderetur quia de pecca-
to iterum venimus ad innocentiam per cri-
ſtum. Qd̄ diuerſa mulierū tempora deſcri-
buntur in euangelijs: non mendacij eſt, ſed
frequentia mulierum. [Uenerunt ad veſpe
ram ſabbati]. Poſt ipſius diei veſperā ve-
nerunt cum adhuc tenebre eſſent. i. venerūt
ꝑmo mane. Hoc ergo dicit veſpere ſabbati
Acſi diceret, nocte que ſequit̄ ſabbatum. Ip
ſo die quando paſſus eſt reuertentes paraue
runt aromata ꝛ vnguenta: ꝛ ſabbato quidē
ſiluerunt ſcd̄m mandatum legis: vt a veſpe
ra vſq̧ ad aliam veſperam obſeruarent ſab-
batum. Ideoq̧ ſepulto domino quādiu li-
cuit operari, i. vſq̧ ad ſolis occaſum, in vn-
guentis preparandis fuerūt occupate: ꝛ qd̄
tunc non valuerunt, tranſacto ſabbato eme
runt aromata: vt venientes vngerent iheſū
Ueſpere, ꝛ maſculini ꝛ feminini generis in
uenitur: tā apud grecos quā apud latios
Sed tñ illi dicunt heſpera ꝑ aſpirationem:
nos ꝑ. v. veſpere: qd̄ in multis nominibꝫ agi
mus: cum in noſtram linguam tranſeūt, aut
. ſ. aut. v. ponentes pro aſpiratione illoꝝ: vt
illi. hex: nos ſex. Quadragīta horas iacuit
dominus in ſepulchro: ꝛ ꝓpterea ꝑ quadra-
ginta dies apparuit eis. [Et ecce terremot⁹
factus eſt magnus]. Terremotus fact⁹ eſt
ꝓpter cuſtodes vt terrerentur, vt nō auderēt
ꝓhibere venientes: ꝛ tamen videntes veri-
tatēq̧ adnunciarent. Nihil enī ſic terret mor
taliū pectora, quā tonitruum ꝛ terremotus.
Spiritaliter iſte due femine, due plebes ſt
iudayca ꝛ gentilis. Terremotus, concuſſio
dei ex ꝑdicatione ſpiritusſancti. [Angelus
dñi]. Obſequia angeloꝝ ꝑ quos illud mi-
nyſterium ꝑfectum eſt. [Reuoluit lapidem]
Nō vt dño viā panderet, ſed vt mulieribus
mōſtraſſet iā abijſſe dñm: ꝛ vt clauſtra infer
ni deiecta et ſupata doceret. [Sedebat ſup
eū]. Idcirco ſedebat vt oſtēderet omīa cri
ſtum habuiſſe deuicta, ꝛ mortem ꝛ corrupti
onem. Nam quando natus eſt ſtantes appa
ruerunt angeli: vt monſtraretur quia habe-
ret pugnare cum dyabolo. [Erat aūt aſpec-
tus eius ſicut fulgur]. Et hoc ad terrorē cu
ſtodum. Debet aūt habere. v. in nominatiuo

quia propter timorem cuſtodum in fulgure apparuit.[Et veſtimentum eius ſicut nix]. Ad blandiciem mulierum factũ eſt/ vt in vnius ſpecie appareret. Pre timore aũt eius exterriti ſunt cuſtodes. Et propter cuſtodes tal' apparuit: ꝛ vt ſignaret quia is quem nunciabat/ ꝛ terribilis reprobis/ ꝛ blandus futurus eſſet iuſtis. In fulgure enim terror timoris/in niue blandimentum amoris.[Reſpõdens aũt angelus/dixit mulieribus]. Ad hoc alius euangeliſta dicit/quia dicebant mulieres: quis reuoluet nobis lapidẽ. Ad hoc dicitur reſpondiſſe. Primo pellit timorem: qꝛ ſic eſt conſuetudo ꝛ ratio vt primo pellatur timor/cum quo non poteſt homo bene intelligere. Poſt vero audiant/de quo loquebãtur ipſe mulieres.[Nolite timere vos]. Acſi aperte dicat. Illi timeant qui Iheſum nõ amãt qꝛ propter illos hec terribilia facta ſũt. Vos aũt que Iheſum queritis nolite timere: quia ad illius obſequium veni/ad cuius ꝛ vos venitis: ꝛ vnũ deum habemus/ꝛ vnam voluntatem.[Scio enĩ qđ Iheſum q̃ crucifixꝰ eſt queritis]. Quoniam ego ſcio quod propter obſequium crucifixi venitis: nolo vt vos timeatis/vel me vel terremotũ.[Non eſt hic] Corpus ipſius queritis: non eſt hic. Nã ꝑ diuinitatem vbiqꝫ eſt.[Surrexit enĩ]. Per ſe reſurrexit/nulliꝰ indigens auxilio: qꝛ q̃ntum voluit iacuit: ꝛ quando voluit ſurrexit [Sicut dixit]. Quando de morte predixit.[Venite ꝛ videte locũ]. Vt ſi verbis meis nõ creditis/vel oculis veſtris credatis/cũ vacuũ ſepulchrũ videritis. Sicut dñs eiꝰ bonꝰ/ſic etiam miſſus eiꝰ. Si aliq̃s ſuꝑbꝰ alicui aliq̃d dixiſſet: nollet vt poſt eiꝰ dicta fidem cũ oculis quereret. Sctũs aũt angl's etiã nihil requirentibꝰ feminis poſt ſua verba explorare oculis iubet.[Ubi poſuerũt eũ]. Ioſeph. ſ. ꝛ Gamalihel/ꝛ Nicodemꝰ.[Et cito eũtes dicite diſcipulis eiꝰ/qꝛ ſurrexit]. Quia diſcipuli fugerunt ꝛ vos ſemꝑ ſtetiſtis: ꝛ hic enĩ frequenter requiſiſtis: vos eſtote nuncij illorum: vt ꝑ vos diſcant/q̃ fragilis ſexus eſtis illi qui viri fuerunt ꝛ amplius vobis timuerunt.[Dicite etiam Petro]. Vt quia eum femina fecit negare/femina faciat confiteri: ꝛ qui per feminam elongatus eſt de diſcipulis iterum per feminam aggregetur.[Et ecce p̄cedet vos in galileam]. Id eſt antecedꝫ vos in galileam. Et quamuis alio loco videatur/ tamen generali viſione diſcipulorum ibi eum videbitis: ibi non ſunt homicide qui eũ occiderunt. Typice galilea tranſmigratio facta/vel reuelatio interpretatur. Et recte dominꝰ in galilea videtur: vt ipſo ſitu corporis myſteriũ ſue reſurrectionis diſcipulis loqueretur. In galilea videtur/qui iã de morte ad vitam/de corruptione ad incorruptionem/de pena tranſmigrauerat ad gloriã. Et nos exemplo diſcipulorum tranſmigremꝰ de peccatis ad virtutes. Tunc videbimꝰ dominũ in hoc ſeculo mente: in futuro facie ad faciem.[Exierunt cito de monumento/cum timore ꝛ gaudio magno]. Duplex mulierũ mentes metus inuaſerat: timoris ꝛ gaudij: ꝛ vnus ex miraculi magnitudine/alter ex deſiderio reſurgentis. Et tñ vtrumqꝫ femineo more/concite actus nunciantes diſcipulis: quia mulier viro mortem adnũtiauerat/ꝛ ad malũ incitauerat: nunc mulier viris vitam denuntiat.[Et ecce Iheſus occurrens illis/dixit. Auete]. Qꝛ magnam curam habebant veniendi ad monumentũ: ꝛ nũc iterum cõcito gradu de dño ꝑgunt adnuntiare. Recte merentur obuiũ habere dñm: vt maledictũ Eue mulieris in mulieribꝰ ſolueretur.[Ille autẽ acceſſerũt: ꝛ tenuerũt pedes eiꝰ]. Iſte acceſſerũt ꝛ tenuerũt pedes eiꝰ/ꝛ oſculantur/ꝛ adorant: qꝛ credebant eũ deum. Illi vero que eũ deũ eſſe dubitabat/dicitur. Noli me tangere. Dicũt aũt multi: qꝛ ipſa vna eademqꝫ fuerit Maria magdalena: ꝛ p̃mo dubitauerit: poſt ꝓo ad vocẽ dñi correcta/meruerit oſculari pedes dñi/ꝛ adorare eũ.[Tũc ait illis. Nolite timere] Naturale eſt hoim cũ aliq̃d ſupra naturã ſuã viderint timere: maxime feiarũ. Qꝛ ergo videbãt corpꝰ incorruptibile ꝛ glorificatũ vltra humanã naturã/pauebãt Quibꝰ p̃mo timor pellitur/vt eq̃ mẽte poſſit ĩtelligere q̃ dicuntur.[Ite nũciate fribꝰ meis] Propterea apl'i frẽs dñi dicuntur: qꝛ eis ſua clementia cõceſſerat/vt inuocarent patrẽ dominũ dicentes. Pater nr̃: ꝛ reliqua. Et p̄ce

perat ne alium patrē auctoritatis nr̄e inuo-
carem⁹/niſi patrē ipſius:etiam primogenit⁹
ipſe frater ex reſurrectione factus eſt. [Ue-
cant in galileam/ibi me videbunt]. Uiſus
eſt dn̄s ab aliquib⁹ diſcipul' antequā in ga-
lileam pergerent:ſed tamen generalis viſio
diſcipulorum ibi fuit:vbi non erant homi-
cide qui illum occiderant. Et verbis ꝛ reb⁹
dn̄s diſcipulis ſe ſuaq; facta commendat.
Quia enim ipſe de corruptione ad incorru
ptionem de mortali ad immortalitatem tranſ
ſierat/quaſi in galilea videbatur. Galilea n̄ī
q; tranſmigratio facta interpretatur/ſiue re-
uelatio. Legi in quodam libro quod galilea
R illa pars ciuitatis vocaret̄ Hieruſalem:ꝑ
quam galilei edificauerant. [Ibi me vide-
bunt]. Hoc eſt me videbunt qui occiſus
fui:non ſolum ſpm̄. Sedul⁹ ſcribit q; dn̄s
reſurgens primo Marie matri viſus fuerit
Sic enim dicit. Hoc luminis ortu Uirgo
parens aliceq; ſimul/cum munere matres/
Meſſis aromatice notū venere gementes
ad tumulū. [Que cū abiſſent ecce quidam
de cuſtodib⁹ venerūt in ciuitatem]. Permiſ
ſum eſt militib⁹ videre ex parte reſurrectio-
nem domini:ſed ſub terrore/vt non auderēt
prohibere. Attamen non eſt preceptū adnū
ciare:q̄a pro mala voluntate venerant:ideo
non merent̄ fieri nuntij domini/ſed tormē-
toꝝ ſuoꝝ. [Nuntiauerunt omnia que facta
fuerāt]. Qui non erāt iudei non celabant ve
ritatem:nec in malam partem conuertebant
donec iudei eos corrūpebant. [Et cōgrega
ti cū ſeniorib⁹ conſilio accepto/pecuniam co
pioſam dederūt militib⁹]. Pecunia argen-
tū dicit̄. Unde ꝛ in greco argiron dicit̄. Ec
ce iudei qui dixerunt domino, deſcende de
cruce/ꝛ credimus tibi:ſurrexit de ſepulchro
qđ mai⁹ eſt/ꝛ non ſolū non crediderūt/ſed ꝛ
argentū de templo domini tulerunt/ et pro
mendatio dederūt/dicentes. Dicite q; diſci
puli ei⁹ venerūt/ꝛ furati ſunt eū nobis dor-
mientib⁹. Sapiēs cito deꝑhendit veritatē
ꝛ mendatiū qđ apparet in ambob⁹. Hūc ſua
dent iudei aptū mēdatiū. Si dormierīt/quō
ſcierunt qui furaret̄. Si ꝟo vigilauerūt/q̄
re non prohibuerūt. [Et diuulgatū eſt ꝟbū

iſtud apđ iudeos]. Uſq; qđ milites dixerāt
Nam ꝛ Pylat⁹ audiuit de ipſa pecunia:hē
in epiſtola ad tyberiū in paſſione ſancti Pe
tri inuenim⁹. [Undecim diſcipli abierū in
Galileam]. Undecim abierunt:q; duodeci-
mus occaſus eſt. Et de apoſtolis propter di
gnitatem ſolūmodo euangeliſta dicit. [Nā
ꝛ alij diſcipuli ꝛ femine/abierunt in montē
vbi conſtituerat eis Iheſus]. In monte id
eſt thabor:quem ꝛ ad ſecreta loquenda ele-
gerat:ꝛ ad orandū. Cōſtituerat aūt ante re
ſurrectionem/qñ predixerat de ſua paſſione
ꝛ poſt reſurrectionem ꝑ feminas. [Et viden
tes eū adorauerunt:q̄dam aūt dubitauerūt]
Unde dubitauerūt Lucas oſtendit dicens
Exiſtimantes ſe ſpm̄ videre. Putabant eīm
qđ ſolūmodo ſpm̄ eius viderint:q̄a corpus
qđ viderant ſubtilius alijs corporib⁹ erat:
qđ iam immortale ꝛ impaſſibile erat. Exiſti
mabant ſe ſpm̄ videre. [Quidam aūt dubi
tauerunt]. Dubitatio coꝝ nr̄am auxit fidē
dū manifeſtius latus oſtenſum eſt Thome
ꝛ loca clauoꝝ in manib⁹ ac pedib⁹. [Et acce
dens Iheſus/locutus eſt eis dicens]. Et
accedendo propius et loquendo dubitatio
nē auferet:quod ꝛ corpus eſſet q̄ videret̄/ꝛ q̄
loqueretur. [Data eſt mihi om̄is poteſtas
in celo ꝛ in terra]. Et data eſt poteſtas/ qui
paulo crucifixus ꝛ mortuus erat: ꝛ q̄ reſur
rexerat. Nam ſcđm diuinitatē ſꝑ habuit:q;
hoc eſt ei habere qđ eſſe:q̄ ante minoratus
paulominus ab angelis fuerat/ſupra angelos
eleuat⁹ eſt. Per celum et terrā/vniuerſa cre
atura intelligit̄. Typice vt ante regnabat in
celo/per fidem credentium regnet in terris.
[Euntes ergo docete omnes gentes]. Or
do pulcherrimus:vt primo doceantur q̄ ſit
deus pater, ꝛ filius, ꝛ ſpiritusſanctus:ꝑ quē
ſit remiſſio peccatoꝝ: ꝛ q̄a niſi q̄s corde cre
diderit ꝛ ore ꝯfeſſus fuerit/non habet remiſ
ſionē peccatoꝝ. Cum hec homo intellexerit
tunc debet baptizari. Nam ſi etatem habue
rit ꝛ hec non crediderit:in vanū baptizatur
ſicut pecus aut metallum. Infantib⁹ ꝟo par
uis pro eoꝝ fide q̄ pro eis reſpondent fit re-
miſſio:ſicut de paralytico dicit̄. Uidēs Ihe
ſus fidē illoꝝ q̄ offerebant/dixit paralytico:

Confide fili/dimittunt tibi pctā tua.[Bap tizantes eos in nomine patris ꝛ filij ꝛ ſpirit⁹ ſancti].Sicut eſt equalitas in trinitate/ſic in vocatione ꝛ immerſione equalitas: cum vnoquoqꝫ nomine ꝛ merſio celebrari debet Baptizantes id eſt lauantes: qꝛ ſicut a foris ita interi⁹ mentem lauat. Et ideo cum tali elemento reos agit: vt qḋ videt fieri a foris / credat ſimiliter intus fieri: qꝛ peccata quaſi quedam ſordes animaꝝ.[Docētes eos ſeruare oīa quecūqꝫ mandaui vobis].Superius precepit docere de credulitate dei: ꝛ de remiſſione peccatoꝝ que fit in baptiſmo his q̄ credūt ꝛ confitent/ꝛ credulitatē etiā hñt: nunc precepit vt doceant baptizari q̄d ſeruari debeant: vt veſtem quā acceperūt in baptiſmo immaculatā pferant ante tribūal chriſti: ꝛ qꝛ baptiſmū vnū eſt/ꝛ non poteſt iterari.[Oīa inq̄t quecunqꝫ mādaui vobis] Oīa ſubaudit precepta que mādaui id eſt commēdaui cuſtodienda vobis: vt q̄ in trinitate fuerint baptizati/oīa faciant q̄ precepta ſunt.[Ecce ego vobiſcū ſū oībꝫ diebꝫ/vſqꝫ ad conſumationē ſeculi].Quid ē qḋ dicit: ecce ego vobiſcū ſum: cū alibi dicat. Hec ſunt v̄ba que locutus ſum ad vos cū adhuc eſſem mortalis/ſicut ꝛ vos. Qḋ aūt pmittit: ecce ego vobiſcum ſum vſqꝫ ad conſumationem ſeculi: de preſentia diuinitatis: ꝛ adiutorio quo prope eſt dñs oībꝫ inuocantibꝫ eum in veritate. Quādiu viuētes fuerunt fuit cum eis oībꝫ inuocationibus eorum: ꝛ modo vident faciem eius in contēplatione claritatis. quia corpore recedebat: diuinitatis preſentiam pollicebat / ne diffiderent: licet corpus non viderent. Eſt deus vbiqꝫ: ꝛ eſt etiam cum reprobis p̄ſentia diuinitatis: quia cuncta videt ꝛ penetrat Sed aliter eſt cum electis: vt faciat eoꝝ voluntatem: ꝛ ſcḋm ſuū placitū eos dirigat: vt pſalmiſta ait. Volūtatem timentiū ſe faciet ꝛ deprecationē eoꝝ exaudiet/ꝛ ſaluos faciet eos. Qui aūt dicit/vſqꝫ in finē ſeculi debeat eſſe cum diſcipulis: oſtendit ſe ſcire diem iuditij: ꝛ demonſtrat qḋ poſt mortē diſcipuli eſſe debeant. Ecce oſtendit duas ſibi ineſſe naturas/vnā que recedebat corporis/alteram quam pollicebat diuinitatis. Unde cōticeſcat Eutices abba ꝛ monachus/qui chriſtum poſt humanam aſſumptionē negauit aſſiſtere de duabꝫ naturis ſed ſolam in eo diuinam aſſeruit eſſe naturam. Cum eñ hec predicaret/ꝛ nō poſſet conuinci ab aliquo: Martianus imperator congregauit ſynodū ſexcentoꝝ triginta epiſcoporum in Lidonia vrbe aduerſus eū: ꝛ ꝑ quadraginta dies diſputatū eſt ab epiſcopis contra eum ꝛ ſex monachos eius: ꝛ non potuerunt eos vincere. Tunc in anguſtia imperator conſtitut⁹ dixit ad omnē cetū. Ecce nos reliquimus ydola ꝛ voluptates noſtras q̄bꝫ pagani delectabamur/ꝛ modo abdicatis delectationibꝫ ꝓ fide nr̄a patiemur infernū. Sed ſcitote qꝛ niſi cognouero veriſſime quid debeā credere/conuertam me ad ſeculi voluptates cū oñi orbe terraꝝ/vt ſi vitam eternā ꝑdidero fruar delectatione ſeculi: ꝛ non doleā in illa vita vtrunqꝫ perdidiſſe. Ecce vos oēs epiſcopi non poteſtis conuincere iſtos ſeptē/q̄ dicunt v̄bi dei ꝛ carnis naturā vnam eſſe: ꝛ dicunt quia vos heretici eſtis: ꝛ vos hereticos econtra eos putaſtis: ſed in diſputationibꝫ contraire non poteſtis ꝛ ideo ignoro q̄bꝫ potiſſimū credere debeā. Vos qui columne ꝛ rectores eccleſiarū eſſe debetis/inuenite conſilium quo non pereat mūdꝰ/qui vobꝫ a dño eſt cōmendatus. Tunc reſpondentes epi dixerunt. Oremus omnes dominum vt oſtendat populis ſuis/qui verū/quive falſum dicat. Tunc extitit quidam qui diceret quedā eſſe recluſum in petra/in ſimilitudinē ſancti Symeonis/Acbatiū nomine per triginta annos: q̄ virtutes faceret: ꝛ aliū heremitā ſup Jordanē eiuſdem fame viꝝ. Tunc conſilio epoꝝum p̄cepit illuc ire/ꝛ adducere illos. Cūqꝫ veniſſent ad ſpecū acbatij duo epi/dixerunt ei mandatū imperatoris ꝛ epiſcopoꝝ. At ille reſpondit. Ego non egrediar de hoc ſpecu viuus: qꝛ nec ambulare poſſū nec diſputare. Erat namqꝫ ad menſuram corpuſculi eius exciſa petra: ita/vt neqꝫ hac neqꝫ illac ſe poteſt conuerti: ſed quaſi orans iacebat incluſus in petra. Panis aūt dabatur ei ꝑ feneſtrā ꝛ pot⁹. Qḋ de corpore ei⁹

ſupta purgationē bumanam exibat/p forā-
mē ad terrā decidebat. Igiť cū viderēt epi
qđ nollet exire/preceperūt deſtrui ſpecū/z ex-
pelli eū. Tunc cepit ille adiurare/ne viuentē
eū expellerēt: ſed epi p ſalute ppli nō eū audi
erūt. Cūqꝫ educt⁹ eſſet/fuit hic rigid⁹ ſicut i
ſpecu ſteterat: z nō valuit ſe erigere aut am-
bulare: cū equo tñ deportauerūt eū ad impe
ratorē ſimul cū illo alio beremita. Dixitqꝫ
ad eos imperator. Qđ vobis impedimētū
fecimus/p ſalute totius mōi fecimus. Qz
ecce ſunt ſeptē monachi/q̄ dicūt qđ vna na-
tura filij fuerit in filio dei poſt aſſumptionē
carnis. Qđ oēs epi aliijqꝫ cū eis denegant:
ſed in diſputando nō pñt conuincere illos:
z niſi ſubueneritis/omēs iteꝝ ad paganita-
tem reuertemur: qz neſcimus q̄d credere de
beamus. Reſpondēs achatius dixit. Ego
nō poſſum verbis contendere: quia diu eſt/
ex q̄ diſputare. vł ſilogiſmos legere deſiui.
Iſti aūt ab infantia vſqꝫ nūc hoc ſtuduerūt
Et mgr̄ gentiū precepit diſcipulo/dicēs. No
li verbis contēdere: ad nihil eñ vtile eſt/niſi
ad ſubuerſionē audientiū. Propterea neceſ
ſe eſt conuerti ad deū/vt ipſe oſtēdat q̄s rec
tius credat: z ſi vult ſaluā fieri ecclīam ſuā.
Tunc interrogauit ſi eſſet in vicino aliquis
locus/vbi de⁹ ꝟtutē ac ſigna p aliquē demō
ſtraret. Dixeruntqꝫ ei/qđ ſctā Eufemia vir
go miracula demōſtrarꝫ frequenter in his
q̄ p ei⁹ ſuffragiū deū peterēt: quaſi miliaria
duo a ciuitate. Abijt impator cū oīu ſyno-
do. Cūqꝫ puenissent illuc/precepit ille acha
tius aperire ſepulchrū ei⁹. Qđ cū aperuiſſēt
viſa eſt iacere quaſi dormiēs in lecto. Venit
qꝫ rex/z oſculatus eſt eā in pectore z epi/at-
qꝫ oīs ppl's. Hoc facto/p̄cepit p̄fat⁹ vir epis
z monachis: vt ſcriberet vnuſquiſqꝫ fidē ſu
am z ſigillaret. Qđ cū feciſſent/poſuit eas
p̄dict⁹ vir ſupra pect⁹ ei⁹ vidēte rege et epis
ac hereticis. Quo facto/exierūt oēs de baſi
lica: z clauſe ſunt oēs in gyro: z ſigillate de
anulo regis/z epoꝝ atqꝫ hereticoꝝ. Dixitq-
qꝫ achatius ad oēm cetū. Ieiunate z orate p
tres dies in circūitu Baſilice/vt oſtēdat no
bis dñs quoꝝ fides beneplacita habeatur
Feceruntqꝫ ita vt preceperat. Die aūt ter-

tia/dixit Achatius epis z hereticis. Vide-
te diligenter ſigilla veſtra ſi ſalua ſunt/ne
poſtea aliqua dubitatio habeať. Reſponde
runt epiſcopi z heretici. Salua ſunt ſigna
cula noſtra: quia p vices tam nr̄i quā illorū
in die ac nocte vigilauerūt. Qđcūqꝫ nobis
deus oſtenderit abſqꝫ dubitatione credem⁹
nec contradicemus. Tunc aperuerunt ianu
as/z peruenerunt ad ſepulcꝝ virginis: et
viderunt qđ vnā chartā haberet de pectore
ſuo eleuatam/z ſup os ſuū miſſam: hc cōpreſ
ſis manib⁹ deoſcularetur: aliā aūt quaſi cor
roſam a ſoricib⁹ minutatim ſub pedib⁹ calca
bat. Non tamen cognouerunt que vna eſſꝫ
z que altera. Dixitqꝫ Achatius ad cetum.
Videtis q̄ vnā fidē oſculať p quā ipa ſalua
facta ē/aliā calcat ſub pedib⁹? Quid vobis
videť? Reſpōderūt oēs. illi fidei oēs nos ſub
iciemur/quā ipa oſculať. Eleuatiſqꝫ manib⁹
eius deſup charta apparuit eē charta epoꝝ:
z illa hereticorum corroſa. Qđ vidētes om-
nes glorificauerunt deum: z corroborati ſūt
in fide ſua. Heretici quoqꝫ hec videntes/p
iecerunt ſe ad pedes Achatij/z crediderunt
ſicut in charta integra inuenerūt: z egerunt
penitentiā ab errore ſuo. Poſtea ꝟo reduxe
runt illos bonos homines ad loca ſua: z il-
lū primū recluſerunt in ergaſtulo ſuo/ſicē fue
rat: z illū alterū dimiſerunt in ſolitudine ſua
z ſaluauit dñs ecclīam ſuā ab errore p fido-
rū. Qđ z nos filij eccleſiaꝝ orare debem⁹
vt deus omnipotēs eam cuſtodiat vſqꝫ in
finem ſeculi inconcuſſam z incontaminatā
vt abſqꝫ macula z ruga occurrat in die iudi
cij. Qđ annuere digneť q̄ p ea effudit ſan-
guinē ſuum dominus noſter Iheſus chri-
ſt⁹/q̄ viuit z regnat in ſecula ſeculoꝝ. Amē.

Explicit expoſitio ſuper Matheū.

¶ Expoſitio breuis ſup Lucam.

Lucas ipſe con
ſurgēs cauſa ſcribendi euan
geliū/ne pſeudo euāgeliſtis
eſſet facultas p̄dicāda falſa:
ſub noīe. xij. aploꝝ falſo fuiſ
ſe euangelia coſcripta. qđ da

uid in.xxiiij.ſortes diuiſit ſacerdotes cū leui
tis/z familias: z octaua ſors abia/vt preco
noui teſtamenti mōſtraret.[Juſti āte dn̄i.]
Nō eſt iuſtus āte dn̄i/ſi iuſtitia non ex men
tis ſimplicitate formet.Prius mandatū/p⁹
iuſtificatio.Cū iudicamus congrue/,tenere
domini iuſtificationes videmur.Laus a ge
nere/a moribꝫ/ ab equitate/ ab officio/ a mā
dato/a iuſtificatione.[Et ſorte exijt]. Non
tunc cum incenſum erat ponendū: ſed priſ-
ca ſorte cū inuicē abia ſuccederꝫ i ipō anno
Incēſuꝫ aūt deferri decimo die ſeptimi mē-
ſis expiationis/ſiue ꝓpitiationis: qui aliquā
do in ſeptembri/ aliquādo in octobri occur
rit;ꝓpter variū curſum lune.Corda patrum
conuertit in filios.Prudentia iuſtoꝝ ē/ nō
de legis operibꝫ iuſtitiā preſumere.Tacitur
nitas/z ſignū z pena incredulitatꝭ fuit.An-
geli cū ad nos mittunt/ſic exterius implent
miniſteriū vt tn̄ nunquā deſint interius per
contēplationē: q2 circūſcript⁹ nō eſt.[Poſt
hos dies].Videlicꝫ officij Zacharie.Poſt
diez expiationis/mutatio fiebat ſacerdotij.
Aliter ꝑ Zachariā ſacerdotiū iudeoꝝ: ꝑ di-
ſabeth legis ſterilitas: q2 nihil ad ꝑfectū ad
duxit.Et licet Moyſi temporibꝫ z deinceps
effloruerit: in aduentū tn̄ dn̄i quaſi ſenectu
te confecta erat.Sacerdotiū dei/ſecreta co-
gnoſcit.Hebetes foris ſtant: z quinqꝫ men
ſibꝫ occultāt: q2 legifer ꝑ quinqꝫ libros my-
ſteria chriſti per enigmata adnuntiat: vel
lex chriſti diſpenſationem in quinqꝫ etatibꝫ
prefigurat.[Erat pater eius Joſeph].Opi
nionē vulgi expreſſit.Et multi adoptāt: qs
filios vocant.[In ſignū cui contradicetur]
Nam de ſecta hoc notū eſt: q2 vbiqꝫ ei con-
tradicetur. [Lapis offenſionis: vt reuelen
tur ex multis].Incertū erat/qui iudeorum
gratiam chriſti recipere qui reſpuere vellent
Anna venerande conuerſationis digne eta-
tis dicit fuiſſe chriſto teſtimoniū dare: z ec-
cleſiam ſcat.Numerus annoꝝ viduitatis
quo peregrinat in ſeculo/ſepties per ſeptem
duodeciꝫ duodeni: octoginta quatuor fiūt.
quatuor ad huius ſeculi curſum: duodecim
ad perfectioneꝫ apoſtolice doctrine ꝑtinent.
quiſquis totū vite ſue temp⁹ apoſtolicis mā

ciparet inſtitutis/octoginta quatuor annis
domino ſeruit.Per ſeptem quos cum viro
ſuo manſerat/dominice incarnationis tem-
p⁹ ſignat: quia per ſeptem perfectio ſignifi-
catur.Anna/gratia dei. Phanuhel/ facies
dei: Aſer/ btūs: z octauus in ordine naſcen
di.[Reuerſi ſunt in Nazareth].Pretermi-
ſit Lucas qd̄ dicit Matheus/dn̄m ex egi
pto deportatū. [Sapientia z gratia dei].
Sapientia ſcd̄m carnē: q2 in eo habitat ple
nitudo diuinitatis corporaliter. Gratia vt
dt Joannes: plenū gratia z veritate: quod
Lucas ſapientiam dicit[Et ibat in paſcha]
Lucas recte vitulo aſſimilatur/ qui de Za-
charia narrat.Maria ad templū mittit do-
minū cū hoſtia: Joannem ſimiliter non cū
parentibꝫ: z poſt laudantes deū diſcipulos
in templo.[Sed cum eſſet annoꝝ duodeciꝫ
chriſtus].Ubi tempus affuit/vtramqꝫ ſuā
naturam cepit aperire/ne paruuli erubeſcāt
diſcere a ſenioribꝫ.Deus auſcultare voluit
homines/ne infirmi docere audeant: nō do
cuit vſqꝫ ad triginta annos.[Stupebāt ſu
per prudentia] Quia etatē paruā videbāt.
Quaſi homo interrogabat ſeniores: quaſi
deus reſpondit/qd̄ ſeniores z docti miraren
tur.[Jheſus ſapientia/etate/z grā proficie
bat].Etas ad carnem/ſapientia ad animam
gratia ad intelligentiam naturalem: que cō
ceſſa eſt cauſa rationis.Herodes z fratres
eius: filij alterius herodis: inter quos z ip-
ſum Herodem/archelaus frater eorum de-
cem annos regnauit.Anna ante: Cayphas
ipſo anno quo dominus crucifixus ē.[De
lapidibꝫ filios Abrahe].De quibꝫ Paulus
Si autem vos chriſti/ergo ſemen Abrahe
eſtis.Securis chriſtus qui retinetur ex ma
nubrio,incidit/ex diuinitate.Arbor/ genus
humanū.Videtur quod circa tempus nati-
uitatis domini pax per duodecim annos fu
erit/vt compleretur quod ꝓpheta dixit.Cō-
flabunt gladios ſuos in vomeres/z lanceas
ſuas in falces: vt aplī ꝑ orbem ire poſſent.
Prima deſcriptio que orbē terre totū deſcri
pſerit: vel certe ꝑmo cepiſſe/quando cyrin⁹
ſyriaꝫ venit. Auguſtus/coriſtū: conſules/ꝑ
dicatores.Denarius pro decem nummiſ de

ere ſoluebatur: quod ſignificat decalogum. Securis ad radices/quando tota ſimul ꝓgenies tollitur. [Qui habz duas tunicas] Per hec quod tunica plus eſt neceſſaria ꝗ palliū precipitur vt etiam valde neceſſaria cum proximis partiamur. [In igni.] hoc eſt in purgatione ſanctificationis/ꝛ probatōne tribulationis. Etiam ſpiritusſctūs ignis nomine. Unde dicitur. Baptizabimini ſpiritu ſancto. Per paleam/iuſti examinis diſcretō Per aream eccleſia. Palee/iſti qui miſterijs imbuuntur diuinis. Zizania/ qui non dignantur audire diuina mandata. Joannes baptiſta figuram legis tenet. Celuz apertuz propter nos: et propter nos ſpiritusſctūs. et reliqua. [In te placituz meū conſtitui.] hoc eſt per te gerere quod mihi placet: quia hūc
A non creaſſe penituit. Tricenalis/ꝛ a fide ſācte trinitatis ꝛ operatione decalogi/ triginta cubitorum funiculus erat. qui mare ambigebat/ꝛ. vi. metretas capiebat. Joſeph trigeſimo anno de carcere educit. Dauid trigeſimo anno rex conſtituitur. Hiezechihel trigeſimo anno apertos celos vidit. Tabernaculum longitudine triginta cubitos habuit. ¶ Jacob ꝛ Heli fratres fuerunt: mortuo Heli / Jacob in vxore generauit Joſeph. Matheus ꝑ quadraginta duas generationes preſentꝫ ſeculi ſignificat laborē eccleſie. Lucas autem per ſeptuaginta ſeptez a chriſto vſqꝫ ad deum aſcendens/ſignificat aſcenſuram eccleſiam poſt baptiſmū/ꝛ remiſſionem petōꝝ ad celum. In generationibus Mathei nroꝝum ſuſceptio petōꝝum/a chriſto. In luce generationibꝫ: obliuio petōꝝum a chriſto. Et ille deſcendens/iſte aſcendens Et Lucas de ſeptuaginta editione ſumpſit hanc generationem / Enoch in ſeptuageſimo loco: vt ſignificet qui ſpiritaliter decalogum impleuerint transferendos in requiem [Non tempta bis]. Suggerebat eīn tāquā homini: vt ſigno aliquo exploraret ipſe quātū eſſet: id eſt qđ multū apud deū pōt: quod vicioſe fit cū fit. [Uſqꝫ ad tēpus]. Poſtea eīn acceſſit non tempt aturus/tribꝫ fraudibꝫ expoſitis. oēm tēptationem dt eſſe ꝯſumma tā: qꝛ vicꝫ his omīū vitioꝝ origines amplectentur: vt Joannes ait. Omē: qđ in mūdo eſt concupiſcentia carnis eſt: ꝛ concupiſcentia oculoꝝ: ꝛ ſupbia vite. Et in euangelijs/ tribꝫ ſolum negotijs ab eterna vita excludūtur. Primus ꝑ villa: ſecundus ꝑ bobꝰ: tertius ꝑ vxore. Uxoris appetitus/ſicut ꝛ gula ad concupiſcentiam carnis pertinet. Ville emptio/ꝑ auaritia ad ſuperbiam vite reſpicit. Probatio ad curioſitatem/que eſt vana gloria. Ad quod dn̄s triplici telo armari iuſſit: vt ieiunio contra concupiſcentiaꝫ carnis: elemoſynā contra auaritiam: p̄cibꝫ iactantia pellaṫ. In ſecundo libro Joſephꝰ repetit ea/que ante dn̄s ante traditionem fecit ſcilicet primo anno: alij de ſcđo. [Uirtute ſpūs]. Signa miraculoꝝ dicit. Primo dominus virtutū ſigna monſtrauit ꝑ ſapiētiaꝫ Preceptū iudeis fecerat: vacate ꝛ videte. Et domus ſynagoga dicebaṫ. Unctus eſt i iordane p̄ participibꝫ ſuis/oleo ſpiritali ꝛ virtute celeſti. Diem retributionis: quo filiꝰ hominus venturus eſt in gloria. Aperuit dominus librum/qui aperuit ſcripturam. reddit miniſtro/apoſtolis. Stetit/ quando incarnatus eſt. ſed qñ in celū aſcendit plicatū redditū: qꝛ non oīībꝫ oīa ſunt dicenda. Jđo impleta: qꝛ ſicut predixerat ipſa ꝛ magna faciebat: ꝛ maiora euangelizabat. Teſtimonium illi dabant eum eſſe/ de quo ꝓphete p̄dixerant. [Fabri filius] qꝛ paṫ chriſti igne operatur ꝛ ſpiritu. [Seipſum curare] hoc eſt virtutes in ſua patria iubet facere. Noluit dominus alia morte mori/niſi in cruce. In poteſtate fit ſermo doctoris/cum ea que docet operatur. [Sine]. Quieſce a me torquendo. Non voluntatis eſt iſta confeſſio: que premium non ſequitur: quoniam dyabolus primus peccauit: ideo primo lingua eius obcluſa eſt. [Et nihil ei nocuit]. Non debilitauit in membris. Homines expellūt demones dei verbo: Chriſtus propria poteſtate. Uir liberatus / animus hominis intelligitur. femina caro intelligitur a concupiſcentia refrenata. Non putauit ſe dyabolus morte domini eſſe damnandum. Mare galilee ꝛ Thyberiadis ꝛ Geneſarvnum eſt: ꝛ rhetia/quaſi retinentia dicunṫ

non merſe/ſed periclitate ſunt. Nondū ceperat ſacrificiū ſui corporis: quia non oportebat auferri vetus/donec veniret nouū. In monte orat: in ciuitate predicat: ꝛ ſatis contemplatiue ꝛ actiue vite exempla donat. Capharnaū etiā dicta eſt ciuitas chriſti: quam illuſtrando virtutibꝫ fecerat ſuam. Quatuor virtutes/ſobrietas/ſapientia/iuſtitia/ꝛ virtus. Paralyticus: homo peccator. turba/cōſuetudo peccandi. domus/ſcriptura ſacra ē. ſub tegulis/quia ſub conceptibili velamine. Cum lecto: hoc eſt cū carne debet chriſtum cognoſcere: ꝛ lectū tollere/ipſam carnē refrenare per continentiam. Ad domū/ ad paradiſum ire: vel interna cuſtodia. Sanos: qui ſuam iuſtitiā volentes conſtituere. Quicūꝗ ieiunant niſi in mēbris chriſti in corporētur/fruſtra faciunt. Joannes ieiunauit vt meritū augeret: chriſtus abſꝗ petō/peccata donauit. [Nemo bibens vetus]. Judeos dicit. [In ſcdo ſabbato primo]. Hoc eſt ſecūdo ſabbato/ pma incarnatōne: vl̄ ſecūdū: qꝛ ꝑ legē ꝑceptū pmū: qꝛ añ legē a iuſtꝫ obſeruat⁹ eſt. Panes añ ſabbatū coq̄bāt/ ꝛ ī ſabbato pōebāt ī duabꝫ cū thure patenꝫ aureis/vſꝗ ad illud ſabbatuꝫ. P. hebrei nō ſonant. Alpheus cleopas dictus eſt: ꝛ alpheus doctus dicitur. Judas tatheus. ſcariotb/memoria mortis. Maritima a mari/in qua tyrus erat. Raro infirmū in monte inuenies curatū. Et ſi generaliter chriſt⁹ loq̄t ſpecialius tñ in diſciplos oīcos leuat. Matheus ꝑpter reſurrectionē/quinꝗ ponit beatitudines. Lucas virtutes amplectitur. In paupertate tꝑantiā: in eſurie iuſtitiam: in luctu prudentiam: noſcentes ꝑ quibꝫ debeant flere. in perfectione fortitudinem: vt valeant tolerare. Omia iſta dñs habuit. Prophetas/pſeudo ꝓphetas dt. Petrū vſꝗ ad mortem. Inpugnatio charitatis fraternitatis: ꝑ quo Paul⁹ non orat ꝑ Alexādro. [Omni petenti]. Id eſt honeſte ꝛ iuſte. Fructus malus/operatio carnis: fornicatio. ꝛc. Fructus ſpūs/bonitas/charitas. Spinas/ſeculi curas: fundamentum ſingulariter/chriſt⁹: fundamenta pluraliter/doctores. Foſſio in lutum/ que de cordibus fidelium omnia terrena eruit moraliter. Fundamenta/vniuſcuiuſꝗ cogitationes vel intentiones bone. Fluminꝫ inundatio: porte inferi/vel temperantia carnis. Domus dyaboli mundus. Sine fundamento: quia omne peccatū nō habet ſubſtantiā vel diſcrimen extremi iudicij. [Erat moriturus]. Quare dicit̄ moriturus cum non fuerit? Quia reuera erat moriturus/ſi domini precibus non vixiſſet. Centurio fide acceſſit ad deum. Dominus ꝛ humilitatem oſtendit in eundo: ꝛ potentiam abſens ſanando. Ad reguli filium ire noluit/ne diuitias honorare putaretur: hic ne conditionem ſpreuiſſe videretur. Iſte gentium ꝓplm figurat. Seniores quos miſit: eccleſie ſunt boni viri centum viris ſtipati. Quod ſignificat ꝑfectionem virtutū. Centum annis edificatur archa. Abraham centēnis filium accepit. Iſaac centuplum inuenit: de leua centum tranſit in dexteram: centeſimus pſalmus miſericordiam canit. Mittit Joannes diſcipulos ad dñm/vt credant in eum: ꝛ ideo dominus fecit virtutes/ꝛ dixit. Beatus eſt/qui non fuerit ſcandalizatus in me. Qui minor eſt in regno dei/vel dñs vel angelus. Juſtificatur deus ꝑ baptiſmū dum ſe omnes peccata propria confitendo iuſtificant. [Spreuerunt in ſemetipſis/ cōtra ſemetipſos]. Hoc aliqui ex perſona dñi aliqui ex perſona euangeliſte dictum putāt ꝛ per hec exponens de phariſeo. Generatio iudeorum de ipſis cantauimus vobis ꝓhete. Qui aūt dixerunt ad eos. Saltatio religioſa/agilitas membroꝝ/cantus exultatō lamentū/conuertimini ad me in ieiunio. Diſcipuli/filij ſapientie.

Maria primo in Galilea ſecundo in Bethania vnguento dominum vnxit: eccleſia vel anima in preſenti carnis eius myſteria celebrando/ in futuro gliaꝫ eternitatꝫ. qđ ſibi tur

piter exhibuit/hoc totum in dño replicauit.
Phariſei/iudayzum pplm ſignificant. Do/
mus phariſei/cuſtodia legis eſt: diſcubuit
i carne apparuit. ¶ Duo dbitores duo ppli
vel phariſeus ⁊ mulier. Fenerator/creator.
Chorozain/miniſteriū meū. Johanna/dñi
gr̄a eius: vel dominus miſericors. Suſana
lilium. maria/hic amaꝝ mare. magdalū tur
ris. In petra non fuit perſeuerātie amor: nec
in lampadib: denarijs perfectionis. Actiua
⁊ conteplatiua in decalogo. In actiua dilec/
tio pximi: in contemplatiua dilectio dei. Lu
cerna/verbū dei: vas electū carne: vel vas
auaritie/terrenas voluptates/q̄ ſunt lectū.
candelabrū/corpus. Qui eñ habꝫ idē amo
rem verbi/dabitur ſenſus intelligendi. Na/
uicula/hic crucem ſignificat. geraſa colonū
eiciens: vel aduena eiciens/gentilitatē ſcat
Urbs inſignis trans Jordanem iuncta ga
laabt. Per virgam que ſcðm Marcum por
tanda/poteſtas accipiendi in ſubiectis deſi
gnat. Et ne induerent duab tunicis: pce/
pit non dupliciter/ſed ſimpliciter incedere.
Diuerſi conuiuantiū diſcubitus/ diuerſas
eccleſias per orbem. Quinquaginta: qꝫ quin/
quageſimus pſalmus penitentie. Dies aſſū
ptionis/tempus paſſionis dicit [Uidebam
ſathanan] nō modo/ſed prius videbam quā
do corruit. Scripta ſunt nomina vr̄a/ quaſi
litteris adnotata apud dei memoriam fixa
eternalit. [Reuelaſti paruulis] aduent9 ſui
ſacramenta apoſtolis aperuit. Timore/dam
nat acumen. [Oīa mihi tradita ſunt] Id
eſt omnia electa vt ad me veniant. [Nemo
ſcit qui ſit filius niſi pater: ⁊ cui voluerit fi
lius reuelare]. Quia ad vtrumqꝫ reſpicit/ ⁊
ad filiū ⁊ ad prēm. [Quis vr̄m]. Amicus
dñs intelligitur. In media nocte/in tribula
tione. In pane ſui/intelligentia trinitatis.
Amicus qui venit de via/noſter eſt animus
qui de terrenis ad deū reuertitur. Oſtium
intelligentia diuini ſermonis. Pueri patriſ/
familias/predicatores veritatis in requie. Et
fide intelligentia datur: eſt homo. Panis
charitas: lapis/duritia: piſcis/fides propter
baptiſmum. Serpens/ infidelitas: in ouo
ſpes. Scorpio/deſperatio. Malos dilecto/
res ſeculi/terrena bona que nobis bona vi/
dentur data a deo. Confeſſio hec ad laudē:
qꝫ Martha ⁊ Maria. ⁊ diſcipuli ſtudioſi
fuerūt ad audiēda dñi ſecreta. ¶ Lucerna
humanitas: teſta/lumen: diuinitas/candela
brū: eccleſia/lucerna: ſob modio/ſub menſu
ra legis: vel intra terminos iudee gentis.
Corporis noſtri/lucerna intentio: corpus
opera nr̄a. Mortificate membra veſtra: que
ſunt ſuper terrā. ¶ Qui decimatis has no/
ui elemoſinas veſtras: nec de his ad moneo
Uno digito/hoc eſt nec in minimis pficitis
Non monumenta pphetarum edificare: ſed
interfectorem amare/peccatū eſt. Conſentitꝭ
operib coꝝ/dñm qui eis de prophetis pnū
tiatus eſt iniurijs agendo. Sapientia dei/
ipſe videlicet. Per Abel ⁊ Zachariam/vtri/
uſqꝫ gradus martyres ⁊ laici: ſcilicet altaris
officio mancipati. Clauis ſcientie: humili/
tatis chriſti eſt. Intrare/eſt non eſſe conten/
tū ſuperficie littere/ſed vſqꝫ ad intelligentie
ſecretioris archana penetrare. Doctor/q̄ exē
plo docuit. Nec intrat nec permittit itrare.
Fermentum phariſeorum/ Hypocriſis. At
tendite ne emulemini ſimulatores: quia ve/
niet tempus in quo eorum Hypocriſis re/
uelabitur. In templum domini edificatum
tabulatum quinqꝫ cubitis ſuper laquearia.
Aſſis/ſi declinatur: maſculini generis. Di
pondius: genus eſt ponderis leuiſſimi: ex
duobus aſſib compoſitꝫ. Quod de vobis
non eſt cura deo: cū de paſſerib/ſubauditur
dc: Sed aliud ſcia/aliud cura: [Nōne vos
pluris eſtis]. Hoc eſt maioris precij. Eſt le
gendū qð ad ꝯparationē numeri pertinet.
Sed pluris eſtis: hoc eſt maioris apð deū
meriti/⁊ dignitatis/⁊ eſtimatiōis: quā innu
mera paſſerū vel corpora vel genera cōputa
mini. Non remittet qui manifeſte intelligēs/
opera dei/eadem ſtimulationis inuidia. Ca
lumniatur ⁊ chriſtum/⁊ opera ſancti ſpirit9
dicit Beelzebub: iſtis non dimittet. [Anīa
plus eſt: quā corp9]. Anima hic p iſta vita
poſita eſt: vt eſt illð. Qui amat anīam ſuā
[Pluris eſtꝫ illis] Id ē chari9 valet. [Mō
mimū]. Id ē adijcere ad ſtaturā ſuā. [Trā
ſiens]. Tranſit de iudicio/ad regnum redit

Quis/ꝑ difficltate nō ꝑ ipoſſibilitate poſuit.
id eſt raꝝ. Alis ꝑ impoſſibili ponit. vt quis
ſimilis tibi/id eſt nullus. Supra omia cele
ſtis regni gaudia. Nō vt ſoli docti dñz tene
ant: ſed vt abūdanti⁹ ceteris ſctis eťna poſ-
ſeſſione fruant. Qui docti fuerint fulgebūt
ꝛ q̄ ad iuſtitiam erudiunt multos. In vno
malo ſeruo/cunct⁹ ꝑpl's maloꝝ deſignatur.
Aliud eſt neſcire aliud ſcire noluiſſe. Igni-
fer feruoꝝ/ſpūſſancti gratia deſignat. San-
guis inq̄t/pro intinctione ponit: ꝛ prius ab
eo perfundi: ꝛ ſic corda inflammare. Et quo
ardoꝝ noſtri angebat ꝛ coartabat erumnis
tempore paſſiōis: ex mora noſtre redēptiōis
nō ex metu mortꝫ. ¶ Quinq̄ in vna domo
pater ꝛ mr̄/fili⁹ ꝛ filia/nur⁹ vel ſocrus. Sy-
nagoga/criſt⁹: filia/eccleſia. Nimb⁹: caro cri
ſti reſurgens: ex quo ymber p̄dicationis: au
ſter: eſtus tribulationis/ſubaudit procedit.
[Quid aūt ꝛ a vobiſipſis nō iudicatis/qd̄
iuſtū eſt] Hoc ē qd̄ homo eſt: nec mala q̄ ca
ueat: nec bona pōt ignorare q̄ appetit. Mi-
nutū ſiue quadrans/quarta pars vncie vide
tur: ꝛ quinta pars in atrio tēpli. ¶ Sacrifi
cia deferebant a laicis in interiora ad Py-
latū. Os malleatoris/diabol⁹: miſcuit bo
na opera cum viciis. ꝛ perdidit multos ſic̄
ꝛ illi decem ꝛ octo/ſupra quos cecidit turrꝫ
in ſiloam. i. primo Chayn. Significāt eos
q̄ nomen domini iniqua ſpecie imitant. q̄a
iſdē l̄tteris nomen dñi ſcribit. Turris ſiloa
qd̄ interpretatur miſſus. ꝛ ſignificat domi-
nū. Sup quē ceciderit/conteret eum. Vel
nos edificare debemus turri virtutū. ¶ Vi
nea/dom⁹ iſrahel. Ficulnea/ſynagoga. Cul
toꝝ vinee/ordo doctoꝝ [Succide eam per ra
mos] p̄dicatio apoſtoloꝝ. [Fodiā] p̄dicem
ſtercora maloꝝ. Que fecit/cōmemorē. Si
fecerit/non ſubiungit/q̄ ꝑcliuiorē videbat
ad malū [Mulier inclinata] pars ſynagoge
q̄ credidit. Per q̄tuordecim. i. ſex ꝑ etates
ꝛ ſex tpa dñi viſitationis in terrenis intēta
Vidit/predeſtinādo. vocauit/ꝑ doctrinam.
īpoſuit manus/ſpiritalia dona. ¶ Hō/cri-
ſt⁹. ortus/eccleſia. granū ſinapis/v̄bū euan
gelii. accepit a diuinitate hō chriſtus. Ra-
mi/dogmatū diuerſitates: vel ipſe chriſtus

quē Joſeph ſepeliuit in ortu. Fermētū/dile
ctio dei ꝛ ꝑximi: donec pficiam⁹ oīa manda
ta. Querit intrare ſalutis amore/ꝛ non po-
terit itineris aſperitate. Claudet oſtiū/locū
pnie auferet. Manducauimus in obſcurio
rib⁹ locis ſcripturaꝝ: bibimus apertioꝛa. Fle-
tus de ardore: ſtridoꝛ dentium de frigore:
duplex gehenna oſtendit. ¶ Eicio demōia
ꝛ ſanitates perficio/hodie ꝛ cras: tertia con
ſumoꝛ. Referatur ad corpus eius qd̄ eſt ec
cleſia. Expellunt demonia/cū relictꝫ paternꝫ
ſupſtitionib⁹ credunt in eū oēs gētes. ꝛ pfi-
ciunt ſanitates/cū ſcdm̄ eius precepta viui
tur. Poſteaquā fuerit dyabolo ꝛ huic ſeclo
renunciatū/vſq̄ in finem reſurrectionis: q̄a
tanquā tertia conſumabitur. hoc eſt ad ple
nitudinem euangelicam. Per corporis etiā
immortalitatem pficietur eccleſia. vel hodie
ꝛ cras p̄ſens/ꝛ in futuꝝ. quo ipſe predicauit
tertia die cum reſurrexit: omnia ſcripta de
ſe cōſumauit. Non prohibuit fratres vel ce
teros imitare/ſed diſcreuit illam imitationē
ab elemoſina. Ideo non ait/ne fiat tibi pec
catum: ſed retributio. Sunt autem quedaꝫ
conuiuia: que cōmeſſationes vocantur. Cō
meſſatōnes ſunt/luxuria cōuiuia. Si quis
ſimpliciter exemplo facit filioꝝ Job/ſicut ce
tera fraterna officia/deus remunerator erit.
Panē in regno dei manducat/ſi q̄s criſtū
in incarnationis ſacramento frui meruerit/
ſed multi⁹ oꝛe nō corde. Ideo narrat para-
bolā de illis: cū duplo exercitu ꝯtra ſimplū
venit: q̄ nos vix in ſolo ope p̄paratos/ſimul
de corpe ꝛ cogitatiōe diſcutiūt. Stola p̄ma
veſtꝫ innocentie: ſerui predicatores. anulū/
fidei ſignaculum in manibus: vt ꝑ opera fi
des clareſcat: calciamenta in pedes/officium
euangelizandi. Vitulus/chriſtus. Hedos
apud ipſos chriſt⁹. Unus de filiis/ꝓpheta a
liq̄s de ſpūſancto. [Oia que hz pr̄ mea ſūt]
De his dixit: q̄ ad patris pertinent diuini
tatem. Iſta parabola ꝛ ad duos/penitenteꝫ
ꝛ iuſtū poteſt referri. [Deridebant eum].
quia lex ꝛ prophete non precipiebant: ita
omnibus bonis immo abundaturos/ſi le
gē obſeruarent. ¶ Ve homini ꝑ quem ſcā-
dalum venit]. Id eſt pharíſei irridebāt do-

ctrinam domini/ꝛ auertebãt alios ne in eũ
crederent. Ualius eſt innoxiũ pena atrociſ
ſima vitã finire corporeã/quam fratri no/
cente mortẽ anime mereri perpetuam: id eſt
puſillos eſt qui ſcandalizatur contra iuſtiti/
am: non eſt curandum de ſcandalo fratris.
¶ Septuagies ſepties: quadringentis no
naginta vicibꝰ. [Auge nobis fidem]. Qꝛ
dominus dixerat ſupra. Si in alieno fide/
les non fuiſtis: idcirco hec docuit. Granum
ſinapis gargarizatũ/purgat caput: per piſti
llũ/perſecutio: per maiorem arborem omnes
arbores/vel verbum euangelij in gentibus
miſſum deſignatur. ¶ Seruꝰ arans aut pa
ſcens: quilibet doctor intelligitur. Regredi
tur de agro/cum intermiſſo opere predica/
tionis ad conſcientiam reuertitur. Cui non
dicit ſtatim tranſi de hac vita in eternã: ſed
ſtude virtutibꝰ: cui precingi / eſt mentem ab
omnibꝰ malis cogitationibꝰ conſtringere.
Si homo ab homine multa ſeruitia querit
quãtomagis creator noſter. [Inutiles ſerui].
qꝛ dominus veſter bono veſtro non indigꝫ
[Qui fuerit in tecto] in celſitudine virtutũ
[Uaſa eius]: concupiſcẽtie carnales [in agro]
in eccl'ia. Uxor: illos q̇ in tribulatione retro
aſpiciunt abſq; ſpe diuinitatis. [In illa noc/
te] in illa tribulatiõe. [in lecto] in quieto / id
eſt in ocio. Neq; negotijs ſecularibus: neq;
eccleſiaſticis curis occupati. [Unus aſſume
tur]. Et qui propter deũ faciunt. Qui ali
ter/relinquetur. [Duc molentes]. Qui in ple
bibꝰ conſtituti reguntur a doctoribus femi/
narum: nomine quia peritorum regi eis ex/
pedit. Et molẽtes/ꝓpter tẽpaliũ negociorum or/
bẽ atq; circuitũ deſignant. [Una aſſumetur]
Ea pars q̃ conubia ꝓpter amorẽ tantũ gene/
ris exercuerit/terrenamq; ſubſtantiã ꝓpter de
um diſpenſauerũt. [Duo in agro] in eccleſia
p̄dicatores. [Unꝰ aſſumetur]: q̇ verbũ dei ꝓpter
deũ adnũtiat. Tres ordines p̄dicatorum: cõti
nẽtes atq; coniugati. [Ubi fuerit corpꝰ/cõgre
gabũtur ꝛ aq̇le]. vbi dñs/ꝛ electi cũ illo: q̇ eiꝰ
paſſione tanquã carne ſatiantur. Aq̇la altius
volat per lapidem: a ſerpentibꝰ ſe defendit: ba
ptizatur in Iordane. Sẽp orare: ea agere ſem
per q̃ iuſta ſunt. ¶ Iudex q̇dam erat in ciui

tate]. Parabole aut ex ſimilitudine/aut diſ/ B
ſimilitudine ponuntur. Hic iudex non ex ſi/
militudine/ſed ex diſſimilitudine adhibetur
ſcilicet oſtendens quantũ deus curet de de
precantibus ꝛ ſe. [Putas inueniet]. Chari/
tatem bonorum oſtendit dominus futuram in
die iudicij. Non autem dubitat ſed arguit:
ſicut Paulus. Puto/ꝛ ego ſpiritum dei habeo.
Pro duobus modis iuſti dicuntur vindic/
tam precari de malis. Quatuor ſunt ſpeci/
es/quibꝰ homo ſuperbus cum bonum ſe ha
bere putat/ſibi datum pro ſuis meritis pu/
tat: aut iactat ſe habere quod non habet a
ſingularitate/vult habere q̇d habet. Nolite
effici ſenſibꝰ/ſed malitia: vel ſicut pueri in di
ſcendo/non contradicendo. Neq; rationes
opponit/ſed fideliter ſuſpicit/ſicut ꝛ oues.
Uerbũ audierat iſte princeps de introitu
regni celorum de pueris/ꝓpterea interrogat qui
bꝰ operũ meritis intrare poſſit. Non ſe ma/
giſtrũ boni non eſſe/ſꝫ magiſtrum abſq; deo nul
lum bonũ eſſe teſtatur. Foramen acus/angu/
ſtias paſſionũ: qua ſciſſa natura noſtra reſar
cire dignatus eſt: poſſibile eſt apud deũ vꝫ
vt diues efficiatur pauper chriſti/ꝛ ſit humil
ꝛ reliqua: in hoc tempore/hoc eſt ſocietate oĩ
um chriſtianorum. Zacheus iuſtificatus dici
tur: ſignificat gentilem populum. Siccomorus
crucem ſignificat: qꝛ a multis irridetur. A/
ſcẽdere/in crucifixũ credere: deſcendere: q̇a
ſi noueramus chriſtum/ſcd̃m carnem iã no
uimꝰ. ¶ Homo nobilis chriſtꝰ. Regio lon
ginq̃/eccl'ia eſt: vel qꝛ a finibꝰ terre ad eũ cla
mat eccl'ia: vel qꝛ lõge eſt a peccatoribꝰ ſalus
[Decẽ mnas]. Denariꝰ numerus ad legeꝫ
ptinet. Elegit diſcipulos p legẽ imbutos: de/
dit decẽ mnas. Qꝛ legis dicta ſpiritualiter intel/
ligere fecit. Mna quam greci mna dicunt/
a dragmis appendit. Ciues/iudei. rediet/ad
iudiciũ. ſciret/ſcire faceret. Primus ſeruꝰ/or
do doctorum: qui in circumciſione mnã vnã: q̇
eſt vnũ deũ/vnã fidẽ p̄dicare iuſſus ẽ. Decẽ
mnas acq̇ſiuit/populũ iudeorum. In modico
in verbo diuino. Decem ciuitates/anime p le
gis verbũ ad grãm euangelij veniẽtes. Ali
us ſeruus: cetus q̇ p̄dicauit preputio. q̇nq;
mnas/gẽtilitas quinq; ſenſibꝰ dedita [Eſto

ſuper quinqꝫ ciuitates.Hoc eſt ſup eos q̄s imbuuit:eſto magnus ⁊ ſublimis. Pecūia verbum euangelij.Bethphage/do m⁹ buc-ce:vicul⁹ ſacerdotum.Bethania ibi iuxta: ciuitas/eccleſia ſuper monumētum Lazari: quia multos ante paſſionem ſuam docendo donis pie confeſſionis ⁊ obedientie ſpiritał impleuit.[In monte] hoc ē in ipſo domino qui vnctiones ſpiritalium chariſmatum lu ce refouet.Duo mittuntur/vel ꝓpter geminā charitatem vel propter locutionem ⁊ opera tionem.qui contradicebant/magiſtri erroꝝ. Dimidius annus erat quo dominus non fuit reuerſus in galileam quando venit ad paſſionem.Si iſti tacuerint quando ipſe tacuerit/petre ſciſſione clamauerit. Monu-menta aperta ſunt:ſpiritaliter gentiles/q̄ la pides dicti ſunt.Ciuitas vel iſte mōs / vel mens vniuſcuiuſqꝫ hominis.Quando a iu deis ſuſceptus eſt/decimus dies menſis fu it:deo agnus iuſſus eſt accipi. Ob duas cauſas veritas celanda eſt:eamqꝫ indignus qui querit:⁊ qui inique querit.a qua nō eſt capax.Primus ſeruus ad vineā/Moyſes quem exacerbauerit.Alter Dauid de quo dixerit:qui nobis pars Dauid.tertius/ꝓ-phetarum chorus:ambigendo dicit:forſitā vt libera voluntas homini relinquatur.La pidem :hoc eſt fidem chriſti ſubtrahere: q̄ peccator eſt/⁊ credit in deum. Conquaſſat quando peccat.Super quos veniet illis de ſuper in iuditio:cū pena ꝑditionis.Mora liter vnuſq̄ſqꝫ vinea dn̄i ꝑ baptiſmū efficit. Serui/Lex:pſalmi.ꝓphete vel alia ſcriptura
B domini.occidit:a ſe ſpm̄ ſcm̄ effugat.Gazo phylatiū erat archa foramen h̄ns deſup po-ſita:iuxta altare ad dexteram.Ingredienti bus domū dn̄i duo erant.Spiritaliter dici tur dilectio dei ⁊ ꝓximi.Uidua/eccleſia.di-uites iudei de iuſtitia ꝓſumentes.[Terror/ qꝫ de celo].Stella gladio ſimilis ꝑ annū to tū ſ͞ hierl̄m pependit.[Signa magna].Cur rus ⁊ equites armati ꝑ aerē diſcurrere viſi ſūt. Uitula ad ſacrificium educta/enixa eſt ag-nā.[Tūc q̄ in iudea ſunt fugiāt ad mōtes] Eccleſiaſtica hyſtoria narrat/q: fugerūt om nes chriſtiani trans Jordanem in ciuitatē

nomine pellā/donec deſolatio compleretur .[Donec impleant tempora nationū].hoc eſt donec credat multitudo eorū.[Sonit⁹ maris ⁊ fluctuum] quia delendū mare mo tus ſui premittet inditia.Et Matheus ipſā iudītij preſentiam narrat.Lucas precedētia. Areſcent qui in hoc mundo florere videban tur.generationem autem/hominū gen⁹:aut ſpecialiter iudeorum.Celum quod tranſibit non ethereum aut ſidereum:ſed aerium in quo aues celi volant:ipſa que in aquis peri erunt. ¶ Paſcha primus dies quando ag-nus occidebatur.Azima/in craſtinū:quādo egreſſi ſunt de Egypto/ꝑ ſeptem dies .q̄ ſi-cant totum vite noſtre tempus:in quibꝫ fu-gere debemus de Egypto[Ceperunt autē accuſare] ¶ Petrus cucurrit:qđ Joānes ſe narrat feciſſe:Petrus ante fecerat:⁊ q: Lu cas dixit Joannes tacuit.Stadiū /octaua
ꝑs miliarij:id ē ſexaginta ſtadia octo paſſu-um.i.v.ſignificant:id eſt.viij.⁊ ſemis.Qđ congruit his/qui de morte ac ſepultura cer ti/de reſurrectione autem erant dubij. Re-ſurrectio poſt ſeptimam ſabbati facta ē.Oc tauus numerus reſurrectioni cōgruit.Di-ſcipuli illi incedebant/dolentes illū eē mor-tuum.Sextum ſabbati compleuerunt ⁊ ſe ptimū: q: hunc in ſepulchro quieuiſſe non dubitabant.De octaua dimidium tātū ege runt:quia reſurrectionem non perfecte cre-diderunt.Qui falſum teſtimonium dt con tra deum/pecuniam vendit:⁊ qui fraternā concordiam diſſipat.[Non bibam de geni mine vitis].Uel ſimpliciter vel myſtice:po teſt intelligi.In pane aqua:in vino aqua/de ſignatur:vt oſtendit per aquam populū ſu-per menſam.Menſa hec celeſtis gloria[Ec ce ſathanas expetiuit vos/vt cribraret].Ex petere ſathane/eſt ad afflictionem electorum anhelare.Quando miſi vos ſine ſacculo: ⁊ cet̄a.Sunt virtutes que ſemper tenende ſunt:ſunt alie que non ſunt: vt fames.ſitis. vigilias.nuditatē.lectionem.Similiter de iſto in perſecutionem precipit habere pecuni am:victui neceſſaria:etiam ⁊ gladium.Gla-dij vero duo/ſufficiunt ad teſtimoniū ſpōte paſſi ſaluatoris.Unus ad audaciam apl'oꝝ

aliis non exemptus paciĕtiam eiꝰ.[Quā
tum iactus eſt lapidis]. Ut in eum dirige
rent lapidem: id eſt intentionem legis que ī
lapide ſcripta eſt. Agonia: alacritas vel con
fidentia.[Sicut gutte ſanguinis decurren/
tis] Significat terram irrigatam ſanguine
ꝛ per preces eius obtenturas: vt fidem diſci
pulorum per ſanguinem ſuum purgaret: et
orbem terre ſua morte reſuſcitaret ad vitam
[Sinite vſqꝫ huc]. Id eſt non vos moueat
quod futurum eſt: permittite vt me compre
hendant. Dum interrogauerit/Petrus per
cuſſit. Seruus/pplm iudeoꝝ ſcat: Sacer/
dotum/ex quo eorum ſuggeſtu Barraban
elegerunt. Petrus oſtendit diuino iudicio
auditum legis ab eis ablatū eſſe. In eo qḋ
ſanata auris eſt: eos deſignat qui crediderūt
de iudeis. Non per principes ꝛ ſacerdotes
venerunt corpore/ ſꝫ mente: quia Herodes
natura ꝛ religione iudeus erat: ideo mittit
Pylatus ad eum Jheſum. Alba veſtis: qḋ
eccleſia dicit in cantico canticorum. Dilec
tus meus candidus ꝛ rubicundus. Colum
na in eccleſia montis Syon poſita: dn̄i cru
oris veſtigia demonſtrat. Barrabas antichri
ſtum ſignificat. Cyrene: Lybie ciuitas eſt:
ꝛ interpretatur heres. Maria magdalena
ſoror Lazari. Joanna vxor Chuzi pcurato
ris Herodis: Maria Jacobi / ſoror ſancte
Marie.

Eiuſdem Chriſtiani in Joannē per modū
Epithomatis expoſitiuncula.

G Ratiaꝫ pro gra
tia.i.pͥmo fidē/deīn/remiſſi
onē pctōꝝ: ꝛ vitā eternā. De
plenitudine eius miſericor/
die accepimꝰ. Lex p Moyſē
data eſt.oſtēſa pctā: hoc eſt remiſſio pctōꝝ.
Ueritas /cognitio ipiꝰ ꝛ vite eterne datio.
Trinitas vnꝰ deꝰ miſit Joannē baptizare:
ꝛ Joannes aliqua nouerat de dn̄o: aliq̄ eſſe
docꝰ in baptiſmo: vicꝫ qꝛ ipſe p ocs ſuos ſ
uos eſſet baptizaturus: ꝛ ipſius baptiſmus
diceret nō alicuius. Dolus eſt cū aliud agi
t ꝛ aliō fingit. In nathanabele ꝯfeſſionē pec
cati laudauit. folia ficulnee intelligunt pctā
Nathanabel/pplis q̄ de iudeis credidit deſi
gnat. phylippꝰ/pdicatores. Angeli/ pdicato
res: aſcendentes ſupra filium hoīs/ſupra ec
cleſiam ſuā. Aſcendentē vn̄quemqꝫ vt pau
lus. Qui audiuit (ait) vba in paradyſo/que
non licet homini loqui. Deſcendentē cū dc
Non potui loqui vobis tanquā ſpūalibꝫ
ſed quaſi carnalibꝫ.[Stabat ioānes] id eſt
in perſecutione virtutū: vnde merebat celſi/
tudinem conſiderare diuinitatis. Stabant
diſcipuli: qꝛ mgr̄m eius ſequebant in bonꝭ
[Uidens iheſuꝫ ambulantē] Hoc eſt in ter
ra cum hominibꝫ conuerſantem/ ꝛ pfectum
vite demonſtrantē. [Agnus]: quia immola
turuū erat pro nobis/ ꝛ la nis ſui velleꝭ lar
giturus exempla virtutum. Bene duo diſci/
puli: quia qui dn̄m ſequit/gemine charitatꝭ
munere ornatus debet incedere. Uidit illos
quia qui intentionem bonam hn̄t/dn̄s ꝛ ap
probat ꝛ adiuuat. Vbi manſionem eiꝰ inq̄/
ſierunt/docent vt om̄es qui dn̄m opere ſeq̄n
tur/ p vita eterna hoc agant. Hora erat de/
cima: quia qui ad domini manſionē vult ve
nire/legem que in decem vbis cōprehendit
debet habere conſummatā. Die vno māſe
runt: quia melior eſt dies vna in atrijs tuis/
ſuper milia. Sicut Andreas frēm ſuum ad
dn̄m adduxit/ſic vnuſquiſqꝫ primum ſuum
debet ad dominuꝫ ducere. Intuitus eū ihe
ſus in interioribꝫ oculis cordis: ꝛ nomē qḋ
a parentibꝫ acceperat/dicit: ꝛ nomen qḋ ec/
cleſie congrue vel fundamento īpoſuit. Di
co chriſtū iheſum miniſtrū fuiſſe circumciſi
onis/id eſt executorem. Nathanabel/domꝰ
dei vel deus meus. Die tertia / tertia etate
ſeculi. Primo ante legem/patriarcharum ex
emplo: ſecundo ſub lege/ ſcriptꝭ pphetaruꝫ:
tertia/ſub gratia euangelij. Mater domini/
ſynagoga. mulier/Eua appellata eſt, ſtatim
vt facta inquit. Formauit eam in mulierem.
Uaſa ſex: lapidea corda ſunt ſanctorum: q̄
poſita ſunt ad exemplum credentibus / per
ſex ſeculi etates. Scd̄m purificationem iu/
deorum. Quia illis data ſolis eſt lex. Me/
tretas binas/dilectionem dei ꝛ pximi. Ter
nas/pꝑter myſterium trinitatis: miniſtri /a/
poſtoli. Implendo/id eſt intelligendo. Pri/

ma hydria ſub Abel: ſecunda ſub Noe: ter-
tia ſub Abraham: quarta ſub David: quī
ta ſub Jheſu/populus de captiuitate redu-
ctus. per ſeptuaginta annos plenitudinē
bonorum operum: per dona ſpiritusſancti
vita intelligigitur. Sexta etate dñs appa-
ruit qui ipſam aquā in vinū mutauit. Tri-
cliniū eſt/tres ordines in eccleſia: coniuga
torum/continentium/doctorum. Per colū-
bam ſpiritusſanctus accipitur. per boues p̄
dicatores. per oues/plebs. Quadraginta
ſex annis: quia Chriſtus de adam erat: Et
adam interpretatur ibi q̄draginta ſex. Bo-
ues/doctrina celeſtis: oues/opera munditie
et pietatis. columbe/ſpiritus intelligit. Vē
dunt boues/qui doctrinam dei pro terreno
queſtu impendunt. vendūt oues/qui p hu-
mano fauore opera pietatis exercēt. vendūt
columbas/qui gratiam ſpiritusſancti pro p̄-
cio ac p vulgi opinione tradūt: nūmos ven-
dunt/qui aperte terrenis reb9 inſeruiunt. Fu
niculi/multitudo pctōꝝ. effudit eos/qui au-
fert figuras rerum quas dilexerunt. Prima
edificatio templi/ſub Salomone ſeptem an
noꝝ. Sub Zorobabel/quadraginta ſex an
noꝝ. Et conceptio hominis in vtero/ſex die
bus lactis ſimilitudinem habet: nouē/ ſan-
guinis: in duodecimo ſolidat: in octauo de
cimo firmatur: ſex ꝛ nouem ꝛ duodecim et
decem ꝛ octo quadragintaquinq; ſunt. Ad
de vnū quo in membra diuiditur q̄dragita
ſex fiūt. Nichodem9 interpretat
[Si terrena dixi vobis]. Hoc eſt ſoluite te
plum hoc. [Celeſtia]. Spiritus vbi vult
ſpirat. [Et nemo aſcendit in celū/niſi qui de
ſcendit]. De purificatione/ id eſt p baptiſ-
mū vtrū. Joannes ante chriſtus eſſet meli-
or. Non em̄ ad menſuram dat deus ſpiritū
id eſt filio. Hominib9 vero alīj datur p ſpi-
ritū in ſermone ſapientie: ꝛ reliqua. Pr dili-
git filium: ꝛ omnia dedit ei in manū: vt ſit
equalis patri ſubauditur. Enon dedicatio:
et cebe: ſalim: ſichar/concluſio:
Sichez humerus. Fatigat ex itinere. Car-
nis aſſumptio/iter ipſius: hora ſexta/ſextam
etatem ſeculi ſignificat. ad puteum/ad pfun
dū noſtre habitationis. mulier/ eccleſia de

gentibus: Hydria/cupiditas: aqua volup-
tas ſeculi. Donum dei/ſpiritusſanctus: aq
fons vite: quinq; viri/quinq; ſenſus corpo-
ris. Meſſores/pphete ꝛ patriarche deſignāt
deorſum ſemine nati/apoſtoli ſurrexerunt:
ſimul gaudeat qui ſeminat/ ꝛ qui metet: apo
ſtoli ꝛ prophete: adnunciant chriſtiani paga
nis: biduo manſit/gemi nū charitatis prece-
ptum dedit: hoc eſt filio audire quod eſſe/ꝛ
hoc videre quod eſſe. [De morte ad vitā].
A morte infidelitatis ad vitam fidei. [Qui
audierint viuent]. Jd eſt qui obaudierint
vel obedierint. Dedit filio vitam/id eſt ge-
nuit filium: qui eſſet vita in ſemetipſo: gignē
do dedit. De iſta reſurrectione animaꝝ di-
cebant heretici iam factam: [Pater non
iudicat quemquā]. Quia forma ſerui que
iudicata eſt/ iudicabit in fine: et non ibi vi-
debitur diuinitas. Non facio voluntatem
meā/hoc eſt ſolum meam. Omnia de-
monſtrat filio non faciendo: demonſtrat fi-
lio/ſed demonſtrando facit per filium pater:
vnū eſt facere ꝛ demonſtrare maiora demō
ſtrabit ei. Aſſumpto omnia: id eſt reſurrecti
onem corpoꝝ. [Sicut pater ſuſcitat mortuos
ſic ꝛ filius quos vult viuificat]. Jd eſt fil' de
reſurrectione animarum in reſurrectiōe cor-
porum. [Pater non iudicat quemquam].
Stadīs viginti quinq; legem ſignificat: qz
quinquies quini viginti quinq; faciūt. Sz
huic legi antequām euangelium veniret de-
erat perfectio. Perfectio autē in ſenario nu
mero ꝯprehendit: quia deus ſex dieb9 mun
dū perfecit. Et quinq; per ſex multiplicentur
vt lex per euangelium impleat: qz ſexies q̄n
q; xxx. faciunt. [Venit chriſtus]. Primo
ſummatim dicit/poſtea recapitulat quō ve-
nerit/ꝛ oſtendit: quia pedib9 ip̄m mare trā
ſijt/non per nauim. [Deus pater ſignauit]
Signum ponere/conſignare. Dixerunt in
dei. Moyſes dedit manna/tu hordeū. [Oē
qd dat mihi pater non eiciam foras]. De il
la vita eterna vnde dictū eſt: intra in gaudi
um domini. [Qui manducat carnem meā
ꝛ bibit ſanguinem meum]. Hoc eſt qui ma
net in me/ꝛ ego in eo. Cum videritis filium
hominis aſcendentem vbi erat]. Tunc intel

ligitis non, de carne corporis dixiſſe: quia caro hominis ad manducandũ nihil ꝑdeſt. Manet quis in deo/cũ eius membrum eſt: manet ipſe in nobis/cum ſum⁹ templũ ei⁹. Qui perſeueraucrit/hic ſaluus erit. [Nolebat ambulare in iudeam]. Exemplum prebebat ſuis. [Tempus meũ nõdũ aduenit]. Tempus exultationis/qđ erit in die iudicij vel tempus paſſionis. [Ad diẽ feſtũ hunc]. Ubi gloriam humanã queratis. Scenofegia, eſt in iſto mundo tanquã in deſerto: et chriſtus latet. [Ubi ſum vos non poteſtis venire]. Non dicit vbi ero: ſed vbi ſum per diuinitatẽ. [Si q̃s ſi. tit flueta aque viue]. Chariſmatum/dona vel charitas intelligitur. Nondum ſpiritus datus ſic ꝑfuſe/ſicẽ poſt reſurrectionem ſuam. quia charitas dei diffuſa eſt in cordib⁹ noſtris per ſpiritũ ſctm̃ qui datus eſt nob[i]s. Quare poſt reſurrectionẽ: quia perfectiores erant apoſtoli ad cuſtodiẽdum ſpiritum: vt in reſurrectione nr̃a flagret. [Oues mee vocem meam audiunt]. Hoc ẽ qui perſeuerauerit: ⁊ reliqua. [Ego veni vt vitam habeant eternã]. Ingredientes in eccleſiam: vt abundantius habeant in vita eterna. Ingrediunť per fidem in eccleſiam: egredietur/ad vitam eternam. [Sicut nouit me pater/⁊ ego agnoſco prẽm]. In hoc conſtat qui cognoſco prẽm ⁊ cognoſcor a prẽ. [Et animam meã pono pro ouib⁹ meis]. Id eſt ea

E charitate qua pro ouib⁹ meis morior: quantũ prẽm diligam oſtendo. [Facta ſunt encenia]. Per tres vices celebrabant iudei encenioꝝ diem. Unũ/qñ Salomõ dedicauit tẽplum in menſe octobri: decimo die eiuſdem menſis. Scđm/qñ ab his dedicatũ eſt q̃ de Babilone venerant. Tertio/qñ a Juda machabeo iterũ dedicatũ eſt: id eſt in decembri vigeſima quinta die eiuſdem menſis. [Pater clarifica filiũ tuum]. Similitudinem dedit nobis: in temptatione q̃d agere ⁊ dicere debeamus. [Et clarificaui]. Hoc eſt ante ſecula: ⁊ eſt quando ſtellam magi ad eũ demõſtrandũ viderunt: ⁊ eum ſpiritus in ſpecie columbe ſuper eum apparuit: ⁊ cũ in monte transfiguratus eſt. [Clarificabo]. Cum reſurget ⁊ aſcendet in celum. [Nunc iudicium eſt mundi]. Judiciũ hic diſcretionis accipitur: vt pſalmiſta. [Nunc princeps hui⁹ mũdi]. Id eſt dyabolus. [Eiciet foras]. Uicz de cordibus electorum multorum. [Omnia traham ad meipm̃]. Id eſt om̃ia de quibus dyabolus erit eiectus. Non dicit om̃s. Si omnia: corpus ⁊ animã/⁊ reliqua omnia predeſtinata/vel electa. [Si exaltatus fuero]. Si/pro cum. [Quis eſt iſte fili⁹ hominis]. Superius dicit/ venit hora vt glorificetur filius hominiſ: ⁊ dicit. [Adhuc modicum lumen in vobis eſt]. Quaſi diceret chriſtus in domo manet in eternũ. [Ne tenebre vos compͤhendant]. Hoc eſt ſi negaueritis eius humanitatem. Propterea non poterant credere. Ubi intelligendũ eſt/qꝛ nolebant: quemadmodum dictum eſt domino: ſi non credimus illi/ille fidelis eſt: negare ſeipm̃ non poteſt: non quia mutari homines; ſed quod vitalia ſapiunt/non pñt credere. [Ego non iudico quemquã]. Hoc eſt modo. [Uerbũ qđ locutus ſum]. Id ẽ me ipm̃. [Dedit filio vitam] id eſt gignendo. [Nunc clarificatus eſt filius hominis] Qꝛ exeunte immũdo/om̃es mundi remanſerũt. [Et continuo clarificabit eum]. Scꝫ paſſione ⁊ reſurrectione ſua. [Queritis me: ⁊ ſicut dixi iudeis: quo ego vado/vos non poteſtiſ venire: ⁊ vobis dico modo]. Judeis autem nõ dixit/mõ ſubauditˀ. [Si quomin⁹ dixiſſem]. Hoc eſt ſi alicubi niſi in domo patris mei fuiſſent multe manſiones parate: dixiſſem vobis. Parauit nobis dũ ꝑ nob[i]ſ mortuus eſt. [Si abiero]. Hoc eſt ꝑ carnis abſentiã. [Philippe qui videt me]. Tanquaꝫ melior eſſet pr̃: cupiebat videre ſubauditur. [Maiora faciet]. Etiã in ſalute gentiũ quo facerent dixit. [Qꝛ ad prẽm vado ⁊ qđ petieritis/hoc faciã. Et aliũ paraclytũ]. Hoc eſt vt plus habeant. [Rogabo prẽm]. Per humanitatẽ: dabo ꝑ diuinitatẽ. [Ego viuo] Moꝛ ꝑ reſurrectionẽ immortalis. [Et vos viuetis]. In fine immortales. [Qui hꝫ mãdata mea]. Id eſt in memoria. [Et ſeruat] Id ẽ in opere. [Diligã eũ]. Hoc eſt vt ꝑueniat ad viſionem veritatis. [Et manifeſtabo ei meipm̃]. Subauditur ꝑ eandẽ chari

taté.[Et ſmo q̄ ipē eſt].¶[Pacem].In pͥ-ma nō dixit meā/ſed in ſecunda: ⁊ iſta ē mū-dana: illa ppetua.[Propter vbū qd̄ locut⁹ ſū vob̄].h̄ ē credulitatꝫ: qꝛ ſine vbo/ nihil ē baptiſm⁹.Manere nos in chriſto/ ⁊ chriſtū in nobis. hoc eſt nobꝫ pdeſt/ nō illi.[Prece pta pr̄is ſuaui].Hoc ē vt morerer p hoīb̄ [Gaudiū vr̄m impleat̄].Hoc eſt hr̄e cōſor-tiū cū ipſo.Aliud eſt eſſe ſeruū timoris: aliō amoris.[Oia nota feci vobis]. Signifi-cat qd̄ ſe ſciebat eſſe facturū. ¶ Eatis volē-do: fructū afferatis opando.[Si non veniſ-ſem pctm̄ non hr̄ent].Hoc eſt pctm̄ incre-dulitatis quo deſpexerunt credere in eū; vł homicidij/quo eū occiderunt[A pr̄e pcedit ⁊ ego mitti].Unū eſt: qꝛ pcedit a pr̄e ⁊ fi-lio/ ⁊ venit ſua ſponte.[Perhibebit de me]. Hoc eſt vt faciat eos credere in me. [Hec ab inicio non dixi] Hoc eſt de pmiſſiōe ſan cti ſpiritus: vel de expulſione ſynagoge: vł de occiſione: ⁊ reliqua.[Ille arguet mundū] Arguet ille ſpiritus veritatis de his mūdū: ſed ſolummō iudeam: tanquā ſi diceret/ille infundet in vr̄is cordib̄ charitatē. [Nat⁹ eſt homo in mūdū].Subaudiendū eſt / vel Chriſtus ſurrexit: vel eccleſia parturiet fili-os in vitā eternā.[Me non rogabitis].Id eſt non interrogabitis.[Non petiſtis quic-quā].Hoc eſt qꝛ in nomine iheſu nō petie-rūt.[Non rogabitis].Hoc de futuro dixit q̄ ſufficienter habebunt.[Qꝛ vos me ama ſtis].Subauditur.Pater pͥ⁹ amauit gra tuitu: ⁊ effecit vt crederent in filiū: ⁊ ama-rent eum.[Exiui a patre].Subaudiendū eſt: qꝛ in ea forma qua equalꝭ eſt pr̄i: ⁊ in aſſū pta creatura minor apparuit.[Et veni i mū-dū].hoc eſt in forma ſerui: hui⁹ mūdi amato-rib̄ phuit.[Reliq̄ mūdū].Id eſt hūanitatē ad pr̄is maieſtatē adduxit. [Ecce nūc palā loqueris].Putabāt apli adhuc rudes palā fuiſſe: qꝛ pfunditatē dictoꝝ capere non vale-bāt.[Nūc ſcim⁹].Dn̄s ſciēs cogitatōes eo rū/locut⁹ eſt de his q̄ ipi interrogare vole-bāt.[Mō creditꝭ inq̄t iheſus: ecce venit ho ra/ ⁊ iā venit: vt diſpgamini vnuſq̄ſq3 in pro pria].Hoc ſubaudiendū in infidelitatis ti morē.[In me pacē habeatis].i.fidē nō deſi

deratis: vel etiā inter ſuos pacē habeāt/ ⁊ ſe amēt.[Claritatē quā dediſti mihi dedi eis] Hoc eſt cognitionem oīpotētꝫ pr̄is in filio. [Trās torrentē Cedrō].Cedron / genitiu⁹ grec⁹ pluralꝭ ē: qd̄ pōt dici cedroꝝ.[Aut ad ſequentes dies vos aſcēdite/ego nō aſcēdā] vicꝫ ad iſtum pmū aſcēdit.[Ueni vt q̄ non vidēt videant]. Et q̄ videbāt.i.videre puta bāt noluerūt in eū credere: ⁊ ideo ceci pmā-ſerūt.Monumētū dei dicit̄ ab euāgeliſtꝭ lo c⁹ rotūdus: ad cui⁹ oſtiū aduolut⁹ fuit lapꝭ Sepulchrū vo dicit̄ loc⁹ in ipſo tegurio/in aq̄lonari pte monumēti: in q̄ dn̄icū corp⁹ q̄-euit. Lapis reuolut⁹ diuiſus eſt/ ⁊ duo alta ria deſup facta ſunt.¶ Sepulchꝝ ſcte ma rie eſt in valle Ioſaphat: in baſilica in qua aliqū ſepulta fuit.Sed de eodem ſepulchro quō vel quo tpe/an a q̄b̄ pſonis ſctm̄ corpu ſculū e⁹ ſit ablatū/null⁹ pōt referre p certo F

¶ Corpus Symeonis ⁊ Ioſeph baiolí dn̄i in ipſa valle/in alia Baſilica ſepulta ſūt inter montē Syon ⁊ montē Oliueti in val le Ioſaphat.¶ Sal terre dicit̄: q̄ in terra i uenit̄: ⁊ nō fit de aqua.Unde dn̄s. Uos eſtis ſal terra.¶ In draconitida regione eſt fons cui nomē fiala: vn̄ oriunt̄ fontes ſubt̄ ranei/centū viginti ſtadijs vſq3 ad ceſaream Phylippi: q̄ ⁊ paneas dicta eſt a panio mon te: vbi diuiſi oriunt̄ ior/ ⁊ dan.Et poſt pau lulum iungunt̄ ⁊ fit fluui⁹ centū viginti ſta dijs vſq3 ad vrbē Iuliā: ⁊ tūc facit lacū ge-neſar: q̄ ⁊ chēnereth vocat̄. ¶ De locuſtis ⁊ mel ſilueſtre. Locuſte ſunt in ipa terra mi nimū gen⁹: quaꝝ corpuſcula in modū digi ti man⁹/exilia ⁊ breuia ſunt.Et qꝛ eaꝝ bre-uis eſt volat⁹/ſimiles ſunt ſaltib̄ leuiū rana rū: ⁊ facile in herbis rapiunt̄ ⁊ cocte in oleo victū pbēt paupeꝝ.De melle vero ſilueſtri. Sūt arbores pue/ lata ⁊ rotūda hn̄tes fo-lia/lactꝭ colorē/ ⁊ saporꝭ mellei: q̄ꝝ folioꝝ na tura fragilis valde eſt: ⁊ q̄ volunt ɔmedere ea/primū manib̄ confricāt/ deīn cōedunt: ⁊ hoc eſt mel ſilueſtre in ſiluis reptū.¶ Loc⁹ vbi dn̄s quinq3 milia hoīm pauit/citra ma re galilee eſt: ⁊ poſt artatū hn̄s fontē: de q̄ bibunt ipi q̄ ſunt caphernaū/ſec⁹ lacū chē-nereth.¶ Mons thabor /triginta ſtadijs

ſublimatur: ſuper latus viginti quattuor/ſb
auditur ſtadijs:

Explicit ſup Joannem.

¶ Homelia in caput.xiij.Mathei.

Umqꝫ dormirēt
hoies/venit inimicus ⁊ ſupſe
minauit Zizaniaꝫ in medio tri
tici/⁊ abijt ꝛc. Cū ṽo negligēt⁹
agerent ꝑpoſiti eccl̄ie: aut dor-
mitionē mortis acciperent apl̄i: venit dya-
bolus ⁊ ſupſeminauit eos q̄s malos filios
dn̄s interpretatur. Sed recte querit/vtrū
heretici ſint: an male viuentes catholici?
Pn̄t eñ dici mali filij etiā heretici. qꝛ ex eo-
dem ſemine euangelij ⁊ chriſti nomine pro
creati: prauis opinionib⁹ ad falſa dogmata
conuertunt. Sed qd̓ dicit eos in medio tri
tici ſeminatos: quaſi vident illi ſignificari/
q̄ vnius ꝯmunionis ſunt. Uerūtm̄ qꝛ dn̄s
agrū ipm̄ nō eccl̄iam ipam/ſed hunc mūdm̄ i
terpretatus eſt: bene intelligunt heretici. q̄
non ſocietate vni⁹ eccl̄ie vel vnius fidei: ſꝫ
ſocietate vni⁹ nominis chriſtiani/in hoc mū
do ꝯmiſcent bonis: vt illi q̄ in eadem mali
ſunt: palea potius quam Zizania deputen
tur: qꝛ palea etiā fundamentū ipm̄ hꝫ cum
frumento/radicēqꝫ cōmunē. In illa eñ pla
ne ſagena qua cōcludunt boni piſces/⁊ ma
li: non abſurde mali catholici intelliguntur
Aliud eñ eſt mare/qd̓ magis mūdm̄ iſtū ſig
nificat: aliud ſagena qd̓ vnius fidei vel vni⁹
eccl̄ie cōmunionē videt oſtendere. Inter he
reticos ⁊ malos catholicos hoc intereſt: qd̓
heretici falſa credunt: illi autem vera cre-
dentes/non viuunt ita vt credūt. ¶ Solet
autem queri/etiam ſciſmatici quō ab here-
ticis diſtent/⁊ hoc inueniri cuꝫ ſciſmaticos
nō fides diuerſa faciat: ſꝫ ꝯmūionis diſrup
ta ſocietas. Sed vtrū inter Zizania nume-
randi ſint dubitari pōt. Magis eñ ſpicis
corruptis vident eſſe ſimiliores/ſicut ſcrip-
tū eſt. Uāo aūt corrūpet filius iniquus. vl̓
paleis ariſtaꝝ fractis/vel ſciſſis: ⁊ de ſegete
abrepti. Quo eñ altiores.i.ſupbiores: eo
fragilioreſqꝫ ſunt. Nec tm̄ conſequēs eſt/ vt
oīs heretic⁹ aut ſciſmatic⁹ ab eccl̄ia corpora
liter ſeparet. Si eñ falſa de deo credit/ vel
de aliqua parte doctrine que ad fidei ꝑtinet
edificationē/ita vt nō querentis cunctatiōe
temptatus ſit/ſed inconcuſſe credentis: nec
omnino ſcientis opinione atqꝫ errore diſcor-
dans: hereticus eſt/⁊ foris eſt animo/quā-
uis intus corporaliter videat. Multos eñ
tales portat eccleſia: quia nō ita defendunt
falſitatem ſententie ſue/vt intentā multitudi
nem faciant. Qd̓ ſi fecerint/tunc pelluntur
Itē quicūqꝫ inuident bonis/ita vt querant
excuſationes excludendi eos aut degradā
di: vel crimina ſua ſic defendere parāt: ſi ob
iecta vel prodita fuerint vt etiā conuenticu
loꝝ ſegregationes vel eccleſie ꝑturbationes
cogitēt excitare/iam ſciſmatici ſunt/⁊ ab vni
tate in corde diſciſſi: etiā ſi non inuentis ex-
cuſationib⁹ aut occultatis factis ſuis/ſacra-
mēto eccleſie corporali ꝯuerſatione ſocient.
Quapropter illi ſoli catholici mali recte de-
putant: qꝛ quāuis vera credant q̄ ad fidei
doctrinā ꝑtinent: ⁊ ſi q̄d forte neſciunt ⁊ q̄-
rendū exiſtimant/ſalua pietate diſcutiunt ſi
ne aliquo p̄iudicio veritatis: ⁊ bonos vl̓ q̄s
bonos putāt amant atqꝫ honorant/ quan-
tū pn̄t: tm̄ facinoroſe ⁊ flagitioſe viuūt: con-
tra quā viuendū eſt credunt. Tales eñ/etiā
ſi ꝓdant aut accuſant: ꝑ diſciplina eccleſie
ſalutiſqꝫ ſue correcti vel a cōmunione ſuſpē-
ſi/nullomō recedendū licitū ſibi eſſe a cōmu
nione catholica eſtiment: ſed quocūqꝫ ꝑmiſſi
fuerint ſatiſfactionis querentes locū: ⁊ ali-
qn̄ ꝑ pn̄iam in frumentū mutant: ſiue cor-
recti aut remoti/ſiue etiā ṽbo dei nullo no-
minatim accuſante aut increpāte perterriti.
Aliqn̄ aūt/etiā ſub nomine penitentie ita vi
uunt vt ſolent: aut nō multo minus: quidā
etiā ampli⁹: nullomō tm̄ a catholica vnitate
diſcedūt. Quib⁹ ita viuentib⁹ ſi mors obre
pſerit/palee deputant vſqꝫ in finē. Hoc etiā
ipſi credūt. Nā ſi aliter credūt ⁊ inconcuſſe
tenēt: iā inter hereticos numerādi ſt: putan
tes deū etiā oīb⁹ in magna iniq̄tate vſqꝫ i
finē vite ꝑſeuerantib⁹: tm̄ qꝛ vnitatē eccleſie
non ſincera dilectione vt bene viuerent/ſed
magis penarū timorē tenuerint/veniā datu

rum. Jſti ergo non hoc credunt/vel non fir
miter opinant: ſed ſi adhuc forſitan querūt
ſed magis eos decipit ſpes dilationis/dum
ſe diutius victuros putant: ⁊ perditos mo
res aliquando in melius mutaturos. Con⸗
tra quos dicitur. Ne tardes conuerti ad de
um: neqꝫ differas de die in diem. Subito
enī veniet ira eius: ⁊ in tempore vindicte di
ſperdet te. Jlli enī conuertunt: qui recte vi⸗
uere incipiunt. Hoc eſt enī redire ad deum
Qui aūt concupiſcentias ſuas perſeueran⸗
ter ſequuntur/dorſum quodāmodo ad deū
hñt: quamuis in vnitate poſiti/ſepe illum re
tro collo conent aſpicere. Ergo ⁊ iſti iuxta
ꝓphetam caro ſunt ſpiritus: ambulans ⁊ nō
reuertens. Sed tñ vt dictum eſt/propter eā
dem vnitatem atqꝫ fidem eccleſie/neqꝫ inter
zizania: quoniam illa ex terra radicata ſūt:
neqꝫ inter ariſtarum paleam: que ſe etiaꝫ fru
mentis gaudet aſpera diſſenſione / ⁊ fragili
elatione ſuper imponere. Sed quāuis ſub⸗
iecta frumentis: tamen inter paleam que vl
tima ventilatione ſeparanda eſt numerātur
Boni aūt catholici ſunt: qui ⁊ fidem integrā
ſequuntur/⁊ bonos mores: ⁊ quod ad fidei
doctrinam pertinet. ita querunt ſi quod que
rendū habent vt abſit concertatio periculo⸗
ſa: vel querenti vel cum quo queritur vł eis
qui diſſerentes audiunt. Jta aūt docent: ſi
quod docendum habent vt vſitata/vt con⸗
firmata/ſecuriſſime ⁊ fidentiſſime ⁊ leniſſime
vt poſſunt inſinuent. Jnuſitata vero (etiam
ſi veritatis manifeſtatione liquidiſſima per
ceperunt) querendi potius quam precipien⸗
di vaut affirmandi modo propter audientis
infirmitatem. Si enī tantū habet pondus
aliquod verum/vt vires diſcentis excedat:
ſuſpendendū eſt/vt extendat creſcentē: non
imponendū vt obterat paruulū. Jd eſt illō
dñi. Sed filius hominis cū venerit/putas
inueniet fidē ſup terrā. Aliqñ aūt ⁊ occultā⸗
dū eſt: ſed cū ſpe hortatoria vt non faciat de
ſperatio fragiliores: ſꝫ deſideriū capatiores
Jñ eſt eiuſdē dñi. Multa habeo vobis di⸗
cere/ſed non poteſtis illa portare mō. Qđ
vero ad mores ꝑtinet: hoc bene ⁊ breuiť di⸗
citur. Aut confligendum eſt amore tempora

lium bonorum vt nō vincat. aut etiam edo⸗
mitus ſubdituſqꝫ eſſe debet: vt cum ſurgere
ceperit facile reprimatur. aut ita extinctus/vt
ſe omnino nulla ex parte commoueat. Ex q̄
fit vt ipſam etiam mortem propter veritatē
alij fortiter obtineant/alij equanimiter/alij
libenter. Que tria genera fructus ſunt ferti
lis terre/triceni ⁊ ſexageni ⁊ centeni. Jn bo
rum quoqꝫ genere inueniendus eſt tempore
mortis ſue/ſi quis de hac vita recte cogitat
emigrare. Toleranda ſunt aūt non ſolū ziza
nia vſqꝫ ad meſſem: que tunc dyabolus a⸗
ſperſis prauis erroribꝫ falſiſqꝫ opinionibus
ſuperſeminaſſet. hoc eſt precedente nomine
chriſti hereſis ſupieciſſet. magis ipſe latuit/
atqꝫ occultiſſimus factus eſt. hoc eſt enim:
⁊ abijt. Sed etiam palea/vſqꝫ ad ventilatio
nem. Nec probatur fortius grauitas frumē
torum/niſi palee ꝑturbationibꝫ. quas com⸗
primere non potuerit/veritate defeſſa/ ceſſe⸗
rit vnitate ſeruata. Quamquā in hac para⸗
bola domin⁹ ſicut expoſitione concluſit: nō
quedam ſed omnia ſcandala: ⁊ eos qui faci
unt iniquitatē/zizaniorum nomine ſignifi⸗
caſſe intelligitur. [Cum aūt creuiſſet herba
⁊ fructū feciſſet: tunc apparuerunt zizania].
Cum enī ſpiritalis homo eſſe ceperit diju⸗
dicans oīa: tunc ei poſſunt errores appare
re. [Serui aūt dixerunt ei. Vis imus. ⁊ col
ligimus ea]. Utrū ipſi ſunt ſerui quos pau⸗
lo poſt meſſores appellat: an q̄ in expoſitio⸗
ne parabole meſſores appellat/dixit eſſe an⸗
gelos. Nec quiſquā auſus fuerit facile dice
re angelos neſciſſe/quis zizania ſuperſemia⸗
uerit: ⁊ ea tunc apparuiſſe angelis cum her⸗
ba fructum feciſſet. magis oportet intelligi
homines ipſos fideles/ſeruoꝝ nomine hoc
loco ſignificatos: quo etiam bonum ſemen
dicit. Nec mirum/ſi ⁊ bonū ſemen ipſi dicū
tur/⁊ ſerui patriſfamilias: ſicut ⁊ de ſe ait/
quod ⁊ ipſe ſit paſtor. Et diuerſis enī ſigni
ficationibus vna res etiam plures ⁊ diuer⸗
ſas ſimilitudines recipit: preſertim quia cū
ad ſeruos loqueretur/ non ait. Jn tempore
meſſis dicam vobis. Colligite primum Zi
zania: Sed dicam (inquit) meſſoribus. Unñ
intelligitur colligendorum zizaniorum ad

comburendum alia eſſe myſteria: nec quem-
quam eccleſie filium debere arbitrari ad ſe
hoc officiū ꝑtinere. Cum igitur eſſe q̄ſquis
ſpiritalis ceperit/ cognoſcit errores heretico
rū ⁊ omnino dījudicat atq̄ diſcernit quicq̄d
audierit aut legerit abhorrere a regula veri-
tatis. Sed donec in eiſdem ſpiritalibꝰ ꝑficia
tur ⁊ quodammō matureſcat in fructu quē
herba dedit poteſt eū mouere. Quare ſub
nomine chriſtiano tā multe hereticoꝝ exti-
terint falſitates/ inde eſt qđ ſerui dicūt. Nō
ne bonū ſeminaſti in agro tuo: vnde habet
zizania? Deīn cū cognouerit hanc excogi-
taſſe dyabolum fraudē: cū contra nominis
auctoritatem nihil ſe valere ſentiret vt falla-
cias ſuas eodem nomie obtegeret: poteſt ei
voluntas ſuboriri/ vt tales homines de rebꝰ
humanis auferat ſi aliquā tpis habeat facul
tatem: ſed facere debeat iuſticiam dei/ cōſulit
vtrū hoc precipiat vel ꝑmittat: ⁊ hoc offici-
um eſſe hoim velit. Hinc eſt qđ ſerui dicūt
Uis imus/ ⁊ colligimꝰ ea. Quibꝰ qꝛ veri-
tas ipſa reſpondit: non ita hoiem conſtitutū
eſſe in hac vita/ vt certus eſſe poſſit qualis
quiſq̄ futurus ſit poſtea/ cuius in preſencia
cernit errorem: vel qđ etiam error eius cōfe
rat ad profectū bonoꝝ. Nonne talis auferē
dus de hac vita eſt? ne cum malos interfice
re conatur bonos interficiat. Qđ forte futu
ri ſunt/ aut bonis obſint: quibꝰ ⁊ inuiti for-
te vtiles ſunt. Sed tunc oportune incipit
fieri: cū iam in fine non reſtat vel tempus ꝯ
mutande vite/ vel proficiendi ad veritatem
ex occaſione atq̄ comparatione erroris alie-
ni. Tunc aūt hoc non ab hoībꝰ/ ſed ab ange
lis fieri dinoſcitur. Unde eſt quod reſpondꝫ
p̄rfamilias. Non. Ne forte colligentes ziza-
nia: eradicetis ſimul ⁊ triticum. Sed in tpe
meſſis dicam meſſoribꝰ. ⁊c. Atq̄ hoc modo
patientiſſimos ⁊ tranquilliſſimos reddidit.
Queri aūt pōt qđ ait. Alligate faſciculos
ad comburendū. Cur nō vnū faſcē/ aut vnū
aceruū zizaniorum fieri dixerit? Niſi propꝫ
varietatē hereticoꝝ: ⁊ non ſolū a tritico/ veꝝ
etiā a ſeipſis diſcrepantiū. Ipſa vniuſcuiuſ
q̄ hereſeos conuenticula in qbꝰ ſingillatim
ſua communione deuincti ſunt/ nomine fa-
ſciculoꝝ ſignificauit: vt iam tunc incipiant
alligari ad comburendū/ cū catholica cōmu
nione ſegregati: ſuas ꝓprias quaſi eccleſias
habere ceperint: vt combuſtio earū ſit in fi-
ne ſeculi: non alligatio faſciculoꝝ. Sed ſi ita
eſſet/ non iam multe reſipiſcendo/ ⁊ in catho
licā remeando ab errore diſcernit. Quapro
pter ⁊ alligatio faſciculoꝝ in fine futura eſt
vt non confuſe ſed ꝓ mō ꝑuerſitatis ſue vni
uſcuiuſq̄ erroris pertinacia puniatur. [Ne
forte colligentes zizaniā/ eradicetis ſimul ⁊
triticum]. Uerū qꝛ etiā boni cū adhuc infir
mi ſunt opus habent in quibuſdam maloꝝ
cōmixtionem: ſiue vt per eos exerceantur/
ſiue vt eoꝝ comparatione magna illis exhor
tatio fiat: vt nitantur ad melius: quibꝰ ſub-
lata altitudo charitatis: quaſi euulſa marceſ
cat: qđ eſt eradicari. Nam ſic aplˢ ait/ vt in
charitate radicati ⁊ fundati: poſſitis cōpre-
hendere: an forte ideo ſimul eradicatur triti
cum cū auferuntur zizania: qꝛ multi primo
Zizania ſunt: ⁊ poſtea triticum fiunt. Qui
niſi paciēter cum mali ſunt tollerentꝰ: ad lau
dabilem mutationem non perueniunt. Ita
q̄ ſi euulſi fuerint ſimꝰl eradicaꝝ ⁊ triticū: qđ
ꝓbaturi eſſent ſi eis non parceretur. preſtā
te ⁊ adiuuante dño nr̄o iheſu chriſto/ qui vi
uit ⁊ regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Incipit epiſtola ſancti Martī-
ni epī ad Mironē regem de
quatuor virtutibus

GLorioſiſſimo ac
trāquilliſſimo ⁊ inſigni catho
lice fidei predito pietate Mi-
roni regi Gothoꝝ: Martinꝰ
epūs. Non ignoro clementiſ-
ſime rex fraglantiſſimam animi tui ſitim/
ſapientie inſatiabiliter poculis inhiare ⁊

caqꝫ te ardenter quibus moralis ſcientie
riuuli manant fluenta requirerem: ꝛ ob hoc
humilitatē meā tuis ſepius litteris ammo-
nes/vt dignationi tue crebro aliqͥd ꝑ epiſto-
lam ſcribens/aut conſolationis aut exhor-
tationis alicuius ꝛ qualiacunqꝫ ſint afferā
dicta. Sed quāuis hoc a me laudabile tue
pietatis exigat ſtudium: ſcito tm̄ tenuitatis
mee inſolentē a cautis inpingi ꝑeritiam/ ſi
regalis reuerentie grauitatē: aut aſſiduis
aut vilibꝫ (vt libet) dictis attingā. Et iðo ne
aut ego licentiā pie inuitationis abuterer
loquendo/aut vr̄o magis deſiderio obſiſte
rē reticendo: nulla hunc libellū ſophiſmatū
oſtentatione politū: ſed planitie pure ſimpli
citatis excerptum: capacibꝫ fideñ auribus
obtuli recitandū. Quē nō tm̄ vr̄e ſpecialiť
iuſtitio poteſtati/cui naturalis ſapientie ſa
gacitas preſto eſt: ſed generaliter his conſcri
pti/quos miniſterijs tuis aſtantes hec con-
uenit legere/intelligere ꝛ tenere. Titulꝰ aūt
libelli eſt/formula vite honeſte. Quē idcir-
co tali volui vocabulo ſuperſcribi: quia nō
illa ardua ꝛ ꝑfecta/que a paucis ꝛ egregijs
deicolis patranť/inſtituit. Sed ea magis
commonet/q̄ ꝛ ſine diuinaꝝ ſcripturaꝝ pre-
ceptis/naturali tm̄ humane intelligentie le
ge/etiam a laicis recte honeſteqꝫ viuentibꝫ/
valeant adimpleri.

¶ De Prudentia.

Quatuor virtutū
ſpecies multoꝝ ſapientium ſen
tentijs definite ſunt: qͥbꝫ animꝰ
humanꝰ comptꝰ/ad honeſtatē
vite poſſit accedere. Harū pri-
ma eſt prudentia: ſecunda Magnanimitas
tertia Continentia: quarta Juſtitia. Sin-
gule igitur his officijs que ſubter adnixa ſē
honeſtū ac bene moratum virum efficiunt.
Quiſquis igitur prudentiam ſequi deſide-
ras: tunc ꝑ rationem recte viues. ſi oīa pꝰ
eſtimes ꝛ perpenſes: ꝛ dignitatem rebꝰ nō
ex opinione multorum/ſed ex earum natu-
ra conſtituas. Nam ſcire debes/quod que-
dam non videantur bona eſſe ꝛ ſunt: que-
dam videantur ꝛ non ſunt. Quecūqꝫ autē
ex rebꝫ tranſitorijs poſſides/non mireris/
nec magni eſtimes quod caducum eſt: nec
apud te que habes tanquā aliena ſeruabis
ſed pro te tanquā tua ꝛ diſpenſes ꝛ vtaris
Si prudentiā amplecteris: vbiqꝫ idē eris
ꝛ prout reꝝ temporis varietas exigit/ita te
accommodes tempori. Nec te in aliquibus
mutes ſed potius aptes: ſicut manus q̄ ea-
dem eſt/ꝛ cū in palmā extendiť/ꝛ cū in pug
nū aſtringitur. Prudentis ꝓprium eſt/exa-
minare conſilia: ꝛ non cito facili credulitate
ad falſa prolabi. De dubijs non definias
ſed ſuſpenſam tene ſententiam. Nihil affir-
mes: quia non omne qð veriſimile eſt/ſta-
tim ꝛ verū eſt: ſicut ꝛ ſepius qð primū incre
dibile videtur/non ꝯtinuo falſum eſt. Cre-
bro ſiquidem faciem mendacij veritas reti
net: crebro mendatiū ſpecie veritatis ocul-
tatur. Nam ſicut aliquotiens triſtē frontē
amicus/ꝛ blanda adulator oſtendit: ſic ve-
riſimile coloratur: ꝛ vt fallat vel ſurripiat ꝯ
ponitur. Si prudens eſſe cupis/in futura
ꝓſpectū intende: ꝛ que poſſunt contingere
animo tuo cuncta ꝓpone. Nihil tibi ſubitū
ſit: ſed totū ante proſpicies. Nam qui pru-
dens eſt/non dicit: non putaui hoc fieri: qꝛ
non dubitat ſed expectat: nec ſuſpicatur ſed
cauet. Cuiuſcūqꝫ facti cauſam reqre. cū ini-
tia beris/exitus cogitabis. Scito in qͥbuſ-
dam pſeuerare te debere/quia cepiſti: que-
dam vero nec incipere/in quibus perſeuera-
re ſit nociuum. Prudens falli non poteſt ꝛ
nec fallere vult. Opiniones tue iudicia
ſint: cogitationes vagas/ꝛ velut ſomnio ſi-
miles non recipias. Quibus ſi animum tu
um oblectaueris: cum omnia diſpoſueris/
triſtis remanebis. Sed cogitatio tua
ſtabilis ſit et certa ꝛ ſiue deliberet ſiue con-
templetur ꝛ ſiue querat/non recedat a ve-
ro. Sermo quoqꝫ tuus non ſit in-
anis: ſed aut ſuadeat/aut moneat/aut cō
ſoletur/aut precipiat. Lauda parce/
vitupera parcius. Nam ſimiliter repreben-
ſibilis eſt tā nimia laudatio/quā imodera-
ta culpatio. Illa ſiquidem adulatione/iſta

malignitate ſuſpecta eſt. Teſtimoniū verita
ti/non amicitie reddas. Cum conſideratio/
ne ꝑmitte: plenius quā ꝑmiſeris pſta. Si
prudens eſt animus tuus/trib⁹ temporibus
diſpenſet. Preſentia ordina: futura ꝓuide:
pterita recordare. Nam qui nihil de preteri/
to cogitat/ꝑdit vitā: ⁊ qui nihil de futuro p̄/
meditat/in om̄ia incautus incidit. Propōe
aūt animo tuo/mala futura/⁊ bona: vt illa
ſuſtinere poſſis/iſta moderare. Non ſemꝑ in
actu ſis/ſed interdū animo tuo requiem dato
ſed ⁊ requies ipſa plena ſit ſapientie ſtudijs
⁊ cogitationib⁹ bonis. Nā prudens nūquā
ocio marcet: aniūz aliqñ re miſſum h;/nūquā
ſolutū: accelerat tarda/perplexa expedit: ar/
dua exequat/dura mollit. Scit eñ qua via
q̇d adgredi debeat: ⁊ cito ſingl'a/ ⁊ diſticte
vid; ꝯſilia ip̄itorū. Ex apꝫ obſcura: exiſtia
tö: ex puuli magna: ex ꝓxim; r̄mota: ex p̄/
tib⁹ tota. Nec te moueat dicētis auctoritas
nec quis/ſed q̇d dicat intendito: nec quam
multis: ſed qualib⁹ placeas cogita. Id ſeq̄/
re qȯ poteſt inueniri: id diſce qȯ poteſt ſci/
ri: id opta qȯ optari corā bonis poteſt: nec
altiori te rei imponas/in qua ſtanti tibi tre/
menduz/ deſcēdenti cadendū ſit. Tunc cō/
ſilia tibi ſalutaria aduoca/cum tibi alludit
huius vite ꝓſperitas. Tunc te quaſi in lu/
brico retinebis ac ſiſtes: nec tibi dabis im
petus liberos/ſed circūſpicies quo eundum
ſit: vel quouſq̧.

De Magnanimitate.

Magnanimitas
vero que ⁊ fortitudo dicitur
Si inſit animo tuo: cū mag
na fiducia viues/liber/intre
pid⁹/alacer. Magnū humāi
animi bonū eſt/non tremere: ſed conſtare ſi/
bi: ⁊ finē hu⁹ vite intrepidū expectare. Si
magnanim⁹ fueris/nunquā iudicabis tibi
contumeliam fieri. De inimico dices. nō no
cuit mihi: ſed animū nocendi habuit. Et cū
illū in poteſtate tua habueris: vindictaꝫ pu
tabis vindicare potuiſſe. Scito enim mag
nū ⁊ honeſtū vindicte genus/ignoſcere. Ne
minem ſuſurro appetas/neminē ſuffodias:

palam aggredere: non geres conflictum ni/
ſi indixeris. Nā fraudes ⁊ doli/inbecillum
decent. Eris magnanimus/ſi pericula nec
appetas vt temerarius: nec formides vt ti/
midus. Nam timidum non facit animum/
niſi reprehenſibilis vite conſcientia.

¶ De Continentia.

Continentiā ve
ro ſi diligis; circūcide ſupflua
⁊ in artū deſideria tua cōſtrin
ge. Conſidera tecū quantū na
tura poſcat: non quantū cupi
ditas expetat. Si continens fueris / vſq;
eo peruenies: vt te ꝓſo continentior ſis. Nā
q̇ ſibijpſi ſatis eſt/cum diuitijs natus eſt.
Impone concupiſcentie frenū. Oīa que
ſunt blandimento reice. Ede citra cruditatē
Bibe citra ebrietatē: obſerua/ne in cōuiuio
vel in qualibet vite ꝯmunitate quos nō imi
teris/damnare videaris. Ne preſentib⁹ deli
tijs inherebis: nec deſiderabis abſentes.
Victus tibi et facili ſit: nec ad voluptatem
ſed ad cibum accede: palatum tuum fames
excitet/non ſapores. Deſideria tua paruo
redime: quia tantū hoc curare debes/vt deſi
nant: atq; ita quaſi ad exemplar diuinum
compoſitus: a corpore ad ſpiritū quantum
potes adducere feſtina. Si continentiā ſtu
des/habita non amene/ſ; ſalubriter: nec do
minū notū a domo velis eſſe/ſ; domū a do
mino. Non tibi affingas quod non eſ; nec
maius qu ī es videri velis. Hoc magis ob
ſerua/vt ne paupꝑtas tibi immunda ſit / nec
parſimonia ſordida: nec ſimplicitas neglec/
ta: nec lenitas languida. Et ſi res tibi exi/
gue ſint/nō ſint tamē anguſte: nec tua defle
as/nec aliena mireris. Si continentiam di
ligis/turpia fugito antequam accidant: nec
quemquam alium vereberis plus quam te.
¶ Oīa tolerabilia p̄ter turpitudinem crede
A verbis quoq; turpibus abſtineto: quia
licentia eorum inpudentiam nutrit. Ser
mones vtiles magis quam facetos ⁊ affabi
les ama. rectos potius quam obſecundan/

tes. Miſcebis interdū ſerijs iocos: ſed tēpe-
ratos, ⁊ ſine detrimento dignitatis ac vere-
cundie. Nā reprehenſibilis riſus eſt/ ſi immo-
dicus/ ſi pueriliter effuſus/ ſi muliebriter fac-
tus. Odibilem quoq̧ hoīem facit riſus aut
ſuperbus aut clarus aut malignus ⁊ furti-
uus aut alienis malis euocatus. Si ergo tē-
pus iocos exigit/ in his quoq̧ cū dignitate
ſapientie gere: vt te nec grauet quiſquā aſpe-
rum/ nec contemnat tāquā vilem. Non erit
tibi ſcurrilis ſed grata vrbanitas. Sales tui
ſine dente: ſint ioci ſine vilitate: riſus ſine ca-
chinno: vox ſine clamore: inceſſus ſine tumul-
tu. Quies tibi nō deſidia erit: ⁊ cū ab alijs
ludit' tu ſancti aliquid honeſtiq̧ tractabis.
Si continens es adulationes deuita: ſitq̧
tibi tam triſte laudari a turpibꝰ/ quā ſi lau-
deris ob turpia. Letior eſto quotiens diſ-
plices malis: ⁊ malorꝝ de te eſtimatiōes ma-
las/ veram tui laudationem aſcribe. Diffi-
cillimū continentie opus eſt adſentationes
adulantiū repellere: quorum ſermones ani-
mū quadam voluptate reſoluunt. Nullius
per adſentationem amicitiā merearis: nec
ad tuā pmerendā ad te aditū alijs pandas.
non eris audax: non arrogans: ſubmit-
tes te/ non ꝓicies. Grauitate ſeruata ammo-
neberis libenter/ reprehenderis patienter.
Si merito te obiurgabit aliq̄s/ ſcito qz ꝓ-
fuit: ſi immerito/ ſcito quia ꝓdeſſe voluit: nō
acerba/ ſed blanda verba timebis. Eſto vici-
orū fugax: ipſe ꝓ aliorꝝ neq̧ curioſus ſcru-
tator/ neq̧ acerbꝰ reprehenſor: ſed ſine exprobra-
tione correptor: ita/ vt ammonitionē hilari-
tate pueniās: ⁊ errori facile veniā dato: nec
extollas quēquā/ nec deicias. ¶ Dicentiū
eſto tacitus auditor: audientiū ꝓmptus rela-
tor: req̄renti facile reſponde: contendenti fa-
cile cede: nec iniuriā diſceptationis incēdas.
Si continens es: ⁊ animi tui ⁊ corporꝫ mo-
tus obſerua: nec indecori ſint: nec ideo illos
contemnas qz latent. Nam nihil differt ſi ne-
mo videat/ cū ipſe illos videas: mobil' eſto
non leuis: conſtans/ non ptinax. Alicuiꝰ rei
ſcientiā te habere/ nec ignotum ſit nec mole-
ſtū. Omnes tibi pares facias. Inferiores ſu-
perbiendo non co[…]mnas: ſupiores recte

viuendo non metuas: in reddenda officioſi-
tate/ neq̧ negligas/ neq̧ exactor appareas.
Cunctis eſto benignꝰ/ nemini blandꝰ/ pau-
cis familiaris: omībꝫ equus. Seuerior eſto
iudicio quā ſermone/ vita quam vultu: vl-
tor clementie/ ſeuitie deteſtator. Fame bone
neq̧ tue ſeminator/ neq̧ aliene inuidus. Ru-
moribꝫ criminibꝫ minime credulus: ſed po-
tius malignis q̄ p ſpēm ſimplicitatis ad no-
cendū aliquibꝫ ſurripiunt oppoſitiſſimꝰ. Ad
iram tardus/ ad miſericordiam ꝓnus: in ad-
uerſis firmus: in pſperis cautus ⁊ humil':
occultator virtutū/ ſicut alij viciorꝝ: vane glo-
rie contemptor: ⁊ honorꝝ quibus predit' es
non acerbus exactor. Nullius imprudentiā
deſpicias: rari ſermonis ipſe. Sz loquenti-
um patiens ſeuerꝰ ac ſerius: ſed hylares nō
aſpernans: ſapiētie cupidꝰ ac docilis. Que
noſti/ ſine arrogantia poſtulanti impties: q̄
neſcis/ ſine occultatione ignorantie tibi po-
ſtula impartiri.

IUſtitia poſt hec
virtus eſt. Quid eſt aūt iuſti-
tia/ niſi nature tacita conuentio
in adiutorium multorum inuen-
ta? Et q̄d eſt iuſtitia, niſi noſtra
cōſtitutio/ ſeu diuina lex/ aut vinculū ſocieta-
tis humane? In hac nō eſt quod eſtimemꝰ
q̄d expediat. Expediet eñ/ quicq̄d illa dicta-
uerit. Si ergo hanc ſectari deſideras/ time
ꝑus deū/ ⁊ ama dñm/ vt amerꝫ ab eo. Ama-
bis eñ deū ſi illū in hoc imitaberis: vt vel'
omībꝫ ꝓdeſſe/ nulli nocere: ⁊ tunc te iuſtum
virū appellabunt omnes: ſequent'/ venerabū-
tur/ ⁊ diligent. Iuſtus enim vt ſis/ non ſolū
non nocebis: ſed etiā nocentes ꝓhibebis.
Nā nihil nocere non eſt iuſtitia/ ſz abſtinen-
tia alieni ē. Ab his ergo incipe vt nō aufe-
ras/ ⁊ ad maiora puehere/ vt etiā ab alijs ab-
lata reſtituas: raptoreſq̧ ipos ne alijs timē-
di ſint/ caſtiga ⁊ cohibe. Ex nulla vocis am-
biguitate cōtrouerſiā nectas: ſz q̄litatē ani-
ſpeculare. Nil tibi iterſit/ an firmes an vires
De religione ⁊ fide ſcias agi/ vbicūq̧ de ꝑi

tate tractatur. Nam ⁊ ſi iureiurando deus non inuocetur: etiā non inuocātis teſtis eſt. Tū non tranſeas veritatē: ne iuſtitie trāſ=eas legem. Qđ ⁊ ſi aliqū coarteris vti mēda=tio: vtere nō ad falſitatē/ ſed ad veri cuſtodi=am: ⁊ ſi contigerit fidelitatē mendatio redi=mi/ non mentieris: ſed potius excuſabis: qꝛ honeſtus tuus amicus quāuis honeſta cau=ſa eſt/ iuſtus ſecreta non prodet. Tacēda cū tacet/ loquenda loquit: atqꝫ ita apta illi pax eſt: ⁊ ſecura tranquillitas: cū mali a mal' vi=cuntur ab illo malo. Hec ergo ſi ſtudere cu=raueris letus ⁊ intrepidus curſus tui finē expectans/ ꝓſpicies triſtia huius mōdi hilarē tumultuoſa quietus/ extrema ſecurus. His ergo inſtitutionibꝫ hec quatuor virtutū ſpe=cies/ ꝑfectum te facient virū: ſi mēſurā recti=tudinis earꝫ equo viuendi fine ſeruaueris.

¶ Replicatio predictaꝝ virtutū.

De prudentia.

¶ Nam prudentia ſi terminos ſuos exce=dat/ callidus ac pauendi acuminis eris in=ueſtigator latentium: ⁊ ſeruator qualiumcū=qꝫ notarū oſtenderis: notaberis minutꝰ/ ſu=ſpicioſus/ attentus: ſꝑ aliquid timens/ ſēꝑ aliquid querens/ ſēꝑ aliquid conuincens. Et qui ſubtiliſſimas ſuſpitiones tuas ad de=prehenſionem alicuius inpingas admiſſi: notaberis digito/ aſtu plenus/ verſipellis/ et ſimplicitatis inimicus/ commendator ꝗ cul=paꝝ: ⁊ poſtremo vno nomine a cunctis/ ma=lus homo vocaberis. In has ergo maculas prudentia inmenſurata perducit. Quicūqꝫ in illa mediocri lance ꝯſiſtit: nec obtuſuꝫ in ſe hꝫ aliquid nec verſutum.

¶ De magnanimitate.

¶ Magnanimitas ſi ſe extra modū ſuum extollat/ faciet virū minacē/ inflatum/ turbi=dū/ inquietū: ⁊ in quaſcunqꝫ excellentias di=ctoꝝ atqꝫ factoꝝ neglecta honeſtate feſtinū. Qui momentis omnibꝫ ſupcilia erigens vt beſtiarius: etiam quieta excitat/ aliū ferit/ ali=um fugat. Sed quāuis audax ſit impugna=tor: tū multa extra ſe valentia ferre non po=terit: ſed aut miſeꝝ obtinet finē: aut erumno=ſam ſui memoriā derelinquet. Mēſura ḡ ma=gnanimitatis eſt/ nec timidum eſſe hominē nec audacem.

¶ De Continentia.

¶ Continentia deinde his terminis ſe aſtri=git: caue ne parcus ſis: ne ſuſpitioſe ⁊ timi=de manū contrahas: ne in minimis quoqꝫ ſpeculum ponas. Nam talis ⁊ tam circum=ciſa pudebit integritas. Hac ergo mediocri=tatis linea continētiā obſeruabis: vt nec vo=luptati deditus/ prodigus aut luxurioſus appareas: nec auara tenacitate ſordidus aut obſcurus exiſtas.

¶ De Juſtitia

¶ Juſtitia poſtremo eo mediocritatis teno=re tibi regenda eſt: ne ductu iugiter leni im=motam ſemper animi rationem negligentia ſubſequatur: dum neqꝫ de magnis neqꝫ de minimis errantium vicijs corrigendi curaꝫ geris: ſed licentiā peccandi aut alludentibꝫ tibi blande: aut illudentibꝫ ꝓterue ꝑmittis neqꝫ rurſum nimie rigiditatis aſperitate/ ni=hil venie aut benignitatis reſeruas. Socie=tati humane dirꝰ appareas. Jta ergo amabi=lis iuſtitie regula tenenda eſt: vt reuerentia diſcipline eius/ neqꝫ nimia negligētie cōmu=nione deſpecta viloſcat: neqꝫ ſeuiori atrocita=te durata/ gratiā humane amabilitatꝫ amit=tas. ¶ Si qs ḡ vitā ſuā ad vtilitatē/ nō tā=tū ꝓpriam/ ſed ⁊ multoꝝ inculpabiliter aſciſci deſiderat: hanc predictaꝝ quatuor virtutuꝫ formulam ꝓ qualitatibꝫ tempoꝝ locoꝝ/ ꝑſo=naꝝ/ atqꝫ cauſaꝝ: eo medietatis tramite tene=at/ vt velut in quodam medullio ſummitatꝫ aſſiſtens/ quaſi ꝑ abrupta altrinſecus ꝑcipi=tia aut ruentē compos ipſe deuitet inſaniaꝫ aut deficientē contemnat ignauiam.

Explicit liber qui eſt formula honeſte vite: editus de quatuor virtutibus/ a Sancto Martino epō/ ad Mironem regem.

Excuſum Argentoraci opera et Im=penſis probati viri Joannis Grinigeri. Anno incar=natōnis dominice .M.vc.iiii. Menſe Auguſto: Die Decima.

ſuper quinqꝫ ciuitates. Hoc eſt ſup eos q̄s
imbuiſti: eſto magnus ꝛ ſublimis. Pecūia
verbum euangelij. Bethphage/do mꝰ buc-
ce: vicul⁹ ſacerdotum. Bethania ibi iuxta:
ciuitas/eccleſia ſuper monumētum Lazari:
quia multos ante paſſionem ſuam docendo
donis pie confeſſionis ꝛ obedientie ſpiritalꝰ
impleuit. [In monte] hoc ē in ipo domino
qui vnctiones ſpiritalium chariſmatum lu
ce refouet. Duo mittuntur/vel ꝓpter geminā
charitatem: vel propter locutionem ꝛ opera
tionem. qui contradicebant/magiſtri errorꝫ
Dimidius annus erat quo dominus non
fuit reuerſus in galileam quando venit ad
paſſionem. Si iſti tacuerint quando ipſe
tacuerit/petre ſciſſione clamauerit. Monu-
menta aperta ſunt: ſpiritaliter gentiles/q̄ la
pides dicti ſunt. Ciuitas vel iſte mōs / vel
mens vniuſcuiuſqꝫ hominis. Quando a iu
deis ſuſceptus eſt/decimus dies menſis fu
it: deo agnus iuſſus eſt accipi. Ob duas
cauſas veritas celanda eſt: eamqꝫ indignus
qui querit: ꝛ qui inique querit. a qua nō eſt
capax. Primus ſeruus ad vineā/Moyſes
quem exacerbauerit. Alter David de quo
dixerit: qui nobis pars David. tertius/p-
phetarum chorus: ambigendo dicit: forſitā
vt libera voluntas homini relinquatur. La
pidem: hoc eſt fidem chriſti ſubtrahere: q̄
peccator eſt/ꝛ credit in deum. Conquaſſat
quando peccat. Super quos veniet illis de
ſuper in iuditio: cū pena ꝑditionis. Mora
liter vnuſq̄ſqꝫ vinea dn̄i ꝑ baptiſmū efficit.
Serui/Lex: pſalmi ꝓphete vel alia ſcriptura
B domini. occidit: a ſe ſpm̄ ſctm̄ effugat. Gazo
phylatiū erat archa foramen hn̄s deſuꝑ po-
ſita: iuxta altare ad dexteram. Ingredienti
bus domū dn̄i duo erant. Spiritaliter dici
tur dilectio dei ꝛ ꝓximi. Uidua/eccleſia. di-
uites iudei de iuſtitia p̄ſumentes. [Terror/
qꝫ de celo]. Stella gladio ſimilis ꝑ annū to
tū ſ hierl'm pependit. [Signa magna]. Cur
rus ꝛ eq̄tes armati ꝑ aerē diſcurrere viſi ſt
Uitula ad ſacrificium educta/enixa eſt ag-
nā. [Tūc q̄ in iudea ſunt fugiāt ad mōtes]
Eccleſiaſtica hyſtoria narrat/q꞉ fugerūt om
nes chriſtiani trans Iordanem in ciuitatē
nomine pellā/donec deſolatio compleretur
. [Donec impleant tempora nationū]. hoc
eſt donec credat multitudo eorū. [Sonit⁹
maris ꝛ fluctuum] quia delendū mare mo
tus ſui premittet inditia. Et Matheus ipā
iuditij preſentiam narrat. Lucas precedētia.
Areſcent qui in hoc mundo florere videban
tur. generationem autem/hominū gen⁹: aut
ſpecialiter iudeorum. Celum quod tranſibit
non ethereum aut ſidereum: ſed aerium in
quo aues celi volant: ipſa que in aquis peri
erunt. ¶ Paſcha primus dies quando ag-
nus occidebatur. Azima/in craſtinū: quādo
egreſſi ſunt de Egypto/ꝑ ſeptem dies. q̄ ſi-
cant totum vite noſtre tempus: in quib⁹ fu-
gere debemus de Egypto [Ceperunt autē
accuſare] ¶ Petrus cucurrit: qd̄ Ioānes ſe
narrat feciſſe: Petrus ante fecerat: ꝛ q꞉ Lu
cas dixit/Ioannes tacuit. Stadiū/octaua D
ps miliarij: id ē ſexaginta ſtadia octo paſſu-
um. i. v. ſignificant: id eſt. viij. ꝛ ſemis. Nō
congruit his/qui de morte ac ſepultura cer
ti/de reſurrectione autem erant dubij. Re-
ſurrectio poſt ſeptimam ſabbati facta ē. Oc
tauus numerus reſurrectioni cōgruit. Di-
ſcipuli illi incedebant/dolentes illū eē mor-
tuum. Sextum ſabbati compleuerunt ꝛ ſe
ptimū: q꞉ hunc in ſepulchro quieuiſſe non
dubitabant. De octaua dimidium tātū ege
runt: quia reſurrectionem non perfecte cre-
diderunt. Qui falſum teſtimonium dt con
tra deum/pecuniam vendit: ꝛ qui fraternā
concordiam diſſipat. [Non bibam de geni
mine vitis]. Uel ſimpliciter vel myſtice: po
teſt intelligi. In pane aqua: in vino aqua/de
ſignatur: vt oſtendit per aquam populū ſu-
per menſam. Menſa hec celeſtis gloria [Ec
ce ſathanas expetiuit vos/vt cribraret]. Ex
petere ſathane/eſt ad afflictionem electorum
anhelare. Quando miſſi vos ſine ſacculo:
ꝛ ceta. Sunt virtutes que ſemper tenende
ſunt: ſunt alie que non ſunt: vt fames. ſitis.
vigilias. nuditatē, lectionem. Similiter de
iſto in perſecutionem precipit habere pecuni
am: victui neceſſaria: etiam ꝛ gladium. Gla-
dij vero duo/ſufficiunt ad teſtimoniū ſpōte
paſſi ſaluatoris. Unus ad audaciam apłorꝫ

aliis non exemptus paciendam ei⁹.[Quā
tum iactus eſt lapidis]. Ut in cum dirige
rent lapidem:id eſt intentionem legis que ī
lapide ſcripta eſt. Agonia: alacritas vel con
fidentia.[Sicut gutte ſanguinis decurren-
tis] Significat terram irrigatam ſanguine
ꝛ per preces eius obtenturas: vt fidem diſci
pulorum per ſanguinem ſuum purgaret: et
orbem terre ſua morte reſuſcitaret ad vitam
[Sinite vſq; huc].Id eſt non vos moueat
quod futurum eſt:permittite vt me compre
hendant. Dum interrogauerit/Petrus per
cuſſit.Seruus/pplm iudeoꝝ ſcat: Sacer-
dotum/ex quo corum ſuggeſtu Barraban
degerunt.Petrus oſtendit diuino iudicio
auditum legis ab eis ablatū eſſe.In eo qđ
ſanata auris eſt: eos deſignat qui crediderūt
de iudeis.Non per principes ꝛ ſacerdotes
venerunt corpore/ ſʒ mentes quia Herodes
natura ꝛ religione iudeus erat : ideo mittit
Pylatus ad eum Jheſum.Alba veſtis:qđ
eccleſia dicit in cantico canticorum. Dilec
tus meus candidus ꝛ rubicundus.Colum
na in eccleſia montis Syon poſita:dn̄i cru
cis veſtigia demonſtrat.Barrabas antichri
ſtum ſignificat.Cyrene: Lybie ciuitas eſt:
ꝛ interpretatur heres. Maria magdalena
ſoror Lazari.Joanna vxor Chuzi pcurato
ris Herodis: Maria Jacobi / ſoror ſancte
Marie.

Eiuſdem Chriſtiani in Joannē per modū
Epithomatis expoſitiuncula.

G Ratiaꝫ pro gra
tia.i.pmo fidē dein̄ remiſſi
onē pctōꝝ:ꝛ vitā eternā.De
plenitudine eius miſericor-
die accepim⁹.Lex p Moyſē
data eſt.oſtēſa pctā:hoc eſt remiſſio pctōꝝ.
Ueritas /cognitio ipi⁹ ꝛ vite eterne datio.
Trinitas vn⁹ de⁹ miſit Joannē baptizare:
ꝛ Joannes aliqua nouerat de dn̄o:aliq̄ eſſe
doct⁹ in baptiſmo: vicꝫ q: ipe p oēs ſuos ſ
uos eſſet baptizaturus:ꝛ ipſius baptiſmus
diceret nō alicuius. Dolus eſt cū aliud agi
t ꝛ aliō fingit.In nathanaele ꝯfeſſionē pec
cati laudant.folia ficulnee intelligunt pctā
Nathanahel/pplo q de iudeis credidit deſi
gnat.phylipp⁹/pdicatores.Angeli/ pdicato
res:aſcendentes ſupra filium hois/ſupra ec
cleſiam ſuā.Aſcendentē vniquemq; vt pau
lus.Qui audiuit(ait)vba in paradyſo/que
non licet homini loqui.Deſcendentē cū dē
Non potui loqui vobis tanquā ſpiritalib⁹
ſed quaſi carnalib⁹.[Stabat ioānes]id eſt
in perfecutione virtutū: vnde merebat celſi-
tudinem conſiderare diuinitatis.Stabant
diſcipuli:q: mgr̄m eius ſequebant in bonꝫ
[Uidens iheſuꝫ ambulantē] Hoc eſt in ter
ra cum hominib⁹ conuerſantem/ꝛ pfectum
vite demonſtrantē. [Agnus]:quia immola
turuū erat pro nobis/ꝛ la nis ſui vellerꝫ lar
giturs exempla virtutum. Bene duo diſci-
puli:quia qui dn̄m ſequit/gemine charitatꝫ
munere ornatus debet incedere.Uidit illos
quia qui intentionem bonam hn̄t/dn̄s ꝛ ap
probat ꝛ adiuuat.Qđ manſionem ei⁹ inq̄-
ſierunt docent vt omes qui dn̄m opere ſeq̄n
tur/p vita eterna hoc agant. Hora erat de-
cima:quia qui ad domini manſionē vult ve
nire/legem que in decem vbis cōprehendit
debet habere conſummatā.Dies vno māſe
runt : q̄a melior eſt dies vna in atrijs tuis/
ſuper milia.Sicut Andreas frēm ſuum ad
dn̄m adduxit/ſic vnuſquiſq; primum ſuum
debet ad dominuꝫ ducere.Intuitus eū ihe
ſus in interiorib⁹ oculis cordis: ꝛ nomē qđ
a parentib⁹ acceperat/dicit: ꝛ nomen qđ ec-
cleſie congrue vel fundamento īpoſuit.Di
co chriſtū iheſum miniſtrū fuiſſe circumciſi
onis/id eſt executorem. Nathanahel/dom⁹
dei vel deus meus.Die tertia / tertia etate
ſeculi.Primo ante legem/patriarcharum ex
emplo:ſecundo ſub lege/ ſcriptꝫ pphetaruꝫ:
tertia/ſub gratia euangelij.Mater domini/
ſynagoga.mulier/Eua appellata eſt,: ſtatim
vt facta inquit.Formauit eam in mulierem
Uaſa ſex:lapidea corda ſunt ſanctorum: q̄
poſita ſunt ad exemplum credentibus / per
ſex ſeculi etates.Scdm purificationem iu-
deorum.Quia illis data ſolis eſt lex.Me-
tretas binas/dilectionem dei ꝛ pximi.Ter
nas/pter myſterium trinitatis: miniſtri /a-
poſtoli.Implendo/id eſt intelligendo.Pri-

ma hydria ſub Abel: ſecunda ſub Noe: ter-
tia ſub Abraham: quarta ſub Dauid: qui
ta ſub Iheſu/populus de captiuitate redu-
ctus. per ſeptuaginta annos plenitudinẽ
bonorum operum: per dona ſpiritusſancti
vita intelligigitur. Sexta etate dñs appa-
ruit qui ipſam aquã in vinũ mutauit. Tri-
cliniũ eſt/tres ordines in eccleſia: coniuga
torum/continentium/doctorum. Per colũ-
bam ſpiritusſanctus accipitur. per boues p̃
dicatores. per oues/plebs. Quadraginta
ſex annis: quia Chriſtus de adam erat: Et
adam interpretatur ibi q̃draginta ſex. Bo-
ues/doctrina celeſtis: oues/opera munditie
et pietatis. columbe/ſpiritus intelligit̃. Uẽ-
dunt boues/qui doctrinam dei pro terreno
queſtu impendũt. vendũt oues/qui p hu-
mano fauore opera pietatis exercẽt. vendũt
columbas/qui gratiam ſpiritusſancti pro p̃-
cio ac p vulgi opinione tradũt: nũmos ven-
dunt/qui aperte terrenis rebꝫ inſeruiunt. Fu-
niculi/multitudo pctõꝝ. effudit eos/qui au-
fert figuras rerum quas dilexerunt. Prima
edificatio templi/ſub Salomone ſeptem an
noꝝ. Sub Zorobabel/quadraginta ſex an
noꝝ. Et conceptio hominis in vtero/ſex die
bus lactis ſimilitudinem habet: nouẽ/ ſan-
guinis: in duodecimo ſolidat̃: in octauo de
cimo firmatur: ſex ⁊ nouem ⁊ duodecim et
decem ⁊ octo quadragintaquinq; ſunt. Ad
de vnũ quo in membra diuiditur/q̃dragĩta
ſex fiũt. Nicodemꝰ interpretat̃
[Si terrena dixi vobis]. Hoc eſt ſoluite te
plum hoc. [Celeſtia]. Spiritus vbi vult
ſpirat. [Et nemo aſcendit in celũ/niſi qui de
ſcendit]. De purificatione/ id eſt p baptiſ-
mũ/vtrũ. Ioannes ante chriſtus eſſet meli-
or. Non eñi ad menſuram dat deus ſpiritũ
id eſt filio. Hominibꝫ vero aliq̃ datur p ſpi-
ritũ in ſermone ſapientie: ⁊ reliqua. Pr dili-
git filium: ⁊ omnia dedit ei in manũ: vt ſit
equalis patri ſubauditur. Enon dedicatio:
et cehe: ſalim: ſichar/concluſio:
Sichẽ humerus. Fatigat̃ ex itinere. Car-
nis aſſumptio/iter ipſius: hora ſexta/ſextam
etatem ſeculi ſignificat. ad puteum/ad pfun
dũ noſtre habitationis. mulier/ eccleſia de

gentibus: Hydria/cupiditas: aqua volup-
tas ſeculi. Donum dei/ſpiritusſanctus: aq
fons vite: quinq; viri/quinq; ſenſus corpo-
ris. Meſſores/ꝓphete ⁊ patriarche deſignãt
deorſum ſemine nati/apoſtoli ſurrexerunt ⁊
ſimul gaudeat qui ſeminat/ ⁊ qui metet: apo
ſtoli ⁊ prophete: adnunciant chriſtiani paga
nis: biduo manſit/geminũ charitatis prece-
ptum dedit: hoc eſt filio audire quod eſſe/⁊
hoc videre quod eſſe. [De morte ad vitã].
A morte infidelitatis ad vitam fidei. [Qui
audierint viuent]. Id eſt qui obaudierint
vel obedierint. Dedit filio vitam/id eſt ge-
nuit filium: qui eſſet vita in ſemetipſo: gignẽ
do dedit. De iſta reſurrectione animaꝝ di-
cebant heretici iam factam: [Pater non
iudicat quemquã]. Quia forma ſerui que
iudicata eſt/ iudicabit in fine: et non ibi vi-
debitur diuinitas. Non facio voluntatem
meã/hoc eſt ſolum meam. Omnia de-
monſtrat filio nõ ſ faciendo: demonſtrat fi-
lio/ſed demonſtrando facit per filium pater:
vnũ eſt facere ⁊ demonſtrare maiora demõ
ſtrabit ei. Aſſumpto omnia: id eſt reſurrecti
onem corpoꝝ. [Sicut pater ſuſcitat mortuos
ſic ⁊ filius quos vult viuificat]. Id eſt fil' de
reſurrectione animarum in reſurrectiõe cor-
porum. [Pater non iudicat quemquam].
Stadijs vigintiquinq; legem ſignificat: qr
quinquies quini/vigintiquinq; faciũt. Sz
huic legi antequam euangelium veniret de-
erat perfectio. Perfectio autẽ in ſenario nu
mero ꝯprehendit̃: quia deus ſex diebꝫ mun
dũ perfecit. Et quinq; per ſex multiplicentur
vt lex per euangelium impleat̃: qr ſexies q̃n
q; xxx. faciunt. [Uenit chriſtus]. Primo
ſummatim dicit/poſtea recapitulat quõ ve-
nerit/⁊ oſtendit: quia pedibꝫ ipm mare trã
ſijt/non per nauim. [Deus pater ſignauit]
Signum ponere/conſignare. Dixerunt in
dei. Moyſes dedit manna/tu hordeũ. [Oẽ
qd dat mihi pater non eiciam foras]. De il
la vita eterna vnde dictũ eſt: intra in gaudi
um domini. [Qui manducat carnem meã
⁊ bibit ſanguinem meum]. Hoc eſt qui ma
net in me/⁊ ego in eo. Cum videritis filium
hominis aſcendentem vbi erat]. Tunc intel

ligitis non, de carne corporis dixiſſe: quia
caro hominis ad manducandũ nihil ꝓdeſt
Manet quis in deo/cũ eius membrum eſt:
manet ipſe in nobis/cum ſum⁹ templũ ei⁹.
Qui perſeuerauerit/hic ſaluus erit. [Nole-
bat ambulare in iudeam]. Exemplum pre-
bebat ſuis. [Tempus meũ nõdũ aduenit].
Tempus exaltationis/qđ erit in die iudicij
vel tempus paſſionis. [Ad diẽ feſtũ hunc].
Ubi gloriam humanã queratis. Scenofe-
gia, eſt in iſto mundo tanquã in deſerto: et
chriſtus latet. [Ubi ſum vos non poteſtis
venire]. Non dicit vbi ero: ſed vbi ſum per
diuinitatẽ. [Si qs ſitit fluenta aque viue].
Chariſmatum/dona vel charitas intelligitur
Nondum ſpiritus datus ſic pfuſe/ſic̃ poſt
reſurrectionem ſuam. quia charitas dei dif
fuſa eſt in cordib⁹ noſtris per ſpm̃ ſctm̃ qui
datus eſt nob. Quare poſt reſurrectionẽ?
quia perfectiores erant apoſtoli ad cuſtodiẽ
dum ſpiritum: vt in reſurrectione nr̃a flagret
[Oues mee vocem meam audiunt]. Hoc ẽ
qui perſeuerauerit: ⁊ reliqua. [Ego veni vt
vitam habeant eternã]. Ingredientes in ec-
cleſiam: vt abundantius habeant in vita et
na. Ingrediunt per fidem in eccleſiam: egre
dietur/ad vitam eternam. [Sicut nouit me
pater/⁊ ego agnoſco prẽm]. In hoc conſtat
qui cognoſco prẽm ⁊ cognoſcor a prẽ. [Quia
animam meã pono pro ouib⁹ meis]. Id eſt ea
E charitate qua pro ouib⁹ meis morior: quan-
tũ prẽm diligam oſtendo. [Facta ſunt ence
nia]. Per tres vices celebrabant iudei ence-
niorum diem. Unũ/qñ Salomõ dedicauit tẽ
plum in menſe octobri: decimo die eiuſdem
menſis. Scđo/qñ ab his dedicatũ eſt q̃ de
Babilone venerant. Tertio/qñ a Juda ma
chabeo iterũ dedicatũ eſt: id eſt in decembri
vigeſima quinta die eiuſdem menſis. [Pa-
ter clarifica filiũ tuum]. Similitudinem de
dit nobis: in temptatione q̃d agere ⁊ dicere
debeamus. [Et clarificaui]. Hoc eſt ante ſe
cula: ⁊ eſt quando ſtellam magi ad eũ demõ
ſtrandũ viderunt: ⁊ cum ſpiritus in ſpecie
columbe ſuper eum apparuit: ⁊ cũ in monte
transfiguratus eſt. [Clarificabo]. Cum re-
ſurget ⁊ aſcendet in celum. [Nunc iudicium
eſt mundi]. Judiciũ hic diſcretionis accipi
tur: vt pſalmiſta. [Nunc princeps hui⁹ mũ
di]. Id eſt dyabolus. [Eicietur foras]. Uicz
de cordibus electorum multorum. [Om-
nia traham ad meipm̃]. Id eſt omĩa de qui
bus dyabolus erit eiectus. Non dicit oĩa
Si omnia: corpus ⁊ animã/⁊ reliqua om-
nia predeſtinata/vel electa. [Si exaltatus
fuero]. Si/pro cum. [Quis eſt iſte fili⁹ ho
minis]. Superius dicit/ venit hora vt glo
rificetur filius hominis: ⁊ dicit. [Adhuc mo
dicum lumen in vobis eſt]. Quaſi diceret
chriſtus in domo manet in eternũ. [Ne te-
nebre vos comphendant]. Hoc eſt ſi nega-
ueritis eius humanitatem. Propterea non
poterant credere. Ubi intelligendũ eſt/q2
nolebant: quemadmodum dictum eſt domi
no: ſi non credimus illi/ille fidelis eſt: nega
re ſeipm̃ non poteſt: non quia mutari homi
nes: ſed quod vitalia ſapiunt/non pñt cre-
dere. [Ego non iudico quemquã]. Hoc eſt
modo. [Verbũ qđ locutus ſum]. Id ẽ me
ipm̃. [Dedit filio vitam]. id eſt gignendo.
[Nunc clarificatus eſt filius hominis] Q2
exeunte immũdo/omnes mundi remanſerũt.
[Et continuo clarificabit eum]. Scʒ paſſio
ne ⁊ reſurrectione ſua. [Queritis me: ⁊ ſic̃
dixi iudeis: quo ego vado/vos non poteſtis
venire: ⁊ vobis dico modo]. Judeis autem
nõ dixit/mõ ſubaudit. [Si quomin⁹ dixiſ-
ſem]. Hoc eſt ſi alicubi niſi in domo patris
mei fuiſſent multe manſiones parate: dixiſ-
ſem vobis. Parauit nobis dũ ꝓ nobis mor
tuus eſt. [Si abiero]. Hoc eſt ꝑ carnis ab
ſentiã. [Philippe qui videt me]. Tanquã
melior eſſet prẽ: cupiebat videre ſubauditur.
[Maiora faciet] Etiã in ſalute gentiũ quo
facerent dixit. [Quia ad prẽm vado ⁊ qđ pe-
tieritis/hoc faciã. Et aliũ paraclytũ]. Hoc
eſt vt plus habeant. [Rogabo prẽm]. Per
humanitatẽ: dabo ꝑ diuinitatẽ. [Ego viuo]
Mox ꝑ reſurrectionẽ immortalis. [Et vos
viuetis]. In fine immortales. [Qui hʒ mã
data mea]. Id eſt in memoria. [Et ſeruat]
Id ẽ in opere. [Diligã eũ]. Hoc eſt vt ꝑue
niat ad viſionem veritatis. [Et manifeſta-
bo ei meipm̃]. Subauditur ꝑ candẽ chari-

tatē.[Et ſmo q̄ ipē eſt].¶[Pacem].In p̄i-
ma nō dixit meā/ſed in ſecunda: ⁊ iſta ē mū
dana: illa ꝑpetua.[Propter v̄bū qd̄ locut⁹
ſū vob̄].h ē credulitat̄: q2 ſine v̄bo· nihil ē
baptiſm⁹.Manere nos in chriſto/⁊ chriſtū
in nobis. hoc eſt nob̄ ꝓdeſt/ nō illi.[Prece
pta p̄ris ſuaui].Hoc ē vt morerer ꝑ hoīs
[Gaudiū vr̄m impleat̄].Hoc eſt hr̄e cōſor-
nū cū ipſo.Aliud eſt eſſe ſeruū timoris: aliō
amoris.[Oia nota feci vobis]. Signifi-
cat qd̄ ſe ſciebat eſſe facturū. ¶ Eatis volē-
do: fructū afferatis op̄ando.[Si non veniſ
ſem pctm̄ non h̄rent].Hoc eſt pctm̄ incre-
dulitatis quo deſpexerunt credere in eū; vl̄
homicidij/quo eū occiderunt[A p̄re ꝓcedit
⁊ ego mitti].Unū eſt: q2 ꝓcedit a p̄re ⁊ fi-
lio/⁊ venit ſua ſponte.[Perhibebit de me].
Hoc eſt vt faciat eos credere in me. [Hec
ab inicio non dixi]Hoc eſt de ꝓmiſſiōe ſan
cti ſpiritus: vel de expulſione ſynagoge: vl̄
de occaſione: ⁊ reliqua.[Ille arguet mundū]
Arguet ille ſpiritus veritatis de his mōm:
ſed ſolummō iudeam: tanquā ſi diceret ille
infundet in vr̄is cordib9 charitatē. [Nat⁹
eſt homo in mōm].Subaudiendū eſt / vel
Chriſtus ſurrexit: vel eccleſia parturiet fili-
os in vitā eternā.[Me non rogabitis].Id
eſt non interrogabitis.[Non petiſtis quic-
quā].Hoc eſt q2 in nomine iheſu nō petie-
rūt.[Non rogabitis].Hoc de futuro dixit
q̄ ſufficienter habebunt.[Q2 vos me ama
ſtis].Subauditur.Pater pri⁹ amauit gra
tuitu: ⁊ effecit vt crederent in filiū i ⁊ ama-
rent eum.[Exiui a patre].Subaudiendū
eſt: q2 in ea forma qua equal̄ eſt p̄ri: ⁊ in aſſū
pta creatura minor apparuit.[Et veni i mū-
dū].hoc eſt in forma ſerui: hu⁹ mōi amato-
rib9 p̄buit.[Relīq mōm].Id eſt hūanitatē
ad p̄ris maieſtatē adduxit. [Ecce nūc palā
loqueris].Putabāt apl̄i adhuc rudes palā
fuiſſe: q2 ꝓfunditatē dator̄ capere non vale-
bāt.[Nūc ſcim⁹].Dn̄s ſciēs cogitatōes eo
rū/locut⁹ eſt de his q̄ ibi interrogare vole-
bāt.[Mō credit̄ inq̄t iheſus: ecce venit ho
ra/⁊ iā venit: vt diſpgamini vnuſq̄ſq3 in pro
pria].Hoc ſubaudiendū/in infidelitatis ti
morē.[In me pacē habeatis].i.fidē nō deſi
deratis: vel etiā inter ſuos pacē habeāt/⁊ ſe
amēt.[Claritatē quā dediſti mihi dedi eis]
Hoc eſt cognitionem oīpotēt̄ p̄ris in filio.
[Trās torrentē Cedrō].Cedron / genitiu⁹
grec⁹ plural̄ ē: qd̄ pōt dici cedror̄.[Aut ad
ſequentes dies vos aſcēdite/ego nō aſcēdā]
vic3 ad iſtum ꝑmū aſcēdit.[Ueni vt q̄ non
vidēt videant]. Et q̄ videbāt.i.videre puta
bāt noluerūt in eū credere: ⁊ ideo ceci ꝑmā-
ſerūt.Monumētū dei dicit̄ ab euāgeliſt̄ lo F
c⁹ rotūdus: ad cui⁹ oſtiū aduolut⁹ fuit lap̄
Sepulchrū v̄o dicit̄ loc⁹ in ipſo tegurio/in
aq̄lonari p̄te monumēti: in q̄ dn̄icū corp⁹ q̄-
euit.Lapis reuolut⁹ diuiſus eſt/⁊ duo alta
ria deſup facta ſunt.¶ Sepulchr̄ ſctē ma
rie eſt in valle Joſaphat: in baſilica in quā
aliqñ ſepulta fuit.Sed de eodem ſepulchro
quō vel quo tp̄e/an a q̄b9 ꝑſonis ſctm̄ corpu
ſculū ei⁹ ſit ablatū/null⁹ pōt referre ꝑ certo
¶ Corpus Symeonis ⁊ Joſeph Baioli
dn̄i in ipſa valle/in alia Baſilica ſepulta ſūt
inter montē Syon ⁊ montē Oliueti/in val
le Joſaphat.¶ Sal terre dicit̄: q̄ in terra i
uenit̄: ⁊ nō fit de aqua.Unde dn̄s. Uos
eſtis ſal terra.¶ In dracontida regione eſt
fons cui nomē fiala: vn̄ oriunt̄ fontes ſub t̄
ranei/centū viginti ſtadijs vſq3 ad ceſaream
Phylippi: q̄ ⁊ paneas dicta eſt a panio mon
te: vbi diuiſi oriunt̄ ior/⁊ dan.Et poſt pau-
lulum iungunt̄ ⁊ fit fluui⁹ centū viginti ſta
dijs vſq3 ad vrbē Juliā: ⁊ tūc facit lacū ge-
neſar: q̄ ⁊ chēnereth vocat̄.¶ De locuſtis⁊
⁊ mel ſilueſtre.Locuſte ſunt in ipſa terra mi
nimū gen⁹: quar̄ corpuſcula in modū digi
ti man⁹/exilia ⁊ breuia ſunt.Et q2 ear̄ bre-
uis eſt vola:⁹/ſimiles ſunt ſaltib9 leuiū rana
rū: ⁊ facile in herbis rapiunt̄ ⁊ cocte in oleo
victū p̄bēt paupe̸r.De melle vero ſilueſtri.
Sūt arbores ꝑue/ lata ⁊ rotūda h̄ntes fo-
lia/lact̄ colorē/⁊ ſapor̄ mellei: q̄r̄ folior̄ na
tura fragilis valde eſt: ⁊ q̄ volunt ↄmedere
ea/primū manib9 confricāt/deiñ cōedunt: ⁊
hoc eſt mel ſilueſtre in ſiluis reptū.¶ Loc⁹
vbi dn̄s quinq3 milia hoīm pauit/citra ma
re galilee eſt: ⁊ poſt artatū h̄ns fontē: de q̄
bibunt ipſi q̄ ſunt caphar naū/ſec⁹ lacū chē-
nereth.¶ Mons thabor / triginta ſtadijs

ſublimatur: ſu per latus viginti quatuor/ ſb
auditur ſtadijs.

Explicit ſup Joannem.

¶ Homelia in caput .xiij. Mathei.

Cumqʒ dormirét hoies/ venit inimicus ⁊ ſupſeminauit Zizaniaʒ in medio tritici/ ⁊ abijt. j. Cū ꝓo negligēt⁹ agerent ppoſiti ecclie: aut dormitionē mortis acciperent apli: venit dyabolus ⁊ ſupſeminauit eos ꝗs malos filios dñs interpretatur. Sed recte querit/ vtruʒ heretici ſint: an male viuentes catholici? Pñt em̄ dici mali filij etiā heretici. qꝛ ex eodem ſemine euangelij ⁊ chriſti nomine procreati: prauis opinionib⁹ ad falſa dogmata conuertunt. Sed qꝺ dicit eos in medio tritici ſeminatos: quaſi vident illi ſignificari/ ꝗ vnius ꝯmunionis ſunt. Veruntñ qꝛ dñs agrū ipm nō eccliam ipam/ ſed hunc mōm interpretatus eſt: ⁊ bene intelligunt heretici. ꝗ non ſocietate vni⁹ ecclie vel vnius fidei: ſʒ ſocietate vni⁹ nomini chriſtiani/ in hoc mūdo ꝯmiſcent bonis: vt illi ꝗ in eadem mali ſunt: palea potius quam Zizania deputentur: qꝛ palea etiā fundamentū ipm hʒ cum frumento/ radicēqꝫ cōmunē. In illa em̄ plane ſagena qua cōcludunt boni piſces/ ⁊ mali: non abſurde mali catholici intelligunt Aliud em̄ eſt mare/ qꝺ magis mōm ītū ſignificat: aliud ſagena qꝺ vnius fidei vel vni⁹ ecclie cōmunionē videt oſtendere. Inter hereticos ⁊ malos catholicos hoc intereſt: qꝺ heretici falſa credunt: illi autem vera credentes/ non viuunt ita vt credūt. ¶ Solet autem queri/ etiam ſciſmatici quō ab hereticis diſtent: ⁊ hoc inueniri cuʒ ſciſmaticos nō fides diuerſa faciat: ſʒ ꝯmūionis diſrupta ſocietas. Sed vtrū inter Zizania numerandi ſint dubitari pōt. Magis em̄ ſpicis corruptis vident eſſe ſimiliores/ ſicut ſcriptū eſt. Vēto aūt corrūpet filius iniquus. vl paleis ariſtaꝝ fractis/ vel ſciſſis: ⁊ de ſegete oīs heretic⁹ aut ſciſmatic⁹ ab ecclia corporaliter ſeparet. Si em̄ falſa de deo credit/ vel de aliqua parte doctrine que ad fidei ꝑtinet edificationē/ ita vt nō querentis cunctatiōe temptatus ſit/ ſed inconcuſſe credentis: nec omnino ſcientis opinione atqꝫ errore diſcordans: hereticus eſt/ ⁊ foris eſt animo/ quāuis intus corporaliter videat. Multos em̄ tales portat ecclſia: quia nō ita defendunt falſitatem ſententie ſue/ vt intentā multitudinem faciant. Qꝺ ſi fecerint/ tunc pelluntur Itē quicūqꝫ inuident bonis/ ita vt querant excuſationes excludendi eos aut degradādi: vel crimina ſua ſic defendere parāt: ſi obiecta vel prodita fuerint vt etiā conuenticuloꝝ ſegregationes vel eccleſie ꝑturbationes cogitēt excitare/ iam ſciſmatici ſunt/ ⁊ ab vnitate in corde diſciſſi: etiā ſi non inuentis excuſationib⁹ aut occultatis factis ſuis/ ſacramēto eccleſie corporali ꝯuerſatione ſocient. Quapropter illi ſoli catholici mali recte deputant: qꝛ quāuis vera credant ꝗ ad fidei doctrinā ꝑtinent: ⁊ ſi ꝗd forte neſciant ⁊ ꝗrendū exiſtimant/ ſalua pietate diſcutiunt ſine aliquo ꝑiudicio veritatis: ⁊ bonos vl' ꝗs bonos putāt amant atqꝫ honorant/ quantū pñt: tñ facinoroſe ⁊ flagitioſe viuūt: contra quā viuendū eſt credunt. Tales em̄/ etiā ſi ꝓdant aut accuſant: ꝑ diſciplina eccleſie ſalutiſqꝫ ſue correcti vel a cōmunione ſuſpēſi/ nullomō recedendū licitū ſibi eſſe a cōmunione catholica eſtiment: ſed quocūqꝫ ꝓmiſſi fuerint ſatiſfactionis querentes locū: ⁊ aliqñ ꝑ pniam in frumentū mutant: ſiue correcti aut remoti/ ſiue etiā ꝓbo dei nullo nominatim accuſante aut increpāte perterriti. Aliqñ aūt/ etiā ſub nomine penitentie ita viuunt vt ſolent: aut nō multo minus: quidā etiā ampli⁹: nullomō tñ a catholica vnitate diſcedūt. Quib⁹ ita viuentib⁹ ſi mors obrepſerit/ palee deputant vſqꝫ in finē. Hoc etiā ipſi credūt. Nā ſi aliter credūt ⁊ inconcuſſe tenēt: iā inter hereticos numerādi ſūt: putantes deū etiā oīb⁹ in magna iniqtate vſqꝫ i finē vite ꝑſeuerantib⁹: tñ qꝛ vnitatē eccleſie

rum. Iſti ergo non hoc credunt/vel non fir
miter opinantur:ſed ſi adhuc forſitan querūt
ſed magis eos decipit ſpes dilationis/dum
ſe diutius victuros putant: ⁊ perditos mo
res aliquando in melius mutaturos. Con-
tra quos dicitur. Ne tardes conuerti ad de
um: neq; differas de die in diem. Subito
eñ veniet ira eius: ⁊ in tempore vindicte di
ſperdet ⁊c. Illi eñ conuertunt: qui recte vi-
uere incipiunt. Hoc eſt eñ redire ad deum
Qui aūt concupiſcentias ſuas perſeueran-
ter ſequuntur/dorſum quodāmodo ad deū
hñt: quamuis in vnitate poſiti/ſepe illum re
tro collo conent aſpicere. Ergo ⁊ iſti iuxta
ꝓphetam caro ſunt ſpiritus: ambulans ⁊ nō
reuertens. Sed tñ vt dictum eſt/propter eā
dem vnitatem atq; fidem eccleſie/neq; inter
zizania: quoniam illa ex terra radicata ſūt:
neq; inter ariſtarum paleam: que ſe etiā fru
mentis gaudet aſpera diſſenſione/ ⁊ fragili
elatione ſuper imponere. Sed quāuis ſub-
iecta frumentis: tamen inter paleam que vl
tima ventilatione ſeparanda eſt numerātur
Boni aūt catholici ſunt: qui ⁊ fidem integrā
ſequuntur/ ⁊ bonos mores: ⁊ quod ad fidei
doctrinam pertinet. ita querunt ſi quod que
rendū habent vt abſit concertatio periculo-
ſa: vel querenti vel cum quo queritur vl' eis
qui diſſerentes audiunt. Ita aūt docent: ſi
quod docendum habent vt vſitata/vt con-
firmata/ſecuriſſime ⁊ fidentiſſime ⁊ leniſſime
vt poſſunt inſinuent. Inuſitata vero (etiam
ſi veritatis manifeſtatione liquidiſſima per
ceperunt) querendi potius quam precipien-
di/aut affirmandi modo propter audientis
infirmitatem. Si eñ tantū habet pondus
aliquod verum/vt vires diſcentis excedat:
ſuſpendendū eſt/vt extendat creſcentē: non
imponendū vt obterat paruulū. Id eſt illō
dñi. Sed filius hominis cū venerit/putas
inueniet fidē ſup terrā. Aliqñ aūt ⁊ occultā-
dū eſt: ſed cū ſpe hortatoria vt non faciat de
ſperatio fragiliores: ſʒ deſideriū capaciores
Iñ eſt eiuſdē dñi. Multa habeo vobis di-
cere/ſed non poteſtis illa portare mō. Qđ
vero ad mores ꝑtinet: hoc bene ⁊ breuit' di-
citur. Aut confligendum eſt amore tempora
lium bonorum vt nō vincat. aut etiam edo-
mitus ſubditusq; eſſe debet: vt cum ſurgere
ceperit facile reprimatur. aut ita extinctus/vt
ſe omnino nulla ex parte commoueat. Ex q̄
fit vt ipſam etiam mortem propter veritatē
alij fortiter obtineant/alij equanimiter/alij
libenter. Que tria genera fructus ſunt ferti
lis terre/triceni ⁊ ſexageni ⁊ centeni. In ho
rum quoq; genere inueniendus eſt tempore
mortis ſue/ſi quis de hac vita recte cogitat
emigrare. Toleranda ſunt aūt non ſolū ziza
nia vſq; ad meſſem: que tunc dyabolus a-
ſperſis prauis erroribꝰ falſiſq; opinionibus
ſuperſeminaſſet. hoc eſt precedente nomine
chriſti hereſis ſupieciſſet. magis ipſe latuit/
atq; occultiſſimus factus eſt. hoc eſt enim:
⁊ abijt. Sed etiam palea/vſq; ad ventilatio
nem. Nec probatur fortius grauitas frumē
torum/niſi palee ꝑturbationibꝰ. quas com-
primere non potuerit/veritate defeſſa/ ceſſe-
rit vnitate ſeruata. Quamquā in hac para-
bola dominꝰ ſicut expoſitione concluſit: nō
quedam ſed omnia ſcandala: ⁊ eos qui faci
unt iniquitatē zizaniorum nomine ſignifi-
caſſe intelligitur. [Cum aūt creuiſſet herba
⁊ fructū feciſſet: tunc apparuerunt zizania].
Cum eñ ſpiritalis homo eſſe ceperit diiu-
dicans oĩa: tunc ei poſſunt errores appare
re. [Serui aūt dixerunt ei. Vis imus. ⁊ col
ligimus ea]. Utrū ipſi ſunt ſerui quos pau-
lo poſt meſſores appellat: an q: in expoſitio-
ne parabole meſſores appellat/dixit eſſe an-
gelos. Nec quiſquā auſus fuerit facile dice
re angelos neſciſſe/quis zizania ſuperſemia-
uerit: ⁊ ea tunc apparuiſſe angelis cum her-
ba fructum feciſſet. magis oportet intelligi
homines ipſos fideles/ſeruoꝝ nomine hoc
loco ſignificatos: quo etiam bonum ſemen
dicit. Nec mirum/ſi ⁊ bonū ſemen ipſi dicū
tur/ ⁊ ſerui patriſfamilias: ſicut ⁊ de ſe ait/
quod ⁊ ipſe ſit paſtor. Et diuerſis eñ ſigni
ficationibus vna res etiam plures ⁊ diuer-
ſas ſimilitudines recipit: preſertim quia cū
ad ſeruos loqueretur/ non ait. In tempore
meſſis dicam vobis. Colligite primum Zi
zania: Sed dicam (inquit) meſſoribus. Uñ
intelligitur colligendorum zizaniorum ad

comburendum alia eſſe myſteria: nec quem- quam eccleſie filium debere arbitrari ad ſe hoc officiū ptinere. Cum igitur eſſe q̄ſquis ſpiritalis ceperit, cognoſcit errores hereticorū ⁊ omnino dījudicat atq̧ diſcernit quicq̄d audierit aut legerit abhorrere a regula veritatis. Sed donec in eiſdem ſpiritalibꝫ pficiatur ⁊ quodammō matureſcat: in fructu quē herba dedit poteſt eū mouere. Quare ſub nomine chriſtiano tā multe hereticoꝝ extiterint falſitates, inde eſt qđ ſerui dicūt. Nōne bonū ſeminaſti in agro tuo: vnde habet zizania? Deīn cū cognouerit hanc excogitaſſe dyabolum fraudē: cū contra nominis auctoritatem nihil ſe valere ſentiret vt fallacias ſuas eodem nomie obtegeret: poteſt ei voluntas ſuboriri, vt tales homines de rebꝫ humanis auferat ſi aliquā tpis habeat facultatem: ſed facere debeat iuſticiam dei, cōſulit verū hoc precipiat vel pmittat: ⁊ hoc officium eſſe hoim velit. Hinc eſt qđ ſerui dicūt Vis imus, ⁊ colligim⁹ ea. Quibꝫ q̄ꝛ veritas ipſa reſpondit: non ita hoiem conſtitutū eſſe in hac vita, vt certus eſſe poſſit qualis quiſq̧ futurus ſit poſtea, cuius in preſenitia cernit errorem: vel qđ etiam error eius cōferat ad profectū bonoꝝ. Nonne talis auferēdus de hac vita eſt? ne cum malos interficere conatur bonos interficiat. Qđ forte futuri ſunt, aut bonis obſint: quibꝫ ⁊ inuiti forte vtiles ſunt. Sed tunc oportune incipit fieri: cū iam in fine non reſtat vel tempus ꝯmutande vite, vel proficiendi ad veritatem ex occaſione atq̧ comparatione erroris alieni. Tunc aūt hoc non ab hoībꝫ, ſed ab angelis fieri dinoſcitur. Unde eſt quod reſpondꝫ pr̄familias. Non. Ne forte colligentes zizania: eradicetis ſimul ⁊ triticum. Sed in tpe meſſis: dicam meſſoribꝫ. ⁊c. Atq̧ hoc modo patientiſſimos ⁊ tranquilliſſimos reddidit. Queri aūt pōt qđ ait. Alligate faſciculos ad comburendū. Cur nō vnū faſcē, aut vnū aceruū zizaniorum fieri dixerit? Niſi propt varietatē hereticoꝝ: ⁊ non ſolū a tritico, vꝝ etiā a ſeipſis diſcrepantiū. Ipſa vniuſcuiuſ- ſciculoꝝ ſignificauit: vt iam tunc incipiant alligari ad comburendū, cū catholica cōmunione ſegregati: ſuas ꝓprias quaſi eccleſias habere ceperint: vt combuſtio earū ſit in fine ſeculi: non aligatio faſciculoꝝ. Sed ſi ita eſſet, non iam multe reſipiſcendo, ⁊ in catholicā remeando ab errore diſcernit. Quapropter ⁊ alligatio faſciculoꝝ in fine futura eſt vt non confuſe ſed ꝓ mō ꝑuerſitatis ſue vniuſcuiuſq̧ erroris pertinacia puniatur. [Ne forte colligentes zizaniā, eradicetis ſimul ⁊ triticum]. Utrū q̄ꝛ etiā boni cū adhuc infirmi ſunt opus habent in quibuſdam maloꝝ cōmixtionem: ſiue vt per eos exerceantur, ſiue vt eoꝝ comparatione magna illis exhortatio fiat: vt nitantur ad melius: quibꝫ ſublata altitudo charitatis quaſi euulſa marceſcat: qđ eſt eradicari. Nam ſic aplŝ ait, vt in charitate radicati ⁊ fundati: poſſitis cōprehendere: an forte ideo ſimul eradicatur triticum cū auferuntur zizania: q̄ꝛ multi primo Zizania ſunt, ⁊ poſtea triticum fiunt. Qui niſi paciēter cum mali ſunt tollerent̄: ad laudabilem mutationem non perueniunt. Ita q̧ ſi euulſi fuerint ſimł eradicat̄ ⁊ triticū: qđ ꝓbaturi eſſent ſi eis non parceretur. preſtāte ⁊ adiuuante dn̄o nr̄o ihesu chriſto, qui viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Incipit epiſtola ſancti Martini epi ad Mironē regem de quatuor virtutibus

GLoriosiſſimo ac trāquilliſſimo ⁊ inſigni catholice fidei predito pietate Mironi regi Gothoꝝ: Martin⁹ epūs. Non ignoro clementiſ-

eaq; te ardenter quibus moralis ſcientie
riuuli manant fluenta requirere: et ob hoc
humilitatẽ meã tuis ſepius litteris ammo-
nes/ vt dignationi tue crebro aliq̃d ꝑ epiſto-
lam ſcribens/ aut conſolationis aut exhor-
tationis alicuius et qualiacunq; ſint afferã
dicta. Sed quãuis hoc a me laudabile tue
pietatis exigat ſtudium: ſcito tñ tenuitatis
mee inſolentẽ a cautis inpingi ꝑcruiiam/ ſi
regalis reuerentie grauitatẽ i aut aſſiduis
aut vilib(vt liber) dictis attingã. Et ĩdo ne
aut ego licentiã pie inuitationis abuterer
loquendo/ aut vr̃o magis deſiderio obſiſte
rẽ reticendo: nulla hunc libellũ ſophiſmatuz
oſtentatione politũ: ſed planitie pure ſimpli
citatis exceptum: capacib fidenꝭ auribus
obtuli recitandũ. Quẽ nõ tñ vr̃e ſpecialiꝭ
inſtitutio poteſtati/ cui naturalis ſapientie ſa
gacitas preſto eſt: ſed generaliter his conſcri
pſi/ quos miniſterijs tuis aſtantes hec con-
uenit legere/ intelligere et tenere. Titul aũt
libelli eſt/ formula vite honeſte. Quẽ idcir-
co tali volui vocabulo ſuperſcribi: quia nõ
illa ardua et ꝑfecta/ que a paucis et egregijs
deicolis patranꝭ/ inſtituit. Sed ea magis
commonet/ q̃ et ſine diuinaꝝ ſcripturaꝝ pre-
ceptis/ naturali tñ humane intelligentie le
ge/ etiam a laicis recte honeſteq; viuentib/
valeant adimpleri.

De Prudentia.

Quatuor virtutũ
ſpecies multoꝝ ſapientium ſen
tentijs definite ſunt: q̃b anim
human compt/ ad honeſtatẽ
vite poſſit accedere. Harũ pri-
ma eſt prudentia: ſecunda Magnanimitas
tertia Continentia: quarta Juſtitia. Sin-
gule igitur his officijs que ſubter adnicta ſꝭ
honeſtũ ac bene moratum virum efficiunt.
Quiſquis igitur prudentiam ſequi deſide-
ras: tunc ꝑ rationem recte viues. ſi omnia p̃
eſtimes et perpenſes: et dignitatem reb nõ
ex opinione multorum/ ſed ex earum natu-
ra conſtituas. Nam ſcire debes/ quod que-
dam non videantur bona eſſe et ſunt: que-
dam videantur et non ſunt. Queccũq; autẽ
ex reb tranſitorijs poſſides/ non mireris/
nec magni eſtimes quod caducum eſt: nec
apud te que habes tanquã aliena ſeruabis
ſed pro te tanquã tua et diſpenſes et vtaris
Si prudentiã amplecteris: vbiq; idez eris
et prout reꝝ temporis varietas exigit/ ita te
accommodes tempori. Nec te in aliquibus
mutes ſed potius aptes: ſicut manus q̃ ea-
dem eſt/ et cũ in palmã extendiꝭ/ et cũ in pug
nũ aſtringitur. Prudentis ꝓpriũ eſt/ exa-
minare conſilia: et non cito facili credulitate
ad falſa prolabi. De dubijs non definias
ſed ſuſpenſam tene ſententiam. Nihil affir-
mes: quia non omne qd̃ veriſimile eſt/ ſta-
tim et verũ eſt: ſicut et ſepius qd̃ primũ incre
dibile videtur/ non ꝯtinuo falſum eſt. Cre-
bro ſiquidem faciem mendacij veritas reti
net: crebro mendatiũ ſpecie veritatis ocul-
tatur. Nam ſicut aliquotiens triſtẽ frontez
amicus/ et blanda adulator oſtendit: ſic ve-
riſimile coloratur: et vt fallat vel ſurripiat ꝯ
ponitur. Si prudens eſſe cupis/ in futura
ꝓſpectũ intende: et que poſſunt contingere
animo tuo cuncta ꝓpone. Nihil tibi ſubituz
ſit: ſed totũ ante proſpicies. Nam qui pru-
dens/ eſt non dicit: non putaui hoc fieri: q̃z
non dubitat ſed expectat: nec ſuſpicatur ſed
cauet. Cuiuſcũq; facti cauſam req̃re. cũ ini-
tiaberis/ exitus cogitabis. Scito in q̃buſ-
dam ꝑſeuerare te debere/ quia cepiſti: que-
dam vero nec incipere/ in quibus perſeuera-
re ſit nocium. Prudens falli non poteſt et
nec fallere vult. Opiniones tue iuditia
ſint: cogitationes vagas/ et velut ſomnio ſi-
miles non recipias. Quibus ſi animum tu
um oblectaueris: cum omnia diſpoſueris/
triſtis remanebis. Sed cogitatio tua
ſtabilis ſit et certa et ſiue deliberet ſiue con-
templetur et ſiue querat/ non recedat a ve-
ro. Sermo quoq; tuus non ſit in-
anis: ſed aut ſuadat/ aut moneat/ aut cõ
ſoletur/ aut precipiat. Lauda parce/
vitupera partius. Nam ſimiliter repreben-
ſibilis eſt tã nimia laudatio/ quã imodera-
ta culpatio. Jlla ſiquidem adulatione/ iſta

malignitate ſuſpecta eſt. Teſtimoniū verita
ti/non amicitie reddas. Cum conſideratio
ne pmitte: plenius qǡ pmiſeris pſta. Si
prudens eſt animus tuus/trib⁹ temporibus
diſpenſet. Preſentia ordina: futura puide:
pterita recordare. Nam qui nihil de preteri
to cogitat/pdit vitā: ⁊ qui nihil de futuro p
meditat/in oīa incautus incidit. Propōe
aūt animo tuo/mala futura/⁊ bona: vt illa
ſuſtinere poſſis/iſta moderare. Non ſemp in
actu ſis/ſed interdū animo tuo requiem dato
ſed ⁊ requies ipſa plena ſit ſapientie ſtudijs
⁊ cogitationib⁹ bonis. Nā prudens nūquā
ocio marcet: animū aliqñ remiſſum h;/nūquā
ſolutū: accelerat tarda/perplexa expedit: ar
dua exequat/dura mollit. Scit enī qua via
qd adgredi debeat: ⁊ cito ſingla/ ⁊ diſtricte
vid; ꝯſilia ipſorū. Et apit obſcura: eriſtit
to: et puulis magna: et primi rmota et p
tib⁹ tota. Nec te moueat dicētis auctoritas
nec quis/ſed qd dicat intendito: nec quam
multis: ſed qualib⁹ placeas cogita. Id ſeq
re qd poteſt inueniri: id diſce qd poteſt ſci
ri: id opta qd optari corā bonis poteſt: nec
altiori te rei imponas/in qua ſtanti tibi tre
mendū/deſcēdenti cadendū ſit. Tunc cō
ſilia tibi ſalutaria aduoca/cum tibi alludit
huius vite pſperitas. Tunc te quaſi in lu
brico retinebis ac ſiſtes: nec tibi dabis im
petus liberos/ſed circūſpicies quo eundum
ſit: vel quouſq;.

De Magnanimitate.

MAgnanimitas
vero que ⁊ fortitudo dicitur
Si īſit animo tuo: cū mag
na fiducia viues/liber/intre
pid⁹/alacer. Magnū humāi
animi bonū eſt/non tremere: ſed conſtare ſi
bi: ⁊ finē hu⁹ vite intrepidū expectare. Si
magnanim⁹ fueris/nunquā iudicabis tibi
contumeliam fieri. De inimico dices. nō no
cuit mihi: ſed animū nocendi habuit. Et cū
illū in poteſtate tua habueris: vindictā pu
tabis vindicare potuiſſe. Scito enim mag

palam aggredere: non geres conflictum ni
ſi indixeris. Nā fraudes ⁊ doli/imbecillum
decent. Eris magnanimus/ſi pericula nec
appetas vt temerarius: nec formides vt ti
midus. Nam timidum non facit animum/
niſi reprehenſibilis vite conſcientia.

¶ De Continentia.

COntinentiā ve
ro ſi diligis: circūcide ſupflua
⁊ in artū deſideria tua cōſtrin
ge. Conſidera tecū quantū na
tura poſcat: non quantū cupi
ditas expetat. Si continens fueris/vſq;
eo peruenies: vt te ipſo continentior ſis. Nā
q ſibiipſi ſatis eſt/cum diuitijs natus eſt.
Impone concupiſcentie frenū. Oīa que
ſunt blandimento reice. Ede citra cruditatē
Bibe citra ebrietatē: obſerua/ne in cōuiuio
vel in qualibet vite ꝯmunitate quos nō imi
teris/damnare videaris. Ne preſentib⁹ deli
tijs inherebis: nec deſiderabis abſentes.
Victus tibi et facili ſit: nec ad voluptatem
ſed ad cibum accede: palatum tuum fames
excitet/non ſapores. Deſideria tua paruo
redime: quia tantū hoc curare debes/vt deſi
nant: atq; ita quaſi ad exemplar diuinum
compoſitus: a corpore ad ſpiritū quantum
potes adducere feſtina. Si continentiā ſtu
des/habita non amene/ſ; ſalubriter: nec do
minū notū a domo velis eſſe/ſ; domū a do
mino. Non tibi affingas quod non es: nec
maius qǡ es videri velis. Hoc magis ob
ſerua/vt ne paupertas tibi immunda ſit: nec
parſimonia ſordida: nec ſimplicitas neglec
ta: nec lenitas languida. Et ſi res tibi exi
gue ſint/nō ſint tamē anguſte: nec tua defle
as/nec aliena mireris. Si continentiam di
ligis/turpia fugito antequam accidant: nec
quemquam alium vereberis plus quam te.
¶ Oia tolerabilia pter turpitudinem crede
A verbis quoq; turpibus abſtineto: quia
licentia eorum impudentiam nutrit. Ser

tes. Miſcebis interdũ ſeriis iocos: ſed tẽpa
tos. ꝛ ſine detrimento dignitatis ac vere-
cundie. Nã repꝛehenſibilis riſus eſt/ſi in mo-
dicus/ſi pueriliter effuſus/ſi muliebꝛiter fac
tus. Odibilem quoq; hoiẽ facit riſus aut
ſuperbus aut clarus aut malignus ꝛ furti-
uus aut alienis malis euocatus. Si ergo tẽ
pus iocos exigit/in his quoq; cũ dignitate
ſapientie gere: vt te nec grauet quiſquã aſpe
rum/nec contemnat tãquã vilem. Non erit
tibi ſcurrilis ſed grata vrbanitas. Sales tui
ſine dente: ſint ioci ſine vilitate: riſus ſine ca
chinno: vox ſine clamoꝛe: inceſſus ſine tumul
tu. Quies tibi nõ deſidia erit: ꝛ cũ ab aliis
luditꝰ tu ſancti aliquid honeſtiq; tractabis
Si continens es adulationes deuita: ſitq;
tibi tam triſte laudari a turpibꝰ quã ſi lau-
deris ob turpia. Letioꝛ eſto quotiens diſ-
plicẽs malis: ꝛ maloꝝ de te eſtimatiões ma-
las/veram tui laudationem aſcribe. Diffi-
cillimũ continentie opus eſt adſentationes
adulantiũ repellere: quoꝝ ſermones ani-
mũ quadam voluptate reſoluunt. Nullius
per adſentationem amicitiã merearis: nec
ad tuã ꝓmerendã ad te aditũ aliis pandas.
non eris audax: non arrogans: ſubmit-
tes te/non ꝓicies. Grauitate ſeruata ammo-
neberis libenter/repꝛehenderis patienter.
Si merito te obiurgabit aliquis/ſcito qꝛ ꝓ-
fuit: ſi immerito/ſcito quia ꝓdeſſe voluit: nõ
acerba/ſed blanda verba timebis. Eſto vici
oꝝ fugax: ipſe ꝓ alioꝝ neq; curioſus ſcru-
tatoꝛ/neq; acerbo repꝛehenſoꝛ: ſed ſine exꝓbra
tione correptoꝛ: ita/vt ammonitionẽ hilari-
tate ꝑuenias: ꝛ errori facile veniã dato: nec
extollas quẽquã/nec deiicias. ¶ Dicentiũ
eſto tacitus auditoꝛ: audientiũ ꝓmptus rela
toꝛ: requirenti facile reſponde: contendenti fa-
cile cede: nec iniuriã diſceptationis incẽdas
Si continens es: ꝛ animi tui ꝛ coꝛpoꝝ mo
tus obſerua: nec indecoꝛi ſint: nec ideo illos
contemnas qꝛ latent. Nam nihil differt ſi ne-
mo videat/cũ ipſe illos videas: mobilꝰ eſto
non leuis: conſtans/non ꝑtinax. Alicuiꝰ rei
ſcientiã te habere/nec ignotum ſit nec mole-
ſtũ. Omnes tibi pares facias. Inferioꝛes ſu
perbiendo non contemnas: ſupioꝛes recte

viuendo non metuas: in reddenda officioſi
tate/neq; negligas/neq; exactoꝛ appareas.
Cunctis eſto benignꝰ/nemini blandꝰ/pau
cis familiaris: omĩbꝰ equus. Seuerioꝛ eſto
iuditio quã ſermone/vita quam vultu: vl-
toꝛ clementie/ſeuitie deteſtatoꝛ. Fame bone
neq; tue ſeminatoꝛ/neq; aliene inuidus. Ru
moꝛibꝰ criminibꝰ minime credulus: ſed po-
tius malignis q ꝑ ſpẽm ſimplicitatis ad no
cendũ aliquibꝰ ſurripiũt oppoſitiſſimꝰ. Ad
iram tardus/ad miſericoꝛdiam ꝓnus: in ad
uerſis firmus: in ꝓſperis cautus ꝛ humilꝰ:
occultatoꝛ virtutũ/ſicut alii vicioꝝ: vane glo
rie contemptoꝛ: ꝛ bonoꝝ quibus preditꝰ es
non acerbus exactoꝛ. Nullius imprudentiã
deſpicias irari ſermonis ipſe. Sꝫ loquenti
um patiens ſeuerꝰ ac ſeriꝰ es: ſed hylares nõ
aſpernans: ſapiẽtie cupidꝰ ac docilis. Que
noſti/ſine arrogantia poſtulanti impties: q̃
neſcis/ſine occultatione ignoꝛantie tibi po-
ſtula impartiri.

Iuſtitia poſt hec

virtus eſt. Quid eſt aũt iuſti-
tia/niſi nature tacita conuentio
in adiutoꝛium multoꝛum inuen
ta? Et qd eſt iuſtitia, niſi noſtra
cõſtitutio/ſeu diuina lex/aut vinculũ ſocieta
tis humane? In hac nõ eſt quod eſtimemꝰ
qd expediat. Expediet enĩ/quicquid illa dicta
uerit. Si ergo hanc ſectari deſideras/time
ꝑus deũ/ꝛ ama dñm/vt amerꝭ ab eo. Ama
bis enĩ deũ ſi illũ in hoc imitaberis: vt velꝭ
omĩbꝰ ꝓdeſſe/nulli nocere: ꝛ tunc te iuſtum
virũ appellabunt omnes: ſequentꝭ/venerabũ
tur/ꝛ diligent. Iuſtus enim vt ſis/non ſolũ
non nocebis: ſed etiã nocentes ꝓhibebis.
Nã nihil nocere non eſt iuſtitia/ſꝫ abſtinen
tia alieni ẽ. Ab his ergo incipe vt nõ aufe-
ras/ꝛ ad maioꝛa ꝓcedere/vt etiã ab aliis ab
lata reſtituas: raptoꝛeſq; ipos ne aliis timẽ
di ſint/caſtiga ꝛ cohibe. Ex nulla vocis am
biguitate cõtrouerſiã nectas: ſꝫ q̃litatẽ ani
ſpeculare. Nilꝰ tibi interſit/ an firmes an vires
De religione ꝛ fide ſcias agi/vbicũq; de pi

tate tractatur. Nam ⁊ ſi iureiurando deus non inuocetur: etiã non inuocãtis teſtis eſt Tũ non tranſeas veritatẽ: ne iuſtitie trãſeas legem. Quod ⁊ ſi aliquã coartaueris vti mẽdatio: vtere nõ ad falſitatẽ/ ſed ad veri cuſtodiam: ⁊ ſi contigerit fidelitatẽ mendatio redimi/ non mentieris: ſed potius excuſabis: q2 honeſtus tuus amicus quãuis honeſta cauſa eſt/ iuſtus ſecreta non prodet. Tacẽda cũ tacet/ loquenda loquit: atqȝ ita apta illi pax eſt: ⁊ ſecura tranquillitas: dũ mali a mal' vincuntur ab illo malo. Hec ergo ſi ſtudere curaueris letus ⁊ intrepidus curſus tui finẽ expectans/ pſpicies triſtia huius mũdi hilarẽ tumultuoſa quietus/ extrema ſecurus. His ergo inſtitutionibꝫ hec quatuor virtutũ ſpecies pfectum te facient virũ: ſi menſurã rectitudinis earũ equo viuendi fine ſeruaueris.

¶ Replicatio predictarũ virtutũ.

De prudentia.

¶ Nam prudentia ſi terminos ſuos excedat/ callidus ac pauendi acuminis eris inueſtigator latentium: ⁊ ſeruator qualiumcũqȝ notarũ oſtenderis: notaberis minut9/ ſuſpicioſus/ attentus: ſꝑ aliquid timens ſemꝑ aliquid querens/ ſemꝑ aliquid conuincens. Et qui ſubtiliſſimas ſuſpitiones tuas ad deprehenſionem alicuius inpingas admiſſi: notaberis digito/ aſtu plenus/ verſipellis/ et ſimplicitatis inimicus/ commendatorꝫ culparũ: ⁊ poſtremo vno nomine a cunctis/ malus homo vocaberis. In has ergo maculas prudentia inmenſurata perducit. Quicũqȝ in illa mediocri lance pſiſtit: nec obtuſuȝ in ſe hȝ aliquid nec verſutum.

¶ De magnanimitate.

¶ Magnanimitas ſi ſe extra modũ ſuum extollat/ faciet virũ minacẽ/ inflatum/ turbidũ/ inquietũ: ⁊ in quaſcunqȝ excellentias dictorũ atqȝ factorũ neglecta honeſtate feſtinũ. Qui momentis omnibꝰ ſupcilia erigens vt beſtiarius: etiam quieta excitat/ aliũ ferit/ alium fugat. Sed quãuis audax ſit impugnator: tñ multa extra ſe valentia ferre non po-

nec audacem.

¶ De Continentia.

¶ Continentia deinde his terminis ſe aſtrĩgat: caue ne parcus ſis: ne ſuſpitioſe ⁊ timide manũ contrahas: ne in minimis quoqȝ ſpeculum ponas. Nam talis ⁊ tam circumciſa pudebit integritas. Hac ergo mediocritatis linea continẽtiã obſeruabis: vt nec voluptati deditus/ prodigus aut luxurioſus appareas: nec auara tenacitate ſordidus aut obſcurus exiſtas.

¶ De Juſtitia

¶ Juſtitia poſtremo eo mediocritatis tenore tibi regenda eſt: ne ductu iugiter leni immotam ſemper animi rationem negligentia ſubſequatur: dum neqȝ de magnis neqȝ de minimis errantium vicijs corrigendi curaȝ geris: ſed licentiã peccandi aut alludentibꝫ tibi blande: aut illudentibꝫ pterue pmittis neqȝ rurſum nimie rigiditatis aſperitatẽ/ nĩhil venie aut benignitatis reſeruas. Societati humane dirꝰ appareas. Ita ergo amabilis iuſtitie regula tenenda eſt: vt reuerentia diſcipline eius/ neqȝ nimia negligẽtie cõmunione deſpecta viloſcat: neqȝ ſeuiori atrocitate durata/ gratiã humane amabilitatẽ amittas. ¶ Si quis ẽ vitã ſuã ad vtilitatẽ/ nõ tãtũ ppriam/ ſed ⁊ multorũ inculpabiliter aſciſci deſiderat: hanc predictarũ quatuor virtutuȝ formulam p qualitatibꝫ temporũ locorũ/ pſonarũ atqȝ cauſarũ eo mediocritatis tramite teneat/ vt velut in quodam medullio ſummitatẽ aſſiſtens/ quaſi ꝑ abrupta altrinſecus pcipitia aut ruentẽ compos ipſe deuitet inſaniaȝ aut deficientẽ contemnat ignauiam.

Explicit liber qui eſt formula honeſte vite ⁊ editus de quatuor virtutibus/ a Sancto Martino epõ/ ad Mironem regem.

Excuſum Argentoraci opera et Impenſis probati viri Joannis Gruningeri. Anno incarnationis dominice